

DE ONDERWIJSVISITATIE **Cluster gezondheidszorg (boek 3)**

Een onderzoek naar de kwaliteit van de bachelor-na-bacheloropleidingen
Creatieve therapie, Geestelijke gezondheidszorg, Geriatrische
gezondheidszorg, Intensieve zorg en spoedgevallenzorg, Oncologische zorg,
Operatieverpleegkunde, Palliatieve zorg, Pediatrische gezondheidszorg,
Sociale gezondheidszorg en Zorgmanagement aan de Vlaamse hogescholen

www.vluhr.be Brussel - 21 maart 2013

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
CLUSTER GEZONDHEIDSZORG (BOEK 3)**

Ravensteingalerij 27, bus 3 & 6
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
info@vluhr.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLUHR-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vluhr.be> > kwaliteitszorg > rapporten

Wettelijk depot: D/2013/12.784/2

Boek 1

Voorwoord	3
DEEL 1 ALGEMEEN DEEL	9
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Gezondheidszorg	11
1.1 Inleiding	11
1.2 De betrokken opleidingen	11
1.3 De visitatiecommissie	13
1.3.1 Samenstelling	13
1.3.2 Taakomschrijving	19
1.3.3 Werkwijze	19
1.3.4 Oordeelsvorming	20
1.4 Indeling van het rapport	21
BIJLAGEN	23
Bijlage 1 Curriculum vitae	25
Bijlage 2 Erkenningscommissie	35
Bijlage 3 Bezoekschema's	71
Bijlage 4 Lijst van afkortingen en letterwoorden	79
DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	87
Hoofdstuk 1 Creatieve therapie	89
Domeinspecifiek referentiekader	91
Opleidingen in vergelijkend perspectief	95
Vergelijkende tabel	105
Opleidingsrapporten	
- Arteveldehogeschool	107
- Provinciale Hogeschool Limburg	143
Hoofdstuk 2 Geestelijke gezondheidszorg	187
Domeinspecifiek referentiekader	189
Opleidingen in vergelijkend perspectief	193
Vergelijkende tabel	203
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	205
- Katholieke Hogeschool Leuven	237
Hoofdstuk 3 Geriatrische gezondheidszorg	265
Domeinspecifiek referentiekader	267
Opleidingen in vergelijkend perspectief	271
Vergelijkende tabel	281
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	283
- Karel de Grote-Hogeschool	315

Boek 2

DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN

	7
Hoofdstuk 4 Intensieve zorg en spoedgevallenzorg	9
Domeinspecifiek referentiekader	11
Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
Vergelijkende tabel	29
Opleidingsrapporten	
- Artesis Hogeschool Antwerpen	31
- Hogeschool Gent	63
- Katholieke Hogeschool Kempen	89
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	121
- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	156
- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	191
- Katholieke Hogeschool Leuven	227
- Lessius Mechelen	253
- Provinciale Hogeschool Limburg	285
Hoofdstuk 5 Oncologische zorg	321
Domeinspecifiek referentiekader	323
Opleidingen in vergelijkend perspectief	327
Vergelijkende tabel	337
Opleidingsrapporten	
- Katholieke Hogeschool Kempen	339
- Katholieke Hogeschool Leuven	371

Boek 3

	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORTEN	7
Hoofdstuk 6	Operatieverpleegkunde	9
	Domeinspecifiek referentiekader	11
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	17
	Vergelijkende tabel	27
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	29
	- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	59
Hoofdstuk 7	Palliatieve zorg	95
	Domeinspecifiek referentiekader	97
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	101
	Opleidingsrapporten	
	- Hogeschool-Universiteit Brussel	103
Hoofdstuk 8	Pediatrie	127
	Domeinspecifiek referentiekader	129
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	133
	Vergelijkende tabel	143
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	145
	- Katholieke Hogeschool Leuven	181
	- Katholieke Hogeschool Limburg	213
Hoofdstuk 9	Sociale gezondheidszorg	249
	Domeinspecifiek referentiekader	251
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	255
	Vergelijkende tabel	263
	Opleidingsrapporten	
	- Katholieke Hogeschool Kempen	265
	- Katholieke Hogeschool Limburg	297
Hoofdstuk 10	Zorgmanagement	331
	Domeinspecifiek referentiekader	333
	Opleidingen in vergelijkend perspectief	339
	Vergelijkende tabel	347
	Opleidingsrapporten	
	- Erasmushogeschool Brussel	349
	- Hogeschool Gent	379
	- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	405
	- Provinciale Hogeschool Limburg	435

DEEL 2

Opleidingsrapporten:
Cluster Gezondheidszorg

Hoofdstuk 6

Operatieverpleegkunde

DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel 'Operatieverpleegkunde', Associatie KULeuven en Overleggroep werkveld-scholen, Katholieke Hogeschool Kempen
 - Competentieprofiel 'Operatieverpleegkunde' Associatie KULeuven en Overleggroep werkveld-scholen, Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptoren
 - Wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987.
 - Koninklijk besluit: 23 oktober 1964, tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd

- referentiekaders onderschreven door het werkveld
 - Profiel Operatieverpleegkundige, Vlaamse vereniging voor operatieverpleegkundigen (VVOV) (<http://www.operatieverpleegkundige.be>, laatst geraadpleegd op 10/02/2012).

2 DOMEIN SPECIFIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Inzake beroepsspecifieke competenties, ontwaart de commissie binnen het vakgebied Operatieverpleegkunde zes competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De operatieverpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes. Hij/zij:
 - kan met inlevingsvermogen en geduld de patiënten en familieleden benaderen en zorg verlenen, met evenwicht tussen nabijheid en afstand.
 - kan diplomatisch en tactvol zijn in de omgang met patiënten, familie, met de leden van het multidisciplinair team en alle andere leden van de organisatie.
 - kan de eigen houding en het persoonlijk handelen verantwoorden en bijsturen t.a.v. het multidisciplinair team en de leden van de organisatie.
 - kan accuraat handelen in functie van het welzijn van de patiënt en de efficiëntie van de organisatie en slaagt erin om dit ook in acute en stressvolle situaties aan te houden.
 - kan advies en informatie gestructureerd gebruiken om spontaan eigen grenzen van kennen en kunnen te verleggen in nieuwe situaties.
 - kan anticiperend denken en handelen.
 - kan creatief zijn in veranderende en soms snel wisselende situaties en weet zo nodig prioriteiten te leggen.
 - kan besluitvaardig zijn in het oplossen van problemen.
 - kan kritisch reflecteren over het handelen van alle leden van het multidisciplinair team en van zichzelf. Hij/zij kan daarbij waar nodig het eigen handelen en de eigen positie bijsturen en weet zich eventueel gezond assertief op te stellen .
 - kan zowel feedback geven als vragen en de aangereikte informatie optimaal gebruiken.
 - kan een verpleegkundig professionele relatie aangaan met de patiënt en het interdisciplinair team. Hij/zij kan daarbij vertrouwen scheppen, actief luisteren, gepaste gesprekstechnieken toepassen, non-verbaal gedrag adequaat gebruiken, en opkomen voor het welzijn en de wensen van de patiënt.
 - kan ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen. Hij/zij:
 - heeft daarbij respect voor de waarden en normen.
 - respecteert steeds de privacy van de patiënt.
 - kan een professionele visie op de verpleegkunde binnen de OK ontwikkelen.
 - kan een gefundeerde mening geven in het multidisciplinair ethisch debat.
 - kan het eigen handelen en dat van het multidisciplinair team in vraag stellen ten behoeve van het welzijn van de patiënt.
 - kan de specifieke wetgeving zoals van toepassing binnen het OK toepassen.
 - kan een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en de andere rollen. Hij/zij kan daarbij de psychische en fysieke belasting bij zichzelf en het multidisciplinair team inschatten en bespreekbaar maken.

- 2) De operatieverpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat. Hij/zij:
 - kan verpleegkundige zorg verlenen vanuit een wetenschappelijk perspectief. Hij/zij kan daarbij wetenschappelijke kennis via verschillende bronnen opzoeken, kritisch beoordelen en toepassen in het OK. Hij/zij kan participeren aan wetenschappelijk onderzoek.
 - kan relevante gegevens verzamelen met betrekking tot de patiënten in de verpleegkunde. Hij/zij kan daarbij:
 - klinische symptomen en klachten opsporen en verbanden leggen.
 - de vitale parameters behorende tot de cardiovasculaire, respiratoire, neurologische en metabole functiestelsels observeren, bewaken, interpreteren, rapporteren en registreren.
 - kan, in functie van de situatie en de toestand van de patiënt, gegevens rapporteren volgens prioriteit.

- kan verpleegkundige behoeftes identificeren, onderscheiden en prioriteren. Hij/zij kan daarbij de effecten van de ingestelde behandelingen inschatten. kan concrete en haalbare doelstellingen in het OK bepalen en bijsturen, zowel op korte als lange termijn.
 - kan voor de peri-operatieve fase een geïndividualiseerd zorgplan opmaken en aanpassen volgens de noden, in overleg met het team en de patiënt.
 - kan de technische verpleegkundige verstrekkingen en toevertrouwde medische handelingen binnen het OK correct toepassen.
 - kan de vitale functies ondersteunen/overnemen.
 - kan correcte en relevante informatie geven aan de patiënt en diens familie over de zorg, onderzoeken, ziekte, behandeling en aangepaste leefregels.
 - kan materialen en apparaten nodig voor het toedienen van de zorg op gepaste wijze kiezen en hanteren.
 - kan medische voorschriften correct uitvoeren.
 - kent het verloop van procedures, standaard verpleegplannen en staande orders en kan ze doordacht en correct toepassen.
 - kan actief bijdragen tot de bescherming van de veiligheid van de patiënt, de eigen veiligheid en die van de leden van het multidisciplinair team.
 - kan, op basis van de doelstellingen van het zorgplan in het OK, de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen.
 - kan relevant, efficiënt en volledig mondeling en schriftelijk rapporteren. Hij/zij kan daarbij een verpleegdossier samenstellen.
 - kan primaire en secundaire preventie toepassen. Hij/zij kan daarbij:
 - gezondheidsrisico's gericht detecteren of opsporen en in overleg met multidisciplinair team maatregelen treffen.
 - motiveren, adviseren en educatie geven in functie van preventie van post-operatieve complicaties.
 - de effectiviteit van de preventieve interventies inschatten, evalueren en bijsturen.
- 3) De operatieverpleegkundige als organisator en coördinator organiseert en coördineert de diverse aspecten van de zorg. Hij/zij:
- kan prioriteiten stellen in complexe zorgsituaties, rekening houdend met de beschikbare tijd en middelen.
 - kan leiding en toezicht aanvaarden.
 - kan gepast overleggen met de betrokken instanties in functie van de realisatie van de toe te dienen zorgen.
 - kan intra-, trans- en extra-murale instanties contacteren in functie van de realisatie van de continuïteit van de zorg.
 - kan werken met beheersystemen en procedures in het voorraadbeheer.
 - kan defecten en onvolkomenheden van materialen of apparatuur herkennen, melden en weet de nodige initiatieven te nemen om deze te laten herstellen of vervangen.
 - kan zich informeren en op de hoogte houden van het aanbod en de ontwikkelingen van materieel in het eigen werkterrein.
 - kan planmatig en correct logistieke en administratieve taken uitvoeren.
 - kan een constructieve bijdrage leveren tot de realisatie van de missie van de zorgorganisatie.
 - kan taken delegeren aan logistieke medewerkers en verzorgenden.
 - kan constructief kritisch reflecteren over het systeem van de zorgorganisatie.

- 4) De operatieverpleegkundige als professional levert een bijdrage aan het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg. Hij/zij:
- kan handelen in functie van kwaliteitszorg. Hij/zij kan daarbij de verpleegkundige zorg systematisch analyseren in functie van de kwaliteitscriteria, de procedures aangaande clinical risk-incidentmanagement van de eigen organisatie toepassen.
 - kan het eigen handelen en dat van het team bijsturen in functie van nieuwe inzichten (EBN-EBP).
 - kan zich professioneel ontwikkelen. Hij/zij:
 - participeert actief aan veranderingsprocessen volgens een gestructureerde methode (EBN-EBP).
 - kiest relevante wetenschappelijke vakliteratuur, en kan gegevens daaruit objectief gebruiken.
 - gaat actief op zoek naar mogelijkheden om inzichten en vaardigheden te verbreden en te verdiepen.
 - werkt mee aan educatie en voorlichting in het kader van professionalisering van teamleden binnen de sectoren van de operatieverpleegkunde en in het kader van preventieve zorg.
- 5) De operatieverpleegkundige als lid van het team werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelen van de zorg te realiseren. Hij/zij:
- kan studenten en nieuwe collega's begeleiden. Hij/zij:
 - voorziet gerichte instructies tijdens de voorbereiding en uitvoering van peri-operatieve zorg.
 - geeft supervisie bij het uitvoeren van handelingen door nieuwe medewerkers of studenten.
 - stimuleert studenten en collega's om, na de leerfase, de nodige verbeteringen door te voeren in hun handelen.
 - kan intra- en interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken, respectievelijk in het verpleegkundig team en in het kader van interdisciplinair gemeenschappelijk na te streven zorgdoelstellingen.
- 6) De verpleegkundige als lid van de samenleving vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn. Hij/zij:
- staat open voor diversiteit in de samenleving. Hij/zij houdt dan ook rekening met de culturele, religieuze, etnische en maatschappelijke achtergrond van de patiënt en kan de verpleegkundige zorg in functie daarvan aanpassen.
 - draagt positief bij tot de profilering van het beroep operatieverpleegkundige.
 - staat open voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg en is daarbij in staat mogelijkheden en problemen op die gebieden te bespreken met collega-verpleegkundigen alsook er invulling aan te geven.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Operatieverpleegkunde in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijheidsoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie heeft vastgesteld dat het competentieprofiel het resultaat is van de samenwerking tussen meerdere hogescholen en in overleg met een overleggroep waarin de opleidingen en het werkveld zetelen is opgesteld. Bovendien is het competentieprofiel in overeenstemming met het decreet. De commissie apprecieert dat het competentieprofiel van beide opleidingen organisch is gegroeid en is opgebouwd vanuit het profiel van de basisopleiding Verpleegkunde en dat het niveau van de opleidingen diepgaander is dan dat van de basisopleiding Verpleegkunde. Wel vraagt de commissie beide opleidingen de kansen om een eigen identiteit en profilering uit te bouwen niet te laten liggen.

De commissie vraagt aandacht voor de internationale component in de doelstellingen bij beide opleidingen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie is van mening dat de doelstellingen van de opleidingen aansluiten bij de eisen die door vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan de opleiding Operatieverpleegkunde. Er is aandacht voor medisch-technische en multidisciplinaire aspecten, maar ook psychosociale elementen komen aan bod. De commissie besluit dat het competentieprofiel dat door beide opleidingen wordt gehanteerd het domeinspecifiek referentiekader dat de commissie heeft opgesteld, afdekt.

De commissie heeft bij beide opleidingen gemerkt dat het competentieprofiel nog meer bekend gemaakt mag worden aan het werkveld. Ook zijn bepaalde gedragsindicatoren ambitieus opgesteld waardoor ze moeilijk haalbaar zijn voor beginnende operatieverpleegkundigen. De commissie vraagt om stageplaatsen wegwijs te maken in de onderwijskundige formulering van de competenties.

De domeinspecifieke eisen zijn gekend bij studenten via ECTS-fiches, de website van de hogeschool of door bekendmaking bij aanvang van het academiejaar. Bij één opleiding maakt de commissie de opmerking dat de studenten nog bewuster zouden moeten omgaan met de competenties.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie heeft vastgesteld dat bij de ene opleiding het programma praktisch de ganse lading van de vooropgestelde doelstellingen dekt, terwijl de andere opleiding op dat vlak nog wat werk voor de boeg heeft. De commissie vraagt de opleiding in kwestie om de vertaling van de competenties in het programma en de bewaking ervan als een blijvend werkpunt te behandelen. Bij beide opleidingen zijn een aantal belangrijke aspecten volledig uitgebouwd in het programma, wat de commissie waardeert. Ook is de commissie tevreden over de interdisciplinariteit die in beide programma's aanwezig is. Wel mist de commissie in beide programma's ook een aantal punten. Bij één opleiding gaat het om aspecten van recovery en plastische, reconstructieve en esthetische chirurgie. De andere opleiding zou meer aandacht mogen schenken aan patiëntveiligheid en post-anesthesiezorgen.

De commissie waardeert dat in beide opleidingen de nodige procedures voor curriculumherziening aanwezig zijn.

De commissie stelt dat bij de ene opleiding internationalisering enigszins aan bod komt doordat de hogeschool verschillende initiatieven tot internationalisation@home heeft lopen. Wel is er nog wat werk om het hogeschoolbeleid rond internationalisering verder op opleidingsniveau te vertalen. Bij de andere opleiding komt de internationale dimensie niet expliciet aan bod in het programma. De commissie merkt op dat het organiseren van buitenlandse stages bij beide opleidingen geen sinecure is, maar vindt wel dat korte buitenlandse bezoeken een meerwaarde zouden zijn bij het verder introduceren van internationalisering in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie kon vaststellen dat de professionele gerichtheid bij beide opleidingen in orde is. Studenten komen in contact met de recente ontwikkelingen en de expertise van gastdocenten wordt eveneens gewaardeerd. Ook studiebezoeken zijn bij beide opleidingen een manier om de actuele ontwikkelingen in de beroepspraktijk op te volgen en de nieuwste tendensen te leren

kennen. Wel merkt de commissie op dat de opleidingen in een aantal gevallen nog meer aandacht mogen schenken aan verpleegtechnische handelingen en het verwerven van praktische vaardigheden.

De commissie is tevreden dat wetenschappelijk onderzoek, permanente vorming en maatschappelijke dienstverlening in beide opleidingen op hun eigen manier een plaats hebben.

De aanpak van de stage en de eindwerken van beide opleidingen kunnen op de goedkeuring van de commissie rekenen. De commissie stelt wel vragen bij het stagelopen op de eigen afdeling van de (werk)student, dat toch aan beperkende voorwaarden is gebonden. Ook is het werken met een portfolio een good practice die overwogen dient te worden. Bij één opleiding vraagt de commissie om een meer uitgebreide stagebegeleiding, waarbij onder meer een stagebezoek door de lectoren of de stagebegeleider van de hogeschool wenselijk is. Ook het vermijden van grote verschillen wat betreft stagebegeleiding en -evaluatie bij de verschillende stageplaatsen is aan te bevelen. Het concept van het eindwerk van beide opleidingen laat bij de commissie een positieve indruk na. De keuze van het onderwerp in overleg met het werkveld of een onderwerp dat nuttig is voor de dienst is volgens de commissie waardevol.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie zag bij beide opleidingen een logisch en stapsgewijs opgebouwd programma, dat bij één opleiding ook deels gemeenschappelijk wordt aangeboden met een nauw verwante opleiding. De opbouw van beide programma's waarbij eerst algemene opleidingsonderdelen worden aangeboden en nadien specifieke kennis van de operatieverpleegkunde aan bod komt, kan de commissie waarderen.

Waar bij één opleiding de relevante actoren de samenhang en inhoud van het programma bewaken en erin slagen om overlapping in de mate van het mogelijke te vermijden, loopt dit bij de andere opleiding soms fout. Vooral de inzet van een groot aantal gastdocenten leidt tot bepaalde organisatorische problemen en overlappings die de commissie graag weggewerkt zou zien. Ook het aantal en de onderlinge afstemming van bepaalde opdrachten dient nader te worden onderzocht bij de betrokken opleiding.

Het feit dat de opleidingen in grote mate rekening houden met de verschillende instroomprofielen en werkervaring, en studenten de mogelijkheid aanbieden om een flexibel traject te volgen, draagt de waardering van de commissie weg, in het bijzonder wat werkstudenten betreft.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen qua studietoestand voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie stelde vast dat de programma's van de bachelor-na-bacheloropleidingen zwaar maar aanvaardbaar zijn. Soms is de studiebelasting bij een opleiding erg wisselend afhankelijk van de sociale omstandigheden, werksituatie en individuele planning van de student.

Bij één opleiding worden studietijdmetingen volgens een meetkalender gepland. De commissie vindt het positief dat bij deze opleiding focusgesprekken een kwalitatieve aanvulling zijn op de kwantitatieve metingen, waarvan de responsgraad nog verhoogd kan worden. Ook in de andere opleiding, waar systematische kwantitatieve studietijdmetingen eerder afwezig zijn, geeft een aanvullende enquête Studeerbaarheid en gesprekken met studenten een indicatie van de

studietijd en mogelijke studiebevorderende- en belemmerende factoren waarvoor de commissie aandacht vraagt.

Bij beide opleidingen merkt de commissie op dat de planning, het gewicht en de studielast van het eindwerk aandacht vraagt.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie is tevreden te vernemen dat beide opleidingen naar een didactisch concept streven dat is gekenmerkt door zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten en waarin de verwevenheid tussen theorie en praktijk centraal staat.

Hiertoe werken beide opleidingen zowel met klassieke contacturen als met een diversiteit aan competentiegerichte werkvormen. Bij één opleiding stelt de commissie dat de werkvormen nog gericht moeten worden ingezet voor de integratie van theorie en praktijk. Het digitaal leerplatform kan bij beide opleidingen nog meer intensief gebruikt worden.

De commissie waardeert het wanneer een opleiding innovatief didactisch materiaal aanwendt en ziet een grote meerwaarde in het afleggen van studiebezoeken en daaraan verbonden workshops. De commissie pleit voor uniformiteit in het cursusmateriaal. Bij een opleiding geeft de diversiteit aan gastdocenten aanleiding tot een al even grote diversiteit in kwaliteit van het studiemateriaal, waarvan het ontbreken van referenties of inhoudslijsten soms symptomen zijn. Verder is de commissie voor beide opleidingen voorstander van het gebruik van een standaardsjabloon om de kwaliteit van het cursusmateriaal te bevorderen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie is van oordeel dat de evaluatie en toetsing in beide opleidingen op een degelijke manier wordt georganiseerd, maar dat de opleidingen nog inspanningen mogen doen om enkele pijnpunten weg te werken. Zo overheersen bij de ene opleiding kennistoetsen en bij de andere opleiding mondelinge examens. De commissie vraagt aan beide opleidingen om meer variëteit in examenvormen te hanteren en om meer competentiegericht te toetsen. Eén opleiding wordt eveneens voorgesteld om een meer haalbare examenspreiding uit te werken.

De studenten van beide opleidingen zijn op de hoogte van de verwachtingen tijdens de evaluatieperiodes via de ECTS-fiches, wat de commissie waardeert. Wel kan de informatie rond de beoordelingscriteria bij één opleiding nog sterker worden uitgewerkt. Bij beide opleidingen ontbreekt een systematisch feedbackmoment en gaat het initiatief voor feedback uit van de studenten zelf. De commissie vraagt hiervoor aandacht.

De commissie vraagt aan één opleiding om het competentieprofiel als basis voor de begeleiding en de evaluatie van de stage en het eindwerk te hanteren. De andere opleiding heeft in een portfolio uitgewerkte reflectiefiches en feedbackfiches geïntegreerd, maar worstelt nog met een grote variatie aangaande begeleiding en evaluatie tussen de aangeboden stageplaatsen. De commissie vraagt de desbetreffende opleiding om het stagebegeleidings- en evaluatieconcept te herzien. Ook de beoordeling van het eindwerk vraagt in beide opleidingen nog aandacht.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie stelde vast dat de opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft.

De rechtstreekse instroom in de opleiding bestaat voornamelijk uit studenten Verpleegkunde, maar ook studenten Vroedkunde worden toegelaten, hoewel de beroepstitel in de peri-operatieve zorg enkel voor studenten Verpleegkunde afgeleverd kan worden. De commissie betreurt het lage aantal inschrijvingen voor de opleiding Operatieverpleegkunde en steunt de opleidingen om de opleiding te promoten. Zij vraagt één opleiding om er blijvend op te letten dat de nodige informatie de studenten bereikt, bijvoorbeeld op het leerplatform.

Op hogeschoolniveau zijn de EVC- en EVK-procedures op punt gesteld, maar bij de opleidingen maken studenten er weinig gebruik van. Ook de verschillen in aantal jaar werkervaring bij de instromende studenten en de gevolgen die daaraan verbonden zijn, blijven bij beide opleidingen een aandachtspunt. Het risico op een verschil in startcompetenties is groot en mag volgens de commissie geen rem vormen op de kwaliteit van de opleiding.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

In beide opleidingen stelde de commissie een mix van statutaire docenten met verpleegkundige en/of medische achtergrond vast en daarnaast voornamelijk gastdocenten. Die laatsten vallen strikt genomen niet onder de noemer van personeel, waardoor er bijvoorbeeld geen functionerings- of evaluatiegesprekken voor deze atypische groep voorzien zijn. Wel heeft de commissie bij één opleiding gemerkt dat het docentenkorps vrij stabiel blijft ondanks de beperkte band van gastdocenten bij de instelling en een vaak kleine onderwijsopdracht. De commissie waardeert dat de opleiding in kwestie naar methodes zoekt om deze gastdocenten wel te evalueren via dagelijkse evaluatieformulieren die ingevuld worden door de studenten. Dat is overigens ook het geval voor de andere opleiding, waar via focusgesprekken of onderwijsbevragingen het doceergedrag van de docenten wordt bevestigd.

De commissie waardeert de initiatieven tot didactische professionalisering die beide opleidingen nemen. Wel is het vaak moeilijk zicht krijgen op de didactische vorming voor gastdocenten en -sprekers in het bijzonder. Bij één opleiding is de ondersteuning met betrekking tot competentiegericht evalueren een aandachtspunt.

Het oprichten van een databank waarin de competentiekaarten of cv's van gastsprekers en docenten verzameld worden, geeft één opleiding de mogelijkheid om de competenties helder in kaart te brengen, een idee waar de commissie achter staat.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzend personeel binnen de opleidingen. Er is met andere woorden een grote waaier van specialisaties binnen de opleiding, en dat voor zowel de statutaire lectoren als de gastsprekers. De gastsprekers en -docenten, die sterk verbonden zijn met het werkveld en die praktijkvoorbeelden in de lessen kunnen introduceren en dus zo voor een inhoudelijk sterke lesinhoud kunnen zorgen, zijn volgens de commissie een grote meerwaarde.

De inspanningen rond internationalisering variëren van opleiding tot opleiding. De commissie wil de opleidingen dan ook aanmoedigen om deelname aan internationale congressen en docentmobiliteit in het algemeen verder te stimuleren en waardeert de daartoe reeds geleverde inspanningen.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

Bij beide opleidingen vormt de combinatie van een grote groep gastdocenten en een kleiner aantal statutaire docenten een uitdaging.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat de werkdruk in beide opleidingen hoog ligt en dat vooral de werklast van de opleidingscoördinator zorgwekkend is. De commissie maakt zich zorgen over de haalbaarheid van het takenpakket van de opleidingscoördinatoren van beide opleidingen. Zij merkt op dat bij het wegvallen van de opleidingscoördinator de continuïteit en de kwaliteit van de opleiding in het gedrang kan komen. De commissie zag dat beide opleidingen stappen in de goede richting zetten om deze situatie te remediëren.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie was bij het bezoek aan de voorzieningen van beide opleidingen onder de indruk van de nieuwbouw infrastructuur. Beide departementen/campussen zijn vlot bereikbaar en toegankelijk.

De bibliotheken van beide opleidingen zijn volgens de commissie ruim en ook de actuele collectie zelf kan op de goedkeuring van de commissie rekenen.

De skills labs zijn bij de éne opleiding uitgebreider voorzien van materiaal voor de opleiding Operatieverpleegkunde dan bij de andere opleiding. De commissie wil de opleiding in kwestie aanzetten om de denkoefening in verband met de uitbouw van de skills labs verder te zetten. Bij de andere opleiding verdient het simulatieonderwijs, waarmee het departement en de hogeschool experimenteert, verdere exploratie.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie is over het algemeen tevreden over de studiebegeleiding en de studentenvoorzieningen die beide opleidingen aanbieden. De commissie merkt op dat de studenten van beide opleidingen geacht worden zelfstandig te kunnen werken gezien hun maturiteit. Daardoor zijn studenten vaak wel op de hoogte van het aanbod van studentenvoorzieningen maar voelen zij zelden de behoefte om ervan gebruik te maken.

Studiebegeleiding ligt vaak in handen van docenten en de opleidingscoördinator, die in beide opleidingen als spilfiguur optreden. De commissie is van mening dat deze eenmansopdracht ook een zekere kwetsbaarheid met zich meebrengt en dat de werkdruk van de opleidingscoördinator inzake begeleiding bewaakt dient te worden.

Wanneer een opleiding wenst in te stappen in een OOF-project Werkplekieren, waardeert de commissie dit. De begeleiding van werkstudenten verdient immers continu aandacht. De commissie is tevreden dat de nodige informatie de potentiële studenten via verschillende kanalen bereikt.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie stelde vast dat het interne kwaliteitszorgsysteem van beide hogescholen waarin de opleiding wordt aangeboden bij beide opleidingen resulteert in een kwaliteitshandboek en geënt is op de principes van EFQM. Eén opleiding dient erover te waken dat alle basisprincipes van kwaliteitszorg op opleidingsniveau in voldoende mate gerealiseerd worden. De andere opleiding kan, samen met andere bachelor-na-bacheloropleidingen, nog verder de intentie waarmaken om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen.

De metingen gebeuren frequent en geven aanleiding tot verbeteracties. De commissie mist bij één opleiding wel een meer globale evaluatie van het programma en de opleidingsonderdelen. Aan deze opleiding wordt aanbevolen om blijvend systematisch al haar stakeholders te bevragen en om de resultaten duidelijk in kaart te brengen. De andere opleiding wordt aangemaand aandacht te schenken aan de responsgraad van de bevragingen, die vaak laag is. Wel waardeert de commissie dat in zulke gevallen de methode van het werken met focusgesprekken resultaten boekt.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie is van mening dat beide opleidingen werk maken van een verbetercultuur. De commissie heeft geconcludeerd dat docenten en opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. Wel vraagt de commissie aan beide opleidingen om de verbeteringsmaatregelen structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties te ad hoc verlopen. Een systematiek van verbeterprojecten bijvoorbeeld op basis van een uitgewerkte PDCA-methodiek, is volgens de commissie een meerwaarde.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon constateren dat beide opleidingen in meer of mindere mate alle stakeholders betrekken, en dat door middel van onder andere formele en informele bevragingen, personeelsvergaderingen, overlegvergaderingen, opleidingsadviesraden, stages. Bij beide opleidingen zouden gastdocenten meer met elkaar in contact mogen komen om een gezamenlijke betrokkenheid te garanderen.

Studenten kunnen deelnemen aan een studentenraad of een departementale raad, maar hebben vaak meer aanmoediging nodig om dat effectief te doen. Volgens de commissie is meer aandacht nodig voor de betrokkenheid van werkstudenten.

De commissie zag verschillen wat het contact met en de betrokkenheid van de alumni betreft. De éne opleiding plant de alumni te betrekken via bevragingen, maar een alumniwerking ontbreekt, wat de commissie betreurt. Bij de andere opleiding zijn er voor de afgestudeerden navormingsactiviteiten voorzien, maar zou een systematische bevraging van de alumni wenselijk zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Over het algemeen is de commissie tevreden over het niveau van de twee opleidingen. Ook de stakeholders met wie de commissie heeft gesproken, zijn tevreden over de opleiding, aangezien de opleiding tot stand gekomen is op vraag van het werkveld en aan de aanhoudend grote nood aan opgeleide operatieverpleegkundigen voldoet. De studenten onderscheiden zich van de afge-

studeerde Bachelor in de Verpleegkunde en mede door het competentiegerichte onderwijs kunnen ze zich snel tot experts ontplooien.

De commissie is positief over de eindwerken die ze heeft kunnen inkijken bij beide opleidingen. De kwaliteit van de bachelorproeven is volgens de commissie immers op het niveau van een bacheloropleiding. Ook het feit dat de onderwerpen van de eindwerken in sommige gevallen zowel voor de student als voor de dienst waar hij werkt een meerwaarde is, en zelfs in projecten van maatschappelijke dienstverlening passen, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen. Anderzijds dient een opleiding in een aantal gevallen de toegekende quotering en de praktijkgerichtheid van een aantal eindwerken in het oog te houden.

Volgens de commissie is het aangewezen voor beide opleidingen om nog verder te investeren in studenten- en docentmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een verschillend studierendement vertonen. De éne opleiding heeft een vrij hoge studie-efficiëntie terwijl die in de andere opleiding lager ligt dan andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Dat is hoofdzakelijk te wijten aan externe factoren.

De studenten van beide opleidingen behalen hun diploma meestal binnen de vooropgestelde tijd. Wel constateert de commissie dat studenten vaak bewust de opleiding over twee academiejaren – of in beperkte gevallen nog iets langer – spreiden.

In de éne opleiding is een systematiek van exitgesprekken voorzien, terwijl dat in de andere opleiding eerder informeel gebeurt. Het voeren van bevestigingen bij afhakers of exitgesprekken is volgens de commissie een meerwaarde.

VERGELIJKENDE TABEL

Operatieverpleegkunde

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Operatieverpleegkunde	KHBO	K.H.Kempen
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	V	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	V	V
Onderwerp 2 Programma	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	V	V
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	G
facet 2.3 Samenhang	V	G
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK
Facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	G
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	V
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	V	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	G
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	G	G
facet 6.2 Onderwijsrendement	G	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout bevinden zich de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding. Op de campus Lier is er het departement Gezondheidszorg, en op de campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt ingericht op de campus in Lier binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Geriatrische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg en Sociale gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Operatieverpleegkunde zijn in het academiejaar 2009–2010 acht studenten ingeschreven, van wie drie een deeltijds traject volgen.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt zich als doel gespecialiseerde verpleegkundigen op te leiden die zelfstandig kunnen optreden in de context van een operatiekwartier. Volgens de definitie in het opleidingsprofiel bezit de verpleegkundige in de peri-operatieve zorg, operatieassistentie en instrumentatie de volgende deskundigheid: 'in een multidisciplinair kader uitvoeren van specifieke taken op verpleegkundig vlak, aangepast aan de patiënt binnen een technisch kader zoals een operatiezaal, of andere diensten zoals PAZA, CSA, dagchirurgie, medisch-technische diensten...'. De opleidingsdoelstellingen zijn geformuleerd als competenties. Het competentieprofiel is een resultaat van het overleg dat werd gevoerd in de schoot van de Associatie KU Leuven tussen de opleidingen Operatieverpleegkunde en de ruimere Overleggroep Werkveld-Opleidingen Operatieverpleegkunde. Het profiel bouwt voor de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties verder op de bamaprofielen van de Associatie KU Leuven die gelden voor de professionele bacheloropleidingen. Die dekken de decretale competenties af. Zij zijn geïntegreerd in het competentieprofiel van de opleiding Verpleegkunde van de Associatie KU Leuven, waarbinnen de competenties zijn geclusterd in zes verpleegkundige rollen, namelijk de verpleegkundige als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als teamlid en als lid van de samenleving. De integratie van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties in het competentieprofiel van de Operatieverpleegkunde heeft volgens de opleiding als voordeel dat deze meer opleidingseigen worden geformuleerd. Een internationale component ontbreekt in het competentieprofiel. Door de indeling in drie niveaus (verkennen, verdiepen, integreren) wordt de groei in de competenties weergegeven. Om tot het competentieprofiel Operatieverpleegkunde van de Associatie KU Leuven te komen, is een vierde niveau toegevoegd. De commissie apprecieert het dat het competentieprofiel organisch is gegroeid, en is opgebouwd vanuit het profiel van de basisopleiding Verpleegkunde. Er is een overeenkomst tussen de organisatorische structuur van de opleidingsloopbaan die de student doorloopt en de competenties die moeten worden verworven. Daardoor is er meer kans op aansluiting, afstemming en uitdieping van de al verworven kennis, vaardigheden en attitudes op de nog te verwerven competentie(niveau)s.

De commissie zag dat de opleiding zich schaaft zich achter de waarden die vooropgesteld worden door de associatie, maar vraagt de opleiding om toch ook de eigen identiteit inzake eigen profilering niet te verliezen.

De opleiding komt tegemoet aan een nood in het werkveld. De commissie apprecieert dan ook de inspanningen die de hogeschool doet om, ondanks het lage aantal inschrijvingen, deze opleiding blijvend aan te bieden. In dit licht vindt de commissie het zinvol om samen met de andere Vlaamse opleidingen en het werkveld initiatieven te nemen voor een valorisatie van de beroepstitel peri-operatieve zorg, operatieassistentie en instrumentatie. Dit is zeker belangrijk in het licht van de geringe aandacht voor operatiezaalverpleegkunde in de basisopleiding.

De commissie stelde ook vast dat het competentieprofiel breed gedragen en gevalideerd werd. Ten einde de kerncompetenties uit te schrijven, werd overleg gepleegd tussen de opleidingsverantwoordelijken van de hogescholen van de Associatie KU Leuven. Daarnaast werd, via de OPAR (opleidingsadviesraden), inbreng van het werkveld gehanteerd om zodoende een competentieprofiel uit te schrijven dat nauw aansluit bij de eisen van dat veld. De commissie vraagt echter wel om het werkveld beter in te lichten over het competentiegericht leren.

De commissie stelde vast dat er geen internationale doelstellingen werden opgenomen, en vraagt hier aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om binnen het competentieprofiel Operatieverpleegkunde van de Associatie KU Leuven eigen accenten te leggen.
- De commissie raadt de opleiding aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen met de internationale standaarden. De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De commissie moedigt de opleiding aan om samen met de andere Vlaamse opleidingen en het werkveld initiatieven te nemen voor een valorisatie van de beroepstitel verpleegkundige gespecialiseerd in de peri-operatieve zorg, operatieassistentie en instrumentatie.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De beroepsspecifieke competenties zijn gebaseerd op het 'Advies tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde als houders van de Bijzondere Beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de peri-operatieve zorg. De commissie stelde vast dat bij de opstelling ervan eveneens het functieprofiel van de European Operating Room Nurses Association (EORNA) als bron werd gehanteerd. Hoewel het genoemde advies nog niet in wetgeving is omgezet, vindt de commissie het een valabel uitgangspunt. De beroepsspecifieke competenties zijn compleet, en zijn behoorlijk gedetailleerd uitgewerkt. De commissie apprecieert de consequente manier waarop de beroepsspecifieke competenties de basiscompetenties van de verpleegkundige uitdiepen en complementeren naar de context van het operatiekwartier. Er is

niet enkel aandacht voor medisch-technische en multidisciplinaire aspecten, maar ook voor het leren omgaan met stresssituaties, en met de bekwaamheid om eigen emoties en gevoelens in moeilijke omstandigheden binnen de context van het operatiekwartier tijdig en gepast bespreekbaar te maken met de collega's. De commissie besluit dat het competentieprofiel alle aspecten van de door de student na te streven doelstellingen en te verwerven competenties, en met name ook het domeinspecifiek referentiekader van de commissie afdekt.

Bij navraag bleek dat het profiel is voorgelegd aan leden van de beroepsorganisatie van operatieverpleegkundigen (VVOV) en een aantal hoofdverpleegkundigen via de adviesraad. Toch stelt de commissie vast dat bij de vertegenwoordigers van het werkveld die zij ontmoette, dit competentieprofiel nauwelijks is gekend. Zij vindt het daarom nuttig het profiel te finaliseren in overleg met het eigen netwerk van stagementoren en ziekenhuizen. Hierbij dient de opleiding te bepalen hoe dit competentieprofiel zal worden gehanteerd: als norm voor de gemiddelde afgestudeerde of als omschrijving voor de ideale beroepsbeoefenaar. De commissie stelt immers vast dat de beschrijving van een aantal gedragsindicatoren zeer ambitieus is en moeilijk haalbaar voor beginnende operatieverpleegkundigen. Pas na die oefening kan de opleiding het profiel promoten als algemene norm en meetwaarde voor de uitwerking van het programma. Een voorbeeld van een dergelijke te hoog gegrepen verwachting is volgens de commissie de competentie 5.10 van het competentieprofiel: 'Is in staat een informatie- en overlegvergadering met het team gepast te leiden'. De commissie meent dat dergelijke formuleringen moeten worden uitgezuiverd om de toepassing van het lijvige competentieprofiel haalbaar en werkbaar voor de werkvloer te maken, zeker in het licht van de beoordeling van de stages. De commissie stelde immers vast dat het werkveld anders met competenties omgaat dan in de opleidingen vaak wordt gedacht of verondersteld. Omdat het competentieprofiel aansluit bij het profiel van de basisopleiding, dient bij de bekendmaking aan het werkveld bijzondere aandacht te gaan naar die stageplaatsen of individuele stagementoren die (nog) geen ervaring hebben met de onderwijskundige formulering van competenties via de contacten met de basisopleiding.

De commissie vindt het positief dat de opleidingsdoelstellingen werden opgenomen in de ECTS-fiches. Zij waardeert het eveneens dat het competentieprofiel toegelicht wordt bij de aanvang van het academiejaar, en dat het wordt gelinkt aan de theorie en de stage.

Alhoewel tijdens de opstelling van het competentieprofiel in de schoot van de werkgroep binnen de Associatie KU Leuven gebruik is gemaakt van het EORNA-profiel, stelt de commissie vast dat een formele benchmarking met vergelijkbare Vlaamse opleidingen (die niet tot de Associatie KU Leuven behoren) en buitenlandse opleidingen nog niet heeft plaatsgevonden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding dient te onderzoeken hoe het competentieprofiel haalbaar en werkbaar kan worden gemaakt voor de eigen werkvloer.
- De commissie adviseert om aandacht te hebben voor de formulering van sommige competenties die te hoge verwachtingen aan de pas afgestudeerde Bachelor Verpleegkunde stellen.
- De commissie beveelt een formele benchmarking met vergelijkbare Vlaamse en buitenlandse opleidingen aan.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat er niet te miskennen inspanningen werden geleverd om te evolueren naar een competentiegericht opleidingsprogramma. Zo zag ze dat de doelstellingen al onder de vorm van te verwerven competenties zijn uitgeschreven. De commissie is van oordeel dat het programma praktisch de hele lading van vooropgestelde doelstellingen dekt. De commissie waardeert het dat de opleiding als doel vooropstelt om studenten te laten evolueren naar een expertniveau voor bepaalde competenties.

De commissie zag uitgewerkte ECTS-fiches: er is telkens aangegeven welke competenties met het desbetreffende onderdeel worden beoogd. De commissie vraagt echter om de studenten meer vertrouwd te maken met het competentieprofiel via alle mogelijke werkvormen. De commissie stelde ook vast dat nog niet alle gastdocenten vertrouwd zijn met competentiegericht onderwijs. Tijdens de gesprekken kwam naar voor dat de gastdocenten weinig op de hoogte waren van de te verwerven competenties per opleidingsonderdeel.

Het opleidingsprogramma bestaat uit vier theoretische opleidingsonderdelen en één opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs. De studenten dienen ook een eindwerk te schrijven (zie facet 2.2.). De commissie stelde vast dat de opleiding aandacht besteedt aan anesthesievormen met inbegrip van farmacologie in het kader van het opleidingsonderdeel Anesthesie en specifieke verpleegkunde. Daarnaast komen ook de respiratoire en cardiologische impact van de verschillende anesthesievormen aan bod, net zoals Stralingsprotectie en dosimetrie en Operatietechnieken. Studenten krijgen ook les over psychosociale begeleiding. De commissie stelde vast dat opleiding relatief weinig aandacht schenkt aan recovery en betreurt dit. Zij zag ook dat er geen aandacht aanwezig is voor plastische en esthetische chirurgie, die toch in bijna elke ziekenhuissetting aanwezig zijn. Zij vraagt dan ook de opleiding om deze onderwerpen uit te werken en aan te bieden aan de studenten. De opleiding voorziet geen keuzeopleidingsonderdelen.

De commissie stelde vast dat het programma disciplineoverschrijdende elementen bevat, en waardeert dit. Dit komt vooral bij het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen tot uiting, vermits dat gemeenschappelijk met de andere bachelor-na-bacheloropleidingen uit het departement Gezondheidszorg wordt aangeboden. Door de diverse achtergronden van de studenten die dit opleidingsonderdeel volgen, worden zij gestimuleerd om in groep disciplineoverschrijdend te werken. De commissie vindt het eveneens positief dat de opleiding Operatieve verpleegkundige van de campus Lier samenwerkt met de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg van de campus Lier in het kader van de opleidingsonderdelen Cardiologie/hemodynamica en Respiratoire topics. De commissie is van oordeel dat de aanwezig-

heid van disciplineoverschrijdende elementen een verrijking is van de opleiding; de studenten worden immers gestimuleerd om disciplineoverschrijdend te denken en te handelen.

De commissie kan een duidelijke aanwezigheid van procedures van curriculumherziening, met betrokkenheid van alle stakeholders, bevestigen. Verder is ook de banabacoördinator, die de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout van de hogeschool coördineert, betrokken bij het vastleggen van de curricula van de opleidingen, wat volgens de commissie de verticale samenhang tussen de programma's van de opleidingen bevordert. Bij het opstellen en wijzigen van de curricula streeft de opleiding naar een maximale aansluiting bij de basisopleiding Verpleegkunde en/of andere basisopleidingen voor zorgverleners. Docenten, gastsprekers, studenten en het werkveld kunnen wijzigingen in het curriculum aangeven, die besproken worden door de opleidingsverantwoordelijke en -coördinator en de directie. Na voorlegging op departementale raden en aan alle betrokkenen, wordt het nieuwe curriculum ook voorgelegd aan de opleidingsadviesraad. De (gast)docenten konden aan de commissie bevestigen dat zij door contacten met de opleiding mogelijkheden hebben om programmawijzigingen voor te stellen. Ook met de mening van de studenten wordt rekening gehouden bij bevragingen of focusgesprekken. De commissie waardeert het dat deze stakeholders betrokken worden bij de curriculumherziening.

Volgens de commissie doet de K.H.Kempen inspanningen om internationalisering binnen te brengen in de opleiding. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dien(t)en een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding, die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. Ook korte buitenlandse bezoeken zijn schaars, aangezien de lessen slechts op één dag per week plaatsvinden. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding neemt. Zo worden op de campus jaarlijks internationale dagen georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding(en). Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat in de lesinhouden ook buitenlandse voorbeelden aan bod komen. De commissie waardeert het dat docenten hun buitenlandse ervaringen delen met de studenten, en internationale literatuur en studies hanteren in hun cursusmateriaal. De commissie vindt het eveneens positief dat de statutaire docenten deelnamen aan een internationale uitwisseling gedurende meerdere dagen. De commissie stelde echter wel vast dat op er opleidingsniveau nog relatief weinig terug te vinden is, en hoopt dat de vertaling van het hogeschoolbeleid rond internationalisering in de toekomst nog verder vertaald wordt naar de opleiding Operatieverpleegkunde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om ook aandacht te schenken aan recovery, plastische, esthetische en reconstructieve chirurgie.
- De commissie beveelt de opleiding aan nog verder werk te maken van het introduceren van internationalisering in de opleiding. Korte buitenlandse studiebezoeken zijn daarbij een meerwaarde.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat actuele ontwikkelingen uit de beroepspraktijk snel worden geïmplementeerd in het programma. Dit is vooral te danken aan de expertise van de gastdocenten. Een vlot contact met het werkveld zorgt voor een snelle aanpassing en het doorgeven van de laatste ontwikkelingen. De commissie waardeert het dat dankzij de vele gastdocenten, die expert zijn in hun vakgebied, actuele en maatschappelijke relevante ontwikkelingen vlot in het programma en de inhoud worden geïmplementeerd. De commissie beschouwt dit als een sterkte van de opleiding. De commissie vindt het ook positief dat de instelling op verschillende niveaus de maatschappelijke relevantie van de opleiding benadrukt. Ze zag dat het wetenschappelijke onderzoek op aansturen van het werkveld verloopt. Deze maatschappelijke verankering werd bovendien tijdens het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld nadrukkelijk onderstreept.

De commissie waardeert het dat studenten via studiebezoeken kennis kunnen maken met de nieuwste tendensen inzake beademings- en sterilisatietechnieken. De commissie is echter van oordeel dat de opleiding nog meer aandacht dient te besteden aan het verwerven van praktische vaardigheden. Dit werd ook bevestigd door de vertegenwoordiger van de alumni. Een hoogtechnologische werkomgeving als een operatiekwartier verwacht dat medewerkers vertrouwd zijn met het gebruik en de bediening van vaak complexe apparatuur en hulpmiddelen.

De commissie is van oordeel dat het wetenschappelijk onderzoek degelijk ingebed zit in het aangeboden programma. Zij vindt het positief dat iedere student een opleidingsgebonden nascholing of een minisymposium dient te volgen over een actueel verpleegkundig onderwerp. In een schriftelijke neerslag geeft de student bovendien achteraf weer wat de impact zou kunnen zijn van een eventuele implementatie op de werkvloer. Dankzij het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen krijgen de studenten een introductie in basiswetenschappelijke disciplines. De commissie waardeert het dat het cursusmateriaal van dit opleidingsonderdeel een overzicht biedt van relevante wetenschappelijke theorieën en vraagstukken. Zij stelde bijgevolg vast dat recente vakliteratuur in het programma werd opgenomen, en dat er de nodige aandacht is voor kennisontwikkeling. De commissie zag dat studenten eveneens gestimuleerd worden om praktijkrelevante vakliteratuur te ontsluiten en te verwerken. Zo moeten studenten in de opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs, Verpleegkundige wetenschappen en Scriptie hun wetenschappelijke inbreng baseren op recente evidence-based literatuur.

Tijdens de gesprekken met de studenten noteerde de commissie dat de studenten het studiemateriaal adequaat vinden om de te realiseren doelstellingen te bereiken. Tijdens het inkijken van het studiemateriaal stelde de commissie vast dat het cursusmateriaal van uiteenlopende kwaliteit is: enkele cursussen waren perfect in orde, bijzonder verzorgd en up-to-date volgen de

laatste evoluties; andere lopen dan weer achter op het werkveld. De commissie vraagt de opleiding om ervoor te zorgen dat al het cursusmateriaal steeds up-to-date is. De commissie betreurt het wel dat sommige cursussen geen inhoudsopgave of paginering bevatten en vraagt om deze elementen te voorzien in al het cursusmateriaal, om zodoende tot een uniforme lay-out over de cursussen heen te komen.

Studenten lopen 450 uren stage, waarvan 35 uren op recovery. Minimaal 12 uur dient in functie te staan van stralingsprotectie, en 35 uren kijkstage zijn verplicht. Indien de hoofdstage plaatsvindt in een universitaire instelling, dient de kijkstage te gebeuren in een perifere instelling en vice versa. De overige uren worden gepresteerd op de hoofdstageplaats. Er worden vijf periodes van drie weken georganiseerd over het academiejaar.

De opleiding Operatieverpleegkunde beschikt, net zoals alle andere bachelor-na-bacheloropleidingen, over een aantal vaste stageplaatsen. Dit neemt echter niet weg dat studenten ook in andere erkende instellingen stage kunnen lopen.

Bij de start van de stage dient de student zijn persoonlijke doelstellingen te formuleren. Dit kan gebeuren aan de hand van het stage-informatiedocument, de introductiebundel van de stageplaats, het competentieprofiel en de vaardigheidslijst. De commissie zag tijdens het inkijken van de stageverslagen dat de student echter nergens de algemene doelstellingen vermeldt, en vraagt de opleiding om de aandacht nog meer te focussen op het globale competentieprofiel in plaats van op de persoonlijke doelstellingen.

Samen met de stagebegeleider – de docent die de student begeleidt op de stageplaats – worden afspraken gemaakt in verband met de stage-uren, stageverslagen en contracten. Op de stageinstelling wordt de student begeleid door een stagementor. Dit zijn ervaren en deskundige zorgverleners die in contact staan met de stagebegeleider. Studenten van de campus Lier maken een portfolio met daarin onder meer ruim uitgewerkte reflectiefiches, aandacht voor behaalde vaardigheden en feedbackfiches. De commissie raadt de opleiding van de campus Lier aan om ook een dergelijke portfolio in te voeren.

Het eindwerk is een afzonderlijk opleidingsonderdeel, dat zes studiepunten vertegenwoordigt. De praktische organisatie van het eindwerk wordt per banabaopleiding gecoördineerd door de opleidingsverantwoordelijke (GZL). Studenten kunnen alle informatie betreffende het eindwerk terugvinden in een studiewijzer. Zij krijgen alle informatie van bij de start van het academiejaar ter beschikking via onder andere een PowerPointvoorstelling, de website, Toledo en een infobundel.

Onderwerpen worden bij het begin van het academiejaar aangeboden en zijn meestal tot stand gekomen na overleg met het werkveld. Studenten kunnen zelf onderwerpen kiezen, op voorwaarde dat deze verwant zijn met de opleiding en toepassingsgericht zijn. Studenten moeten een gemotiveerd voorstel met tijdspad voorleggen aan de procesbegeleider, die hierop schriftelijke of mondelinge feedback geeft. De uitwerking moet gebeuren op basis van evidentie en aan de hand van relevante recente literatuur. Het is de bedoeling dat de student een probleem verkennt, analyseert, uitdiept en er kritisch over reflecteert. Het eindwerk moet afgesloten worden met een eindconclusie en mogelijke praktijkgerichte aanbevelingen. Studenten kunnen ofwel individueel ofwel in groep werken. Studenten kunnen ook op vraag van derden meewerken aan wetenschappelijk onderzoek of productontwikkeling. Het initiatief voor de procesbegeleiding moet uitgaan van de studenten. Studenten worden aangemoedigd om zelf voor een expert uit het werkveld te zorgen die als praktijkbegeleider kan fungeren. Het eindwerk wordt in een schriftelijke weergave aangeboden en gepresenteerd voor een jury van externe experts, docenten en studenten.

De commissie waardeert het dat het werkveld thema's mag aanleveren voor de bachelorproeven. Studenten kunnen eveneens thema's aanbrengen, die ter validering voorgelegd worden aan de begeleiders van het eindwerk.

Uit de bevraging van studenten en de inzage van de stagegerelateerde documenten kon worden opgemaakt dat er een grote variatie bestaat aangaande begeleiding en evaluatie tussen de aangeboden stageplaatsen. Het verdient volgens de commissie wel aanbeveling om het stagebegeleiding- en evaluatieconcept grondig te herzien en te uniformiseren op een kwalitatieve manier, waarbij sommige stageplaatsen toonaangevend kunnen zijn.

De commissie is tevreden te vernemen dat er aandacht gaat naar maatschappelijke dienstverlening en permanente vorming. Zo worden symposia voor studenten en het werkveld, of andere initiatieven van permanente vorming georganiseerd. Uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld blijkt eveneens dat de stage- en eindwerkbegeleiders de mentorenvormingen vanuit de hogeschool appreciëren. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat de opleiding haar cursussen openstelt voor alle geïnteresseerden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om meer praktisch gericht onderwijs in het programma voor Operatieverpleegkunde in te bouwen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de samenhang duidelijk aanwezig is in het programma. Zij zag een logische opbouw van het programma, waarbij eerst algemene opleidingsonderdelen aan bod komen (wetenschappelijk programma gelijklopend met andere banabaopleidingen), terwijl de eerder specifieke kennis van de operatieverpleegkunde pas later wordt aangeleverd. Finaal worden verworven kennis en inzicht vertaald naar het werkveld en dienen zij tot uiting te komen in een af te leveren eindwerk. Vaardigheden worden verworven in een skills lab en tijdens het doorlopen van de stage. De commissie waardeert het dat het beroepsinhoudelijke, wetenschappelijke en finaal het integratieprogramma onder de vorm van een af te leveren eindwerk en het doorlopen van klinische stages, duidelijk terug te vinden zijn in het voorgestelde traject dat de bachelor-na-bachelorstudenten Operatieverpleegkunde doorlopen. Zoals aangegeven in facet 2.2. is de commissie echter wel van oordeel dat meer aandacht voor praktisch gericht onderwijs wenselijk is.

De commissie stelde vast dat de opleidingsonderdeelverantwoordelijken de inhoud en samenhang van het programma bewaken, en waardeert dit. Bovendien vermijdt de opleidingscoördinator overlapping in de mate van het mogelijke. Daarnaast zag de commissie dat de opleiding frequente bevragingen organiseert, waarbij zij peilt naar de perceptie inzake de inhoud en de overlapping bij de studenten, docenten en gastdocenten. Hoewel minimale overlappings werden vastgesteld, vindt de commissie die niet problematisch, aangezien de studenten die niet als storend ervoeren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Studietijdmetingen gebeuren op de campussen Lier en Turnhout in onderling overleg en worden – zoals vastgelegd in een meerjarenkalender – om de vier jaar gepland, maar kunnen ook op vraag van studenten, docenten of gastsprekers worden uitgevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er een nieuwe invulling van een opleidingsonderdeel komt, wijzigingen in het curriculum zijn aangebracht of voor een bepaald opleidingsonderdeel een andere docent of gastspreker aan het werk is. In het academiejaar 2007–2008 is er op hogeschoolniveau een studietijdmeting geweest op basis van de methode Metis: schatten achteraf in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond studeerbaarheid. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Operatieverpleegkunde. De responsgraad van deze bevraging is immers laag, en studenten stellen zich vragen bij het nut van de meting en de gegevens. Daarom werd er geopteerd voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten. Over twee jaar wordt de volgende studietijdmeting gepland.

De commissie vindt dat focusgesprekken waarin studenten studiebelemmerende en -bevorde-rende factoren aangeven, een belangrijke waarde hebben, maar is van oordeel dat het voeren van studietijdmetingen om de vier jaar ervoor kan zorgen dat de opleiding inzake studiebelasting achter de feiten aanloopt. De commissie heeft begrip voor de wens van de opleiding om zich te hoeden voor overbevraging bij de studenten, maar vindt het toch aangewezen dat er vaker studietijdmetingen onder de vorm van focusgesprekken zouden plaatsvinden.

Uit de gesprekken met de studenten bleek dat zij het programma als studeerbaar en haalbaar ervaren. De alumni gaven echter aan dat het programma best zwaar was. In die zin waardeert de commissie het dat de opleiding een zeer brede waaier van mogelijkheden voor spreiding van de studietijd aanbiedt. De werkstudent geniet hier ruim de aandacht. De commissie meent dat de flexibele trajecten de stelling van studentgestuurd onderwijs ondersteunen en studiebevorderend werken.

De commissie stelt vast dat de studiepunten toegekend aan de verschillende opleidingsonderdelen een vast gegeven zijn in de Associatie KU Leuven. Zo worden de facto 27 studiepunten voor klinische opleidingsonderdelen voorzien, net zoals er 27 studiepunten voor theoretische opleidingsonderdelen zijn. Daarnaast vertegenwoordigt het eindwerk zes studiepunten. De commissie vindt het verarmend dat de richtlijnen van de associatie dermate bindend zijn dat de opleiding geen eigen accenten kan leggen. Zij betreurt het ook dat de opleiding deze verdeling niet in vraag stelt.

De commissie zag dat perceptiemetingen aanwijzen dat de geraamde studietijd aangaande het eindwerk niet conform de werkelijkheid is, en daarom niet afgestemd is op het aantal toegekende studiepunten. Zij vraagt de opleiding om dit te herbekijken. Zij stelde tijdens verschillende gesprekken ook vast dat het eindwerk zwaar blijft voor de studenten. De commissie waardeert het wel dat de opleiding zich hiervan bewust is en daarom verbeteringsmaatregelen voorziet, in die zin dat vanaf oktober sneller wordt overgegaan tot het goedkeuren van het onderwerp, om dan zo snel mogelijk het onderwerp af te bakenen. De commissie vraagt de eindwerkcoördinatoren om blijvend inspanningen te leveren, teneinde het eindwerk in zijn realisatie voldoende af te bakenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de studielast inzake het eindwerk degelijk in kaart te brengen en te honoreren met een aangepast aantal studiepunten.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactisch concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De commissie waardeert het dat de aanpak van de docenten in de bachelor-na-bacheloropleiding geheel anders is dan in de bacheloropleiding. De lesinhoud wordt veel minder ex-cathedra gebracht, de interactiviteit van het lesgeven is van beduidend andere aard en de studenten zijn aanzienlijk kritischer ingesteld in vergelijking met de basisopleiding. Dit alles leidt tot veel meer diepgang van de lesinhoud. De studenten worden verder aangespoord tot kritische reflectie. De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat studenten gemotiveerd worden om te reflecteren rond praktijkervaringen en het inoefenen van theoretisch onderbouwde verklaringsmodellen in de eigen praktijksituatie.

De commissie stelde een divers aanbod aan werkvormen vast en vindt dit positief. Zij is van oordeel dat de leervormen gevarieerd zijn en afgestemd zijn op het te behandelen thema (hoorcollege, hands-on training, stage, zelfstandig projectwerk, werkcollege, elektronisch leerplatform...). Zij stelde bovendien vast dat de student continu wordt gestimuleerd en getraind in het zelfstandig

verwerven van kennis: hij/zij dient relevante en recente vakliteratuur door te nemen en op zoek te gaan naar evidence-based practice.

De commissie waardeert ook het innovatieve didactische materiaal. De inbreng van studiebezoeken en daaraan verbonden workshops is volgens de commissie een grote meerwaarde in de uitwerking van sommige programmaonderdelen, zoals aangeboden bij het deelfacet 'Laparoscopische heelkunde'.

Zij beschouwt het werkcollege 'Endoscopisch instrumentarium' als een mooie realisatie.

De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten echter wel een gebrek aan 'bedside'-ondersteuning vast, en vraagt de opleiding om hier ook aandacht voor te hebben. Daarnaast bleek ook dat meer ondersteuning aan de operatietafels wenselijk is.

De commissie beveelt aan de beschikbare geavanceerde en gevarieerde technieken om theoretische kennis over te brengen naar analogie met de basisopleiding en bijvoorbeeld de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, te implementeren en ze mee te integreren in het aangeboden programma voor de banaba Operatieverpleegkunde. Zij denkt hierbij onder andere aan het 'Panamarenko'-project van de campus Gezondheidszorg Lier. De commissie is van oordeel dat het debriefinglokaal en de videostreaming ook in deze opleiding een grote meerwaarde zouden kunnen betekenen.

De commissie heeft vastgesteld dat in de opleiding gebruik wordt gemaakt van het elektronische leerplatform Toledo, en wil de opleiding stimuleren om hier nog meer gebruik van te maken. Zij trof momenteel immers relatief weinig cursusmateriaal aan op Toledo. Ook zijn een uitgebreide bibliotheek en digitale databanken beschikbaar voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de stakeholders, bleek dat het cursusmateriaal en syllabi – die vaak door afzonderlijke docenten zijn opgesteld – op tijd beschikbaar zijn.

De commissie heeft vernomen dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het cursusmateriaal bevraagd worden in de onderwijsevaluaties. Studenten kunnen het studiemateriaal scoren en indien een negatieve score volgt, doet de opleiding inspanningen om dit bij te sturen. Dit konden de afgestudeerden met wie de commissie sprak, bevestigen. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat afspraken worden gemaakt tussen de opleidingscoördinator en de gastdocenten over de wijze waarop het lesmateriaal zal worden gebracht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een sjabloon uit te werken als basis voor gastlectoren.
- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteit van het cursusmateriaal te bewaken en up-to-date te houden. Hierbij raadt de commissie aan een sjabloon uit te werken als basis voor gastlectoren.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals de commissie heeft kunnen vaststellen tijdens het visitatiebezoek, heeft de hogeschool een toetsbeleid uitgewerkt, dat nu ook opgestart is vanuit de basisopleiding Verpleegkunde. In de volgende fase, met name het academiejaar 2012–2013, zal het toetsbeleid verder geconcretiseerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen. De docenten hebben vanuit de hogeschool een opleiding over competentiegericht toetsen genoten, wat de commissie positief vindt.

De commissie zag diverse vormen van examinering in de opleiding Operatieverpleegkunde. Afhankelijk van het opleidingsonderdeel wordt gebruikgemaakt van kennistoetsen, individuele opdrachten, en de evaluatie van vaardigheden en competenties. De commissie stelde ook variatie vast tussen multiplechoice-examens, mondelinge examens en casuïstiek, en vindt dit positief. Naast zuiver inhoudelijke kennisvragen zag zij dat er eveneens vragen worden voorzien die van een hoog niveau zijn en die inzicht in de materie vereisen, wat zij waardeert. Zij beschouwt de meeste evaluaties als transparant, en is van oordeel dat de meeste vragen pertinent zijn en de volledige inhoud dekken. De commissie stelde echter ook vast dat bepaalde examenvormen, met name de mondelinge examens, overheersen. Zij vraagt daarom de opleiding om de variëteit aan examenvormen te bewaken. De commissie waardeert het dat de examenvragen van de gastlectoren door de opleidingscoördinator worden geselecteerd.

De commissie noteerde dat de studenten op de hoogte zijn van de evaluatiecriteria. De opleiding zorgt ervoor dat deze voor de studenten bekend worden gemaakt aan het einde van de lessen en via de ECTS-fiches. Aangezien vaak verschillende docenten instaan voor een enkel opleidingsonderdeel, organiseert de opleiding het inkijken van de examens en het geven van feedback niet standaard. Het gebeurt dus enkel op vraag van de student. De studenten weten dat deze mogelijkheid er is en gaven in hun gesprek aan dat de docenten bereikbaar zijn. Ook is er een examenreglement, dat de opleiding via het elektronische leerplatform verspreidt. De delibereercriteria zijn daarbij duidelijk. De commissie waardeert het dat op aangeven van de studenten de examenspreiding mogelijk bij te sturen is. Bovendien stelde zij vast dat de studenten het examenprogramma als haalbaar ervaren. De commissie vindt het eveneens positief dat er aandacht wordt geschonken aan studenten met een studiebeperking, teneinde hen een redelijke kans op slagen te bieden. Zo zag zij labels op diverse documenten aangaande verslaggeving en schriftelijke bevragingen. Studenten hebben inzagerecht in de afgelegde examens, wat de open cultuur tussen student en docent in deze instelling typeert.

De evaluatie van de stage gebeurt aan de hand van een stage-evaluatiefiche. De commissie zag dat deze in termen van zwaktes en sterktes werd uitgedrukt, en is van oordeel dat dit te weinig ruimte laat tot differentiatie. Zij vraagt daarom de opleiding om een uitgebreidere evaluatie te hanteren. In de huidige stagerapporten worden immers de vaardigheden louter afgevinkt.

De commissie zag tijdens de visitatie dat de beoordeling van de stage in Lier gebeurde aan de hand van een portfolio, waarin zij ruim uitgewerkte reflectiefiches en feedbackfiches terugvond. Zij zag dat aandacht besteed werd aan behaalde vaardigheden, en waardeert dit. De commissie vraagt de campus Lier om ook een portfolio in te voeren. De evaluatie is de verantwoordelijkheid van de stagebegeleider, maar verloopt steeds in nauw overleg met de mentoren en/of zorgverleners op de afdelingen. Stageplaatsen zijn niet verplicht om mentoren op te leiden, maar de commissie waardeert het wel dat de opleiding jaarlijks, in samenspraak met het werkveld, een mentorendag organiseert.

Op vraag van de student en/of de mentor kan een tussentijdse evaluatie plaatsvinden. Op het einde van de stage bespreekt de stagebegeleider de stage-evaluatiefiche met de student. Aan het

einde van het academiejaar worden de verschillende stages in de hogeschool besproken met alle betrokken stagebegeleiders. De eindevaluatie houdt niet alleen rekening met de afzonderlijke stagefiches, maar ook met de evolutie in het leerproces. De commissie waardeert het dat de beoordeling van de gemaakte stageopdrachten stroken met de inhoudelijke waarde.

Uit de bevraging van studenten en de inzage van de stagegerelateerde documenten kon worden opgemaakt dat er een grote variatie bestaat aangaande begeleiding en evaluatie in de aangeboden stageplaatsen. Het verdient volgens de commissie aanbeveling het stagebegeleiding- en evaluatieconcept grondig te herzien en kwalitatief te uniformiseren. Sommige stageplaatsen kunnen hierbij toonaangevend zijn.

Wat de beoordeling van het eindwerk betreft, stelde de commissie vast dat de opleiding opteert voor een duidelijke verdeling van proces- en productbeoordeling van het eindwerk, en waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat de beoordeling gebeurt door verschillende lezers. De commissie zag dat de presentatie van het eindwerk weinig bepalend is voor de eindbeoordeling, en vraagt zich daarom af wat de meerwaarde hiervan is. De commissie stelde tijdens het inkijken van de eindwerken vast dat verschillen in kwaliteit ook in een verschillende quotering resulteerden, wat zij positief vindt. Zij vraagt wel om meer uniformiteit in de evaluatie van de eindwerken, en raadt de opleiding aan om erop toe te zien dat de beoordeling over de verschillende begeleiders heen op eenzelfde wijze verloopt. De commissie betreurt het wel dat systematische plagiaatcontrole ontbreekt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de examenvragen van de gastdocenten op te volgen en toe te zien de accuraatheid van deze vragen.
- De commissie vraagt de opleiding om het stage-evaluatieconcept grondig te herzien en te uniformiseren op een kwalitatieve manier, waarbij sommige stageplaatsen toonaangevend kunnen zijn.
- De commissie raadt de opleiding aan om antiplagiatsoftware te hanteren.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding is rechtstreeks toegankelijk voor Bachelors in de Verpleegkunde en Bachelors in de Vroedkunde. De commissie merkt op dat het, gezien de schaarste aan ope-

ratieverpleegkundigen en het feit dat uit de praktijk blijkt dat het absoluut verdedigbaar is om vroedkundigen op de oké-vloer in te schakelen, aanbeveling verdient om vroedkundigen blijvend toe te laten tot het volgen van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde.

Uit de ter beschikking gestelde documenten vernam de commissie dat bijkomende informatie uit de basisopleiding Verpleegkunde – waar nood aan is door de verschillende beginsituatie van de studenten – via Toledo ter beschikking wordt gesteld. De commissie vond deze bijkomende informatie echter niet onmiddellijk terug op het leerplatform. De opleiding moet er met andere woorden blijvend op letten dat de nodige informatie de studenten bereikt.

Op hogeschoolniveau is het EVC- en EVK-beleid op punt gesteld. De opleiding maakt er echter geen gebruik van. In de andere bachelor-na-bacheloropleidingen in het departement Gezondheidszorg kunnen masterstudenten een vrijstelling verkrijgen voor het schrijven van het eindwerk en het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen. De commissie meent dat de opleiding meer zou mogen nagaan hoe studenten vrijstellingen zouden kunnen verkrijgen op basis van de EVC-procedure, aangezien studenten vaak een ruime werkervaring hebben opgedaan. Op dit moment heeft de opleiding hier weinig tot geen ervaring mee.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet erop letten dat – gezien de gevarieerde instroom uit de basisopleiding Verpleegkunde en Vroedkunde – de juiste bijkomende informatie tot bij de studenten raakt.

Oordeel over onderwerp 2, programma: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn. Deze visie is opgenomen in het beleidsplan 'K.H.Kempen 2010–2013' en krijgt concrete vorm in het comité Personeelsbeleid. Via diverse formele en informele kanalen worden de strategische doelen, zoals deze uit het beleidsplan, nagestreefd.

De verschillende departementen van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. De opleiding zoekt daarom naar een evenwicht tussen statutair personeel en gastsprekers uit het werkveld. Bovendien dienen meestal alle leden van het statutaire personeel een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Blijvende aandacht voor de ondersteuning van de gastsprekers is dus wenselijk. De opleiding geeft zelf de wens aan om uitdrukkelijker gastdocenten bij effectieve onderwijsprocessen te betrekken, wat de commissie positief vindt. Ook het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen waarin naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie.

Zij vindt het ook positief dat het departementshoofd systematisch feedback geeft aan de gastdocenten. Daarnaast zag de commissie overleg tussen de opleidingscoördinatoren en de gastdocenten, wat een degelijke afstemming mogelijk maakt.

De commissie meent ook dat zowel de statutaire docenten als de gastsprekers over de nodige kwaliteiten beschikken om het programma van de opleiding te realiseren. Ook de studenten die de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden het een meerwaarde dat de docenten verbonden zijn met het werkveld, en appreciëren de praktijkgerichtheid van de docenten.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers

daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden van de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basic-ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een onderwijsdag. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven.

De commissie heeft vastgesteld dat ook de evaluatie van de docenten degelijk verloopt. Statutaire docenten worden geëvalueerd volgens een vaste procedure van de hogeschool met evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en de bespreking van een POP (persoonlijk ontwikkelingsplan). De opleidingsverantwoordelijke is eveneens verantwoordelijk voor de evaluatie van gastsprekers. Ook de studenten evalueren gastsprekers en statutaire docenten via de onderwijsbevraging of de focusgesprekken. Om de vijf jaar wordt het doceergedrag van de docenten bevraagd met een rotatiesysteem. Er wordt vanuit het departement nagegaan welke docenten in aanmerking komen voor bevraging, en deze docenten worden daar in het begin van het academiejaar op de hoogte van gesteld. De studenten evalueren met een onlinevragenlijst. De resultaten van de bevragingen worden aangeboden aan de docenten en de directie, op basis waarvan bijstellingen kunnen gebeuren.

Ook de begeleiding van nieuwe medewerkers verloopt volgens de commissie vlot. Nieuwe docenten kunnen twee begeleidingsavonden vanuit de hogeschool volgen. De commissie vindt het positief dat de hogeschool met de nieuwe docenten groepsgesprekken organiseert om na te gaan wat de behoeften van deze docenten zijn. In het departement krijgen nieuwe docenten een peter of meter ter beschikking om hen wegwijs te maken. Er is voor de gastsprekers een informatiebrochure beschikbaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de didactische kwaliteiten van de gastsprekers te bewaken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een gemotiveerd en samenhangend team, dat bovendien bijzonder toegankelijk is voor de studenten. De commissie waardeert dit. De commissie betreurt wel de afwezigheid van de desbetreffende opleidingscoördinator van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde bij de peiling naar de kwaliteit van het personeel.

De commissie stelde vast dat de opleiding een beroep doet op een aantal hooggekwalificeerde docenten met zowel een verpleegkundige als medische achtergrond. Bovendien zag de commissie dat de opleiding een groot aantal gastdocenten met grote gedrevenheid en expertise uit het werkveld aantrekt. De commissie waardeert het dat de opleiding voor het aanbrengen van de te verwerven klinische expertise gebruikmaakt van gastdocenten. Zij vindt het positief dat de inhoud van de opleiding op die manier nauw aansluit bij de evoluties en de trends zoals die zich presenteren in het werkveld. Bovendien draagt de klinische expertise van de gastdocenten op zich bij tot een inhoudelijk sterke lesinhoud. Daar staat tegenover dat de educatieve bekwaamheden van de gastdocenten waarschijnlijk gering zijn en daarom bijzondere aandacht verdienen.

De commissie stelde overigens vast dat dankzij de gastdocenten een brede waaier aan specialisaties uit het beroepenveld in de opleiding is vertegenwoordigd. Via een sterke netwerking met het beroepenveld en de beroepsvereniging (i.c. het V.V.O.V.) weet men klinische experts ertoe te bewegen om gastcolleges te verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. Deze gastdocenten vormen een mooie mix van enerzijds artsen en anderzijds verpleegkundigen die voornamelijk actief zijn in het domein van de chirurgie en de anesthesie. De waardering wordt nog versterkt door het feit deze gastdocenten zowel theoretisch als klinisch als bijzonder deskundig kunnen worden omschreven in hun vakdomein. Bovendien zag de commissie een diversiteit aan ziekenhuizen of organisaties waarbinnen de meeste professionals/gastdocenten zijn tewerkgesteld. De commissie waardeert dit, omdat op die manier de student een brede waaier aan informatie en soms verschillende benaderingen van de praktijkvoering zal gepresenteerd krijgen. De commissie stelde overigens tijdens de gesprekken vast dat de studenten dit ook als heel positief ervaren. De commissie stelde vast dat de gastdocenten blijvend mogelijkheden krijgen om hun didactische skills te verbeteren, en vindt dit positief. Ook geruststellend in dit verband is de aanwijzing dat ook de gastdocenten via bevragingen worden geëvalueerd.

De commissie is echter wel van oordeel dat de internationale contacten in het kader van netwerking en professionalisering verder dienen te worden uitgebouwd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een internationaal professioneel netwerk uit te bouwen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat het departement Gezondheidszorg van de campus Lier in 2010 kon rekenen op 30 medewerkers die behoren tot

het onderwijzende personeel. Daarnaast combineert één medewerker onderzoek met een onderwijsopdracht. Het administratief-technisch personeel telt vier leden. De ratio van student-personeelslid is 14,4 voor de campus Lier. In het departement Gezondheidszorg van de campus Lier werken zeven medewerkers voltijds en 34 deeltijds, van wie een groot deel een gecombineerde opdracht heeft tussen verschillende departementen in de hogeschool of een gedeelde opdracht met de HBO5-opleiding Verpleegkunde. De commissie vindt dat maximaal wordt geïnvesteerd in de personeelsomkadering van de hogeschool. Dit belet niet dat de inzet van vast personeel in de bachelor-na-bacheloropleiding eerder beperkt is en grotendeels wordt waargemaakt door de inschakeling van gastdocenten.

Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt in 2010 0,92 VTE statutair personeel uitgerekend en is de student-docentratio 8,7. Volgens de commissie is dit een aanvaardbare student-docentratio, gezien het geringe aantal studenten en de beperkte financiering van de bachelor-na-bacheloropleiding.

De commissie stelde tijdens de gesprekken vast dat de docenten een hoge werkdruk ervaren. De commissie raadt de opleiding aan om de taakinfilling van het onderwijzend personeel te herbekijken. Zij vraagt de opleiding om eventueel een inperking van de lesuren te overwegen, zodat er meer ruimte komt voor innoverende projecten en stagebegeleiding.

De commissie heeft bij het visitatiebezoek een gedreven team van docenten en gastsprekers ontmoet. Bij het inkijken van de verslagen van de focusgesprekken uit juni 2011 bleek dat de studenten bezorgd zijn voor een overbelasting van de opleidingscoördinator. Ook uit de gesprekken die de commissie heeft gevoerd met de studenten en de docenten, blijkt deze bezorgdheid. De opleidingskwaliteit, die sterk bepaald wordt door het engagement van enkele sleutelfiguren, dient met andere woorden bewaakt te worden in het licht van de continuïteit van de gedegen opleiding. De commissie waardeert het dat in het academiejaar 2011–2012 voorbereidingen zijn getroffen om de werkdruk in de bachelor-na-bacheloropleidingen van de K.H.Kempen te verdelen. Verder zullen vanaf het academiejaar 2012–2013 meerdere of verschillende opleidingsonderdeelverantwoordelijken worden aangeduid binnen de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de taakinfilling van het onderwijzend personeel te herbekijken.
- De commissie vraagt aandacht voor de overbelasting van de opleidingscoördinator.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermij-ninfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op Associatie-niveau en lid is van verschillende werkgroepen waarin een onderlinge afstemming van de infra-structuur in de Associatie wordt beoogd.

De commissie is van oordeel dat de infrastructuur modern is en degelijk uitgebouwd werd in functie van de beschikbare ruimte. Zij waardeert het ook dat de gebouwen studentvriendelijk zijn ingericht en goed worden onderhouden. De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met een waaier aan audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Er zijn ook een boekenwinkel en een ruime cafetaria aanwezig op de campus. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de campus Lier goed bereikbaar is met het openbaar vervoer: er zijn verschillende bushaltes in de buurt, en de campus ligt op wandelafstand van het treinstation. Ook voor fietsers is de campus zonder probleem te bereiken; de commissie heeft kunnen zien dat de K.H.Kempen beschikt over een specifiek fietsbeleid.

Op het departement zijn zeer moderne en goed uitgeruste skills labs aanwezig, waar de hogeschool en het departement ook experimenteren met simulatieonderwijs. Voor het aanleren van technische verpleegkundige handelingen gebruiken de beide departementen de stappenplannen zoals uitgegeven bij Elsevier in 2008.

Er is draadloos internet aanwezig op de hele campus, en er is een lokaal met pc's waar studenten gebruik van kunnen maken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen, maar kunnen wel gebruikmaken van het pc-lokaal op de campus.

De commissie waardeert eveneens de bibliotheek waarvan de opleiding gebruik kan maken. De collectie in de bibliotheek biedt (internationale) vakliteratuur aan, en is ingedeeld volgens het SISO-systeem. De commissie zag dat de beschikbare werken voor de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde vrij recent zijn, en waardeert dit. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert. De commissie is wel van mening dat tijdschriftenattending voor de docenten een meerwaarde zou kunnen betekenen.

De commissie meent dat ook de cursusdienst van de campus in orde is. Op de campus Lier verloopt de cursusdienst in eigen beheer, maar daarmee heeft de commissie geen problemen opgemerkt. Studenten en docenten kunnen daarnaast nog andere werken aankopen indien ze dat wensen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werkervaring of hun vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinator volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de begeleiding grotendeels bij de docenten en de opleidingscoördinator ligt, die volgens de studenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De opleidingscoördinator is het centrale aanspreekpunt en tracht vele vragen van de studenten via e-mail op te vangen. Deze eenmansopdracht brengt ook een zekere kwetsbaarheid met zich, die verlicht zou kunnen worden door administratieve ondersteuning. Ook is de commissie het eens met de opleiding, die stelt dat de begeleiding van werkstudenten continu aandacht verdient, en onderschrijft de verdere uitwerking van het plan van aanpak dat de bachelor-na-bacheloropleidingen opgesteld hebben inzake studie- en studentenbegeleiding voor hun specifieke doelgroep. De commissie is positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in een OOF-project 'Werkplekleren', waaruit bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding.

De opleiding is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten en de 'WaNaBa'-beurs ('Wat na Bachelor?') van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt blijvende aandacht voor de begeleiding van werkstudenten, die vaak specifieke behoeften hebben wat studiebegeleiding betreft.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De K.H.Kempen beschikt op hogeschoolniveau over een uitgewerkte visie en dito beleid rond kwaliteitszorg. De commissie waardeert de aanwezigheid van een kwaliteitshandboek en de aandacht die men heeft voor het vermijden van overbevraging bij studenten. Zij stelde ook vast dat er naast formele verbeteringscycli ook ruimte is voor snelle veranderingen naar aanleiding van opmerkingen van studenten, alumni en stagebegeleiders.

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het OJP op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten ondersteunt. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan, en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert in Lier een stuurgroep Kwaliteit, die maandelijks vergadert. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de

bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat er jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie *facet 2.5*), TRIS-score bij de banabacoördinatoren, instroomenquête, uitstroombevraging en een bevraging van de gastsprekers.

Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout is een TRIS-scoring uitgevoerd bij de opleidingscoördinatoren. De resultaten kon de commissie inkijken in het kwaliteitshandboek. De verbeteringsacties die uit deze TRIS-scoring vloeiden, zijn opgenomen in de operationele jaaractieplannen van de departementen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraagd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal, de inspraak enzovoort. Ook hier was de respons laag, zodat men de bevraging niet zal herhalen. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om meer aandacht te schenken aan de responsgraad van de bevragingen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend de gastsprekers te betrekken bij de kwaliteitszorg in de opleiding.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rondom verbeteringsmaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd aan bod kwamen. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Ook de opleiding heeft verschillende acties lopen, die geconcretiseerd zijn in de operationele jaaractieplannen van de departementen en die de commissie heeft kunnen inkijken. Het is de bedoeling dat in het begin van een academiejaar de doelstellingen en de concrete acties die de opleiding daaraan wil verbinden, vernoemd worden en dat een timing wordt opgemaakt. Tijdens en aan het einde van het academiejaar voert de opleiding een check uit van wat is afgewerkt, en wat de doelstellingen en acties voor het jaar erop zijn. De verbeteringsacties uit de operationele jaaractieplannen mogen volgens de commissie systematischer worden opgevolgd. Gezien geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze niet worden aangewend tot verbetering van de opleiding.

De commissie vraagt de opleiding echter wel om te werken aan de projectmatige en structurele inbedding van verbeteringen. Zij betreurt het dat sommige intenties tot verbetering nog steeds intenties zijn. Zo stelde de commissie vast dat niet alle overlappingsen werden weggewerkt. Ook de verkenning van de internationale dimensie van de competenties op korte termijn werd al aangekondigd in 2010, maar leidde nog niet tot acties.

De commissie heeft vastgesteld dat de methode van werken met focusgesprekken haar resultaten boekt in de opleiding. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat er voortdurende bijsturing is op basis van de feedback van studenten via de focusgroepen. De studenten bevestigden dit in hun gesprek met de commissie. Zij melden dat de opleidingscoördinator actief inspeelt op opmerkingen die de studenten maken. Zo kwam naar voor dat twee grote opleidingsonderdelen te veel studiepunten bevatten. De opleiding heeft hier terdege rekening mee gehouden en paste het curriculum aan. Uit het verslag van de focusgroep van 2011 dat de commissie heeft ingekeken, blijkt ook dat hard is gewerkt aan het op punt stellen van de opleiding en de werkpunten die naar voren kwamen in de focusgroep van 2010. De commissie kan dus concluderen dat de docenten en de opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. De commissie vraagt wel om de verbeteringsmaatregelen daarbij structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te veel ad hoc verlopen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om realistische doelstellingen te hanteren bij het nastreven van kwaliteit, zodat deze effectief kunnen worden geconcretiseerd.
- De commissie vraagt aandacht voor de structurele implementatie van de verbeteringsmaatregelen, teneinde deze niet ad hoc te laten verlopen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten en uit de gesprekken die zij met de stakeholders tijdens het visitatiebezoek heeft gevoerd, kunnen afleiden dat de opleiding al haar stakeholders bij de interne kwaliteitszorg betreft. De commissie betreurt het echter wel dat deze verschillende stakeholders niet echt betrokken waren bij het zelfevaluatierapport van de opleiding.

De opleiding betreft haar medewerkers door middel van overlegvergaderingen, waarin problemen kunnen worden aangekaart. De commissie waardeert het dat dankzij verschillende geïnstalleerde medezeggenschapsorganen en raden op het niveau van de hogeschool zowel studenten, medewerkers, alumni als het beroepenveld betrokken worden bij de organisatie van de opleiding. Zij vindt het positief dat er inspanningen worden geleverd om zowel het personeel als de studenten te betrekken bij de besluitvorming en de evaluaties in het kader van de interne kwaliteitszorg. Elke maand komt daarnaast in het departement Gezondheidszorg in Lier een kwaliteitscirkel van de bachelor-na-bacheloropleidingen samen.

Het is niet duidelijk of ook de gastsprekers aan de overlegvergaderingen deelnemen, maar de commissie vindt het wel een meerwaarde indien dit het geval zou zijn. De opleiding gaf in het gesprek met de commissie aan dat het geen sinecure is om de gastsprekers, die slechts een beperkt aantal uren in de opleiding vervullen, te mobiliseren en hen meer te betrekken bij de opleiding of bijvoorbeeld bij de TRIS-scoring. Het goede contact tussen de opleidingscoördinator en de gastsprekers helpt. Toch meent de commissie dat de opleiding nog meer inspanningen kan leveren om de gastsprekers te betrekken.

In de hogeschool en het departement kunnen studenten meer betrokkenheid verwerven door deelname aan de departementale raad en de studentenraad. De commissie heeft vernomen dat twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen deelnemen aan deze raden. De opleiding Operatieverpleegkunde mag haar studenten meer aanmoedigen tot deelname, wat nu nog niet het geval is. Aandacht is vooral nodig voor de betrokkenheid van werkstudenten, die op dit moment niet geïnteresseerd blijken in een plaats in de studenten- of departementale raad, of dit niet kunnen combineren met hun werksituatie.

De commissie vindt het positief dat systematisch wordt nagegaan hoe betrokkenen over de kwaliteit van de opleiding denken. Daarbij lijken de focusgesprekken in Turnhout meer relevant dan de onlinebevragingen in Lier, gezien de kleine aantallen studenten. Ook het voornemen om de uitstroombevraging te doen via drie verschillende lijsten onder afgestudeerden en onder het werkveld, is toe te juichen. De studenten met wie de commissie sprak, evalueren deze focusgroepen als een positief initiatief. Tijdens de focusgroepen kunnen de studenten terugkoppeling ontvangen over de geleverde verbeteringsacties. Verder waardeert de commissie het dat de terugkoppeling van maatregelen tot verbetering leidt, en andere gegevens de studenten eveneens bereiken onder de vorm van posters of tienpuntenrapporten.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevestigd over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal, de inspraak enzovoort. Ook hier was de respons laag, waardoor men de bevraging niet zal herhalen. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

De commissie is tevreden dat de OPAR-raden (opleidingsadviesraden) van het werkveld in alle bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen actief zijn, maar meent dat deze nog uitgebreider kunnen worden ingevuld, en men meer inspanningen kan leveren voor de operationalisering ervan. Uit de gesprekken met de vertegenwoordigers van het werkveld heeft de commissie immers een sterke wens gevoeld vanuit het werkveld om input te geven aan de opleiding. De commissie vraagt ook om het beroepenveld systematisch te betrekken bij de curriculumontwikkeling.

Het werkveld is verder nog betrokken bij de stage, de mentorenopleiding, via de gastsprekers, via studiebezoeken, beurzen, en jaarlijkse contacten met de opleidingscoördinator. Ook bij de presentatie van het eindwerk nodigt de opleiding het werkveld uit als jury. De presentatie van het eindwerk staat open voor het hele werkveld.

Ten slotte betreft de opleiding de alumni door middel van de (geplande) alumnibevragingen. Verder zijn afgestudeerden soms zelf stagementor, gastspreker of docent. De commissie betreurt het dat er geen alumniwerking is in de opleiding Operatieverpleegkunde. Dit ervaren de studenten als een gemis.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor het verder operationaliseren en systematiseren van de opleidingsadviesraad.
- De commissie raadt de opleiding aan de studenten meer te motiveren deel te nemen aan de studentenraad of de departementale raad.
- De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend de gastsprekers te betrekken bij de kwaliteitszorg binnen de opleiding.
- De commissie beveelt de opleiding aan te investeren in een alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie merkte dat de studenten de belangrijkste vaardigheden en systematiek voor verdere persoonlijke ontwikkeling meekrijgen, waardoor ze vrij snel autonoom inzetbaar zijn in het werkveld. Hierdoor onderscheiden ze zich duidelijk van de afgestudeerde Bachelor in de Verpleegkunde. Ze kunnen zich vervolgens vlot ontwikkelen tot echte experts in het vakgebied van de operatieverpleegkunde, en dit voornamelijk op basis van de theoretische kennis of achtergrond die wordt meegegeven.

De commissie zag tevreden studenten en afgestudeerden. De commissie noteerde tijdens de gesprekken met de alumni dat zij de opleiding als dubbel zo zwaar als de basisopleiding ervoeren. De commissie merkte tijdens de gesprekken met het werkveld dat de studenten evenwel nog niet als expert in het werkveld kunnen worden beschouwd als ze instromen in het werkveld. De commissie merkte echter wel dat het competentiegerichte onderwijs ertoe bijdraagt dat het expertniveau op termijn kan worden behaald. Bovendien beschouwt het werkveld het als een enorm stap voorwaarts om afgestudeerden uit een bachelor-na-bacheloropleiding te kunnen aanwerven.

De commissie is van oordeel dat de kwaliteit van de bachelorproeven en de stageopdrachten aan de maat is. Zij kon zich bovendien ook vinden in de quoteringen die de studenten gekregen hebben voor de proeven die zij ingekeken heeft. Zij stelde vast dat deze proeven wetenschappelijk onderbouwd waren en recente referenties bevatten.

Hoewel de commissie begrijpt dat het voor een bachelor-na-bacheloropleiding met vele werkstudenten niet evident is om internationalisering te stimuleren, adviseert de commissie toch om de denkoefening inzake internationalisering verder uit te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een beleid rond internationalisering verder uit te werken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelde een laag aantal studenten in het bachelor-na-bachelortraject Operatieverpleegkunde vast, wat uitspraken inzake studierendement bemoeilijkt. Het onderwijsrendement van de bachelor-na-bachelor-opleiding Operatieverpleegkunde ligt laag in vergelijking met dat van andere bachelor-na-bachelor-opleidingen. De commissie stelt vast dat er aanzienlijk wat afhakers zijn in de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. De commissie denkt dat dit hoofdzakelijk te wijten is aan externe factoren, met name het ontbreken van de verplichting om over een bachelor-na-bachelordiploma te beschikken om in een operatiezaal te werken, in combinatie met het uitblijven van de beroepstitel en bijhorende stimuli. Bovendien zorgt de schaarste aan operatieverpleegkundigen ervoor dat zij die al aan het werk zijn in dit domein van de verpleegkunde, amper of niet kunnen vrijgesteld worden om de opleiding te volgen.

Studenten die niet afhaken, behalen hun diploma meestal na één academiejaar (voltijdse opleiding) of na twee academiejaren (deeltijdse opleiding).

De commissie waardeert het niettemin ten volle dat, ondanks het lage aantal inschrijvingen, de opleiding blijvend wordt georganiseerd als bijdrage tot de professionalisering van de operatieverpleegkunde in Vlaanderen.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat, mede door het goede contact tussen de opleidingsverantwoordelijken, de docenten en de studenten het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De commissie heeft geen weet van bevragingen bij

afhakers of exitgesprekken. Volgens de commissie is het voeren van exitbevestigingen en -gesprekken toch een meerwaarde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding een formele procedure bij afhakers ter beschikking te hebben, en dus om exitbevestigingen en -gesprekken te gebruiken bij afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatie-rapport, doordat zes verschillende opleidingen in één rapport werden beschreven, soms onoverzichtelijk was. Het vergrootte de kans op verwarring tussen de opleidingen. Ook kon de focus op de algemene basis van de K. H. Kempen verminderd worden, ten voordele van meer informatie over de opleiding zelf. Er mochten volgens de commissie meer schema's en besluiten over de opleiding in het zelfevaluatie-rapport komen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

OV Operatieverpleegkunde

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL BRUGGE -OOSTENDE

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Brugge -Oostende

De bachelor-na-bacheloropleiding in de Operatieverpleegkunde behoort tot het departement Gezondheidszorg van de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO). De hogeschool heeft daarnaast drie andere departementen: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Industriële Wetenschappen en technologie. Binnen het laatste departement wordt een masteropleiding Industriële wetenschappen ingericht. Met uitzondering van het departement Industriële wetenschappen bevinden alle opleidingen van de hogeschool zich sinds september 2009 op een nieuwe campus in Brugge.

Sinds 2002 maakt de KHBO deel uit van de Associatie KU Leuven. In dat kader richt het departement Gezondheidszorg in samenwerking met de KU Leuven een academische bachelor in de Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie in.

Het departement Gezondheidszorg biedt overwegend professioneel gerichte bacheloropleidingen aan:

- Biomedische laboratoriumtechnologie (afstudeerrichting Medische laboratoriumtechnologie);
- Ergotherapie;
- Logopedie en audiologie (afstudeerrichtingen Logopedie en Audiologie);
- Verpleegkunde (afstudeerrichtingen Ziekenhuisverpleegkunde, Kinderverpleegkunde, Geriatrische verpleegkunde, Psychiatrische verpleegkunde en Sociale verpleegkunde);
- Voedings- en dieetkunde;
- Vroedkunde.

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt in de KHBO in nauwe samenwerking ingericht met de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en de spoed-gevallen-zorg. Zij worden geleid door eenzelfde opleidingscoördinator, die tevens de navorming Verpleegkunde onder haar bevoegdheid heeft. Zij coördineert eveneens het postgraduaat Operatieverpleegkunde.

De opleiding is begin de jaren 1990 ontstaan vanuit een maatschappelijke behoefte. Zij nam aanvankelijk de vorm aan van een voortgezette opleiding, en werd in overeenstemming met het Structuurdecreet van 2003 omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding. Die werd voor het eerst ingericht in 2005-2006. Algemeen wordt verwacht dat hiervoor in de volgende jaren een wettelijk kader zal worden gecreëerd. De opleiding kent een beperkt aantal inschrijvingen (minder dan tien studenten) en werd in 2011-2012 niet ingericht. Algemeen wordt een toename van het aantal inschrijvingen verwacht als gevolg van een toekomstig wettelijk kader en de bijhorende uitvoeringsbesluiten voor de beroepstitel van verpleegkundige in de peri-operatieve zorg.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt zich als doel gespecialiseerde verpleegkundigen op te leiden die zelfstandig kunnen optreden in de context van een operatiekwartier. Volgens de definitie in het opleidingsprofiel bezit de verpleegkundige in de peri-operatieve zorg, operatieassistentie en instrumentatie de volgende deskundigheid: 'uitvoeren, in een multidisciplinair kader, van specifieke taken op verpleegkundig vlak, aangepast aan de patiënt binnen een technisch kader zoals een operatiezaal, of andere diensten zoals PAZA, CSA, dagchirurgie, medisch-technische diensten enzovoort'.

De opleidingsdoelstellingen zijn geformuleerd als competenties. Het competentieprofiel is het resultaat van het overleg dat werd gevoerd in de schoot van de Associatie KU Leuven tussen de opleidingen Operatieverpleegkunde en de ruimere Overleggroep Werkveld-Opleidingen Operatieverpleegkunde. Het profiel bouwt voor de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties verder op de bamaprofielen van de Associatie KU Leuven die gelden voor de professionele bacheloropleidingen. Die dekken de decretale competenties af. Zij zijn geïntegreerd in het competentieprofiel van de opleiding Verpleegkunde van de Associatie KU Leuven, waarbinnen de competenties zijn geclusterd in zes verpleegkundige rollen: de verpleegkundige als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als teamlid en als lid van de samenleving. De integratie van de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties in het competentieprofiel van de Operatieverpleegkunde heeft volgens de opleiding als voordeel dat deze meer opleidingseigen worden geformuleerd. Een internationale component ontbreekt in het competentieprofiel. Door de indeling in drie niveaus (verkennen, verdiepen, integreren) wordt de groei in de competenties weergegeven. Om tot het competentieprofiel Operatieverpleegkunde van de Associatie KU Leuven te komen, is een vierde niveau toegevoegd. De commissie apprecieert het dat het competentieprofiel organisch is gegroeid en is opgebouwd vanuit het profiel van de basisopleiding Verpleegkunde. Er is een overeenkomst tussen de organisatorische structuur van de opleidingsloopbaan die de student doorloopt en de competenties die men moet verwerven. Daardoor is er meer kans op aansluiting, afstemming en uitdieping van de al verworven kennis, vaardigheden en attitudes op de nog te verwerven competentie(niveau)s.

De commissie heeft een positieve evolutie gezien tussen de competenties zoals ze waren geformuleerd in het oorspronkelijke zelfevaluatierapport en in het actualiseringsrapport dat haar

kort voor het visitatiebezoek werd bezorgd. Anderzijds ziet zij nog mogelijkheden tot profilering binnen de competentielijst die is opgesteld in overleg met de andere opleidingen in de Associatie KU Leuven. De opstelling van een overkoepelende visietekst, wat de opleidingscoördinator als een van haar prioriteiten voor de nabije toekomst ziet, is volgens haar een gelegenheid om eigen accenten te bepalen in de context van de opleidingsprioriteiten van de hogeschool, en meer specifiek van het departement Gezondheidszorg.

De opleiding komt tegemoet aan een nood in het werkveld. De commissie apprecieert dan ook de inspanningen die de hogeschool doet om, ondanks het lage aantal inschrijvingen, deze opleiding blijvend aan te bieden. In dit licht vindt de commissie het zinvol om samen met de andere Vlaamse opleidingen en het werkveld initiatieven te nemen voor een valorisatie van de beroepstitel Operatieverpleegkunde. Dit is zeker belangrijk in het licht van de geringe aandacht voor operatiezaalverpleegkunde in de basisopleiding.

De commissie stelt vast dat een formele benchmarking met vergelijkbare Vlaamse opleidingen (die niet tot de Associatie KU Leuven behoren) en met buitenlandse opleidingen nog niet heeft plaatsgevonden. De opleiding toont in het zelfevaluatie-rapport evenmin aan welke internationale bronnen werden geraadpleegd bij de totstandkoming van het competentieprofiel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om binnen het competentieprofiel Operatieverpleegkunde van de Associatie KU Leuven eigen accenten te leggen.
- De commissie moedigt de eindcoördinator van de opleiding aan om een visietekst met beleidsdoelen te ontwikkelen.
- De commissie raadt de opleiding aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen met de internationale standaarden. De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De commissie moedigt de opleiding aan om samen met de andere Vlaamse opleidingen en het werkveld initiatieven te nemen voor een valorisatie van de beroepstitel Operatieverpleegkunde.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De beroepsspecifieke competenties zijn gebaseerd op het 'Advies tot vaststelling van de criteria voor erkenning van beoefenaars van de verpleegkunde als houders van de bijzondere beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de peri-operatieve zorg'. De commissie vernam tijdens de gesprekken dat bij de opstelling ervan eveneens het functieprofiel van de European

Operating Room Nurses Association (EORNA) als bron werd gehanteerd. Hoewel het genoemde advies nog niet in wetgeving is omgezet, vindt de commissie het een valabel uitgangspunt. De beroepsspecifieke competenties zijn compleet en zijn behoorlijk gedetailleerd uitgewerkt. De commissie apprecieert de consequente manier waarop de beroepsspecifieke competenties de basiscompetenties van de verpleegkundige uitdiepen en complementeren naar de context van het operatiekwartier. Er is niet enkel aandacht voor medisch-technische en multidisciplinaire aspecten, maar ook voor het leren omgaan met stresssituaties en met de bekwaamheid om eigen emoties en gevoelens in moeilijke omstandigheden binnen het operatiekwartier tijdig en gepast bespreekbaar te maken met de collega's. De commissie besluit dat het competentieprofiel alle aspecten van de door de student na te streven doelstellingen en te verwerven competenties, en met name ook het domeinspecifiek referentiekader van de commissie afdekt.

Het actualiseringsdocument bij het zelfevaluatie-rapport van februari 2012 vermeldt dat dit profiel recent door het werkveld is gevalideerd. Bij navraag bleek dat het profiel is voorgelegd aan leden van de beroepsorganisatie van operatieverpleegkundigen (VVOV) en een aantal hoofdverpleegkundigen via de adviesraad. Toch stelt de commissie vast dat bij de vertegenwoordigers van het werkveld die zij ontmoette, dit competentieprofiel nauwelijks is gekend. Zij vindt het daarom nuttig het profiel te finaliseren in overleg met het eigen netwerk van stage-mentoren en ziekenhuizen. Hierbij dient de opleiding te bepalen hoe dit competentieprofiel zal worden gehanteerd: als norm voor de gemiddelde afgestudeerde of als omschrijving voor de ideale beroepsbeoefenaar. De commissie stelt immers vast dat de beschrijving van een aantal gedragsindicatoren zeer ambitieus en moeilijk haalbaar is voor beginnende operatieverpleegkundigen. Pas na die oefening kan de opleiding het profiel promoten als algemene norm en meetwaarde voor de uitwerking van het programma. Een voorbeeld van een dergelijke te hoog gegrepen verwachting is volgens de commissie de competentie 5.10 van het competentieprofiel: 'Is in staat een informatie- en overlegvergadering met het team gepast te leiden'. De commissie meent dat dergelijke formuleringen moeten worden uitgezuiverd om de toepassing van het toch lijvige competentieprofiel haalbaar en werkbaar voor de werkvloer te maken, zeker in het licht van de beoordeling van de stages. De commissie stelde immers vast dat het werkveld anders met competenties omgaat dan in de opleidingen vaak wordt gedacht of verondersteld. Omdat het competentieprofiel aansluit bij het profiel van de basisopleiding, dient bij de bekendmaking naar het werkveld bijzondere aandacht te gaan naar die stageplaatsen of individuele stage-mentoren die (nog) geen ervaring hebben met de onderwijskundige formulering van competenties via de contacten met de basisopleiding.

De commissie vindt het alvast positief dat de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel zijn opgenomen in de opleidingsgids, die ook voor toekomstige studenten raadpleegbaar is via de website van de hogeschool. Vermits de opleiding tijdens het academiejaar 2011-2012 niet wordt ingericht, kon de commissie de mening van de studenten van het lopende academiejaar met betrekking tot het gevalideerde competentieprofiel niet vragen. Uit het gesprek met de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde leidt zij echter af dat het de gewoonte is in het departement Gezondheidszorg om het competentieprofiel toe te lichten bij de aanvang van het academiejaar, en dat het wordt gelinkt aan de theorie en de stage. Toch stelde de commissie vast dat de geïnterviewde studenten nog niet genoeg bewust met de competenties omgaan. De commissie meent dan ook dat, eens het competentieprofiel zijn definitieve vorm heeft gekregen, werk dient te worden gemaakt van de bekendmaking van het aangepaste competentieprofiel via de ECTS-fiches, die zullen worden ontworpen naar aanleiding van het programma-aanbod van het academiejaar 2012-2013. De informatie op de andere communicatiekanalen dient eveneens te worden aangepast. Ook voor de studenten geldt de opmerking dat een uitgezuiverd en haalbaar geheel van competenties motiverender werkt dan een te groot aantal competenties waartegen de student aankijkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding dient te onderzoeken hoe het competentieprofiel haalbaar en werkbaar kan worden gemaakt voor de eigen werkvloer.
- De commissie adviseert om aandacht te hebben voor de formulering van sommige competenties die te hoge verwachtingen aan de pas afgestudeerde Bachelor Verpleegkunde stellen.
- De commissie verwacht dat men het nieuwe competentieprofiel ruim bekend zal maken.
- De opleiding moet zich inspannen om het stagewerkveld en de studenten bewuster te leren omgaan met de competenties.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel van de opleiding Operatieverpleegkunde is pas recent gevalideerd (zie facet 1.2). Naar analogie met de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg hebben de opleidingscoördinatoren een competentiematrix opgesteld met het oog op de vertaling van de doelstellingen en competenties naar het programma. Zij geven bovendien in de aanvullingen bij het zelfevaluatierapport (februari 2012) een beschrijving van de opleidingsonderdelen in relatie tot de beroepsspecifieke competenties. Daaruit blijkt dat zij de oorspronkelijke beschrijving die in het zelfevaluatierapport is opgenomen, al hebben aangepast aan het gevalideerde competentieprofiel. Hierbij is er een aantal gelijkenissen met de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg voor die opleidingsonderdelen die gemeenschappelijk worden aangeboden. De beschrijvingen van de opleidingsonderdelen met vermelding van de behandelde competenties zijn vrij algemeen, en maken niet duidelijk hoe men er concreet mee omgaat. De commissie vernam dat voor de theoretische opleidingsonderdelen niet altijd geldt dat de met een kruisje aangeduide competentie wordt nagestreefd, maar dat in sommige gevallen alleen de kennisbasis voor de competentie wordt gelegd. De opleidingsverantwoordelijken geven toe dat de

vertaling van de competenties in het programma, en vooral de bewaking ervan, een werkpunt is, gegeven het grote aantal gastdocenten enerzijds en het grote aantal competenties anderzijds. De opleiding geeft toe dat een aantal (theoretische) opleidingsonderdelen nog competentiegerichter moet worden uitgewerkt op basis van de ervaringen van de eerstvolgende uitvoering van het programma. De vernieuwde competentiematrix is nog virtueel en zal wellicht nog moeten worden aangepast eens het curriculum loopt. Uit de aangeleverde informatie maakt de commissie op dat al vele losse elementen uit het competentieprofiel effectief terug te vinden zijn in de opleidingsonderdelen. Toch meent de commissie dat bij de opstelling van de vernieuwde ECTS-fiches de doelstellingen van de opleidingsonderdelen competentiegerichter moeten worden geformuleerd. Zij besluit dat het competentiegericht onderwijs stilaan formeel vorm krijgt maar dat het, samen met de discussies over de relevantie van het grote aantal competenties, nog systematischer en concreter aan bod kan komen in een aantal theoretische opleidingsonderdelen.

Volgens de afspraken binnen het Overlegplatform Opleidingen-Werkveld streeft de opleiding een evenwicht na tussen de theoretische onderbouwing (27 studiepunten) en de praktijk (27 studiepunten). Daarnaast worden 6 studiepunten toegekend aan het eindwerk, waarbij het de bedoeling is de theorie te toetsen aan de praktijk. De opleidingsgids geeft een duidelijk beeld van het programma. Het theoretische gedeelte behandelt de verschillende facetten van de operatieverpleegkunde in de opleidingsonderdelen Biomedische wetenschappen en Verpleegkundige wetenschappen. De commissie stelde met name vast dat de basisbeginselen van de verschillende chirurgische disciplines en alle technische basishandelingen in het operatiekwartier aan bod kwamen (bijvoorbeeld: laproscopische technieken, elektrochirurgische eenheid, anesthesie, instrumentarium, sterilisatie...). Zij heeft evenwel de indruk dat deelonderwerpen met betrekking tot patiëntveiligheid en de postanesthesiezorgafdeling (PAZA) minder sterk zijn uitgebouwd en onderbouwd. Voor de beheersing van het eigen stressniveau en omgaan met stress van de beginnende verpleegkundige in het operatiekwartier, en van de vaardigheden met betrekking tot het gebruik van apparatuur verwijst de opleiding naar de stages.

Interdisciplinaire aspecten komen aan bod in een gedeelte van het programma (negen cursusdagen) dat gemeenschappelijk wordt aangeboden aan de bachelor-na-bacheloropleiding in de Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Op het moment van de visitatie werd de opleiding Operatieverpleegkunde niet georganiseerd. De commissie vernam echter dat in een jaar waarin de opleiding wel loopt, de opleidingscoördinatoren het bestaande curriculum permanent evalueren op basis van opmerkingen die de studenten maken op de dagevaluaties. Grotere wijzigingen worden besproken op de jaarlijkse adviesraad. Doordat de opleidingscoördinatoren tevens belast zijn met de organisatie van de navorming Verpleegkunde, pikken zij ook daaruit ideeën op voor curriculuminnovatie. Curriculaanpassingen worden eveneens overlegd in de adviesraad. De procedure van curriculaanpassing voorziet verder een goedkeuring door het departementshoofd, een advies van de departementale raad en een uiteindelijke beslissing door de raad van bestuur.

De commissie stelt vast dat de internationale dimensie niet expliciet aan bod komt in het programma. De opleiding argumenteert dat verschillende docenten hun internationale ervaringen ter sprake brengen tijdens hun contacten met de studenten. Verder wordt verwacht dat de studenten bij de onderbouwing van het eindwerk de internationale literatuur raadplegen. Een buitenlandse stage is momenteel niet aan de orde, omdat er nog geen wettelijke duidelijkheid bestaat voor de erkenning ervan in het kader van de toekomstige beroepstitel. Het is evenmin een vanzelfsprekendheid wegens het grote aantal werkstudenten. De krapte van de personeelsbezetting in de operatiekwartieren in eigen land maakt het nog minder vanzelfsprekend dat studenten een buitenlandse stage zouden aanvatten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De vertaling van de competenties in het programma en vooral de bewaking ervan zijn werkpunten.
- De ECTS-fiches dienen te worden aangepast aan het gevalideerde competentieprofiel.
- De commissie raadt aan meer aandacht te hebben voor de aparte benadering en verdere uitdieping van een aantal onderwerpen in de context van het verstrekken van peri-operatieve zorg in het operatiekwartier en de daarbij horende PAZA-dienst.
- De commissie beveelt de opleiding aan nog verder werk te maken van het introduceren van internationalisering in de opleiding. Korte buitenlandse studiebezoeken zijn daarbij een meerwaarde.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en /of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/ de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de professionele gerichtheid van het programma. Er is veel aandacht voor kennisontwikkeling die, na inzage van het cursusmateriaal, vrij divers blijkt te zijn en zowat alle facetten van de oké-verpleegkunde dekt. Daarbij komen de studenten in contact met de recente ontwikkelingen op het vlak van medische technieken en verpleegkundige handelingen, bijvoorbeeld op het vlak van laparoscopische technieken. Volgens de opleiding wordt kennis niet aangebracht om de kennis, maar staat zij in functie van het klinisch redeneren met het oog op een accurate koppeling van observaties in praktijksituaties met eerder opgedane kennis. Het studiemateriaal dat de commissie kon inzien, komt alvast wat de aangebrachte inhoud betreft, daaraan tegemoet. Het is doorgaans up-to-date en soms gedocumenteerd aan de hand van medische literatuur. Volgens de studenten geven vele lesgevers-artsen op een bevattelijke manier uitleg bij een aantal medische fenomenen die voor verpleegkundigen belangrijk zijn. In een aantal gevallen kan de projectie naar de praktijk, en specifiek naar de taken van verpleegkundigen, evenwel nog sterker aan bod komen. In het opleidingsonderdeel Methodologie frissen de studenten hun basiskennis op het vlak van medische literatuur op en spitsen ze die toe op specifieke informatie op het vlak van operatieverpleegkunde. De bibliothecaris maakt hen wegwijs in zoeksystemen voor het opsporen van recente literatuur. De lessen methodologie worden gegeven door een gastdocent.

De studenten doen werkveldervaring op via bezoeken, workshops, opdrachten, stage en eindwerk. Het bezoek aan de centrale sterilisatieafdeling van het AZ Sint-Jan-Brugge-Oostende AV Campus Brugge is gekoppeld aan de les 'sterilisatietechnieken in het operatiekwartier'. Tijdens workshops (voorbereiding van het operatieveld en een workshop over hechtingsmaterialen, viscerosynthese en arthroscopie), waarop ook firmanten worden uitgenodigd, maken de studenten kennis met moderne apparatuur in het operatiekwartier.

De stage en het eindwerk kenmerken volgens de gesprekspartners het praktijk- en competentiegerichte karakter van de opleiding. De stage maakt deel uit van het opleidingsonderdeel Klinisch

onderwijs. Zij voldoet aan de wettelijke vereiste van 450 uren voor het behalen van de beroepstitel, en wordt gespreid over de twee semesters. Het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs I ten belope van 14 studiepunten staat voor 250 uren in het eerste semester, en het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs II ten belope van 13 studiepunten beslaat 200 uren tijdens het tweede semester. Van die 450 uren moet de student minimaal 75 uren stage lopen op een gespecialiseerde dienst in een ziekenhuis met universitaire bedden en een scanner. De stage moet bovendien plaatsvinden in minstens twee verschillende ziekenhuizen, zodat de student verschillende situaties kan vergelijken. De student dient zelf veel verantwoordelijkheid te nemen voor wat de keuze van de stageplaats en de planning van de stage betreft (vastleggen van de periode, alle administratieve contacten, opstelling van de stagedoelen enzovoort). Een van de opleidingscoördinatoren beoordeelt de stagedoelen van de student en stuurt ze eventueel bij. Op de stageplaats zelf is de begeleiding door de stagementor cruciaal, zowel tijdens de stageperiode als bij de tussentijdse en eindevaluatie. Na afloop van de stage maakt de student per stageplaats een reflectieverslag en een evaluatie van de stageplaats op. Dat wordt besproken tijdens een supervisiegesprek aan het einde van elk semester. Aan elke stageperiode is een opdracht verbonden: de student moet één casus rond anesthesie en één casus rond chirurgie behandelen. De casus wordt opgenomen in een portfolio. De student beschrijft hierin de behandeling van een patiënt die hij heeft verzorgd (medische voorgeschiedenis, diagnose, uitdiepen van de diagnose en de behandeling, verpleegkundige aanpak bij de concrete casus en de eigen inbreng van de student: wat gezien/gedaan/ervaren?). Hij vergelijkt die aanpak kritisch met gegevens die hij hierover vindt in de wetenschappelijke literatuur. Bovendien dient de student zowel voor Klinisch onderwijs I als Klinisch onderwijs II een kennistoets af te leggen, waarin aan de hand van een casus externe experts nagaan in welke mate hij theorie en praktijk kan integreren. De commissie apprecieert de wijze waarop de opleiding de stage benadert vanuit verschillende gezichtshoeken.

De opleiding is zich bewust van de voor- en nadelen van een stage op eigen dienst. Die formule beantwoordt aan een bepaalde noodzaak: wegens de onderbemanning van ziekenhuisdiensten is het aantrekkelijker voor directies of diensthoofden de toestemming te geven tot het volgen van een dergelijk intensieve opleiding indien de stage in eigen huis kan worden verricht. De studenten zelf die een stage op de eigen dienst hadden gelopen, hadden geen voorkeursbehandeling onderhouden; soms was er zelfs sprake van het tegendeel. Indien een uitwisselingsmogelijkheid van personeel tussen ziekenhuizen zou bestaan, zou een aantal onder hen toch een stage op een andere locatie verkiezen. Voor de studenten zelf betekent een stage op de eigen dienst echter ook een organisatorisch comfort. De commissie heeft daar begrip voor, maar maakt anderzijds de bedenking dat het leereffect en de objectiviteit van de beoordeling eronder kunnen lijden. Zij vraagt bovendien aandacht voor de positieve of eventueel negatieve gevolgen voor de bestaande vertrouwensrelatie op de dienst, en dit zeker bij een negatieve beoordeling. De commissie is daarom de mening toegeedaan dat een stage op de eigen dienst onderhevig is aan beperkende voorwaarden.

Met de stagementoren onderhouden de opleidingscoördinatoren regelmatig contacten. Een specifieke mentorenvorming wordt echter niet voorzien. Hoewel de opleiding voor een groot deel een beroep doet op ervaringen met stageplaatsen en -mentoren van de basisopleiding Verpleegkunde om de kwaliteit ervan te beoordelen, meent de commissie dat een specifieke mentorenopleiding een werkpunt kan zijn. De opleiding krijgt tevens een zicht op de kwaliteit van de stage via de evaluatieformulieren en de contacten met de studenten. Sommige stageplaatsen vragen zelf aan de studenten om een evaluatieformulier in te vullen over de dienst waar zij stage hebben gelopen. In het geval van problemen met de stageplaats nemen de coördinatoren onmiddellijk contact op, of gaan zij ter plaatse. Wegens de werkdruk zijn de opleidingscoördinatoren echter niet in staat om de stageplaatsen systematisch te bezoeken of om specifieke mentorenavonden te organiseren.

Het eindwerkconcept is helder beschreven in het zelfevaluatierapport en laat bij de commissie een positieve indruk na. De student dient te starten vanuit een vraag op het operatiekwartier en gaat, na de uitvoering van een literatuurstudie en eventueel een praktijkproef, over tot het opstellen van een bruikbaar eindproduct. De keuze van de promotor gebeurt door de student. De studenten vinden dit waardevol, omdat zij een specialist kunnen aanspreken die beter dan een docent van de opleiding op de hoogte is van het behandelde onderwerp. Zij hechten veel belang aan de eigen motivatie en de ruimte die wordt gegeven om te werken rond een onderwerp dat henzelf interesseert en nuttig kan zijn voor de dienst. De commissie merkt op dat door de vrije promotorkeuze minder toezicht mogelijk is op de ervaring van de promotor rond eindwerkbegeleiding, literatuurstudie of refereren. Indien de optie behouden blijft om de student hierin de vrije keuze te gunnen, dient de opleiding de student op het belang van voldoende kennis en ervaring met betrekking tot de aangehaalde items te wijzen. Ook op dit vlak heeft de opleiding vertrouwen in de zelfstandigheid van de bachelor-na-bachelorstudent, die al ervaring heeft opgedaan met het maken van een eindwerk. Bovendien zijn het de opleidingscoördinatoren die de voorgestelde eindwerkitems goedkeuren, waardoor ze indirect een controle hebben op de promotorkeuze en de student kunnen adviseren. Bij die goedkeuring houden ze rekening met een aantal criteria: het onderwerp mag niet zijn behandeld gedurende de voorbije vijf jaren, en mag niet louter medisch zijn maar dient verpleegkundig georiënteerd te zijn en voldoende potentieel te hebben voor eventuele toepassingen op de werkvloer. Voorbeelden hiervan zijn de uitwerking van procedures en protocollen.

De opleiding neemt niet actief deel aan projecten van maatschappelijke dienstverlening, maar beschouwt de verschillende projecten, informatiebrochures, protocols en documenten die werden geproduceerd in het kader van eindwerken als haar bijdrage op dit vlak.

Ondanks de toenemende druk in functie van concurrerende opleidingen die geen eindwerk opleggen aan de studenten, is de opleiding overtuigd van de meerwaarde ervan. De commissie vindt het behoud van een eindwerk positief, omdat de student hierin de synthese kan tonen van de opgedane kennis en vaardigheden. De keuze om het eindwerk strikt individueel te houden, is een sterk punt. De focus op het creëren van een zinvol en evidence-based 'eindproduct' binnen het eindwerk is lovenswaardig.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de competentieverwerving en de leermogelijkheden bij stages op de eigen werkplek verder te onderzoeken, en om de objectiviteit van de begeleiding en de beoordeling te waarborgen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma is logisch en stapsgewijs opgebouwd, waarbij de meer algemene opleidingsonderdelen gedurende negen lesdagen gemeenschappelijk worden aangeboden met de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. De structuur van het programma is dezelfde voor de beide bachelor-na-bacheloropleidingen (Intensieve zorgen en spoedgevallen-

zorg en Operatieverpleegkunde), maar de inhouden zijn specifiek. Naarmate de opleiding vordert, wordt dieper ingegaan op specialistische kennis. De theoretische delen worden onder andere ingedeeld in Biomedische wetenschappen 1 & 2 en Verpleegkundige wetenschappen 1, 2 en 3. De commissie suggereert de opleiding om na te gaan of een modulaire indeling op basis van grote orgaansystemen (bijvoorbeeld: module hart-bloedvaten-nieren-shock) kan bijdragen tot een overzichtelijker geheel.

De commissie vernam van de studenten dat de exclusieve inzet van een groot aantal gastdocenten soms tot organisatorische problemen leidt, situaties waarbij bepaalde basisbegrippen nog niet zijn behandeld vooraleer de toepassing ervan komt of tot overlap. De commissie stelt echter vast dat de opleiding alert is om de coherentie binnen de opleidingsonderdelen te bewaren en de nodige maatregelen treft zodat overlap zo veel mogelijk wordt beperkt tot accentverschillen. Hiertoe dragen de besprekingen op de adviesraad bij, evenals het onderlinge overleg tussen de docenten, waarvoor de opleidingscoördinatoren in die gevallen het initiatief nemen. De studenten kenden geen voorbeelden van tegenstrijdige inhouden. Zij drongen wel aan op een snellere inzet van praktijkonderdelen (bijvoorbeeld workshops of de praktijkdag), of minstens een betere integratie van praktijk in de theoretische opleidingsonderdelen van het eerste semester waarin zij de wisselwerking tussen praktijk en theorie misten.

Voor verschillende deeltjes theorie worden weliswaar beperkte opdrachten gegeven door de gastdocenten. Die ervaren de studenten vaak als ballast, en ze zijn inhoudelijk minder sterk voor een bachelor-na-bacheloropleiding. Ook de opdrachten die onder de benaming van afstandsonderwijs worden aangeboden, missen volgens de studenten coherentie. De integratieopdrachten in het kader van de stage (onder de benaming 'portfolio') zijn daarentegen goed opgezette oefeningen om het geheel van de aangebrachte theorie en de verwachte competenties te integreren. Die portfolio-opdrachten bieden een sterke meerwaarde en worden niet als ballast ervaren. De opleiding dient daarom het aantal en de inhoud van de verschillende opdrachten in dit licht te herevalueren, bijvoorbeeld door een aantal ervan te clusteren, beter op elkaar af te stemmen of op te nemen in een meer casuïstische aanpak van de theoretische opleidingsonderdelen.

De opleiding wordt sedert het academiejaar 2009–2010 enkel voltijds aangeboden. Zoals de opleiding aangeeft, is er een reële kans dat het programma in de toekomst opnieuw deeltijds zal worden aangeboden. In dit geval biedt de opleiding de mogelijkheid aan om het programma te spreiden over twee academiejaren, om werkstudenten de mogelijkheid te geven de studies te combineren met de thuis-werksituatie. Dat heeft geen invloed op de samenhang van het programma, omdat de spreiding gelijkloopt met de opeenvolging van de semesters.

De meeste studenten volgen het modeltraject. Gezien het specialistische karakter en het beperkte aantal studiepunten is volgtijdelijkheid aangewezen. Een beperkt aantal studenten vraagt een geïndividualiseerd traject (GIT) aan op basis van een EVC- of EVK-procedure. Die staat beschreven in het hogeschoolbrede onderwijs- en examenreglement (OER). Deze studenten worden bij de opstelling van een GIT begeleid door de opleidingscoördinatoren en de studie- en trajectbegeleider.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt aan om te overwegen praktijkonderdelen sneller in het curriculum aanbod te laten komen, of anderszins de theoretische opleidingsonderdelen meer praktijkgericht te oriënteren.
- Het aantal, de inhoud en de onderlinge afstemming van de opdrachten in het kader van het afstandsonderwijs dienen nader te worden onderzocht.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde bestaat uit één voltijds studiejaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding.

Tot en met het academiejaar 2008–2009 werd de opleiding ook deeltijds, gespreid over twee academiejaren, aangeboden. Gedurende het eerste academiejaar volgden de studenten 29 studiepunten van het volledige programma en het tweede academiejaar 31 studiepunten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vermits de opleiding niet werd ingericht in het academiejaar van het visitatiebezoek kon de commissie niet naar mening van de studenten vragen. De alumni noemen de studeerbaarheid haalbaar. De studie is combineerbaar met een voltijdse tewerkstelling. Toch stelt de commissie vast dat vele werkstudenten wel een regimevermindering in arbeidstijd vragen of vragen om de opleiding over twee jaar te spreiden.

De afwezigheid van systematische kwantitatieve studietijdmetingen wordt enigszins gecompenseerd door de afname van een enquête 'studeerbaarheid' en aansluitende gesprekken met de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg tijdens het academiejaar 2009–2010. De opleiding zegt dat ze daaruit zinvolle informatie heeft gehaald, die mee wordt opgenomen in de aanpassing en de organisatie van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. Een aantal maatregelen vraagt volgens de commissie nog verdere en vooral permanente aandacht (gebruik van de elektronische leeromgeving, opvolging van de studietijd in afstandsonderwijs, studeerbaarheid van het cursusmateriaal, contacten met gastdocenten).

Ondanks het gebrek aan studietijdmetingen in het verleden maakte de opleiding tijdens het visitatiebezoek toch melding van een zeer recente studietijdmeting van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg via de methode 'schatten achteraf', waarvan men de concrete resultaten nog niet ter beschikking kon stellen van de commissie. De commissie meent dat het niet vanzelfsprekend is de resultaten van die enquête te transfereren naar de opleiding Operatievepleegkunde. Mits enig voorbehoud neemt zij dan ook akte van de voorlopige analyse van de resultaten, die volgens de opleiding wijst op een eerder lage maar nog aannemelijke studiebelasting ten opzichte van de decretale normen (ongeveer 20 studie-uren per studiepunt). De commissie hecht meer belang aan de informatie die zij haalt uit het gesprek met de alumni, waarbij ze vaststelde dat, naar analogie met de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, de studiebelasting zeer wisselend is van student tot student. Die is onder meer afhankelijk van de sociale situatie en de individuele planning in functie van de werksituatie (voltijdse opleiding, deeltijdse opleiding, voltijds werk, deeltijds werken, niet werken). Indien de opleiding als zwaar werd omschreven, gebeurde dat in relatie tot de combinatie met voltijds werken, een gezinslast of een beperkte tegemoetkoming van de werkgever. Die items kunnen niet verhaald worden op de opleiding, omdat ze eigen zijn aan een bachelor-na-bachelor voor (hoofdzakelijk) niet-generatiestudenten. Toch toonde de opleiding tijdens de gesprekken aan dat zij attent is voor probleemsituaties en dat zij er door persoonlijk contact probeert aan te verhelpen.

Omwillen van het kleine aantal studenten wordt de opleiding sinds het academiejaar 2009–2010 niet meer deeltijds aangeboden. Indien het aantal inschrijvingen in de toekomst opnieuw zou stijgen (bijvoorbeeld als gevolg van de erkenning van de beroepstitel en de bijhorende attractiviteitspremie), neemt het departement zich voor om de opleiding ook deeltijds aan te bieden naar analogie met de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Dit zal erg bevorderlijk zijn voor werkstudenten. De commissie apprecieert enkele andere inspanningen die de opleiding nu al doet om de haalbaarheid van de studies te verhogen:

- de degelijke en tijdige planning van de onderwijsorganisatie, en meer bepaald de organisatie van de contacturen op twee vaste dagen in de week (wat de studenten zeer waarderen);
- de poging om door het aanbieden van pakketten en opdrachten in afstandsonderwijs de studenten de mogelijkheid te geven 'any time, any place' te studeren.

De commissie vraagt zich af of de energie die in het eindwerk wordt gestoken, evenredig is met het beperkte aantal studiepunten. Dat puntengewicht (zes) is hetzelfde als voor de casus in het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs. De opleiding motiveert dit beperkte aantal studiepunten voor het eindwerk door eraan te herinneren dat de competenties die eigen zijn aan het maken van een eindwerk, al zijn behaald in de basisopleiding. De meerwaarde in de bachelor-na-bacheloropleiding wordt vooral door de specifieke inhoud bepaald. Een hoger aantal studiepunten zou automatisch leiden tot een nog grotere werkbelasting, die nu al voor werkstudenten haar limiet heeft bereikt. Door de spreiding van het opleidingsonderdeel Eindwerk over twee semesters wordt eveneens een betere spreiding van de werklast beoogd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om effectief en efficiënt de studietijdmeting op te volgen.
- De commissie meent dat het nuttig is ook in academiejaren met een klein aantal inschrijvingen tijdens focusgesprekken te peilen naar de studietijd en de studeerbaarheid.
- De commissie beveelt aan om permanente aandacht te hebben voor een aantal studiebelemmerende factoren, die in de motivatie hierboven worden vermeld.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft een sterke verwevenheid na tussen theorie en praktijk. Ze somt in het zelf-evaluatierapport verschillende werkvormen op die daarvoor worden ingezet: hoorcolleges, individuele opdrachten, werkcolleges, bezoeken, supervisie bij de stage en afstandsleren. Tijdens de gesprekken bleek dat de opleiding zich ervan bewust is dat die werkvormen nog gericht moeten worden ingezet voor de integratie van theorie en praktijk. Gezien de meerderheid van de studenten werkervaring heeft, kan die ervaring wellicht sterker worden betrokken als bron bij het didactisch uitwerken van de cursusinhouden en bij de casussen die tijdens de theorielessen worden aangehaald. De commissie nam kennis van enkele positieve voorbeelden (bijvoorbeeld rondom het thema bloedgasanalyse), maar meent dat de hoorcolleges nog interactiever kunnen worden ingezet, vermits zij van de studenten vernam dat tijdens bepaalde hoorcolleges de docenten nog 75 procent en meer van de tijd aan het woord zijn. De commissie is positief over de workshops/praktijkdagen, waarop de studenten bijvoorbeeld kennismaken met de werking van een centrale sterilisatieafdeling in een groot ziekenhuis, en dit op een manier die niet kan worden aangeboden in de hogeschool. De commissie begrijpt echter dat de studenten alleen tijdens de stage ten volle vertrouwd kunnen worden gemaakt met de aanwending ervan in een realistische context. De inzet van afstandsonderwijs is zeker voor werkstudenten zinvol, maar de mogelijkheden ervan worden nog niet volledig benut. De opdrachten en oefeningen die binnen dat kader als vervanging van of aanvulling bij het contactonderwijs worden gegeven, zijn op zich een zinvolle werkvorm, maar kunnen nog taakgerichter worden geformuleerd. Volgens de commissie zijn binnen de elektronische leeromgeving Toledo nog veel instrumenten aanwezig die tot hiertoe niet worden aangewend voor de opvolging en de begeleiding van de leeractiviteiten van de studenten bij het afstandsonderwijs. De portfolio wordt gebruikt als zinvol integratiemoment van de opgedane kennis en de stage-ervaring. De behandelde casussen kunnen voor studenten en het werkveld een win-winsituatie opleveren, maar een portfolio is meer dan dat. Naast een metacognitief aspect moet een portfolio ook aspecten van gedragsontwikkeling en zelfreflectie over de stage, en bij uitbreiding over de volledige opleiding bevatten. Die twee laatste ontbreken in de huidige portfolio. Indien de opleiding verder wil werken met het concept 'portfolio' in het competentiegericht onderwijs, dient ze dit te hertekenen als volwaardig begeleidings- en beoordelingsinstrument. De supervisiegesprekken ten slotte zouden zinvol kunnen worden aangevuld met intervisiegesprekken waarin niet-generatiewerkstudenten en generatiestudenten hun ervaringen uitwisselen. De commissie wijst specifiek op het bespreekbaar maken van problemen met betrekking tot het psychosociaal functioneren.

Wat de leermiddelen betreft, merkt de commissie op dat de aard van het beschikbaar gestelde studiemateriaal bijzonder divers is: slides van een Nederlandstalige PowerPointpresentatie, slides van een Engelstalige PowerPointpresentatie, uitgeschreven teksten, een combinatie van uitgeschreven tekst en PowerPointmateriaal, cursusmateriaal met en zonder inhoudslijst, met en zonder referentielijst. De kwaliteit van het aangereikte studiemateriaal gaat van echte 'pareltjes' tot eerder vluchtig samengebrachte informatie. Dit alles toont aan dat werken met bijna uitsluitend gastdocenten aanleiding geeft tot het ontstaan van deze grote diversiteit aan kwaliteit van het

aangereikte studiemateriaal. De gastdocenten krijgen immers geen instructies aangereikt omtrent de vormelijkheid van het aan te leveren studiemateriaal. Op zich staat dit in schril contrast met de vormvereisten die aan de studenten worden meegegeven voor elk van de in te dienen papers (instructies voor lettertype, lettergrootte, regelafstand, voorblad enzovoort... zoals opgenomen in de richtlijnen 'Banaba operatieverpleegkunde 2011–2012').

Voortgaand op de referentielijsten kan gesteld worden dat de aan de student beschikbaar gestelde informatie varieert van zeer actueel (bijvoorbeeld 'Bloedrecuperatie' van H. Bernolet – jongste referentie: artikel van 2010) tot soms sterk verouderd (bijvoorbeeld 'Bonebanking en bonegrafting' van C. Patyn – jongste referentie: artikel van 1993). De commissie meent dat de grote vrijheid die de gastdocenten hebben bij het opmaken van presentaties de studeerbaarheid beperkt. Een eigen sjabloon voor de opleiding in de kenmerken van de KHBO-huisstijl zou de structuur, leesbaarheid, eenvormigheid en herkenbaarheid vergroten.

De commissie mist in de cursussen soms doorverwijzingen naar extra literatuur of aanverwante artikels. Gastdocenten moeten aangespoord worden om, bij het ontbreken van een handboek, hiervoor een inspanning te leveren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om onder andere via interactieve werkvormen meer aandacht te hebben voor de integratie van theorie en praktijk, ook tijdens de theorielessen.
- De commissie adviseert om het concept van het afstandsonderwijs te herdenken.
- De commissie raadt aan om de methodiek van de supervisiegesprekken te onderzoeken en eventueel uit te breiden met intervisiegesprekken.
- De docenten moeten ertoe worden aangezet om doorverwijzingen naar literatuur op te nemen in het studiemateriaal.
- De commissie dringt aan op meer aandacht voor de didactische vormgeving van het studiemateriaal.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de gesprekken met de docenten en de inzage van de schriftelijke examenvragen leidt de commissie af dat de theoretische opleidingsonderdelen vooral kennisgericht en in enkele gevallen louter reproductief worden bevraagd. Soms komen inzichtsvragen voor. Toepassingsvragen in de vorm van casusbespreking zijn voorlopig nog in de minderheid. De relevantie van vragen waarbij rekenvaardigheden aan te pas komen, dient te worden afgewogen met betrekking tot de mogelijkheden die moderne apparatuur en software bieden. Gezien het grote aantal docenten dat betrokken is bij een opleidingsonderdeel, maken de opleidingscoördinatoren een selectie at random van vragen die de betrokken lesgevers per deelopleidingsonderdeel aanleveren. Op die manier pogen de coördinatoren het evenwicht te bewaken in de evaluatie van de diverse onderwerpen die worden behandeld. De commissie begrijpt ten dele de argumentatie van de opleiding, dat ook binnen een evidence-based opvatting kennis moet worden getoetst en dat de kennisvakken de

basis leggen voor de competenties die vooral worden getoetst via de stage, waaraan de helft van de studiepunten is toegekend. Een verklaring voor het kennisgericht toetsen tot hiertoe is ook te vinden in het gebrek aan ervaring met competentiegericht toetsen bij de docenten, die geen hoofdopdracht in het onderwijs hebben. Toch is de commissie verheugd positieve evoluties met betrekking tot het competentiegericht toetsen van kennisonderdelen te herkennen via het toenemende gebruik van casusbesprekingen. De opstelling van examenvragen die in grotere mate de integratie van verschillende opleidingsonderdelen toetsen, veronderstelt echter een ruimer overleg tussen de verschillende docenten. Voor de opdrachten in de portfolio, die externe experts beoordelen, lukt dat al behoorlijk, en dat kan een basis zijn om deze vorm ook te hanteren bij het opstellen van de examenvragen. De commissie uit ook haar tevredenheid over de kennistoetsen bij Klinisch onderwijs, waarbij kennis en praktijk worden geïntegreerd. Zij stelt dan ook voor de benaming van die kennistoetsen te wijzigen in bijvoorbeeld 'integratieproef'.

De commissie nam kennis van de werking van de examencommissie en van de examenprocedures, die degelijk zijn uitgeschreven in het hogeschoolbrede onderwijs- en examenreglement. De studenten maakten gewag van de organisatie van de theoretische examens op één dag, wat slechts voor enkele van de werkstudenten voordelig leek met betrekking tot de tijdsbelasting. De meesten toonden zich voorstander van een betere examenspreiding. De opleiding toonde aan dat zij vanaf het academiejaar 2010–2011 hiermee rekening houdt. De kwaliteitsbewaking van het toetsen ligt in handen van de examenombudspersoon, als waarnemer in de examencommissie. De tussenkomsten van de examenombudspersoon beperken zich hoofdzakelijk tot praktische regelingen en de planning van inhaalexamens. De studenten verklaarden op de hoogte te zijn van de bemiddelingsopdracht van de ombudspersoon. Daarnaast draagt de inschakeling van meerdere externe beoordelaars bij het eindwerk, de portfolio en de kennisproef als onderdelen van het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs bij tot de onafhankelijkheid van de beoordelingen. De studenten verklaarden over het algemeen op de hoogte te zijn van wat van hen tijdens de evaluaties wordt verwacht via de ECTS-fiches. De beoordelingscriteria en het aantal punten per vraag waren echter minder duidelijk, onder andere als gevolg van het grote aantal docenten dat voor deelaspecten verantwoordelijk is. Die individuele docenten verbeteren hun onderdeel van het examen. De criteria die zij daarbij hanteren, kunnen volgens de commissie nog duidelijker worden afgesproken, eventueel via een in onderling overleg tot stand gekomen lijst van beoordelingscriteria of via de uitwisseling van verbeterleutels, wat tot op heden niet gebeurt. De studenten krijgen een globaal cijfer per opleidingsonderdeel en geen detailgegevens per deelopleidingsonderdeel. Dat geldt eveneens voor werkstukken die door twee of meer studenten zijn gemaakt, ongeacht de individuele bijdrage. Indien de studenten verduidelijking bij de samenstelling van hun examencijfers wensen op basis van de beoordeling van de deelonderdelen, kunnen zij hiervoor toelichting krijgen bij de opleidingscoördinatoren, die indien nodig doorverwijzen naar de individuele lesgevers. Zij hebben ook inzagerecht in de examenkopijen. De studenten vragen echter om een duidelijker en gedetailleerd overzicht van hun cijfers. Het initiatief voor feedback moet nu immers uitgaan van de studenten zelf, en een systematisch feedbackmoment ontbreekt.

Het competentiegericht evalueren van de opdrachten, de stage en de eindproef is al ten dele uitgewerkt, maar er is nog een groeipad te gaan. Het competentieprofiel dient voorlopig slechts beperkt als basis voor de begeleiding en de evaluatie van de stage en het eindwerk. De opleiding gaf toe dat de docenten het nog moeilijk hebben om competenties te scoren met een puntenquotering. De commissie stelt echter een bereidheid vast om hieraan te werken, onder andere onder impuls van de onderwijsondersteunende dienst van de hogeschool. De stagebeoordeling gebeurt via een uniform beoordelingsformulier dat is opgesteld op associatieniveau. De opleiding geeft aan dat een betere afstemming op de gedragsindicatoren en de beheersingsniveaus een aandachtspunt is van het overlegorgaan binnen de Associatie KU Leuven. De focus ligt op

dit moment op de eindsituatie van de student tegenover de te verwachten competenties. In dit formulier is er weinig aandacht voor de groei die een student doormaakt tijdens een stage. De tussentijdse evaluatie wordt volgens de commissie nog niet genoeg in rekening gebracht bij de beoordelingsprocedure. Een opleiding die zowel generatie- als werkstudenten aantrekt, dient rekening te houden met de individuele startcompetenties van de student en de groei die hij doorheen het opleidingstraject doormaakt, waarbij een verschil dient te worden gemaakt tussen een generatiestudent en een niet-generatiewerkstudent. Enkele stagementoren verklaarden dat zij de stages niet beoordeelden op basis van het competentie- en beoordelingsformulier van de opleiding, maar op basis van een eigen profiel van de stageplaats. De commissie stelde zelfs een aversie vast bij sommige stageplaatsen om hun evaluatie om te vormen naar het competentieprofiel van de opleiding. Zij beoordeelden de stagiair eerder op het bereiken van de stagedoelen dan op het verwerven van de competenties zoals opgenomen in het profiel. De opleiding geeft toe dat de definitie van de stagedoelen nog beter kan worden afgestemd op de competentielijst van de opleiding.

Ook voor het eindwerk en de opdrachten dienen de beoordelingscriteria te worden herbekeken in het licht van de competenties. Om arbitrages door de opleidingscoördinatoren te beperken, dienen duidelijke instructies over de wijze van beoordelen te worden gegeven aan de promotoren en de externe commissarissen. De opleiding dient deze twee opdrachtvormen beter te definiëren, om het typische karakter en de specifieke te beoordelen competenties van het eindwerk (meer evidence-based) en de portfolio's (meer aandacht voor zelfreflectie) te bewaken. De nieuwe evaluatieformulieren die de commissie kon inzien in het actualiseringsdocument bij het zelfevaluatierapport zijn een goede poging in die richting.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de docenten aan om meer toepassings- en competentiegerichte evaluatievormen te hanteren.
- Het is wenselijk om overleg tussen de docenten en met de stagementoren te organiseren met betrekking tot de evaluatievormen en de beoordelingscriteria.
- De studenten dienen duidelijker te worden geïnformeerd over de beoordelingscriteria.
- De feedback over de evaluaties dient systematischer te gebeuren, ook met betrekking tot de deelopleidingsonderdelen.
- De evaluaties van de stage en het eindwerk dienen nog meer te worden afgestemd op het competentieprofiel, en dienen rekening te houden met het groeipad van de studenten.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding

De instroom is beperkt tot afgestudeerden met een bachelordiploma Verpleegkunde of Vroedkunde. Tot hiertoe hebben zich geen vroedkundigen als student aangeboden. Gezien de schaarste aan oké-verpleegkundigen, het feit dat uit de praktijkvoering blijkt dat het absoluut verdedigbaar is om vroedkundigen op de werkvloer van het operatiekwartier in te schakelen en gezien de aard van hun vooropleiding, is het volgens de commissie zonder twijfel een meerwaarde om vroedkundigen in de mogelijkheid te stellen de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde te volgen. Een handicap in dit verband is echter dat vroedkundigen, volgens de bepalingen in het advies dienaangaande, de beroepstitel van verpleegkundige in de peri-operatieve zorg niet kunnen behalen.

De commissie betreft het lage aantal inschrijvingen voor de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde. Zij heeft er echter ook begrip voor, gezien enerzijds de schaarste van verpleegkundigen in het operatiekwartier, die daardoor juist weinig op de werkvloer kunnen worden gemist, en anderzijds het ontbreken van de beroepstitel. Zij steunt de opleiding in haar inspanningen om de opleiding te promoten. Wegens het beperkte aantal studenten werd de opleiding vanaf het academiejaar 2009–2010 niet meer deeltijds aangeboden. De studenten die de opleiding volgen, zijn dan ook – volgens de gesprekpartners en de contacten die de commissie met de alumni had – sterk gemotiveerd. Omdat de opleiding zich duidelijk profileert als een voortzetting van de basisopleiding Verpleegkunde maar dan binnen de context van een operatiekwartier, doen zich geen onoverkomelijke aansluitingsproblemen voor. De commissie polste onder meer naar de kennis van de Engelse taal in functie van de opvolging van medische literatuur. Ook op dit vlak stelden zich blijkbaar geen problemen. Zoals aangetoond in facet 1.1 sluit het competentieprofiel trouwens organisch aan bij de basisopleiding.

Gezien het beperkte aantal studenten kan de opleiding geen duidelijke instroomkarakteristieken onderscheiden. Het aantal generatiestudenten zonder werkervaring en niet-generatiestudenten met werkervaring was wisselend in de voorbije jaren. Analoog aan de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg stelde de commissie enkele mineure verschillen vast waarvoor de opleiding oog moet hebben. De generatiestudenten voelen minder de noodzaak aan heropfrissingen van bepaalde inhoud uit de basisopleiding, en worden in het programma minder aangesproken door de psychologische en emotionele thema's in het kader van het werk in het operatiekwartier. Daarvoor is blijkbaar meer maturiteit nodig. Zowel het werkveld als de alumni verklaarden trouwens dat de opleiding het meeste rendeert bij de studenten met werkervaring. Sommige ziekenhuizen laten werknemers pas toe om de opleiding te volgen na enkele jaren ervaring op de dienst. De commissie stelt vast dat studenten uit verschillende Vlaamse regio's zich voor de KHBO-opleiding aanbieden. De docenten verklaarden dat de mix aan studenten uit verschillende ziekenhuizen in Vlaanderen (plaatselijke, universitaire, pas en langer afgestudeerden...) geen hinderpaal vormt maar eerder verrijkend werkt, en leidt tot ervaringsuitwisseling tussen de studenten en met de docenten zelf.

Zoals uiteengezet in facet 2.3 beschikt de opleiding over een procedure voor vrijstellingen op basis van EVC en EVK. De commissie vernam dat jaarlijks een beperkt aantal studenten een GIT (geïndividualiseerd traject) aanvraagt op basis van elders verworven kwalificaties. Instroom op basis van EVC komt tot hiertoe nog niet voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De opleiding moet erop letten dat, gezien de gevarieerde instroom uit de basisopleiding Verpleegkunde en Vroedkunde, de juiste bijkomende informatie tot bij de studenten raakt.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Gezien het specialistische karakter van de opleiding wordt het onderwijs voornamelijk verzorgd door gastdocenten. Zij zijn contractueel verbonden met de instelling en, volgens de beschrijving in het zelfevaluatie rapport, vallen zij strikt genomen niet onder de noemer 'personeel'. De commissie begrijpt dat het om een zeer atypische personeelsgroep gaat, wegens haar zeer beperkte band met de onderwijsinstelling en haar soms zeer kleine onderwijsopdracht. Zij worden gerekruteerd op advies van leden van de adviesraad, en uit het netwerk van ziekenhuisinstellingen en contacten die de opleidingscoördinatoren door de jaren heen hebben opgebouwd. Vermits de opleidingscoördinatoren ook de navorming van het departement organiseren, kunnen zij een beroep doen op docenten van wie zij de kwalificaties hebben leren kennen als lesgevers in de kortlopende navormingsinitiatieven. De commissie vernam dat het aanbod op die manier groot genoeg is om de meest geschikte docenten te kunnen rekruteren. Ondanks het feit dat de opleiding niet jaarlijks wordt georganiseerd, blijft het docentenkorps vrij consistent, en nieuwe aanwervingen komen meestal slechts voor wanneer lesgevers wegens gewijzigde arbeidsomstandigheden hun opdracht stopzetten. Een belangrijke uitdaging voor de opleiding is de neuzen van dit grote aantal gastdocenten zowel vakinhoudelijk als onderwijskundig in dezelfde richting te zetten.

Wegens het atypische karakter van de personeelssamenstelling hebben tot hiertoe geen functionerings- of evaluatiegesprekken plaatsgevonden. De commissie vernam wel dat de opleiding naar een methode zoekt om die in de toekomst te voeren. De gastdocenten krijgen evenwel een systematische feedback op hun functioneren (inhoud van de gastcolleges, didactiek...) via de dagelijkse evaluatieformulieren die de studenten (op vrijwillige basis) invullen. Op die manier wordt het doceergedrag volgens de opleiding permanent gemonitord, sterker dan bij jaarlijkse of meerjaarlijkse evaluaties. De opmerkingen van de studenten geven aanleiding tot remediëeringsadviezen. De commissie vernam dat de gastdocenten die feedback appreciëren. De aanwezigheid van werkstudenten met ervaring op de werkvloer draagt bij tot de gefundeerdheid van hun opmerkingen. De studenten hadden de indruk dat hiermee rekening werd gehouden. De resultaten van de dagelijkse evaluaties worden jaarlijks gebundeld en besproken op de adviesraad. De commissie vernam dat bij ernstige en herhaalde tekortkomingen de samenwerking met een gastdocent wordt stopgezet. De oorzaak ligt vaak bij een te zware taakbelasting in het ziekenhuis in combinatie met de lesopdracht. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in handen van een van de opleidingscoördinatoren.

Hoewel de commissie tijdens de gesprekken geen negatieve weerklanken hoorde over de didactische aanpak van docenten, meent zij toch dat de opleiding permanent moet streven naar een balans tussen vakinhoudelijke en onderwijskundige kwaliteiten van de gastdocenten. In de eerstkomende jaren zal speciale aandacht moeten gaan naar vorming op het vlak van competentiegericht evalueren door de docenten. Op hogeschoolniveau worden verschillende onderwijskundige navormingsinitiatieven georganiseerd, maar die worden tot hiertoe weinig tot niet gevolgd door de gastdocenten. De commissie meent dat een vraaggestuurd aanbod zinvol kan zijn. Zij leidt dit af uit de bereidheid die ze bij een aantal gastdocenten vaststelde om zich onderwijskundig bij te scholen. Enkelen hadden trouwens uit eigen beweging een cursus pedagogische bekwaamheid gevolgd. Zij bevestigden dat zij via verschillende kanalen op de hoogte werden gesteld van het onderwijskundige navormingsaanbod van de hogeschool en zelfs van de de Associatie KU Leuven. Daarnaast zouden volgens de commissie een screening van de didactische vaardigheden bij nieuwe docenten en het bijwonen van enkele lesmomenten door de opleidingscoördinatoren informatie kunnen opleveren voor een gericht onderwijskundig navormingsbeleid. Indien het goed wordt aangepakt en mits een goede duiding (bijvoorbeeld in de context van intervisie), zou een systeem dat de opleiding overweegt om docenten bij elkaar les te laten volgen, eveneens positieve effecten kunnen hebben.

Volgens het zelfevaluatierapport is de beperkte bereikbaarheid van de gastdocenten voor de studenten een aandachtspunt. Toch blijkt uit de gesprekken dat dit de jongste jaren sterk is verbeterd. De studenten en de alumni melden hierrond weinig hinder en appreciëren de bereikbaarheid via e-mail, voornamelijk van de (verpleegkundige) gastdocenten.

De aan de opleiding toegekende vaste personeelsleden behoren tot het statutaire personeel van de hogeschool en maken deel uit van het personeelscontingent van het departement Gezondheidszorg. Hun deskundigheidsontwikkeling verloopt zowel vakgebonden als onderwijskundig via nascholing, interne studiedagen, literatuur, eindwerkbegeleiding en ervaringsuitwisseling met vakgenoten binnen en buiten de opleiding. De commissie begrijpt dat de combinatie van hun deeltijdse opdracht in de opleiding en een deeltijdse opdracht in de navorming Verpleegkunde een aantal voordelen biedt op het vlak van de organisatie en inhoudelijke vernieuwing van de opleiding. De commissie stelde vast dat de beide opleidingscoördinatoren elkaar aanvullen met betrekking tot het beleid en de praktische organisatie van de opleiding Operatieverpleegkunde, en van de verwante bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Een van hen is titularis van alle opleidingsonderdelen en heeft dan ook de functie van eindcoördinator. Het beleid wordt vormgegeven in nauw overleg met het departementshoofd Gezondheidszorg.

De eindcoördinator maakt bovendien als coördinator van de navorming Verpleegkunde deel uit van het departementsbestuur. Het tweede personeelslid dat deeltijds optreedt als coördinator is tevens eindwerkcoördinator. Het ontbreken van functioneringsgesprekken voor de vaste personeelsleden lijkt tot het verleden te behoren. De commissie stelde een zeer expliciet engagement op dit vlak vast bij het nieuwe departementshoofd Gezondheidszorg. De decretale evaluatie vindt vijfjaarlijks plaats volgens een protocol dat, na akkoord in de bevoegde onderhandelingscomités, op hogeschoolniveau is vastgelegd. De commissie apprecieert ten eerste de inspanningen die de opleidingscoördinatoren doen om zowel formeel als informeel een uiterst laagdrempelig contact met de studenten en de docenten uit te bouwen. De bereikbaarheid, luisterbereidheid en hulpvaardigheid werden door alle stakeholders (studenten, gastdocenten en alumni) zeer waardevol genoemd. De opleidingsverantwoordelijken houden op die manier een goede vinger aan de pols en ondervangen groeiende problemen of vragen bij de studenten en de gastdocenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan om te onderzoeken welke nieuwe en haalbare initiatieven kunnen worden genomen met betrekking tot de onderwijskundige professionalisering van de gastdocenten.
- De commissie raadt aan om de docenten voldoende ondersteuning te verschaffen in het kader van competentiegericht te evalueren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het is volgens de commissie zonder meer begrijpelijk dat de opleiding voor het overgrote deel een beroep doet op gastdocenten die met beide voeten in het werkveld staan. Dit zorgt ervoor dat de inhoud van de opleiding nauw aansluit bij de evoluties en de trends zoals die zich presenteren in het werkveld. Bovendien draagt de expertise van de gastdocenten op zich bij tot inhoudelijk sterke lesinhouden en tot een maximale gerichtheid op de beroepspraktijk. De opleiding formuleert het als een keuze om de basis (gastdocenten) les te laten geven aan de basis (groot aantal werkstudenten). De commissie vindt dit een sterk punt. De commissie stelt vast dat het docentenkorps een uitstekende mix vormt van enerzijds artsen en anderzijds verpleegkundigen die actief zijn in het vakdomein van de chirurgie en de anesthesie. Zij vernam bovendien dat de opleiding via de keuze van de docenten aandacht heeft voor de representativiteit van de verschillende ziekenhuizen. De commissie erkent dat de diversiteit en de aard van de ziekenhuizen of organisaties waarbinnen de meeste professionals/gastdocenten tewerkgesteld zijn, er garant voor staan dat de student expertise en een brede waaier aan informatie en soms verschillende benaderingen van de praktijk zal gepresenteerd krijgen. De studenten apprecieerden de goede wisselwerking tussen de lesgevers-chirurgen en lesgevers-verpleegkundigen in een aantal opleidingsonderdelen. Zij drongen erop aan dat die integratie van theorie en praktijk zou worden veralgemeend tot alle opleidingsonderdelen.

De opleiding toont aan dat verschillende docenten internationale ervaring hebben en in een aantal gevallen betrokken zijn bij internationaal onderzoek binnen hun vakgebied.

De keuze om voor verschillende deelpakketten binnen een opleidingsonderdeel experts in te zetten, heeft volgens de commissie als gevolg dat er permanent aandacht moet zijn voor het bewaren van de coherentie. De commissie stelt vast dat de opleidingscoördinatoren daarvoor in de mate van het mogelijke zorg dragen. Zij begrijpt echter ook dat het geen sinecure is om de gastdocenten op eenzelfde moment samen te brengen voor overleg.

De keuze om bij de werving van docenten voorrang te geven aan inhoudelijke expertise is volgens de studenten geen belemmering. Zij zeiden dat in een vervolgopleiding immers mag worden verwacht dat studenten een zekere verantwoordelijkheid over het eigen leerproces kunnen opnemen. De commissie kan zich hierin vinden, temeer omdat zij bij een aantal docenten een bereidheid heeft waargenomen om zich onderwijskundig bij te scholen (vgl. facet 3.1).

De opleiding vertrouwt erop dat de gastdocenten zich permanent vakkundig bijscholen via het eigen werkveld. Zij argumenteert dat, indien zich op dat vlak problemen zouden voordoen, de studenten onmiddellijk zouden reageren, omdat zij in dezelfde setting als hun docenten zijn tewerkgesteld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De personeelslijst telt 60 verschillende gastdocenten, die soms een zeer beperkte onderwijsopdracht hebben. Volgens het zelfevaluatierapport is 48 procent van hen verpleegkundigen, van wie 62 procent uit een operatiekwartier komt en 38 procent uit een intensieve zorgsetting. 38 procent van de gastdocenten is arts vanuit verschillende disciplines, 7 procent bekleedt een middenkader- of directiefunctie. Ook andere paramedici zijn bij de opleiding betrokken, zoals een ergotherapeut, een psychologe en twee ingenieurs in het kader van radioprotectie.

Er zijn slechts vier statutaire personeelsleden betrokken bij de opleiding. Bij twee van hen gaat het om een zeer beperkt aantal lessen: de leerinhoud ICT (1,5 lessen) en de leerinhoud Eindwerk – wetenschappelijke literatuur (twee lessen ondersteuning van de onderwerpsbibliothecaris). De overige twee statutaire personeelsleden zijn allebei voor 20 procent van hun voltijdse opdracht verbonden aan de twee bachelor-na-bacheloropleidingen (Intensieve zorgen en spoedgevallen-zorg en Operatieverpleegkunde). De werklast van de opleidingscoördinatoren is erg hoog. Recent werd een deeltijdse administratieve kracht aan het team toegevoegd en werd een neventaak van één opleidingscoördinator naar een collega doorgeschoven. Dat is al een stap in de goede richting, maar de commissie blijft zich toch zorgen maken over de haalbaarheid van het takenpakket van de opleidingscoördinatoren. De uitwerking van een opleidingsvisie, de verantwoordelijkheid als titularis van alle opleidingsonderdelen, de bewaking van de inhoud en de samenhang van

het curriculum, de contacten met de gastdocenten, de praktische onderwijsorganisatie, de begeleiding van de studenten, de stage- en de eindwerkorganisatie en -begeleiding komen terecht op hun schouders. De opleidingscoördinatoren getuigen van een bijzondere inzet en enthousiasme, en ze slagen er door een goede samenwerking en taakafspraken in om hun complexe taak zo kwaliteitsvol mogelijk te volbrengen. De commissie maakt dan ook twee kanttekeningen bij dit facet. Enerzijds is er door de hoge werkbelasting nauwelijks tijd voor een effectief kwaliteitsbeleid en innoverende veranderingen. Anderzijds ligt de hele opleiding in handen van twee mensen, wat problematisch kan zijn bij onvoorziene calamiteiten (bijvoorbeeld een onverwachte langdurige ziekte). De commissie wil een sterk signaal geven om voldoende omkadering en een stevige ondersteuning van de centrale onderwijsondersteunende dienst te voorzien.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie wil een sterk signaal geven om voldoende omkadering en een stevige ondersteuning van de centrale onderwijsondersteunende dienst te voorzien.
- De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinatoren erg groot is. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend te worden bewaakt.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De middelen die de hogeschool voor de organisatie van haar opleidingen verwerft, worden – na afname van de middelen voor de hogeschooldiensten – verdeeld onder de departementen op basis van begrotingsvoorstellen. Op die manier kunnen departementen accenten leggen en worden zij geresponsabiliseerd voor de toegekende middelen. Elk departement is vrij om te beslissen welke bachelor-na-bacheloropleidingen binnen die financiële marges worden georganiseerd. Het budget van de bachelor-na-bacheloropleidingen maakt, met uitzondering van de personeelskosten van de gastdocenten, deel uit van het globale budget van het departement Gezondheidszorg. Met het oog op een gezonde begrotingspolitiek en als gevolg van het kleine aantal inschrijvingen

heeft het departement beslist om de opleiding Operatieverpleegkunde in de academiejaren 2009–2010 en 2011–2012 niet in te richten.

De opleiding wordt sinds het academiejaar 2008–2009 georganiseerd op een nieuwe campus, gelegen aan een belangrijke invalsweg van Brugge. Hij is vlot bereikbaar met het openbaar vervoer vanuit het station van Brugge of via de aansluiting op fietsroutes, en er is een ruime parking voorzien. De commissie heeft vastgesteld dat de nieuwbouw stimulerende effecten heeft op het didactisch handelen en op het comfort van studenten en personeel. Hij biedt alle mogelijkheden om nieuwe onderwijsvormen aan te wenden in een aangename en moderne omgeving. Het hele gebouw ademt ruimte en licht. De commissie kreeg een rondleiding in de nieuwe campus. Zij stelde vast dat zowel bij het ontwerp als het beheer van de nieuwbouw aandacht wordt besteed aan duurzaamheid en preventief onderhoud. Zij bezocht het auditorium, dat flexibel kan worden ingezet voor middelgrote tot grote groepen. Hier is ook videoconferencing mogelijk. Er kunnen grotere conferenties plaatsvinden die worden ingericht zowel door de eigen opleidingen als externen. De commissie was erg onder de indruk van het open leerlandschap, waarin de centrale bibliotheek is gehuisvest. Het Open Leercentrum (OLC) biedt ruimte voor zelfstudie en groepswork. Er zijn ruime computer-, print- en scanfaciliteiten aanwezig. Aparte werklokalen kunnen via een eenvoudige elektronische aanvraag worden gereserveerd. De multisectoriële bibliotheek is ruim toegankelijk en ingedeeld per opleiding. Voor de opleiding Operatieverpleegkunde is een ruim assortiment aan vakliteratuur (tijdschriften en naslagwerken van recente datum) aanwezig. Ook de gedrukte eindwerken die voldoen aan de kwaliteitscriteria van de eindwerkenjury, zijn opgesteld in de bibliotheek. De digitale opslag ervan is een project in ontwikkeling. De studenten kunnen gebruikmaken van de Endnote-software voor de automatische redactie van referentielijsten in APA-structuur. De commissie vindt het positief dat de docenten en de studenten via de on- en off-campustoegang tot de e-bibliotheek een groot scala van internationale bronnen via de geijkte medische zoekmachines kunnen raadplegen. De Vakbibliotheek BSL (Bohn Stafleu van Loghum) biedt toegang tot een groot aantal full-text elektronische tijdschriften, waaronder 'Medical Care'. De student kan zelf een elektronische aanbeveling invullen voor een aankoop of abonnement. De bibliotheek maakt deel uit van het LIBIS-bibliotheeknetwerk, dat wordt beheerd door de KU Leuven. Hierdoor wordt de informatiecapaciteit van de eigen instelling erg vergroot. Gedrukte materialen kunnen in alle bibliotheken van de Associatie worden ontleend. Naast de werkruimten in het OLC zijn over het hele gebouw nog 250 zitwerkplaatsen voorzien met wifi-internet aansluiting. Er zijn talrijke oplaadpunten voor laptops en andere elektronische apparatuur. De studenten maken graag gebruik van de zithoeken in de grote centrale gang (de zogenaamde Hoofdstraat). De commissieleden kregen de indruk van een actieve en dynamische werkomgeving, en van de betrokkenheid van de studenten op hun leeromgeving en op elkaar. De cafetaria en het aansluitende (gras)terras zijn aangenaam, en de cafetaria biedt verzorgde maaltijden aan tegen een studentenprijs. Verder bezocht de commissie de sfeervolle stille ruimte, waar de studenten zich alleen of in groep kunnen terugtrekken, en het werklokaal van de docenten in de nabijheid van de docentenkamer. De basisinfrastructuur van de verschillende leslokalen biedt het hele gamma moderne voorzieningen (beamer, internet aansluiting, videoapparatuur, los meubilair...), waardoor verschillende onderwijsvormen mogelijk zijn. Volgens de commissie mag er iets meer aandacht zijn voor de ergonomie van het aanwezige materiaal en voor opbergmogelijkheden in de lokalen. Op verschillende plaatsen in het gebouw zijn containers voor gescheiden afvalverzameling aanwezig.

Sinds 2008–2009 loopt in de hogeschool het 'laptopproject', dat aan de studenten de mogelijkheid biedt om tegen voordelige voorwaarden of via een subsidiëeringsprocedure van de dienst Studentenvoorzieningen een laptop aan te schaffen. Een verplichting om over een persoonlijk toestel te beschikken is er evenwel niet. Het laptopproject is vooral interessant omwille van de hoge mate van eenvormigheid met betrekking tot software en hardware, en de vermindering van

computeronderhoud. Verder stelde de commissie een redelijke tevredenheid vast met betrekking tot zowel de (bijna overal aanwezige draadloze) netwerkinfrastructuur, als de technische en didactische ondersteuning bij het gebruik van nieuwe media. De commissie bezocht de twee diensten die hiervoor verantwoordelijk zijn: het ICT-Systeembeheer (ICTS), dat bereikbaar is via een helpdeskbalie, en ICT-Onderwijs (ICTO). De elektronische leeromgeving Toledo wordt vooral gewaardeerd als communicatieplatform.

Hoewel de hogeschool beschikt over een systeem van plagiaatcontrole, wordt dit voorlopig door de opleiding nog niet gehanteerd. Toch kon de commissie tijdens het bezoek een folder bekijken waarin het gebruik van een antiplagiatsoftwarepakket werd toegelicht. Tot op heden beperkt plagiaatcontrole zich tot een vergelijking met de eigen collectie eindwerken in de bibliotheek van KHBO, waardoor fraude met of kopieergedrag van eindwerken uit andere opleidingen niet kunnen worden gedetecteerd.

De skills labs die de commissie bezocht, zijn specifiek ontwikkeld voor het inoefenen van basisverpleegkundige handelingen in de bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde. De voorzieningen voor de bacheloropleiding Operatieverpleegkunde zijn beperkt en bevinden zich eerder in een ontwikkelingsfase. Tijdens het bezoek verklaarde de opleidingscoördinator dat de opleiding eraan denkt om in de toekomst het skills lab uit te breiden met hoogtechnologische simulatiepoppen. De opleiding heeft al een verkennend bezoek gebracht aan een opleiding in Utrecht die over dergelijke apparatuur beschikt. Zij is mede-indiener van een OOF-project binnen de Associatie KU Leuven waarin, indien het wordt goedgekeurd, didactische toepassingen zullen worden ontwikkeld. De commissie vindt dat nuttige denkoefeningen met aandacht voor financiële aspecten en de rendabiliteit van het gebruik in functie van de investering. Dat zal een meerwaarde betekenen voor de focus naar reanimatie die men in de nabije toekomst wil leggen. Daarnaast begrijpt de commissie dat een specifiek en sterk uitgebouwd skills lab voor operatieverpleegkunde moeilijk te realiseren is, omdat de apparatuur en materialen in deze specifieke dienst vaak bijzonder duur zijn en bovendien snel evolueren. De aard van de toestellen varieert bovendien van ziekenhuis tot ziekenhuis. Dat up-to-date opvolgen, is voor een opleidingsinstituut dan ook onmogelijk. De focus dient te liggen bij de achtergrondkennis en de 'know-why' van praktische handelingen. De knowhow kan men delegeren naar stageplaatsen of workshops met firma's, waar de effectieve inoefening op de meest recente apparatuur kan gebeuren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie zet de opleiding aan om de denkoefening in verband met het uitbouwen van het skills lab verder te zetten en te concretiseren naargelang de beschikbare middelen.
- De commissie vindt het wenselijk de (gast)docenten en de studenten vanuit de bibliotheek te attenderen op relevante literatuur.
- De commissie raadt aan om het bestaande antiplagiatplatform te gebruiken.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met de degelijk gestructureerde studiebegeleidingsdienst, en een aanvullend aanbod van studiebegeleidingsactiviteiten van de hogeschooldiensten en van het departement Gezondheidszorg, waarvan ook de bachelor-na-bachelorstudenten kunnen genieten. De commissie stelde vast dat de opleiding de nodige informatie geeft maar zich terughoudend opstelt, gezien de maturiteit van die studenten. De studenten en de alumni zeiden dat zij op de hoogte waren van het aanbod, maar zelden de behoefte voelden om er gebruik van te maken. Het grootste probleem waarmee zij te maken hebben, wordt gevormd door de combinatie van werken, studeren en eventueel de verantwoordelijkheid voor een gezin. Bij problemen kunnen zij terecht bij een van de beide opleidingscoördinatoren of bij de departementale studietrajectbegeleider (STUTRA). Die persoon ondersteunt de studenten bij de indiening van een aanvraag voor een geïndividualiseerd traject (GIT), bijvoorbeeld in het kader van een EVK- of een EVC-procedure. Een EVC/EVK-aanvraag is zoals blijkt uit de ter beschikking gestelde informatie tot hiertoe in de opleiding Operatieverpleegkunde nog niet ingediend.

De spilfiguren in de studiebegeleiding van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde zijn de beide opleidingscoördinatoren. De mogelijkheid om problemen rechtstreeks te bespreken met een opleidingscoördinator, waardeerden de studenten erg. Hun interventies hadden vooral betrekking op een spreiding van het opleidingstraject. Voor de begeleiding van de stages wordt een beroep gedaan op mentoren op de stageplaats. Bij problemen kunnen de opleidingsverantwoordelijken vlot geïnterpelleerd worden door zowel de studenten als de stageplaatsmentoren. De opleidingsverantwoordelijken bezoeken in dat geval de stageplaats en bespreken de specifieke items met de beide partijen. Gezien de grote impact van de stage (27 studiepunten) en de stagebeoordeling in het kader van het competentiegericht onderwijs, meent de commissie dat extra onderwijskundige ondersteuning nodig is voor de stagementoren.

De generieke studiebegeleiding is in handen van een hogeschoolcoördinator. Op dit niveau wordt het algemene beleid bepaald, worden initiatieven genomen rond gelijke kansen en diversiteit, wordt het overleg tussen de departementen gecoördineerd en wordt het informatieaanbod van de studiebegeleiding uitgebouwd met infogidsen rond algemene thema's zoals sportstatuut, studeren met een functiebeperking, het leercrediet, vrijstellingen en stoppen met studeren. Studenten met dyslexie kunnen gebruikmaken van het softwareprogramma Kurzweil 3000 op computers in de bibliotheek of via een gelicentieerde installatie op hun eigen laptop. Tot hiertoe werden nog geen faciliteitendossiers voor de gevisiteerde opleidingen behandeld. De hogeschoolcoördinator Gelijke kansen gaf toelichting bij een onderzoek dat op hogeschoolniveau was uitgevoerd met betrekking tot studie- en andere problemen bij werkstudenten. Daaruit blijkt dat problemen zich in de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde praktisch niet voordoen. Door de verrooftering van de contactmomenten op twee vaste dagen in de week en de planning van het schooljaar, is de planlast er lager en kunnen de studenten tijdig de nodige schikkingen treffen voor het afleggen van examens of de planning van de stage.

De hogeschool, het departement Gezondheidszorg en de bachelor-na-bacheloropleidingen zelf informeren de potentiële studenten via verschillende kanalen. De commissie merkte dit onder andere aan de voorbereiding van de 'Open dag', die daags na het visitatiebezoek werd gehouden. Ook op de andere informatiemomenten worden de opleidingen bekendgemaakt: de 'KISS-dagen' (Kwalitatieve Informatie in verband met Studiekeuze voor Studenten), die in overleg met de West-Vlaamse Associatiepartners worden georganiseerd, de SID-ins (studie-informatiedagen), informatiebrochures en de KHBO-website. De commissie stelde echter vast dat de opleidingen via mond-tot-mondreclame en het werkveld genoegzaam bekend zijn.

De (departementale) ombudsdienst wordt waargenomen door de departementssecretaris, die geen onderwijskundige bevoegdheid heeft in de opleiding. De dienst treedt vooral op naar aan-

leiding van klachten met betrekking tot examens. Tot nu toe werd geen enkele klacht vanuit de opleiding vastgesteld. De studenten kennen de werking van de ombudsdienst vooral naar aanleiding van ziekte tijdens examens en bemiddeling bij examenverplaatsingen. Via de ombudspersoon worden ook studievoortgangproblemen gedetecteerd en doorgespeeld naar de STUTRA.

De psychosociale en sociale begeleiding zijn in handen van de vzw STUVO. Die dienst geeft zowel individuele begeleiding als groepstrainingen. Er is geen specifiek aanbod voor banabastudenten voorzien en dat blijkt ook niet nodig te zijn. STUVO voorziet financiële steun volgens vastgestelde procedures. De dienst is gehuisvest in een gebouw met een ontmoetingsruimte voor studenten. Dat draagt bij tot de privacy van de studenten, en tot de vertrouwelijkheid en de onafhankelijkheid. STUVO verzorgt jaarlijks een (geanonimiseerd) rapport over haar werking.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde een formeel degelijk uitgebouwde aanpak van de kwaliteitszorg op hogeschoolniveau. De onderwijsondersteunende dienst (OOD) is verantwoordelijk voor de uitwerking en de opvolging van het kwaliteitsbeleid. De doelstellingen ervan zijn weergegeven in een visietekst en sluiten aan bij de missie van de hogeschool. De commissie vernam dat in het kader van het beleidsplan 'Onderwijs 2011–2014' het aantal strategische doelstellingen van dertig naar drie is herleid. De hogeschool wil zich gedurende de eerstvolgende drie jaren focussen op de kwaliteit van ICT, het toetsbeleid en de ontwikkeling van leerlijnen. Het kwaliteitszorgbeleid wordt centraal aangestuurd door een kwaliteitscoördinator, die zich laat bijstaan door een expertisegroep Kwaliteitszorg, waarin vertegenwoordigers zitten van alle departementen. De borging en de transparantie van de kwaliteitszorg gebeuren via een onlinekwaliteitshandboek, dat de commissie kon inzien via 'Het Portaal' (het intranet van de hogeschool). Daarin zijn de principes, de procedures, werkwijzen en instructies van het kwaliteitsbeleid verzameld. De bedoeling is om

op die manier een transparante lijn met betrekking tot kwaliteitszorg te creëren met hogeschoolbrede principes en procedures, en een opleidingsgebonden uitwerking.

Op departementaal vlak behoort het kwaliteitsbeleid tot de verantwoordelijkheid van het departementshoofd. De kwaliteitszorg van de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde wordt behartigd door de coördinator Navorming. Om na te gaan of het kwaliteitsbeleid van de verschillende niveaus van de hogeschool, en dus ook van de opleidingen, in lijn is met het kwaliteitsbeleid van de hogeschool, hanteert de kwaliteitscoördinator van de hogeschool een lijst met tien basisprincipes. De commissie stelt vast dat die principes de verschillende facetten van het EFQM-kwaliteitsmodel afdekken. Volgens het zelfevaluatierapport realiseert de opleiding Operatieverpleegkunde die principes 'in voldoende mate'. De commissie kon hiervan slechts beperkte evidentie vinden. Zij stelde bijvoorbeeld vast dat het principe 'leidinggeven en werken vanuit een gedragen visie' nog niet werd gerealiseerd op opleidingsniveau. Om het kwaliteitsbeleid van de hogeschool en het departement beter te doen aansluiten bij de opleiding, dient volgens de commissie de consultfunctie van de centrale kwaliteitscel te worden uitgebreid. Een sterkere betrokkenheid van de onderwijsondersteunende dienst zou de opleidingscoördinatoren meer kunnen ondersteunen en richten in toekomstige kwaliteitsprojecten. De geplande navormingen rondom de evaluatie van de strategische doelstellingen 2011–2014 zijn alvast een positief gegeven. De commissie herkende daarentegen een pragmatische aanpak van het kwaliteitsbeleid op opleidingsniveau. Die is vooral gefocust op de kwalitatieve uitvoering van onderwijsprocessen, wat zij zeker een waardevolle insteek vindt.

De commissie stelde vast dat de meest essentiële evaluaties plaatsvinden. Na elke lesdag vullen de studenten een evaluatieformulier in waarin zij op een vijfpunts-Likertschaal een aantal items met betrekking tot het lesverloop en de lesgevers kunnen scoren. Die evaluaties hebben meestal betrekking op deelopleidingsonderdelen. De commissie apprecieert het dat de opleiding op die manier zeer kort op de bal speelt en het concrete docergedrag continu evalueert. De evaluaties worden volgens het zelfevaluatierapport na elke lesdag verwerkt, en de resultaten worden besproken op de jaarlijkse adviesraad. Indien nodig kunnen de opleidingscoördinatoren sneller optreden en opmerkingen of vragen ter verbetering doorspelen aan de docenten. De commissie vernam tijdens de gesprekken dat dit inderdaad gebeurt, soms via e-mail. Toch heeft de commissie bedenkingen bij het fragmentaire aspect van die evaluaties, en zij dringt erop aan om de bestaande praktijk aan te vullen met een globalere evaluatie van het programma en de opleidingsonderdelen in hun geheel. In 2010 werd een enquête 'Studeerbaarheid' georganiseerd in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevalenzorg, waarvan de commissie de resultaten kon inzien. Die werden wegens gelijkenissen met de bachelor-na-bacheloropleiding Operatieverpleegkunde doorgetrokken naar die opleiding. De enquête 'Kwaliteit stage', die in het departement Gezondheid wordt georganiseerd, werd niet afgenomen in de bachelor-na-bacheloropleidingen, wegens de wisselende periodes waarin de stages plaatsvinden en de mogelijkheid om stage te lopen op de eigen dienst. Daardoor kan geen vast tijdstip voor een stage-enquête worden bepaald. De opvolging van de kwaliteit van de stage gebeurt via een viertal gerichte vragen waarop de studenten moeten antwoorden in het reflectieverslag. Tijdens het eerste semester van 2011–2012 vond een studietijdmeting plaats. De voor 2010–2011 geplande afname van de enquête met betrekking tot de evaluatie kon door tijdsgebrek niet plaatsvinden. De commissie dringt erop aan dat die zou worden uitgevoerd met het oog op een verbetering van het toetsbeleid.

Globaal gezien erkent de commissie de waarde van een dergelijke pragmatische aanpak in de context van de bachelor-na-bacheloropleidingen, maar ze dringt toch aan op een meer formele en systematische benadering van de kwaliteitszorg en de daaraan verbonden evaluaties. Zij merkt op dat een aantal actoren niet systematisch wordt bevraagd, zoals de medewerkers/

docenten, stagementoren, alumni en het werkveld. Het formuleren van streefdoelen is een werkpunt. De commissie bleef ook wat op haar honger zitten met betrekking tot een duidelijke weergave van de resultaten van de bevestigingen (tabellen, percentages, diagrammen, vergelijkingen met andere opleidingen...).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan om, met ondersteuning van de centrale kwaliteitscel van de hogeschool, een meer systematische aanpak na te streven in het kader van een integraal kwaliteitszorgbeleid.
- De commissie beveelt aan om toetsbare streefdoelen te formuleren.
- Zij formuleert tevens de wenselijkheid van een bevestiging van alle actoren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de opleidingsverantwoordelijken vanuit een kwaliteitsbewustzijn op een pragmatische manier omgaan met verbeteringen. De commissie apprecieert de inzet van de opleidingscoördinatoren om met beperkte middelen zo veel mogelijk resultaten te bereiken. Zij heeft vastgesteld dat de suggesties van de adviesraad tot effectieve aanpassingen leiden. Zij zijn het resultaat van besprekingen van de dagelijkse evaluatieverslagen en van externe wijzigingen. Het kan daarbij gaan om aanpassingen als gevolg van wettelijke vereisten of om ontwikkelingen op de werkvloer. De opleidingscoördinatoren houden eveneens de vinger aan de pols met betrekking tot het dagelijkse doceergedrag op basis van informatie die zij verkrijgen uit de dagevaluaties, en uit informele contacten met docenten en studenten. Verbeteringen werden eveneens doorgevoerd als gevolg van de resultaten van de enquête 'Studeerbaarheid'.

De commissie mist echter een systematiek van verbeteringsprojecten, bijvoorbeeld op basis van een uitgewerkte PDCA-methodiek. Sinds 2010–2011 werkt de dienst Navorming van het departement Gezondheidszorg met een jaarwerkplan waarin concrete verbeteringspunten met aanduiding van een timing en van een verantwoordelijke staan vermeld. Met betrekking tot de bachelor-na-bacheloropleidingen staan hierin enkele verbeteringspunten opgenomen. Het jaarwerkplan met de opname van actiepunten is een goede aanzet, maar de commissie zou een jaarwerkplan per opleiding op prijs stellen, met een gedetailleerde aanduiding van de bron van het verbeteringspunt en de wijze van opvolging, en dat op een cyclische manier. De streefdoelen voor de toekomst die in het zelfevaluatieverslag worden opgesomd, zijn in hoofdzaak afgeleid uit één enquête, namelijk de enquête 'Studeerbaarheid', en uit de daaropvolgende focusgesprekken in de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg. Omwille van de gelijklopende organisatie werden de resultaten en de daaropvolgende aanpassingen doorgetrokken naar de opleiding Operatieverpleegkunde. Als positief punt stelt de commissie vast dat bij de verantwoordelijken van de opleiding de duidelijke wil aanwezig is om in de toekomst op een meer systematische manier met verbeteringsplannen om te gaan. De opleiding durft zichzelf kritisch in vraag stellen en geeft aan er zich van bewust te zijn dat nog heel wat punten voor verbetering vatbaar zijn. Ze durft zich kwetsbaar opstellen en staat open voor verbeteringen, aanpassingen

en veranderingen geopperd door externen. Een jaarwerkplan volgens een geijkte kwaliteitsvorm (PDCA-cirkel, SMART of BSC) kan volgens de commissie een leidraad zijn voor een hogere vorm van beleidsvoering. Zij suggereert dat de dienst Kwaliteit van de hogeschool hiervoor een stevige begeleiding voorziet met de aanreiking van bruikbare instrumenten in de specifieke context van de bachelor-na-bacheloropleidingen, die wordt gekenmerkt door een groot aantal gastdocenten en een overbelasting van de opleidingscoördinatoren. Slechts op die manier zal de opleiding erin slagen haar kwaliteiten te profileren en een innoverend beleid uit te tekenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie dringt erop aan om meer systematiek te brengen in de verbeteringsprojecten.
- De commissie adviseert om een specifiek jaarwerkplan voor de bachelor-na-bacheloropleiding op te stellen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool beschikt over de decretaal vastgelegde organen die de medewerkers, de studenten en de maatschappelijke geledingen moeten betrekken bij de borging van de onderwijskwaliteit, zoals de academische raad, de departementale raad, het hogeschool- en departementaal onderhandelingscomité en het Comité voor preventie en bescherming op het werk. De commissie raadpleegde de portaalsite 'Het Portaal', die op hogeschoolniveau alle relevante informatie verzamelt met betrekking tot de organisatie van het onderwijs en de kwaliteitsborging. Op departementaal niveau zijn de personeelsvergadering van het departement (driemaal per jaar) en de tweewekelijkse vergadering van het departementsbestuur – bestaande uit het departementshoofd, de departementssecretaris en de opleidingscoördinatoren – actieve informatie- en inspraakorganen. Gezien het grote aantal gastdocenten met soms een zeer beperkte opdracht in de onderwijsinstelling en een drukke professionele agenda, stelt de opleiding de onmogelijkheid vast om al die personen op hetzelfde moment bijeen te brengen voor overleg over kwaliteitsaspecten van de opleiding. Zij heeft hiervoor een oplossing gezocht door de organisatie van een jaarlijkse adviesraad. De commissie stelt vast dat dit een zinvol orgaan is dat een selectie van de gastdocenten dicht bij de opleiding betreft. Via deze geselecteerde gastdocenten stromen vragen en opmerkingen, onder andere met betrekking tot curriculumwijzigingen, door naar de opleiding en vice versa. Bij de samenstelling van de adviesraad houdt de opleiding rekening met een aantal evenwichten, zoals een vertegenwoordiging van verschillende diensten in een operatiekwartier, van de verschillende regio's, en van grote en kleine ziekenhuizen. Maar er is geen overkoepelend, opleidingsbreed initiatief om alle gastdocenten met elkaar te linken. De gastdocenten benadrukten wel dat de opleidingscoördinatoren vlot bereikbaar zijn en openstaan voor op- en aanmerkingen. Toch vindt de commissie het noodzakelijk dat de opleiding op een creatieve manier instrumenten zou ontwikkelen voor een sterkere netwerking om de gezamenlijke betrokkenheid en onderlinge verbanden tussen de docenten te versterken. Wellicht kan het inzetten van nieuwe sociale communicatiemediën hiervoor nuttig zijn.

De opleiding hecht veel belang aan de informele betrokkenheid van het werkveld via deelname aan jury's van eindwerken en de stagebesprekingen. Bij de keuze van juryleden en stagementoren geeft zij de voorkeur aan afgestudeerden, omdat zij het werkveld en de opleiding kennen. De vertegenwoordigers van het werkveld die de commissie ontmoette, stelden dat de opleiding wel degelijk rekening houdt met opmerkingen en voorstellen tot aanpassingen van het curriculum en cursusonderdelen. Vermits de gastdocenten met beide voeten in het werkveld staan, fungeert de adviesraad tevens als klankbord van het werkveld. Toch suggereert de commissie om naast docenten ook andere vertegenwoordigers van het werkveld bij de adviesraad te betrekken, met het oog op een zo sterk mogelijke representativiteit van de verschillende geledingen van het werkveld. De intentie om iemand van de alumni te vragen lid te worden, is een stap in de goede richting.

De studenten participeren aan de academische raad en de departementale raad. Zij worden afgevaardigd door de studentenraad, die democratisch is verkozen en over alle aangelegenheden van de onderwijsorganisatie advies kan uitbrengen, met name over het onderwijs- en examenreglement en de evaluatie van het doceergedrag. De studenten maken voor de helft deel uit van het bestuur van STUVO. De commissie stelde vast dat die organen weinig concreet bijdragen aan de kwaliteitszorg van de bachelor-na-bacheloropleidingen. De studenten van die opleidingen hebben na elke lesdag de mogelijkheid om hun feedback over de lessen te geven, en er zijn tal van losse, informele contactmomenten tussen de studenten en de opleidingscoördinatoren. Deze twee vormen lijken voldoende te zijn voor een studentenpopulatie die slechts een beperkt aantal contacturen met de school heeft. Vanuit de studentengroep is er geen vraag naar een meer doorgedreven betrekking bij het opleidingsgeheel.

Ondanks alle vermelde initiatieven stelt de commissie toch, op basis van gesprekken met personeelsleden en studenten, vast dat het kwaliteitsbewustzijn eerder informeel en weinig gestructureerd aanwezig is. Ze heeft ondervonden dat de informele aanpak zeker resultaat oplevert en drukt daarom haar vertrouwen uit in de betrokkenheid van alle stakeholders, maar ze vindt daarnaast het gebruik van formele overlegstructuren wenselijk en moedigt de opleiding aan in het verder uitbouwen daarvan. Ook een betere communicatie van het zelfevaluatierapport aan alle stakeholders zou hun betrokkenheid bij de opleiding verhogen. De commissie leidde uit de gesprekken af dat het zelfevaluatierapport vooral het werk was van de opleidingsverantwoordelijken. Ze vindt dat alle stakeholders meer betrokken hadden moeten worden bij de totstandkoming ervan.

De commissie vernam dat de opleiding zich inspant om een nauwe band te onderhouden met de alumni door hen uit te nodigen op de navormingsactiviteiten. Zij blijken daarop ook vaak aanwezig te zijn. De commissie stelt echter ook vast dat een systematische bevraging van de alumni, op een vast tijdstip na het afstuderen, niet plaatsvindt. Dat vindt de commissie een werkpunt, vermits zo'n bevraging interessante informatie kan opleveren over de kwaliteit van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie moedigt de opleiding aan creatieve oplossingen te zoeken om de betrokkenheid van en de contacten tussen de vele gastdocenten te bevorderen, eventueel door gebruik te maken van nieuwe sociale communicatiemiddelen.
- De commissie adviseert om naast de gastdocenten en stagementoren ook andere stakeholders van het werkveld bij de adviesraad te betrekken.
- De commissie raadt aan om de adviesraad eenmaal per semester samen te roepen.
- De commissie beveelt een systematische bevraging van de alumni aan.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is tot stand gekomen op vraag van het werkveld en voldoet volgens hetzelfde werkveld nog steeds aan een aanhoudende grote nood aan opgeleide operatieverpleegkundigen. Niet-tegenstaande de bevroegden vanuit het werkveld positief staan ten overstaan van de opleiding, hebben ze momenteel geen economische behoefte om, zoals de situatie voor intensieve zorg of spoedgevallen zorg, te voldoen aan minimumquota aan verpleegkundigen die de banaba Operatieverpleegkunde hebben gevolgd (BBT) voor de erkenning van een operatieafdeling. Een afgestudeerde verhoogt eveneens de deskundigheid van het hele team door de kennis en de inzichten die hij in de dienst brengt vanuit ervaringsuitwisselingen met andere ziekenhuizen. Afgestudeerden geven een impuls aan collega's om zich bij te scholen. Generatiestudenten zijn zeker van een snelle tewerkstelling en nemen volgens het werkveld een vliegende start op de afdeling. De afgestudeerden zijn gewilde potentiële werknemers. Vaak krijgen zij als stagiair al een tewerkstelling aangeboden. De opleiding wordt eveneens gewaardeerd door chirurgen en anesthesisten.

Bij gebrek aan een systematische bevraging van de alumni over de kwaliteit van de opleiding, baseert de commissie haar bevindingen op de gesprekken tijdens het visitatiebezoek. De opleiding heeft volgens hen geboden wat zij zochten: de verpleegkundige handelingen konden zij beter plaatsen, en zij hadden meer zelfzekerheid gekregen. Zij vinden deze gespecialiseerde opleiding een passende aanvulling op hun bachelordiploma, omdat zij hen in staat stelt om zich sneller en professioneler in te werken op het operatiekwartier en de peri-operatieve diensten. Zij appreciëren de lessen die worden gegeven door ervaringsdeskundigen, en vinden het grote aantal experts meer een zegen dan een last. De opleiding speelt volgens hen alert in op wat er gebeurt in het werkveld. Het grote pakket stage-uren is volgens hen noodzakelijk om praktische ervaring op te doen. Dit belet niet dat zij beseften dat die nog moet worden aangevuld na de opleiding omwille van de snelle ontwikkelingen en het ontstaan van subspecialisaties op de werkvloer. Zij nemen dan ook geregeld deel aan navormingsactiviteiten. Volgens de alumni en het werkveld is de meer-

waarde van de opleiding groter indien je al enkele jaren werkervaring hebt. De onderwijsorganisatie laat hen toe de opleiding als werkstudent te volgen. Gezien het merendeel van de studenten werkstudent is en er nog geen wettelijke duidelijkheid is inzake het in aanmerking komen van buitenlandse stage voor het bekomen van de Bijzondere Beroepstitel, is de studentenmobiliteit feitelijk onbestaande. In dat perspectief meent de commissie dat meer aandacht kan gaan naar initiatieven met betrekking tot *internationalisation@home*.

Op basis van de lectuur van enkele eindwerken besluit de commissie dat het beoogde niveau over het algemeen wordt behaald. De hoger gequoteerde eindwerken leveren vaak een praktische meerwaarde op voor het werkveld. De commissie stelt vast dat een aantal eindwerken en opdrachten een echte win-winsituatie betekent, zowel voor de studenten als voor het ziekenhuis waarvoor zij werden ontwikkeld. Een alumnus verklaarde dat hij de gelegenheid had gekregen de resultaten van zijn eindwerk voor te stellen op een vormingsdag voor operatieverpleegkundigen. Een aantal eindwerken zou de facto passen in projecten van maatschappelijke dienstverlening, hoewel ze zo niet worden benoemd. De middelmatige eindwerken krijgen in verhouding tot die uitschieters volgens de commissie een te hoge quotering, en waren geen echte praktijkstudies of behandelden irrelevante casussen. De commissie vraagt in dat verband om blijvend te bewaken dat het eindwerk praktijkgericht is. Zij verwacht meer dan een medische ontleding van een item met een droge besluitvorming als uitkomst. De doelstelling om theorie en praktijk te integreren, wordt niet in alle gevallen bereikt. De portfolio-opdrachten in het kader van de stage realiseren dat doel al in hoge mate. Een aandachtspunt zijn de referenties en het taalgebruik (spelling, zinsconstructies) in de eindwerken. De commissie merkt op dat die niet steeds volgens de geldende regels en afspraken binnen de KHBO gebeuren. Hoewel een opfrissing van die regels in het programma is opgenomen, is een strenger toezicht tijdens de ontwikkeling van het eindwerk hier op zijn plaats. Speciale aandacht dient gegeven te worden aan het refereren aan internetbronnen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om blijvend aandacht te hebben voor de praktijkgerichtheid van de eindwerken, en de aanwezigheid en correcte weergave van literatuurreferenties in het eindwerk.
- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentmobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken in de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

In het zelfevaluatie rapport toont de opleiding aan de hand van de slaagcijfers voor het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs 1 & 2 en voor het eindwerk aan dat de meeste studenten hier

voor slagen. De opleiding hanteert die cijfers, omdat zij volgens haar een goed beeld geven van de mate van realisatie van de doelstellingen en het resultaat zijn van evaluaties door mensen uit het werkveld. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn volgens de opleiding de onderwijsorganisatie, die het mogelijk maakt werk en studie te combineren, de individuele begeleidingsmogelijkheden als gevolg van de kleine populatie en de motivatie van de studenten.

De analyse van de studie-efficiëntie in de vier opeenvolgende academiejaren tussen 2005–2006 en 2008–2009 toont aan dat achtereenvolgens 80, 83, 88 en nog eens 88 procent van de studenten een studie-efficiëntie van 100 procent behaalde. Dat wil zeggen dat zij het totale aantal studiepunten hebben behaald waarvoor zij zich hadden ingeschreven. De schommelingen schrijft de opleiding toe aan het beperkte aantal studenten per academiejaar. De gemiddelde studieduur bedroeg voor de aangehaalde referentieperiode 1,44 jaar: 61 procent van de gediplomeerden haalt zijn diploma na één academiejaar, 33 procent na twee academiejaren en 6 procent na drie academiejaren. Hierbij dient aangestipt dat sommige studenten bewust de opleiding over twee academiejaren spreiden.

Er is een systematiek van afhaakgesprekken voorzien. In het geval van een dreigende drop-out neemt de opleidingscoördinator of de departementale trajectbegeleider het initiatief hiertoe. Tijdens deze gesprekken wordt aan de hand van een vragenlijst getoetst naar de beweegredenen en worden alternatieven voorgesteld. Er wordt telkens een aanbod gedaan, waarna de student zijn besluit neemt. Er is een folder met studieadviestips ter beschikking van mogelijke afhakers. Gezien de kleinschaligheid van de opleiding kan meestal vroegtijdig op een mogelijke drop-out worden geanticipeerd en kunnen maatregelen zoals deeltijds studeren of speciale trajecten worden voorgesteld, soms in overleg met de werkplaats.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De aanvullingen op het zelfevaluatierapport van december 2010 die enkele weken voor het bezoek aan de commissie werden bezorgd, bevatten nuttige informatie die samen met de informatie tijdens het bezoek de oordeelsvorming efficiënt hebben beïnvloed.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHBO Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

OV Operatieverpleegkunde

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 7

Palliatieve zorg

DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel HUBrussel Verpleegkundige gespecialiseerd in de palliatieve zorg (2010)
 - Competentieprofiel HUBrussel Verpleegkundige gespecialiseerd in de palliatieve zorg (actualisatie 2012)

- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
 - Koninklijk Besluit: KB 15 juli 1997, waarbij sommige bepalingen van de wet op ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, toepasselijk worden verklaard op de functie van palliatieve zorg.

- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - Verpleegkundig competentieprofiel, Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen (november 2010)
 - A Guide to the Development of Palliative Nurse Education in Europe, European Association for Palliative Care (EAPC).

2 DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering

van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Ze wil echter wel de noodzakelijkheid van de bepalingen uit de wet op de ziekenhuizen die toepasselijk zijn op de functie van palliatieve zorg benadrukken.

Inzake beroepsspecifieke competenties, ontwaart de commissie binnen het vakgebied Palliatieve gezondheidszorg vijf competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De palliatieve verpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes. Hij/zij:
 - onderzoekt kritisch de eigen visie op eindigheid, leven en dood en is zich bewust van de wijze waarop binnen de samenleving tegen de dood en het sterven wordt aangekeken.
 - stemt vanuit zorgethiek de zorg af op de levensovertuiging van de patiënt en familie en fungeert daarin als rolmodel voor familie en collega's. Hij/zij is zich daarbij bewust van zijn/haar eigen normen en waarden, en kan kritisch reflecteren over eigen waarden en normen in interactie met de ander.
 - bezit empathie, verantwoordelijkheidszin, een kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid in de verpleegkundige context.
 - is in staat om ethisch, deontologische en juridisch verantwoord verpleegkundig te handelen.
 - kan een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele rol en de andere rollen.

- 2) De palliatieve verpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener verleent professioneel verpleegkundige zorg:
 - begrijpt de verschillende dimensies van pijn en bezit de vaardigheden om aan te voelen wat noden en behoeften van de patiënt zijn. Hij/zij kent daarbij het concept 'totale pijn' en kent verschillende gevalideerde meetschalen om die vast te stellen.
 - begeleidt op deskundige wijze en met een aangepast geneesmiddelenbeleid de palliatieve patiënt bij symptoombestrijding. Hij/zij herkent daarbij zowel de courante als de refractaire symptomen en heeft inzicht in relevante (recente) evidence en valued based verpleegkundige interventies.
 - identificeert de impact van een ernstige ziekte op alle familieleden en reageert adequaat op copingmechanismen en andere sociale gevolgen.
 - begeleidt op deskundige wijze de patiënt en zijn familie naarmate de ziekte voortschrijdt en anticipeert op problemen op fysiek, psychosociaal en spiritueel gebied.
 - reageert deskundig op processen rond verdriet en verlies, evenals interfamiliaire conflicten en biedt passende ondersteuning in deze tijd van onzekerheid en verandering.
 - verleent de afgestemde zorg tot na de dood met aandacht voor emotionele begeleiding, verliesverwerking, rouwzorgaanbod en het afhandelen van formaliteiten.
 - kan relevante gegevens verzamelen over het cliëntstelsel in de verpleegkunde.
 - kan verpleegproblemen en -behoeftes identificeren en onderscheiden.
 - kan doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, dat afgestemd is op het cliëntstelsel en op het zorgstelsel.
 - kan de resultaten van zorgverlening evalueren en bijsturen.
 - kan efficiënt mondeling en schriftelijk rapporteren.
 - heeft respect voor de vrijheid en de zelfbeschikking van de patiënt.
 - werkt vanuit (recente) evidence based richtlijnen met patiënten, families, collega's en evalueert de impact van de zorg door klinische beoordeling, onderzoek en zelfreflectie.
 - heeft kennis van fysiologie en haar verschillende systemen, van de epidemiologie van ongeneeslijke ziekten en van toegepaste farmacologie.
 - verleent wetenschappelijke zorg vanuit een wetenschappelijk perspectief.

- heeft interesse in onderzoek en leest binnen het vakgebied.
 - is actief betrokken of initiatiefnemer bij onderzoeksinitiatieven.
 - kan handelen in functie van kwaliteitszorg.
 - is in staat zich professioneel te ontwikkelen.
 -
- 3) De palliatieve verpleegkundige als lid van het team werkt samen om de visie en doelen van de zorg zowel interprofessioneel als intraprofessioneel te realiseren. Hij/zij:
- weet waar de andere disciplines in het palliatieve zorgteam voor staan en levert een eigen unieke bijdrage in relatie tot het multidisciplinair team.
 - voert in samenspraak met het interdisciplinair team een proactief beleid om familie-focused te werken waarbij ieders rol en functie bepaald wordt.
 - werkt constructief aan de groepsdynamiek en zijn/haar leiderschapsrol en anticipeert zo nodig op veranderingen in het team.
 - neemt binnen het interprofessionele team de coördinatie op voor het gespecialiseerde zorgproces.
 - heeft kennis van en inzicht in de functieomschrijving van de verschillende teamleden, en wordt betrokken bij de organisatie en uitvoering van de zorg rond de cliënt.
 - communiceert op gepaste wijze met de leden van het team, in functie van de zorgdoelen.
 - bouwt interprofessionele relaties op alsook interprofessionele samenwerkingen in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.
- 4) De palliatieve verpleegkundige als lid van de samenleving:
- analyseert de impact van regionale, nationale en internationale organisaties rond de ontwikkeling van de palliatieve zorg, evenals de beïnvloedende interne en externe factoren.
 - communiceert op een open manier over zorgethische aspecten evenals juridische aspecten met alle partijen inclusief het brede publiek en media.
 - staat open voor diversiteit in de samenleving.
 - staat open voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.
 - levert een bijdrage tot verantwoorde maatschappelijke gezondheidszorg.
- 5) De palliatieve verpleegkundige als educator:
- voorziet in de nodige bijscholing van zichzelf, familie of collega's teneinde de zorg voor patiënt te optimaliseren.
 - is vaardig in verschillende onderwijsstijlen en -methoden.
 - moedigt evidence based leren aan.
 - draagt positief bij tot de profilering van het beroep.
 - kan studenten en collega's begeleiden.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

De bachelor-na-bacheloropleidingen uit de cluster Gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

De commissie wenst voor de bachelor-na-bacheloropleidingen uit de cluster Gezondheidszorg volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit gereduceerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internatio-

nalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

HOGESCHOOL-UNIVERSITEIT BRUSSEL

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg aan de Hogeschool-Universiteit Brussel

De bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg situeert zich binnen het studiegebied Gezondheidszorg van de Hogeschool-Universiteit Brussel. De Hogeschool-Universiteit Brussel is momenteel de enige instelling die een bachelor-na-bacheloropleiding rond palliatieve zorg aanbiedt. Daarnaast zijn er in Vlaanderen wel nog vele andere opleidingen rond palliatieve zorg op het niveau van postgraduaatsopleidingen en cursussen permanente vorming.

De Hogeschool-Universiteit Brussel biedt in totaal opleidingen in zeven studiegebieden aan. Drie van deze studiegebieden zijn academisch gericht, namelijk Economie en Management, Rechten en Taal & Letteren. De vier professionele gerichte studiegebieden zijn Bedrijfskunde, Lerarenopleiding, Sociaal-Agogisch Werk en Gezondheidszorg. Het studiegebied Gezondheidszorg biedt vier professionele bacheloropleidingen aan, namelijk Ergotherapie, Medische Beeldvorming, Optiek en Optometrie en Verpleegkunde. De Hogeschool-Universiteit Brussel behoort tot de associatie KU Leuven.

De opleiding wordt georganiseerd vanuit een intense en zuiloverschrijdende samenwerking tussen de HUBrussel, de Erasmushogeschool Brussel en het Forum Palliatieve Zorg die jaarlijks wordt hernieuwd.

De opleiding kreeg zijn huidige hoedanigheid in 2007 door de omvorming van een voortgezette opleiding tot een professionele bachelor-na-bacheloropleiding. Deze opleiding werd voor het eerst als basiscursus in de palliatieve zorg aangeboden door het Vormingscentrum voor Verpleegkunde van het toenmalige Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Kinesitherapie (HIVEK) onder impuls van Zuster Leontine. De toenmalige Katholieke Hogeschool Brussel kreeg in 1995 de toelating voor het inrichten van de Voortgezette Opleiding in de Palliatieve Zorg (VOPZ) en dit in samenwerking met de Katholieke Hogeschool Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen (KaHoG) in Gent. Toen in 2003 de Katholieke Hogeschool Brussel werd opgenomen in de nieuwe fusiehogeschool, namelijk de Europese Hogeschool Brussel (EHSAL), beslisten deze hogeschool, de Erasmushogeschool Brussel en het Forum Palliatieve Zorg Brussel-Halle-Vilvoorde om samen te werken.

De opleiding werd in het kader van de invoering van de BaMastructuur omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding. Deze vernieuwde opleiding startte in het academiejaar 2007–2008. De opleiding heette destijds “Bachelor in de Palliatieve Hulpverlening”. De opleiding is een naamsverandering ondergaan in 2009 waarbij hulpverlening werd vervangen door de ruimere term zorg. Deze benaming geeft beter weer dat er eveneens ook rekening wordt gehouden met de sociale, psychologische en spirituele aspecten van de zorgverlening. Tijdens het academiejaar 2010–2011 telde de opleiding tien studenten.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Palliatieve zorg onderscheidt zes specifieke rollen die focussen op de verschillende rollen van de beroepsbeoefenaar namelijk:

- de verpleegkundige als persoon;
- de verpleegkundige als wetenschappelijk expert;
- de verpleegkundige als zorgverlener;
- de verpleegkundige als teamlid en coördinator;
- de verpleegkundige als educator;
- de verpleegkundige als lid van de samenleving.

De commissie waardeert dat de opleiding zowel aandacht heeft voor ervaring en vaardigheden als voor attitudes en zelfreflectie. De opleiding schenkt bovendien ook aandacht aan de coördinerende rol van de gespecialiseerde verpleegkundige en het multidisciplinaire karakter van de palliatieve zorg. De opleiding slaagt erin op de verpleegkundige tot een expertverpleegkundige in de palliatieve zorg te laten groeien. De commissie raadt aan om net deze sterkte meer naar buiten toe kenbaar maken (*zie ook verder*). De commissie waardeert dat in de opleiding vooral wordt gewerkt aan het bereiken van een ruime set aan competenties waar verdieping en integratie centraal staan.

De commissie is van oordeel dat het competentieprofiel overzichtelijk en duidelijk de doelstellingen van de opleiding weergeeft. De commissie stelde vast dat deze bovendien werden gekaderd binnen het Domeinspecifieke LeerResultatenkader. De opleiding toetste het competentieprofiel aan het Structuurdecreet. De opleiding baseerde het competentieprofiel ook op de Europese richtlijnen voor het opleidingstraject van verpleegkundigen in de palliatieve zorg van de European Association for Palliative Care. Het competentieprofiel is als zodanig nog niet getoetst bij het werkveld. De commissie beschouwt de structurele samenwerking met het werkveld inzake de totstandkoming van de competentieprofielen dan ook als een aandachtspunt. Dit neemt niet weg dat de commissie van oordeel is dat het competentieprofiel wel aansluit bij de noden van het werkveld. Zoals hierboven reeds werd aangegeven, biedt de Hogeschool-Universiteit Brussel als enige hogeschool een dergelijke bachelor-na-bacheloropleiding aan, wat de commissie waardeert. Zij vraagt de opleiding wel om zich meer te profileren naar de buitenwereld toe om de

meerwaarde van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van een postgraduaatsopleiding te benadrukken.

De commissie stelde eveneens vast dat een duidelijke profilering door verwijzing naar andere opleidingen ontbreekt. De commissie raadt de opleiding aan om hieraan te werken. De commissie is ook van oordeel dat internationalisering afwezig is in het competentieprofiel en vraagt de opleiding om internationale doelstellingen uit te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding ook om zich meer te profileren naar de buitenwereld toe om de meerwaarde van de bachelor-na-bacheloropleiding te benadrukken.
- De commissie beveelt de opleiding aan om internationale doelstellingen uit te werken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel en de uitwerking van de competenties in de matrix waarin het niveau van beheersing is aangegeven, een helder beeld geeft van de competenties die bij de studenten worden nagestreefd en van het niveau waarop dit dient te gebeuren. Daarnaast sluit het competentieprofiel aan bij het domeinspecifiek referentiekader dat werd opgesteld door de commissie. Via het PACO-project (Projectgroep Aanpassing Competentieprofielen) werden de competentieprofielen van de professionele opleidingen bovendien onderworpen aan een revisieproces waardoor de competenties werden herleid tot een hanteerbaar aantal. De commissie stelde vast dat de opleiding ook werk maakt van value-based handelen, maar zag dit niet terugkomen in de domeinspecifieke eisen. De commissie vraagt derhalve aan de opleiding om dit expliciet op te nemen in het competentieprofiel.

Tijdens de gesprekken bleek dat de studenten de doelstellingen kennen. Deze worden toegelicht in de verschillende opleidingsonderdelen en worden ook geformuleerd in de ECTS-fiches. Het competentieprofiel werd besproken met de leden van het onderwijsteam en werd goedgekeurd in de Academische raad. Daarna werd het voorgelegd aan het werkveld tijdens een resonantieraadvergadering. De commissie stelde echter wel vast dat het draagvlak van deze resonantieraad eerder beperkt was. De commissie vindt ook dat het werkveld, de studenten en de alumni structureler mogen worden betrokken bij de totstandkoming van de competentieprofielen. De commissie vraagt de opleiding om hieraan te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het werkveld, studenten en alumni structureler te betrekken bij de totstandkoming van de competentieprofielen.
- De commissie vraagt om value-based handelen explicieter vermelden in het competentieprofiel.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij de totstandkoming van de nieuwe voortgezette opleiding was een coördinatiegroep van de opleiding verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een competentiegericht curriculum waarin de eindkwalificaties werden geconcretiseerd. Ook de docenten werden hierbij betrokken. De coördinatiegroep formuleerde de competenties van elk nieuw opleidingsonderdeel, net zoals het niveau, de leerinhoud, de best passende werkvormen en de evaluatiemodaliteiten. Deze coördinatiegroep evalueert het opleidingsprogramma en stuurt het jaarlijks bij. De commissie kon vaststellen dat de verzuchtingen en noden van de studenten snel en correct meegenomen werden door de coördinatiegroep en dat de zaken tijdig bijgestuurd werden. Aangezien dat vaak op informele wijze gebeurde, stelt de commissie voor om de studenten meer op een structurele manier te betrekken bij de evaluatie en bijsturing van het competentieprofiel en het programma. Een decentrale medewerker van de cel Onderwijsontwikkeling ondersteunt de opleiding bij het opstellen van kerndoelen die per opleidingsonderdeel terug te vinden zijn in de ECTS-fiches.

De commissie stelde vast dat de leerdoelen adequaat vertaald zijn in het programma en waardeert dit. Ze zag bovendien dat de inhoud degelijk afgestemd is op het aantal en het niveau van de studenten en dat de opleiding van een hoog niveau is. Zij apprecieert eveneens dat de doelstellingen en de leerinhouden op teamniveau worden uitgewerkt om zo de consistentie tussen de opleidingsonderdelen te vergroten. De commissie waardeert het systeem van ECTS-titularissen en is van oordeel dat deze manier van werken de samenhang bevordert tussen de verschillende opleidingsonderdelen.

Het programma omvat twee studiejaren van elk 30 studiepunten. De eerste opleidingsfase bevat zowel ondersteunende wetenschappen als beroepsspecifieke inhouden. Het luik Ondersteunende

wetenschappen focust op kennisontwikkeling. De opleidingsonderdelen Existentiële wetenschappen en Psychosociale wetenschappen focussen onder meer op de levensbeschouwing van de palliatieve patiënt; een totale mensvisie; inzicht in spirituele pijn; het complexe communicatieproces bij palliatieve patiënten; rouw en rouwondersteuning; inlevend kritisch kijken naar het gezin als structuur en samenlevingsverband; ondersteunend, begeleidend en adviserend werken met de patiënt en de familie; en ervaringsgerichte oefeningen als stimulans om aan zelfzorg en zorg voor zorgenden te doen. De studenten krijgen ook les in medische aspecten van pijn- en symptoomcontrole, oncologie, palliatieve antitumorale behandelingen, urgenties in de palliatieve zorg en farmacodynamiek en -kinetiek in het kader van het opleidingsonderdeel Medische aspecten van palliatieve zorg.

De studenten krijgen geïntegreerd vaardigheidsonderwijs tijdens de opleidingsonderdelen Verpleegkundige vaardigheden, Verpleegkundige diagnostiek & Interventies I en Verpleegkundige vaardigheden in de eerste opleidingsfase en Verpleegkundige diagnostiek & Interventies II in de tweede opleidingsfase. Hierbij focust men onder andere op de rollen en competenties van de verpleegkundige en de expertverpleegkundige; veel voorkomende symptomen bij palliatieve patiënten; verpleegvaardigheden zoals oncologische en palliatieve wondzorg; complementaire therapieën; het stellen van een verpleegdiagnose en het suggereren van verpleeginterventies en -procedures om symptomen te voorkomen en te bestrijden.

Professionele ontwikkeling komt aan bod tijdens Werkveldervaring I en Werkveldervaring II. Deze omvatten de stage in palliatieve settings en het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). De commissie waardeert het dat er veel aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en zelfreflectie is. De studenten kennen zichzelf en kunnen hierdoor een voorbeeldrol zijn in hun werkomgeving en de maatschappij.

Tijdens de tweede opleidingsfase krijgen de studenten ook nog beroepsspecifieke wetenschappen aangereikt tijdens de opleidingsonderdelen Organisatie van de palliatieve zorg en Palliatief zorgproces. Bij deze opleidingsonderdelen komt de organisatie van palliatieve zorg, geschiedenis en wettelijke bepalingen aan bod, net zoals er aandacht is voor nieuwe ontwikkelingen op gebied van evidence based practice en klinische paden. De commissie vraagt zich echter wel af of klinische zorgpaden zo exhaustief moet worden behandeld.

De opleiding wordt afgesloten met een eindproef van 9 studiepunten. De opleiding voorziet geen keuzemogelijkheden.

De commissie stelde tijdens het inkijken van het cursusmateriaal vast dat de opleiding aandacht besteedt aan juridische aspecten zoals euthanasiewetgeving en vindt dit positief. Tijdens de gesprekken gaven de alumni aan dat ze vragende partij zijn voor contextuele hulpverlening en familiebegeleiding. De commissie onderschrijft deze wens.

De commissie stelde vast dat de opleiding weinig aandacht schenkt aan internationale dimensie van het programma. De commissie vindt dat meer aandacht voor palliatieve zorg in Europa en in de wereld wenselijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor contextuele hulpverlening en familiebegeleiding.
- De commissie raadt aan om klinische zorgpaden minder exhaustief aan bod te laten komen in de opleiding.
- De commissie acht meer aandacht voor internationale dimensie in het programma wenselijk.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat het programma degelijk is afgestemd op de praktijk en waardeert dit. Zo trof zij recente vakliteratuur aan in het cursusmateriaal. De commissie zag tijdens het inkijken van het studiemateriaal ook dat het cursusmateriaal verwijst naar actuele bronnen en dat deze degelijke bronvermeldingen bevatten. Alle cursussen zijn studentvriendelijk. De commissie vraagt de opleiding wel om aandacht te besteden aan de vormgeving van de cursussen in die zin dat zij het wenselijk acht dat iedere cursus voorzien zou zijn van een duidelijke inhoudstabel.

De afstemming met de beroepspraktijk is bovendien gewaarborgd door de vele gastdocenten die allemaal in het werkveld actief zijn binnen palliatieve zorg en door enkele praktijkgerichte opleidingsonderdelen zoals Verpleegkundige diagnostiek en interventies I waarin studenten werken rond concrete casussen. Tijdens de gesprekken bleek dat de afgestudeerden vragende partij zijn voor meer praktijkoefeningen om skills onder de knie te krijgen. Ze vinden het belangrijk om te leren omgaan met pijncontrole. Daarnaast waren zij voorstander om theorie als zelfstudie in het programma in te plannen zodat er meer ruimte vrij zou komen voor het oefenen van skills. De commissie onderschrijft deze vraag. Zij raadt de opleiding aan om meer zelfstudie aan te bieden bij het pakket rond de klinische paden (zie ook facet 2.6.).

Het is vooral tijdens de stage dat studenten veel beroepsvaardigheden ontwikkelen en werkveldervaring verwerven. Studenten moeten in totaal 246 stage-uren presteren. Studenten mogen maximum 56 uren op de eigen werkplaats stage lopen. De stage-uren worden verdeeld over de twee opleidingsfasen (opleidingsonderdeel I en II) en vertegenwoordigen respectievelijk 4 en 9 studiepunten. Tijdens Werkveldervaring I doorloopt de student 56 stage-uren binnen een intramurale palliatieve eenheid. Voor het opleidingsonderdeel Werkveldervaring II realiseert de student 190 stage-uren. De student moet vier keer minimum één week doorbrengen in een intramurale palliatieve eenheid, binnen de palliatieve thuiszorg, binnen een palliatief supportteam en in een woon- en zorgcentrum. De commissie stelt zich wel vragen bij de meerwaarde van die 4x4 dagen stage. Zij vraagt derhalve de opleiding om blijvend na te gaan of dit blijft aansluiten bij de wensen van de studenten en van het werkveld. Daarnaast loopt de student drie weken stage naar keuze in functie van de eindproef.

Studenten staan zelf in voor het zoeken naar een geschikte stageplaats. De stagecoördinator begeleidt hen hierin. Deze coördinator is voorts ook verantwoordelijk voor de globale organisatie van de stage zowel op administratief vlak als op het vlak van coördinatie naar het werkveld toe. Voor de start van de stage voorziet deze coördinator een introductiemoment rond de stage. In het stagevademeccum vindt de student de richtlijnen voor stage. Daarnaast is er omkadering door stagecoaches (docenten van de opleiding) en stagementoren (werknemers uit het werkveld).

De stagecoaches zien toe op het leerproces van de stagiairs en waken erover dat de student de competenties behaalt tijdens de stage. Hierbij staat procesbegeleiding centraal dat een vorm van begeleid leren is in combinatie met begeleidings- of leergesprekken. De commissie en de studenten vinden het positief dat de stagecoach hierop toeziet. De studenten zijn wel zelf verantwoordelijk voor hun leerproces. Tijdens de stage houdt de student een digitaal portfolio bij. Samen met het persoonlijk ontwikkelingsplan en de stageopdrachten geeft het digitale portfolio een duidelijk zicht op de voortgang van de studenten. De commissie waardeert deze duidelijk uitgewerkte documenten die overigens besproken worden met de stagecoach. De evaluatie gebeurt aan het einde van het stagetraject (voor evaluatie, zie ook facet 2.7.). Op de stageplaats zelf gebeurt de begeleiding door de stagemotor. Deze laatste geeft ook regelmatig feedback ter plaatse. De eindproef telt negen studiepunten en bevindt zich in de tweede opleidingsfase. Tijdens het tweede semester van de eerste opleidingsfase krijgen de studenten een introductie op de eindproef door middel van een infomoment en een initiatie in de wetenschappelijke benadering van verpleegkundige vragen. Dit zit ingebed in het opleidingsonderdeel Verpleegkundige vaardigheden. Geleidelijk aan verwerven de studenten wetenschappelijke vaardigheden. Ook klinisch redeneren en evidence based practice worden progressief tot op een professioneel niveau gebracht. Studenten kunnen zelf onderwerpen aanbrengen op basis van opgedane kennis en specifieke beroepsvaardigheden. De commissie stelde vast dat veel eindproeven inderdaad een link vertoonden met ervaringen van studenten op hun eigen werkplek. De opleiding vraagt de studenten om hun onderwerp kritisch te benaderen.

De begeleiding van de eindproef gebeurt door een interne promotor die een docent van de opleiding is. De interne promotor volgt het proces van dichtbij op. Dit betekent onder andere dat hij de literatuurstudie begeleidt, de leesbaarheid en de vormgeving bewaakt en nagaat of het werk aan de minimumvereisten voldoet. Daarnaast wordt ook een externe promotor aangesteld. Deze laatste kan uit het werkveld komen of een inhouds- en/of ervaringsdeskundige zijn. De contactmomenten zijn vrijblijvend en kunnen door de student vrij gekozen worden. Er is vaak telefonisch overleg tussen de interne en de externe promotor. Een eindproefcoördinator is de algemene verantwoordelijke en het aanspreekpunt bij vragen van zowel studenten als promotoren. Deze coördinator bereidt studenten voor op het leren formuleren en afbakenen van onderzoeksvragen, nadenken over het concept, leren abstract schrijven, enzoverder. Tijdens de begeleiding wordt gehamerd op het belang van correct refereren. Eindproeven worden gescreend op plagiaat dankzij de tool Turnitin van de KU Leuven.

Jaarlijks tracht de opleiding in samenwerking met de dienst Marketing om een of meerdere eindwerken in de kijker te zetten door deze te publiceren. Een voorbeeld hiervan is het “Doosje vol troost”, een materialenset voor kinderen dat een hulpmiddel is om over lijden en sterven te praten. Op die manier wil de opleiding aan maatschappelijke dienstverlening doen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te besteden aan de vormgeving van de cursussen.
- De commissie vraagt de opleiding om de meerwaarde van een vier maal vier dagen stage blijvend af te stemmen bij de studenten en het werkveld.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie kent het programma een logische en progressieve opbouw. De commissie stelde ook vast dat de opleiding veel waarde aan de samenhang van het programma hecht. Zij vindt het positief dat de doelstellingen en de leerinhouden op teamniveau worden uitgewerkt om zo de consistentie tussen de opleidingsonderdelen te vergroten. Zoals eerder aangehaald (zie facet 2.1) waardeert de commissie het systeem van ECTS-titularissen omdat dit bevorderlijk is voor de samenhang tussen de verschillende opleidingsonderdelen. Tijdens de gesprekken bleek overigens dat ook de studenten de samenhang van het programma waarderen en dat er relatief weinig overlap is en dit zowel binnen als over de verschillende opleidingsonderdelen heen. De commissie stelde vast dat studenten de kans krijgen om overlappings of tekorten in de opleiding te bespreken met de opleidingscoördinator. De studenten ervaren dat hun feedback systematisch wordt meegenomen. De commissie vernam eveneens dat op aansturen van de studenten problemen inzake overlap reeds werden weggewerkt en waardeert dit.

Het programma omvat twee studiejaar van elk 30 studiepunten. De eerste opleidingsfase bevat zowel ondersteunende wetenschappen als beroepsspecifieke inhouden. Het luik Ondersteunende wetenschappen focust op kennisontwikkeling. Onder ondersteunende wetenschappen vallen twee opleidingsonderdelen die focussen op Humane wetenschappen, namelijk Existentiële wetenschappen en Psychosociale wetenschappen van elk zes studiepunten. Daarnaast krijgen de studenten ook het opleidingsonderdeel Medische aspecten van palliatieve zorg. Het luik Beroepsspecifieke inhouden omvat twee leerlijnen, namelijk Geïntegreerd vaardigheidsonderwijs en Professionele ontwikkeling. De eerste leerlijn bestaat uit Verpleegkundige diagnostiek & Interventies I en Verpleegkundige vaardigheden in de eerste opleidingsfase en Verpleegkundige diagnostiek & Interventies II in de tweede opleidingsfase. Professionele ontwikkeling bevat Werkveldervaring I en Werkveldervaring II.

De commissie stelde vast dat voor een groot aantal opleidingsonderdelen gastdocenten worden ingeschakeld en vraagt derhalve de opleiding om blijvende aandacht aan de samenhang te besteden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding wel om blijvende aandacht aan de samenhang te besteden, gezien het groot aantal gastdocenten.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand: bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit 2 studiejaar van elk 30 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding voorziet standaard 28 studiebelastinguren per studiepoint. Om de studielast na te gaan, organiseert de opleiding verschillende studietijdmetingen. Zo geven de studenten door middel van de kwaliteitsbarometer aan of zij de studielast haalbaar vinden. Daarnaast is er ook aandacht voor de studiebelasting tijdens de accreditatiescan en proberen studenten de exacte studietijd weer te geven op een retrospectieve manier via tijdschrijven. Via de evaluatie van het didactisch handelen (EVADIHA) wordt ook de studielast per opleidingsonderdeel bekeken. De alumni worden ook bevroegd over de studielast door middel van een enquête.

Hoewel de opleiding aangeeft dat zij erop toeziet dat de werkbelastingnorm niet wordt overschreden, gaven de studenten tijdens de gesprekken aan dat zij het programma belastend ervaren. Dit is vooral zo voor de tweede opleidingsfase. De alumni-enquête uit 2010 gaf ook aan dat de alumni de studielast als eerder onredelijk (56%) en onevenwichtig (67%) ervaren. De commissie stelde overigens vast dat de studenten heel wat opdrachten krijgen zoals bijvoorbeeld uitgebreide stageopdrachten opdrachten in functie van het persoonlijk ontwikkelingsplan, docentonafhankelijke taak enzoverder. De commissie vraagt de opleiding om een betere afstemming tussen de verschillende taken of eventueel één taak voor verschillende opleidingsonderdelen te voorzien. De commissie raadt de opleiding ook aan om het eindwerk deels laten uitwerken in het eerste jaar en bijvoorbeeld de literatuurstudie ook als een opdracht in rekening te brengen. De commissie vraagt de opleiding om ook toe te zien op een degelijke spreiding van de verschillende taken.

Om een piekbelasting te vermijden, schenkt de opleiding aandacht aan de spreiding van de opdrachten. Daarnaast kunnen studenten problemen inzake studiebelasting aan de opleidingscoördinator (tevens trajectbegeleider) melden tijdens overlegmomenten of via mail. Op die manier wil de opleiding snel kunnen optreden bij eventuele probleemsituaties. De commissie raadt de opleiding wel aan om infomomenten te organiseren waarbij de alumni de abiturienten kunnen informeren over de studielast.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan infomomenten te organiseren waarbij de alumni de abiturienten kunnen informeren over de studielast.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De HUBrussel en de opleiding stellen het educatief partnerschap centraal waarbij de student wordt gestimuleerd om geleidelijk aan zijn verantwoordelijkheid op te nemen. De HUBrussel wil dit faciliteren door een flexibele, competentiegerichte en studiestimulerende leeromgeving aan te reiken en door leersituaties te creëren met een hoog realiteitsgehalte

De commissie zag een adequaat gebruik van verschillende werkvormen: veel casussen, rollenspelen, vaardigheden via simulanten en activerende hoorcolleges. De commissie waardeert dit. De commissie vindt het bovendien positief dat de studenten meer en meer worden gestimuleerd om zelfstandig om te gaan met de leerstof. De commissie stelde vast dat de opleiding aandacht besteedt aan studentgestuurde werkvormen door middel van de docentonafhankelijke taak (zelfstudie). De commissie raadt de opleiding wel aan om meer zelfstudie aan te bieden. Zij denkt daarbij in eerste instantie aan het pakket rond de klinische paden.

De commissie stelde vast dat de studenten tevreden zijn over de kwaliteit van het aangeboden studiemateriaal. De commissie stelde tijdens de gesprekken met de studenten vast dat er meer aandacht wenselijk is voor intervisie en “van elkaar leren”. Zij raadt de opleiding aan om hieraan te werken.

De commissie heeft enkele bedenkingen bij het gebruik en de toelichting van de elektronische leeromgeving. Hoewel deze gebruiksvriendelijk is, wordt de elektronische leeromgeving slechts voornamelijk als warehouse gebruikt door de docenten. De commissie vraagt bovendien aandacht voor meer uniformiteit tussen de verschillende opleidingsonderdelen heen die op dit platform staan. Daarnaast vraagt de commissie meer aandacht voor de laagdrempeligheid van de leeromgeving. Zij zag immers dat bepaalde werkstudenten meer ondersteuning nodig hebben in het werken met deze leeromgeving. Zij raadt de opleiding dan ook aan om voor die groep studenten extra begeleiding te voorzien.

De commissie vraagt de opleidingscoördinatoren om te blijven waken over een degelijke communicatie met de gastdocenten. Het is aan te raden dat de gastdocenten voor de les het gebruikte materiaal (cursus/powerpoint) op het leerplatform plaatsen en dat dit tijdig naar de studenten toe wordt gecommuniceerd. .

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om meer aandacht te besteden aan intervisie onder studenten.
- De commissie vraagt de opleiding om het gebruik van de elektronische leeromgeving te stimuleren.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde een duidelijke visie rond toetsbeleid vast en waardeert dit. Deze visie is ingebed in de HUBrussel procedure die vijf criteria vooropstelt waaraan een evaluatie dient te voldoen namelijk evaluatietransparantie, doelstellingenvaliditeit, betrouwbaarheid, redelijkheid en de keuze van een adequate evaluatievorm.

De commissie zag tijdens de visitatie dat de opleiding zowel aandacht heeft voor formatieve als voor summatieve evaluatie. De opleiding biedt een variatie aan toetsvormen waarin zowel kennis, inzicht als competenties, gedragsindicatoren en inzicht worden getest. Daarnaast zijn er ook stage en praktijkopdrachten, kennistoetsen, casustoetsen en vaardigheidstoetsen. De commissie zag ook toepassingsgerichte vragen en vindt dit positief. De commissie is van oordeel dat de toetsing aansluit bij de gedoeerde inhoud van de verschillende opleidingsonderdelen. Zowel de begrippen als de vaardigheden zoals die aan bod kwamen in het studiemateriaal en tijdens de contactmomenten worden getoetst. De verschillende evaluatiemodaliteiten staan vermeld in de ECTS-fiches.

Zoals vermeld in facet 2.6 zag de commissie dat de opleiding aandacht besteedt aan studentgestuurde werkvormen door middel van de docentonafhankelijke taak (zelfstudie). De evaluatie van die taak wordt opgenomen in het eindpunt van het opleidingsonderdeel. De opleiding waakt over het aantal en de spreiding van dergelijke docentonafhankelijke taken die doorgaans door de studenten als belastend worden ervaren.

De commissie vindt het positief dat het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) kan uitgebreid worden naar de volledige opleiding en niet enkel wordt beperkt tot stage-ervaring. De commissie waardeert eveneens de gedetailleerde manier van beoordeling van eindproeven met degelijke toelichting.

Hoewel het hoofdzakelijk de docenten zijn die instaan voor de beoordeling van de studenten, komen ook externen aan bod in de beoordeling, namelijk bij de werkveldervaring en bij de eindproef.

De commissie vond de stageverslagen die geschreven worden door de stagecoaches informatief. Tijdens de gesprekken bleek echter wel dat de studenten meer overleg wenselijk vinden tussen stagementor en stagecoach voor de beoordeling van de stage. De commissie onderschrijft deze vraag. Zij vinden het immers jammer dat de stagementor niet aanwezig is bij de beoordeling. Zij is bovendien van oordeel dat de aanwezigheid van de stagementor een positief effect kan hebben op de profilering van de opleiding naar het werkveld toe en raadt dan ook de opleiding aan om deze momenten te benutten.

Alle studenten hebben recht op feedback. De opleiding voorziet dan ook nabesprekingen na de semesterexamens tijdens dewelke ze verantwoording kunnen vragen voor hun behaalde resultaten. Na elke examenperiode is een halve dag voorzien voor nabesprekingen waarop de opleidingscoördinator en de stage- en eindproefcoördinator aanwezig zijn. Studenten krijgen ook feedback op docentonafhankelijke taken, net zoals op andere taken die zij maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om bij de stagebeoordeling meer aandacht te hebben voor overleg tussen de stagecoach en de stagementor.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten
- Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding. Om toegelaten te worden tot de bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg dient de student over een bachelordiploma in de Verpleegkunde te beschikken.

De commissie vindt het positief dat de opleiding tweemaal per jaar de studenteninstroom analyseert. De commissie stelde echter vast dat de opleiding een relatief lage instroom kent en vraagt om systematische acties te organiseren ter bevordering van de instroom en om te overleggen met andere opleidingen. Zo zou eventueel een intense samenwerking met de postgraduaatopleidingen een oplossing kunnen bieden. Daarnaast raadt de commissie de opleiding aan om te werken aan een betere naamsbekendheid, profilering en public relations in het algemeen.

Studenten kunnen vrijstellingen aanvragen aan de hand van eerder verworven kwalificaties (EVK) en dit op basis van eerder behaalde diploma's en getuigschriften. Deze vrijstellingen worden toegestaan als de kwalificatie op basis waarvan de student de vrijstelling aanvraagt, dezelfde competenties op eenzelfde niveau aantoetst of gelijkwaardig is qua niveau, inhoud en studieomvang aan het opleidingsonderdeel waarvoor hij de vrijstelling aanvraagt. De commissie waardeert dat de bachelor-na-bacheloropleiding vrijstellingen toekent aan studenten die de postgraduaatopleiding hebben gevolgd. Studenten kunnen ook vrijstellingen verkrijgen op basis van eerder verworven competenties (EVC). Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer studenten beroepservaring hebben opgedaan. Deze kan erkend en gevalideerd worden via een EVC-bekwaamheidsonderzoek, een evaluatieactiviteit waarbij de competenties van een student worden vastgesteld en desgevallend kunnen leiden tot een vrijstelling of een flexibel traject. De opleidingscoördinator ziet toe op de toekenning van deze vrijstellingen via EVK en EVC.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de instroom te vergroten.
- De commissie raadt de opleiding aan om te werken aan een betere naamsbekendheid, profilering en public relations in het algemeen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag een enthousiast en samenhangend kernteam. Zij ervoer een degelijke teamgeest.

De commissie stelde vast dat de opleiding een degelijk uitgewerkt personeelsbeleid hanteert. De aanwerving van nieuwe docenten gebeurt door een selectiecommissie waar de directeur van het studiegebied, de coördinator en/of de leden van het onderwijsteam in zetelen. Er wordt telkens een verslag gemaakt van de selecties. Bij een externe aanwerving worden de vacatures bekendgemaakt op de website van de HUBrussel. Interne vacatures worden bekendgemaakt via het intranet. Sinds september 2007 wordt er systematisch gepeild naar de didactische kwaliteiten van de sollicitanten via een verplichte didactische proef, wat de commissie waardeert. Daarnaast zijn ook kennis en ervaring met kwaliteitszorg en onderwijsvernieuwing, gebruik van ICT, internationalisering, inzetbaarheid binnen onderzoek en diversiteitsgedachte belangrijke elementen bij een aanwerving.

De commissie waardeert dat de opleiding aandacht schenkt aan de begeleiding van nieuwe docenten. Bij indiensttreding worden nieuwe docenten uitgenodigd op een introductiedag. Zij krijgen ook een onthaalmap. Ze kunnen deelnemen aan een opleiding "Beginnende docenten" die binnen de Associatie KU Leuven worden georganiseerd. Daarnaast bestaat ook de vrijblijvende

mogelijkheid om een intervisie te organiseren voor beginnende docenten. De coördinator fungeert bovendien meestal als meter van nieuwe docenten.

De opleidingscoördinator is overigens verantwoordelijk voor het hele onderwijsteam. Zo werkt zij jaarlijks een verdeling uit van de onderwijstaken en stelt een taakomschrijving op voor iedere docent. De taken van een docent bestaan doorgaans uit de volgende elementen: onderwijsverstrekking met didactische en inhoudelijke studentenbegeleiding, wetenschappelijk onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en onderwijs- en beleidsondersteunende opdrachten. Daarnaast wordt ook de lesopdracht voor de gastdocenten begin juli vastgelegd.

De commissie waardeert dat de opleidingscoördinator op een periodieke manier werk maakt van de evaluatie en het functioneren van medewerkers. De commissie vindt het positief dat ook de directeurs functioneringsgesprekken hebben.

De commissie stelde vast dat de opleiding aandacht besteedt aan didactische en vakinhoudelijke professionalisering. Personeelsleden kunnen zelf externe navorming aanvragen. Via de hogeschool worden personeelsleden maandelijks op de hoogte gebracht van interessante externe bijscholingsinitiatieven.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de professionele gerichtheid wordt gerealiseerd dankzij het groot aantal gastdocenten en gastsprekers die actief zijn in het werkveld. Zij stelde bovendien een mooi evenwicht tussen professionele en academische gerichtheid van het personeel vast.

Bijkomend loopt binnen de opleiding sinds oktober 2008 een projectmatig wetenschappelijk onderzoeksproject “Het beeld van palliatieve zorg bij de bevolking. Ontwikkeling, toetsing en toepassing van een wetenschappelijk verantwoord meetinstrument”. Eén docent was hiervoor voor 0,5 FTE aangesteld. Het onderzoeksproject is opgeleverd eind 2010. De commissie zag bovendien een grote betrokkenheid met palliatieve zorg in de praktijk en waardeert dit. De commissie waardeert de professionele kwaliteiten van de gastdocenten.

De commissie betreurt dat de internationalisering weinig uitgewerkt is. Zij raadt derhalve het onderwijzend personeel aan om meer samenwerkingsverbanden met binnenlandse en buitenlandse partnerinstellingen aan te gaan. De commissie vraagt de opleiding om meer internationale gastsprekers aan te trekken en om deze te betrekken in het kader van projectwerking en eindwerkbegeleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt het onderwijzend personeel aan om meer samenwerkingsverbanden met binnenlandse en buitenlandse partnerinstellingen aan te gaan.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de kwantiteit van het personeel goed is, gelet op het geringe aantal studenten dat instroomt. De totale omvang van het docerend personeel bedroeg op 1 juni 2011 36 leden wat neerkomt op 1,04 voltijds equivalenten. Hiervan zijn 0,4 voltijdse equivalenten gastdocenten. 67% van de docenten bevindt zich in de leeftijdsklasse van 35-45 jaar. Op 1 juni 2011 waren er in de opleiding 20 studenten ingeschreven (10 in de eerste deeltijdse opleidingsfase en 10 in de tweede deeltijdse opleidingsfase). De student/docentratio (inclusief gastdocenten) bedraagt 9,2 voor de opleiding, wat de commissie waardeert.

De commissie stelde vast dat de coördinatie van de opleiding hoofdzakelijk rust op de schouders van een beperkt aantal personen. Gezien het grote aantal gastdocenten vraagt de commissie aandacht voor de continuïteit van een degelijke coördinatie. De commissie merkt op dat de taakbelasting van de opleidingscoördinator erg hoog ligt. De werkdruk dient volgens de commissie dan ook blijvend te worden bewaakt. De commissie raadt de opleiding ook aan om blijvend af te stemmen met de gastdocenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor continuïteit van de coördinatie.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is gehuisvest op de Campus Brussel – Terranova in de Blekerijstraat 23/25. De commissie vindt het positief dat deze campus vlot bereikbaar is met het openbaar vervoer. De commissie zag dat het gebouw toegankelijk is voor mindervaliden. De commissie vindt het positief dat de opleiding gebruik kan maken van een mooie en verzorgde nieuwbouw in het hart van Europa. Het gebouw is bovendien studentvriendelijk vermits er een open studielandschap, een pc-lokaal en overlegruimtes voor studenten zijn voorzien. De commissie zag dat elk lokaal uitgerust is met een beamer en een vaste computer, wat de interactiviteit van de lessen ten goede komt. Docenten met een opdracht van minimaal 50% hebben een eigen werkplek en een pc met internettoegang in het docentenlandschap. Andere docenten kunnen gebruik maken van de flexibele werkplekken. Alle docenten beschikken over een persoonlijke harde schijf die vanaf elke pc bereikbaar is en die door een dagelijkse back-up wordt beveiligd.

Studenten kunnen alle bibliotheekcollecties raadplegen in de nieuwe bibliotheek in het T'Serclaesgebouw. Dit heeft als voordeel dat de studenten onmiddellijk toegang hebben tot collecties uit andere domeinen die ook voor studenten Gezondheidszorg relevant kunnen zijn zoals Sociaal Werk, Recht en Economie en Management (vooral Milieu- en preventie management). Deze bibliotheek telt, naast 49 pcwerkplekken, ook 113 zitplaatsen waarvan er twaalf zijn uitgerust met pc en internetaansluiting. Studenten hebben er ook toegang tot E-books en E-journals en tot al dan niet betalende onlinedatabanken zoals CINAHL Plus, Bohn Stafleu Van Loghum (BSL) Vakbibliotheek, Elsevier Science Direct, Jura, Springer (e-books en e-journals), Academic Search Premier, Wiley Online Library, DOAJ, Biomed Central, Pubmed, Swetswise. De toegang tot deze bronnen verloopt ofwel rechtstreeks ofwel via LibriSource+, het gemeenschappelijk platform voor e-bronnen voor alle leden van de Associatie KU Leuven. Deze bronnen zijn ook off-campus te raadplegen via een proxyserver. Studenten en personeel van de HUBrussel kunnen bovendien gratis ontlene bij alle Associatiepartners. Zij kunnen ook beroep doen op de interbibliothecaire bruikleendienst. De commissie vraagt blijvende aandacht voor het up-to-date houden van de collectie inzake palliatieve zorg.

Daarnaast volgen de studenten ook les op de campus Jette, waar ook meerdere auditoria en klaslokalen zijn. De meeste van deze lokalen zijn eveneens uitgerust met TV, DVDspeler, multimediateleprojector en draadloos internet. Er zijn ook diverse vergaderruimtes, een computerpark met meer dan 300 pc's en een studielandschap met eilanden. Studenten kunnen ook hier gebruik maken van de bibliotheek.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt blijvende aandacht voor het up-to-date houden van de collectie inzake palliatieve zorg.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Studenten kunnen een beroep doen op vier pijlers van studentenbegeleiding: trajectbegeleiding, studiebegeleiding, studentenbegeleiding en de ombudsdienst. Studenten kunnen terecht in het Centrum voor Studentenbegeleiding en -voorzieningen voor alle opleidingsonderdeelonafhankelijke aspecten van studiebegeleiding, namelijk studentenbegeleiding, sociale voorzieningen, de ombudsdienst en het campusleven.

De commissie stelde vast dat de opleiding ruimschoots informatie biedt aan instromende studenten. Er is een informatiebrochure “Bachelor in de Palliatieve zorg” samengesteld voor nieuwe studenten. Zij kunnen ook alle relevante informatie op de website terugvinden. Op de website van de Erasmushogeschool Brussel en van het Forum Palliatieve zorg wordt verwezen naar de website van de HUBrussel. De commissie waardeert het dat de studenten ook toegang hebben tot het publiek gedeelte van het studentenportaal. Daar kunnen de studenten onder andere de onderwijs- en examenregeling terugvinden, net zoals het programma met het aantal contacturen per opleidingsonderdeel, het aantal studiepunten, de volgtijdelijkheid en de ECTS-fiches. Op deze fiches vinden de studenten informatie inzake de onderwijs- en evaluatiedoelstellingen terug zoals de verwachte aanvangscompetenties, de doelstellingen, leerinhoud, leertrajecten, evaluatievormen, studiemateriaal, studie- en verwerktijd. De commissie vraagt de opleiding wel om meer aandacht te besteden aan public relations om zo de instroom van de studenten te vergroten.

De commissie kon uit de gesprekken met de studenten vaststellen dat de docenten en de coördinator vlot aanspreekbaar zijn bij problemen van studenten en waardeert dit. De docenten blijven overigens ook vlot bereikbaar na de opleiding. Er is een laagdrempeligheid die ervoor zorgt dat studiebegeleiding op een vrij informele en persoonlijke manier kan verlopen.

Dankzij trajectbegeleiding kunnen studenten opteren voor een persoonlijk traject. Ze krijgen hiervoor ondersteuning van de opleidingscoördinator die tevens trajectbegeleider is. De trajectbegeleider helpt studenten bij het nemen van gepaste beslissingen. Studenten kunnen ook afwijken van de regels voor het samenstellen van een persoonlijk traject. De trajectbegeleider formuleert hiervoor een advies voor de directeur van het studiegebied die dan een beslissing neemt. Er wordt ook over gewaakt dat de flexibele studievoortgang niet leidt tot onverantwoorde studieduurverlenging. De commissie waardeert het dat de opleiding exitgesprekken organiseert wanneer studenten zich uitschrijven. Tot op heden werden echter nog geen exitgesprekken gevoerd. De studenten melden echter wel aan de opleidingscoördinator waarom zij de opleiding willen stopzetten. De commissie vraagt de opleiding echter wel om ook exitgesprekken te organiseren voor uitstromende studenten, zelfs wanneer deze niet uitschrijven.

De commissie stelde vast dat de studenten uit de opleiding Palliatieve zorg nog geen gebruik hebben gemaakt van de studentenbegeleiding die op maat wordt aangeboden. De studenten uit deze opleiding hebben ook tot dusver ook nog geen beroep gedaan op de sociale dienst die studenten met financiële problemen helpt.

Na de examenperiodes kunnen studenten feedback krijgen. De commissie stelde vast dat de studenten hier weinig gebruik van maken, maar dat er wel informeel contact is tussen de studenten en de docenten. Bij officiële klachten of problemen met examenregelingen kunnen studenten terecht bij de ombudsdienst. De commissie vindt het positief dat zowel de ombudsdienst als de studentenbegeleiding onafhankelijk van de opleidingen worden georganiseerd om zo de privacy te beschermen. Er werden nog geen formele klachten geregistreerd. De opleiding staat heel dicht bij de studenten, wat de laagdrempeligheid ten goede komt. De commissie stelde tijdens de gesprekken vast dat de studenten de ombudsvrouw niet kennen. Zij vraagt derhalve aan de opleiding om de ombudsvrouw voor te stellen aan de studenten zodat zij weten op wie ze een beroep kunnen doen bij problemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aan de opleiding om de ombudsvrouw voor te stellen aan de studenten zodat zij weten op wie ze een beroep kunnen doen bij problemen.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag dat er een degelijk uitgedacht kwaliteitssysteem aanwezig is binnen de hogeschool. Er wordt namelijk een ISO-gecertificeerd kwaliteitssysteem gehanteerd dat gestoeld is op integrale kwaliteitszorg en focust op permanente verbetering. De hogeschool heeft een digitaal en online raadpleegbaar kwaliteitshandboek uitgewerkt waarin onder meer alle kwaliteitsprocedures, een overzicht van de onderwijskundige kwaliteitsvereisten en een engagementsverklaring van de directie terug te vinden is. Er is ook een strategie- en werkingsplan dat de taakstellingen met de aandachtspunten per opleiding en per dienst omvat. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd en sluit aan bij de opties bepaald door de Raad van Bestuur. Aan het eind van het academiejaar worden de realisaties van het strategie-en werkingsplan, net zoals metingen, beleidsteksten en strategische opties van de Raad van Bestuur opgenomen in het strategie-en werkingsrapport.

De opleiding hanteert verschillende meetinstrumenten om de kwaliteit van de verschillende processen te onderzoeken. De coördinatie hiervan gebeurt door de cel Statistische Analyse en Metingen

(STAM). Via de kwaliteitsbarometer ondervraagt men de studenten over alle aspecten van de opleiding. De evaluatie van het didactisch handelen (EVADIHA) van docenten is een vragenlijst aan de hand waarvan de studenten het didactisch functioneren van de docenten evalueren. Het is zowel een instrument van kwaliteitsverbetering als een element in het evaluatiedossier. Het geeft ook feedback aan de individuele docent. Daarnaast kunnen studenten ook een beoordeling van de studietijd aangeven. De stage- en eindproefbegeleiding wordt ook geëvalueerd.

De bevragingen voor deze opleiding wordt op papier afgenomen. De commissie stelde vast dat de opleiding kwaliteitszorg eerder op een kwalitatieve manier dan op een kwantitatieve manier benadert. De commissie is van oordeel dat dit een logische aanpak is, gezien het om een relatief klein aantal studenten gaat. In dat opzicht waardeert de commissie dat er focusgesprekken worden gehouden. De commissie is wel van mening dat de opleiding de plaats van het focusgesprek in het algemeen kwaliteitszorgbeleid meer moet expliciteren en vraagt de opleiding om hier aandacht voor te hebben.

Alumni krijgen ook een online enquête. Daarnaast toetst de opleiding ook jaarlijks bij de resolutieraad of de aangeboden opleiding aansluit bij de noden van de arbeidsmarkt.

Alle betrokkenen kunnen via de “Wat kan beter” procedure klachten indienen. Er werden echter nog geen dossiers ingediend die betrekking hebben op de opleiding Palliatieve zorg.

Het curriculum wordt geëvalueerd door docenten, studenten en stagementoren aan de hand van de accreditatiescan. Deze sterkte-zwakteanalyse is een voorbereidende stap naar zelfevaluatie.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals hierboven al aangegeven, worden taakstellingen en projecten in het kader van het strategie- en werkingsplan geselecteerd, gepland en opgevolgd. Aan de HUBrussel wordt toegezien op de optimalisering van bestaande werkprocessen door kwaliteitsafspraken of procedures. De zogenaamde “procedure-eigenaars” fungeren als aanspreekpunt voor verbetervoorstellen van bestaande werkwijzen. Zij waken ook over de haalbaarheid en zinvolheid van verbeter suggesties. De verbeterprojecten worden gerangschikt volgens de PLAN, DO, CHECK, ACT-cyclus. De commissie stelde vast dat de opleiding ook openstaat voor verbeter suggesties die door de studenten worden geformuleerd en waardeert dit. De commissie waardeert ook de aandacht die wordt besteed aan de terugkoppeling hierrond.

Tijdens het academiejaar 2010–2011 werden onder andere taakstellingen geformuleerd inzake het verhogen van de betrokkenheid van de studenten bij de kwaliteitszorg van de opleiding, het optimaliseren van de stagebegeleiding en de begeleiding van het persoonlijk ontwikkelingsplan,

het oplist en updaten van de collectie tijdschriften en boeken inzake palliatieve zorg en het verkennen van de mogelijkheden van internationalisering binnen de opleiding. Tijdens de visitatie merkte de commissie echter dat de actiepunten en taakstellingen erg beknopt waren uitgewerkt, net zoals de strategie om deze verbeterpunten aan te pakken. Zij betreurt het dat deze niet verder werden toegelicht. De commissie raadt de opleiding om meer transparantie aan te brengen in de taakstelling en de verbeterstrategie.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding om meer transparantie aan te brengen in de taakstelling en de verbeterstrategie.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De personeelsleden van de opleiding worden bij de kwaliteitszorg betrokken door agendering van belangrijke thema's op de vergaderingen van de coördinatiegroep. De betrokkenheid van het personeel bij de uitbouw van het kwaliteitssysteem wordt verder ook bevorderd door het principe van het "eigenaarschap" (zie ook hierboven).

De HUBrussel voorziet een formele vertegenwoordiging van studenten in volgende organen: Academische Raad, Coördinatiegroep, Campusraad, Studentenraad, STUVO (sociale voorzieningen). Tijdens de gesprekken gaven de studenten aan dat er naar hen wordt geluisterd. De commissie waardeert dit. Bovendien stelde de commissie vast dat de studenten het zelfevaluatie rapport kennen. Zoals hierboven al aangegeven, worden studenten bevraagd over relevante aspecten van de onderwijsverstrekking en dienstverlening.

De commissie stelde vast dat de respons van medewerkers, studenten en alumni bij bevestigingen een aandachtspunt is. De commissie acht het bovendien wenselijk om de methodiek van de focusgesprekken beter te valoriseren. Zij is van oordeel dat het focusgesprek te informeel verloopt en stelt derhalve dat er meer nood is aan een methodische aanpak die wordt geïntegreerd in het algemeen kwaliteitszorgbeleid.

De commissie stelde vast dat de opleiding wel rekening houdt met input van het werkveld maar vraagt de opleiding om de samenwerking met het werkveld verder uit te bouwen en het werkveld structureler bij de opleiding te betrekken, kortom om het draagvlak voor de opleiding te verbreden. De commissie stelde vast dat er slechts in beperkte mate contact wordt gehouden met de afgestudeerden. Er is geen formele alumniwerking, maar er worden wel een aantal terugkomdagen georganiseerd. De commissie vraagt de opleiding om een alumniwerking uit te bouwen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het focusgesprek te koppelen aan het algemeen kwaliteitszorgbeleid.
- De commissie beveelt aan om het werkveld beter te betrekken bij de opleiding en om de resonantieraden structureler uit te bouwen.
- De commissie vraagt de opleiding om een alumniwerking uit te bouwen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	onvoldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. De commissie stelde immers vast dat er voldoende wordt gemeten en verbeterd. De commissie zag dat er al een minimale betrokkenheid is van de verschillende stakeholders bij de opleiding. Zij stelde vast dat er sprake is van betrokkenheid van de studenten, maar nog te weinig van het werkveld. De commissie heeft er vertrouwen in dat de opleiding actief zal werken aan een structurele uitbouw van resonantieraden en alumniwerking.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag enthousiaste studenten die overtuigd zijn van de meerwaarde van de bachelor-na-bacheloropleiding. Zij stelde bovendien vast dat de opleiding haar studenten opleidt tot kritisch ingestelde professionals die een rol als educator op zich kunnen nemen. Tijdens de gesprekken kwam duidelijk naar voor dat studenten groeien in zelfreflectie en zelfpositionering. De commissie merkte tijdens het bezoek dat de studenten intrinsiek gemotiveerd zijn. De commissie zag eveneens trotse afgestudeerden. Deze alumni gaven aan dat ze tijdens de opleiding een groeiproces hebben ondergaan. Ze waardeerden het dat ze zich hebben kunnen verdiepen in palliatieve zorg omdat ze dankzij die gespecialiseerde kennis beter kunnen argumenteren en advies verlenen aan collega's en aan artsen. Ook de evidence-based aanpak en aandacht voor transmuraal overleg kende veel bijval. Dankzij deze opleiding werden de meesten als expert in palliatieve zorg de rechterhand van de hoofdverpleegkundige.

De commissie stelde vast dat het werkveld de meerwaarde van de opleiding Palliatieve zorg erkent. Zij ervaren immers dat de afgestudeerden over diepgaandere kennis en competenties beschikken omtrent palliatieve zorg dan de afgestudeerde bachelor in de verpleegkunde.

De commissie waardeert de kwaliteit van de eindproeven die zij gelezen heeft. De commissie zag bovendien een duidelijke vooruitgang doorheen de jaren op dit punt. De eindproeven vertoonden

een duidelijke structuur en getuigen van een degelijke vraagstelling en informatieverzameling. Ook het onderzoek was aan de maat. De commissie zag bovendien eindproeven met een direct praktisch nut voor de beroepspraktijk.

De commissie stelde vast dat de opleiding contacten heeft met opleidingen in Londen, maar vraagt meer aandacht voor de implementering van internationalisering in de opleiding. Zo raadt de commissie de opleiding aan om eventuele nationale en internationale samenwerkingsverbanden in overweging te nemen. Ze vindt het positief dat de opleiding in de toekomst deskundigen wil inschakelen uit Nederland en Luxemburg als gastspreker om de visie rond palliatieve zorg uit de doeken te doen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om (verder) te investeren in studenten- en docentemobiliteit, alsook andere vormen van internationalisering verder uit te werken binnen de opleiding.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Van de 17 studenten die in 2007/2008 en 2008/2009 hebben ingeschreven hebben er 14 hun diploma behaald. Ook de inschrijvers uit 2009/2010 hebben voor een zeer groot deel hun diploma behaald. Het rendement van de opleiding situeert zich rond de 75%, wat de commissie behoorlijk vindt, zeker gezien het feit dat de meeste studenten werkstudenten zijn en het dus zware inspanningen vraagt om werk en studie met elkaar te combineren. De commissie vindt het jammer dat de opleiding geen streefcijfers voor het diplomarendement heeft geformuleerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van oordeel dat het ZER zelf vlot leest, helder en begrijpelijk is. Het ZER vertoont echter wel tekorten aan informatie, alsook aan concrete, correcte verwijzingen binnen het geheel van zelfevaluatierapport en bijlagen om een consistent beeld te krijgen. Zo ontbraken in het ZER o.a. de ECTS-fiches, de handleiding voor stage en eindwerk, en volledige evaluatiegegevens. Dit maakte het ZER initieel moeilijk te doorgronden, de commissie vindt dan ook dat er meer transparantie kon gecreëerd worden. Tijdens het visitatiebezoek werd de situatie verduidelijkt (deel 1 van de banaba werd op het ogenblik van de indiening van het ZER niet ingericht) en werden de nodige gegevens ter beschikking gesteld. De informatie die middels het ZER werd aangeleverd was echter wel waarheidsgetrouw volgens de commissie. Ten slotte miste de commissie nog een actualisatierapport van de opleiding in opvolging van het ZER om de voorbereiding van het visitatiebezoek ten gronde te volbrengen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Naar aanleiding van de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

- Om de relatie tussen de opleidingsgebonden kwaliteitszorg en het algemene kwaliteitszorgbeleid te verduidelijken heeft de opleiding de bestaande praktijken geïnventariseerd en duidelijk in onderlinge samenhang beschreven in een Leidraad kwaliteitszorg voor de banaba's en manama's.
- De opleiding neemt de aanbeveling van de commissie ter harte om de formulering van de taakstellingen en voortgangsrapporteringen nog verder te optimaliseren (beknopt én transparant).
- Om de focusgesprekken qua methodologie te professionaliseren is een handleiding opgesteld om deze werkvorm te ondersteunen. Dit item komt in februari 2013 aan bod binnen het intern professionaliseringsaanbod voor opleidingshoofden. In het kader van het associatieproject KONDOR (Kwaliteitssysteem inzake ONDerwijs ontwikkelen en Realiseren) is ook werk gemaakt van deze methodologie.
- In het kader van een alumniwerking werd een jaarlijks terugkerend minisymposium en werd de resonantieraad uitgebreid met onder andere alumni.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet aangepast.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	goed
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	onvoldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

HUBrussel Hogeschool-Universiteit Brussel

PalZ bachelor-na-bacheloropleiding Palliatieve zorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 8

Pediatriische gezondheidszorg

DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel KHLIM, KHLeuven en K.H.Kempen.

- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
 - Advies tot ontwerp van Ministerieel Besluit aangaande voorstel BBT na bureau 22 april 2009.
 - Koninklijk besluit houdende vaststelling van de normen waaraan het zorgprogramma voor kinderen moet voldoen om erkend te worden en tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 25 november 1997 houdende vaststelling van de normen waaraan de functie 'chirurgische daghospitalisatie' moet voldoen om te worden erkend (B.S. d.d. 16.8.2006), 13 juli 2006.

- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - Association des Infirmier(e)s Gradu (e)s en P diatrie. Profil de fonction et besoins de formation de l'infirmier(e) gradu (e) sp cialis (e) en p diatrie, 1997.
 - Beroepsprofiel van de verpleegkundige gepubliceerd door de Nationale Raad voor Verpleegkunde op 29/06/1998.
 - Brink, G.T.W.J. van den. Leerboek intensive-care-verpleegkunde kinderen, Elseviers Gezondheidszorg, Maarssen 2008.
 - De Kock, Van Beerendonck, den Ridder, in't Veld-Renier, Westmaas. Leerboek specialistische kinderverpleegkundige zorg voor het zieke kind, Elseviers Gezondheidszorg, Maarssen, 2006.
 - Paediatric Nurse Education in Europe. A position statement by the paediatric Nursing Associations of Europe (PNAE). August 2007, 6 pp. www.rcn.org.uk/_data/assets/word_doc/0020/153218/PNAE_statement_on_staffing_levels_2007.doc
 - Logist, R. (2000). Kinderen in het ziekenhuis een totaalvisie. Diegem: Kluwer. 19-29
 - NVKVV-WVVV. Beroepsprofiel kinderverpleegkunde, 1993, 13 pp. (onuitgegeven publicatie).
 - NVKVV & PNAE Positiestatement De kinderverpleegkundige in Europa. 2006, 1 pp. (<http://www.nvkvv.be/file?file=437&ssn>)

- VVKV. Beroepsopleidingsprofiel voor de kinderverpleegkundige. VVKV onderwijsraad, november 1999, 32 pp.
- Verpleegkundig competentieprofiel, Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen (november 2010)
- A Guide to the Development of Palliative Nurse Education in Europe, European Association for Palliative Care (EAPC).

2 DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Ze wil echter wel de noodzakelijkheid van de bepalingen uit de wet op de ziekenhuizen die toepasselijk zijn op de functie van sociale gezondheidszorg benadrukken.

Inzake beroepsspecifieke competenties, ontwaart de commissie binnen het vakgebied Pediatrische gezondheidszorg zes competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

Rol 1. De verpleegkundige als persoon handelt naar beroepsspecifieke attitudes

- Empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen aan de leeftijd van het kind en stressbestendigheid aanwenden in de verpleegkundige context.
- Een verpleegkundig professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinair team.
- Ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen bespreekbaar stellen in een multidisciplinair overleg in functie van het cliëntsysteem.
- Professioneel handelen met aandacht voor pedagogische principes van ouders/voogd/significante andere.
- Een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.

Rol 2. De verpleegkundige als klinisch beoordelaar en zorgverlener verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat

- Verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief.
- Correct, verantwoord en zorgvuldig de verpleegkundige zorg uitvoeren in de pediatrische en neonatale zorg.
- Relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde.
- De verpleegproblemen en -diagnoses van het cliëntsysteem in de pediatrische en neonatale zorg identificeren en onderscheiden.
- Doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliëntsysteem en op het zorgsysteem.
- De resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen.
- Tijdig, volledig, relevant, beknopt en gestructureerd rapporteren aan de verschillende disciplines in een professionele taal en in verschillende informatiesystemen binnen het eigen werkterein.

- Primaire en secundaire preventie toepassen.
- Actief bijdragen tot de bescherming van de eigen veiligheid en die van het multidisciplinair team.

Rol 3. De verpleegkundige als organisator en coördinator organiseert en coördineert de diverse aspecten van de zorg

- Prioriteiten stellen in complexe zorgsituaties, rekening houdend met de beschikbare tijd en middelen.
- De nodige intra-, trans- en extramurale instanties contacteren voor de realisatie van de continuïteit van zorg.

Rol 4. De verpleegkundige als professional levert een bijdrage tot het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg

- De verpleegkundige zorg systematisch analyseren in functie van deze kwaliteitscriteria.
- Eigen handelen en de verpleegkundig zorg bijsturen in functie van nieuwe inzichten (EBN-EBP).
- Meewerken aan educatie en voorlichting in kader van professionele ontwikkeling van teamleden binnen de sectoren van pediatrie en neonatale zorg, en in kader van de preventieve zorg.
- De verpleegkundige levert kwaliteitsvolle zorgen waarin het kind centraal blijft staan met voldoende aandacht voor het gezin.

Rol 5. De verpleegkundige als lid van het team werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelstellingen van de zorg te realiseren

- Medestudenten begeleiden.
- Intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerken binnen het verpleegkundig team.
- Interprofessionele relaties opbouwen en samenwerken in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen.
- Flexibel inspelen op wisselende omstandigheden binnen de kritieke situaties.
- Suggesties i.v.m. kwaliteitsbevorderende initiatieven doen in het multidisciplinair team.

Rol 6. De verpleegkundige als lid van de samenleving vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn

- In de omgang met het cliëntsysteem en de leden van het multidisciplinaire team rekening houden met hun pedagogische, culturele, religieuze, etnische en maatschappelijke achtergrond.
- De verpleegkundige zorg aanpassen in functie van de eigenheid van het cliëntsysteem.
- Positief bijdragen tot de profilering van het beroep.
- Openstaan voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Pediatrische gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie kon vaststellen dat het niveau en de oriëntatie van het competentieprofiel op associatieniveau vastgelegd wordt en dat het in lijn ligt met de decretale vereisten. De opleidingen kiezen voor duidelijke gedragsindicatoren en rollen.

De commissie vraagt de opleidingen om waar nodig aandacht te spenderen aan de profilering van de bachelor-na-bachelor ten opzichte van de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie acht het wenselijk dat de internationale component ingebed wordt in het competentieprofiel en dat de ontwikkelingen op internationaal vlak verder opgevolgd worden.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De opleidingen hebben zich allemaal gebaseerd op de vernieuwde versie van het beroepsprofiel van de NVKVV, in anticipatie op de intussen ingevoerde beroepstitel. De commissie heeft opge-

merkt dat de opleidingen rekening houden met de visie van het werkveld, en dat ze die stakeholder ook betrekken via de opleidingsadviesraad.

De domeinspecifieke eisen zijn gekend bij studenten, gastdocenten en het werkveld en dragen ook hun goedkeuring weg. De commissie waardeert de samenwerking tussen de associatiepartners, maar waarschuwt voor eventuele problemen bij een te groot studentenaantal.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de doelstellingen omgezet hebben in een adequaat opgebouwd programma en daarbij een competentiematrix hanteren. De commissie raadt de opleidingen aan de algemene competenties en de algemene beroepscompetenties rechtstreeks op te nemen in de matrix.

De opleidingen zijn praktisch en organisatorisch op maat van de student ingericht, maar de commissie is echter van oordeel dat de grote studentenaantallen op termijn voor problemen kunnen zorgen voor de opleidingen. Met name voor het vaardigheidsonderwijs acht de commissie het wenselijk om het werken in kleinere groepen te kunnen blijven garanderen.

Curriculumherziening verschilt van opleiding tot opleiding, maar de commissie kon vaststellen dat er niet overal een duidelijke procedure of langetermijnvisie aanwezig is.

De commissie kon tijdens haar bezoek vaststellen dat er op vlak van internationalisation at home en internationale uitwisselingen reeds belangrijke stappen gezet worden. Daarom wil de commissie de opleidingen aanmoedigen om werk te maken van een meer structureel uitgewerkte internationale dimensie. De commissie toont begrip voor de complexiteit van het organiseren en uitvoeren van een langdurige stage voor werkstudenten in het buitenland, maar vanuit onderwijsperspectief acht de commissie het wenselijk dat zowel het werkveld als studenten overtuigd raken van de meerwaarde van dergelijke stages, op voorwaarde natuurlijk dat het leren van de student centraal staat. Ook voor korte buitenlandse bezoeken of deelname aan een internationaal congres dient volgens de commissie ruimte te zijn in de opleiding. Ten slotte is ze van oordeel dat er op vlak van internationalisering mogelijkheden zijn om over de hogeschoolgrenzen heen samen te werken.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie kon vaststellen dat de professionele gerichtheid bij de meeste opleidingen aan de maat is, een uitzondering niet te na gesproken. Ze trof over het algemeen multidisciplinaire programma's aan die inspelen op het wijzigende zorgmodel en ondersteund worden door personeel met relevante werkervaring. De commissie waardeert het dat de samenwerking tussen de hogescholen leidt tot een gedeelde expertise, en beschouwt het partnerschap op dat vlak dan ook als een meerwaarde. Ze vraagt echter wel voldoende aandacht voor de opstartproblemen en het wegwerken ervan.

De commissie stelde vast dat de opleidingen elk een ander concept van eindwerk hanteren, zij het dat van een maatschappelijk relevant werkinstrument, dan wel dat van een wetenschappelijk artikel. De commissie waardeert het wanneer de opleiding durft nadenken over een alternatieve vorm voor het eindwerk, in het bijzonder wanneer een zekere graad van wetenschappelijkheid en publiceerbaarheid nagestreefd wordt. Het blijft desalniettemin cruciaal dat de opleidingen ook daadwerkelijk dit zelf vooropgestelde niveau proberen te halen, de kwaliteit van de geleverde resultaten gevoelig opwaardeert waar nodig en de werkstukken ook naar waarde schat.

De commissie vond dat de aangeboden stage quasi overal voldoet aan de eisen van de beroepstitel en vond in bijna elke opleiding dat de studenten bijzonder tevreden waren over de stage. Ze waardeert de integratie van stage en eindwerk en beschouwt dit concept dan ook als een good practice voor alle opleidingen, net als het samenwerken met het werkveld voor stage of bachelorproef. De commissie raadt de opleidingen verder aan om blijvend te waken over de kwaliteit van de stagementoren en tevens werk te maken van een degelijk beleid rond internationale stages.

Wat het curriculum betreft, is de commissie van oordeel dat in het opleidingsonderdeel intensieve zorgen meer aandacht kan worden besteed aan advanced life support. In een bepaald geval vond ze het opleidingsonderdeel. Verpleegkundige wetenschappen erg weinig samenhangend. Ook bepaalde inhoudelijke aspecten van dat opleidingsonderdeel riepen vragen op. Ze vraagt de opleidingen dan ook blijvend te waken over de invulling van dit diverse opleidingsonderdeel. De commissie vraagt de opleidingen verder om zich als onderwijsvoorzieners niet te afhankelijk op te stellen van ziekenhuizen bij het aanbieden van het klinisch onderwijs.

Bij een opleiding stelde de commissie vast dat de professionele gerichtheid van het programma, en in het bijzonder de vakspecialistische diepgang niet aan de maat is, zeker in relatie tot de geformuleerde doelstellingen. Wanneer een expertniveau nagestreefd maar niet gehaald wordt, is de opleiding duidelijk aan herbronning toe op dit vlak. De commissie kon echter wel vaststellen dat de opleiding in kwestie momenteel in een verbeterproces zit, mede dankzij de hulp van de partnerhogescholen. De commissie drukt dan ook haar vertrouwen uit dat wat dit facet betreft de opleiding op termijn de juiste koers zal varen.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie zag tijdens haar bezoek dat de programma's in samenwerking met de associatiepartners uitgewerkt zijn en waardeert het dat de opleidingscoördinatoren van de partnerhogescholen met regelmaat overleggen en de samenhang opvolgen. Hoewel de commissie een evenwichtig en coherent geheel aantrof dankzij de modulaire opbouw wil ze toch opmerken dat de gecentraliseerde samenwerking botst op verschillen in klemtoon of aanpak.

Het feit dat de opleidingen studenten de mogelijkheid aanbieden om een flexibel traject te volgen draagt de waardering van de commissie weg, in het bijzonder wat werkstudenten betreft.

De commissie wil haar bezorgdheid uiten over de overlappingen in het programma en in het cursusmateriaal. De commissie waardeert de inspanningen van enkele opleidingen om dit te remediëren, zoals het oprichten van een toetscommissie voor cursusmateriaal. Hoewel een herhaling soms nuttig kan zijn als opfrissing wil de commissie de opleidingen toch aanbevelen om blijvend te waken over de samenhang en om de overlappingen tussen en binnen de opleidingsonderdelen zo goed als mogelijk in te perken.

Ten slotte wil de commissie ook vragen dat opleidingen waar nodig nagaan dat de naam van een opleidingsonderdeel de inhoud voldoende dekt en dat er een adequaat evenwicht gevonden wordt tussen de verschillende onderwerpen.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie kon vaststellen dat de programma's van de bachelor-na-bacheloropleidingen zwaar maar aanvaardbaar zijn.

De studietijdmetingen voor de bachelor-na-bachelor Pediatrische gezondheidszorg gebeuren over de hogeschoolgrenzen heen. De metingen worden dan overlopen door de kwaliteitscoördinatoren van de samenwerkende hogescholen. De commissie is wel van oordeel dat de resultaten van die metingen onduidelijk weergegeven waren in het ZER en vraagt om tegenstrijdigheden te vermijden.

De commissie kon ook vaststellen dat zowel het Metis-systeem als Kronos een lage responsgraad halen. Gezien de relatief lage studentenaantallen van deze bachelor-na-bacheloropleiding, wijst de commissie op het belang om zowel kwantitatieve als kwalitatieve metingen te organiseren om een correct beeld te krijgen van de studielast. Ze vraagt om die lage responsgraad te remediëren. In de studietijdmeting van 2009–2010 werd vastgesteld dat een aantal opleidingsonderdelen boven de maximumgrens van de begrote studietijd waren. De commissie kon vaststellen dat er een aantal verbeteracties opgesteld werden, wat ze waardeert. Ze vraagt de opleidingen om de studielast onder controle te houden.

De commissie is verheugd dat de opleidingen een bijzondere aandacht voor werkstudenten hebben, maar roept op om blijvend te waken over de volle lesagenda's. Studenten vonden de programma's niet overal even haalbaar, zeker in het geval van werkstudenten, die studie, werk en gezin moeten combineren. De commissie vraagt om op de spreiding in en de haalbaarheid van de programma's voor alle studenten, maar werkstudenten in het bijzonder, te benadrukken bij de aanvang van de studie.

Hoewel de verplaatsingen tussen de hogescholen af en toe voor tijdverlies zorgen, is de commissie wel van oordeel dat het volgen van les bij diverse lesgevers over instellingsgrenzen heen een positieve zaak is.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie kon vaststellen dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Waar mogelijk worden de hoorcolleges aangevuld met vaardigheidsonderwijs. De commissie ontwaarde een sterke nadruk op casuïstiek, waar ook de expertise van het werkveld niet onbenut blijft. De commissie heeft bedenkingen bij het vrijblijvend aanbieden van vaardigheidsonderwijs en is van oordeel dat het leereffect hiervan te beperkt is. Ze vraagt dan ook dat er waar nodig maatregelen getroffen worden om het vaardigheidsonderwijs structureel op te nemen in het lessenpakket en om docenten in te schakelen voor de begeleiding.

Zoals eerder reeds aangehaald blijft het kritisch opvolgen van het cursus- en studiemateriaal aan de orde. De commissie vraagt de opleidingen om meer eenvormigheid na te streven en werk te maken van een systematische controle om overlappingen tegen te gaan.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie kon vaststellen dat de examenroosters in onderling overleg tussen de hogescholen opgesteld worden, dat er afstemming gebeurt door de coördinatiegroep en er feedback gegeven wordt door de studenten. De examens zijn gevarieerd en competentiegericht. De commissie is enthousiast over de gehanteerde werkwijze waarbij de gastdocenten drie toepassingsvragen opstellen met verbeterleutel waarop de opleidingsverantwoordelijke het examen opstelt. De evaluatie van opleidingsonderdelen met meerdere gastdocenten kan hier en daar meer aandacht gebruiken.

Het bestaan van de eerder vermelde concordantiematrix waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen gekoppeld zijn, draagt de appreciatie weg van de commissie, maar ze vraagt desalniettemin dat deze matrix nog meer als instrument gehanteerd wordt in de praktijk. In dat opzicht betreurt de commissie het ook dat een evaluatie van de klinische vaardigheden bij een aantal opleidingen ontbreekt.

De commissie vond dat de studenten goed geïnformeerd werden, zij het via het OER, Toledo, e-mail, of het organiseren van een eventuele aanvullende sessie. De commissie waardeert het bestaan van een wederzijds feedbacksysteem waar zowel studenten als personeel baat bij hebben.

Indien een opleiding ervoor kiest om de studenten papers te laten schrijven vraagt de commissie dat de kwaliteit van die papers ook gewaarborgd wordt.

De commissie vond dat de evaluatie van de eindwerken over het algemeen evenwichtig was, maar vraagt om de evaluatie van het product an sich steevast centraal te stellen. Een duidelijke procedure betreffende de evaluatie draagt de waardering van de commissie weg, net als het werken met een wisselende ploeg van externe lezers.

De commissie is van oordeel dat de opleidingen meer aandacht dienen te besteden aan hoe de stage geëvalueerd wordt. Hoewel ze in goede aanzetten tot evaluatie aantrof wil ze blijven hameren op het belang van het oefenen van alle competenties. Daarom wil de commissie zich aansluiten bij de kritiek op de stage op de eigen werkplek. Zij acht het leereffect en het nut van de stage op de eigen werkplek onvoldoende, en vraagt een uniformere en objectievere aanpak van de evaluatie van de stage. Een bezoek van de stagemontor op de stageplaats is wenselijk.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft. De rechtstreekse instroom in de opleiding bestaat voornamelijk uit studenten Verpleeg- en Vroedkunde, hoewel de beroepstitel enkel voor studenten Verpleegkunde afgeleverd kan worden. In een enkele opleiding wordt een verkort voorbereidend brugprogramma van zestig ECTS aangeboden voor studenten Vroedkunde om bij te scholen tot bachelor Verpleegkunde.

De commissie waardeert de inspanningen van de opleidingen om de instromende studenten duidelijk te informeren over de nodige voorkennis. De bijzondere aandacht voor de instroom door de opleiding door onder andere intakegesprekken te organiseren wordt geapprecieerd door de commissie.

Het speciaal voor werkstudenten ingerichte deeltijds traject en het advies en ondersteuning op maat draagt de waardering weg van de commissie. Op vlak van EVC/EVK denkt de commissie echter dat de opleidingen de procedure over het algemeen duidelijker kunnen opstellen en beter kunnen communiceren naar de studenten.

Ten slotte wil de commissie opmerken dat de gevarieerde instroom een uitdaging vormt voor de opleidingen en dat er blijvend aandacht nodig is voor de niet-kinderverpleegkundigen in de opleiding. Het risico op een verschil in startcompetenties is groot en mag volgens de commissie geen rem vormen op de kwaliteit van de opleiding.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie zag in alle opleidingen een gedreven, samenhangend team dat zich enthousiast en laagdrempelig opstelde, gesteund door een duidelijk personeelsbeleid en door de gegarandeerde afstemming door de associatiebrede coördinatiegroep.

De commissie waardeert de aandacht van de opleidingen voor de specifieke expertise en vakken-nis in het domein en het beleid om gastsprekers aan te trekken die deze expertise willen delen met de studenten. Het oprichten van een databank waarin de competentiekaarten of CV's van gastsprekers en docenten in verzameld worden geeft opleidingen de mogelijkheid om de compe-tenties helder in kaart te brengen, een idee waar de commissie achter staat.

Een duidelijk onthaal- en coachbeleid is onontbeerlijk en de commissie kon vaststellen dat alle opleidingen hier werk van maken. De opleidingen bieden hun docenten naast professionaliserings-mogelijkheden ook pedagogische ondersteuning, zoals het organiseren van een onderwijsdag rond didactische thema's. Wanneer de opleiding ervoor kiest om ook gastdocenten mee in de scope te nemen wil de commissie haar appreciatie uitdrukken. Didactische bijscholing vormt een absolute meerwaarde in de ogen van de commissie en de opleidingen worden dan ook aangemoedigd om dit overal aan te bieden aan hun docenten. Als good practice schuift de commissie het verplichten van het behalen van een pedagogisch getuigschrift voor het statutaire personeel naar voor.

De opleidingen spenderen volgens de commissie voldoende aandacht aan levenslang leren en professionalisering, via bijscholingen, studiedagen en themasessies. De lat ligt hoog, maar het aanbod is niet overal even goed uitgewerkt. Een aantal docenten ondervonden ook dat de hoge werkdruk hen vaak weghield van deze bijscholingen. De commissie moedigt de verdere uitwer-king van een uitgebreid navormingsbeleid dan ook erg aan en waardeert initiatieven zoals het ERNA-systeem, dat aanvragen voor navormingen faciliteert en registreert.

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen functioneringsgesprekken houden en om de zoveel jaar hun docenten laten evalueren door de studenten. In het bijzonder wil de commissie haar appreciatie uiten over het hanteren van kwalitatieve criteria en een gelijke kansen- & diver-siteitsbeleid bij aanwervingen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen voldoende aandacht spenderen aan de professi-onele gerichtheid van hun personeel en dat de selectieprocedures aan de maat zijn. Naar oordeel van de commissie is het personeel praktijkgericht, multidisciplinair samengesteld en goed op de hoogte van actuele evoluties in het vakgebied. Verder waardeert de commissie het wanneer de opleiding ook een vorming voorziet voor stagementoren.

Naast het eerder aangehaalde navormingsaanbod en levenslang leren wil de commissie ook de uitgesproken band die het personeel heeft met het werkveld aanhalen als positief punt. Op voor-waarde van een adequate inhoudelijke invulling is de commissie van oordeel dat een werkveld-stage voor docenten een meerwaarde kan betekenen voor de opleidingen.

De inspanningen rond internationalisering variëren van opleiding tot opleiding. De commissie vond in een bepaalde opleiding personeel met internationale uitstraling, zowel op klinisch als op academisch niveau. De commissie wil de opleidingen dan ook aanmoedigen om deelname aan internationale congressen en docentmobiliteit in het algemeen verder te stimuleren, en waardeert de daartoe reeds geleverde inspanningen.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

De commissie kon vaststellen dat de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg minder VTE tewerkstelt dan de andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Volgens de opleidingen valt dit te verklaren door de gezamenlijke organisatie door de hogescholen, maar desalniettemin is de commissie van oordeel dat de werkdruk en -last bijzonder hoog is. In sommige opleidingen is de druk op de opleidingscoördinatoren zodanig hoog dat de opleiding bij het wegvallen van een coördinator voor een loodzware uitdaging zou komen te staan. Hoewel de teams voortgestuwd worden door een lovenswaardig enthousiasme en er een evenwichtige leeftijdscurve is, zullen de opleidingen blijvend moeten anticiperen op de toenemende studentenaantallen. De commissie wil toch benadrukken dat in dit geval bijkomend personeel wenselijk is.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie vond dat de kwaliteit van de voorzieningen ondanks de onderlinge verschillen overal aan de maat was. In een opleiding in het bijzonder was de commissie onder de indruk van de organisatie en uitrusting van het vaardigheidscentrum.

In een bepaalde opleiding vond de commissie weliswaar dat de aangeboden voorzieningen in het praktijklokaal te beperkt zijn, dat de opsplitsing over twee campussen niet optimaal is, noch voor studenten noch voor het personeel. De commissie heeft weliswaar vertrouwen in de voorgestelde plannen om naar een nieuwe campus te verhuizen en raadt de opleiding in kwestie aan om werk te maken van een meer geïntegreerde leeromgeving.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen voldoende studie- en studentenvoorzieningen aanbieden aan de studenten in de bachelor-na-bacheloropleiding. De potentiële studenten worden meer dan voldoende geïnformeerd en de commissie is in het bijzonder tevreden over de mogelijkheid tot individuele begeleiding voor onder meer werkstudenten, al is dit niet overal even gangbaar. Indien de begeleiding enkel bij de coördinator ligt, wil de commissie toch vragen dat voldoende gekeken wordt naar de nodige administratieve ondersteuning voor die persoon. De commissie vraagt hier en daar meer aandacht voor een geformaliseerde studie- en studentenbegeleiding. Ze begrijpt dat de situatie van de bachelor-na-bachelorstudenten vaak anders is dan voor gewone bachelorstudenten, maar ze vraagt de opleidingen desalniettemin om deze studenten ook de mogelijkheid te geven om beroep te doen op de interne dienstverlening.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie kon vaststellen dat er in elke opleiding een aanzet is tot een systematische kwaliteitszorgcultuur, maar dat de uitwerking daarvan verschilt van opleiding tot opleiding. De commissie waardeert het wanneer de opleiding haar kwaliteitszorg beleidsmatig vastlegt in plannen, en in het bijzonder wanneer blijkt dat er een heuse bottom-up kwaliteitszorgcultuur aanwezig is in de opleiding. De commissie zag opleidingen die zich baseerden op het EFQM-model met hun TRIS-instrument en is tevreden wanneer dit resulteert in een kwaliteitshandboek. De metingen gebeuren frequent en geven aanleiding tot verbeteracties.

De commissie vindt het positief dat problemen bij gemeenschappelijke opleidingsonderdelen ter sprake komen in de coördinatiegroep van de drie partnerhogescholen.

Naast het hanteren van kwalitatieve evaluatiemethodes hecht de commissie ook veel waarde aan kwantitatieve evaluaties. De commissie zag op enkele plaatsen een goede, systematische mix van periodieke bevestigingen en focusgesprekken en vraagt opleidingen waar dit aspect onderbelicht is om op dat vlak een tandje bij te steken. Zowel focusgesprekken als kwantitatieve metingen zijn cruciaal voor een goed kwaliteitszorgbeleid.

De commissie kon evenwel vaststellen dat de responsgraad bij de studenten in de meeste opleidingen eerder beperkt is. Ze vraagt dan ook dat hier meer aandacht aan besteed wordt. Het koppelen van het invullen van de bevestiging aan de examens lijkt een methode te zijn die werkt. Verder vindt de commissie het bevestigen van de gastsprekers een waardevol idee en vraagt opleidingen om blijvend aandacht te hebben voor de mening van de gastsprekers.

Ten slotte vraagt de commissie aan de opleidingen om blijvend aandacht te spenderen aan de tevredenheid op de stageplaatsen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie zag dat de drie opleidingen allen een duidelijk beleid hebben uitgewerkt, al dan niet vastgelegd in een kwaliteitshandboek of een jaaractieplan. De commissie betreurt het echter dat het kwaliteitshandboek in de ene instelling ontoegankelijk en weinig overzichtelijk is en dat de acties in het operationele jaaractieplan van de andere opleidingen geen meetbare streefdoelen of indicatoren bevatten en te veel nadruk leggen op ad hoc verbeteringen.

De commissie waardeert het wanneer de opleiding de kwaliteitszorgcultuur verankert in de opleiding, kort op de bal speelt en op basis van feedback uit gesprekken en bevestigingen verbeteracties opstelt. De commissie hecht veel belang aan het opnemen van de verbeteracties in een goed uitgewerkte PDCA-cyclus en moedigt de opleidingen aan om te kiezen voor een systematische aanpak op dit vlak. Hoewel het in een kleinere groep verleidelijk kan zijn om te kiezen voor een informele aanpak wil de commissie toch vragen om de eigen interne kwaliteitszorg systematisch te organiseren.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon constateren dat de meeste opleidingen alle stakeholders consequent betrekken, via overlegvergaderingen, opleidingsadviesraden en alumnibevestigingen. De commissie waardeert in het bijzonder de bottom-up aanpak die op sommige plaatsen georganiseerd wordt. Tegelijkertijd uit de commissie ook haar appreciatie voor de coördinator die contact houdt met de gastlectoren via het bijwonen van de lessen en de rol van contactpersoon die deze persoon speelt tussen de opleiding, haar studenten en de partnerhogescholen.

Het personeel wordt betrokken door overlegvergaderingen, opleidingscommissies of personeelsvergaderingen. De commissie waardeert het wanneer de perceptiemetingen naar het personeel teruggekoppeld worden en de docenten systematisch opgevolgd worden.

Het ontbreken van een formele alumniwerking of overlegstructuur is iets wat de commissie ten zeerste betreurt. Ze vraagt de betrokken opleiding dan ook om hier aandacht aan te spenderen. Een informele aanpak en een open cultuur is lovenswaardig, maar geen volwaardig alternatief voor een formeel overlegorgaan.

De contacten met het werkveld worden onderhouden door het organiseren van opleidingsadviesraden of vertegenwoordiging in de departementale raad. Sommige opleidingen spelen op die manier in op de vernieuwingen van het beroepenveld, wat de commissie apprecieert. De formele betrekking van mensen uit het werkveld bij wordt door de commissie als een absolute meerwaarde beschouwd.

De studenten worden in alle opleidingen voldoende betrokken volgens de commissie. De betrokkenheid van studenten uit de bachelor-na-bachelor zelf bij studentenvertegenwoordiging kan hier en daar nog wat aangemoedigd worden en de studentenbevragingen kunnen op sommige plaatsen wat meer geformaliseerd worden. De commissie vraagt om het geformaliseerde overleg met de studenten zo frequent mogelijk te doen.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie is over het algemeen tevreden over het gerealiseerd niveau van de opleidingen. De alumni stellen allen dat ze vlot tewerkgesteld worden in de sector en op sommige plaatsen als experts beschouwd worden door het werkveld. De studenten verwerven overal een degelijk theoretisch inzicht, maar de commissie is van oordeel dat een opleiding in het bijzonder voldoende dient te waken over de training en toetsing van praktische vaardigheden.

Zoals eerder aangehaald waardeert de opleiding de keuze voor een bachelorproef, zeker wanneer de projecten maatschappelijk relevant zijn en bruikbaar zijn in het werkveld. Over het concept van een bachelorproef als wetenschappelijk artikel is de commissie eveneens positief, maar ze maakt zich ernstig zorgen wanneer dit niveau niet bereikt wordt. De commissie stelde vast dat de kwaliteit van een aantal proeven ondermaats was en niet adequaat gequoteerd. De commissie vraagt dan ook dat dit concept grondig herbekeken wordt.

De commissie kon vaststellen dat, hoewel een aantal opleidingen wel de mogelijkheid aanbieden om aan een internationale stage deel te nemen, er weinig tot geen studentenmobiliteit is. Ze betreurt dit en vraagt de opleidingen om dit toch van naderbij te bekijken. Ze waardeert geleverde inspanningen rond docentenmobiliteit en internationalisation at home en moedigt die ook verder aan in alle opleidingen.

Ten slotte vraagt de commissie dat opleidingen steevast opteren voor een uniforme aanpak wat de stagefeedback betreft.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een hoge studie-efficiëntie halen. De meeste opleidingen zetten een formeel streefdoel voorop en halen dat ook. De opleidingen worden met relatief weinig drop-out geconfronteerd en worden dan ook opgevolgd door exitgesprekken. De commissie waardeert een bewuste opvolging en analyse van de cijfers en verkiest een formele drop-out controle boven een informele aanpak. De blijvende analyse van de uitstroom is wenselijk.

De commissie vraagt de opleidingen om te overwegen een vergelijking tussen de hogescholen te maken van de rendementscijfers, zeker in het licht van de samenwerking tussen de partners.

VERGELIJKENDE TABEL

BNB Pediatrische gezondheidszorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

	K.H.Kempen	KHLeuven	KHLim
BNB Pediatrische Gezondheidszorg			
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	G	G	G
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	E	G
Onderwerp 2 Programma	V	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G	G	G
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	G	O
facet 2.3 Samenhang	V	V	V
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	G	G	V
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	V	V
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	E	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	G	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	E	V
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	E	V
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	G	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	G	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	G	G	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	V	O
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	G	G	O
facet 6.2 Onderwijsrendement	G	G	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding. Op de campus Lier is er het departement Gezondheidszorg en op de campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven) sinds 2002. In 2008 ondertekenden de K.H.Kempen, de KHLim en de KHLeuven een samenwerkingsovereenkomst wat de bachelor-na-bacheloropleidingen en het aanbod permanente vorming betreft. Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg worden sindsdien vier opleidingsonderdelen samen georganiseerd en zijn er afspraken rond klinisch onderwijs (stage).

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Turnhout binnen het departement Gezondheidszorg en op de campus in Lier binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Turnhout organiseert naast de opleiding Pediatrische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Geestelijke gezondheidszorg en Oncologische gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Pediatrische gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Operatieve pleegkunde, Sociale gezondheidszorg en Geriatrische gezondheidszorg.

De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Pediatrische gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 23 studenten ingeschreven op de campus Lier en 11 studenten op de campus Turnhout.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg opgesteld is in samenwerking met de Associatie KU Leuven en gedragen wordt door alle hogescholen in de Associatie. De commissie constateerde daarnaast dat de decretale richtlijnen worden nageleefd, wat blijkt uit een tabel waarin het verband tussen de algemene, de algemeen beroepsgerichte en de domeinspecifieke competenties uit het Structuurdecreet en het competentieprofiel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt verduidelijkt. De commissie apprecieert het dat het profiel gedragsindicatoren en rollen hanteert die zijn gebaseerd op het competentieprofiel van de basisopleiding Verpleegkunde: de pediatrisch verpleegkundige treedt op als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als lid van het team en als lid van de samenleving.

Verder heeft de opleiding bij het opstellen van haar competentieprofiel rekening gehouden met andere documenten, zoals de onderwijsvisie en het onderwijsconcept van de hogeschool en de strategische doelstellingen van het beleidsplan van de hogeschool. Bovendien is het al gericht op afstemming met het ministerieel besluit voor de Bijzondere Beroepstitel van verpleegkundige gespecialiseerd in de pediatrie en neonatologie dat begin 2012 in voege is getreden.

De commissie kan zich vinden in het nagestreefde niveau en de oriëntatie van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de K.H.Kempen. Volgens de commissie richt de opleiding zich voornamelijk op het bereiken van een expertniveau. De stakeholders met wie de commissie in gesprek ging, bevestigden dat de opleiding geslaagd is in deze doelstelling.

Het competentieprofiel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg bestaat uit 21 competenties, die hieronder zijn weergegeven:

- empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid;
- een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het cliëntensysteem en het interdisciplinaire team;
- ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen;
- een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen;

- verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief;
- relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde;
- verpleegproblemen en -behoeften identificeren en onderscheiden;
- doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliënt- en zorgsysteem;
- verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren;
- de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen;
- relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren;
- primaire en secundaire preventie toepassen;
- de zorg organiseren en coördineren;
- handelen in functie van kwaliteitszorg;
- zich professioneel ontwikkelen;
- medestudenten en collega's begeleiden;
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking binnen het verpleegkundige team;
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen;
- openstaan voor diversiteit in de samenleving;
- positief bijdragen tot de profilering van het beroep;
- openstaan voor het economisch, sociaal en ethisch beleid binnen de gezondheidszorg.

De 21 competenties, die hierboven weergegeven zijn, worden in het competentieprofiel verder in een honderdtal gedragsindicatoren gespecificeerd. De commissie kan zich vinden in de gedragsindicatoren, maar vraagt wel om de realiseerbaarheid van meer dan honderd gedragsindicatoren, die slechts over zestig studiepunten verspreid zijn, in de gaten te houden. Om het expertniveau aan te geven, werden gedragsindicatoren uitgeschreven specifiek voor de expertrol die studenten verwerven na het afwerken van de opleiding. Dit vindt de commissie positief.

Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die ontbreekt in het competentieprofiel. Ze vindt het relevant om daarin verandering te brengen. De commissie merkte daarentegen dat de opleiding toenemend belang hecht aan de internationalisering van haar onderwijs en al een duidelijke visie heeft daarop, alsook inspanningen levert om de internationalisering in de opleiding te verhogen. In een aantal opleidingsonderdelen heeft ze bijvoorbeeld bewust meer ruimte gemaakt voor de interculturele focus. De commissie vindt het wenselijk om die aandacht voor de internationale component te expliciteren in de doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in de bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde dat het competentieprofiel tot stand is gekomen in samenwerking met de verschillende hogescholen binnen de Associatie KU Leuven, en dat het werd afgestemd op de vernieuwde versie van het beroepsprofiel tot kinderverpleegkundige van het Nationaal Verbond van Katholieke Verpleegkundigen en Vroedvrouwen (NVKVV). De commissie vindt het eveneens positief dat de opleiding al geanticipeerd heeft op de vereisten van de Bijzondere Beroepstitel, die begin 2012 van kracht is gegaan. De aandacht voor de visie van het beroepenveld en de andere pediatrieopleidingen is volgens de commissie zeker positief. Op internationaal niveau heeft Pediatrische gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding geen identieke equivalenten, wat een benchmarking bemoeilijkt. Toch onderhoudt de opleiding verschillende contacten met buitenlandse partners zoals de Paediatric Nurses Association of Europe (PNAE), en raadpleegden de opleidingsverantwoordelijken profielen uit min of meer gelijkaardige opleidingen in Nederland en Wallonië.

In het algemeen constateerde de commissie dat de opleiding zich kan vinden in het domeinspecifiek referentiekader van de commissie, en dat het competentieprofiel van de opleiding en het domeinspecifiek referentiekader van de commissie gelijklopend zijn. Inhoudelijk kan volgens de commissie in de doelstellingen nog meer plaats worden gemaakt voor diversiteit op een neonatologische of een kinderafdeling. Het competentieprofiel, dat in samenwerking met de andere geassocieerde hogescholen werd opgesteld, ligt overigens mede aan de basis van het referentiekader van de commissie. De commissie is lovend over de nauwe samenwerking met de verschillende belangengroepen en de partnerinstellingen binnen de associatie bij de opstelling van het competentieprofiel. Het samenwerkingsverband met de KHLeuven en de KHLim is uniek, en betekent een meerwaarde voor de opleidingen. Ze drukt de hoop uit dat de sterk gecentraliseerde aanpak werkbaar blijft, wat niet evident is gezien de toenemende studentenaantallen.

De commissie vindt het positief dat het competentieprofiel is voorgelegd aan de gemeenschappelijke opleidingsadviesraad van de samenwerkende opleidingen, die het profiel heeft gevalideerd. De adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers uit de academische wereld, de samenwerkende hogescholen, het werkveld, de beroepsorganisaties, de studenten en enkele internationale contacten. Vanuit de opleidingsadviesraad werd toen voorgesteld om een brede bevraging te houden, waarop alle naburige hoofdverpleegkundigen van pediatrie en neonatologische afdelingen werden aangeschreven om het competentieprofiel in maart 2010 te beoordelen. In april-juli 2010 heeft de opleiding het competentieprofiel voorgelegd aan de gastdocenten tijdens een bijeenkomst van de opleidingsonderdeelcommissie, waarin alle opleidingsverantwoordelijken uit het samenwerkingsverband samenzitten met alle docenten en gastsprekers die betrokken zijn bij het opleidingsonderdeel. Tijdens de gesprekken met de gastsprekers en de docenten heeft de commissie vastgesteld dat zij op de hoogte zijn van het competentieprofiel, en dat zij zich kunnen vinden in wat het profiel vooropstelt. Volgens hen is het competentieprofiel accuraat opgesteld. Er kunnen volgens de commissie nog meer inspanningen worden geleverd om het competentieprofiel bekend te maken bij de gastsprekers.

Ook het werkveld is op de hoogte van het competentieprofiel van de opleiding. Tijdens het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld vernam de commissie dat werkgevers expliciet op zoek zijn naar werknemers met het diploma van een bachelor-na-bacheloropleiding, omdat zij de competenties van zo'n afgestudeerde hoger en meer verdiepend inschatten dan deze van iemand die de basisopleiding heeft afgewerkt. De commissie waardeert de betrokkenheid van het beroepenveld bij het competentieprofiel, maar vindt dat dit nog verder kan worden gysystematiseerd. De commissie merkte immers een gevarieerde betrokkenheid op, afhankelijk van de verschillende programma-inhouden. De stagementoren, of verpleegkundigen die studenten

begeleiden op de stageplaatsen, ontvangen een evaluatiefiche, waarop het competentieprofiel onder de vorm van stage-gedragsindicatoren is vermeld. Zij gaven wel aan dat dit document soms niet eenvoudig is om mee te werken.

Ten slotte zijn ook de studenten bekend met de opleidingsdoelen en het competentieprofiel. Zij kunnen de competenties raadplegen op de website van de K.H.Kempen, waarop de competenties opgenomen zijn in de ECTS-fiches. Ook is op de digitale leeromgeving Toledo een community 'Banaba in de pediatrie gezondheidszorg' opgericht, waar studenten de competenties kunnen vinden. Verder zijn ze opgenomen in de stage-informatiegids. In het begin van het academiejaar volgen de studenten een presentatie door de opleidingsverantwoordelijken, waarin het competentieprofiel aan bod komt. De student werkt actief met het competentieprofiel, doordat hij of zij persoonlijke leerdoelen moet aangeven aan het begin van de stage.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het programma van de opleiding onder de loep genomen, en stelt dat de competenties op een adequate manier zijn omgezet in een goed onderbouwd programma. De commissie waardeert het dat de opleiding een concordantiematrix/competentiematrix heeft opgesteld. Hierdoor is het duidelijk welke competenties aan bod komen in welk opleidingsonderdeel. De commissie betreurt het dat de opleiding de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties niet rechtstreeks in de matrix heeft opgenomen. Het zou de transparantie ten goede komen om die competenties ook aan de verschillende opleidingsonderdelen

toe te wijzen. Verder meent de commissie dat het programma bijdraagt tot de realisatie van de doelstellingen. In het gesprek met de studenten vernam de commissie dat zij tevreden zijn over de inhoud van de verschillende opleidingsonderdelen. Volgens hen komen zowel biomedische als verpleegtechnische aspecten in een evenwichtige mate aan bod in de lessen. Bovendien komen ook psychosociale wetenschappen aan bod. De commissie meent verder dat de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen zich op een expertniveau bevinden.

Het programma van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg omvat volgens de commissie een uitgebalanceerde combinatie van theoretische en praktische leerinhouden. Dat programma houden alle drie de partnerhogescholen van de Associatie KU Leuven aan sinds 2006–2007. Het curriculum aan de K.H.Kempen wordt bovendien gedeeltelijk samen met de KHLim en de KHLeuven georganiseerd. Concreet worden daarvan 21 studiepunten gezamenlijk met de twee bovvermelde hogescholen ingericht. Dat zijn voornamelijk de theoriegerichte opleidingsonderdelen, die als modules ingericht zijn. Het programma bestaat in totaal uit vijf theoretische opleidingsonderdelen, met daarnaast het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs, waaronder de praktijkstage valt, en de Scriptie. Van de theoretische opleidingsonderdelen verzorgt het departement Gezondheidszorg van de K.H.Kempen in Turnhout Intensieve zorgen pediatrie (opleidingsonderdeel 2, ofwel OPO2) en de KHLim Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere (OPO4). Het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OPO3) wordt op jaarlijks wisselende basis gedoceerd in een van de drie instellingen. Neonatologie' (OPO1) wordt zowel aan de K.H.Kempen als aan de KHLeuven gedoceerd; de studenten van de KHLim worden daarvoor aan de KHLeuven verwacht, en de studenten van de K.H.Kempen krijgen les op de campus Lier. Het vijfde opleidingsonderdeel, Verpleegkundige wetenschappen, (OPO5) wordt ten slotte door elke opleiding apart gedoceerd, net zoals de begeleiding van de praktijkstage en de scriptie per hogeschool is georganiseerd. Voor de K.H.Kempen betekent dit dat zowel de campus Lier als de campus Turnhout afzonderlijke opleidingsonderdelen Verpleegkundige wetenschappen en Scriptie hebben, die soms wel verschillen wat inhoud of organisatie betreft, maar dezelfde competenties nastreven. In het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen komen aspecten zoals opzoeken en verwerken van literatuur, ontwikkelen van hulpmiddelen voor kwaliteitszorg, implementatie en innovatie, en ethiek aan bod. De commissie meent dat het een meerwaarde is dat de samenstelling van de studentengroep binnen dit opleidingsonderdeel erg divers is, waardoor multidisciplinariteit wordt gestimuleerd. Verder waardeert de commissie het dat dit opleidingsonderdeel een inhoudelijk sterk programma heeft, met de nadruk op de praktische toepasbaarheid in het domein. Het is vooral gericht op het integreren van wetenschappelijk onderzoek en is over de twee campussen van de K.H.Kempen heen een meerwaarde voor het schrijven van de scriptie. Dit kon de commissie ook terugvinden in de stageverslagen en de papers die studenten in de loop van het jaar maken.

De gezamenlijk ingerichte opleidingsonderdelen van de partnerscholen worden opgevolgd door de coördinatiegroep, waarin de verschillende hogescholen vertegenwoordigd zijn. De decentralisatie van het opleidingsonderdeel Neonatologie is volgens de opleiding aangewezen, omdat anders te grote studentengroepen het verdiepend leren zouden verhinderen. De commissie vindt het werken in kleinere groepen relevant voor bepaalde onderdelen van het vaardigheidsonderwijs, maar is ook van mening dat het studentenaantal momenteel geen bedreiging vormt voor het kennisonderwijs binnen Neonatologie.

De commissie is van mening dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg op praktisch en organisatorisch vlak degelijk is opgebouwd en op maat is van de werkstudenten. Het curriculum bevat geen keuzetrajecten of keuzeopleidingsonderdelen, maar studenten kunnen wel enigszins kiezen hoe ze hun stageperiodes invullen (zie *facet 2.2*).

De commissie begreep dat er nog geen duidelijke procedure voor curriculumherziening voorhanden is in de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg van de K.H.Kempen, maar dat de opleiding daar wel aan werkt. De laatste fase van een curriculumherziening in de bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde werd afgerond op het einde van het academiejaar 2011–2012, waarna de bachelor-na-bacheloropleidingen hun curriculumherziening aansluitend willen voorbereiden. Ten tijde van het visitatiebezoek vernam de commissie dat het vooral de opleidingsverantwoordelijken zijn die aansturen op curriculumherziening. De commissie vindt het positief dat de stakeholders van de opleiding de nodige informatie kunnen bezorgen aan de opleidingsverantwoordelijken aangaande het curriculum. Zo bevestigden de vertegenwoordigers van het werkveld aan de commissie dat zij ruimte hadden om aanpassingen aan het curriculum door te geven en dat zij, indien ze als gastspreker in de opleiding actief zijn, ook de nodige ruimte krijgen om te spreken over vernieuwingen in het beroepenveld. Ook via de opleidingsadviesraad (zie *facet 1.2*) en de opleidingsonderdeelcommissie kunnen zij herzieningen aangeven. De studenten kunnen via focusgesprekken, perceptiemetingen en de opleidingsadviesraad eveneens veranderingen aangeven. Curriculumherzieningen worden daarnaast ook aangestuurd en opgevolgd door de coördinatiegroep. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat mogelijkheden tot kruisbestuiving steeds worden onderzocht. De commissie waardeert het dat de opleiding bij curriculumherziening rekening houdt met de situatie van werkstudenten, voor wie het programma haalbaar moet blijven in combinatie met hun werksituatie. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding zeer ontvankelijk is voor nieuwe suggesties vanuit het werkveld, en dat er snel wordt ingespeeld op mogelijke hiaten in kennis of op voorstellen van de studenten. Verder is ook de banabacoördinator, die de zeven bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout van de hogeschool coördineert, betrokken bij het vastleggen van de curricula van de opleidingen, wat volgens de commissie de verticale samenhang tussen de programma's van de opleidingen bevordert.

De commissie heeft vastgesteld dat de K.H.Kempen inspanningen levert om de internationale dimensie in het programma en de opleiding te verhogen. De hogeschool heeft bepaalde strategische doelstellingen rond internationalisering uitgewerkt. Verder is er vanuit de hogeschool een nieuwsbrief aangaande de internationaliseringsactiviteiten. Ook de bachelor-na-bacheloropleiding(en) dien(t)en een plan van aanpak rond internationalisering uit te werken. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie vernomen dat het voor studenten van een bachelor-na-bacheloropleiding, die meestal ook al (deeltijds) in het werkveld staan, vaak moeilijker is om lange buitenlandse bezoeken uit te voeren of stages te lopen. De opleiding geeft aan dat het beleid rond internationale stage ook nog niet helemaal is uitgewerkt. De commissie erkent dat het uitvoeren van langere stages in het buitenland voor werkstudenten niet eenvoudig is. Toch wil de commissie de opleiding aanmoedigen om hier verdere inspanningen voor te leveren. Korte buitenlandse bezoeken of het een buitenlands congres bijwonen, zijn hierbij eveneens een meerwaarde. Wel is de commissie tevreden over de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding neemt. Zo worden op de campussen jaarlijks 'internationale dagen' georganiseerd, waarop internationale docenten een aantal lessen verzorgen in de bachelor-na-bacheloropleiding(en). Ook in het programma van de opleiding zitten vernieuwingen die internationaal bekend zijn of resultaten zijn van internationaal onderzoek. In de stageopdrachten en bij het schrijven van de scriptie verwacht de opleiding van haar studenten dat zij internationale literatuur of onderzoeksresultaten integreren in hun werk. De studenten moeten minstens vijf internationale publicaties lezen en gebruiken. De gastlectoren verwerken informatie van internationale congressen en actuele ontwikkelingen uit het werkveld in hun lessen. Volgens de studenten leren zij uitgebreid en praktijkgericht hoe zij op de latere werkvloer met diversiteit kunnen omgaan in het opleidingsonderdeel Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere. De commissie hoopt dat het hogeschoolbeleid rond internationalisering

in de toekomst nog verder vertaald wordt naar de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. De commissie suggereert om het samenwerkingsverband te benutten en vanuit gezamenlijk overleg overkoepelende initiatieven met betrekking tot internationalisering op te starten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan het beleid rond internationalisering en buitenlandse stages verder op te volgen en uit te werken.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is lovend over de professionele gerichtheid van de opleiding, die aan de hand van haar multidisciplinaire programma inspeelt op het wijzigende zorgmodel van onze maatschappij. De opleiding geeft aan dat het programma systematisch aandacht schenkt aan kennisontwikkeling, vaardigheden die het maatschappelijk en het beroepsmatig functioneren ondersteunen, en aan werkveldervaring. Het programma wordt verzorgd door lectoren en praktijklectoren die naast hun onderwijsopdracht werkzaam zijn in de acute of chronische pediatrie. Ook de nauwe samenwerking met de verschillende partners uit het werkveld is een troef, aangezien die contacten de input van actuele ontwikkelingen in het programma garanderen. De studenten en de alumni beschouwen daarnaast de gemeenschappelijke organisatie met de andere partnerhogescholen als een grote meerwaarde; op die manier komen zij ook in contact met de expertise van andere kenniscentra. Deze meerwaarde compenseert volgens de studenten de regelmatige verplaatsingen die zij van de ene naar de andere hogeschool of ziekenhuis moeten afleggen. De commissie is van mening dat de opleiding erin slaagt om het nagestreefde expertniveau te vertalen in alle opleidingsonderdelen van het programma dankzij de sterke verwevenheid met de beroepspraktijk. Er is aandacht voor een optimale afstemming tussen theoretische opleidingsonderdelen en de stageperiodes. De evidence-based aanpak is op verschillende niveaus in de opleiding verankerd.

Binnen de studietijd van het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs is een deel bestemd voor een training van gespecialiseerde en complexe vaardigheden. In 2009–2010 is de opleiding gestart met het geven van trainingen in advanced paediatric life support voor de neonat en het kind (APLS) en het aanprikken van een geïmplanteerde intraveneuze toegangspoort. De opleiding plant een uitbreiding van deze training en heeft een voorstel voorgelegd aan de stuurgroep van het samenwerkingsverband. De opleiding vindt deze training een meerwaarde en onderschrijft de plannen van de opleiding tot uitbreiding ervan. In het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie is in de ogen van de commissie ook meer aandacht voor advanced life support noodzakelijk.

Klinisch onderwijs, dat de stage omvat, bevat daarnaast voornamelijk het uitwerken van drie verschillende opdrachten. In de beide departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen maken de studenten een patiëntenstudie met aanbevelingen voor de praktijk, beschrijven ze de impact van een chronische ziekte of handicap op de totale context van een kind, en maken ze een project rond een zorgprobleem voor een patiënt of patiëntengroep op de stageafdeling. De studenten Pediatrische gezondheidszorg lopen in totaal 450 uren stage, verspreid over drie stageperiodes en drie stageplaatsen. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij de soort stage en de stageplaats kunnen kiezen maar niet de stageperiode. De opleidingscoördinator verzorgt de organisatie van de stage en stelt een stagetraject voorop, dat bestaat uit 16 weken stage met een gemiddelde van 28 uren stage per week. De aanpak en de organisatie van de stage zijn in elk van de verschillende departementen van het samenwerkingsverband gelijklopend. De commissie vindt het ook positief dat overal dezelfde competenties worden nagestreefd, de studenten dezelfde documenten hanteren bij de stage en dezelfde opdrachten uitvoeren. De commissie is van mening dat de opsplitsing van de stage over meerdere stageplaatsen bijdraagt tot de brede competentieontwikkeling van de studenten. Verder is de commissie positief over het feit dat studenten zowel in grotere, universitaire maar ook perifere ziekenhuizen stage lopen. Bovendien waardeert ze de optimale afstemming tussen de theoretische opleidingsonderdelen en de stages. De eerste stage start voor opleidingsonderdelen 1 en 2, en vindt verplicht plaats op een dienst Neonatologie, met inbegrip van pediatrische intensieve zorg. De commissie vindt het een goede zaak dat de stage op een neonatale afdeling werd verplicht. De tweede stage situeert zich voor opleidingsonderdeel 3 en de derde stage voor opleidingsonderdeel 4. Voor deze stages kunnen de studenten kiezen uit verschillende afdelingen: algemene en gespecialiseerde medisch-chirurgische eenheden voor kinderen – met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallenzorg en pediatrische basisgezondheidszorg –, de extramurale pediatrische zorg of de kinderen jeugdpsychiatrie. Tijdens de tweede stage ligt de focus wel op de chronische zorg. De derde stage situeert zich in een medisch-psychologische setting. De commissie erkent dat op die manier de stages naadloos aansluiten op de theoretische opleidingsonderdelen en de wisselwerking bevorderen. De verschillende stagecontexten voldoen daarnaast aan de vereisten van de bijzondere beroepstitel. De studenten formuleren voor de stage aanvangt, persoonlijke leerdoelen en evalueren zichzelf na de stage. De commissie heeft uit de gesprekken afgeleid dat de opleiding een aanbod van stageplaatsen voorzien heeft, dat evenwel niet altijd ten volle wordt benut. De studenten zijn in het algemeen wel zeer tevreden over de mogelijkheden die de stage hen biedt. De koppeling van theorie en de aansluitende stages is volgens hen een absolute meerwaarde, waardoor ze verschillende ervaringen kunnen opdoen. Na de stage voelen ze zich sterker als persoon en hebben ze veel bijgeleerd.

De werkstudenten van de opleiding hebben de mogelijkheid om 350 van de 450 uren stage te lopen in hun eigen afdeling, mits zowel de instelling als de afdeling aan bepaalde criteria voldoet. Hoewel de studenten wegens organisatorische redenen vaak tevreden zijn over de stage op hun eigen werkplaats en ze dagelijks een stagefiche over het verloop van de stage invullen, vindt de commissie dat de stage op de eigen werkplek een specifieke uitwerking en begeleiding vereisen, wat nu nog niet altijd het geval is. Ook de evaluatie van een dergelijke stage is geen sinecure. Volgens de commissie is het een aandachtspunt voor de opleiding om studenten meer te stimuleren op andere plaatsen dan hun eigen werkplek stage te lopen. Volgens de commissie is het lopen van stage op de eigen afdeling immers enkel verdiepend mits alle noodzakelijke randvoorwaarden zijn vervuld. Het uitwisselen van werkstudenten tussen gelijkaardige afdelingen in andere ziekenhuizen kan werkstudenten een rijke ervaring aanbieden. De commissie waardeert het wel dat de opleiding meewerkt aan een onderwijs- en ontwikkelingsproject over werkplekieren.

Zoals vermeld in facet 2.1 is het volgen van een internationale stage moeilijk in de opleiding. In de academiejaren 2006–2007 en 2008–2009 liepen vier studenten van de campus Lier stage in het buitenland. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om verder te werken aan een beleid dat internationale stages voor meer studenten mogelijk maakt.

Wat stagebegeleiding betreft, meldden de studenten een iets andere aanpak in Lier dan in Turnhout. De stagebegeleiders die de stage evalueren (in samenspraak met de stagementoren), zijn meestal docenten van de hogeschool. Volgens de studenten verloopt de begeleiding van de studenten van de campus Turnhout sneller. Ook is het soms afhankelijk van docent tot docent hoe diep men ingaat op de leerdoelen die de studenten zichzelf moeten stellen. De directe werk- en stagebegeleiding ligt echter bij de stagementoren of verpleegkundigen van de afdeling waar de student stage loopt. Volgens de studenten is het vaak moeilijk om op de stageplaats nuttige feedback van verpleegkundigen te krijgen. De stagementoren op de stageplaats zijn een meerwaarde volgens hen. In het licht van de stage-evaluatie meent de commissie dat de stagebegeleiding door docenten van de hogeschool kan worden uitgebreid. Zo pleit de commissie voor minstens één stagebezoek. Wel menen de studenten dat zij goed geïnformeerd waren over alles wat met de stage te maken heeft. Ze beschikken over een uitgebreide informatiebundel, die alle opleidingen Pediatrische gezondheidszorg in de Associatie KU Leuven hanteren.

De alumni met wie de commissie in gesprek ging, haalden de meerwaarde van het eindwerk in de opleiding aan. In de campus Lier is het eindwerk een individuele groepsopdracht; in de campus Turnhout wordt het eindwerk opgevat als een groepsopdracht. Voor de opdrachten voor het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' is het omgekeerde het geval: de opdrachten in Lier zijn groepsopdrachten, die in Turnhout individueel. De commissie meent dat de uitwerking in een groepsopdracht of een individuele opdracht beide kan, als die opdrachten maar het expertniveau bereiken, en op voorwaarde dat de beoordelingscriteria duidelijk omschreven zijn en gekend zijn door de student voor de aanvang van de opdrachten. Het eindwerk wordt door de student in samenwerking met een promotor (Lier)/procesbegeleider (Turnhout) en een praktijkbegeleider uit het werkveld gemaakt. De studenten moeten zelf op zoek gaan naar deze praktijkbegeleider, die een infobundel over het eindwerk ontvangt, zodat hij of zij voldoende geïnformeerd is. De student kan zelf een onderwerp aanbrenge of maakt een keuze uit onderwerpen die het werkveld aanbrengt. De oud-studenten vinden het eindwerk erg zinvol, omdat ze er de verschillende competenties uit de opleidingsonderdelen in moeten combineren. Vaak gebruiken de alumni na afstuderen de resultaten van de eindwerken nog steeds in het werkveld. De wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding, met een focus op systematisch literatuuronderzoek, is volgens de commissie dan ook een sterk punt van de opleiding.

De commissie heeft het cursusmateriaal ingekeken en is van mening dat het materiaal goed is uitgewerkt. De cursusinhouden zijn toepassingsgericht en actueel. Zoals ook vermeld in facet 2.6 kan de opleiding de vormgeving van de cursussen nog wat bijsturen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de stages op de eigen afdeling te beperken en stage lopen in andere ziekenhuizen of afdelingen aan te bieden, ter bevordering van de kwaliteit van de opleiding. Ook dient er aandacht te gaan naar de uitbreiding van de stagebegeleiding.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie oordeelt dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg, zoals dat in samenwerking met de andere opleidingen binnen de Associatie KU Leuven is opgesteld, qua structuur en consistentie een evenwichtig geheel biedt. De commissie ondervond een grote cohesie in het programma, mede dankzij de modulaire opbouw. Om de doelgerichtheid van het programma te ondersteunen, onderscheidt de opleiding een beroepsinhoudelijk programma (de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen), een wetenschappelijk programma (het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen) en een integratieprogramma (de opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs en Scriptie).

De commissie heeft gemerkt dat de opleidingscoördinatoren van de drie partnerhogescholen met regelmaat overleggen en de samenhang van het programma opvolgen. Gestructureerd overleg is echter blijvend noodzakelijk: ondanks het vlotte overleg met de andere associatiepartners is het de commissie niet ontgaan dat de gecentraliseerde samenwerking soms botst op verschillen in klemtoon of aanpak. De gastsprekers van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de K.H.Kempen waren positief over de samenhang in het programma. De commissie heeft uit het gesprek afgeleid dat de gastsprekers jaarlijkse overlegvergaderingen met de opleidingscoördinatoren van de drie partnerscholen op de agenda hebben staan (dit zijn de eerder vermelde bijeenkomsten van de opleidingsonderdeelcommissies), en ook onderling binnen de hogeschool een overlegvergadering hebben waarin ze hun wensen op elkaar afstemmen. Verder is er maandelijks een 'banabavergadering', afzonderlijk voor de beide departementen Gezondheidszorg, waar overleg rond de opleidingsonderdelen Verpleegkundige wetenschappen en Scriptie, en het uitwisselen van good practices op het programma staan. De commissie vindt het een meerwaarde dat de opleidingscoördinatoren zelf lessen van docenten of gastsprekers meevolgen en zo zicht krijgen op de inhoud ervan. Dit komt de samenhang van het programma ten zeerste ten goede.

De commissie merkt op dat het aanhouden van de drie leerlijnen, namelijk de biomedische, psychosociale en verpleegkundige leerlijn, doorheen de verschillende opleidingsonderdelen de realisering van de eindcompetenties ondersteunt. Dat uit zich ook in de gelijkmatige verdeling van de studiepunten en de planning van de opleidingsonderdelen in zowel het eerste als het tweede semester. Zowel de theorie- als praktischelementen zijn voldoende vertegenwoordigd in het curriculum. Er zit volgens de commissie een duidelijke verticale samenhang in de opvolging tussen de stages en de theoretische opleidingsonderdelen. Ook de keuze van stageplaatsen neemt toe in complexiteit naarmate het curriculum vordert; studenten zullen nooit hun eerste stage meteen starten op een spoedafdeling. Deze volgtijdelijkheid uit zich in het feit dat de opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs en Scriptie als afsluitstukken van de opleiding worden gezien en bijgevolg op het einde van een studietraject aan bod komen, dus na of tijdens het volgen van de theoretische opleidingsonderdelen. Het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen wordt voor of tijdens het opleidingsonderdeel Scriptie afgerond.

In het gesprek dat de commissie met de studenten voerde, vernam de commissie dat zij geen problemen ervaren met de samenhang en meer bepaald met overlappingsen in het programma. De studenten geven aan dat sommige zaken eerder een opfrissing zijn in plaats van overlap. Wanneer overlappingsen voorkomen, kunnen zij deze bespreken tijdens contacten met de opleidingscoördinator, in evaluaties van opleidingsonderdelen en in focusgesprekken. Volgens de studenten hadden zij in het verleden al dergelijke zaken aangehaald en voelen zij zich gehoord bij de opleiding. De docenten en gastsprekers zijn ook tevreden dat ze daardoor snel feedback op hun lessen ontvangen. De commissie merkt wel op dat ten gunste van de kwaliteit van de opleiding bewuste overlappingsen of herhaling beter beperkt kunnen worden gehouden. De studenten meldden dat zij niet het idee hadden dat er hiaten in het programma te vinden zijn.

De commissie heeft vastgesteld dat het een moeilijke oefening blijft om het evenwicht tussen de verschillende onderwerpen in OPO3 (Interdisciplinaire zorg voor het chronische zieke kind) te bewaken. Wel begreep de commissie dat er tussen de verschillende opleidingscoördinatoren veel informeel overleg gebeurt, aangezien dat opleidingsonderdeel jaarlijks aan een andere hogeschool wordt ingericht. Voor dit opleidingsonderdeel lijkt het de commissie opportuun om een specifieke werkgroep op te richten met de andere partnerhogescholen, zodat de inhoud en de organisatie van dit jaarlijks wisselende opleidingsonderdeel permanent bewaakt blijven. Ook voor het opleidingsonderdeel Neonatologie, dat op twee plaatsen gedoceerd wordt, is overleg en afstemming volgens de opleiding een blijvende noodzaak. De commissie merkt overigens ook op dat het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen inhoudelijk zeer breed wordt ingevuld, en dat de naam van het opleidingsonderdeel de lading niet volledig dekt. Ze vraagt de opleiding te onderzoeken op welke manier de samenhang en de transparantie binnen dat opleidingsonderdeel kunnen worden verbeterd.

Studenten kunnen het programma voltijds volgen in één academiejaar, maar het is ook mogelijk flexibele trajecten samen te stellen, waardoor studenten zelf een leerpakket kunnen samenstellen dat gespreid is over verschillende academiejaren, en dit om tegemoet te komen aan hun persoonlijke of werksituatie. Studenten zijn tevreden over deze mogelijkheid. Bij het opstellen van een dergelijk persoonlijk leertraject dient de student wel rekening te houden met de volgtijdelijkheid.

De samenhang van het programma komt volgens de commissie ook tot uiting in de praktische organisatie van de lesonderdelen: per lesdag wordt een aantal thematische topics als een geheel afgerond. De commissie vindt dat een efficiënte aanpak, aangezien de helderheid voor studenten groter is dan wanneer elk topic versnipperd zou worden over de lesweken. Bovendien is het samenbrengen van lessen op enkele dagen in de week erg praktisch voor werkstudenten. Ze merkt wel op dat de opleiding de belasting van de studenten bij dergelijke lange lesdagen moet bewaken (zie *facet 2.5*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om bewuste overlappingsen in het programma toch beperkt te houden.
- De commissie adviseert de opleiding om in het kader van de samenhang van het programma intensief overleg met de partnerhogescholen te onderhouden.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg bestaat uit 1 studiejaar van 60 studiepunten. Datzelfde aantal studiepunten kan ook verspreid over meerdere studie jaren worden gevolgd. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de stakeholders met wie de commissie gesproken heeft over de studiebelasting is de opleiding zwaar maar toch studeerbaar, en is de algemene studiebelasting dan ook aanvaardbaar. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat vooral de combinatie van de opleiding met werk of een gezinsleven de opleiding verzwaart, en dit hebben de studenten soms onderschat. De studenten meldden ook dat zij hiervan op voorhand wel op de hoogte waren, omdat de opleidingscoördinatoren dit hadden gemeld. De studiebelasting is volgens de studenten op twee vlakken zwaarder dan in de basisopleiding: op inhoudelijk vlak, omdat de opleidingsonderdelen meer verdiepend zijn, en omdat ze meer tijd nodig hebben om de lessen en opdrachten te verwerken. Vooral wanneer de stageperiode samenvalt met het afwerken van opdrachten en het eindwerk, ervaart men dat als een vrij zware en soms moeilijk combineerbare periode. De opleidingen van de samenwerkende hogescholen proberen te vermijden dat studenten te vaak van locatie moeten veranderen. Toch gaven de studenten in de metingen aan dat een groot deel van hun tijd verloren gaat aan de verplaatsingen. Dat verdient volgens de commissie ook verdere aandacht.

Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat de studietijdmetingen op drie niveaus worden georganiseerd. Enerzijds zijn er departementale metingen voor studenten uit het departement Gezondheidszorg van Lier of van Turnhout. Anderzijds organiseert de opleiding interdepartementale metingen voor de studenten van de beide campussen. Verder worden ook in het samenwerkingsverband metingen uitgevoerd bij alle studenten uit de opleidingen Pediatrische gezondheidszorg van de drie partnerscholen.

In het academiejaar 2007–2008 is er op hogeschoolniveau een studietijdmeting geweest op basis van de methode Metis: schatten achteraf in combinatie met het invullen van vragenlijsten rond studeerbaarheid. Volgens de opleiding is het hanteren van deze methode vooral aangewezen bij grotere groepen studenten, maar werkt deze niet optimaal bij kleine groepen studenten, zoals bij de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. De responsgraad van deze bevraging is immers laag, en studenten stellen zich vragen bij het nut van de meting en de gegevens. Daarom werd er geopteerd voor het uitvoeren van een studietijdmeting in het academiejaar 2009–2010 op basis van een focusgesprek met studenten voor de opleidingsonderdelen Verpleegkundige wetenschappen, Klinisch onderwijs en Scriptie. De studietijd van de andere opleidingsonderdelen, behalve Neonatologie, werden in het samenwerkingsverband gemeten in de drie hogescholen in het academiejaar 2009–2010. Dit gebeurde via de methode Metis: schatten achteraf, gecombineerd met een perceptiemeting 'studeerbaarheid', die polst naar studiebevorderende en -belemmerende factoren. Uit deze meting kwam naar voren dat het resultaat voor het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie boven de norm lag. Enkele overlappingen zijn weggewerkt, waardoor het

opleidingsonderdeel vier contacturen minder telt. De metingen in het samenwerkingsverband zullen om de vier jaar worden uitgevoerd, maar de commissie vindt het wenselijk dat de studietijdmeting frequenter wordt uitgevoerd om sneller te kunnen anticiperen op mogelijke problemen. Bovendien merkt de commissie op dat de leesbaarheid van de zelfevaluatierapporten met betrekking tot de resultaten van de gezamenlijke studietijdmetingen niet duidelijk is. Zo stootte de commissie op tegenstrijdige gegevens en vraagt ze de opleidingen om de resultaten van de studietijdmetingen transparant bij te houden en weer te geven.

Volgens de studietijdmetingen via Metis in 2008–2009 in Gezondheidszorg Lier was het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen te hoog begroot. Dit opleidingsonderdeel is volledig herwerkt om de studielast te verhogen, wat de commissie waardeert. De gemeten studietijd voor het opleidingsonderdeel Scriptie zat, hoewel dit moeilijk te meten valt met schatten achteraf, boven de norm. Voor dit opleidingsonderdeel werden de aanpak en de begeleiding herzien. De begrote studietijd voor Klinisch onderwijs was in Lier aanvaardbaar voor de studenten. In 2009–2010 werd beslist om de studietijd voor Scriptie, Verpleegkundige wetenschappen en Klinisch onderwijs te bevragen via een focusgesprek in plaats van de methode van schatten achteraf. Uit deze focusgesprekken blijkt dat studeerbaarheid een goede planning vraagt, voornamelijk van werkstudenten.

Volgens de studietijdmetingen via Metis in 2008–2009 in Gezondheidszorg Turnhout was er zeer weinig respons, waardoor de opleiding heeft beslist in 2009–2010 om focusgesprekken in te schakelen om gegevens over de studiebelasting te verkrijgen. Er zijn echter geen kwantitatieve gegevens beschikbaar, en de commissie zou het ontwikkelen van een instrument voor een meer objectieve studietijdmeting voor de beide departementen Gezondheidszorg van K.H.Kempen op prijs stellen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om nog meer rekening te houden met de tijdsinvestering die de studenten moeten opbrengen voor de verplaatsingen naar de verschillende locaties van de drie hogescholen.
- De commissie adviseert de opleiding om de studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar, in combinatie met het bewaken van de responsgraad en het blijven voeren van focusgesprekken.
- De commissie vraagt de opleiding om de kandidaat-studenten tijdig en grondig te informeren over de draaglast die het combineren van studeren en werken met zich meebrengt, net zoals de verplaatsingen naar de verschillende leslocaties.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding streeft in haar didactisch concept vooral naar zelfstandigheid en zelfsturing van de studenten. De studenten worden verder aangemaand tot kritische reflectie en het uitwisselen van kennis en ervaringen. De opleiding geeft aan dat de opleidingsonderdelen, ook de theoretische,

zo veel mogelijk opgebouwd zijn rond praktijk en ervaring, en dit kan de commissie bevestigen. De commissie stelde met andere woorden vast dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Er wordt voldoende afgewisseld tussen een brede variatie aan praktijkgerichte werkvormen. Naast hoorcolleges bevat de opleiding vaardigheidsonderwijs en stages, maar eveneens werkvormen zoals werkgroepen, projectwerk, zelfstudie en het afwerken van individuele opdrachten. Binnen de theoretische opleidingsonderdelen werken docenten ook met rollenspelen, casussen, interactieve workshops en practica, en maken de studenten verder kennis met literatuurstudie en presentaties. De expertise van de docenten en gastsprekers vanuit het werkveld helpt daar vaak bij. De commissie vernam van de studenten dat ze die expertise en de nadruk op casuïstiek appreciëren. De studenten hebben steeds vrijblijvend de mogelijkheid om vaardigheden te oefenen in het skills lab. De commissie heeft tijdens het gesprek met de docenten vernomen dat de opleiding inspanningen levert om een e-learningpakket voor neonatologie te ontwikkelen en dat men bezig is met het opstellen van een 'videolab', waarbij studenten op een server nu al veel video's kunnen bekijken. Dit waardeert de commissie. Het virtueel leren kan nog worden bijgewerkt voor sommige opleidingsonderdelen.

De commissie is enthousiast over het simulatieonderwijs waarmee de K.H.Kempen experimenteert. De ontwikkeling van dit simulatieonderwijs ter aanvulling en ondersteuning van het bereiken van vaardigheden en competenties is volgens de commissie innoverend. Daarbij is er voldoende aandacht voor sociale en communicatieve vaardigheden op de beide campussen. De commissie wil de opleiding aanmoedigen vooral verder te gaan met het verder uitbouwen van het simulatieonderwijs, en te onderzoeken op welke manier en in welke domeinen de opleiding simulatieonderwijs nog verder kan gebruiken in haar onderwijsmethodes.

Wat leermiddelen betreft, heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding gebruikmaakt van zelf uitgewerkt cursusmateriaal of PowerPointpresentaties, artikelen, video's en e-learning. De commissie vernam van de studenten met wie ze sprak, dat ze over het algemeen niet veel problemen ervaren met het cursusmateriaal. Soms veranderen gastsprekers hun presentatie op het laatste moment, wat voor de studenten vervelend is. De commissie meent ook dat her en der (uniforme) inhoudsopgaves ontbraken. De studenten gaven wel aan dat ze problemen in verband met cursusmateriaal gemakkelijk konden aan- en doorgeven. Ook in de perceptiemetingen 'studeerbaarheid' wordt de kwaliteit van het cursusmateriaal gemeten. Het cursusmateriaal van de gemeenschappelijke opleidingsonderdelen wordt overigens ook besproken op de samenkomsten van de opleidingsonderdeelcommissies, waarin men zich onder andere baseert op de studentenevaluaties.

De opleiding hanteert sinds kort een document dat de coördinatiegroep tussen de samenwerkende hogescholen opstelde en waarin een aantal aanbevelingen voor goed cursusmateriaal is opgesomd. Op die manier beschikken ook gastdocenten over een leidraad om didactisch verantwoord materiaal op te stellen. Alle studenten van het samenwerkingsverband vinden de cursus teksten van de gastsprekers op een gemeenschappelijke Toledo-community. De studenten zijn hierover positief. Ook zijn een uitgebreide bibliotheek en digitale databanken beschikbaar voor de studenten.

In de ingekeken documenten geeft de opleiding aan dat gewerkt wordt aan een kwaliteitslabel voor cursusmateriaal en dat sjablonen beschikbaar zijn voor het cursusmateriaal om eenvormigheid te bevorderen. In het cursusmateriaal dat de commissie kon inkijken, bleek er echter nog niet optimaal gebruik van te zijn gemaakt. De commissie meent dat eenvormigheid in het cursusmateriaal en bij de inhoudsopgaves studiebevorderend werkt, en pleit dus voor een maximaal gebruik van de ter beschikking zijnde sjablonen. De commissie is positief over de deelname van de hogeschool aan een project over taalvaardigheid in het hoger onderwijs dat docenten methodieken

moet aanleveren om het studiemateriaal te verbeteren, en hoopt dat ook de opleiding Pediatrische gezondheidszorg toegang heeft tot deze methodieken en zij deze kan doorgeven aan de gastsprekers van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de kwaliteit van het studiemateriaal systematischer vanuit de opleiding op te volgen en te evalueren, zodat het studiemateriaal overzichtelijk en uniform is.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over het toetsbeleid in de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Voor de theoretische opleidingsonderdelen zijn drie examenperiodes voorzien: na elk semester en aan het einde van de zomervakantie. De examenroosters worden steeds opgesteld in overleg met de samenwerkende hogescholen. De coördinatiegroep zorgt ervoor dat de examinering en de deliberaties overal gelijkaardig verlopen. De examenplanning wordt in elke hogeschool zes weken voor de start van de examens gecommuniceerd aan de studenten. Op vraag van de studenten bestaat de mogelijkheid tot bijsturing, indien deze gegrond gemotiveerd is. Dergelijke afspraken worden ook opgenomen in het onderwijs- en examenreglement (OER). De commissie stimuleert de samenwerking tussen de hogescholen en merkt dat het toetsbeleid ook leidt tot kwalitatieve evaluaties. In het academiejaar 2010–2011 maakt de opleiding gebruik van de concordantiematrix, waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen zijn gekoppeld. De commissie is positief over het bestaan van de matrix, maar vraagt om die in de praktijk nog meer als instrument te hanteren.

De commissie heeft uit de lezing van de documenten en uit de gesprekken afgeleid dat het toetsbeleid vanuit de K.H.Kempfen wordt aangestuurd, dat het transparant is en dat het competentiegericht evalueren stimuleert. Volgens de commissie worden vaak verschillende toetsmethoden, zoals meerkeuzevragen, open vragen en vragen op basis van casuïstiek, gehanteerd. De commissie vindt het jammer dat de klinische trainingen niet geëvalueerd worden, waardoor de praktische vaardigheden alleen via de stage zijn getoetst. Ze vraagt de opleiding te bekijken of dat in de toekomst realiseerbaar is. De commissie waardeert de zeer uitgebreide toetsing voor het opleidingsonderdeel Neonatologie, dat enkel geldt voor de beide campussen van de K.H.Kempfen. Volgens de commissie is er een goede verhouding tussen de verschillende vormen van vraagstelling, en is er een uitgebreide bevraging van alle delen binnen dit opleidingsonderdeel. De studenten en de docenten vinden het een meerwaarde dat de opleidingscoördinatoren lessen meevolgen, zo de examenvragen kunnen aansturen en gastsprekers daarin kunnen ondersteunen. De studenten meldden wel dat er iets fout was gelopen met de toetsing van OPO3, Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind. De cursus was veel omvangrijker dan wat uiteindelijk werd getoetst. Volgens de studenten konden zij wel snel via de ombudspersoon een oplossing bekomen. De commissie vraagt de opleiding de toetsing van opleidingsonderdelen met een groot aantal gastsprekers, zoals OPO3, blijvend te bewaken. Het blijft een uitdaging om te zoeken naar een

correcte manier van examineren wanneer zo veel gastsprekers betrokken zijn bij een opleidingsonderdeel. De commissie vraagt ook om de evaluatie van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie (OPO2) op te splitsen en om de studenten niet enkel via een schriftelijk examen te evalueren.

De evaluatie van de stage ligt in handen van de docent-stagebegeleider van de hogeschool. Daarvoor baseert hij zich op een stage-evaluatiefiche en een feedbackformulier van de opleiding, of een gelijkaardig document van de stageafdeling. Naast het feedbackformulier en de stage-evaluatiefiche baseert de stagebegeleider van de hogeschool zich op het stageboek dat de studenten per stageperiode schrijven, en op de adviezen van de stagementor en de hoofdverpleegkundige op de stageplaats. Zoals vermeld in facet 2.2 zou de commissie het een meerwaarde vinden indien de docent-stagebegeleider een bezoek aflegt aan de stageplaats om de studenten beter op te volgen en te evalueren. Er is per stageperiode ruimte voor tussentijdse evaluatie en voor de eindevaluatie. Na de stage worden de stagefiches in een gesprek met de betrokken student besproken. Uiteindelijk komen de opleidingsverantwoordelijken en de docent-stagebegeleider tot een puntenvoorstel, dat in de coördinatiegroep van de partnerscholen wordt vergeleken om objectiviteit na te streven. De commissie is van mening dat vooral het beoordelen van de stage op de eigen werkplek een aandachtspunt vormt. De beoordelingen voor deze stages zijn vaak erg verschillend, en het objectief beoordelen van stages is nog niet op alle geledingen voldoende doorgevoerd. Een meer uniforme en duidelijke aanpak is wenselijk.

Volgens de commissie verloopt de toetsing van de eindwerken correct. De commissie vindt dat er een goed evenwicht is tussen de verwachtingen over het proces en het product, de inhoud en de onderbouwing in de eindwerken. Bij de beoordelingen houdt de opleiding rekening met zaken als competenties – zoals kritisch redeneren, informatievaardigheden en oplossingsstrategieën –, de schriftelijke neerslag van deze competenties in het eindproduct en de mondelinge presentatie van het eindwerk. Op de campus Turnhout evalueert de promotor het proces, terwijl de lezers uit de jury het product beoordelen. Op de campus Lier evalueert de procesbegeleider het proces. Het product en de mondelinge presentatie worden geëvalueerd door twee lezers (de procesbegeleider en een statutair docent van de campus Lier), een jury die bestaat uit twee experts uit het werkveld en een juryvoorzitter. De commissie waardeert het dat de opleiding studenten stimuleert om hun eindwerk in te dienen met het oog op een prijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het noodzakelijk dat studenten tijdens hun stage op de eigen werkplek intensiever begeleid en geëvalueerd worden door de opleiding, in functie van het behalen van het competentieniveau maar ook in het kader van de objectiviteit.
- De commissie beveelt de opleiding aan om verder te gaan met het zoeken naar correcte manieren van evalueren wanneer veel gastsprekers bij de evaluatie van een opleidingsonderdeel zijn betrokken.
- De commissie vindt het wenselijk om de examenvorm van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie te herbekijken, zodat de studenten zowel mondeling als schriftelijk worden geëvalueerd.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg is rechtstreeks toegankelijk voor de professioneel gerichte bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde. Pediatrische gezondheidszorg voldoet aan de vereisten voor de Bijzondere Beroepstitel. Enkel de studenten met een vooropleiding Verpleegkunde kunnen daar aanspraak op maken. De hogeschool stelt vroedkundigen die de Bijzondere Beroepstitel willen aanvragen, dan ook voor om eerst in te stappen in een verkort brugprogrammatraject van bachelor in de Vroedkunde naar bachelor in de Verpleegkunde.

Vooraf de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde is volgens de opleiding geschikt om de bachelor-na-bacheloropleiding aan te vatten. In de praktijk komen de meeste studenten effectief uit de bovenstaande afstudeerrichting. Bachelors Verpleegkunde uit een andere afstudeerrichting en de studenten met een diploma Vroedkunde hebben vaak iets meer ondersteuning en zelfstudie nodig om op een gelijk kennisniveau van bepaalde theoretische onderwerpen te komen, bijvoorbeeld specifieke kennis rond de zorg voor het zieke kind. De commissie vindt het positief dat de opleiding dit tracht op te vangen door melding te maken van de nodige voorkennis in de studiewijzer van de opleidingsonderdelen, en de mogelijkheid om cursusmateriaal aan te kopen uit de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde van de basisopleiding. Verder heeft de opleiding ook tijdens de stage aandacht voor de instromende studenten met beperkte pediatrische voorkennis. Zo zal de eerste stage van vroedvrouwen niet meteen een acute zorgstage zijn, maar een algemene stage van een zevental weken. De commissie vraagt om er voldoende over te waken dat die studenten blijvend goed opgevangen worden, ook tijdens de stages. Zij kunnen uiteraard altijd terecht in het vaardigheidscentrum om hun pediatrische vaardigheden te trainen. De commissie stelt dus vast dat de opleiding al heeft nagedacht over haar instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding.

Naast een aantal pas afgestudeerden telt de opleiding Pediatrische gezondheidszorg ook een groep werkstudenten, die meestal opteren voor een deeltijds traject. Zij kunnen via de EVC- en EVK-procedures, die op hogeschoolniveau op punt zijn gesteld, vrijstellingen aanvragen. Studenten die al een masterdiploma behaalden, kunnen ook EVK's laten erkennen. In de opleiding kunnen studenten die als vooropleiding een masteropleiding hebben gevolgd, bijvoorbeeld een vrijstelling verkrijgen voor het schrijven van het eindwerk en het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen. De commissie meent dat de opleiding meer zou mogen nagaan hoe studenten vrijstellingen zouden kunnen verkrijgen op basis van de EVC-procedure, aangezien studenten vaak een ruime werkervaring hebben opgedaan. Op dit moment heeft de opleiding hier weinig tot geen ervaring mee.

De commissie is van mening dat de instroom van de opleiding een uitdaging voor haar vormt. Vooral het omgaan met de verschillen tussen deeltijdse en voltijdse studenten is niet evident, aangezien de kennis en de werkervaring van de beide groepen zich niet op hetzelfde niveau situeren. Soms kunnen tekorten aan voorkennis een hindernis vormen voor de verdieping van bepaalde opleidingsonderdelen. Daarvoor moet de opleiding alert blijven. De commissie heeft echter gemerkt dat de opleiding een helder zicht heeft op de instroomprofielen en de verschillende achtergronden van de studenten. Ze stimuleert de opleiding om die resultaten frequent te blijven analyseren en daarop in te spelen, zeker nu de Bijzondere Beroepstitel volgens de opleiding zal zorgen voor een toenemende studenteninstroom.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het noodzakelijk dat er blijvend aandacht besteed wordt aan de deeltijdse studenten en de studenten die niet uit de bacheloropleiding Verpleegkunde, afstudeerrichting Kinderverpleegkunde komen. De commissie raadt de opleiding met andere woorden aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het personeelsbeleid: uit de gesprekken en de ingekeken documenten hebben de commissieleden kunnen afleiden dat er op de hogeschool een duidelijk uitgewerkt personeelsbeleid aanwezig is. De visie van de hogeschool is dat er met de medewerkers een gedeelde verantwoordelijkheid is om de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden en de doelstellingen van de K.H.Kempen op elkaar af te stemmen. De hogeschool verwacht dat haar personeelsleden toonaangevend en ondernemend zijn. De commissie is wel van mening dat de komst van meer studenten een belemmering kan zijn voor het voeren van een goed personeelsbeleid. Zeker met de verwachte toename van het studentenaantal in de nabije toekomst naar aanleiding van de Bijzondere Beroepstitel, is een tijdige planning nodig om deze toename van studenten op te vangen.

De verschillende departementen van de hogeschool hebben duidelijke criteria voor werving en selectie van nieuwe personeelsleden uitgewerkt. De commissie kon uit de ter beschikking gestelde documenten afleiden dat medewerkers competent en inzetbaar dienen te zijn in minstens twee van de drie pijlers (onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening). De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht heeft voor de specifieke expertise en vakkennis in het domein. Om die reden trekt de opleiding gastsprekers aan, die hun expertise delen met de studenten. Alle leden van het statutaire personeel dienen een pedagogisch getuigschrift te bezitten of te behalen. De gastsprekers die actief zijn in het werkveld, hebben vaak geen pedagogisch diploma en zijn minder didactisch onderlegd. Wel heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding ook voor die gastsprekers zonder didactische ervaring aandacht heeft en hen ondersteuning biedt. Bij de aanwerving van nieuwe medewerkers of gastsprekers gaat de voorkeur uit naar diegenen met pedagogische ervaring. Het initiatief om de gastsprekers in de toekomst een informatiefolder te bezorgen waarin naast praktische informatie ook aandacht gaat naar een aantal didactische aspecten, zoals het werken met studiemateriaal, waardeert de commissie. De commissie meent ook dat zowel de statutaire docenten als de gastsprekers over de nodige kwaliteiten beschikken om het programma van de opleiding te realiseren. Ook de studenten die de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden het een meerwaarde dat de docenten verbonden zijn met het werkveld en appreciëren de praktijkgerichtheid van de docenten. De alumni die met de commissie in gesprek gingen, konden dit bevestigen en vonden het positief dat er zowel vanuit medische als verpleegkundige invalshoek wordt lesgegeven.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat de hogeschool een databank heeft ontwikkeld die de competenties van de docenten of gastsprekers in kaart brengt. In het academiejaar 2011–2012 zijn de competentiekaarten of curricula vitae van de gastsprekers daarin ingebracht of geactualiseerd. De commissie staat achter het idee om gebruik te maken van deze competentiekaarten bij personeelsaangelegenheden.

De commissie is tevreden over de professionaliseringsmogelijkheden van de docenten. Er is een zeer uitgebreid professionaliseringsprogramma met een waaier aan thema's, waarop het statutaire personeel kan intekenen. De opleiding geeft aan dat het moeilijk is om professionalisering structureel aan te bieden aan gastsprekers. Zij hebben echter door hun werk en ervaring in het werkveld ook professionaliseringsmogelijkheden, zij het minder of niet aan de hogeschool. Het uitgebreide vormingsaanbod voor de statutaire docenten werd intern in de hogeschool ontwikkeld. Het aanbod is ruim en gaat van opleidingen over basic-ICT-vaardigheden tot opleidingen over competentiegericht toetsen. De commissie waardeert het dat levenslang leren wordt aangemoedigd.

Wat professionalisering op didactisch vlak betreft, organiseert de onderwijsraad om de twee jaar een 'onderwijsdag'. Verder kunnen startende docenten een vorming rond didactische thema's volgen, georganiseerd door de Associatie KU Leuven. Ook onderzoeksresultaten worden onder collega's gedeeld. In Lier stelt een onderzoeksgroep haar onderzoeksresultaten voor aan collega's tijdens een 'posterwalk' en lunchvergaderingen in de 'WOL'-week (werkgroep Wetenschappelijk onderzoek Lier). In Turnhout wordt onderzoeks- of bijscholingsinformatie uitgewisseld in team- of personeelsvergaderingen. Wel merkt de commissie op dat de docenten de bijscholingsmogelijkheden door hindernissen als werkdruk niet altijd als bereikbaar ervaren.

De commissie heeft vastgesteld dat ook de evaluatie van de docenten goed verloopt. Statutaire docenten worden geëvalueerd volgens een vaste procedure van de hogeschool met evaluatiegesprekken, functioneringsgesprekken en de bespreking van een POP (persoonlijk ontwikkelingsplan). De opleidingsverantwoordelijke is eveneens verantwoordelijk voor de evaluatie van gastsprekers. Ook de studenten evalueren gastsprekers en statutaire docenten via de onderwijsbevraging of de focusgesprekken. Om de vijf jaar wordt het doceergedrag van de docenten bevraagd met een rotatiesysteem. Er wordt vanuit het departement nagegaan welke docenten in aanmerking komen voor bevraging, en deze docenten worden daar aan het begin van het academiejaar op de hoogte van gesteld. De studenten evalueren met een onlinevragenlijst. De resultaten van de bevragingen worden aangeboden aan de docenten en de directie, op basis waarvan bijstellingen kunnen gebeuren.

Ook de begeleiding van nieuwe medewerkers verloopt volgens de commissie vlot. Nieuwe docenten kunnen twee begeleidingsavonden vanuit de hogeschool volgen. De commissie vindt het positief dat de hogeschool met de nieuwe docenten groepsgesprekken organiseert om na te gaan wat de behoeften van deze docenten zijn. In het departement Gezondheidszorg Turnhout krijgen nieuwe docenten een cd-rom met departementale informatie. In het departement Gezondheidszorg Lier zorgt een aanvangsbegeleidingsteam voor de begeleiding van nieuwe collega's, of krijgen zij een meter of peter toegewezen. Er is voor de gastsprekers een informatiebrochure beschikbaar of zij worden door de opleidingscoördinator begeleid, wat de commissie waardeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 3.1 appreciëren de stakeholders de praktijkgerichtheid van de docenten. Vooral de gastsprekers, die onmiddellijk verbonden zijn met het werkveld en dus praktijkvoorbeelden in de lessen introduceren, zijn een meerwaarde. De alumni die met de commissie in gesprek gingen, apprecieerden het dat er zowel vanuit medische als verpleegkundige invalshoek

wordt gedoceerd. Maar ook de docenten hebben volgens de commissie voeling met en/of praktijkervaring in het werkveld. De statutaire personeelsleden zijn pedagogisch bekwaam, en in een vormingsbrochure wordt aangehaald dat het voor de personeelsleden – ook voor de gastsprekers – mogelijk is om zich verder didactisch bij te scholen. De commissie vindt het een meerwaarde dat de opleiding een grote nadruk legt op de didactische kwaliteiten van haar personeel en de inspanningen die zij hieromtrent levert wat de gastsprekers betreft. De kwaliteiten van de opleidingscoördinatoren, die de vinger aan de pols houden bij de gastsprekers en lessen bijwonen om de inhoud van de opleidingsonderdelen op elkaar af te stemmen, apprecieert de commissie. De commissie waardeert ook de onderzoekservaringen van enkele docenten binnen Pediatrische gezondheidszorg.

Zoals aangehaald worden levenslang leren en professionalisering voor de docenten gestimuleerd en besproken op teamvergaderingen en personeelsvergaderingen. Er is minder vat en minder zicht op de professionalisering van de gastsprekers.

De commissie is positief over het feit dat de opleidingscoördinatoren en de gastsprekers jaarlijks overleg plegen, en dit gezamenlijk met de opleidingsverantwoordelijken en docenten van de opleidingen uit de partnerhogescholen. In deze vergaderingen worden vernieuwingen aangebracht en worden de opleidingsonderdelen op elkaar afgestemd. Ook is de commissie tevreden over de organisatie van het OPO5, Verpleegkundige wetenschappen, waarbij gebruik wordt gemaakt van de kwalificaties van docenten over de bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempfen heen.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout internationale dagen georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en opleidingen. De banabacoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ingekeken documenten kunnen afleiden dat het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout in 2010 kon rekenen op 22 medewerkers die behoren tot het onderwijzende personeel. Daarnaast combineert één medewerker onderzoek met een onderwijsopdracht. Het administratief-technische personeel telt vier leden. De ratio van student-personeelslid is 18,7 in 2009–2010. In het departement Gezondheidszorg van de campus Turnhout werken 15 medewerkers voltijds, 10 medewerkers deeltijds en is er nog een aantal medewerkers die een gecombineerde opdracht hebben tussen verschillende departementen in de hogeschool,

of een gedeelde opdracht met de HBO5-opleiding Verpleegkunde. Volgens de commissie is de leeftijdscurve van de personeelsleden die zij heeft kunnen inkijken, evenwichtig. Dit is ook het geval voor de campus Lier. Daar zijn 30 medewerkers van het onderwijzend personeel aan de slag. Drie medewerkers combineren onderwijs met een onderzoeksopdracht. Het administratief-technisch personeel telt zeven leden. De student-personeelsratio is 28,1 in 2009-2010.

In het departement Gezondheidszorg van de campus Lier werken 18 medewerkers deeltijds en zeven medewerkers voltijds.

Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt in 2010 0,64 VTE statutair personeel uitgerekend. Dit is minder dan andere bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de hogeschool, maar dat is volgens de opleiding te verklaren doordat de opleiding ingericht wordt in drie partnerscholen, waardoor de lasten kunnen worden verdeeld. Specifiek voor de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen wordt een 66-tal gastlectoren ingezet omwille van hun expertise. De andere opleidingsonderdelen, zoals Verpleegkundige wetenschappen, Scriptie en Klinisch onderwijs, worden gedragen door statutair personeel.

De commissie stelt zich vragen bij de werklast en de werkdruk van de docenten, en vooral de opleidingscoördinatoren. De werklast van het coördinatie- en begeleidingswerk van de opleidingscoördinatoren op de beide campussen is immers groot. Indien zij om welke reden dan ook niet beschikbaar zijn, komen de kwaliteit en de continuïteit van de opleiding volgens de commissie in het gedrang. De opleidingscoördinatoren hebben een sterk sturende en bewakende rol voor de hele opleiding. Ze hebben volgens de commissie wel een binding met het werkveld, maar nog weinig affiniteit met de werkvloer. Deze belangrijke rol wordt gedragen door twee personen, één voor elke campus, en is daardoor zeer fragiel. De sleutelrol van de opleidingscoördinatoren dient bewaakt te worden. Bij uitval van de opleidingscoördinatoren door bepaalde omstandigheden dient men immers de continuïteit van de opleiding te garanderen. Volgens de commissie is het een noodzaak dat, indien meer studenten zich zouden inschrijven in de opleiding – wat wordt verwacht door de komst van de Bijzondere Beroepstitel – meer statutair personeel beschikbaar wordt voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. De commissie waardeert het dat in het academiejaar 2011-2012 voorbereidingen zijn getroffen om de werkdruk in de bachelor-na-bacheloropleidingen van de K.H.Kempfen te verdelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de werklast van de personeelsleden, vooral van de opleidingscoördinatoren, te verminderen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermijninfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op Associatieniveau en lid is van verschillende werkgroepen, zodat een onderlinge afstemming van de infrastructuur binnen de Associatie mogelijk wordt.

De commissie is onder de indruk van het doordachte infrastructurele concept van de nieuwbouw op de campus in Turnhout (Open Poort), die door de openheid en lichtinval uitnodigt tot studie, en bestaat uit twee lesvleugels en een dwarsvleugel over verschillende verdiepingen. De functionaliteit van de verschillende onderdelen in het gebouw (bibliotheek, ontspanning, onderwijs en de bureaus van de directie, administratie en docenten) wordt aangeduid door het gebruik van verschillende kleuren. Er is volgens de commissie ook nagedacht over de ergonomie van het meubilair. De studenten beschikken in de gemeenschappelijke plaatsen op de campus over meer dan voldoende ruimte.

Ook de campus Lier heeft een eigentijdse infrastructuur ter beschikking die bijdraagt tot het welbevinden van studenten en medewerkers. De commissie heeft vastgesteld dat er een goede samenwerking en soepele uitwisseling is tussen de beide campussen op vlak van materiële onderwijsondersteuning.

De opleiding kan beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus Turnhout, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met verschillende audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Dit laatste geldt ook voor de lokalen op de campus Lier. Er is ook een boekenwinkel aanwezig op de campus Turnhout. Beide campussen hebben een ruime cafetaria, waar studenten warme maaltijden, broodjes en snacks kunnen nuttigen.

Op de beide departementen zijn zeer moderne en goed uitgeruste skills labs aanwezig, waar de hogeschool en de departementen ook experimenteren met simulatieonderwijs. Voor het aanleren van technische verpleegkundige handelingen gebruiken de beide departementen de stappenplannen zoals uitgegeven bij Elsevier in 2008. Voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg verdient het simulatieonderwijs volgens de commissie zeker en vast een verdere investering en exploratie.

In de docentenlokalen van Turnhout hebben docenten geen vaste plaatsen. De drie departementen van de campus Turnhout worden in deze niet gescheiden, om meer overleg en gezamenlijke input te stimuleren. Opleidingscoördinatoren hebben daarentegen wel een vaste werkplaats. Iedere docent beschikt over een eigen laptop. De commissie meent dat in de campus Lier de opleidingscoördinatoren wel over een vrij beperkte ruimte met weinig lichtinval en bergruimte beschikken.

Er is draadloos internet aanwezig op de campussen en een lokaal met pc's waarvan studenten gebruik kunnen maken. Met een 'Laptop welkom'-campagne stimuleert de hogeschool het gebruik van draagbare computers en andere mobiele apparatuur. De studenten van de opleiding zijn niet verplicht een laptop aan te kopen en mee te brengen, maar kunnen wel indien nodig laptops ontlenen bij de servicedesk van de bibliotheek in Turnhout. In Lier kunnen studenten gebruikmaken van het pc-lokaal.

De commissie waardeert eveneens de bibliotheekfaciliteiten van de beide campussen. De collectie op de campus Lier is ingedeeld volgens het SISO-systeem. In Turnhout waardeerde de commissie de ruime bibliotheek en de bibliotheeklounge, waar 275 werkplekken ter beschikking zijn voor de studenten. De collectie in de bibliotheek biedt werken aan voor de gehele campus, en dus voor de verschillende departementen, en is eveneens ingedeeld volgens het SISO-systeem. Er staat een driehonderdtal tijdschriften ter beschikking voor de hele campus, waarvan twee derde voor het departement Gezondheidszorg. Verder biedt de bibliotheek ook elektronische literatuur aan via databanken. De bibliotheek is twee decennia geleden zelf met het aanleggen van een Nederlandstalige literatuuroidatabank voor verpleegkunde gestart: INVERT (de Index van de Nederlandstalige Verpleegkundige Tijdschriften). Verder is de commissie onder de indruk van de technologie die in de toekomst zal voorzien in een zelfuitleensysteem.

De commissie is tevreden te vernemen dat er bij de collectievorming in de bibliotheken rekening wordt gehouden met suggesties van docenten. Voor docenten en studenten worden opleidingen ingericht rond opzoeken, informatievaardigheden, e-bronnen en databanken, wat de commissie waardeert.

De commissie meent dat ook de cursusdienst van de campus Turnhout in orde is. De vzw Campinia Media is verantwoordelijk voor de aankoop, verkoop en reproductie van het studiemateriaal. Studenten en docenten kunnen daarnaast nog andere werken aankopen indien ze dat wensen. Ook de kopieertoestellen van de campus worden door deze vzw beheerd. Op de campus Lier verloopt de cursusdienst in eigen beheer, maar ook daar heeft de commissie geen problemen opgemerkt.

De campus Turnhout is gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Tussen het station en de campus (een afstand van één kilometer) kunnen studenten gebruikmaken van pendelfietsen of van de uitgetekende verkeersvrije wandelroute. Studenten kunnen K.H.Kempen-fietsen huren, en er zijn overdekte stallingen en vestiaires met douches voorzien. De campus Lier is ook zeer vlot bereikbaar met het openbaar vervoer: er zijn verschillende bushaltes in de buurt, en de campus ligt op wandelafstand van het treinstation.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting. De studenten weten eveneens waar ze de ombudsdienst kunnen vinden.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen, en dus ook van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werkervaring of vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De opleiding organiseert niet systematisch trajectbegeleiding voor de studenten, die verondersteld worden zelf contact op te nemen met verantwoordelijken indien ze nood hebben aan bepaalde specifieke ondersteuning. Zo kunnen studenten met studieproblemen, een functiebeperking of een taalprobleem altijd terecht bij de verantwoordelijken van de studie- en studentenbegeleiding van de hogeschool. Wanneer een student psychosociale problemen heeft, zijn docenten en de opleidingscoördinatoren volgens de opleiding vaak het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen de studenten dan doorverwijzen naar de dienst Sociale voorzieningen van de hogeschool.

Wel heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat de begeleiding grotendeels, zo niet volledig bij opleidingscoördinatoren ligt, die volgens de studenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De opleidingscoördinatoren zijn het centrale aanspreekpunt en trachten vele vragen van de studenten via e-mail op te vangen. Deze eenmansopdracht brengt ook een zekere kwetsbaarheid met zich mee, waardoor organisatorische en administratieve taken op de achtergrond komen te staan. De werklust zou volgens de commissie in elk geval verlicht kunnen worden door administratieve ondersteuning. Ook is de commissie het eens met de opleiding, die stelt dat de begeleiding van werkstudenten continu aandacht verdient en onderschrijft de verdere uitwerking van het plan van aanpak dat de bachelor-na-bacheloropleidingen opgesteld hebben inzake studie- en studentenbegeleiding voor hun specifieke doelgroep. De commissie is positief over het initiatief van het departement Gezondheidszorg op de beide campussen om in te stappen in een OOF-project (onderwijsontwikkelingsfonds) 'Werkplekieren', waaruit bepaalde output kan gebruikt worden voor de werkstudenten van de opleiding. Vooral de uniforme aanpak bij de begeleiding van studenten en werkstudenten inzake stages is volgens de commissie een belangrijk aandachtspunt. Ook waardeert de commissie het dat de opleiding onderzoekt hoe ze de studentvriendelijkheid van de verplaatsingen naar de partnerscholen kan optimaliseren. De opleiding denkt erover na om in de toekomst op een digitale manier mogelijkheden te creëren voor deze studenten, wat de commissie aanmoedigt.

De opleiding is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten op de beide campussen en de 'WaNaBa'-beurs ('Wat na Bachelor?') van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag. De studenten met wie de commissie een gesprek aanging, gaven aan dat de informatievoorziening in orde was. Zo hadden studenten op voorhand informatie verkregen over het feit dat het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen op de beide campussen afzonderlijk wordt georganiseerd. Wel merken de studenten op dat de opleiding meer aandacht zou kunnen besteden aan de begeleiding van studenten die hun vooropleiding in een andere hogeschool hebben gevolgd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt blijvende aandacht voor de uniforme aanpak van begeleiding binnen dezelfde campus van voltijdse en werkstudenten.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het operationeel jaaractieplan op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de hele hogeschool) met operationele jaaractieplannen (OJP). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten ondersteunt. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert in Lier een stuurgroep Kwaliteit, die maandelijks vergadert. In Turnhout is een kwaliteitsraad actief, die driemaal per jaar samenkomt. Een kerngroep van directie en opleidingscoördinatoren vergadert tweewekelijks. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat er jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen (zie facet 2.5), TRIS-score bij de opleidingscoördinatoren, instroomenquête, uitstroombevraging en een bevraging van de gastsprekers.

De onderwijsbevraging bij studenten wordt in de beide departementen anders georganiseerd. In Lier organiseert men de bevraging met een online-evaluatiesysteem, waarna een rapport met de resultaten aan de betrokken docent en het departementshoofd wordt verstuurd. Deze resultaten kunnen aan bod komen in functioneringsgesprekken bij statutaire docenten, of bij gesprekken met de opleidingscoördinatoren wanneer het om gastsprekers gaat. Aangezien de opleiding

Pediatische gezondheidszorg in Turnhout kleiner is en minder studenten telt, stelt de opleiding dat dit de validiteit van de resultaten kan beïnvloeden. De opleiding werkt daarom voor de onderwijsbevragingen in Turnhout met focusgroepen, die vaak betere resultaten opleveren. Toch meent de commissie dat naast deze kwalitatieve benadering van de resultaten (in focusgesprekken) meer systematische en formele metingen wenselijk zijn. Anderzijds hebben de focusgesprekken ook hun verdiensten en vindt de commissie het wenselijk dat de opleiding in Lier ook onderzoekt of focusgesprekken mogelijk zijn. De commissie vindt het positief dat problemen bij gemeenschappelijke opleidingsonderdelen ter sprake komen in de coördinatiegroep van de drie partnerscholen. De studenten werden in eerste instantie aan het einde van een module gevraagd om deel te nemen aan de evaluatie van de opleidingsonderdelen. Aangezien dat erg vrijblijvend was, bleef de respons laag. Ondertussen krijgen de studenten die bevraging aansluitend op het examen per opleidingsonderdeel, en het wordt sterk aangemoedigd om de enquête in te vullen. De commissie heeft geconstateerd dat die aanpak de respons en de betrouwbaarheid daarvan heeft verhoogd.

In 2005–2006 (Lier) en 2009–2010 (Turnhout) werden de studenten bevraged over de stagebegeleiding en de stagebegeleiding door de mentoren. Deze bevraging vindt per stageplaats plaats, waardoor er geen afzonderlijke resultaten voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatische gezondheidszorg beschikbaar zijn. Gezien het belang van de stage in de opleiding vindt de commissie het wel aangewezen dat er blijvend zicht is op de tevredenheid of ontevredenheid over de stageplaatsen. Deze bevraging mag ook sneller worden opgevolgd.

Er is in 2008–2009 een instroomenquête geweest op hogeschoolniveau, die in 2010–2011 werd herhaald. De commissie heeft echter geen zicht gekregen op de resultaten van deze bevraging. In 2009–2010 is er een uitstroombevraging (onmiddellijk na het afstuderen) geweest in de beide departementen Gezondheidszorg, die peilde naar de tevredenheid van de studenten met betrekking tot het net gevolgde programma. Deze bevraging was anoniem en werd uitgevoerd door middel van het computerprogramma Online. De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat er echter zeer weinig respons was vanuit de opleiding Pediatische gezondheidszorg, en betreurt dit. Het is wenselijk om de studenten van de opleiding te motiveren om deel te nemen aan deze bevraging. De commissie vindt het een goed initiatief dat de opleiding verdere bevestigingen plant, om de opleiding zo goed mogelijk af te stemmen op de wensen en noden van het werkveld. Dit wil de opleiding doen door middel van drie vragenlijsten: een aan de studenten onmiddellijk na het afstuderen, een aan de afgestudeerden die zes maanden in het werkveld hebben gestaan en een aan de werkgevers van de afgestudeerden na zes maanden in het werkveld. De commissie kan zich vinden in deze plannen om een dergelijke bevraging te organiseren.

Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg in Lier en Turnhout is een TRIS-scoring uitgevoerd bij de opleidingscoördinatoren. De resultaten kon de commissie inkijken in het kwaliteitshandboek. De verbeteringsacties die uit deze TRIS-scoring voortvloeiden, zijn opgenomen in de operationele jaaractieplannen van de departementen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten vernomen dat in 2009–2010 de opleiding haar gastsprekers heeft bevraged over facetten zoals de praktische organisatie van de opleiding, het cursusmateriaal en de inspraak. Ook hier was de respons laag, zodat men de bevraging niet zal herhalen. De commissie meent dat er best blijvende aandacht gaat naar de mening van de gastsprekers, bijvoorbeeld door het organiseren van meer overlegvergaderingen met de gastsprekers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevestigingen dichter op te volgen en te remediëren.

- De commissie adviseert om de mening van de gastsprekers jaarlijks te peilen via een overlegvergadering.
- De commissie beveelt de opleiding aan om het zicht op de tevredenheid van stageplaatsen sneller en duidelijker op te volgen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rondom verbeteringsmaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd aan bod kwamen. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen.

Ook de opleiding heeft verschillende acties lopen, die geconcretiseerd zijn in de operationele jaaractieplannen van de departementen en die de commissie heeft kunnen inkijken. Het is dan de bedoeling dat in het begin van een academiejaar de doelstellingen en de concrete acties die de opleiding daaraan wil verbinden, vernoemd worden en dat een timing wordt opgemaakt. Tijdens en aan het einde van het academiejaar voert de opleiding een check uit van wat is afgewerkt, en wat de doelstellingen en acties voor het jaar erop zijn. De verbeteringsacties uit de operationele jaaractieplannen mogen volgens de commissie systematischer worden opgevolgd. Aangezien er geen meetbare streefdoelen of indicatoren worden gebruikt voor de bachelor-na-bacheloropleidingen, geldt ook dat deze voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg niet worden aangevend tot verbetering van de opleiding.

De prioriteiten en actiepunten liggen, zoals de commissie heeft kunnen vernemen uit de gesprekken met de opleiding, bij de verdere afstemming van de stage en stagebegeleiding, de studentenbegeleiding (en dan voornamelijk door de vele verplaatsingen van de ene naar de andere partnerschool), het verder concretiseren van het toetsbeleid, internationalisering en het verder bijstellen van het opleidingsconcept in een interdepartementale samenwerking. De commissie onderschrijft deze prioritering en waardeert de intenties van de opleiding, maar stelt dat er nog heel wat moet worden geconcretiseerd.

De commissie heeft vastgesteld dat de methode van werken met de onderwijsbevragingen en focusgesprekken resultaten boekt in de opleiding. Uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken blijkt dat er bijsturing is op basis van de feedback van studenten via de focusgroepen. De studenten bevestigden dit in hun gesprek met de commissie. Verder halen de alumni en de vertegenwoordigers van het werkveld het goede contact met de opleidingscoördinatoren aan als een manier om verbeteringstrajecten door te voeren. De commissie kan dus concluderen dat de docenten en de opleidingscoördinator aanspreekbaar zijn en dat aanpassingen snel gebeuren. De commissie vraagt wel om de verbeteringsmaatregelen daarbij structureel te implementeren, wat nu nog te weinig gebeurt, waardoor bepaalde verbeteringsacties nog te veel

ad hoc verlopen. Verder gaven de afgestudeerden in hun gesprek met de commissie aan dat de terugkoppeling van de resultaten van bevestigingen en de genomen verbeteringsmaatregelen niet altijd aanwezig is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de structurele implementatie van de verbeteringsmaatregelen, teneinde deze niet ad hoc te laten verlopen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de resultaten van de bevestigingen en de genomen verbeteringsmaatregelen terug te koppelen naar de alumni.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten en de gesprekken die zij met de stakeholders tijdens het visitatiebezoek heeft gevoerd, kunnen afleiden dat de opleiding haar stakeholders bij de opleiding betreft. De commissie heeft de tevredenheid over hun betrokkenheid bij de stakeholders gevoeld, en is zelf ook positief over de betrokkenheid van de studenten, medewerkers, afgestudeerden en vertegenwoordigers van het werkveld.

De opleiding betreft haar medewerkers door middel van overlegvergaderingen, waarin problemen kunnen worden aangekaart. Naast de departementale raad en de algemene jaarlijkse personeelsvergadering werkt het departement Gezondheidszorg in Turnhout met een 'groot team banaba', waarin alle docenten en opleidingsverantwoordelijken samen met de directie vergaderen. Het is niet duidelijk of ook de gastsprekers aan deze overlegvergaderingen deelnemen, maar de commissie vindt het wel een meerwaarde indien dit het geval zou zijn. Daarnaast is nog een 'klein team banaba' actief, dat bestaat uit de opleidingsverantwoordelijken en de algemene banabacoördinator. Ook het departement Gezondheidszorg in Lier heeft een departementale raad en een algemene jaarlijkse personeelsvergadering, waarin de terugkoppeling naar de docenten gebeurt. In Lier werkt de opleiding niet met een klein of groot team banaba, maar met een 'kwaliteitscirkel banaba', die maandelijks vergadert. Ook hier vindt de commissie het een meerwaarde indien de gastsprekers aan deze maandelijks overlegvergaderingen of tenminste enkele ervan zouden deelnemen. De gastsprekers en docenten die een gesprek hadden met de commissie, drukten hun tevredenheid uit over hun betrokkenheid bij de opleiding. Onder andere in de jaarlijkse personeelsvergadering en door contacten met de opleidingscoördinatoren voelen zij zich gehoord in de opleiding. Zij krijgen ook regelmatig feedback over de opleidingsonderdelen en hun doceergedrag.

Zoals in facet 5.1 vermeld, betreft de opleiding haar studenten vooral door middel van de (onderwijs)bevestigingen en via de focusgesprekken. De studenten met wie de commissie sprak, evalueren deze focusgroepen als een positief initiatief, en ook de contacten met de opleidingscoördinator appreciëren ze. De commissie waardeert het dat de terugkoppeling van maatregelen tot verbetering en andere gegevens de studenten eveneens bereikt onder de vorm van posters of tienpuntenrapporten, maar niet alle studenten en oud-studenten zijn hiervan op

de hoogte. De commissie meent dat men de betrokkenheid van de studenten nog meer mag formaliseren.

Binnen de hogeschool en de departementen kunnen studenten meer betrokkenheid verwerven door deelname aan de departementale raad en de studentenraad. De commissie heeft vernomen dat twee studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen in de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen deelnemen aan deze raden. De opleiding Pediatrische gezondheidszorg mag haar studenten meer aanmoedigen tot deelname, wat nu nog niet het geval is. De commissie onderschrijft het plan van de opleiding om nieuwe studenten tijdens de onthaaldagen te wijzen op het belang van hun deelname aan dergelijke studentenraden.

De commissie is tevreden dat de OPAR-raden (opleidingsadviesraden), waarvan het werkveld deel uitmaakt, in alle bachelor-na-bacheloropleidingen van de departementen Gezondheidszorg van de K.H.Kempen actief zijn, maar meent dat de operationalisering ervan nog verder mag worden uitgebreid. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, waren lovend over de betrokkenheid bij de opleiding. Zij voelen zich gehoord, en verklaarden dat de opleiding heel snel inspeelt op vernieuwingen die zich in het beroepenveld aandienen en die zij kenbaar maken aan de opleiding. Ook hier wordt het goede contact met de opleidingscoördinatoren als een sterk punt aangehaald. De betrokkenheid van het beroepenveld uit zich verder in het feit dat men zelf gastspreeker is of een collega die rol vervult, het feit dat de opleiding mentoren vraagt voor stagebegeleiding en het feit dat de opleiding vertegenwoordigers uit het werkveld als jurylid uitnodigt voor de beoordeling van eindwerken.

Ten slotte betreft de opleiding de alumni door middel van de (geplande) alumnibevragingen. De opleiding heeft enkele alumni ook gevraagd als mentor, gastspreeker of docent. De oudstudenten met wie de commissie sprak, gaven aan dat er op de campus Lier jaarlijkse terugkomdagen georganiseerd worden, en dat er ook een pagina op Facebook beschikbaar is waarop oudstudenten contact kunnen houden met elkaar en de opleiding. De commissie vindt het een meerwaarde indien een dergelijke alumniwerking ook op de campus Turnhout zou worden geïntroduceerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de alumniwerking van de campus Lier verder uit te breiden naar de campus Turnhout.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is over het algemeen tevreden over het gerealiseerd niveau van de opleiding. Uit de ingekeken documenten en de gesprekken die de commissie heeft gevoerd tijdens het visitatiebezoek, bleek ook een algemene tevredenheid van de stakeholders over de opleiding die zij hebben genoten. De studenten haalden aan dat de opleiding een meerwaarde is, waarbij de theorie onmiddellijk toepasbaar is in de praktijk. De leerstof is uitgebreider en diepgaander, omdat gedoceerd wordt door specialisten met praktijkervaring. De stage is voor hen erg belangrijk om bepaalde vaardigheden in te oefenen in het beroepenveld. Ook de docenten die met de commissie spraken, waren trots op de studenten die zij afleveren. Volgens hen zijn de studenten na het voltooien van de opleiding experts geworden, die zelfs kunnen ingezet worden om samen met praktijkexperts bijkomende opleiding te geven op de werkplek.

De afgestudeerden van de opleiding vermeldden dat zij door het werkveld als experts worden behandeld. Er is volgens hen wel degelijk vraag naar deze opleiding in hun beroepenveld. Verder zijn zij tevreden over de theoretische kennis van specifieke zaken binnen hun beroep en over hun eindwerken, die vaak nog steeds in het werkveld worden gebruikt. De alumni gaven wel aan dat door de stage praktijkvaardigheden al inge oefend kunnen worden en een bijzondere ervaring kan worden opgebouwd, maar dat men toch specifieke vaardigheden enkel door werken op een pediatrische afdeling kan aanleren. Wel voelen ze zich sterker en meer voorbereid op de instap in het werkveld op zowel persoonlijk als professioneel vlak.

De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, waren lovend over het niveau van de opleiding. Het werkveld ziet de verbreding en verdieping van de bachelor-na-bachelorstudent als een meerwaarde op zijn afdeling. De afgestudeerde kan een ruimere verantwoordelijkheid aan. De inschakeling in het werkveld gebeurt volgens hen veel sneller, omdat de student tijdens de opleiding heeft kunnen proeven van diverse settings, waardoor ze een breder perspectief hebben, en ook geschoold zijn in communicatie en sociale en psychologische aspecten, naast de medisch-verpleegkundige technieken. Volgens de vertegenwoordigers van het werkveld scoren de bachelor-na-bachelorstudenten ook hoger in evaluaties tijdens de stage dan studenten van de basisopleiding Verpleegkunde.

De commissie is positief over de eindwerken die zij heeft ingekeken. Zij meent dat de kwaliteit van deze bachelorproeven op een goed niveau zit. Opvallend is de bruikbaarheid van de eindwerken in het beroepenveld. Ook het feit dat de eindwerken vertrekken vanuit een relevant verpleegprobleem, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen. De commissie is van mening dat uit de eindwerken de visie van de opleiding, namelijk het rekening houden met de noden in het werkveld, duidelijk blijkt.

Ook over de stage is de commissie overwegend tevreden. De evaluatiefiches van de stages vermelden volgens de commissie duidelijk het behalen van de competenties aan de hand van de

gedragsindicatoren. Wel heeft de commissie vernomen dat stagementoren de stagefeedbackformulieren soms als een belasting ervaren, en dat een aantal stagefeedbackformulieren niet dagelijks of slechts gedeeltelijk wordt ingevuld. Er is met andere woorden een verschil merkbaar tussen verschillende stageplaatsen. Een uniforme en haalbare aanpak hierin is volgens de commissie wenselijk en een aandachtspunt voor de opleiding. Zoals aangehaald blijft de stage op de eigen werkplek van werkstudenten een bezorgdheid van de commissie, die een blijvende opvolging van de opleiding vereist.

De commissie waardeert de docentmobiliteit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding heeft genomen. In Lier waren er in 2008–2009 twee studenten die voor langere tijd naar het buitenland zijn getrokken om stage te lopen. De opleiding kan in Lier nog werken aan docentmobiliteit. In Turnhout was er dan weer geen studentenmobiliteit, maar daar ligt de docentmobiliteit hoger. De commissie is ook positief over de samenwerking van de opleiding met PNAE (Pediatric Nurses Association Europe), waarbij de opleidingscoördinatoren aanwezig waren op een meeting in Kopenhagen voor een project waarbij een inventarisering van gelijkaardige opleidingen in verschillende landen op het programma staat. Volgens de commissie mag de opleiding nog meer inspanningen leveren om (korte) buitenlandse studiebezoeken voor de studenten mogelijk te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Wel mag de opleiding volgens de commissie een meer diepgaande en vergelijkende analyse maken van het studierendement in de verschillende samenwerkende opleidingen Pediatrische gezondheidszorg binnen de Associatie KU Leuven. Zeker in deze gunstige samenwerkings situatie zou ze dat willen aanmoedigen.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat het rendement van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de K.H.Kempen vrij hoog ligt. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie afgeleid dat het streefdoel van de opleiding wat studie-efficiëntie betreft, 75 procent is. In het academiejaar 2009–2010 behaalden de voltijdse studenten uit Lier een studie-efficiëntie van 100 procent, behalve één student, die vroegtijdig afhaakte. De studie-efficiëntie bij de deeltijdse studenten in Lier lag een stuk lager. De opleiding geeft aan dat dit te wijten is aan externe omstandigheden waarop zij geen vat heeft, namelijk het stopzetten van de opleiding voor onbepaalde duur of het opnemen van slechts een deel van de studiepunten wegens de

werkomstandigheden van de student. Van de voltijdse studenten uit Turnhout behaalden twee studenten 92 procent van de opgenomen credits in 2009–2010, en slaagden de anderen met een te tolereren tekort voor vijf studiepunten. Voor de deeltijdse studenten uit Turnhout was het studierendement in 2009–2010 100 procent.

De commissie heeft uit de ingekeken documenten afgeleid dat bijna alle voltijdse studenten van Lier (95 procent) in het academiejaar 2009–2010 hun diploma behaalden binnen één academiejaar. Alle voltijdse studenten van Turnhout behaalden in 2009–2010 hun diploma binnen één jaar. De meerderheid van de deeltijdse studenten in Lier rondde haar opleiding zoals verwacht af in twee jaar. Sommige studenten hebben hun studie gespreid over drie academiejaren, maar hebben de opleiding eigenlijk ook in vier semesters volbracht. In Turnhout hebben alle deeltijdse studenten hun diploma binnen twee academiejaren behaald. De commissie vindt het wenselijk dat deze gegevens blijvend worden geanalyseerd en opgevolgd.

De commissie heeft tijdens het bezoek opgemerkt dat, mede door het goede contact tussen de opleidingsverantwoordelijken, de docenten en de studenten het onderzoek naar niet-geslaagden en afhakers eerder informeel gebeurt. Persoonlijke omstandigheden of de werksituatie van de student zijn meestal de redenen voor afhaken. De commissie heeft geen weet van bevestigingen bij afhakers of exitgesprekken. Volgens de commissie is het voeren van systematische exitbevestigingen of -gesprekken toch een meerwaarde.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om een formele procedure bij afhakers ter beschikking te hebben, en dus om exitbevestigingen en -gesprekken te gebruiken bij afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Volgens de commissie was het zelfevaluatierapport een correcte weergave van wat de commissie tijdens de gesprekken ter plaatse heeft gehoord. De inleiding van het rapport is duidelijk geschreven, en de commissie kon uit het zelfevaluatierapport afleiden dat deze opleiding trots is om deel uit te maken van het samenwerkingsverband met twee andere partneropleidingen. De opleiding laat doorheen het zelfevaluatierapport aanvoelen dat zij de meerwaarde van good practices aanvoelt. De commissie vond het zelfevaluatierapport dan ook een uitgebreid en gedetailleerd rapport, met voldoende aandacht voor de eigen sterktes en tekortkomingen. Wel blijkt uit het actualiseringsrapport dat de sterke punten en werkpunten met hun specifieke aanpak een identieke opsomming zijn als deze in het zelfevaluatierapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

PedG Pediatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Leuven

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt aangeboden aan het departement Gezondheidszorg en Technologie van de Katholieke Hogeschool Leuven. De KHLeuven staat in voor verschillende opleidingen verspreid over vijf studiegebieden: Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Gezondheidszorg, Industriële wetenschappen en technologie, Onderwijs en Sociaal-agogisch werk. Het departement Gezondheidszorg en technologie, dat in 2007–2008 ontstaan is uit de fusie van Rega en Verpleeg- en vroedkunde, organiseert zes professioneel gerichte bacheloropleidingen en vier bachelor-na-bacheloropleidingen, waaronder Pediatrische gezondheidszorg.

In 1992 startte het Sint-Elisabeth Instituut, de latere Katholieke Hogeschool Leuven, een onderzoek naar de nood aan een pediatrische opleiding. In het Universitair Ziekenhuis Leuven was er van 1996 tot 1999 al een specialisatiecursus Neonatologie voor verpleegkundigen en vroedvrouwen die op de Neonatal Intensive Care Unit, de neonatologie, de materniteit en het verloskwartier werkzaam waren. Die cursus werd een onderdeel van de voortgezette opleiding tot Gespecialiseerde verpleegkundige in de pediatrische gezondheidszorg, die de KHLeuven sinds 1999 aanbood als een vervolgopleiding op de toen recent gestarte bacheloropleiding Verpleegkunde. In 2004–2005 veranderde de voortgezette opleiding in de huidige bachelor-na-bacheloropleiding in de Pediatrische gezondheidszorg. Nog steeds werkt de opleiding nauw samen met het UZ Leuven.

De Katholieke Hogeschool Leuven is sinds 2002 lid van de Associatie KU Leuven. In 2008 ondertekenden de K.H.Kempen, de KHLim en de KHLeuven een samenwerkingsovereenkomst wat de bachelor-na-bacheloropleidingen en het aanbod in permanente vorming betreft. Voor de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatriche gezondheidszorg worden sindsdien drie opleidingsonderdelen samen georganiseerd met de K.H.Kempen, de KHLim en de KHLeuven. Eén opleidingsonderdeel (Neonatologie) wordt per twee hogescholen ingericht: K.H.Kempen campus Lier- K.H.Kempen campus Turnhout en KHLeuven-KHLim.

In 2011–2012 telde de opleiding Pediatriche gezondheidszorg 40 studenten, van wie er 20 voltijds ingeschreven waren en 20 studenten de opleiding deeltijds volgden.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg opgesteld is in samenwerking met de Associatie KU Leuven, en gedragen wordt door alle hogescholen in de associatie. De commissie constateerde daarnaast dat de decretale richtlijnen erin worden nageleefd, wat blijkt uit een tabel waarin het verband tussen de algemene, de algemeen beroepsgerichte en de domeinspecifieke competenties uit het Structuurdecreet en het competentieprofiel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg wordt verduidelijkt.

De commissie kan zich vinden in het nagestreefde niveau en de oriëntatie van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLeuven. Specifiek voor deze bachelor-na-bacheloropleiding is dat men de competenties toespitst op de pediatrie. Aangezien Pediatrische gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding aansluit op de professionele gerichte bachelor Verpleegkunde, worden de studenten geacht al in grote mate te beschikken over de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties. Het competentieprofiel bouwt echter voort op die competenties door te specialiseren binnen de pediatrische context. Naast het verkennen, het verdiepen en het integreren van competenties moeten de studenten ze ook kunnen inzetten op een kinderafdeling of een neonatologische afdeling van een ziekenhuis. Dat betekent dat een kinderverpleegkundige vertrouwd moet zijn met intensieve neonatale zorg, en met algemene en gespecialiseerde medisch-chirurgische eenheden voor kinderen, met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallen-zorg, pediatrische basisgezondheidszorg, extramuraal pediatrische zorg, en kinder- en jeugdpsychiatrie. De commissie waardeert de gerichte focus op het kind. Het is positief dat de specialisatie zich zowel in de acute als in de chronische hulpverlening vertaalt. De opleiding geeft aan het niveau van nurse specialist na te streven, zoals dat in het document 'Nursing Care Continuum Framework and Competencies' is opgenomen. Dat document werd opgesteld door de International Council of Nurses en beschrijft een gespecialiseerde verpleegkundige als iemand die beschikt over een geavanceerde expertise in een verpleegkundige tak, met een hoger niveau dan de algemeen verpleegkundige. De commissie is positief over het specialistische niveau dat de opleiding nastreeft. Toch vraagt ze de opleiding in het competentieprofiel nog sterker de verschillen met de basisopleiding Verpleegkunde te expliciteren, om zo het profiel van de bachelor-na-bachelor in de Pediatrische gezondheidszorg beter tot uiting te laten komen. Het competentieprofiel bestaat

uit zes rollen, die verder worden opgedeeld in 21 competenties en een honderdtal gedragsindicatoren. De commissie apprecieert het dat het profiel gedragsindicatoren en rollen hanteert: de pediatrie verpleegkundige treedt op als persoon, als klinisch beoordelaar en zorgverlener, als organisator en coördinator, als professional, als lid van het team en als lid van de samenleving. Ze vindt daarentegen ook dat het uitbouwen van de 21 competenties in een honderdtal gedragsindicatoren erg ruim is voor een opleiding van 60 studiepunten. De commissie vraagt de opleiding om de realiseerbaarheid van zulk een groot aantal gedragsindicatoren in de gaten te houden, en enkel de gedragsindicatoren te benoemen die specifiek voor de bachelor-na-bacheloropleiding worden nagestreefd. Dit zijn de 21 competenties:

- empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid;
- een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinaire team;
- ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen;
- een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen;
- verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief;
- relevante gegevens verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde;
- verpleegproblemen en -behoeften identificeren en onderscheiden;
- doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliënt- en zorgsysteem;
- verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren;
- de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen;
- relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren;
- primaire en secundaire preventie toepassen;
- de zorg organiseren en coördineren;
- handelen in functie van kwaliteitszorg;
- zich professioneel ontwikkelen;
- medestudenten en collega's begeleiden;
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking binnen het verpleegkundige team;
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen;
- openstaan voor diversiteit in de samenleving;
- positief bijdragen tot de profilering van het beroep;
- openstaan voor het economische, sociale en ethische beleid in de gezondheidszorg.

De commissie heeft gemerkt dat de opleiding aan de KHLeuven zich wenst te profileren aan de hand van een academische oriëntatie. Naast de uitgebreide integratie in de klinische praktijk wenst de opleiding haar studenten immers ook een sterke wetenschappelijke vorming te geven. Levenslang leren speelt daarin een belangrijke rol, aangezien de opleiding van haar studenten verwacht dat zij zelf kunnen instaan voor het onderhouden van de opgedane kennis en verdieping. De commissie apprecieert de doelbewustheid van de opleiding en het streven naar een kritische zelfstandige ingesteldheid bij haar studenten. Tegelijk waarschuwt ze de opleiding er ook voor dat zij de lat niet te hoog legt.

Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die ontbreekt in het competentieprofiel. Ze vindt het relevant om daarin verandering te brengen. De commissie merkte daarentegen dat de opleiding toenemend belang hecht aan de internationalisering van haar onderwijs en daarop al een duidelijke visie heeft. In een aantal opleidingsonderdelen heeft ze bewust meer ruimte gemaakt voor de interculturele focus. De commissie vindt het wenselijk om die aandacht voor de internationale component te expliciteren in de doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel.
- De commissie raadt de opleiding aan om te waken over de haalbaarheid van het academische niveau dat de opleiding nastreeft.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde dat het competentieprofiel tot stand is gekomen in samenwerking met de verschillende hogescholen in de Associatie KU Leuven, en dat het werd afgestemd op de vernieuwde versie van het beroepsprofiel tot kinderverpleegkundige van het Nationaal Verbond van Katholieke Verpleegkundigen en Vroedvrouwen (NVKVV). De aandacht voor de visie van het beroepenveld en de andere pediatrieopleidingen is volgens de commissie zeker positief. Op internationaal niveau heeft Pediatrie gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding geen identieke equivalenten, wat een benchmarking bemoeilijkt. Toch onderhoudt de opleiding verschillende contacten met buitenlandse partners zoals de Paediatric Nurses Association of Europe (PNAE), en raadpleegden de opleidingsverantwoordelijken profielen uit min of meer gelijkaardige opleidingen in Nederland en Wallonië. Die profielen werden gebruikt bij de ontwikkeling van het competentieprofiel. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding ambitieus is en zich ook buiten de landsgrenzen wenst te profileren als een specialisatieopleiding van hoogstaand niveau. De commissie was onder de indruk van de voortrekkersrol die de opleiding daarin speelt. Ze profileert zich ook sterker en nadrukkelijker vanuit haar wetenschappelijke karakter in vergelijking met de andere opleidingen Pediatrie gezondheidszorg in de Associatie KU Leuven.

Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat men bij de opstelling van het competentieprofiel al anticipeerde op de vereisten voor de bijzondere beroepstitel, die in 2012 bekrachtigd werd door de publicatie van het ministerieel besluit in het Belgisch Staatsblad. De commissie kon in dat kader constateren dat de geformuleerde competenties voldoen aan de criteria die daarvoor werden opgesteld. Vanuit de Associatie KU Leuven heeft ook de deelwerkgroep BanaBa en permanente vormingen de opdracht om erover te waken dat de competenties afgestemd blijven op de vereisten voor de beroepstitel. In het algemeen constateerde de commissie dat de opleiding zich kan vinden in het domeinspecifieke referentiekader van de commissie. Het competentieprofiel dat in samenwerking met de andere geassocieerde hogescholen werd opgesteld, ligt overigens mede aan de basis van dat kader.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding in 2009 een eerste versie van het competentieprofiel bovendien heeft voorgelegd aan een gemeenschappelijke opleidingsadviesraad van de samenwerkende opleidingen. De adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers uit de academische

wereld, de samenwerkende hogescholen, het werkveld, de beroepsorganisaties, de studenten en enkele internationale contacten. De KHLeuven kan rekenen op verschillende partners uit het werkveld, zoals het Universitair Ziekenhuis Leuven, het Universitair Ziekenhuis Antwerpen, het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel, het Revalidatiecentrum Pulderbos en het Paola Kinderziekenhuis in Antwerpen. Vanuit de opleidingsadviesraad werd toen voorgesteld om een brede bevraging te houden, waarop alle naburige hoofdverpleegkundigen van pediatrie en neonatologische afdelingen werden aangeschreven om het competentieprofiel te beoordelen. Ook docenten en gastsprekers kregen toen de mogelijkheid om de vragenlijst in te vullen. De commissie is lovend over de nauwe samenwerking met de verschillende belangengroepen en de partnerinstellingen in de associatie bij de opstelling van het competentieprofiel. Het samenwerkingsverband met de K.H.Kempen en de KHLim is uniek, en betekent een meerwaarde voor de opleidingen. De commissie drukt de hoop uit dat de sterk gecentraliseerde aanpak werkbaar blijft, wat niet evident is gezien de toenemende studentenaantallen.

De commissie heeft tijdens de gesprekken geconstateerd dat het competentieprofiel bekend is bij de studenten. Tijdens de startdag aan het begin van het academiejaar krijgen de studenten uitleg bij de competenties en de indicatoren. Zij vinden daarnaast een overzicht terug van de competenties per opleidingsonderdeel aan de hand van de ECTS-fiches, die ook op Toledo beschikbaar zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg omvat volgens de commissie een uitgebalanceerde combinatie van theoretische en praktische leerinhouden, die het mogelijk maakt de geformuleerde doelstellingen na te streven. Dat programma wordt door alle drie de partnerhogescholen van de Associatie KU Leuven aangeboden sinds 2006–2007. Het curriculum aan de KHLeuven wordt bovendien gedeeltelijk samen met de KHLim en de K.H.Kempen georganiseerd. Concreet worden daarvan 21 studiepunten gezamenlijk met de twee bovenvermelde hogescholen ingericht. Dat zijn voornamelijk de theoriegerichte opleidingsonderdelen, die als modules ingericht zijn. Het programma bestaat in totaal uit vijf theoretische opleidingsonderdelen, het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs – waaronder de praktijkstage valt – en de scriptie. Daarvan verzorgt de K.H.Kempen in Turnhout Intensieve zorgen pediatrie (OO2) en de KHLim Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere (OO4). Het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) wordt op jaarlijks wisselende basis gedoceerd in één van de drie instellingen. Neonatologie (OO1) wordt zowel aan de K.H.Kempen als aan de KHLeuven gedoceerd; de studenten van de KHLIM worden daarvoor aan de KHLeuven verwacht. Het vijfde opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen (OO5) wordt ten slotte door elke opleiding apart gedoceerd, net zoals de begeleiding van de praktijkstage en de scriptie per hogeschool zijn georganiseerd. De studenten aan de KHLeuven volgen het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen overigens samen met de studenten van het schakelprogramma van de master Verpleegkunde en Vroedkunde aan de KU Leuven. De gezamenlijk ingerichte opleidingsonderdelen worden opgevolgd door de coördinatiegroep, waarin de verschillende hogescholen zijn vertegenwoordigd. De decentralisatie van het opleidingsonderdeel Neonatologie is volgens de opleiding aangewezen, omdat de anders te grote studentengroepen het verdiepend leren zouden verhinderen. De commissie vindt het werken in kleinere groepen relevant voor het vaardigheidsonderwijs, maar is ook van mening dat het studentenaantal momenteel geen bedreiging vormt voor het kennisonderwijs binnen Neonatologie.

De opleiding maakt gebruik van een competentiematrix waarin het competentieprofiel aan het programma wordt gekoppeld. De commissie betreurt het dat de opleiding de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties niet rechtstreeks in de matrix heeft opgenomen. Het zou de transparantie ten goede komen om die competenties ook aan de verschillende opleidingsonderdelen toe te wijzen. De commissie is van mening dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg op praktisch en organisatorisch vlak degelijk is opgebouwd, en op maat is van de vele werkstudenten. Het curriculum bevat geen keuzetrajecten of keuzeopleidingsonderdelen, maar studenten kunnen wel enigszins kiezen hoe ze hun stageperiodes invullen (cf. facet 2.2). Het programma wisselt af tussen verschillende leergebieden: de studenten komen in aanraking met zo-

wel biomedische, verpleegkundige als psychosociale wetenschappen. De commissie heeft daarnaast gemerkt dat de opleiding recent de integratie van praktijk en theorie heeft versterkt. Bij het opleidingsonderdeel Neonatologie heeft de opleiding drie dagen casuïstiek en zorgvaardigheden toegevoegd aan de lesinhoud, ter bevordering van de praktijkgerichtheid. De commissie vindt dat positief, maar vindt dat de opleiding de relevantie hiervan kan afoetsen bij de deeltijdse studenten die al actief zijn in de sector. Het multidisciplinaire karakter van het vaardigheidsonderwijs en de stages zorgt er volgens de commissie voor dat de studenten hun vaardigheden en kennis geïntegreerd leren inzetten op een werkplek.

De commissie begreep dat curriculumaanpassingen steeds tot stand komen via een interne procedure. Ze apprecieert de duidelijke systematiek daarachter. Het programma wordt geëvalueerd en aangepast door de opleidingscommissie, die een keer per semester samenkomt. Naast de opleidingscoördinator van Pediatrische gezondheidszorg maken ook een lector, een praktijklector, een alumnus en de stafmedewerker Moeder-kindzorg van het UZ Leuven deel uit van de opleidingscommissie. De evaluaties van het curriculum baseren zich op vergaderingen met lectoren en praktijklectoren, onderzoeksresultaten van bevestigingen bij studenten en de reacties van de stageplaatsen. De commissie vindt het positief dat de verschillende betrokkenen ingeschakeld worden bij curriculumherzieningen. Curriculumherzieningen worden daarnaast ook aangestuurd en opgevolgd door de coördinatiegroep. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat mogelijkheden tot kruisbestuiving steeds worden onderzocht. De commissie heeft opgemerkt dat de KHLeuven, dankzij haar duidelijke langetermijnvisie, een cruciale invloed heeft op de beslissingen die vanuit de coördinatiegroep worden genomen. De commissie apprecieert sterk de grote cohesie in de opleiding. De commissie vindt dat de voordelen van de samenwerking opwegen tegen de nadelen ervan. Maar ze vraagt ook om te waken over de werklast die de coördinatie van bepaalde opleidingsonderdelen met zich meebrengt.

De KHLeuven zet sterk in op internationalisering van haar onderwijsaanbod. Studenten Pediatrische gezondheidszorg krijgen de mogelijkheid om een buitenlandse stage te volgen. In dat geval zou hun stage twee maanden duren en in het tweede semester vallen. De commissie begreep echter uit de gesprekken dat weinig studenten er gebruik van maken, aangezien ze zich zelden twee maanden kunnen vrijmaken. Zeker voor de deeltijdse studenten is dat niet vanzelfsprekend. De commissie is van mening dat de internationale mobiliteit voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg nog in de kinderschoenen staat. Ze vraagt de opleiding om haar studenten meer te motiveren en te overtuigen van de meerwaarde van een buitenlandse stage. Ze heeft daarentegen gemerkt dat de opleiding in het programma internationale en multiculturele elementen heeft opgenomen. Ze vindt het erg positief dat de opleidingscoördinatoren van de bachelor-na-bacheloropleidingen Pediatrische gezondheidszorg samen aan een vierdaagse in een ziekenhuis in Denemarken hebben deelgenomen, om de mogelijkheden in verband met internationale mobiliteit te onderzoeken. De gastlectoren verwerken informatie van internationale congressen en actuele ontwikkelingen uit het werkveld in hun lessen. Volgens de studenten leren zij uitgebreid en praktijkgericht hoe zij op de latere werkvloer met diversiteit kunnen omgaan in het opleidingsonderdeel Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere. Ook in de cursussen proberen de lectoren relevante internationale literatuur op te nemen. Daarnaast organiseert het departement jaarlijks een 'internationale miniweek', waarin studenten lezingen en workshops van buitenlandse lectoren kunnen volgen. Dat initiatief werd opgestart in het kader van internationalisation@home. De commissie suggereert om het samenwerkingsverband te benutten, en vanuit gezamenlijk overleg overkoepelende initiatieven met betrekking tot internationalisering op te starten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de studenten meer aan te moedigen een buitenlandse stage in hun curriculum op te nemen.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is lovend over de professionele gerichtheid van de opleiding, die aan de hand van haar multidisciplinaire programma inspeelt op het wijzigende zorgmodel van onze maatschappij. Het programma wordt verzorgd door lectoren en praktijklectoren die naast hun onderwijsopdracht werkzaam zijn in de acute of chronische pediatrie. Ook de nauwe samenwerking met de verschillende partners uit het werkveld – zoals het UZ Leuven – is een troef, aangezien die contacten de input van actuele ontwikkelingen in het programma garanderen. De studenten en de alumni beschouwen daarnaast de gemeenschappelijke organisatie met de andere partnerhogeschole als een grote meerwaarde; op die manier komen zij ook in contact met de expertise van andere kenniscentra. De commissie is van mening dat de opleiding erin slaagt om het nagestreefde expertniveau te vertalen in het programma, dankzij de sterke verwevenheid met de beroepspraktijk. Er is aandacht voor een optimale afstemming tussen theoretische opleidingsonderdelen en de stageperiodes. De evidence-based aanpak is op verschillende niveaus in de opleiding verankerd. In het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie is in de ogen van de commissie weliswaar nog meer aandacht voor advanced life support noodzakelijk.

De commissie constateerde dat de studenten hun verpleegkundige en communicatieve vaardigheden kunnen trainen in het vaardigheidscentrum. Het vaardigheidsonderwijs werd in 2008–2009 aan het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs toegevoegd, vermits studenten hadden aangegeven dat zij nog meer basistechnieken wilden aanleren om de totaalzorg van kinderen en baby's te beheersen. Daarnaast bestaat het Klinisch onderwijs voornamelijk uit stages. De studenten Pediatrische gezondheidszorg lopen in totaal 450 uren stage, verspreid over drie stageperiodes en drie stageplaatsen. Volgens de commissie garandeert de vlotte samenwerking met externe partners zoals het UZ Leuven degelijke stageplaatsen. Ze is van mening dat de opsplitsing van de stage over meerdere stageplaatsen bijdraagt aan de brede competentieontwikkeling van de studenten. Bovendien waardeert ze de optimale afstemming tussen de theoretische opleidingsonderdelen en de stages. De eerste stage start voor opleidingsonderdelen 1 en 2, en vindt verplicht plaats op een dienst Neonatologie, met inbegrip van pediatrische intensieve zorg. De commissie vindt het een goede zaak dat de stage op een neonatale afdeling werd verplicht. De tweede stage situeert zich tijdens of na opleidingsonderdeel 3 en de derde stage tijdens of na opleidingsonderdeel 4. Voor deze stages kunnen de studenten kiezen uit verschillende afdelingen: algemene en gespecialiseerde medisch-chirurgische eenheden voor kinderen, met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallenzorg en pediatrische basisgezondheidszorg, de extramurale pediatrische zorg of de kinder- en jeugdpsychiatrie. Tijdens de tweede stage ligt de focus wel op de chronische zorg. De derde stage situeert zich in een medisch-psychologische setting. De commissie erkent dat op die manier de stages naadloos aansluiten op de theoretische opleidingsonderdelen en de samenwerking bevorderen. De verschillende stagecontexten voldoen daarnaast aan de vereisten van de bijzondere beroepstitel. Per stage werken de studenten bovendien een specifieke opdracht uit:

een nursingstudie, een zorgproject en een paper rond interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind. Zo leren de studenten zeer concreet en praktijkgericht een zorgplan opstellen, een protocol verbeteren en de maatschappelijke context van het zieke kind bestuderen. Zij formuleren tevens persoonlijke leerdoelen, en evalueren zichzelf na elke stage. Dat wordt bijgehouden in het studentbegeleidingsdossier. Wat de begeleiding betreft, kunnen studenten voor elke stage rekenen op een praktijklector, die het leerproces van de studenten opvolgt, en een mentor vanuit de stageplaats. Die laatste waakt erover dat de stage voldoende leerrijk is, en ondersteunt de student met concrete feedback. Meestal krijgen de studenten om praktische redenen begeleiding van meerdere verpleegkundigen. In functie van een maximale consistentie vraagt de commissie om dat te vermijden. De studenten zijn in het algemeen echter erg tevreden over de opvolging van hun stage en de feedback op hun opdrachten.

De bachelorproef bestaat uit de bachelorproef zelf en een bijhorende paper. De paper kan per drie gemaakt worden en behandelt een casus over beleid en kwaliteitszorg, ethiek en recht. De bachelorproef wordt per twee gemaakt. De commissie meent dat de uitwerking in ofwel een groepsopdracht, ofwel een individuele opdracht beide kunnen, als die maar het expertniveau bereikt en op voorwaarde dat de beoordelingscriteria duidelijk omschreven zijn en gekend zijn door de student voor de aanvang van de opdrachten. De commissie apprecieert de duidelijke richtlijnen voor de bachelorproef en de begeleiding van de studenten. Aan de hand van een praktijkvraag, die in overleg met een stageplaats bepaald werd, ontwikkelen de studenten informatie- en onderzoekscompetenties. De studenten leren wetenschappelijke literatuur gebruiken als basis voor een praktische uitwerking, zoals een brochure, een procedure of de formulering van een aantal richtlijnen. De stageplaatsen kunnen het product effectief inzetten, wat al meermaals gebeurde. De commissie spreekt haar goedkeuring uit over de koppeling tussen de stage en de bachelorproef. De opleiding streeft naar een win-winsituatie voor alle betrokkenen, en slaagt daar volgens de commissie ook in. In die zin is de bachelorproef een voorbeeld van maatschappelijke dienstverlening. De studenten vinden de bachelorproef erg zinvol, omdat ze er de verschillende competenties uit de opleidingsonderdelen in moeten combineren. De bachelorproef wordt begeleid door de opleidingscoördinator, de promotor en een inhoudsdeskundige.

Naast de professionele gerichtheid van het programma is ook de academische gerichtheid de commissie opgevallen. De opleiding mikt op een hoog wetenschappelijk niveau. De commissie is van mening dat het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen zeer goed ingevuld wordt, en dat het de studenten daadwerkelijk een gezonde attitude in levenslang leren bijbrengt. De studenten aan de KHLeuven volgen het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen samen met de studenten van het schakelprogramma van de master Verpleegkunde en Vroedkunde aan de KU Leuven. Hoewel ze tijdens de gesprekken erop wezen dat het niet gemakkelijk is, vinden de studenten Verpleegkundige wetenschappen toch een erg interessant en relevant opleidingsonderdeel. De verdieping wordt gewaardeerd. De studenten en alumni gaven in de gesprekken ook aan dat zij respectievelijk tijdens hun stage of hun latere job ingeschakeld kunnen worden om collega's toelichting te geven bij actuele ontwikkelingen of recent onderzoek.

Wat het studiemateriaal betreft, kon de commissie vaststellen dat voor alle opleidingsonderdelen voldoende actuele vakliteratuur en wetenschappelijk onderzoek in de cursussen worden geïntegreerd. De commissie vindt echter dat de actualisering meer systematisch moet worden nagekeken vanuit de opleiding, zodat de kwaliteit gegarandeerd blijft. Ze constateerde daarnaast enkele overlappings in de hand-outs, die bovendien meer overzichtelijkheid en uniformiteit konden gebruiken. De commissie spreekt zich ten slotte positief uit over de diepgang in de cursus van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om – naast de kwaliteit van de stagementoren – ook het aantal stagebegeleiders tijdens één stageperiode te bewaken.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie oordeelt dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg, zoals dat in samenwerking met de andere opleidingen in de Associatie KU Leuven is opgesteld, qua structuur en consistentie een evenwichtig geheel biedt. De commissie ondervond een grote cohesie in het programma, mede dankzij de modulaire opbouw. Ze heeft gemerkt dat de opleidingscoördinatoren van de drie partnerhogescholen met regelmaat overleggen en de samenhang van het programma opvolgen. Dat is en blijft zeker noodzakelijk. Ondanks het vlotte overleg met de andere associatiepartners is het de commissie niet ontgaan dat de gecentraliseerde samenwerking soms botst op verschillen in klemtoon of aanpak. Voor het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) lijkt het de commissie opportuun om een specifieke werkgroep op te richten met de andere partnerhogescholen, zodat de inhoud en de organisatie van dit jaarlijks wisselende opleidingsonderdeel permanent bewaakt blijven. In de KHLeuven worden eveneens vergaderingen georganiseerd met de gastdocenten per opleidingsonderdeel, zodat zij hun lessen op elkaar kunnen afstemmen.

De commissie merkt op dat het aanhouden van de drie leerlijnen – namelijk de biomedische, psychosociale en verpleegkundige leerlijn – doorheen de verschillende opleidingsonderdelen de realisering van de eindcompetenties ondersteunt. Dat uit zich ook in de gelijkmatige verdeling van de studiepunten. De commissie is wel van mening dat psychosomatiek slechts vrij summier aan bod in de lessen over het chronisch zieke kind. Dat evenwicht is voor verbetering vatbaar. Zowel de theorie- als praktijkelementen zijn voldoende vertegenwoordigd in het curriculum. Er zit volgens de commissie een duidelijke verticale samenhang in de opvolging tussen de stages en de theoretische opleidingsonderdelen. Ook de keuze van stageplaatsen neemt in complexiteit toe naarmate het curriculum vordert: studenten zullen nooit hun eerste stage meteen starten op een Medisch Psychologische Kliniek (MPK) of dienst in de geestelijke gezondheidszorg.

Uit een tevredenheidsbevraging bij de alumni van 2007–2008 bleek dat 83 procent van de respondenten tevreden is over de inhoudelijke samenhang van het curriculum. Toch waren slechts twee van de acht bevroegde studenten tevreden over de onderlinge afstemming van de opleidingsonderdelen. De overlappingsen die toen gesignaleerd werden, zijn weggewerkt door het aantal gastlectoren te verminderen en de vergadercultuur onder de lectoren te stimuleren. De docenten kunnen via de opleidingscommissie eventuele problemen aankaarten. De alumni nuanceerden tijdens de gesprekken dat zij overlappingsen gemeld hebben, maar dat zij die niet allemaal als storend hebben ervaren. De commissie stelt weliswaar een verschil vast tussen de deeltijdse en voltijdse studenten. Ze stimuleert de opleiding in het uitwerken van verbeteringsacties en vraagt haar om de overlappingsen te blijven opvolgen.

De samenhang van het programma komt volgens de commissie wel tot uiting in de praktische organisatie van de lesonderdelen: per lesdag wordt een aantal thematische topics als een geheel afgerond. De commissie vindt dat een efficiënte aanpak, aangezien de helderheid voor studenten groter is dan wanneer elk topic versnipperd zou worden over de lesweken. Bovendien is het samenbrengen van lessen op enkele dagen in de week erg praktisch voor werkstudenten. Ze

merkt wel op dat de opleiding de belasting van de studenten bij dergelijke lange lesdagen moet bewaken (cf. 2.5).

De commissie merkt op dat het modulaire programma het samenstellen van een persoonlijk traject vergemakkelijkt, en dat de opleiding zo rekening kan houden met de verschillende achtergronden van de studenten. Studenten kunnen zowel in september als januari starten met het eenjarige programma. Voor de werkstudenten bestaat de mogelijkheid om het traject te spreiden over twee tot vijf jaren. In dat geval hanteert de opleiding de regel dat zij eerst opleidingsonderdelen één tot vier opnemen voor zij Verpleegkundige wetenschappen en Klinisch onderwijs kunnen starten. De bachelorproef kan pas in het afstudeerjaar worden opgenomen. De commissie vindt het goed dat de opleiding de volgtijdelijkheid van het programma bewaakt, zonder de flexibiliteit al te zeer te beperken. Studenten kunnen ook een individueel traject samenstellen door EVC's of EVK's aan te vragen. Wanneer zij minstens twee jaar werkervaring hebben, mogen zij een portfolio indienen om een EVC aan te vragen. Op basis van die portfolio kan de opleidingscoördinator de student uitnodigen voor een interview. Als de student daarenboven ook vrijstellingen wenst voor theoretische opleidingsonderdelen, moet hij/zij een schriftelijke toets afleggen. Studenten met een masterdiploma in de Verpleegkunde en Vroedkunde worden in principe altijd vrijgesteld voor het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen en voor de bachelorproef. In specifieke gevallen wordt steeds onderzocht of de student zowel de inhoud als de competenties van een opleidingsonderdeel beheerst, voor hij/zij voor dat opleidingsonderdeel een vrijstelling krijgt. De commissie is van mening dat de opleiding in hoge mate rekening houdt met de verschillende instroomprofielen, wat blijkt uit het grote aantal deeltijdse trajecten. De opleiding communiceert met hen ook duidelijk over lesdata en studiebelasting.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het in het kader van de samenhang wenselijk dat de drie opleidingen van de associatiehogescholen intensief overleg onderhouden.
- De commissie beveelt de opleiding aan om verder te blijven waken over de overlappingen tussen de verschillende opleidingsonderdelen.

Facet 2.4 Studietoets

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoets, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studietoetspunten

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit een studiejaar van 60 studietoetspunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoetsomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding inspanningen levert om de studietijd te toetsen en de studeerbaarheid van het programma op te volgen. De studenten beschouwen de opleiding door de band genomen als vrij zwaar en tijdsintensief. Studietijdmetingen maken deel uit van de interne kwaliteitszorg van de KHLeuven en dienen minstens een keer per acht jaar te worden uitgevoerd. In samenwerking met de andere hogescholen gebeuren de tijdmetingen voor de bachelor-na-bacheloropleidingen Pediatrische gezondheidszorg in de praktijk weliswaar om de vier jaren. De commissie vindt dat de studietijdmetingen zelfs nog frequenter kunnen worden uitgevoerd voor een nieuwe opleiding. De commissie begreep overigens dat de metingen in overleg verlopen met de kwaliteitscoördinatoren van de samenwerkende hogescholen. Zowel Metis en Kronos werden in het verleden al als meetinstrumenten gehanteerd, hoewel de verschillende opleidingen vaststelden dat het niet evident is om de respons voldoende hoog te houden. De laatste studietijdmeting gebeurde in 2009–2010 en werd in de drie partnerhogescholen uitgevoerd. Aan de KHLeuven zaten zowel Neonatologie, Intensieve zorgen pediatrie als Verpleegkundige wetenschappen boven de maximumgrens van de begrote studietijd. De commissie stelde vast dat de opleidingen per opleidingsonderdeel een aantal verbeteringsacties uitgewerkt hebben om de studietijd te verlagen. Sinds 2009–2010 worden de studenten aan de KHLeuven ook uitgenodigd om een digitale vragenlijst in te vullen die peilt naar studiebelemmerende en -bevorderende factoren. Ook met de resultaten van die peiling ging de opleiding aan de slag, constateerde de commissie. De commissie vraagt de opleiding wel om de resultaten van de gezamenlijke studietijdmetingen duidelijker leesbaar te maken in de zelfevaluatie rapporten. Ze stootte immers op tegenstrijdige gegevens en vraagt de opleidingen om de resultaten van de studietijdmetingen transparanter bij te houden en weer te geven.

Voor de bachelorproef en het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs kunnen de studenten problemen signaleren in focusgesprekken. Uit het focusgesprek in 2010 bleek dat de studenten de opleiding haalbaar vinden, maar dat vooral de bachelorproef en de combinatie tussen de lessen en de stage zwaar zijn. De opleiding onderzoekt momenteel op welke manier ze dat in de toekomst kan beperken. Ze overweegt om het eerste en tweede opleidingsonderdeel te spreiden over twee semesters, zodat de acute en de chronische of geestelijke topics beter verdeeld zijn over het jaar. Uit de gesprekken met de studenten maakte de commissie wel op dat de studenten het hoge niveau van de opleiding waarderen, en ze de grotere studielast ten opzichte van hun basisopleiding waard vinden.

De commissie is daarnaast positief over de aandacht die de opleiding besteedt aan de bijzondere situatie van de werkstudenten. Het is evident dat werkstudenten doorgaans meer tijdsdruk zullen ervaren, maar de opleiding probeert rekening te houden met de praktische haalbaarheid voor de werkstudenten. Mede daarom worden de lessen gegroepeerd op enkele dagen. Een andere reden voor de groepering van verschillende lessen is de locatie van die lessen. De opleidingen van de samenwerkende hogescholen proberen te vermijden dat studenten te vaak van

locatie moeten veranderen. Toch gaven de studenten in de metingen aan dat een groot deel van hun tijd verloren gaat aan de verplaatsingen. Gezien de opleiding een bijzondere inspanning van de studenten vraagt, spoort de commissie de opleiding aan om de tijd blijvend te bewaken met betrekking tot de verplaatsingen. De commissie waarschuwt de opleiding bovendien voor de consequenties van een te volle lesagenda: studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat hun aandacht voor de laatste leselementen van een lange lesdag vaak al sterk verminderd is. Zij benadrukten echter ook dat het verrijkend is om les te krijgen van docenten uit verschillende regio's, en dat het een voordeel is om vertrouwd te geraken met verschillende kenniscentra in Vlaanderen. Hoewel er volgens de studenten al op wordt gelet dat de lesdagen theoretisch niet te zwaar zijn, zou de haalbaarheid van de dagschema's volgens de commissie nog meer moeten worden bewaakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om nog meer te waken over de invulling van de dagschema's, zodat de aandachtsboog van de studenten niet te zeer belast wordt, zonder afbraak te doen aan de samenhang van de lesdagen.
- De commissie vraagt de kandidaat-studenten tijdig en grondig te informeren over de draaglast die het combineren van studeren en werken met zich meebrengt, net zoals de verplaatsingen naar de verschillende leslocaties.
- De commissie adviseert de opleiding om de studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar, in combinatie met het bewaken van de responsgraad en het blijven voeren van focusgesprekken.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Er wordt voldoende afgewisseld tussen een brede variatie aan praktijkgerichte werkvormen. Naast hoor- en werkcolleges bevat de opleiding vaardigheidsonderwijs en stages, maar eveneens werkvormen zoals de bachelorproef, individuele opdrachten en groepswork. In de theoretische opleidingsonderdelen werken docenten ook met rollenspellen, casussen, demonstraties, bezoeken en oefensessies. Hun expertise vanuit het werkveld helpt daarbij vaak. De commissie vernam van de studenten dat ze die expertise en de nadruk op casuïstiek appreciëren. De commissie is erg enthousiast over het vaardigheidscentrum van de KHLeuven, waar de studenten sinds een drietal jaren ook de kans krijgen om vrijblijvend en docentonafhankelijk hun verpleegkundige en communicatieve competenties te oefenen. De opleiding differentieert op die manier tussen de voltijdse en deeltijdse studenten. Die laatsten zijn vaak al meer ervaren en hebben minder nood aan de vaardigheidsoefeningen. Voor de aanvang van de stages worden steeds twee verplichte praktijkdagen georganiseerd met demonstraties en oefeningen. De studenten zijn dan ingedeeld in kleine groepen en doorlopen aan de hand van een carrouselstelsel een aantal procedures en handelingen, waaronder vochttherapie, pneumothorax, lumbale punctie, beademingsoefeningen en vaccins bij prematuren. Zij krijgen daarbij begeleiding van experts uit het werkveld. De commissie prijst het carrouselstelsel, en is van mening dat het vaardigheidsonderwijs zeker

de competentieontwikkeling van de studenten ten goede komt. Het vaardigheidsonderwijs valt onder het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs.

De bachelor-na-bacheloropleiding verwacht in het algemeen een grote zelfstandigheid bij de studenten. Gezien zij al een basisopleiding genoten, worden zij minder gestuurd bij individueel werk. In het didactische concept van de opleiding spelen zelfkennis, zelfreflectie en attitude een grote rol. De opleiding wil haar studenten motiveren om zelf hun leerproces in handen te nemen en daarover te reflecteren. De commissie steunt dat, aangezien ze vaststelde dat de nadruk op zelfstandigheid de kritische ingesteldheid van de studenten bevordert. Het reflecterend leren is een sterk element in het programma.

Wat de kwaliteit van het cursusmateriaal betreft, wil de commissie naast de opmerkingen die al onder facet 2.2 ter sprake kwamen, opmerken dat de hoeveelheid leerstof zoals die uit de cursussen blijkt, redelijk groot is en overlappingsen bevat. De opleiding is echter van mening dat de bachelor-na-bachelorstudenten al in staat zijn om met grotere hoeveelheden studiemateriaal aan de slag te gaan. De commissie respecteert die beslissing, maar vraagt om meer overzicht te brengen in sommige cursussen: meer eenvormigheid in de inhoudsopgaves en in het correct refereren zou wenselijk zijn. De opleiding hanteert sinds kort echter een document dat de coördinatiegroep tussen de samenwerkende hogescholen opstelde en waarin een aantal aanbevelingen voor goed cursusmateriaal is opgesomd. Op die manier bezitten ook gastdocenten over een leidraad om didactisch verantwoord materiaal op te stellen. Het cursusmateriaal van de gemeenschappelijke opleidingsonderdelen wordt overigens ook besproken op de samenkomsten van de opleidingsonderdeelcommissies, waarin men zich onder andere baseert op de studentenevaluaties. Het is volgens de commissie positief dat die verantwoordelijkheid niet meer alleen bij de docenten zelf ligt. Zeker in een opleiding met veel gastdocenten en -sprekers vindt ze die opvolging vanuit de opleiding belangrijk. In het algemeen vindt de commissie een meer systematische kwaliteitscontrole van het cursusmateriaal raadzaam.

De commissie heeft eveneens vastgesteld dat de elektronische leeromgeving Toledo actief en frequent gebruikt wordt door zowel studenten als docenten. De structuur ervan is duidelijk. De commissie vond er verschillende opleidings- of studentgerelateerde documenten op terug. Per opleidingsonderdeel is er een moduleboek met uitleg over de doelstellingen, de evaluatie en de inhoud ervan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de kwaliteit van het studiemateriaal systematischer vanuit de opleiding op te volgen en te evalueren, zodat het studiemateriaal niet alleen actueel maar ook overzichtelijk en uniform is.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over het toetsbeleid in de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Voor de theoretische opleidingsonderdelen zijn drie examenperiodes voorzien: na elk semester en aan het einde van de zomervakantie. De examenroosters worden steeds opgesteld in overleg met de samenwerkende hogescholen. De coördinatiegroep zorgt ervoor dat de examinering en de deliberaties overal gelijkaardig verlopen. De examenplanning wordt in elke hogeschool zes weken voor de start van de examens gecommuniceerd aan de studenten. Op vraag van de studenten bestaat de mogelijkheid tot bijsturing, op voorwaarde van een gegronde motivering. Dergelijke afspraken worden ook opgenomen in het onderwijs- en examenreglement (OER). De commissie stimuleert de samenwerking tussen de hogescholen en merkt dat het toetsbeleid ook leidt tot kwalitatieve evaluaties.

De commissie kon vaststellen dat er veel variatie in de evaluatievormen zit en dat die in hoge mate competentiegericht zijn. De examens die de commissie kon inkijken, waren duidelijk en toepassingsgericht. Er werd afgewisseld tussen open vragen, openboekvragen, meerkeuze- en casusvragen. Naast schriftelijke examens zijn er voor sommige opleidingsonderdelen ook mondelinge examens en evalueert de opleiding via papers, peerassessment bij groepswork en self-assessment in het kader van de stage. De commissie vindt het jammer dat de klinische trainingen niet geëvalueerd worden, waardoor de praktische vaardigheden alleen via de stage zijn getoetst. Ze vraagt de opleiding te bekijken of dat in de toekomst realiseerbaar is.

De stages worden beoordeeld door de praktijklector in overleg met de stagementor. Studenten krijgen op voorhand inzage in het evaluatieformulier, zodat zij weten op welke aspecten zij geëvalueerd worden: professionele houding, kennis en inzicht, klinische beoordeling en organisatie, verpleegkundige zorgverlening en technische vaardigheden, omgaan met patiënt en familie, samenwerking in team, rapportering en overdacht. De studenten vullen ook zelf een evaluatieformulier in. Op het einde van elke stage overloopt de praktijklector met de student de sterke punten en de aandachtspunten, zodat daar in de volgende stage kan aan worden gewerkt. Zij krijgen ook per stage een indicatief cijfer. De drie stages samen bepalen het eindresultaat. De commissie begreep dat studenten soms een stage op de eigen werkplek doen. Hoewel de opleiding en de studenten zelf aangeven dat de stagementor zijn taak plichtsbewust vervult en de stagiairs openstaan voor opmerkingen, vraagt de commissie om er voldoende over te waken dat de objectiviteit gegarandeerd blijft.

Voor de evaluatie van de bachelorproef van ongeveer 30 bladzijden gaat men na of het rapport minstens een probleemstelling, een methodologie, een literatuurstudie met referenties en een analyse van het uitgewerkte instrument in de praktijk bevat. De studenten presenteren de bachelorproef aan een jury, die de mogelijkheid heeft om bijkomende vragen te stellen. Studenten maken de bachelorproef meestal per twee, maar de quotering gebeurt individueel. Het eindcijfer omvat de geschreven en gepresenteerde inhoud van de bachelorproef (70 procent), de vorm (20 procent) en het proces (10 procent). Daarnaast worden de studenten ook beoordeeld op de paper over beleid en kwaliteitszorg, ethiek en recht. De kwaliteit van die papers kan volgens de commissie nog worden geoptimaliseerd.

Sinds 2010 maakt de opleiding gebruik van een concordantiematrix waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen zijn gekoppeld. De commissie is positief over het bestaan van de matrix, maar vraagt om de matrix in de praktijk nog meer als instrument te hanteren. Voor alle docenten is er daarnaast een handleiding over het toetsbeleid van de opleiding. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding bewust werk maakt van de uniformiteit en de kwaliteit van de examens, ook bij evaluaties van opleidingsonderdelen die meerdere mensen doceerden. In dat geval wordt

de evaluatie sterk opgevolgd door de opleidingsverantwoordelijken van de drie hogescholen. Gastdocenten worden namelijk gevraagd steeds drie toepassingsvragen op te stellen met een verbeter-sleutel. Aan de hand daarvan stelt de opleidingsverantwoordelijke in kwestie vervolgens het examen op. De commissie is enthousiast over die werkwijze en de ondersteuning van de gastdocenten. Voor het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) woonden de drie opleidingscoördinatoren zelf afwisselend de lessen bij en stelden nadien samen een examen met verbeter-sleutel op voor de studenten van de verschillende betrokken hogescholen. Voor het opleidingsonderdeel Neonatologie (OO1) worden de studenten geëvalueerd door zes docenten, waarbij de studenten in een doorschuifstelsel bij ieder apart een vraag beantwoorden. De commissie looft het carrousselstelsel, maar is van mening dat het niveau van de examenvragen nog meer verdiepend kan zijn. Ze vraagt de opleiding om daarover te waken. De commissie vraagt om ook de evaluatie van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie (OO2) op te splitsen en om de studenten niet enkel via een schriftelijk examen te evalueren.

Per opleidingsonderdeel krijgen de studenten informatie over de toetsingswijze via de ECTS-fiches en de studiegids, waarin ook een versie van het onderwijs- en examenreglement is opgenomen (OER). De informatie over de examens krijgen de studenten al bij hun inschrijving, en wordt via Toledo en e-mail nog herhaald. In november en december kunnen studenten vrijwillig een infosessie over het OER bijwonen. De commissie is tevreden over de transparantie van het toetsingssysteem, zowel voor de studenten als voor de lectoren. Ook de feedback na de examens is naar behoren, de studenten hebben inzagerecht en krijgen de kans om bijkomende vragen stellen aan de lectoren. Indien problemen gesignaleerd worden, kunnen de studenten terecht bij de ombudsdienst.

In de KHLeuven wordt de kwaliteit van het evaluaties opgevolgd door enerzijds de technische commissie en anderzijds de examencommissie. De technische commissie is actief, die de juistheid van de evaluaties en de berekening van het resultaat nagaat. De examencommissie bestaat uit het departementshoofd, de opleidingscoördinator, twee lectoren, stagebegeleiders, de ombudspersoon en een secretaris. De examencommissie spreekt zich onder andere uit over het slagen van de student en de behaalde graad van verdienste van de student.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om meer diepgang te brengen in de examenvragen van het opleidingsonderdeel Neonatologie.
- De commissie vindt het wenselijk om de examenvorm van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie te herbekijken, zodat de studenten zowel mondeling als schriftelijk worden geëvalueerd.
- De commissie vindt het noodzakelijk dat studenten tijdens hun stage op de eigen werkplek intensiever begeleid en geëvalueerd worden door de opleiding in functie van het behalen van het competentieniveau, maar ook in het kader van de objectiviteit. In de mate van het mogelijke moet een stage op de eigen werkplek zo veel mogelijk worden vermeden of beperkt.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg stelt zich open voor aan de professioneel gerichte bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde. Pediatrische gezondheidszorg voldoet aan de vereisten voor de bijzondere beroepstitel. Enkel de studenten met een vooropleiding Verpleegkunde kunnen daarop aanspraak maken. Vooral de afstudeerrichtingen Ziekenhuisverpleegkunde en Kinderverpleegkunde zijn volgens de opleiding geschikt om de bachelor-na-bacheloropleiding aan te vatten. In praktijk komen de meeste studenten effectief uit een van de bovenstaande afstudeerrichtingen. Met name de studenten met een diploma Vroedkunde hebben vaak iets meer ondersteuning en zelfstudie nodig om op een gelijk kennisniveau van bepaalde theoretische onderwerpen te komen. Voor hen en voor het relatief lage aantal studenten uit andere afstudeerrichtingen dan de bovengenoemde biedt de opleiding cursus- en filmmateriaal aan uit de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde van de basisopleiding. De commissie vraagt om er voldoende over te waken dat die studenten goed opgevangen worden, ook tijdens de stages. Zij kunnen uiteraard altijd terecht in het vaardigheidscentrum om hun pediatrische vaardigheden te trainen.

Uit de verzamelde studentenkenmerken blijkt dat de hoofdstroom bestaat uit pas afgestudeerden. Zij kiezen meestal voor de voltijdse opleiding. Naast een groot aantal pas afgestudeerden telt de opleiding Pediatrische gezondheidszorg ook een relatief uitgebreide groep werkstudenten, die meestal opteren voor een deeltijds traject. Zij kunnen via de EVC- en EVK-procedure vrijstellingen aanvragen (cf. facet 2.3). Studenten die al een masterdiploma behaalden, kunnen ook EVK's laten erkennen. Voorlopig heeft de bachelor-na-bacheloropleiding nog geen masterstudenten Verpleegkunde ingeschreven.

De commissie stelt vast dat de opleiding al heeft nagedacht over het instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding. De commissie is van mening dat de instroom in de opleiding een uitdaging voor haar vormt. Vooral het omgaan met de verschillen tussen deeltijdse en voltijdse studenten is niet evident, aangezien de kennis en de werkervaring van de beide groepen zich niet op hetzelfde niveau situeren. Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat de deeltijdse studenten vaak meer het gevoel hebben dat ze de leerstof al kennen. Andersom kunnen tekorten aan voorkennis een hindernis vormen voor de verdieping van bepaalde opleidingsonderdelen. Daarvoor moet de opleiding alert blijven. De commissie heeft echter gemerkt dat de opleiding een helder zicht heeft op de instroomprofielen en de verschillende achtergronden van de studenten. Ze stimuleert de opleiding om die resultaten frequent te blijven analyseren en daarop in te spelen. Om een beeld te krijgen van

de instroomprofielen organiseert de opleiding voor alle geïnteresseerden intakegesprekken. De commissie apprecieert de aandacht die de opleiding heeft voor de beginsituatie van iedere student.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met een enthousiast en samenhangend personeelsteam. De commissie merkte ook dat het hele team de visie van de opleiding samen draagt. Ondanks het grote aantal gastdocenten met beperkte opdracht slaagt de opleiding erin om iedereen betrokken te houden. De opleiding investeert bewust in een duidelijke communicatie en informatieverspreiding. Dat is ook noodzakelijk gezien de intense samenwerking met de associatiepartners. De commissie heeft met genoeg vastgesteld dat de opleiding zich bewust is van het belang van een permanente afstemming met de andere partnerhogescholen. Dankzij de coördinatiegroep blijft die afstemming gegarandeerd.

Vanuit de opleiding en de hogeschool krijgen de docenten didactische ondersteuning aangeboden. Zij gaven tijdens de gesprekken aan dat zij kunnen rekenen op een ruim aanbod bijscholingen, studiedagen en themasessies. Zo krijgen zij, indien gewenst, hulp bij het gebruik van Toledo of toelichting bij didactische vernieuwingen, zodat zij vlot aan de slag kunnen met didactische werkvormen zoals casusonderwijs, overalltoets of rollenspelen. Bij de departementale onderwijscoördinator kunnen zij zelf voorstellen doen. Sinds 2008 is er een elektronisch registratiesysteem (ERNA) dat de aanvragen voor navormingen faciliteert en registreert. De commissie stimuleert het verder uitbouwen van het professionaliseringsbeleid. De opleiding telt overigens drie personeelsleden die de academische lerarenopleiding voltooiden en een personeelslid dat een getuigschrift van pedagogische bekwaamheid bezit.

Het personeelsbeleid wil zo transparant mogelijk zijn en streeft een open communicatie na tussen alle docenten. Vanuit de KHLeuven is een aantal doelstellingen geformuleerd rond personeelsbeleid. Sinds 2007 werkt de hogeschool bovendien met een competentiewoordenboek dat als basisinstrument gehanteerd wordt, zowel voor de verdeling van opdrachten als voor de aanwerving van nieuw personeel. De commissie vindt het positief dat men ook voor het personeel competentiegerichtheid centraal stelt. Men vertrekt immers vanuit de competenties van ieder personeelslid bij het toekennen van een opdracht. Bij aanwerving wordt een sollicitant geselecteerd op basis van het curriculum vitae voor een mondeling gesprek met de departementale en opleidingsverantwoordelijken. Doorgaans verspreidt men een vacature eerst intern en pas later extern, behalve voor bepaalde leidinggevende functies. Voor onderwijzend personeel vraagt de opleiding een masterdiploma voor lectoren van een theoretische cursus. Voor vacatures voor praktijklectoren mikt de opleiding minstens op een professionele bachelor. In de beide gevallen zijn pedagogische bekwaamheden volgens de opleiding steeds meer een pluspunt. Ook werkveld- of onderzoekservaring vergroot de inzetbaarheid van de sollicitant. Wanneer een nieuw personeelslid aan de opleiding Pediatrische gezondheidszorg start, kan hij of zij rekenen op verschillende introductieactiviteiten die voor alle personeelsleden aan de KHLeuven worden aangereikt. Het departement voorziet een informatiesessie over de concrete werking van de opleiding in het departement. Ten slotte krijgt ieder nieuw personeelslid een ervaren collega als coach toegewezen en stelt de opleidingscoördinator zich toegankelijk op. De commissie vindt het positief dat de opleidingscoördinator regelmatig een les bijwoont van de gastlectoren. Op die manier kan ze effectief coördineren tussen de verschillende opleidingsonderdelen en afstemmen met de andere partnerhogescholen. Na minstens vier jaren anciënniteit kan personeel benoemd worden. De commissie vindt het positief dat een benoeming niet enkel bepaald wordt door anciënniteit, maar ook door kwalitatieve criteria. Ze is daarnaast tevreden over het gelijkheids- en diversiteitsbeleid bij de aanwervingen.

De eerste vier jaren organiseert de opleidingscoördinator voor de personeelsleden jaarlijks een functioneringsgesprek, daarna om de twee jaren. In het gesprek bespreken ze het functioneren, en worden doelstellingen en taken voor de toekomst vastgelegd. In het eerste jaar van nieuwe docenten woont de opleidingscoördinator een les bij, wat kan leiden tot suggesties of verbetering. Evaluatiegesprekken vinden plaats door het departementshoofd, die opvolgt in welke mate het personeelslid de doelstellingen van het functioneringsgesprek heeft bereikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de professionele kwaliteiten van het docententeam van hoog niveau zijn. Ze is positief over de multidisciplinaire samenstelling van het onderwijzende personeel. De meeste vaste personeelsleden zijn naast hun onderwijsopdracht nog actief in het werkveld. Bovendien telt de opleiding veel gastdocenten met nationale en internationale uitstraling, zowel op klinisch als academische vlak. Zij komen uit verschillende achtergronden en zijn vaak experts in een subspecialisatie van de pediatrische gezondheidszorg. Het docententeam telt een dertigtal arts-specialisten, veertien docenten met een masterdiploma en meer dan dertig docenten met een bachelordiploma, waarbij sommigen ook een bachelor-na-bacheloropleiding voltooiden en een bijzondere beroepstitel of een bijzondere bekwaamheid behaalden. De commissie concludeert dat het gespecialiseerde personeelsteam het resultaat is van een zeer degelijke selectieprocedure. Ze bevestigt daarnaast dat het werken met gastdocenten en -sprekers een garantie biedt om op de hoogte te blijven van actuele evoluties op juridisch, technisch, medisch en verpleegkundig vlak. Tijdens de lessen komen de studenten aan de hand van reële casussen en praktijkvoorbeelden immers regelmatig in contact met de effectieve beroepspraktijk. Vakinhoudelijke professionalisering kan net zoals de didactische bijscholingen aangevraagd worden via het elektronische registratiesysteem (ERNA). De commissie drukt overigens haar goedkeuring uit over de organisatie van vormingen voor stagementoren, zodat ook zij weten wat van hen verwacht wordt in de begeleiding van stagiairs. De commissie begreep uit de gesprekken met de studenten dat zij erg tevreden zijn over de expertise en praktijkgerichtheid van hun docenten.

De opleiding wenst haar relatie met het professionele veld verder te omlijnen. De commissie bevestigt dat de deskundigheid van het personeel en de nauwe contacten met een aantal sterke externe partners een positieve bijdrage leveren aan de onderwijskwaliteit. Ze beschouwt de samenwerking met het UZ Leuven als een belangrijke troef. Tevens waardeert de commissie ook sterk de betrokkenheid tussen de partnerhogescholen, hoewel ze de zorg deelt van de opleiding dat de nog steeds toenemende studentenaantallen de kwaliteit van de opleidingsonderdelen in het gedrang kunnen brengen.

De opleiding streeft ook naar een personeelsbezetting die internationale deskundigheid kan bieden. Niet alleen hebben verschillende gastlectoren en lectoren zelf internationale uitstraling, zij maken ook deel uit van een internationaal netwerk. Zij nemen deel aan internationale congressen, zoals het European Association for Population Studies-congres. Tevens werden al enkele docenten naar het buitenland uitgezonden; in 2008–2009 nam een docent van Pediatrische gezondheidszorg deel aan een project in Rovaniemi in Finland. In 2010–2011 ging een personeelslid naar Slagelse in Denemarken. De commissie is lovend over de aandacht voor internationale deskundigheid in het personeelsteam.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de opleiding Pediatrische gezondheidszorg telde het onderwijzende personeel in 2010–2011 78 medewerkers, hetzij lectoren, hetzij praktijklectoren. Daarvan bestond de grote meerderheid uit gastlectoren (69), die een relatief kleine en afgebakende opdracht hebben. De gastlectoren staan in voor 65,68 procent van de onderwijsbelasting. De overige 34,22 procent wordt verzorgd door de negen vaste lectoren. In totaal beschikte de bachelor-na-bacheloropleiding over 1,29 VTE voor de 18 voltijdse studenten die zich dat jaar inschreven. Dat komt neer op een docent-studentratio van 0,0716 VTE. Het administratieve en technische personeel waarop de opleiding kan rekenen, wordt tewerkgesteld vanuit de hogeschool en het departement. Op departementaal niveau zijn er zestien ATP-leden werkzaam. Zij worden ondersteund door hulpopvoedend personeel en enkele arbeiders die instaan voor de infrastructuur.

De commissie heeft gemerkt dat de docenten erg gemotiveerd zijn en de werkdruk als haalbaar beschouwen. Ook de inzet van de opleidingscoördinator, die verschillende opdrachten combineert, is de commissie niet ontgaan. De commissie is onder de indruk van het werkkethos van het personeel, maar vraagt toch dat de opleiding blijvend aandacht besteedt aan de personeelsaantallen en de versnippering van de VTE's die zij met zich meebrengen. Ze vindt het daarentegen positief dat de continuïteit van de opleiding mede gegarandeerd wordt door de ondersteuning vanop hogeschoolniveau. De werklust van de opleidingscoördinator blijft haalbaar, doordat verschillende medewerkers mee de opleiding dragen. De commissie merkt echter ook op dat de combinatie van een klein vast aangesteld docentenkorps enerzijds en grote groep gastlectoren anderzijds een uitdaging vormt voor de opleiding. Het is niet evident om vanuit die samenstelling het onderwijsproces als een geheel te dragen, maar de opleiding maakt daar actief werk van.

De leeftijdsstructuur van het personeelsbestand toont aan dat de meerderheid van het vast onderwijzend personeel bestaat uit vrouwelijke dertigers en veertigers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om meer te waken over de versnippering van de VTE's.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	excellent
facet 3.3	kwantiteit personeel	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding Pediatrische gezondheidszorg kan rekenen op een zeer degelijke infrastructuur. Ook de ligging van het departement Gezondheidszorg en techniek – naast het UZ Leuven en in de omgeving van de faculteit Geneeskunde van de KU Leuven – biedt volgens de commissie vele voordelen. Wanneer de opleidingsonderdelen aan de partnerhogescholen gedoceerd worden, verspreiden de andere opleidingen tijdig de informatie in verband met het lokaal en de bereikbaarheid via Toledo. De commissie waardeert het dat de opleidingen aandacht besteden aan duurzame mobiliteit, wat blijkt uit hun jaarlijkse oproep om te kiezen voor het openbaar vervoer of carpools.

In het departement G&T zijn er zeventien matig grote leslokalen, vijf grote leslokalen, drie auditoria, vier computerlokalen en een aantal werkruimtes in het studielandschap en de mediatheek. In het studielandschap staan pc's ter beschikking van de studenten. In de mediatheek kunnen de studenten boeken of tijdschriften raadplegen of uitlenen. De mediatheek biedt ook toegang tot een aantal elektronische databanken en tijdschriften. Het gebruik van elektronische databanken kan in het kader van levenslang leren volgens de commissie nog meer worden aangemoedigd. Ze is echter lovend over de doordachte organisatie van de mediatheek: niet te veel boeken en rustige ruimtes om te werken. Ze stelde tijdens het bezoek wel de vraag waarom de opleiding een eigen bibliotheek voorziet, terwijl de studenten gebruik kunnen maken van de grote biomedische bibliotheek van de nabijgelegen universitaire campus. Ze kon zich vinden in het antwoord van de opleiding, die erop wees dat het aanbod van een eigen mediatheek vooral een didactisch nut heeft voor de studenten. Ook alle handboeken zijn er aanwezig, zodat studenten niet verplicht zijn om die werken aan te kopen. Indien zij meer informatie wensen, kunnen zij uiteraard ook doorverwezen worden naar andere bibliotheken of databanken.

De commissie constateerde dat de lokalen goed zijn uitgerust met de moderne multimedia-apparatuur en draadloos internet. Het viel de commissie op dat de lokalen die zij te zien kreeg, zeer netjes en ruim waren. In het bijzonder is ze zeer enthousiast over het vaardigheidscentrum, waar de studenten hun praktijklessen en vaardigheidstrainingen krijgen. In het vaardigheidscentrum staan enkele kinderbedden en een couveuse, die volledig uitgerust zijn met apparatuur van neonatologie en reanimatiepoppen voor basic life support van alle leeftijden. Er zijn ook drie kinderboxen voor de training van kinderverpleegkundige vaardigheden. Bijzonder vindt de commissie ook dat de technieken die worden aangeleerd aan de studenten eveneens op video beschikbaar zijn. Dat beeldmateriaal kunnen de studenten tijdens hun vaardigheidstrainingen bekijken op de tv-schermen in het vaardigheidscentrum. Zij moeten steeds reserveren wanneer zij zelfstandig willen gaan oefenen. De commissie heeft ondervonden dat de organisatie in het vaardigheidscentrum piekfijn verloopt. Daarnaast wordt een aantal vaardigheden op de afdelingen Neonatologie en PICU van het UZ Leuven behandeld. Studenten komen eveneens in contact met de werkveldpartners van andere hogescholen, aangezien zij ook gebruikmaken van die infrastructuur. Zo krijgen zij praktijklessen of vaardigheidstrainingen in het Universitair Ziekenhuis

Antwerpen, het Revalidatiecentrum Pulderbos, het Universitair Ziekenhuis Jette en het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel. De commissie vindt het positief dat de studenten op die manier in een authentieke context les krijgen.

Het is de commissie opgevallen dat de KHLeuven geïnvesteerd heeft in vlot toegankelijke gebouwen voor mensen met functiebeperkingen. Er zijn liften, aangepaste sanitaire voorzieningen en brede deuren. Daarnaast is ook de brandveiligheid van de gebouwen in orde. De commissie is ervan overtuigd dat de materiële faciliteiten en de huisvesting veiligheid en degelijk onderwijs kunnen garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat de studiebegeleiding betreft, is de commissie van mening dat de opleiding een voorbeeld is voor andere bachelor-na-bacheloropleidingen. Ze stelde vast dat de studiebegeleiding op maat van de student verloopt: men vertrekt op basis van individuele doelstellingen. De commissie waardeert de zedelijke opdeling van studiebegeleiding, die getuigt van een duidelijke visie. In het algemeen apprecieert de commissie de studentgerichtheid die de opleiding uitstraalt. Door zowel de focus te leggen op de zelfstandigheid en de zelfreflectie van de studenten als op het leren werken binnen verschillende stagecontexten, bereidt de opleiding de studenten voor op de latere werksituatie. Ook uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat zij zeer tevreden zijn over de studie- en stagebegeleiding, en over de ondersteuning van de opleidingscoördinator.

De commissie gaat ervanuit dat studenten in een bachelor-na-bacheloropleiding minder nood hebben aan bepaalde studieondersteuning ten opzichte van een bacheloropleiding. Het doet haar echter plezier dat de opleiding toch werk maakt van een grondige begeleiding en een duidelijke communicatie. De studenten krijgen informatie over de mogelijkheden betreffende studiebegeleiding via de brochure 'Studeren doe je niet alleen'. Als studenten specifieke vragen hebben, kunnen zij zich ook steeds richten tot het Studieadviesbureau van het departement (StAB). In het StAB zitten een studietrajectbegeleider, een studieadviseur voor de instromende studenten en een studiebegeleider in verband met studiemethodes. Daarnaast is er een ombudsdienst, die tussenkomt in het geval van klachten. De studenten Pediatrische gezondheidszorg gaven tijdens de gesprekken echter aan dat zij, gezien de laagdrempelige contacten met lectoren en de opleidingscoördinator, daar tot op heden nog geen beroep hebben moeten op doen.

Vanuit de hogeschool worden de algemene studentenvoorzieningen verzorgd door de vzw Student-service KHLeuven. Student-service KHLeuven heeft een overeenkomst met de KU Leuven, waardoor studenten ook gebruik kunnen maken van de KU Leuven-diensten. Studenten kunnen informatie of hulp vragen bij de sociale dienst, de jobdienst, de huisvestingsdienst en de juridische

dienst. Voor psychotherapeutische begeleiding kunnen de studenten terecht bij de Gedragstherapeutische Begeleiding voor Studenten (GiBS); het Centrum voor Psychotherapie en Relatie (CPR) en het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CCG) De Bleek.

Kandidaat-studenten worden op verschillende manieren ingelicht over de opleiding. Zo zijn er naast de informatie op de website doorheen het jaar ook opendeur- en infodagen, de jobbeurs en de masterbeurs, waarop de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aanwezig is. Eens de studenten ingeschreven zijn, krijgen zij meer concrete en praktische uitleg over de opleiding en de verwachtingen. Dat gebeurt in de eerste plaats op de onthaaldag, waarop zij het onderwijs- en examenreglement krijgen (OER) en waarop per opleidingsonderdeel de studiefiche wordt toegelicht. Ook via Toledo kunnen de studenten antwoorden op hun vragen vinden. Indien zij trajectbegeleiding wensen of informatie nodig hebben over vrijstellingen, kunnen zij zich richten tot de opleidingscoördinator. Voor studenten die vroegtijdig wensen af te haken, worden exitgesprekken georganiseerd. De (lage) drop-out is meestal verklaarbaar door privéredenen of door de zware combinatie met een job.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	excellent
facet 4.2	studiebegeleiding	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de KHLeuven de afgelopen jaren een kwaliteitszorgbeleid heeft uitgewerkt dat zich naar alle niveaus heeft vertaald in vijfjaarlijkse beleidsplannen. Het huidige beleidsplan van Pediatrische gezondheidszorg omvat de periode 2008–2013. Ook de opleiding heeft een aanzet genomen in het uitbouwen van een geïntegreerde systematische kwaliteitszorg. De kwaliteitscycli worden effectief uitgevoerd en opgevolgd. De commissie heeft begrepen dat de opleiding verschillende metingen uitvoert, zowel kwalitatief als kwantitatief, en zowel formeel als informeel. Via het interne opvolgsysteem kan men nagaan of de vooropgestelde metingen en doelstellingen worden gerealiseerd.

De commissie vindt het positief dat metingen en bevragingen zijn vastgelegd in een meerjarenplan. In 2009–2010 werd voor het eerst een studietijdmeting uitgevoerd. De algemene tevredenheidsbevraging bij de studenten en het personeel gebeurt driejaarlijks, en wordt voor de bachelor-na-bacheloropleiding sinds 2009–2010 afgenomen. De bevraging zoekt naar sterke en zwakke punten wat de algemene organisatie van de hogeschool betreft. Op die manier wordt het ook mogelijk om intern de resultaten van de verschillende departementen en opleidingen te vergelijken. Tweejaarlijks wordt een bevraging uitgezonden naar alle pas afgestudeerden over de kwaliteit van de opleidingsonderdelen. Tegelijk krijgt de opleiding een goed beeld van de tewerkstelling van haar afgestudeerden. Daarnaast vraagt men elke acht jaar de alumni om een tevredenheidsenquête in te vullen, waarin zij hun mening over de opleiding kunnen geven. Jaarlijks worden de studenten Pediatrische gezondheidszorg gevraagd om de verschillende opleidingsonderdelen te beoordelen aan de hand van een vragenlijst. De resultaten van die bevraging combineert de opleiding met de organisatie van focusgroepen van zowel studenten als afgestudeerden. De lectoren bespreken de resultaten over opleidingsonderdelen individueel met de opleidingscoördinator. Problemen bij gemeenschappelijke opleidingsonderdelen komen ter sprake in de coördinatiegroep. De studenten werden in eerste instantie aan het einde van een module gevraagd om deel te nemen aan de evaluatie van de opleidingsonderdelen. Aangezien dat erg vrijblijvend was, bleef de respons laag. Ondertussen krijgen de studenten die bevraging aansluitend op het examen per opleidingsonderdeel, en het wordt sterk aangemoedigd om de enquête in te vullen. De commissie heeft geconstateerd dat die aanpak de respons en de betrouwbaarheid daarvan verhoogd hebben. Bovendien betekenen de focusgesprekken volgens de commissie een relevante aanvulling op de bevragingen. De responsgraad in een kleine opleiding zoals Pediatrische gezondheidszorg verdient volgens de commissie echter blijvende aandacht.

Uit de resultaten van de bevragingen in 2009 en 2011 bleek dat de meerderheid van de afgestudeerden tevreden tot zeer tevreden is over de opleiding. Ook uit de resultaten van de tevredenheidsbevraging bij de studenten in 2009 kwam tot uiting dat zij over het algemeen positief zijn over hun opleiding. Vooral het competentiegerichte en professionele karakter wordt geapprecieerd. De studenten die aan de bevraging deelnamen, waren weliswaar van mening dat er op het vlak van internationalisering en studiebelasting nog verbetering mogelijk is. Ook de meerwaarde van de bachelorproef kon volgens hen nog worden verhoogd. Het is duidelijk voor de commissie dat de opleiding de suggesties van haar studenten en afgestudeerden ter harte neemt en verbeteringsacties onderneemt zodra meer dan 20 procent van de respondenten ontevreden is over een bepaald aspect. Globaal genomen is de commissie tevreden dat de opleiding een kwaliteitscultuur heeft gecreëerd waaraan de verschillende betrokkenen bottom-up kunnen meewerken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding nog meer te waken over de responsgraad.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is ervan overtuigd dat de opleiding op basis van de meetresultaten de kwaliteit van haar onderwijs actief poogt te verbeteren en daarin ook slaagt. De commissie waardeert de kritische zelfreflectie met concrete beleids- en actieplannen. Het beleidsplan is opgesteld volgens het EFQM-model. De aanpak is nog gestuurd vanop hogeschoolniveau, maar de commissie heeft vastgesteld dat de interne kwaliteitszorg al vrij goed verankerd zit in de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, dankzij het toepassen van de PDCA-cyclus. Wanneer uit de tevredenheidsbevragingen blijkt dat meer dan 20 procent niet tevreden is, beschouwt men dat als een aandachtspunt. Op die manier hebben de bevragingen een knipperlichtfunctie. Het draagt de goedkeuring van de commissie weg dat de opleiding zeer kort op de bal speelt. De laatste jaren werden al verschillende acties gerealiseerd ter bevordering van het aangeboden onderwijs. In samenspraak met de partnerhogescholen neemt de opleiding snel en adequaat initiatief. Bovendien heeft de commissie gemerkt dat de opleidingscommissie verbeteringsacties ook opvolgt en steeds een nieuw evaluatieonderzoek opzet om het effect te meten.

De studenten ervaren ook dat de opleiding hun suggesties serieus neemt en dat ze steeds zoekt naar oplossingen om de kwaliteit van het programma te optimaliseren. Dat blijkt onder meer uit de aanpassingen die de afgelopen jaren doorgevoerd werden omtrent overlappings-, studiebelasting en de inhoud van bepaalde opleidingsonderdelen. Zo werden vanaf 2009–2010 vaardigheidstrainingen georganiseerd binnen Klinisch onderwijs en moesten de studenten voor de bachelorproef lessen volgen en een paper schrijven rond recht en beleid, kwaliteitszorg en ethiek. Recent wisselden bijvoorbeeld ook de opdelingsonderdelen Intensieve zorgen pediatrie en Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind van semester, zodat het programma in elk semester aandacht besteedt aan chronische én acute zorg. Daarnaast noteerde de opleiding de opmerking dat de lesdagen van het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind erg lang waren. Ondertussen heeft de opleiding daar een mouw kunnen aan passen door meer afwisseling te brengen in de thematische indeling van de lesdagen. De studenten hebben daadwerkelijk een verschil gemerkt. De commissie waardeert het dat de opleiding voor het opleidingsonderdeel Neonatologie de inhoud en het examen aangepast heeft, zodat het niveau minder zwaar is geworden voor de studenten.

Ter opvolging van de recent genomen verbeteringsacties werd in 2012 een nieuw evaluatieonderzoek gestart. De resultaten daarvan waren nog niet beschikbaar voor de commissie. De commissie drukt echter haar goedkeuring uit voor de snelle opvolging.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding investeert in een bottom-upaanpak, waarin ze alle betrokkenen stimuleert om mee te werken aan de interne kwaliteitszorg. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding streeft naar dialoog en interactie. Ze moedigt de opleiding aan om op dezelfde manier haar onderwijs te blijven optimaliseren.

Het personeel wordt nauw betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding. Personeelsleden komen twee keer per jaar samen in de opleidingscommissie. Op die manier worden zij op de hoogte gehouden van eventuele curriculumaanpassingen. De commissie is lovend over de samenstelling van de opleidingscommissie, waarin zowel het personeel, het werkveld, als de studenten en alumni vertegenwoordigd zijn. Jaarlijks organiseert de opleiding eveneens een overkoepelend feedbackmoment voor alle medewerkers om hen te informeren over de aanpassingen in het curriculum en de resultaten van de kwaliteitszorgonderzoeken. Ook per opleidingsonderdeel worden de resultaten van de bevraging meegedeeld. De opleidingscoördinator volgt nu en dan een les van de lectoren of gastlectoren en onderhoudt zo een vlot contact met hen. De commissie is er niet alleen van overtuigd dat de opleidingscoördinator een sleutelrol speelt in de interactie met het personeel van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLeuven. De opleidingscoördinator fungeert ook als contactpersoon tussen de opleiding en de andere partnerhogescholen. De samenwerking en de afstemming gebeuren via de coördinatiegroep en de opleidingscommissie. De duidelijke communicatie en de nadruk op communicatie zijn volgens de commissie grote troeven van de opleiding.

De studenten krijgen de kans om suggesties of kritische opmerkingen te geven via de tevredenheidsbevraging, de opleidingsonderdeelbevraging en de focusgesprekken. Zij gaven tijdens de gesprekken met de commissie aan dat zij zich gehoord voelen bij eventuele problemen. De commissie bevestigt dat de opleiding veel belang hecht aan de mening van haar studenten. Indien zij dat wensen, kunnen studenten deel uitmaken van de departementale studentenraad (DSR). Aangezien zij echter met hun bemerkingen terecht kunnen bij de opleidingscoördinator en de meeste onderwerpen van de DSR volgens hen weinig relevant zijn voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, hebben zij besloten om dat niet te doen. Wat de alumni betreft, merkt de commissie op dat de opleiding nog met verschillende afgestudeerden contact onderhoudt. Zij zijn vaak tewerkgesteld op een van hun stageplaatsen, en een groot deel onder hen is ondertussen zelf stagementor of begeleider van de bachelorproef. De opleiding nodigt hen ook jaarlijks uit om te komen spreken op de jobbeurs van het departement. Zoals vermeld stuurt de opleiding frequent tevredenheidsbevestigingen uit, en kunnen pas afgestudeerden zich uitspreken over de kwaliteit van de opleidingsonderdelen in een peiling of aan de hand van focusgesprekken.

De commissie stelde daarnaast vast dat de opleiding verschillende externe partners heeft, waaronder het UZ Leuven. De samenwerking bij stages verloopt volgens de commissie in goede verstandhouding. Praktijklectoren worden bijvoorbeeld uitgenodigd op het mentorenoverleg van een ziekenhuisafdeling van het UZ Leuven. Op die manier kunnen zowel praktische als inhoudelijke bezorgdheden worden besproken. Andersom betreft de opleiding de externe partners ook bij de beoordeling van eindexamens en presentaties van de bachelorproeven.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het gerealiseerde niveau van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Het diploma is relevant op de arbeidsmarkt, aangezien het een vereiste is om op een pediatrische afdeling van een universitair ziekenhuis te kunnen werken. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, waarden het diploma en vinden de afgeleverde verpleegkundigen inzetbaar op zowel acute als chronische of geestelijke pediatrische afdelingen. Zij prijzen bovendien het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid die de bachelor-na-bachelorstudenten al bezitten. De studenten vinden evenzeer dat de opleiding aan hun verwachtingen voldoet. Zij appreciëren voornamelijk de praktijkgerichtheid en de aandacht voor actuele ontwikkelingen. Daarnaast gaven zij ook de relatie met de externe partners aan als een pluspunt. De alumni merken de meerwaarde van hun diploma; zij voelen dat zij meer ervaring en kennis hebben opgebouwd in vergelijking met de afgestudeerde bachelorstudenten. Om die reden krijgen zij meer vertrouwen op de werkvloer en voelen zij zich na de stages, die zij als erg leerrijk ervoeren, ook meer zelfzeker. Uit de bevraging in 2009 blijkt dat de pas afgestudeerden bijna allemaal onmiddellijk werk vinden op pediatrische afdelingen. Die respondenten gaven aan dat hun functie naar inhoud en niveau aansluit op de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Sommige studenten studeren verder.

De commissie vindt de koppeling tussen de stage en het eindwerk sterk, aangezien dat een win-win situatie creëert voor de betrokken partijen. Bij verschillende bachelorproeven zijn de thema's maatschappelijk relevant en was de commissie overtuigd van de functionaliteit van het eindproduct. Het is positief dat het resultaat ingezet kan worden als bruikbaar instrument voor de afdelingen. De commissie begreep dat al verschillende brochures, infoboekjes en procedures effectief in gebruik werden genomen. Niettemin vindt de commissie het wenselijk om meer aandacht te besteden aan een objectieve quotering van het stageverslag, de papers en het eindwerk. Het niveau van de bachelorproeven is zeker toereikend, maar de commissie was niet altijd overtuigd van de relatief hoge scores. Dat geldt ook voor de papers en de stageverslagen. Het niveau van de stageverslagen ligt volgens de commissie gemiddeld wel behoorlijk hoog, maar daarvoor zijn de scores weinig gedifferentieerd.

Wat de internationalisering betreft, heeft de commissie gemerkt dat de studenten- en docentmobiliteit mogelijk wordt gemaakt en dat de opleiding initiatief onderneemt om de internationalisering op gang te brengen. Voorlopig waren er nog geen studenten die een buitenlandse stage volgden. De commissie vraagt de opleiding om dat sterker aan te moedigen. Wat de docentmobiliteit betreft, apprecieert de commissie de al voltooide projecten in Denemarken en Finland. Ze merkt ook dat de opleiding haar internationale partners probeert in te schakelen in haar onderwijs, wat de commissie aanmoedigt.

Wat de samenwerking met de andere hogescholen betreft, heeft de commissie gemerkt dat er enige ongerustheid heerst omtrent de stijgende studentenaantallen. Te grote groepen hebben

onvermijdelijk gevolgen voor de organisatie van de lessen. Maar de opleiding beklemtoont ook dat men dankzij de associatiebrede samenwerking veel doelstellingen heeft gerealiseerd. De commissie is van mening dat de verschillende coördinatoren zich bewust zijn van de voor- en nadelen van een gedeeltelijk gemeenschappelijk opleidingsprogramma. Zij drukt haar vertrouwen uit in de kwaliteit van het onderwijs zoals dat momenteel georganiseerd wordt, en vraagt de drie opleidingen om die onderwijskwaliteit voor ogen te houden bij eventuele toekomstige beslissingen omtrent de samenwerking.

De commissie vindt dat de gerealiseerde eindcompetenties tegemoetkomen aan de nagestreefde competenties. De opleiding slaagt erin om de studenten voor te bereiden op het werkveld, zodat zij de juiste vaardigheden beheersen, maar ook de noodzakelijke wetenschappelijk-theoretische bagage bezitten om collega's in het werkveld te ondersteunen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de studentenmobiliteit te verhogen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Pediatische gezondheidszorg streeft ernaar dat minstens 75 procent van de studenten die deelnemen aan de examens slaagt voor alle credits. Het is positief dat de opleiding streefcijfers hanteert, hoewel de commissie opmerkt dat 75 procent wel een ambitieuze doelstelling is. Uit het materiaal dat de commissie kon bekijken, bleek dat het rendement van de opleiding hoog ligt. In 2009–2010 was 76 procent van de 21 ingeschreven studenten geslaagd. Dertien voltijdse en 3 deeltijdse studenten waren geslaagd voor alle opgenomen studiepunten. Vier voltijdse studenten behaalden een studievoortgang tussen 76 en 99 procent, één student behaalde minder dan 25 procent. In 2010–2011 slaagden 12 van de 20 studenten voor alle opgenomen studiepunten. Het studievoortgangspercentage van zeven studenten situeerde zich tussen 75 en 99 procent; voor één student zat dat tussen 50 en 75 procent. Tien studenten behaalden hun diploma in 2010–2011 na één academiejaar, drie studenten voltooiden dat jaar hun opleiding na twee jaren. Met 60 procent behaalt de opleiding in 2010–2011 haar streefcijfer niet, maar dat cijfer zit wel boven het Vlaamse globale gemiddelde.

De commissie merkt op dat sommige studenten hun programma spreiden over meerdere trajectjaren, maar dat de studieduur gemiddeld niet wordt verlengd. Bovendien is er amper dropout doorheen de jaren. Toch waardeert de commissie het dat de opleiding de beperkte dropout opvolgt en exitgesprekken organiseert met afhakers. De commissie vindt het daarnaast positief dat er weinig gebruik wordt gemaakt van toleranties.

De opleiding volgt bewust haar rendement op en analyseert de cijfers ook. De commissie merkt echter op dat de opleiding haar rendementscijfers niet expliciet vergelijkt met gegevens van de associatiepartners of met de cijfers in het departement of de hogeschool. Het lijkt haar echter nuttig om die informatie te gebruiken om een relatief beeld te krijgen op het eigen rendement. Zeker in deze gunstige samenwerkingssituatie in de associatie zou ze dat willen aanmoedigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie-rapport van de opleiding zeer helder leesbaar en professioneel uitgewerkt. Ook de bijlagen boden relevante informatie, en waren voldoende duidelijk en actueel. Het actualiseringsrapport toonde aan dat de opleidingen na het schrijven en indienen van het zelfevaluatie-rapport niet hebben stilgezeten en dat veranderingen zijn doorgevoerd. In de lopende tekst van het zelfevaluatie-rapport had de commissie echter nog iets meer kritische zin en analyse van de aandachtspunten verwacht. In het algemeen is de commissie van mening dat het ZER een actieve zelfreflectie op gang heeft gebracht, en ze hoopt dat deze kan worden bestendigd.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	excellent
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	excellent
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	goed
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	excellent
Facet 4.2 Studiebegeleiding	excellent
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	goed

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLeuven Katholieke Hogeschool Leuven

PedG Pediatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg maakt deel uit van het departement Gezondheidszorg van de Katholieke Hogeschool Limburg. Naast de professionele bacheloropleidingen zijn er twee bachelor-na-bacheloropleidingen: Pediatrische en Sociale gezondheidszorg. De hogeschool biedt tevens opleidingen aan in de studiegebieden Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Industriële wetenschappen en technologie, Industriële ingenieurswetenschappen, Sociaal agogisch werk, Lerarenopleiding en Media, Arts en Design. Daarvan zijn de meeste opleidingen professioneel gericht. De hogeschool omvat ook twee faculteiten met academische bachelor- en masteropleidingen. De verschillende departementen en opleidingen zijn verspreid over vijf campussen. De opleiding Pediatriche gezondheidszorg wordt georganiseerd op de campus Oude Luikerbaan en de campus Bonnefantenstraat in Hasselt.

Naar aanleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs ontstond in 1994 de KHLim na een fusie van negen Limburgse hogescholen. Ervoor kon men als gegradueerde verpleegkundige met de optie Pediatrie opteren voor een extra opleidingsjaar waarin men opgeleid werd tot Pediatriche verpleegkundige. In 1994 werd de eerste voortgezette opleiding Verpleegkunde door de Katholieke Hogeschool Kempen opgestart. De KHLim volgde in 1997–1998 met een eigen voortgezette opleiding Verpleegkunde. Sinds het Structuurdecreet in 2004 werd het voor de hogescholen mogelijk om de voortgezette opleidingen in Vlaanderen om te vormen tot bachelor-na-bacheloropleidingen. De bachelor-na-bacheloropleiding volgt op de professionele bacheloropleiding, waarin Pediatrie nog steeds een afstudeerrichting is.

De Katholieke Hogeschool Limburg maakt sinds 2002 deel uit van de Associatie KU Leuven. Binnen dat kader werkt de hogeschool nauw samen met de KHLeuven en de K.H.Kempen in de deelwerkgroep BanaBa en permanente vormingen, in die mate dat de curricula momenteel volledig op elkaar zijn afgestemd: sinds 2006–2007 lopen de curricula gelijk en worden enkele opleidingsonderdelen uit het programma gemeenschappelijk georganiseerd.

In het academiejaar 2011–2012 telde de opleiding Pediatriche gezondheidszorg 18 studenten aan de KHLim.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Pediatrische gezondheidszorg biedt de mogelijkheid aan studenten die al gediplomeerd zijn als Bachelor in de Verpleegkunde en in de Vroedkunde om zich verder te bekwamen in de pediatrische verpleegkunde, en heeft als doelstelling om de al verworven competenties binnen die context te verdiepen en te verbreden. Een pediatrisch verpleegkundige moet volgens de opleiding kunnen observeren, reanimeren, anticiperen en verantwoordelijkheid opnemen ten opzichte van het acuut en chronisch zieke kind of de neonat, maar heeft ook aandacht voor de begeleiding van ouders.

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel opgesteld is in samenwerking met de Associatie KU Leuven, en gedragen wordt door alle hogescholen in de associatie. De commissie constateerde daarnaast dat de decretale richtlijnen erin worden nageleefd, wat blijkt uit de aandacht voor algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. Ze drukt haar goedkeuring uit voor de nauwe samenwerking in de associatie. De commissie apprecieert het dat het profiel gedragsindicatoren en rollen hanteert: de pediatrisch verpleegkundige treedt op als persoon, klinisch beoordelaar en zorgverlener, organisator en coördinator, professional, lid van het team en lid van de samenleving. Daaronder vallen de volgende 21 competenties:

- empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid
- een verpleegkundige professionele relatie aangaan met het cliëntstelsel en het interdisciplinaire team
- ethisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen
- een gezond evenwicht realiseren tussen de professionele en andere rollen.
- verpleegkundige zorg verlenen vanuit wetenschappelijk perspectief
- relevante gegevens verzamelen over het cliëntstelsel in de verpleegkunde
- verpleegproblemen en -behoeften identificeren en onderscheiden
- doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliënt- en zorgstelsel
- verpleegkundige handelingen verantwoord uitvoeren
- de resultaten van de zorgverlening evalueren en bijsturen
- relevant en efficiënt schriftelijk en mondeling rapporteren

- primaire en secundaire preventie toepassen
- de zorg organiseren en coördineren
- handelen in functie van kwaliteitszorg
- zich professioneel ontwikkelen
- medestudenten en collega's begeleiden
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking binnen het verpleegkundige team
- intraprofessionele relaties opbouwen en samenwerking in het kader van gemeenschappelijke zorgdoelstellingen
- openstaan voor diversiteit in de samenleving
- positief bijdragen tot de profilering van het beroep
- openstaan voor het economische, sociale en ethische beleid in de gezondheidszorg

Specifiek voor deze bachelor-na-bacheloropleiding is dat men de competenties toespitst op de pediatrie. Aangezien Pediatrie gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding aansluit op de professionele gerichte bachelor Verpleegkunde, worden de studenten geacht al in grote mate te beschikken over de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties. Het competentieprofiel bouwt echter voort op die competenties door te specialiseren binnen de pediatrie context. Naast het verkennen, verdiepen en integreren van competenties, moeten de studenten ze ook kunnen inzetten op een kinderafdeling of een neonatologische afdeling van een ziekenhuis. Dat betekent dat een kinderverpleegkundige vertrouwd moet zijn met intensieve neonatale zorg en met algemene en gespecialiseerde medisch-chirurgische eenheden voor kinderen, met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallenzorg, met pediatrie basisgezondheidszorg, met extramurale pediatrie zorg en met kinder- en jeugdpsychiatrie. De studenten vinden de opleiding meer verdiepend dan de basisopleiding die ze al voltooiden. De commissie drukt haar vertrouwen uit in het competentieprofiel, maar ze vindt het belangrijk dat de verdieping van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van de professionele bacheloropleiding Verpleegkunde, zeker met de afstudeerrichting Pediatrie verpleegkunde, explicieter wordt gedefinieerd en gecommuniceerd. Ze vindt in het verlengde daarvan dat het uitbouwen van de 21 competenties in een honderdtal gedragsindicatoren erg ruim is voor een opleiding van zestig studiepunten. De commissie vraagt de opleiding om de realiseerbaarheid van zulk een groot aantal gedragsindicatoren in de gaten te houden.

Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die ontbreekt in het competentieprofiel. Ze vindt het relevant om daarin verandering te brengen. De commissie merkte daarentegen dat de opleiding toenemend belang hecht aan de internationalisering van haar onderwijs. In een aantal opleidingsonderdelen heeft ze bewust meer ruimte gemaakt voor de interculturele focus. De commissie vindt het wenselijk om die aandacht voor de internationale component te expliciteren in de doelstellingen. De opleiding maakte in dat kader de opmerking dat de internationalisering van de bachelor-na-bacheloropleiding niet evident is, aangezien in het buitenland geen gelijkaardige opleidingen worden aangeboden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen. De commissie raadt de opleiding aan om het verdiepende karakter van Pediatrie gezondheidszorg in vergelijking met de basisopleiding Verpleegkunde, afstudeerrichting Pediatrie verpleegkunde meer te expliciteren.
- De commissie vindt het noodzakelijk om de realiseerbaarheid van meer dan honderd gedragsindicatoren in een academiejaar te laten onderzoeken en te bewaken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie constateerde dat het competentieprofiel tot stand is gekomen in samenwerking met de verschillende hogescholen in de Associatie KU Leuven, en dat het werd afgestemd op de vernieuwde versie van het beroepsprofiel tot kinderverpleegkundige van het Nationaal Verbond van Katholieke Verpleegkundigen en Vroedvrouwen (NVKVV). De aandacht voor de visie van het brede beroepenveld en de andere pediatrieopleidingen is volgens de commissie zeker positief. Op internationaal niveau heeft Pediatrie gezondheidszorg als bachelor-na-bacheloropleiding geen identieke equivalenten, wat een benchmarking bemoeilijkt. Toch onderhoudt de opleiding verschillende contacten met buitenlandse partners als de Paediatric Nurses Association of Europe (PNAE), en raadpleegden de opleidingsverantwoordelijken profielen uit min of meer gelijkwaardige opleidingen in Nederland en Wallonië. Die profielen werden gebruikt bij de ontwikkeling van het competentieprofiel. De commissie is lovend over de nauwe samenwerking met de verschillende belangengroepen en de partnerinstellingen in de associatie bij de opstelling van het competentieprofiel. Het samenwerkingsverband met de K.H.Kempen en de KHLeuven is uniek, en betekent een meerwaarde voor de opleidingen. Ze drukt de hoop uit dat de sterk gecentraliseerde aanpak werkbaar blijft, wat niet evident is gezien de toenemende studentenaantallen.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding in 2009 een eerste versie van het competentieprofiel bovendien heeft voorgelegd aan een gemeenschappelijke opleidingsadviesraad van de samenwerkende opleidingen. De adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers uit de academische wereld, de samenwerkende hogescholen, het werkveld, de beroepsorganisaties, de studenten en enkele internationale contacten. Vanuit de opleidingsadviesraad werd toen voorgesteld om een brede bevraging te houden, waarop alle naburige hoofdverpleegkundigen van pediatrie en neonatologische afdelingen werden aangeschreven om het competentieprofiel te beoordelen. Ook docenten en gastsprekers kregen toen de mogelijkheid om de vragenlijst in te vullen. Tijdens de gesprekken heeft de commissie geconstateerd dat de studenten en het werkveld tevreden zijn over de domeinspecifieke eisen. De commissie staat achter de geformuleerde doelstellingen, en bevestigt dat de domeinspecifieke competenties zich op expertniveau bevinden. De commissie vindt wel dat de mening van het lokale werkveld frequenter zou kunnen worden gehoord. Het werkveld gaf zelf ook aan dat de betrokkenheid bij het uitwerken van de doelstellingen kon worden versterkt. Inhoudelijk kan volgens de commissie in de doelstellingen nog meer plaats worden gemaakt voor diversiteit op een neonatologische of een kinderafdeling. De commissie merkte daarnaast op dat de opleiding aparte doelstellingen hanteert voor de bachelorproef. Ter bevordering van de eenduidigheid lijkt het haar wenselijk om de competenties die in de bachelorproef nagestreefd worden, op te nemen in het competentieprofiel. Over het algemeen constateerde de commissie echter dat de opleiding zich kan vinden in het domeinspecifieke referentiekader. Het competentieprofiel dat in samenwerking met de andere geassocieerde hogescholen werd opgesteld, ligt overigens mede aan de basis van dat kader.

Tijdens het visitatiebezoek werd tevens het ministerieel besluit bekrachtigd waardoor pediatri-sche verpleegkundigen met een bijkomend diploma voortaan in aanmerking komen voor een bijzondere beroepstitel. De commissie heeft in dat kader geconstateerd dat de opleiding voldoet aan de criteria die daarvoor werden opgesteld. Vanuit de Associatie KU Leuven heeft ook de deelwerk-groep BanaBa en permanente vormingen de opdracht om erover te waken dat de competen-ties afgestemd blijven op de vereisten voor de beroepstitel.

De studenten, zo kon de commissie vaststellen, kennen het competentieprofiel en zijn er ver-trouwd mee, aangezien de competenties op verschillende manieren aan de studenten worden meegedeeld. Enerzijds ontvangen zij bij het begin van het academiejaar de studiegids, waarin de ECTS-fiches per opleidingsonderdeel zijn opgenomen, en worden zij geïnformeerd over de competenties tijdens het intakegesprek; anderzijds lichten de docenten de competenties ook toe.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om het lokale werkveld op frequente basis te blijven betrekken bij de ontwikkeling van de doelstellingen.
- De commissie vraagt de opleiding om de competenties voor de bachelorproef te verwerken in het competentieprofiel in functie van de eenduidigheid.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg omvat volgens de commissie een uitgebalanceerde combinatie van theoretische en praktische leerinhouden, die het mogelijk maakt de geformuleerde doelstellingen na te streven. Dat programma wordt door alle drie

de partnerhogescholen van de Associatie KU Leuven aangeboden sinds 2006–2007. Het curriculum aan de KHLim wordt bovendien gedeeltelijk samen met de KHLeuven en de K.H.Kempen georganiseerd. Concreet worden daarvan 21 studiepunten gezamenlijk met de twee bovenvermelde hogescholen ingericht. Dat zijn voornamelijk de theoriegerichte opleidingsonderdelen. Het programma bestaat in totaal uit vijf theoretische opleidingsonderdelen, het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs, waaronder de praktijkstage valt, en de scriptie. Daarvan verzorgt de K.H.Kempen in Turnhout Intensieve zorgen pediatrie (OO2) en de KHLim Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg van het kind en de jongere (OO4). Het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) wordt op jaarlijks wisselende basis gedoceerd in een van de drie instellingen. Neonatologie (OO1) wordt zowel aan de K.H.Kempen als aan de KHLeuven gedoceerd; de studenten van de KHLim worden daarvoor aan de KHLeuven verwacht. Het vijfde opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen (OO5) wordt ten slotte door elke opleiding apart gedoceerd, net zoals de begeleiding van de praktijkstage en de scriptie per hogeschool is georganiseerd. De gezamenlijk ingerichte opleidingsonderdelen worden opgevolgd door de coördinatiegroep, waarin de verschillende hogescholen zijn vertegenwoordigd. De decentralisatie van het opleidingsonderdeel Neonatologie is volgens de opleiding aangewezen, omdat de anders te grote studentengroepen het verdiepend leren zouden verhinderen. De commissie vindt het werken in kleinere groepen relevant voor het vaardigheidsonderwijs, maar is ook van mening dat het studentenaantal momenteel geen bedreiging vormt voor het kennisonderwijs binnen Neonatologie. De commissie heeft opgemerkt dat, mede dankzij de toegenomen samenwerking met de andere twee hogescholen, de opleiding aan de KHLim de laatste jaren haar curriculum geoptimaliseerd heeft en zelfkritisch een aantal aanpassingen heeft doorgevoerd. Daarbij apprecieert de commissie het in het bijzonder dat de opleiding geluisterd heeft naar het advies en de suggesties van de studenten. Ze hoopt dat de opleiding die aandacht voor innovatie en verbetering aanhoudt, en dat ze in het kader van toekomstige curriculumherzieningen een geformaliseerde langetermijnvisie zal ontwikkelen. Curriculumherzieningen worden aangestuurd vanuit de coördinatiegroep. De coördinatiegroep gebruikt daarbij de resultaten van bevestigingen en bevindingen uit gesprekken met de betrokkenen.

De opleiding maakt gebruik van een competentiematrix waarin het competentieprofiel aan het programma wordt gekoppeld. De commissie betreurt het dat de opleiding de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties niet rechtstreeks in de matrix heeft opgenomen. Het zou de transparantie ten goede komen om die competenties ook aan de verschillende opleidingsonderdelen toe te wijzen. De commissie is van mening dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg op praktisch en organisatorisch vlak degelijk is opgebouwd en op maat is van de vele werkstudenten. Het curriculum bevat geen keuzetrajecten of keuzeopleidingsonderdelen. Het programma biedt een voldoende mix van praktijk- en theoriegerichtheid. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding recent de integratie van praktijk en theorie heeft versterkt. Bij het opleidingsonderdeel Neonatologie heeft de opleiding drie dagen casuïstiek en zorgvaardigheden toegevoegd aan de lesinhoud, ter bevordering van de praktijkgerichtheid. De commissie vindt dat positief, maar vindt dat de opleiding de relevantie hiervan kan aftoetsen bij de deeltijdse studenten, die al actief zijn in de sector. Binnen het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs werd het vaardigheidsonderwijs naast de stage meer uitgebouwd. Ook het multidisciplinaire karakter van de vaardigheidstrainingen en de stages zorgt er ten slotte voor dat de studenten hun vaardigheden en kennis geïntegreerd leren inzetten op een werkplek.

De commissie merkt op dat de internationale dimensie in het programma nog mag worden versterkt. De opleiding heeft recent binnen bepaalde opleidingsonderdelen weliswaar de interculturele focus uitgebreid. De studenten trainen sinds kort bijvoorbeeld bewust hun vaardigheden inzake interculturele communicatie in het opleidingsonderdeel Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg. Volgens de opleiding vermelden de gastsprekers binnen hun expertise vaak

de actuele internationale ontwikkelingen. De opleiding heeft daarnaast de afgelopen jaren prospectie gedaan naar de mogelijkheden om een buitenlandse stage aan te bieden aan de studenten. Sinds 2011–2012 kunnen studenten een maand naar het buitenland gaan om daar een stage-ervaring op te doen. Momenteel werkt de opleiding samen met partners uit onder andere Nederland, Istanbul, Noorwegen, Zweden en Denemarken. De internationale studentenmobiliteit wordt in overleg met die partners bekeken. Voor het komende academiejaar kon de opleiding al aangeven dat een student stage zal lopen in het universitair ziekenhuis in Lausanne. Gezien het relatief hoge aantal werkstudenten die al verplichtingen hebben aan hun werkgever, ligt de studentenmobiliteit laag. Het werkveld leek tijdens de gesprekken met de commissie overigens niet overtuigd van de directe meerwaarde van de internationalisering in het pediatrieonderwijs. De commissie constateerde dat de opleiding dat zelf anders ziet. De commissie erkent dat het uitvoeren van langere stages in het buitenland voor werkstudenten niet eenvoudig is. Toch wil de commissie de opleiding aanmoedigen om hier verdere inspanningen voor te leveren. Korte buitenlandse bezoeken of het gaan naar een buitenlands congres, zijn hierbij eveneens een meerwaarde. Ze wil de opleiding stimuleren om vanuit het onderwijs een signaal te geven en om met grotere nadruk op de relevantie van de internationale dimensie te wijzen bij het werkveld. De commissie suggereert om het samenwerkingsverband te benutten en vanuit gezamenlijk overleg overkoepelende initiatieven met betrekking tot internationalisering op te starten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de internationale dimensie in het programma meer uit te bouwen en om het werkveld te overtuigen van de meerwaarde van een internationale stage.
- De commissie vraagt de opleiding om de studenten aan te moedigen gebruik te maken van de nieuwe mogelijkheden voor een buitenlandse stage.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft aan dat het werken met gastdocenten en gastsprekers de professionele gerichtheid van het programma en de aandacht voor actuele ontwikkelingen garandeert, aangezien gastdocenten en -sprekers veel gebruikmaken van casuïstiek in hun lessen. De commissie beaamt dat de expertise van gastdocenten en gastsprekers een meerwaarde vormt voor de professionele gerichtheid in het curriculum. Het is daarnaast een pluspunt dat enkele personeelsleden betrokken zijn bij de cel KHLim Quadri Gezondheidszorg, waarin initiatieven omtrent dienstverlening, onderzoek en permanente vorming worden gebundeld. Niettemin dient het programma Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLim volgens de commissie sterker in te zetten op vakinhoudelijke specialisatie ten opzichte van de basisopleiding Verpleegkunde. In het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie is in de ogen van de commissie ook meer

aandacht voor advanced life support noodzakelijk. Anderzijds vindt de commissie vooral de inhoud en het niveau van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen twijfelachtig. De invulling van het opleidingsonderdeel is volgens de commissie weinig samenhangend. Verpleegkundige wetenschappen omvat zowel topics als ethiek, management, communicatie, dataverwerking en wetenschappen, die niet specifiek verpleegkundig zijn. In die zin vindt ze de benaming van het opleidingsonderdeel niet ideaal. Qua niveau zijn voornamelijk de lessen en opdrachten rond dataverwerking niet aan de maat. Hoewel de studenten in de basisopleiding al een aantal onderzoeksvaardigheden hebben ontwikkeld, ontbreken daar voldoende mogelijkheden tot verdere kennis- en vaardigheidsontwikkeling voor de studenten. Bovendien begreep de commissie uit de gesprekken met de studenten dat het gedeelte wetenschappelijk onderzoek aan de KHLim gemakkelijker en lager van niveau is dan de lessen daarover aan de KHLeuven, waar de studenten Pediatrische gezondheidszorg samen les volgen met de studenten uit het schakeljaar naar de master Verpleegkunde. De commissie drukt haar bezorgdheid uit over het niveauverschil dat daardoor kan ontstaan tussen twee dezelfde opleidingen.

De opleiding merkt op dat de samenwerking met andere hogescholen de mogelijkheid biedt om de sterktes en de eigen expertise van elke hogeschool gebundeld in te zetten. De commissie vindt de samenwerking met andere hogescholen inderdaad een meerwaarde, aangezien ze vastgesteld heeft dat de opleidingen de vruchten plukken van de professionele expertise van elkaar. Daarentegen is ze van mening dat de samenwerking nog een aantal kinderziektes vertoont, zoals de praktische organisatie van het programma en de inhoudelijke overlapping in de opleidingsonderdelen (cf. 2.3). Ook wat het cursusmateriaal betreft, vindt de commissie dat het niveau niet altijd de specialistische doelstellingen kan nastreven. De actualiteit ervan is bovendien niet aan de maat; de commissie stelde vast dat de gebruikte artikels van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen in een aantal gevallen al meer dan tien jaar oud zijn, in een sector die toch snel evolueert. Dezelfde opmerking geldt voor de hand-outs voor Intensieve zorgen pediatrie.

Ter uitbreiding van de specialistische diepgang in deze eenjarige opleiding oppert de commissie het idee om – naar analogie met het programma van Sociale gezondheidszorg aan de KHLim – het programma zodanig in te richten dat de studenten bijvoorbeeld twee opleidingsonderdelen kunnen kiezen uit de vier opleidingsonderdelen, in plaats van alle vier de opleidingsonderdelen verplicht te maken. Binnen de twee gekozen opleidingsonderdelen zou men dan wel meer vakinhoudelijke diepgang kunnen voorzien. Ze vraagt de opleiding om die suggestie in overleg met de andere partnerhogescholen te bespreken. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven echter tijdens de gesprekken aan dat ze het brede model van de opleiding in principe positief vinden, aangezien studenten nog niet altijd weten waar ze later willen terechtkomen.

De studenten Pediatrische gezondheidszorg maken ook een bachelorproef. Die moet kunnen resulteren in een tijdschriftartikel dat zich baseert op een vooronderzoek en een literatuurstudie. Op basis daarvan formuleren de studenten een aantal knelpunten of aanbevelingen. De thema's van de bachelorproeven worden door de opleiding verzameld en passen meestal in een groter lopend onderzoek. De opleiding wenst in de toekomst meer aandacht te besteden aan evidence based onderzoek; momenteel onderzoekt ze de haalbaarheid daarvan. De commissie stimuleert de opleiding om meer samen te werken met het werkveld om de lijst met thema's aan te vullen vanuit de beroepspraktijk. De bachelorproef is niet per definitie gekoppeld aan de stage, maar de vertegenwoordigers van het werkveld gaven wel aan dat zij stagiairs meestal helpen bij het invullen van enquêtes in het kader van de bachelorproef. Zij zouden ook meer input kunnen leveren voor de thema's, hoewel ze opmerkten dat de beperkte stagetijd vaak verhindert om samen met de student een concreet thema uit te werken. Zodra de studenten uit de opgestelde lijst een thema gekozen hebben, starten de studenten per twee een vooronderzoek rond dat thema. Nadien werken ze zelfstandig een onderzoeksvraag uit als aanzet voor het tijdschriftartikel.

De studenten worden voor de bachelorproef zowel begeleid door één of meer experts die inhoudelijk ondersteunen met hun knowhow (expertenconsultatie), als door een begeleider vanuit de opleiding, die het methodische proces bewaakt en advies geeft. De opleidingscoördinator zoekt per thema een begeleidende expert. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding belang hecht aan de zelfstandigheid en de eigen verantwoordelijkheid van de student. De commissie staat achter het concept, maar merkt ook hier op dat de opleiding de lat niet hoog genoeg legt om de vooropgestelde competenties te bereiken. De tijdschriftartikels zouden immers in theorie publiceerbaar moeten zijn in een relevant vakblad. De commissie vindt de inhoudelijke meerwaarde van de artikels daarvoor echter niet groot genoeg, mede door de beperkte omvang ervan (een tiental pagina's). Ze leerde bovendien uit de gesprekken met de studenten enerzijds dat zij de opgegeven thema's niet altijd nuttig vinden en dat anderzijds sommige thema's praktisch weinig haalbaar zijn om onderzoek naar te doen. Tijdens de gesprekken bleek ook dat de alumni de grote tijdsinvestering niet in verhouding vinden met de eerder beperkte leerwinst en het gewicht dat aan de bachelorproef wordt gegeven. Het is volgens de commissie ten slotte wel positief dat de opleiding gebruikmaakt van een schrijfwijzer voor de bachelorproef, zodat de studenten over een duidelijke en uitgebreide leidraad beschikken.

De commissie stelde daarnaast vast dat de studenten op verschillende manieren in contact komen met de beroepspraktijk, wat ze een positief punt vindt. In het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs worden immers lesdagen georganiseerd die plaatsvinden in gespecialiseerde instellingen voor kinderen of pasgeborenen. Studenten krijgen daar rondleidingen, en komen in aanraking met methodes en technieken omtrent beademing, specifieke persfusiesystemen, thoraxdrainage, simulaties, verdiepingsopdrachten rond ethiek enzovoort. Daarnaast voorziet het programma vaardigheidstrainingen in de ziekenhuizen zelf. Dankzij de samenwerking met de ziekenhuizen wordt het materiaal van de ziekenhuizen ter beschikking gesteld van de studenten. Zij kunnen op die manier oefenen op een oefenpop, en trainingen vertrekken steeds vanuit een reële casus. De commissie vindt dat een creatieve oplossing voor het gebrek aan middelen voor de uitbreiding van het eigen skills lab, maar wil de opleiding er wel voor waarschuwen dat zij zich als onderwijsvoorzieners niet te zeer afhankelijk opstelt van de ziekenhuizen. In de opleidingsonderdelen 'Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind en Geestelijke gezondheidzorg' leren de studenten een zorgplan opstellen, en bekijken ze ziektes of handicaps steeds vanuit een brede, maatschappelijke context. De ontwikkeling van beroepsvaardigheden wordt dan gestimuleerd aan de hand van rollenspelen. Op de elektronische leeromgeving Toledo worden aan studenten een aantal symposia aangeboden, waarin zij bijleren over bepaalde actuele thema's. Zo waren er al symposia rond kinderrechten, pijnbeleid bij kinderen en acute pijnbestrijding. De commissie vindt het relevant dat de opleiding aandacht besteedt aan de beroepspraktijk, en stimuleert de opleiding erin om de link naar de praktijk te blijven garanderen.

Daarnaast vormt binnen Klinisch onderwijs uiteraard de stage zelf de grootste kennismaking met de beroepspraktijk. De studenten kunnen hun interesse doorgeven via een stagevoorkeurformulier en een eigen stagetraject voorstellen, maar de stageplaats moet aan een aantal voorwaarden voldoen. De stage dient voltooid te worden op een erkende gespecialiseerde afdeling of in een instelling voor kinderen en pasgeborenen, en er wordt nagegaan of de stage kan voortbouwen op de stage die de studenten in de basisopleiding al deden. In principe vormt de stage de integratieproef waarin alle te behalen competenties samenkomen. Per stageperiode moet elke student dan ook een aantal persoonlijke doelstellingen en de aanpak daarvan noteren. Het stagetraject wordt onderverdeeld in drie keer vijf weken en omvat in totaal 450 stage-uren. In de drie periodes stelt de opleiding drie verschillende zorgdomeinen centraal: neonatologie, met inbegrip van de intensieve neonatale zorg; algemene en gespecialiseerde medische chirurgische eenheden voor kinderen, met inbegrip van intensieve zorg en spoedgevallen; pediatrie, met inbegrip van de extramurale pediatrie, de kind- en jeugdpsychiatrie. De commissie

apprecieert de ruime aandacht die de opleiding heeft voor de begeleiding en de communicatie rond de stage. Studenten beschikken over een uitgebreide informatiebundel, die alle opleidingen Pediatrische gezondheidszorg in de Associatie KU Leuven hanteren. Studenten kunnen overigens rekenen op gemiddeld twaalf begeleidingsuren vanuit de school, verspreid over de drie periodes. Binnen deze contacttijd met een begeleider vanuit de hogeschool en het werkveld worden evidence based onderbouwde zelfstudieopdrachten besproken waarbij de student de integratie van het geleerde in praktijk aantoot. Naast een nursestudie en project, dat uitgewerkt wordt in het kader van chronisch zieke kinderen, wordt binnen deze opdrachten aandacht besteed aan het verwerven van de competentie begeleiden van medestudenten, educatie en communicatie met ouders en kind. Daarnaast toont de student in het kader van levenslang leren aan dat hij zich twintig uur professionaliseert binnen de pediatrische zorgcontext. De kennis die de student hierdoor verwerft deelt hij tijdens een intervisiemoment met de stagebegeleider en medestudenten. Hij integreert deze inhouden bovendien door te reflecteren over hoe ze op de stageplek aan bod komen en hoe ze er nog sterker kunnen worden uitgewerkt. Die intervisie start vanaf de tweede stageperiode en mikt op competentieverhoging, zelfreflectie, samenspraak, probleemoplossend denken en peer-assessment. Alle stagedocumenten, opdrachten, stage-evaluaties en reflecties omtrent de gevolgde professionalisering worden bewaard in een stageportfolio conform de richtlijnen aangegeven in het studietraject stage. Voor de stage-evaluatie maakt de opleiding gebruik van een op het competentieprofiel afgestemd evaluatiedocument.

Hoewel de studenten veel leren door de contacten met de beroepspraktijk, vindt de commissie dat de tekorten in vakinhoudelijke diepgang voor Verpleegkundige wetenschappen maar ook in de bachelorproef en in bepaalde onderdelen van het cursusmateriaal de professionele gerichtheid van het programma onvoldoende kunnen garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de invulling van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen te herbekijken. Met name voor de topic rond dataverwerking en onderzoeksvaardigheden is het noodzakelijk dat het niveau ervan wordt verhoogd.
- Het niveau en de actualiteit van bepaalde cursussen dienen te worden verbeterd.
- Het is wenselijk om de thema's van de bachelorproeven meer in samenwerking met het werkveld vast te leggen, en om daarbij ook steeds rekening te houden met de haalbaarheid van het onderzoek dat daaraan is gekoppeld.
- De commissie vraagt de opleiding om de vakinhoudelijke meerwaarde van het tijdschrift-artikel, dat het eindresultaat van de bachelorproef vormt, te verhogen. In dat kader raadt ze de opleiding ook aan om te onderzoeken of de omvang van het artikel kan worden uitgebreid.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie oordeelt dat het programma van Pediatrische gezondheidszorg, zoals dat in samenwerking met de andere opleidingen in de Associatie KU Leuven is opgesteld, qua structuur en consistentie een evenwichtig geheel biedt. Ook zijn zowel theorie- als praktijkelementen voldoende vertegenwoordigd in het curriculum. Volgens de studenten zijn de opleidingsonderdelen

bovendien zo in het curriculum opgenomen dat ze opbouwen in complexiteit, wat de verticale samenhang ten goede komt.

Wat de horizontale samenhang betreft, is de coherentie tussen de verschillende opleidingsonderdelen nog voor verbetering vatbaar. De commissie constateerde uit eerdere perceptiemetingen bij de studenten dat één op drie weinig samenhang in het programma terugvond, en dat tachtig procent van de toenmalige studenten melding maakte van overlappingsen. De commissie sprak daarover met de alumni, die dat probleem bevestigden. Ze gaven echter ook aan dat hun opmerkingen over de samenhang serieus werden genomen, en dat de opleiding daarin sindsdien verbetering heeft gebracht. Hoewel de studenten tijdens de gesprekken beaamden dat de opleiding al inspanningen leverde om de overlappingsen weg te werken, signaleerden ze nog steeds beperkte overlappingsen tussen de opleidingsonderdelen. De commissie heeft er vertrouwen in dat de opleiding op termijn die laatste overlappingsen kan wegwerken, en ze is positief over de al gerealiseerde verbeteringen. Momenteel komt immers voor elk opleidingsonderdeel een opleidingsonderdeelcommissie samen, waarin alle docenten en gastdocenten erover waken dat het cursusmateriaal van de verschillende gastdocenten op elkaar aansluit. Specifiek voor Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) begreep de commissie bovendien dat er tussen de verschillende opleidingscoördinatoren informeel overleg plaatsvindt, aangezien dat opleidingsonderdeel jaarlijks aan een andere hogeschool wordt ingericht. De opleiding is er zich van bewust dat perceptiemetingen bij de studenten daarnaast een belangrijke indicator blijven. Aangezien de overlappingsen nog niet volledig weggewerkt zijn, overweegt de opleiding ook om eventueel een toetscommissie op te starten voor het cursusmateriaal. De commissie stimuleert verdere initiatieven om de samenhang te verbeteren, maar drukt ook al haar waardering uit voor de huidige aandacht die de opleiding besteedt aan de overlappingsen. Ze vindt daarnaast de bestaande samenwerking tussen de hogescholen een belangrijk element om een grote coherentie te kunnen nastreven. Informeel overleg zou volgens de commissie nog meer gepaard kunnen gaan met formele opvolging van de samenhang.

De samenhang van het programma komt volgens de commissie wel tot uiting in de praktische organisatie van de lesonderdelen: per lesdag wordt een aantal thematische topics als een geheel afgerond. De commissie vindt dat een efficiënte aanpak, aangezien de helderheid voor studenten groter is dan wanneer elk topic versnipperd zou worden over de lesweken. Bovendien is het samenbrengen van lessen op enkele dagen in de week erg praktisch voor werkstudenten. De commissie merkt wel op dat de opleiding de belasting van de studenten bij dergelijk lange lesdagen moet bewaken (cf. 2.5). Zoals hierboven aangehaald, merkte de commissie overigens ook op dat het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen inhoudelijk zeer breed wordt ingevuld. Ze vraagt de opleiding te onderzoeken op welke manier de samenhang en de transparantie in dat opleidingsonderdeel kunnen worden verbeterd.

Sinds 2003–2004 kunnen studenten een flexibel leertraject opstellen. De commissie begreep dat voornamelijk werkstudenten gebruikmaken van die optie. De spreiding van de opleidingsonderdelen gebeurt steeds in overleg met de opleidingsverantwoordelijken van de samenwerkende hogescholen. Men let er dan op dat de volgtijdelijkheid gerespecteerd wordt; de opleiding waakt erover dat studenten eerst aan de theoretische opleidingsdelen beginnen, voor ze de bachelorproef schrijven of de stages in Klinisch onderwijs starten. Wat de stages betreft, vindt de commissie het een pluspunt dat de stages in het modeltraject in drie blokken verspreid over het jaar plaatsvinden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie wil de opleiding stimuleren om blijvend te waken over de samenhang van het programma, en om de overlappingsen tussen en in de opleidingsonderdelen van Pediatrische gezondheidszorg nog meer in te perken.

- De samenwerking en het overleg tussen de opleidingen van de verschillende hogescholen van de Associatie KU Leuven kunnen nog formeler in functie van de samenhang worden uitgebouwd.
- De commissie raadt de opleiding aan om de interne samenhang en de invulling van het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen te verbeteren.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding inspanningen levert om de studietijd te toetsen en de studeerbaarheid van het programma op te volgen. Hoewel de resultaten nog niet ideaal zijn, merkt de commissie dat de intentie om te evolueren en te veranderen al tot verbetering heeft geleid. Er wordt een vierjarige cyclus aangehouden om de studietijd te meten. De commissie begreep overigens dat de metingen in overleg verlopen met de kwaliteitscoördinatoren van de samenwerkende hogescholen. Zowel Metis en Kronos werd in het verleden al als meetinstrument gehanteerd, hoewel de opleiding vaststelde dat het niet evident is om de respons voldoende hoog te houden. Ze geeft aan nog op zoek te zijn naar beter meetmethodes. Daarnaast kunnen studenten echter ook in de jaarlijkse perceptiemetingen per opleidingsonderdeel of in focusgesprekken problemen omtrent studietijd signaleren. De opleiding vindt dat ook relevant om te weten te komen waarom de gemeten studietijd niet altijd overeenkomt met de begrote studietijd.

De laatste studietijdmeting vond plaats in 2009–2010 en werd in de drie partnerhogescholen uitgevoerd. Toen had 81 procent van de studenten aan de KHLim de online-enquête ingevuld. De

gemiddelde studietijd per studiepunt lag tussen de minimaal en maximaal begrote studietijd. Uit de enquête bleek echter ook dat enkele opleidingsonderdelen te laag scoorden in studietijd: Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) en Klinisch onderwijs zaten onder de minimumgrens van de begrote studietijd. Volgens de afwijkingmarges van de opleiding waren die resultaten problematisch. De tijdsinvestering van de bachelorproef zat daarentegen licht boven de maximumgrens van de begrote studietijd en bevond zich om die reden in het waarschuwinggebied. De drie opleidingen hebben actie ondernomen om de studietijd dichterbij de begrote studietijd te brengen. Zo kreeg het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind een aantal extra topics: chronische nefrologie, hematologische en niet-oncologische aandoeningen, immuunstoornissen, metabole afwijkingen, reuma en transitie van zorg. Binnen Klinisch onderwijs werd aan de KHLim meer ruimte voorzien voor vaardigheidsonderwijs. Daarnaast werden op basis van de resultaten voor sommige opleidingsonderdelen de studiepunten herverdeeld: Neonatologie veranderde van zes naar vijf studiepunten, terwijl Intensieve zorgen van vijf naar zes studiepunten werd gebracht. Bij curriculumhervormingen plant de opleiding extra studietijdmetingen in. De eerstvolgende studietijdmeting is voorzien voor 2013–2014. De commissie apprecieert het dat de opleiding de studietijd opvolgt en al actie ondernam bij problemen. Ze vraagt de opleiding wel om de resultaten van de gezamenlijke studietijdmetingen duidelijker leesbaar te maken in de zelfevaluatierapporten. De commissie stootte immers op tegenstrijdige gegevens, en vraagt de opleidingen om de resultaten van de studietijdmetingen transparant bij te houden en weer te geven.

De commissie is daarnaast positief over de aandacht die de opleiding besteedt aan de bijzondere situatie van de werkstudenten. Het is evident dat werkstudenten doorgaans meer tijdsdruk zullen ervaren, maar de opleiding probeert rekening te houden met de praktische haalbaarheid voor de werkstudenten. Mede daarom worden de lessen gegroepeerd op enkele dagen. Een andere reden voor de groepering van verschillende lessen is de locatie van die lessen. De opleidingen van de samenwerkende hogescholen proberen te vermijden dat studenten te vaak van locatie moeten veranderen. Toch gaven de studenten in de metingen aan dat een groot deel van hun tijd verloren gaat aan de verplaatsingen. Dat verdient volgens de commissie grotere aandacht. De commissie waarschuwt de opleiding bovendien, in het kader van de studielast, voor de consequenties van een te volle lesagenda. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat hun aandacht voor de laatste leselementen van een lange lesdag vaak al sterk is verminderd. Hoewel er volgens de studenten al op wordt gelet dat de lesdagen theoretisch niet te zwaar zijn, zou de haalbaarheid van de dagschema's volgens de commissie nog meer moeten worden bewaakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om nog meer te waken over de invulling van de dagschema's, zodat de aandachtsboog van de studenten niet te zeer belast wordt, zonder afbraak te doen aan de samenhang van de lesdagen.
- De commissie vraagt de opleiding om de kandidaat-studenten tijdig en grondig te informeren over de draaglast die het combineren van studeren en werken met zich meebrengt, net zoals de verplaatsingen naar de verschillende leslocaties.
- De commissie adviseert de opleiding om de studietijdmetingen sneller te plannen dan om de vier jaar, in combinatie met het bewaken van de responsgraad en het blijven voeren van focusgesprekken.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Er wordt voldoende afgewisseld tussen een brede variatie aan werkvormen. Naast hoor- en werkcolleges bevat de opleiding stages, vaardigheidsonderwijs, individuele opdrachten en projectwerk in het kader van de bachelorproef. Binnen de colleges werken docenten onder andere met rollenspelen, casussen en cameraopnames. Hun expertise vanuit het werkveld helpt daarbij vaak. De commissie vernam van de studenten dat ze die expertise en de nadruk op casuïstiek appreciëren. Daarnaast werkt de opleiding ook samen met het werkveld in het kader van de vaardigheidstrainingen in de ziekenhuizen. Die vaardigheidstrainingen vallen onder het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs, maar een aantal vaardigheden gerelateerd aan de theoretische opleidingsonderdelen komt erin aan bod. In datzelfde onderdeel krijgen de studenten sinds een drietal jaren ook de kans om vrijblijvend en docentonafhankelijk hun vaardigheden in het skills lab te oefenen. Hoewel de commissie ervan overtuigd is dat het aanbieden van vaardigheidsonderwijs de competentieontwikkeling van de studenten zeker bevordert, is ze van mening dat het leereffect van vrijblijvend vaardigheidsonderwijs niet gegarandeerd is. Studenten moeten zich er immers voor willen inzetten en ook echt gebruikmaken van die mogelijkheid. Uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek kwam echter naar voren dat de interesse van de studenten voor dit vaardigheidsonderwijs relatief laag is. De commissie vraagt de opleiding om het vaardigheidsonderwijs in het skills lab structureel op te nemen in het lessenspakket. Bovendien vindt de commissie het aangewezen dat de studenten tijdens het vaardigheidsonderwijs kunnen rekenen op begeleiding van docenten.

De bachelor-na-bacheloropleiding verwacht weliswaar een grote zelfstandigheid bij de studenten. Gezien zij al een basisopleiding genoten, worden zij minder gestuurd bij individueel werk. Wanneer ze dat wensen, kunnen ze wel gebruikmaken van coaching. In het didactische concept van de opleiding spelen zelfkennis, zelfreflectie en attitude een grote rol. De commissie steunt dat, aangezien ze vaststelde dat de competentieverwerving er niet door verhinderd wordt, en de nadruk op zelfstandigheid de kritische ingesteldheid en het verantwoordelijkheidsgevoel van de studenten ten goede komt.

Wat de kwaliteit van het cursusmateriaal betreft, wil de commissie naast de inhoudelijke opmerkingen die al onder facet 2.2 ter sprake kwamen, opmerken dat de hoeveelheid leerstof zoals die uit de cursussen blijkt, redelijk groot is. Bovendien kunnen sommige cursussen overzicht gebruiken; meer eenvormigheid in de inhoudsopgaves en in het correct refereren zou wenselijk zijn. De opleiding hanteert sinds kort echter een document dat de coördinatiegroep tussen de samenwerkende hogescholen opstelde en waarin een aantal aanbevelingen voor goed cursusmateriaal is opgesomd. Op die manier bezitten ook gastdocenten over een leidraad om didactisch verantwoord materiaal op te stellen. Hun cursusmateriaal wordt overigens ook besproken op de samenkomsten van de opleidingsonderdeelcommissies, waarin men zich onder andere baseert op de studentenevaluaties. Het is volgens de commissie positief dat die verantwoordelijkheid niet meer alleen bij de docenten zelf ligt. Zeker in een opleiding met veel gastdocenten en -sprekers

vindt ze die opvolging vanuit de opleiding belangrijk. In het algemeen vindt de commissie een meer systematische kwaliteitscontrole van het cursusmateriaal raadzaam.

De commissie heeft eveneens vastgesteld dat de elektronische leeromgeving Toledo actief en frequent gebruikt wordt door zowel studenten als docenten. De structuur ervan is duidelijk. De commissie vond er verschillende opleidings- en studentgerelateerde documenten op terug. Per opleidingsonderdeel is er een moduleboek met uitleg over de doelstellingen, de evaluatie en de inhoud ervan. Docenten hebben ook toegang tot intranet, waar verschillende soorten informatie op terug te vinden is. Intranet werd echter minder actief gebruikt, zo begreep de commissie, aangezien docenten onderling ook al via Toledo en e-mail communiceren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om het vaardigheidsonderwijs minder vrijblijvend in het programma op te nemen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de kwaliteit van het studiemateriaal systematischer vanuit de opleiding op te volgen en te evalueren, zodat het studiemateriaal niet alleen actueel maar ook overzichtelijk en uniform is.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over het toetsbeleid in de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. Voor de theoretische opleidingsonderdelen zijn drie examenperiodes voorzien: na elk semester en aan het einde van de zomervakantie. De examenroosters worden steeds opgesteld in overleg met de samenwerkende hogescholen. De coördinatiegroep zorgt ervoor dat de examinering en de deliberaties overal gelijkaardig verlopen. De examenplanning wordt in elke hogeschool zes weken voor de start van de examens gecommuniceerd aan de studenten. Op vraag van de studenten bestaat de mogelijkheid tot bijsturing, indien een gegronde motivering. Dergelijke afspraken worden ook opgenomen in het onderwijs- en examenreglement (OER). De commissie stimuleert de samenwerking tussen de hogescholen en merkt dat het toetsbeleid ook leidt tot kwalitatieve evaluaties.

Sinds 2010 maakt de opleiding gebruik van een concordantiematrix waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen zijn gekoppeld. De commissie is positief over het bestaan van de matrix, maar vraagt om de matrix in de praktijk nog meer als instrument te hanteren. Voor alle docenten is er daarnaast een handleiding over het toetsbeleid van de opleiding. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding bewust werk maakt van de uniformiteit en de kwaliteit van de examens, ook bij evaluaties van opleidingsonderdelen die meerdere mensen doceren. In dat geval wordt de evaluatie sterk opgevolgd door de opleidingsverantwoordelijken van de drie hogescholen. Gastdocenten worden namelijk gevraagd steeds drie toepassingsvragen op te stellen met verbeterleutel. Aan de hand daarvan stelt de opleidingsverantwoordelijke in kwestie vervolgens het examen op. De commissie is enthousiast over die werkwijze. Voor het opleidingsonderdeel Interdisciplinaire zorg voor het chronisch zieke kind (OO3) woonden de drie opleidingscoördinatoren

zelf afwisselend de lessen bij, en stelden ze nadien samen een examen met verbeterleutel op voor de studenten van de verschillende betrokken hogescholen. De commissie kon vaststellen dat er veel variatie in de evaluatievormen zit en dat die in hoge mate competentiegericht zijn. De examens die de commissie kon inkijken, waren duidelijk en toepassingsgericht. Er werd afgewisseld tussen open vragen, meerkeuze- en casusvragen. Naast schriftelijke examens zijn er voor sommige opleidingsonderdelen ook mondelinge examens en evalueert de opleiding via peer-assessment bij groepswork en self-assessment in het kader van de stage. De commissie vraagt om ook de evaluatie van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie (OO2) op te splitsen en de studenten niet enkel via een schriftelijk examen te evalueren. Voor het opleidingsonderdeel Neonatologie (OO1) worden de studenten geëvalueerd door zes docenten, waarbij de studenten in een doorschuifstelsel ieder apart een vraag beantwoorden. De commissie looft het 'carrousselstelsel', maar is van mening dat het niveau van de examenvragen nog meer verdiepend kan zijn. Ze vraagt de opleiding om daarover te waken. Vooral voor het onderdeel 'wetenschappelijk onderzoek' binnen Verpleegkundige wetenschappen maakte de commissie de kanttekening dat het niveau van een aantal vragen te gemakkelijk is. Ze raadt de opleiding aan om daarin verandering te brengen. De commissie vindt het jammer dat de klinische trainingen niet geëvalueerd worden, waardoor de praktische vaardigheden alleen via de stage zijn getoetst. Ze vraagt de opleiding te bekijken of dat in de toekomst realiseerbaar is.

Voor de stage moeten de studenten overigens drie papers maken, waarin ze een zorgplan opstellen voor een patiënt, een project uitschrijven vertrekkende vanuit een zorgprobleem, en de individuele, familiale en maatschappelijke context van een ziek kind of een kind met een handicap omschrijven. Ze houden ook een stageboek bij per stageperiode, waarin ze feedback van de stagementor noteren en zelf reflecteren over hun stage-ervaringen. De commissie is van mening dat de neerslag in het stageboek van de zelfreflectie iets uitgebreider zou kunnen zijn. De drie stageperiodes worden elk geëvalueerd door de stagebegeleider en -mentor: er is per periode een tussentijdse en een eindevaluatie. Die evaluaties gebeuren aan de hand van een evaluatiefiche die de link naar de competenties en de gedragsindicatoren maakt. De studenten evalueren ook zichzelf. Het uiteindelijke punt vormt het gemiddelde van de stagepunten en de stageboekpunten per stageperiode, waarbij de stages zelf een gewicht hebben van 70 procent en de stageboeken een gewicht van 30 procent. De studenten moeten op elke stageplaats slagen om voor het hele opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs te slagen. De stage wordt gezien als een geïntegreerde oefening, die alle competenties omvat. De commissie is zeer positief over de stage-evaluatie.

De commissie constateerde dat er een duidelijke procedure bestaat voor de evaluatie van de bachelorproeven. De studenten moeten het tijdschriftartikel dat ze geschreven hebben, presenteren en verdedigen voor een jury. De jury bestaat uit een voorzitter, en een interne en een externe lezer, die op voorhand het definitieve artikel hebben gelezen. De voorzitter is meestal de begeleider. Enkel de interne en de externe lezer quoteren na de presentatie het geheel. De commissie vindt de evaluatie duidelijk uitgebouwd, maar ook erg procesgericht. Ze maakt de kanttekening dat ook de productevaluatie in de toekomst een belangrijkere plaats moet krijgen in de eindbeoordeling dan momenteel het geval is (zie ook *facet 6.1*). Het is volgens de commissie echter een sterk punt dat voor bachelorproeven gewerkt wordt met een wisselende ploeg van externe lezers.

In het algemeen verloopt de toetsing in de opleidingen bovendien transparant: zowel voor de stage als voor de bachelorproef heeft de opleiding bundels uitgewerkt waarin de doelstellingen en de evaluatie concreet worden toegelicht. Daarnaast worden de studenten op voorhand ingelicht over de manier van evalueren, en kunnen ze voorbeeldexamens terugvinden in het examenprotocol dat de opleiding per opleidingsonderdeel heeft ontwikkeld. Naast een voorbeeldexamen kunnen de studenten daarin ook terugvinden hoe de punten verdeeld zijn. Die weging

garandeert een maximale transparantie, wat de goedkeuring van de commissie wegdraagt. In het toetsplan kunnen studenten overigens zien welke evaluatievorm bij welk opleidingsonderdeel of deelopleidingsonderdeel wordt gehanteerd. Studenten zijn hier tevreden over, en gaven tijdens de gesprekken ook aan dat ze voldoende feedback kregen na een evaluatieperiode. Er is een ombudspersoon, bij wie de studenten eventueel terecht kunnen. Wanneer er problemen zijn omtrent evaluaties, kunnen studenten dat bij de ombudspersoon aangeven. De manier van evalueren wordt ten slotte ook bevraagd in de perceptiemetingen per opleidingsonderdeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het raadzaam om de moeilijkheidsgraad van het examen ‘wetenschappelijk onderzoek’ te verhogen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer diepgang te brengen in de examenvragen van het opleidingsonderdeel Neonatologie.
- De commissie vindt het wenselijk om de examenvorm van het opleidingsonderdeel Intensieve zorgen pediatrie te herbekijken, zodat de studenten zowel mondeling als schriftelijk worden geëvalueerd.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De studenten die zich wensen in te schrijven voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg, moeten al het diploma Verpleegkunde of het diploma Vroedkunde bezitten. De opleiding voldoet aan de criteria voor het behalen van een bijzondere beroepstitel. De studenten met een diploma Vroedkunde komen echter niet in aanmerking voor de bijzondere beroepstitel van gespecialiseerde in de Pediatrie en de Neonatologie. Zij hebben weliswaar de mogelijkheid om zich bij te scholen via het brugprogramma van bachelor in de Vroedkunde naar bachelor in de Verpleegkunde. Dat is een verkort programma van zestig studiepunten. Indien ze de bijzondere beroepstitel niet wensen te behalen, kunnen zij gewoon aansluiten bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg. Ook studenten die enkel een creditcontract aangaan, moeten een vooropleiding Verpleegkunde of Vroedkunde voltooid hebben.

De commissie stelde vast dat de opleiding al heeft nagedacht over het instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding. Ze merkte echter ook dat de ingesteldheid van verschillende studenten met wie ze sprak, niet strookt met het expert-

niveau dat de opleiding nastreeft, en dat zij andere verwachtingen hebben van de opleiding. Sommige studenten gaven bijvoorbeeld aan dat zij meer managementtechnieken wilden aanleren en mede vanuit die verwachting aan de opleiding zijn begonnen. De commissie stelt vast dat de opleiding meer werk maakt van informatievoorziening en communicatie aan zowel toekomstige studenten als het werkveld, zodat zij een juister beeld krijgen van de inhoud en doelstellingen van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg.

Met elke inschrijvende student wordt immers een intakegesprek gehouden. Daarin krijgen ze praktische informatie over de opleiding, de EVK's en de mogelijkheid om een individueel leertraject op te stellen. Indien nodig kunnen zij ook doorverwezen worden naar de dienst Studentenvoorzieningen, Stuvor, om informatie te verkrijgen over financiële of andere ondersteuning. De commissie staat achter de organisatie van de intakegesprekken. De achtergrondgegevens van de instromende studenten wordt niet systematisch bijgehouden of geanalyseerd. De opleiding geeft daarentegen aan dat ze die gegevens sinds kort opvraagt via de alumnibevraging.

De bachelor-na-bacheloropleiding is afgestemd op de basisopleiding Verpleegkunde en meer specifiek op de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde van de basisopleiding. Studenten die uit een andere afstudeerrichting komen, bezitten normaliter dezelfde competenties, maar kunnen volgens de opleiding de vertaalslag naar de pediatrische en neonatologische context minder vlot maken. Daarom krijgen zij de raad om de vereiste voorkennis voor te bereiden. Zij krijgen vanuit de opleiding wel ondersteuning en kunnen beschikken over de cursussen uit de afstudeerrichting Kinderverpleegkunde. De commissie vindt het positief dat de opleiding zich openstelt voor een diverse instroom, maar waarschuwt de opleiding ook voor het verschil in startcompetenties van studenten uit verschillende vooropleidingen. Dat vormt volgens de commissie een aandachtspunt, aangezien de invulling van het programma sterk gericht is op de studenten met de vooropleiding Verpleegkunde, afstudeerrichting Kinderverpleegkunde. Uit de gesprekken met de studenten bleek ook dat zij de verschillen onderling aanvoelen. Enerzijds vinden ze die verschillen leerrijk, anderzijds geven de studenten met een diploma Vroedkunde aan dat de studiebelasting voor hen hoger ligt en er meer zelfstandige studie van hen wordt verwacht. De opleiding gaf aan dat zij specifiek voor het eerste stagetraject meer stapsgewijze begeleiding voorzien heeft. Ze overweegt ook een introductiecursus te organiseren. De commissie stimuleert dat idee. Zowel voor de studenten met een diploma Vroedkunde als voor de studenten uit een andere afstudeerrichting van de basisopleiding Verpleegkunde, zou de opleiding meer remediërende initiatieven kunnen ondernemen. Daarvoor is het ook wenselijk dat ze eerst de verschillen tussen de instroomprofielen in kaart brengt.

Pediatrische gezondheidszorg kan daarnaast zowel gevolgd worden door reguliere als door werkende studenten. Het percentage werkstudenten dat de opleiding volgt, is echter relatief klein. De commissie apprecieert het niettemin dat de opleiding rekening houdt met de specifieke situatie van werkstudenten. Werkstudenten krijgen advies en ondersteuning in het opstellen van een traject op maat.

In het algemeen kon de commissie vaststellen dat vrijstellingen voor EVK's niet frequent worden toegekend. Een EVC aanvragen is momenteel niet mogelijk, hoewel de opleiding aangeeft te willen onderzoeken of dat in de toekomst wel kan. Studenten met een masterdiploma kunnen echter een vrijstelling krijgen voor het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen en voor de scriptie. De vrijstelling voor de scriptie geldt ook voor studenten met een ander bachelor-na-bachelordiploma. Vrijstellingen worden ten slotte ook toegekend wanneer de student al in het bezit is van een credibewijs voor een opleidingsonderdeel. De commissie merkt op dat de procedure daaromtrent nog meer en helderder gecommuniceerd zou moeten worden aan de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.
- De commissie vraagt om de informatie over EVK's en andere vrijstellingen nog duidelijker te verspreiden bij de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging, en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De commissie heeft geconstateerd dat de professionele gerichtheid van het programma, en met name de vakspecialistische diepgang, sterker moet worden uitgewerkt in bepaalde opleidingsonderdelen, zeker in relatie tot de geformuleerde doelstellingen, die op een expertniveau mikken. De commissie drukt echter haar vertrouwen uit in de opleiding, aangezien ze van mening is dat het globale niveau en de focus op de pediatrie en neonatale gezondheidszorg in elk geval een aanvulling en een meerwaarde vormen op de basisopleiding Verpleegkunde. De commissie benadrukt overigens dat de gemeenschappelijk georganiseerde opleidingsonderdelen inhoudelijk degelijk zijn ingericht en de competentieontwikkeling van de studenten kunnen garanderen. Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding in een verbeteringsproces zit, waarin al verschillende acties de opleiding in de goede richting gebracht hebben, mede dankzij de samenwerking met de andere hogescholen. Het is ten slotte mede dankzij de kruisbestuiving tussen de drie opleidingen dat de commissie zich positief uitlaat over het groeipotentieel van de opleiding Pediatrie aan de KHLim.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit een opleidingsverantwoordelijke, een kern van vast personeel en een aantal gastdocenten en -sprekers. De opleidingsverantwoordelijke vormt samen met de opleidingsverantwoordelijken van de andere hogescholen de coördinatiegroep, waarin ze overleggen en afspraken maken tussen de hogescholen, eveneens omtrent gastdocenten en -sprekers. De opleidingsverantwoordelijke geeft ook zelf les. De commissie apprecieert dat, aangezien de opleidingsverantwoordelijke op die manier een grotere voeling heeft met de studenten.

De commissie maakte daarnaast kennis met een enthousiast team dat zich inzet voor de opleiding, en dat zich laagdrempelig opstelt ten opzichte van de studenten. De studenten waarderen de nabijheid van de docenten. Dat maakt dat men veel beter de vinger aan de pols kan houden bij eventuele problemen en snel kan bijsturen waar nodig.

De commissie begreep dat het personeelsbeleid van de opleiding aangestuurd wordt vanuit het departement en het centrale beleid van de Katholieke Hogeschool Limburg. Personeelsleden zijn op de beide niveaus vertegenwoordigd in het departementale onderhandelingscomité (DOC) en het hogeschoolonderhandelingscomité (HOC). In de bachelor-na-bacheloropleiding organiseert men bovendien tweemaal een algemeen docentenoverleg, waarop al het onderwijzende personeel is uitgenodigd. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat men luistert naar eventuele verzuchtingen en dat dat leidt tot initiatieven.

Bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden wordt er volgens de opleiding enerzijds gelet op vakinhoudelijke competenties en expertise, en anderzijds op de didactische deskundigheid. Vanuit het departement streeft men bovendien naar een personeelsteam waarin twee derde academisch geschoold is. De commissie waardeert het dat nieuwe collega's worden uitgenodigd op twee informatievergaderingen, en een meter of peter toegewezen krijgen om hen wegwijs te maken in de school en de bachelor-na-bacheloropleiding.

Ieder personeelslid ontvangt jaarlijks een taakbelastingsfiche, waarin zowel onderwijstaken als organisatorische en administratieve opdrachten worden opgenomen. Bovendien worden ook bijscholing en navorming opgenomen in de taakbelasting: een aantal uren (10 procent) wordt forfaitair ingezet op professionalisering, hetzij didactisch, hetzij in het kader van pediatrische gezondheidszorg. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat daarvoor voldoende budget wordt vrijgemaakt. De professionalisering wordt opgevolgd tijdens de functioneringsgesprekken. De commissie vindt dat positief, maar merkt ook op dat de bijscholingen vrijblijvend zijn en dat de concrete invulling van die uren te zeer de eigen verantwoordelijkheid van de individuele docent blijft. Ze vraagt om vanuit de opleiding didactische bijscholingen aan te bieden en de docenten meer aan te moedigen daarvan gebruik te maken.

De prestaties en het welbevinden van de personeelsleden worden opgevolgd aan de hand van jaarlijkse functioneringsgesprekken en vijfjaarlijkse evaluatiegesprekken. Voor nieuwe personeelsleden volgt na het eerste jaar een evaluatiegesprek. De evaluatie baseert zich zowel op de bevindingen van de leidinggevende en het personeelslid zelf, als op de beoordelingen van studenten en collega's. Op die manier is een brede en objectieve evaluatie gegarandeerd. De nadruk ligt steeds op het permanente proces waarin een personeelslid zich bevindt. Vanuit de hogeschool hanteert men het 'Systeem voor Waardering en Ontwikkeling Personeel' (SWOP). De commissie drukt haar goedkeuring uit voor de duidelijke visie en de focus op ontwikkeling vanuit het personeelsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een aanbod didactische bijscholing en navorming te voorzien, zodat de professionalisering van het personeel niet alleen vanuit individuele initiatieven van docenten voortkomt.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professionele gerichtheid van de docenten en de gastdocenten ligt hoog, en het team is gevarieerd. De gastsprekers komen uit verschillende achtergronden en zijn vaak experts in een subspecialisatie van de pediatrie gezondheidszorg. Ook de meeste vaste personeelsleden zijn naast hun onderwijsopdracht nog actief in het werkveld. Een aantal personeelsleden engageert zich bovendien in koepelorganisaties, waardoor zij goed weten wat speelt in de sector. Het inschakelen van gastdocenten en gastsprekers is volgens de commissie een meerwaarde, aangezien zij vaststelde dat de verschillende relaties met het werkveld de band tussen de opleiding en de pediatrie gezondheidszorg versterken. De commissie concludeert dat het gespecialiseerde personeelsteam het resultaat is van een zeer degelijke selectieprocedure. Ze bevestigt daarnaast dat het werken met gastdocenten en -sprekers een garantie biedt om op de hoogte te blijven van actuele evoluties op juridisch, technisch, medisch en verpleegkundig vlak. Tijdens de lessen komen de studenten aan de hand van reële casussen en praktijkvoorbeelden immers regelmatig in contact met de effectieve beroepspraktijk. De commissie begreep uit de gesprekken met de studenten dat zij erg tevreden zijn over de expertise van hun docenten.

De vakspecialistische professionalisering is, net zoals de didactische bijscholing, opgenomen in de taakfiche van ieder personeelslid. Ook hier blijft de professionalisering een individuele verantwoordelijkheid. De opleiding merkt wel op dat de meeste personeelsleden op te hoogte zijn van actuele ontwikkelingen, gezien hun werkervaring in de sector. Dat is volgens de opleiding net een van de redenen waarom ze met zo veel gastdocenten en -sprekers werkt. De commissie juicht dat toe. Ze constateerde dat veel docenten uit eigen interesse zich bijscholen en deelnemen aan congressen of symposia. Wie dat wenst, kan zich opgeven voor een werkveldstage. De commissie vindt dat een zeer sterk punt, op voorwaarde dat de werkveldstage inhoudelijk nuttig wordt

ingevuld. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding openstaat voor voorstellen in verband met vakinhoudelijke bijscholingen.

De commissie merkt daarnaast op dat de internationale deskundigheid van het personeel nog voor verbetering vatbaar is. Gezien de meeste docenten hun onderwijsopdracht combineren met een andere job in de sector, is het voor velen praktisch onhaalbaar om aan een buitenlands project of een internationale uitwisseling mee te werken. De opleiding geeft wel aan dat er onder andere in het kader van docentenmobiliteit overleg is met het Universitair Medisch Centrum in Maastricht.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om de internationale inzichten van de docenten te verruimen, en vraagt daarom om meer te investeren in de docentenmobiliteit.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding een aantal statutaire personeelsleden in dienst heeft, onder wie zowel onderwijzend personeel als administratief en technisch personeel. De afgelopen jaren is een aantal wisselingen in het team doorgevoerd. Daar heeft de opleiding volgens de commissie baat bij gehad; zij ervoer een grote eendracht in het personeelskorps. Ze heeft ook geconstateerd dat de kwaliteitsverbetering van de opleiding door iedereen wordt gedragen. Er zijn, met inbegrip van de opleidingsverantwoordelijke, acht lectoren, één praktijklector, vijf ATP-leden en drie gastdocenten betrokken bij de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg aan de KHLim. De meeste personeelsleden hebben nog opdrachten in andere opleidingen of in het departement. De acht lectoren staan gelijk aan een tewerkstelling van 0,22 VTE. De praktijklector neemt in de bachelor-na-bacheloropleiding 0,33 VTE op. Het administratieve en technische personeel bestaat uit drie voltijdse en twee deeltijdse betrekkingen. Zij ondersteunen verschillende opleidingen in het departement. De tewerkstelling van de drie gastprofessoren bedraagt binnen de opleiding 0,06 VTE. Er zijn weinig benoemingen. De personeelsleden worden aangevuld door 68 gastsprekers, die samen 0,12 VTE invullen. De commissie heeft uit de gesprekken begrepen dat de werkdruk hoog is, maar dat dat gedeeltelijk door de grote motivatie van het personeel kan worden opgevangen. Toch vraagt de commissie om de haalbaarheid van een dergelijk hoge werkdruk te blijven opvolgen. De commissie heeft bovendien vastgesteld dat de opleidingscoördinator een sleutelrol heeft in de opleiding. De commissie is van mening dat deze rol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen. Het departementshoofd houdt op dat vlak weliswaar een vinger aan de pols.

Binnen het onderwijzende personeel zijn de vrouwen in de meerderheid. De meeste docenten zijn dertigers of veertigers. Er zijn geen twintigers of zestigers, maar wel enkele vijftigers.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de haalbaarheid van de hoge werkdruk voor het personeel en de opleidingscoördinator meer op te volgen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN**Facet 4.1 Materiële voorzieningen**

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de infrastructuur en de materiële voorzieningen van de Katholieke Hogeschool Limburg kwaliteitsvol onderwijs kunnen garanderen. Ze apprecieert het dat de KHLim samen met de partnerhogescholen werk maakt van een vlotte organisatie, waarbij de studenten voldoende informatie krijgen over de bereikbaarheid van lokalen en parkeerplaatsen. De opleidingen promoten daarnaast bewust het openbaar vervoer of carpooling om de andere hogescholen te bereiken. Sommige lesdagen vinden overigens plaats in de Universitaire Ziekenhuizen van Antwerpen en Leuven of in het revalidatiecentrum in Pulderbos. De kwaliteit van de materiële voorzieningen op al die locaties is opgenomen in de jaarlijkse studentenbevragingen, zodat studenten eventuele tekorten kunnen signaleren. De commissie stelde met tevredenheid vast dat er op basis van die bevragingen al verbeteringsacties werden ondernomen. Zo werden de lessen in Pulderbos al beperkt tot een dag, aangezien veel studenten het revalidatiecentrum moeilijk konden bereiken.

Wat de infrastructuur van de KHLim betreft, vernam de commissie dat de onderwijsactiviteiten voornamelijk plaatsvinden op de campus Bonnefantten in het centrum van Hasselt, waar zeven leslokalen en een docentenstudio zijn voorzien. Daarnaast kunnen de studenten terecht op de campus Oude Luikerbaan, waar de bibliotheek, het studielandschap, de vergaderzaal, de cursusdienst, de administratieve diensten, de kantoren van de docenten en de cafetaria zich bevinden. In het algemeen vond de commissie de lokalen die zij bezocht, verouderd maar netjes. De commissie merkte daarnaast op dat de vergaderzaal niet erg ruim is. De campus op de Oude Luikerbaan wordt bezet door de departementen Gezondheidszorg en Sociaal agogisch werk. De

spreiding over twee locaties is te wijten aan de toegenomen studentenaantallen. De commissie is van mening dat de spreiding over meerdere locaties in combinatie met het gegeven dat de studenten Sociale gezondheidszorg slechts beperkt aanwezig moeten zijn voor de lessen, geen ideale omgeving creëert om het gebruik van de voorzieningen te stimuleren of het leren aan te moedigen. In september 2014 plant het departement echter de verhuis naar een nieuwe campus Gezondheidszorg in Genk. De commissie kreeg inzage in de bouwplannen, en is enthousiast over de nieuwbouw en de ligging, die een integratie mogelijk maken tussen de opleidingen binnen Gezondheidszorg en het nabijgelegen Sint-Jan Ziekenhuis Oost-Limburg (ZOL). De nieuwe campus creëert ook mogelijkheden voor de samenwerking met het HBO5-onderwijs. Uit een bevraging bij de studenten bleek dat twee derde achter de verhuis naar Genk staat.

De huidige voorzieningen volstaan volgens de commissie voorlopig nog. Ze constateerde dat het gebouw vlot toegankelijk is, ook voor mensen met functiebeperkingen. Er is daarnaast overal draadloos internet beschikbaar. In het studielandschap bij de bibliotheek zijn 28 computers en een kopieertoestel aanwezig, waarvan de studenten kunnen gebruikmaken. De bibliotheek is dagelijks open van 8.30 tot 17.30 uur, en op vrijdag tot 15.30 uur. In de bibliotheek kan men zowel boeken, tijdschriften, dvd's als e-bronnen raadplegen. De collectie maakt deel uit van LIBISnet, waardoor studenten en docenten beschikken over de verzamelde catalogus van alle deelnemende instellingen. Het is volgens de commissie voor de bachelor-na-bachelorstudenten, en in het bijzonder voor de werkstudenten, een bijkomend voordeel dat zij ook thuis kunnen opzoeken in de beschikbare databanken. Nieuwe bibliotheekaanwinsten worden bekendgemaakt via 'Het Getetje', de interne informatiekant. Daarnaast is er een praktijklokaal, dat zowel de basisopleiding Verpleegkunde als de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg gebruikt. De voorzieningen in het praktijklokaal waren relatief beperkt, en studenten moeten zelf een vaardighedenmateriaalpakket aankopen. Aangezien de studenten veel les krijgen in ziekenhuizen en zorgcentra, compenseert dat volgens de commissie echter het eerder beperkte praktijklokaal op de campus. De commissie drukt tot slot ook haar goedkeuring uit van het project in samenwerking met de vzw Gors. De catering in de studentencafetaria wordt immers verzorgd door een aantal krachten uit sociale tewerkstelling. De commissie hoopt dat dat maatschappelijke initiatief in de toekomst ook in de nieuwe campus wordt overgenomen, aangezien ze overtuigd is van de sociale meerwaarde daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om een groter vergaderlokaal te voorzien op de nieuwe campus.
- De commissie vraagt de opleiding om bij de verhuis naar een nieuwe campus een meer geïntegreerde leeromgeving te voorzien.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studenten kunnen volgens de commissie rekenen op een toegankelijk personeelsteam dat bereid is om wanneer nodig te helpen, maar de commissie vraagt om de studie- en studentenbegeleiding te formaliseren. Ze is van mening dat de begeleiding vaak erg informeel verloopt. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de docenten af en toe na de lessen vragen hoe het met het leren gaat en of er problemen zijn. De commissie vindt die laagdrempelige aanpak positief, maar vindt dat die informele aanpak aangevuld moet worden met een formele begeleiding inzake studievoortgang.

Zoals aangehaald wil de bachelor-na-bacheloropleiding de zelfstandigheid van de studenten stimuleren. Studenten- en studiebegeleiding is volgens die visie eerder een occasionele aangelegenheid, waarvoor de opleiding maatwerk per student nastreeft. De opleiding voorziet bijvoorbeeld wel bijsturing voor werkstudenten, zowel qua praktische ondersteuning als qua persoonlijke remediering. Dat laatste is soms nodig volgens de opleiding, aangezien werkstudenten minder ervaring hebben met evidence-based nursing en digitale verwerking van documenten. De studenten met een vooropleiding Vroedkunde krijgen bij de aanvang van het academiejaar informatie over de leerstof die ze moeten bijwerken. De handboeken uit de basisopleiding Verpleegkunde worden voor hen ter beschikking gesteld. Er kan eventueel op individuele basis voor extra ondersteuning gezorgd worden vanuit de opleiding, maar dat is weinig gangbaar. Studenten geven aan dat ze tekorten op eigen houtje bijwerken. De commissie vraagt de opleiding echter om die tekorten van de studenten met een bachelordiploma Vroedkunde beter in kaart te brengen en het aanbod van een introductie cursus te overwegen.

Bij de start van een nieuw academiejaar krijgen de studenten voldoende informatie over de opleiding en het programma. Tijdens de intakegesprekken kan de opleiding al veel vragen beantwoorden. Alle studenten krijgen bovendien de studiegids, en kunnen het onderwijs- en examenreglement raadplegen via Toledo of de website van de KHLim. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat ze zich meteen welkom voelden op de hogeschool en dat de informatievoorziening vlot verliep. Ze waarderen het dat uurroosters en stageplanningen tijdig worden verspreid. In de studiegids kunnen studenten informatie over de rol van de ombudspersoon terugvinden. De commissie stelde echter vast dat zij niet goed wisten wie de ombudspersoon was. De ombudsfunctie wordt ingevuld door de departementssecretaris en situeert zich op departementaal niveau. De ombudspersoon merkte op dat men weinig problemen signaleert in de bachelor-na-bacheloropleidingen. Om uit te sluiten dat de verklaring daarvoor ligt in het niet kennen van de ombudsfunctie, zou de zichtbaarheid van de ombudspersoon volgens de commissie moeten worden versterkt.

Studenten kunnen, als zij dat wensen, ook gebruikmaken van psychosociale begeleiding. Dat is zowel voor de bacheloropleidingen als de bachelor-na-bacheloropleiding gelijk. De voorzieningen van de vzw Stuvor zijn echter enkel beschikbaar voor de initiële bacheloropleidingen. Studenten uit de bachelor-na-bacheloropleidingen kunnen enkel worden doorverwezen naar externe hulpverlening. De commissie betreurt dat, en vindt het wenselijk dat ook voor bachelor-na-bachelorstudenten interne hulpverlening mogelijk wordt gemaakt.

Er zijn geen bijzondere voorzieningen voor buitenlandse studenten of voor studenten die naar het buitenland gaan. De studenten die een buitenlandse stage doen, krijgen evenwel een stagebegeleider die hen opvolgt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de studiebegeleiding meer te formaliseren en om een introductie cursus te overwegen voor de studenten uit de bacheloropleiding Verpleegkunde.
- De commissie vraagt de opleiding om de zichtbaarheid van de ombudspersoon te vergroten.
- De commissie beveelt de opleiding aan om ook voor bachelor-na-bachelorstudenten interne hulpverlening mogelijk te maken.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft in samenwerking met de hogeschool en de bachelor-na-bacheloropleidingen van de andere twee hogescholen een aanzet genomen in het opstarten van een kwaliteitscultuur. Op het niveau van de hogeschool heeft men volgens de commissie een waardevolle visie op kwaliteitszorg ontwikkeld. Ze kon vaststellen dat er de laatste jaren veel werk is gestoken in het opstarten van een geïntegreerd kwaliteitsbeleid. Sinds de goedkeuring van de beleidsvisie rond interne kwaliteitszorg in 2007 heeft men aan de hand van een matrixstructuur alle departementen een rol toegekend in de centraal aangestuurde kwaliteitszorg. De departementale kwaliteitsankers vormen de brug tussen de centrale kwaliteitsverantwoordelijken en de opleidingen. De structuur uit zich ook in de opstelling van procedures, jaarplannen, actieplannen en meetinstrumenten. Wat de meetinstrumenten betreft, kocht de centrale kwaliteitszorgdienst de software voor online-enquêteering, die momenteel al operationeel is. De centrale dienst zorgde er ook voor dat een aantal medewerkers uit verschillende lagen van de hogeschool de nodige bijscholing inzake kwaliteitszorg kreeg.

De opleiding Pediatrische gezondheidszorg werkt eveneens nauw samen met de andere hogescholen in de Associatie KU Leuven. Die samenwerking wordt aangestuurd door de deelwerkgroep Banaba en permanente vormingen van de associatie. Daarnaast komen de opleidingsverantwoordelijken samen in de coördinatiegroep, die regelmatig overlegt met de centrale en departementale kwaliteitscoördinatoren en -ankers. Ze bespreken samen de meetkalender en de praktische aanpak bij curriculumontwikkelingen.

De commissie is daarnaast vrij tevreden over het meetbeleid van de opleiding. De opleiding hanteert EFQM-TRIS-metingen, die indien nodig leiden tot jaaractieplannen. Momenteel voorziet de opleiding een vierjaarlijkse studietijdmeting, een jaarlijkse perceptiemeting bij de studenten per opleidingsonderdeel, informele focusgesprekken omtrent studietijd en programma, en een formeel jaarlijks studentenoverleg. In de studietijdmeting peilde de opleiding ook naar de verplaatstijden. De commissie waardeert het dat ook daaraan aandacht wordt besteed. Ze is van mening dat de opleiding de meetinstrumenten systematisch gebruikt, en daarnaast de overleg-

organen als input beschouwt voor de verbetering van haar kwaliteitszorg. Het is de commissie echter ook opgevallen dat de kwaliteitszorg nog sterk wordt aangestuurd vanuit de hogeschool, en dat de kwaliteitszorgcultuur nog niet volledig is doordrongen bij alle betrokkenen in de opleiding zelf. Ze heeft daarnaast gemerkt dat er naast de formele metingen nog veel informeel wordt bevestigd. De opleiding kiest voor aanvullende focusgesprekken met de studenten, omdat de resultaten van vorige metingen niet altijd betrouwbaar waren; de respons haalde niet altijd de vooropgestelde cijfers. Dat verdient verdere aandacht. De commissie erkent dat focusgesprekken, gezien de kleinschaligheid en de toegankelijkheid van de opleiding, een meerwaarde kunnen zijn. Ze vraagt de opleiding echter om de betrouwbaarheid van de meetinstrumenten op punt te stellen en de interne kwaliteitscultuur te versterken. Op dit moment vindt de commissie dat de opleiding pas in actie treedt wanneer de studenten een probleem signaleren. Er is voorlopig nog geen alumnibevraging gehouden, al had de opleiding die al gepland in 2011. De opleiding gaf tijdens de gesprekken wel aan dat men binnenkort zogenaamde ontbijtsessies voor de vertegenwoordigers van werkveld wil organiseren. Tijdens een ontbijtsessie bespreekt men de kwaliteit van het programma en de opleiding. Daarnaast meldde de opleiding dat de kwaliteitszorg ook een topic is tijdens de bijeenkomsten van de opleidingsadviesraad. De commissie kreeg echter geen duidelijk antwoord op de vraag met welke regelmaat de opleidingsadviesraad samenkomt, noch ontmoette ze leden van de opleidingsadviesraad tijdens haar visitatiebezoek. Zowel alumni als werkveldvertegenwoordigers moeten volgens de commissie systematischer bevestigd worden over de kwaliteit van de opleiding.

De commissie vindt het ten slotte positief dat een aantal doelstellingen werd opgelijst na de TRIS-meting in 2010, waaronder het finaliseren van het competentieprofiel, het oprichten van een nieuwe opleidingsadviesraad, het opstellen van een meetbeleid en een meetkalender, en de voorbereiding van het zelfevaluatie rapport. Een aantal van die doelstellingen werd al behaald.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de kwaliteitszorgcultuur in de opleiding te versterken door de kwaliteitszorg te formaliseren.
- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevestigingen dichter op te volgen en te remediëren. Het is noodzakelijk om de alumni en de vertegenwoordigers van het werkveld formeler te bevestiggen in het kader van de kwaliteitszorg.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie merkt dat de laatste jaren veel aandacht besteed werd aan de kwaliteitsverbetering, zowel op hogeschoolniveau, het niveau van het departement Gezondheidszorg als de opleiding Pediatrische gezondheidszorg. De hogeschool ontwikkelde jaarplannen, op departementaal niveau werden prioritaire actieplannen uitgewerkt en de opleiding hanteert een eigen jaaractieplan. De Katholieke Hogeschool Limburg heeft in dat kader een kwaliteitshandboek uitgewerkt, waarin een aantal procedures is opgenomen. De commissie is positief over het al gevorderde kwaliteitsbeleid, maar merkt op dat het kwaliteitshandboek – dat via intranet beschikbaar is –

erg ontoegankelijk en weinig overzichtelijk is. De opleiding bevestigt dit, maar ze geeft ook aan dat daarvoor een nieuw en meer gebruiksvriendelijk softwareplatform wordt ontworpen.

De resultaten van metingen worden besproken door de coördinatiegroep van de hogescholen in de Associatie KU Leuven. De verschillende leden van de coördinatiegroep kunnen dan voorstellen doen of advies geven ter bevordering van de kwaliteit. Bij de metingen per opleidingsonderdeel worden de resultaten ook steeds teruggekoppeld naar de docenten, aangevuld met een aanbeveling vanuit de coördinatiegroep.

De commissie heeft vastgesteld dat al een aantal verbeteringsplannen werd uitgevoerd. In samenwerking met de andere hogescholen werd al gesleuteld aan het curriculum en de nagestreefde competenties. Ook de overlappings in het programma werden gedeeltelijk aangepakt. Op basis van de resultaten van de studietijdmetingen werden daarnaast enkele kleine bijstellingen gedaan. Via de opleidingsonderdeelcommissies worden de lessen en het cursusmateriaal van de gastdocenten en -sprekers overigens beter bewaakt dan voordien. De commissie constateerde daarnaast dat het departementshoofd moeilijke beslissingen durft te nemen bij onvoldoende functioneren van personeel. De commissie stimuleert al die verbeteringsacties, maar vindt ook dat ze nog meer ingebed kunnen worden in de formele PDCA-cirkel. De commissie oordeelt dat de verbeteringscyclus in Pediatrische gezondheidszorg nog niet systematisch en formeel van begin tot einde wordt opgevolgd. Er was geen jaaractieplan beschikbaar tijdens het bezoek. De commissie kreeg wel een leeg PDCA-sjabloon en het meerjarenplan voor onderwijsontwikkeling ter beschikking. De opleiding valt volgens de commissie terug op de centrale diensten en de samenwerking met de andere hogescholen, en moet in de toekomst nog sterker een eigen kwaliteitszorgsysteem ontwikkelen in de opleiding. Momenteel overweegt de informele aanpak nog, maar de opleiding is er zich van bewust dat dat een aandachtspunt is. De commissie drukt echter haar vertrouwen uit, aangezien ze heeft vastgesteld dat de opleiding de afgelopen jaren al een grote weg heeft afgelegd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteitszorgmaatregelen meer te implementeren in een PDCA-cyclus.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer vanuit de eigen interne kwaliteitszorg formele verbeteringsmaatregelen uit te werken en door te voeren, en minder terug te vallen op de ondersteuning vanuit de centrale diensten en de samenwerkende hogescholen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding vooral haar medewerkers en de studenten betreft en inschakelt in de interne kwaliteitszorg. Er zijn enerzijds personeelsvergaderingen en opleidingsraden, en anderzijds krijgt het personeel de kans om zelf suggesties of opmerkingen door te geven via de functioneringsgesprekken. Er zijn geen personeelstevredenheidsmetingen, maar hogeschoolbreed wordt het welbevinden van de personeelsleden wel opgenomen in het

'Systeem voor Waarderingen en Ontwikkeling van het Personeel' (SWOP). De personeelsleden zijn ook betrokken in de kwaliteitszorg via de terugkoppeling die ze krijgen over de perceptie-metingen van het opleidingsonderdeel dat ze doceren. Gastdocenten en gastsprekers worden daarnaast opgevolgd en ondersteund in de opleidingsonderdeelcommissies. Tussen docenten en studenten is er veel informeel overleg. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de docenten regelmatig peilen naar de mening van de studenten. De commissie apprecieert die open cultuur, op voorwaarde dat die aangevuld wordt door formele overlegorganen. Ze heeft vastgesteld dat de opleiding voldoende gebruikmaakt van formele structuren inzake kwaliteitszorg.

Studenten vullen op hun beurt de bevragingen omtrent de opleidingsonderdelen en de studietijd in. Ze kunnen ook participeren aan de kwaliteitszorg via hun inbreng tijdens de focusgesprekken. Daarnaast wordt jaarlijks een formeel studentenoverleg georganiseerd. Voor de opleiding Pediatrische gezondheidszorg is er één jaarverantwoordelijke die de studenten vertegenwoordigt in de departementale studentenraad. De commissie vindt het positief dat de studenten in die mate actief betrokken worden bij de kwaliteitszorg. De studenten gaven aan dat de terugkoppeling over metingen en maatregelen steeds gebeurt, zij het op informele basis, tijdens de lessen.

Er is geen formele alumniwerking, wat de commissie betreurt. Afgestudeerden worden wel nog geïnformeerd over actuele ontwikkelingen in de hogeschool, en over eventuele navormingen en studiedagen. De alumni gaven tijdens de gesprekken aan dat er daarvoor ook nog steeds interesse is. Informeel kunnen alumni ook opmerkingen geven wanneer zij ingaan op de uitnodiging om tijdens de infodagen voor kandidaat-studenten te komen praten met geïnteresseerden. De opleiding had een alumnibevraging gepland in 2010-2011, hoewel die voorlopig is uitgesteld. Het is volgens de commissie wenselijk om die enquête uit te voeren en een alumniwerking op te starten.

De vertegenwoordigers van het werkveld kunnen zowel informeel als formeel deelnemen aan de kwaliteitszorg van de opleiding. Enerzijds worden zij bevestigd in de opleidingsadviesraad, anderzijds hebben zij veel invloed op de opleiding via de aanwezigheid van gastsprekers, en de goede contacten tussen stagementoren en de opleiding. Het werkveld is ook vertegenwoordigd in de departementale raad. De opleiding overweegt om ontbijtsessies te organiseren, waarin de vertegenwoordigers van het werkveld tijdens die sessies over de kwaliteit van de opleiding in gesprek kunnen gaan. De commissie moedigt dergelijke initiatieven aan.

Daarnaast speelt ook de nauwe samenwerking met de partnerhogescholen een grote rol in de kwaliteitszorg. Via de coördinatiegroep wordt veel informatie omtrent kwaliteitszorg uitgewisseld, en worden gemeenschappelijke afspraken gemaakt. De commissie begreep overigens dat het zelfevaluatierapport werd geschreven door een medewerker van de coördinatiegroep, die de verschillende hogescholen heeft bezocht. De studenten en de alumni gaven tijdens de gesprekken echter aan dat zij niet rechtstreeks betrokken zijn bij de uitwerking van het zelfevaluatierapport. De commissie vindt dat jammer, en vraagt de opleiding om ook hen in de toekomst te betrekken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om systematisch een terugkoppeling na bevragingen en verbeteringsacties te voorzien.
- De commissie raadt de opleiding aan een formele alumniwerking op te starten.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding wordt zowel door de studenten, de alumni als het werkveld geapprecieerd. Studenten zijn tevreden over de klinische opleidingsonderdelen, en wezen tijdens de gesprekken op de recente verbeteringen in het curriculum. De tewerkstelling verloopt in het algemeen vlot. De opleiding deelde mee dat de alumni van 2008–2009 ondertussen allemaal werk hebben gevonden op een neonatale intensive care unit, hetzij in het UZ Gasthuisberg Leuven, hetzij in het Ziekenhuis Oost-Limburg of in het UZ Antwerpen. Alle afgestudeerden krijgen na de opleiding een brochure over levenslang leren, waarin verdere informatie over navormingsinitiatieven, permanente vormingen en postgraduaatopleidingen is opgenomen. De alumni gaven aan dat het bachelor-na-bachelordiploma een troef is bij sollicitaties.

Toch benadrukten een aantal alumni dat – volgens de commissie belangrijke – praktische vaardigheden op expertniveau nog meer getraind zouden moeten worden in de opleiding, aangezien zij merken dat ze op de werkvloer nog niet altijd stevig in hun schoenen staan. Zij gaven tijdens de gesprekken eveneens aan dat zij te weinig kennis omtrent verzorging van baby's vanaf 26 weken hebben meegekregen uit de opleiding om in de beroepspraktijk zonder ondersteuning aan de slag te kunnen. De vertegenwoordigers van het werkveld bevestigden dat sommige vaardigheden van de stagiairs en afgestudeerden nog voor verbetering vatbaar zijn, al is men over het algemeen tevreden over de inzet van de stagiairs en afgestudeerden. Ten opzichte van Nederlandse gelijkaardige opleidingen hebben de studenten van de KHLim meer theoretisch inzicht, wat de vertegenwoordigers van het werkveld appreciëren. Het werkveld gaf ook aan dat bepaalde projecten waaraan studenten meewerkten in het kader van hun bachelorproef, een meerwaarde voor de beroepspraktijk betekenden. Tijdens 'wetenschapsmomenten' krijgen studenten immers de kans om hun onderzoek voor te stellen aan de ziekenhuizen. Sommige ideeën worden nadien in de praktijk omgezet, bijvoorbeeld omtrent het gebruik van handschoenen.

Het werkveld haalde daarnaast tijdens de gesprekken de maatschappelijke relevantie van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg aan. Minstens 75 procent van de personeelsleden op een pediatrische eenheid in Vlaanderen moet gespecialiseerd zijn, en heeft met andere woorden minstens een bachelor-na-bacheloropleiding nodig. Bij sollicitaties wordt daar rekening mee gehouden, hoewel de vertegenwoordigers van het werkveld doorgaans geen erg grote verschillen opmerkten tussen een bachelor en een bachelor-na-bachelor. De commissie begreep dat zij de persoonlijkheid in feite belangrijker vinden dan het diploma. Bij de bachelor-na-bachelorstudenten is het potentieel volgens het werkveld wel al beter zichtbaar, en getuigen de afgestudeerden al van iets meer maturiteit. De commissie drukt haar bezorgdheid uit over de opmerkingen die zij heeft opgevangen over het nog niet op punt staan van de praktische vaardigheden. Zij is van mening dat een specialisatieopleiding zoals de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg net moet kunnen garanderen dat de studenten die zij aflevert, in de praktijk als pediatrisch expert kunnen fungeren. De maatschappelijke relevantie van de opleiding waar het werkveld op wees, houdt volgens de commissie ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid in wat het gerealiseerde niveau betreft. Daarover drukt de commissie haar twijfels uit.

De commissie vindt ook het gerealiseerde niveau van het merendeel van de ingekeken bachelorproeven onrustwekkend. Hoewel ze achter het concept van het tijdschriftartikel staat, vindt ze verschillende eindwerken die ze gelezen heeft, te beknopt en te weinig diepgaand. De meeste bachelorproeven bevatten naast het artikel zelf, dat uit een tiental pagina's bestaat, een logboek met een klein pakketje literatuurstudie en een lange enquête als bijlage. De weerslag van de zelfreflectie in het logboek is zeer beperkt, en een inhoudsopgave ontbreekt vaak. Bovendien vond de commissie er meermaals schrijffouten in terug en werd niet altijd correct gerefereerd. Ze vindt dat een groot aandachtspunt, hoewel ze constateerde dat de opleiding zelf relatief enthousiast was over de bachelorproeven. De quoteringen in een aantal bachelorproeven waren volgens de commissie te hoog voor het behaalde niveau. Ze begrijpt dat de opleiding ook het proces in rekening brengt, maar ze vindt dat de inhoud van het tijdschriftartikel een minstens even relevante plaats hoort te hebben in het eindresultaat. Er waren daarenboven weinig onvoldoendes, hoewel de commissie sommige bachelorproeven ondermaats vond. In het algemeen zijn de leerwinst en de competentieontwikkeling volgens de commissie te klein ten opzichte van de grote tijdsinvestering die de studenten ervoor moeten opbrengen. Ze vindt het noodzakelijk dat de opleiding de bachelorproef optimaliseert. Zij constateerde reeds dat er recent een aantal verbetermaatregelen werden opgestart voor de toekomstige bachelorproeven. Zo worden onder meer de onderwerpen aangebracht vanuit het werkveld. Tegenwoordig neemt een ervaren studieverpleegkundige binnen het departement moeder-kindzorg van een universitair ziekenhuis de begeleiding van de bachelorproef op zich. De uitwerking van de probleemstelling en onderzoeksvraag wordt door de begeleider strikter gecoacht en opgevolgd. Daarnaast koppelen de studenten hun resultaten expliciet terug aan het werkveld. Op het vlak van de beoordeling worden enkel het product en de presentatie beoordeeld. Het gebruik van een jury met interne en externe leden verhoogt bovendien de transparantie. Op basis van die maatregelen spreekt de commissie de hoop uit dat de opleiding er op korte termijn in zal slagen om de studenten in de bachelorproeven voldoende verpleegkundige onderzoeksgerichte competenties op professioneel bachelorniveau te laten aantonen.

Tot op heden is er geen studentenmobiliteit geweest. De commissie heeft echter vastgesteld dat de contacten met buitenlandse partners zijn verstevigd, en dat een aantal mogelijke stageplaatsen in het buitenland beschikbaar is. In oktober 2010 gingen de opleidingscoördinatoren van de samenwerkende hogescholen naar het congres 'European Academy of Paediatric Societies' in Kopenhagen, mede in functie van de internationale mobiliteit en de netwerkgelegenheid. De commissie vraagt daarom om de studenten aan te moedigen een buitenlandse stage te doen en om het werkveld te overtuigen van de meerwaarde daarvan.

Wanneer de commissie al deze opmerkingen in overweging neemt, concludeert ze dat de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg niet voldoende bekwaam zijn in de pediatrie. De opleiding oriënteert de basiscompetenties die de studenten al in hun vooropleiding behaalden, zeker in de pediatrische en neonatologische sector. De commissie betwijfelt echter of de specialistische doelstellingen behaald kunnen worden, en of de alumni qua niveau voldoende deskundig zijn na deze opleiding. In combinatie met het zorgwekkende niveau van de bachelorproeven maakt het de commissie onmogelijk om zich positief uit te spreken over dit facet. De commissie is bovendien van mening dat de verwachtingen en de ingesteldheid van de studenten aantonen dat er zowel bij het lokale werkveld als bij de kandidaat-studenten een fout beeld over de opleiding bestaat (cf. 2.9). Mogelijk bepaalt die perceptie over de opleiding mee het gerealiseerde niveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om na te gaan op welk niveau de praktijkvaardigheden moeten worden gerealiseerd bij de afgestudeerden.
- De commissie vindt het noodzakelijk om het niveau van de bachelorproeven te verhogen, en vraagt de opleiding om veel strenger te zijn in de quotering daarvan.
- De commissie vraagt om de studentenmobiliteit te verhogen en aan te moedigen. Ze dringt ook aan op het onderzoeken van verschillen met gelijkaardige opleidingen in het buitenland.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft begrepen dat er noch vanuit de opleiding, noch vanuit het departement streefcijfers zijn opgesteld. De opleiding geeft echter aan dat ze steeds op een maximaal hoog rendement mikt. Het rendement van de opleiding Pediatrische gezondheidszorg is ook relatief hoog. Dat kan enerzijds verklaard worden doordat de meeste studenten die een bachelor-na-bacheloropleiding willen volgen, ook voldoende gemotiveerd zijn. Anderzijds merkt de commissie op dat ook de zeer ruime quoteringen voor de bachelorproeven daarin een factor zouden kunnen zijn (cf. 6.1). Er is weinig drop-out, hoewel sommige studenten hun traject spreiden over twee jaren, wat de studieduur verlengt. Dat is sinds de flexibilisering van het hoger onderwijs een groeiende trend. Van de voltijdse studenten met een traject van zestig studiepunten behalen de meeste studenten hun diploma na een jaar. In 2010–2011 waren negen studenten voor dat jaar ingeschreven, van wie zeven een modeltraject volgden van zestig studiepunten en twee dertig of minder studiepunten hadden opgenomen. In totaal studeerden vijf studenten af. In 2011–2012 zijn er achttien studenten ingeschreven, van wie er zes een modeltraject volgen en twaalf een traject met minder dan dertig studiepunten. Studenten die zich wensen uit te schrijven, moeten een formulier invullen dat ze bij de studentenadministratie moeten aanvragen. De opleidings-

coördinator voert ook nog een gesprek met de student in kwestie om zicht te krijgen op de reden van afhaken.

Uit de tabellen die de commissie ter inzage kreeg, kon ze afleiden dat het aantal studenten elk jaar erg wisselend is. De opleiding merkt op dat het overkoepelende studentenaantal van de samenwerkende hogescholen jaarlijks rond de dertig studenten ligt. De toename aan flexibele leertrajecten is ook in de andere hogescholen een feit. De commissie betreurt het dat de opleidingen van de verschillende hogescholen tot op heden geen grotere vergelijkende analyse maakten. Zeker in deze gunstige samenwerkingssituatie in de associatie zou ze dat willen aanmoedigen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [onvoldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	onvoldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een negatieve afweging, en stelt dat de opleiding onvoldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De commissie concludeert dat ze te weinig garantie heeft dat de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg voldoende bekwaam zijn in de pediatrie. De opleiding oriënteert de basiscompetenties die de studenten al in hun vooropleiding behaalden, zeker in de pediatrische en neonatologische sector. De commissie betwijfelt echter of de specialistische doelstellingen die de opleiding nastreeft, behaald kunnen worden en of de alumni qua niveau voldoende deskundig zijn na deze opleiding. Uit de gesprekken met werkveldvertegenwoordigers en alumni is gebleken dat de werkgever de praktische vaardigheden van afgestudeerden met een diploma in de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg nog verder moet aanleren en verbeteren. In combinatie met het zorgwekkende niveau van de bachelorproeven maakt dat het voor de commissie onmogelijk om zich positief uit te spreken over dit facet. De commissie is bovendien van mening dat de verwachtingen en de ingesteldheid van de studenten aantonen dat er zowel bij het lokale werkveld als bij de kandidaat-studenten een fout beeld over de opleiding bestaat. Mogelijk bepaalt die perceptie over de opleiding mee het gerealiseerde niveau. De commissie is wel van mening dat, mits een grondige herziening van de bachelorproef, het bijspijkeren van de praktische vaardigheden en een betere externe informatievoorziening de opleiding een degelijk niveau kan behalen in de toekomst.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Het zelfevaluatierapport is volgens de commissie vlot leesbaar. De commissie is van mening dat het zelfevaluatierapport goed aangeeft waar de sterke en zwakke punten van de opleiding zich situeren. De huidige situatie wordt duidelijk toegelicht, al verwachtte de commissie meer informatie over de stagebegeleiding en het concept van de bachelorproef. In het algemeen ontbreekt volgens de commissie de langetermijnvisie in het ZER. Voornamelijk wat het actualiseringsrapport betreft, vond de commissie de extra aangeleverde informatie miniem en weinig concreet in vergelijking met de informatie die tijdens de gesprekken werd meegedeeld. De commissie apprecieert het wel dat er geopteerd werd voor twee aparte zelfevaluatierapporten voor Pediatrische en Sociale gezondheidszorg. In het zelfevaluatierapport van Pediatrische gezondheidszorg was het onderscheid ten slotte ook steeds duidelijk tussen wat op associatieniveau afgesproken was en wat de werkwijze binnen de KHLim zelf was.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	onvoldoende

is de commissie van mening dat er onvoldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties gepland of uitgevoerd te hebben:

Facet 1.2: Om de doelstellingen van de opleiding nog meer af te stemmen op de noden/evoluties in het werkveld organiseert de opleiding in maart 2013 een opleidingsadviesraad die samengesteld is uit vertegenwoordigers uit de academische wereld, het lokale werkveld, beroepsorganisaties, studenten en internationale contacten.

Facet 2.1: In het kader van internationalisering heeft de opleiding vanaf academiejaar 2012–2013 vier lesvrije weken voorzien waarin studenten een internationale ervaring d.m.v. stage kunnen opdoen. Dit academiejaar zal een student stage lopen in Zwitserland (Lausanne). De opleiding exploreert om studenten die in academiejaar 2013–2014 geen internationale stage opnemen een internationale ervaring aan te bieden in de vorm van een curriculumreis, georganiseerd door het departement of een deelname aan een internationaal congres. De opleiding benadrukt vanaf dit academiejaar bij kandidaat studenten de meerwaarde van deelname aan dergelijke initiatieven.

Facet 2.2: De opleiding heeft zich reeds volgende bijstellingen van het concept bachelorproef voor academiejaar 2012-13 voorgenomen: de onderwerpen worden aangebracht vanuit het werkveld, de begeleiding van de bachelorproef wordt opgenomen door een studieverpleegkundige binnen het departement moeder-kindzorg van een universitair ziekenhuis met een gedeelde aanstelling binnen de opleiding, de uitwerking van de probleemstelling en onderzoeksvraag wordt door deze begeleider strikter gecoacht en opgevolgd en de studenten koppelen de resultaten voortaan expliciet terug naar het werkveld.

Facet 2.5: Perceptiemeting voor OO psychosociale en geestelijke gezondheidszorg werd georganiseerd in juni 2012, evenals een studentenoverleg. De opleiding benadrukt dat een perceptiemeting jaarlijks voor elk opleidingsonderdeel wordt ingebouwd evenals een formeel studentenoverleg. Daarnaast zal nog dit academiejaar een studietijdmeting plaatsvinden van alle opleidingsonderdelen.

Facet 2.6.: De opleiding wenst aan te geven dat vanaf academiejaar 2012-2013 het cursusmateriaal geactualiseerd werd. Maatregelen om de uniformiteit van het cursusmateriaal te verhogen worden besproken in het volgende overleg van de coördinatiegroep.

Facet 3.1: Het departement hanteert sinds academiejaar 2012-2013 een nieuw professionaliseringsbeleid. Alle medewerkers stellen jaarlijks een digitale POP op voor de domeinen waarin ze zich willen professionaliseren of verder bekwamen. Dit dient te kaderen in het professionaliseringsplan van de opleiding waarbij wordt aangegeven wat voor de opleiding en voor Quadri (onderzoek en dienstverlening) prioritair is. Dit zal vervolgens jaarlijks geëvalueerd en indien nodig aangepast worden aan de doelen van het nieuwe academiejaar. Voor het academiejaar 2012-2013 wordt binnen het professionaliseringsluik ingezet op twee thema's. Enerzijds wordt een op maat van het departement uitgewerkt vormingsaanbod ICT in het kader van toenemende implementatie van blended learning aangeboden. Anderzijds worden zoveel mogelijk docenten aangemoedigd tot internationale mobiliteit (cultural awareness abroad, inleefreizen, deelname internationale projecten en congressen) die input levert naar onderzoeksprojecten, verdere curriculumontwikkeling en professionalisering van docenten. Voor academiejaar 2013-14 staat reeds vast dat zal ingezet worden op het thema evidence based practice.

Facet 3.2: De opleidingsverantwoordelijke en verantwoordelijke internationalisering bezoeken in februari 2013 het universitair ziekenhuis Clinique Infantile te Lausanne en zullen tegelijkertijd de contacten versterken met hogeschool voor verpleegkunde. In die periode loopt een banabastudent stage in Lausanne. De opleiding heeft intern beslist volgend academiejaar een curriculumreis te organiseren voor alle banabastudenten waarbij er enerzijds deelname is aan het PNAE-congres in Glasgow en anderzijds ruimte wordt vrijgemaakt voor een studiebezoek aan een kinderziekenhuis en internationale uitwisseling met de studenten van de hogeschool voor verpleegkunde in Glasgow.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	onvoldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	onvoldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	onvoldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLim Katholieke Hogeschool Limburg

PedG Pediatrische gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 9

Sociale gezondheidszorg

DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel van de K.H.Kempen en de KHLIM.
- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptor
- brondocumenten onderschreven door werkveld
 - “Quality Assurance in the social care sector; ontwikkeling van een VTO-beleid voor front line workers”

2 DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Ze wil echter wel de noodzakelijkheid van de bepalingen uit de wet op de ziekenhuizen die toepasselijk zijn op de functie van sociale gezondheidszorg benadrukken.

Informatieverwerving en verwerking

- Bestaand wetenschappelijk onderzoek doelgericht aanwenden in de hulpverlening.
- Een beperkt (kwalitatief of kwantitatief) wetenschappelijk onderzoek binnen een organisatie opzetten, uitvoeren, rapporteren en evalueren.
- Mee richting kunnen geven aan het beleid van een organisatie en dit afhankelijk van de situatie d.m.v. beleidsvoorstellen of d.m.v. effectieve sturing en beheer.

Ethisch handelen

- Een ethisch dilemma bespreekbaar maken en constructief bijdragen tot de oplossing ervan.
- Keuzes verantwoorden vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid, getoetst aan een concrete praktijksituatie.
- Vanuit het vakgebied ethiek een visie ontwikkelen op de hulp- en dienstverlening en methodieken ontwikkelen om tot besluitvorming te komen.

Methodisch hulpverleners

- Informatie en advies verlenen op maat van cliënten inzake het hulpverlenings- en diensten-aanbod.
- Ondersteunen van cliënten waarbij nieuwe inzichten en actuele ontwikkelingen op gebied van dienstverlening, effectief worden ingezet met het oog op empowerment.
- Een zorgplan op maat van de hulpvrager uitwerken, uitvoeren en opvolgen.
- Gepast inspelen op de diversiteit van de huidige samenleving.
- Het methodisch-agogisch handelen implementeren in complexe praktijksituaties.
- Het systeemtheoretisch kader integreren in de hulpverleningspraktijk; zowel in individuele cliëntcontacten als in contacten met meerdere betrokkenen.
- De contextuele benadering toepassen in de hulpverleningspraktijk; zowel in individuele cliëntcontacten als in contacten met meerdere betrokkenen.
- Preventieve en diagnostische methodes aanwenden ter bevordering van het welzijn en de gezondheid van de cliënt of een specifieke doelgroep.
- Het kritisch evalueren van (nieuwe) hulpverleningsvisies, trends en modellen in functie van de eigen mogelijkheden en concrete hulpverleningssituaties.
- Projecten opzetten, plannen, uitvoeren en evalueren.

Multidisciplinair of Multi- en interdisciplinair samenwerken

- Inbreng van andere disciplines gepast inzetten en coördineren in diverse contexten.
- Netwerken opbouwen en versterken met meerdere disciplines zodat kennis van en afstemming op elkaars vakgebied vergroot worden.
- Hiaten en overlap in het hulpverleningsaanbod wegwerken.
- Samenwerkingsproblemen bespreekbaar maken, inzichten ter discussie stellen en activiteiten organiseren om de samenwerking te verbeteren.
- Effectief leiding geven, aansturen en coachen van professionals en vrijwilligers.

Management en kwaliteitszorg

- Intervisiegesprekken (bege)leiden.
- Organisaties voor hulp en dienstverlening kritisch onderzoeken vanuit een holistische visie op kwaliteitszorg.
- Probleemgericht onderzoek doen waarbij de principes van Evidence Based Practices toegepast worden voor het bevorderen van de kwaliteit van de dienstverlening.
- Verbeterprojecten implementeren en evalueren in organisaties voor hulp- en dienstverlening.
- Processen managen in het kader van beleid en kwaliteitszorg.
- Principes van de sociaalagogische organisatieleer en arbeids- en organisatiepsychologie herkennen en toepassen in organisaties voor hulp- en dienstverlening.

- Omgaan met het spanningsveld tussen belangen van de zorgvrager versus de eigen professionele belangen en de organisatiebelangen.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan.

Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Sociale gezondheidszorg in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijksoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie kon vaststellen dat beide opleidingen duidelijke keuze gemaakt hebben bij het vastleggen van de beoogde competenties die ze wenst na te streven. Tijdens de bezoeken is gebleken dat het niveau en de oriëntatie van beide opleidingen overeenstemmen met de wensen van het werkveld en dat deze ook binnen de associatie afgestemd werden met andere opleidingen.

De commissie vraagt voldoende aandacht voor de communicatie rond de doelstellingen en wenst ook dat het verdiepende en verbredende karakter van de doelstellingen duidelijker wordt weergegeven.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De commissie kon tijdens de bezoeken vaststellen dat de doelstellingen en de gekozen beroepsspecifieke competenties afgestemd zijn met het werkveld en dat ook de studenten tevreden zijn over

de gemaakte keuzes en dat beide groepen ook actief betrokken worden bij het opstellen en bijwerken ervan. Eén van de opleidingen voldoet reeds aan de vereisten van de toekomstige bijzondere beroepstitel ‘Verpleegkundige gespecialiseerd in de sociale gezondheidszorg’. Ook kon een grote overeenkomst met het domeinspecifiek referentiekader van de commissie vastgesteld worden.

De commissie stelde zich wel vragen bij de leesbaarheid van de competentiematrix en de concordantietabellen. Zij vraagt ook aandacht voor een aantal gemaakte keuzes en vraagt voldoende aandacht voor het thema ‘interculturaliteit’ en niet teveel aandacht voor het thema ‘zorgmanagement’.

ONDERWERP 2: PROGRAMMA

Facet 2.1 Realisatie doelstellingen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de doelstellingen omgezet hebben in een adequaat opgebouwd programma en daarbij een competentiematrix hanteren. De doelen van de verschillende opleidingsonderdelen zijn daarbij duidelijk afgestemd op de beoogde leerresultaten van de opleiding. Ook de diverse aanpassingen die structureel gebeuren, en waar ook de stem van de studenten zichtbaar is, zijn volgens de commissie waardevol. De transparantie en leesbaarheid van de ECTS-fiches waren echter niet in beide opleidingen optimaal.

In beide opleidingen kon de commissie opmerken dat er weinig keuzevakken bestaan. Hierdoor volgen alle studenten een heel gelijkaardig traject. Dit maakt het moeilijk om rekening te houden met individuele interesses en/of noden. Op dit vlak zouden beide opleidingen nog een bijkomende inspanning kunnen leveren.

Bijkomend zou er ook nog extra moeite kunnen gedaan worden voor het verhogen van de mogelijkheden omtrent internationalisering in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie kon vaststellen dat de professionele gerichtheid bij beide opleidingen vrij hoog ligt. Het werken met veel gastsprekers en uitwisseling van docenten met andere instellingen zorgt voor een grote inbreng van expertise in de opleidingen.

Er zijn verschillende opleidingsonderdelen die de studenten ook met de praktijk laten in aanraking komen. Niet in het minst gebeurt dat tijdens de stage. Studenten kunnen een stageplaats kiezen die aansluit bij hun interessegebied. Tijdens de stage kunnen studenten dan kennis maken met de verschillende niveaus van een organisatie. De stages worden bovendien als toetssteen gebruikt door de opleidingen om te zien of hun opleiding nog de nodige competenties nastreeft. De commissie hecht veel belang aan deze samenwerking en kon in beide opleidingen vaststellen dat deze goed ingevuld werd. In één van de opleidingen zou de samenwerking met het werkveld naast de informele contacten echter ook formeler uitgebouwd mogen worden.

Naast de stage kon de commissie ook vaststellen dat het eindwerk, het skillslab en de andere opdrachten die de studenten gedurende het jaar dienen uit te voeren erg praktijkgericht zijn en goed verankerd zijn in de opleiding. De onderwerpen en de analyse vormen een belangrijk bijkomend theoretisch kader naast de praktische uitvoering van de stage en zijn een meerwaarde voor het professioneel karakter van de opleidingen. In de ene opleiding ligt de nadruk bij het eindwerk vooral op het proces, in de andere opleiding worden zowel het proces als de inhoud van het eindwerk bewaakt. De commissie vindt het een goede zaak dat zowel aan proces als inhoud aandacht wordt besteed.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie was in beide opleidingen tevreden over de behaalde samenhang in de opleidingsprogramma's. Zowel horizontaal als verticaal werd binnen het modeltraject integratie bekomen. Vooral de koppeling van de stage aan de rest van het programma vond de commissie positief.

Uit de gesprekken bleek evenwel nog een zekere overlap tussen een aantal opleidingsonderdelen, waarvoor de commissie toch aandacht wenst te vragen. De commissie wil de opleidingen dan ook blijvend stimuleren om de samenhang te blijven bewaken. Een correcte naamgeving van opleidingsonderdelen kan daarbij reeds een eerste aanzet zijn.

Facet 2.4 Studieomvang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studieomvang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie kon tijdens de bezoeken vaststellen dat de studielast zwaar is, maar dat het totaalpakket wel haalbaar is mits een degelijke planning en goede afspraken tussen studenten en opleiding. De commissie is van mening dat er inzake studietijdmetingen nog werk is. Bij de ene opleiding voor wat betreft de structurele inbedding van de metingen en voor de andere het opvolgen van de aanbevelingen die uit de metingen zijn gehaald.

Over het algemeen kon de commissie vaststellen dat beide opleidingen waar mogelijk een aantal studiebevorderende maatregelen treffen, en dit zowel op praktisch als inhoudelijk vlak. De commissie wenst deze inspanningen verder te stimuleren.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie kon vaststellen dat beide opleidingen doordachte keuzes hebben gemaakt inzake de gebruikte didactische werkvormen binnen de opleiding. Men verwacht een grote zelfstandigheid van de studenten en maakt veel gebruik van casuïstiek om de opleiding optimaal op de praktijk af te stemmen. Beide opleidingen maken ook goed gebruik van een elektronisch leerplatform.

Aandachtspunten volgens de commissie zijn in de ene opleiding de kwaliteit van het cursusmateriaal en in de andere opleiding de aanpak van de stage.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie heeft tijdens de bezoeken kunnen vaststellen dat er diverse toetsvormen gebruikt worden in de opleidingen en dat deze gekoppeld zijn aan een duidelijk reglement en beleid. De aandacht voor de student betreffende evaluatie – en de mate van inspraak die hij in dit proces heeft – heeft de commissie aangenaam verrast. De ingekeken evaluaties zijn volgens de commissie duidelijk aan de maat van een professionele bachelor.

Een aandachtspunt voor de beoordeling en toetsing van de studenten is het objectief karakter van de beoordeling, hoewel de commissie erg tevreden is over het gehele evaluatieproces.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen de decretale regelingen volgen wat de toelatingsvoorwaarden betreft. De rechtstreekse instroom in de opleiding bestaat voornamelijk uit studenten verpleeg- en vroedkunde, en de opleiding is ook het meest op deze vooropleidingen afgestemd. Hoewel de toelatingsvoorwaarden een bredere instroom toelaten is de realiteit tot op heden niet zo divers. De commissie staat positief tegenover deze mogelijke brede instroom, maar vraagt wel een duidelijke bewaking van de inhoud bij het omgaan met diverse instroomcompetenties. Het zelfde geldt voor een zij instroom via EVC/EVK. Dit laatste wordt volgens de commissie momenteel ook onderbenut, mede door een gebrekkige communicatie over de mogelijkheden.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie zag in alle opleidingen een gedreven, samenhangend team dat zich enthousiast en laagdrempelig opstelde, gesteund door een duidelijk personeelsbeleid. De commissie kon vaststellen dat de studenten en alumni positief waren over de didactische en professioneel gerichte kwaliteiten van het personeelskorps. De opvolging van de kwaliteit door functionerings- en evaluatiegesprekken vond de commissie positief. De commissie had alleen graag bij één van de opleidingen een meer structurele inbedding van het professionaliserings- en bijscholingsbeleid gezien.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat in beide opleidingen bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden heel wat aandacht gaat naar de professionele expertise van de geselecteerde personen, ook voor wat betreft gastdocenten. Ook de contacten tussen de docenten en het werkveld, zowel bij formele als informele ontmoetingen, zorgen er voor dat het personeel continue in aanraking komt met de professionele praktijk. De commissie is van mening dat de inspanningen inzake internationalisering in beide opleidingen een duidelijke meerwaarde opleveren en wenst hen te stimuleren om op dit vlak nog meer realisaties na te streven. Ook het blijvend werken met ervaringsgerichte activiteiten in het kader van het vakgebied is in functie van de professionele gerichtheid van het personeel gewenst.

Facet 3.3 Kwantiteit van het personeel

De commissie kon in beide instellingen vaststellen dat er voldoende personeelsleden aanwezig waren om de vooropgestelde competenties aan de studenten over te brengen. Over het algemeen kan gesproken worden over een gefragmenteerd team van gastdocenten en -sprekers die elk voor een klein percentage ingezet worden in de opleiding. Zij worden daarbij ondersteund door een aantal vaste onderwijzende personeelsleden en een administratief-technische staf. Ondanks het enthousiasme stelde de commissie wel een hoge werkdruk vast voor deze vaste personeelsleden en zij beveelt beide opleidingen aan om deze situatie goed in het oog te houden zodat de werkdruk niet té hoog wordt.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie was in beide opleidingen tevreden over de faciliteiten die volgens hen de nodige elementen bieden om kwaliteitsvol onderwijs te organiseren. Het Panamarenko-skillslab is volgens de commissie een toegevoegde waarde aan het onderwijs. Een paar bedenkingen had de commissie bij de actualiteit van de vakliteratuur.

Facet 4.2 Studentenvoorzieningen

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen voldoende studie- en studentenvoorzieningen aanbieden aan de studenten in de bachelor-na-bachelor. De potentiële studenten worden meer dan voldoende geïnformeerd en de commissie waardeert in het bijzonder de mogelijkheid tot individuele begeleiding voor onder meer werkstudenten. De opleidingen focussen daarbij wel op de verhoging van de zelfredzaamheid van de studenten, maar laten niet na ook actief de studenten te bevragen bij het opmerken van problemen.

Aandachtspunt voor beide opleidingen is de duidelijke communicatie rond de mogelijkheden inzake studie- en trajectbegeleiding. Daarnaast is aandacht nodig voor de zichtbaarheid van de ombudspersoon, en de blijvende evaluatie van de goede werking van de studentenvoorzieningen.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie kon in beide opleidingen een verschillend, maar even adequaat systeem voor kwaliteitszorg terugvinden, dat gestoeld is op een duidelijke visie, beleid en ondersteund wordt met de nodige documenten en procedures. Enkele aandachtspunten hebben betrekking op de verdere formalisering van de evaluatiemogelijkheden van de resultaten en de betrouwbaarheid van de metingen naar aanleiding van de lage responsgraad bij studietijdmetingen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De commissie kon in beide opleidingen vaststellen dat de opvolging van metingen de voorbije jaren aanzienlijk meer aandacht heeft gekregen. Op het ogenblik van het bezoek werden de resultaten hiervan duidelijk opgevolgd, via jaaractieplannen en draaiboeken. Ook informeel werden vele elementen reeds opgevolgd en problemen weggewerkt, wat de commissie positief vindt, maar zij blijft toch voorstander van het doorlopen van een formele PDCA-cirkel omdat dit op middellange termijn de grootste garantie op kwaliteitsverbetering geeft. Ook het systematische karakter en de tijdige opvolging, zonder daarbij een te grote werklust voor individuen te creëren, kan op deze manier beter ingeschat worden.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon uit de gesprekken met de diverse geledingen opmaken dat beide instellingen heel wat inspanningen leveren om alle stakeholders bij het onderwijsproces te betrekken, ook al zijn sommige initiatieven pas recent opgestart. Toch had de commissie ook nog een aantal aanbevelingen. Zo is zij van mening dat de alumni en het beroepenveld structureler betrokken kunnen worden en denkt zij dat het beroepenveld ook breder ingevuld kan worden. Ook de samenwerking met andere instellingen of andere opleidingen binnen dezelfde instelling is volgens de commissie nog een werkpunt.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie is over het algemeen tevreden over het gerealiseerd niveau van de opleidingen. Zowel de studenten, de alumni en het werkveld hebben tijdens de gesprekken hun positieve appreciatie hierover uitgesproken. Zij geven aan dat de opleiding een meerwaarde is ten overstaan van het basisdiploma en dat zij tevreden zijn over de nagestreefde en behaalde eindcompetenties van de opleiding. De commissie vindt het wel jammer dat de sector het diploma nog niet voldoende draagt en dat daardoor kansen verloren gaan voor de afgestudeerden. Zij wil de opleiding dan ook vragen om initiatieven te nemen om de gedragenheid en de bekendheid van het diploma te verhogen.

Een bijzonder goed resultaat wordt op het gebied van de stage in beide opleidingen vastgesteld (hoewel het aanbod van stageplaatsen nog breder kan), waar de kwaliteit van de schriftelijke bachelorproef bij één van de instellingen toch nog wat meer aandacht nodig heeft. Ook op het gebied van internationalisering kan er in beide opleidingen nog een tandje bijgestoken worden. De commissie drukt ondanks deze werkpunten uitdrukkelijk haar vertrouwen uit in het gerealiseerde eindniveau van beide opleidingen en zij heeft er eveneens vertrouwen in dat deze kwaliteit – gezien de dynamiek en continue aandacht voor het onderwijs – de komende jaren nog zal toenemen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen een hoge studie-efficiëntie halen. De opleidingen worden met relatief weinig drop-out geconfronteerd en die worden dan ook nog opgevolgd door exitgesprekken. De commissie waardeert een bewuste opvolging en analyse van de cijfers. De blijvende analyse van de uitstroom is wenselijk.

De commissie vraagt de opleidingen om te overwegen een vergelijking tussen de hogescholen te maken van de rendementscijfers, zeker in het licht van de samenwerking tussen de partners.

VERGELIJKENDE TABEL

Sociale gezondheidszorg

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Sociale gezondheidszorg	K.H.Kempen	KHLim
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	V	V
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	G	V
Onderwerp 2 Programma	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	G	V
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	G	V
facet 2.3 Samenhang	V	V
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK
facet 2.5 Studietijd	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	G	V
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	G	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	G	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	G	V
facet 4.2 Studiebegeleiding	G	V
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	V
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	G	V
Onderwerp 6 Resultaten	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	G	V
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen

De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Kempen (K.H.Kempen). De hogeschool biedt opleidingen aan in elf departementen op vier campussen. Op de campus Geel vindt men de departementen Agro- en biotechnologie, Gezondheidszorg en chemie, Handelswetenschappen, Industriële en biowetenschappen, Sociaal werk en Technische wetenschappen. Op de campus Turnhout vindt men de departementen Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Lerarenopleiding terug. Op de campus Lier is het departement Gezondheidszorg gevestigd, en op de campus Vosselaar het departement Lerarenopleiding. De hogeschool biedt zowel professioneel gerichte als masteropleidingen aan.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de K.H.Kempen sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg wordt ingericht op de campus in Lier binnen het departement Gezondheidszorg. Het departement Gezondheidszorg Lier organiseert naast de opleiding Sociale gezondheidszorg ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg, Pediatrische gezondheidszorg, Operatieverpleegkunde en Geriatrische gezondheidszorg.

De bachelor-na-bacheloropleidingen zijn in Vlaanderen op verschillende momenten ontstaan. Meestal waren ze voor de bamahervorming voortgezette opleidingen. Na de invoering van de bamastructuur zijn ze omgevormd tot bachelor-na-bacheloropleidingen. De hogeschool telde in het academiejaar 2010–2011 7200 studenten. In de opleiding Sociale gezondheidszorg zijn in het academiejaar 2011–2012 17 studenten ingeschreven.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Sociale gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Kempen vertrekt vanuit een sterke visie. De commissie heeft kunnen vaststellen dat deze duidelijk geformuleerd is, en dat een duidelijke vertaling aanwezig is van deze visie in de vastgelegde doelstellingen en het competentieprofiel. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een opleidingsconcept. In het opleidingsconcept wordt enerzijds gestreefd naar studentgestuurd onderwijs en anderzijds naar het behalen van een expertniveau. Meer bepaald werkt de opleiding Sociale gezondheidszorg een verdieping en verbreding in de hand in een specifiek zorgdomein, met een sterke verankering in de onmiddellijke beroepspraktijk. Het programma heeft de expertfunctie tot doel gesteld. In de bachelor-na-bacheloropleiding wordt gewerkt aan drie segmenten die voor de zorgverlener belangrijk zijn, namelijk 1) hulp en dienstverlening aan cliëntsystemen, 2) werken in en vanuit een arbeidsomgeving en 3) werken aan professionaliteit en professionalisering. Men onderscheidt drie niveaus hierin: de zorgverlener in relatie tot de cliënt en het cliëntstelsel, in relatie tot het team/de organisatie en in relatie tot zijn/haar beroep.

Het competentieprofiel van de bachelor-na-bacheloropleiding is opgebouwd aan de hand van de drie segmenten en de verschillende onderdelen die de opleiding daarin onderbrengt:

Segment 1: Hulp en dienstverlening aan cliëntsystemen

- Oriënteren en ontwerpen
- Werken met cliënten
- Werken namens cliënten
- Werken voor cliënten
- Evalueren en afsluiten van de hulp en dienstverlening

Segment 2: Werken in en vanuit een arbeidsomgeving

- De zorgverlener is in staat om met collega's samen te werken en daarbij een bijdrage te leveren aan de teamvorming?
- De zorgverlener is in staat om anderen in de organisatie te begeleiden.
- De zorgverlener is in staat om verantwoording af te leggen over efficiëntie en effectiviteit van het eigen professioneel handelen.

- De zorgverlener is in staat om een bijdrage te leveren aan het beleid van de organisatie.
- De zorgverlener is in staat om een bijdrage te leveren aan het beheer van de organisatie.
- De zorgverlener is in staat om een bijdrage te leveren aan de kwaliteitszorg van een organisatie.
- De zorgverlener is in staat om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van projecten.
- De zorgverlener is in staat om contacten aan te gaan met externe partijen, en binnen die contacten het eigen beroep duidelijk te profileren en te legitimeren.
- De zorgverlener is in staat om effectief (multidisciplinair) samen te werken met derden, met het oog op een gemeenschappelijk belang.
- De zorgverlener is in staat om beleidsvoorstellen te doen om het hulpverleningsaanbod van de instelling beter af te stemmen op vragen en behoeftes van cliënten, en om de omgeving van cliënten te beïnvloeden.

Segment 3: Werken aan professionaliteit en professionalisering

- Het zichzelf ontwikkelen in het beroep
- Het bijdragen aan de ontwikkeling van het beroep

Deze competenties worden door de opleiding Sociale gezondheidszorg nog verder gespecificeerd in te behalen deelcompetenties voor de student. De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat het competentieprofiel conform het Structuurdecreet (2003) algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties inhoudt. De doelstellingen die de opleiding aan studenten stelt, stroken volgens de commissie ook met het beoogde niveau en de oriëntatie. Het is de commissie in het bijzonder opgevallen dat de opleiding in haar doelstellingen en competentieprofiel een andere manier van kijken naar de expertfunctie hanteert, namelijk een externalisering van de eigen kennis naar competenties.

De bachelor-na-bacheloropleidingen, waaronder die van Sociale gezondheidszorg, stemden hun competentieprofielen gedegen af binnen de Associatie KU Leuven. Om een voorlopige accreditatie te bekomen tot 2012, diende de hogeschool in 2004 voor elke bachelor-na-bacheloropleiding een omvormingsdossier in. Elk dossier bevatte de kern- en deelcompetenties. Ook de inhoud van dit dossier werd, zo kon de commissie vaststellen, afgestemd tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen in de Gezondheidszorg van de verschillende hogescholen in de associatie. Deze samenwerking leverde ook afspraken op met betrekking tot het curriculum. De hogeschool hield verder rekening met de onderwijsvisie van de hogeschool, het opleidingsconcept van de hogeschool, de strategische doelen van het beleidsplan van de K.H.Kempen, de ministeriële besluiten voor de bijzondere beroepstitels in de gezondheidszorg en het advies voor het ontwerp van de bijzondere beroepstitels, waarvan de uitvoeringsbesluiten nog niet werden ondertekend en gepubliceerd. Momenteel werkt de opleiding actief aan een ander competentieprofiel met de Katholieke Hogeschool Limburg (*cf. facet 1.2*).

De commissie heeft gezien dat de opleiding een gedifferentieerde instroom toelaat. Deze ruime instroom is op zich geen probleem volgens de commissie. Ze is er echter wel van overtuigd dat een duidelijkere informatievoorziening over de profilering en de oriëntatie naar kandidaten voor de opleiding nodig is. De kandidaat-studenten kunnen dan los van hun vooropleiding de opleiding volgen, maar de keuze om zich in dit vakgebied te specialiseren, zal meer gedegen kunnen gebeuren. Tijdens de gesprekken met de studenten en de afgestudeerden is gebleken dat de gedifferentieerde instroomprofielen niet noodzakelijk een probleem hoeven te vormen. Het is immers momenteel zo dat de instroom de facto beperkt is tot bijna uitsluitend studenten met een vooropleiding Verpleegkunde en Vroedkunde, de vooropleidingen waarop de bachelor-na-bacheloropleiding volgens de commissie inhoudelijk het beste op aansluit. De commissie is er niettemin van overtuigd dat de opleiding de informatieverstrekking aan potentiële studenten met verschillende vooropleidingen nog verder moet aanscherpen om een inhoudsgerichte keuze ook bij andere profielen dan de Bachelor Verpleegkunde of Vroedkunde te vrijwaren.

De opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel stemmen volgens de commissie voldoende overeen met de eisen van het werkveld. Ze is van mening dat de inhoud van de expertfunctie die de opleiding nastreeft, daarbij cruciaal is. De expertfunctie houdt volgens de visie van de opleiding immers geen utopische ambitie in; de opleiding wil professionele gespecialiseerde bachelors afleveren in functie van de diversiteit van het werkveld. Het werkveld zelf is immers zo ruim en divers, dat men onmogelijk alle facetten kan incorporeren in de opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel. Ook tijdens de gesprekken met het opleidingsteam is het de commissie duidelijk geworden dat de opleiding tracht flexibele afgestudeerden op de arbeidsmarkt los te laten. De commissie vindt het daarom positief dat de opleiding zich, gezien de omvang van de bachelor, wil focussen op het ontwikkelen van competenties in functie van die diversiteit van het werkveld. De expertfunctie wordt echter ook nog verder gespecificeerd via de keuzemodules, wat de commissie positief vindt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Een duidelijkere informatievoorziening over de profilering en de oriëntatie voorzien aan kandidaten voor de opleiding om mogelijke belemmerende factoren uit te schakelen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding adequaat domeinspecifieke eisen stelt aan de studenten van haar programma. Deze domeinspecifieke eisen werden duidelijk verwerkt in het competentieprofiel (cf. *facet 1.1*). In de bachelor-na-bacheloropleiding wordt daarbij concreet gewerkt aan de drie segmenten die de beroepsspecifieke eindcompetenties bevatten. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat de domeinspecifieke eisen van de opleiding in lijn zijn met de wettelijke vereisten. Voor de Bachelors Verpleegkundigen die instromen in de bachelor-na-bacheloropleidingen, wordt immers voldaan aan de vereisten die gesteld worden voor de 'Bijzondere Beroepstitel Verpleegkundige gespecialiseerd in de Sociale gezondheidszorg' in België. Omdat nog geen ministerieel besluit werd gepubliceerd over deze beroepstitel, is hij wel nog niet van kracht. De commissie apprecieert het echter dat de opleiding al afstemt op de vereisten zoals die in de voorontwerpen worden vernoemd.

De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding actief afstemt op het beroepenveld met betrekking tot haar doelstellingen. Via de opleidingsadviesraad (OPAR) worden de eisen van binnen- en buitenlandse beroepenvelden actief afgestemd met de doelstellingen die de opleiding stelt. De commissie heeft tevens kunnen vaststellen dat de opleiding ook effectief aanpassingen doorvoert in de opleidingsdoelstellingen en de domeinspecifieke eisen daarbinnen, op basis van feedback die daar wordt gegeven. Ook in het associatieoverleg voor de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg worden actoren uit het werkveld betrokken bij het vak- en

het competentieoverleg. De facto neemt, naast het werkveld en de opleiding van de K.H.Kempen, enkel de opleiding Sociale gezondheidszorg van de KHLIM deel aan het overleg. Dit maakt dan ook de samenwerking en uitwisseling van studenten voor verschillende OPO's mogelijk. Het afstemmen van de OPO's om de mobiliteit van de studenten te verhogen, vormt dan ook een ander onderdeel van het overleg. Daarnaast worden de domeinspecifieke eisen en hun actualiteit bewaard door de diverse contacten die de docenten onderhouden met het werkveld (cf. *onderwerp 2 en 3*). Momenteel werkt de opleiding actief aan een nieuw competentieprofiel met de Katholieke Hogeschool Limburg, zo heeft de commissie kunnen vaststellen. Tijdens de gesprekken met het opleidingsteam heeft de commissie begrepen dat dit de domeinspecifieke eisen en competenties voor een afgestudeerde in de bachelor-na-bacheloropleiding sterk zal veranderen. De commissie heeft er echter vertrouwen in dat de opleiding haar momenteel sterk ontwikkelde domeinspecifieke competentieverwerving zal behouden. De commissie was tijdens de gesprekken met het opleidingsteam ook tevreden te vernemen dat men in het nieuwe competentieprofiel grotere aandacht zal hebben voor de internationale tendensen in het vakgebied. Momenteel is dit volgens de opleiding immers nog niet genoeg ontwikkeld. De commissie sluit zich bij die vaststelling aan. Ze vraagt de opleiding dan ook nog eens om hier actief aandacht aan te besteden in het nieuwe profiel. De commissie vindt het ten slotte positief dat verschillende bronnen worden gebruikt voor de uitwerking. In eerste instantie werden samen met de partnerhogeschool KHLim een aantal competentieprofielen van initiële bacheloropleidingen onderling vergeleken, waaronder professionele opleidingen uit de verschillende hogescholen, de masteropleiding Sociaal werk en de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg.

De domeinspecifieke eisen zijn volgens de commissie sterk ontwikkeld, maar de vertaling ervan in de competentiematrix en de concordantiematrix is niet geheel duidelijk. Tijdens het inkijken van de documenten tijdens het visitatiebezoek is het de commissie wel duidelijk geworden dat de competentiescorelijst in de stagebundel het competentieprofiel wel zeer adequaat ontrafelt. Ze wil niettemin toch aandringen op een duidelijkere formulering van de competentiematrix en concordantiematrix zelf. Wat het aandeel (Europees) praktijkgericht onderzoek in het competentieprofiel betreft, is enkel een aanzet aanwezig. Een uitspraak doen over de domeinspecifieke doelstellingen van de opleiding op dat gebied is volgens de commissie daarom niet mogelijk. Naar potentiaaliteit toe heeft de commissie wel kunnen vaststellen dat dit vitale aspect van de domeinspecifieke eisen al werd aangedikt in het toekomstige competentieprofiel. Ze heeft hier dan ook vertrouwen in.

Het werkveld beklemtoonde in de gesprekken sterk de aanwezigheid van de competenties uit de expertfunctie bij afgestudeerden en stagiairs. De bachelor-na-bacheloropleiding en haar competentieprofiel onderscheiden zich daarbij duidelijk van de initiële bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde, de opleidingen waar de meerwaarde voor deze bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg op dit moment volgens de commissie het meeste duidelijk is. Voor andere vooropleidingen, zoals Maatschappelijk werker, is die meerwaarde op dit moment niet vastgesteld door de commissie. Zoals aangegeven (cf. *facet 1.1*) is de commissie echter van oordeel dat de opleiding dit makkelijk kan verhelpen door beter en duidelijkere informatie te verstrekken over het competentieprofiel en de doelstellingen. De commissie wil daarbij nogmaals opmerken dat de instroom van andere profielen dan die met een bachelor Verpleegkunde of Vroedkunde tot op heden marginaal bleef.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De leesbaarheid van de competentiematrix en de concordantiematrix vergroten en ze in hun geheel verduidelijken.
- Het thema 'interculturaliteit' opnemen in de basisdoelstellingen, gezien het belang ervan voor het werkveld.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg een adequate concretisering inhoudt van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De effectieve leerdoelen van de OPO's werden daarbij volgens de commissie duidelijk afgestemd op de doelstellingen van de opleiding. In het programma kan men drie beroepsinhoudelijke pijlers herkennen. Ten eerste is er de focus op het psychosociale begeleidingskader, inclusief crisisinterventies, systeemkaders en contextuele denkkaders. Ten tweede is een pijler aanwezig rond de methodieken van gezondheids promotie en ziektepreventie. En ten derde is er de focus op de impact van ziekte en handicaps op de maatschappij, en op de impact van maatschappelijke tendensen in brede en enge zin met een verdieping in specifieke deeldomeinen van de sociale gezondheidszorg. Het belang van de psychosociale begeleidingskaders in het bijzonder komt duidelijk terug in het programma en zijn inhoud. De psychosociale begeleidingskaders krijgen veel aandacht in de opleiding, zowel in de theoretische onderbouwing als praktijkgericht in de basishouding van de hulpverlener. Dit laatste aspect komt tot uiting in vrijwel alle OPO's, waardoor deze basishouding telkens als rode draad doorheen de hele opleiding loopt. De commissie wil ook nog opmerken dat ze tot haar tevredenheid heeft kunnen vaststellen dat 'de basishouding van de hulpverlener' vaak de hoofdzaak van de inhoud van de vakken vormt, en terugkomt in elk OPO. Ze wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken, omdat ze denkt dat deze verwerking cruciaal is met betrekking tot de diverse eisen van het beroep, alsook met betrekking tot de afstemming van de programmainhoud met de opleidingsdoelstellingen.

De commissie is wel van oordeel dat een mogelijkheid gecreëerd zou moeten worden voor de implementatie van meer keuzevakken vanuit het vakgebied geestelijke gezondheidszorg, om de inhoud van het programma volledig te laten beantwoorden aan de werkbehoeftes. Momenteel

is enkel 'Psychiatrie voor kinderen' in de vorm van een OPO voorzien, dat studenten kunnen opnemen aan de partnerinstelling KHLim. In dat kader wil de commissie wijzen op de nood aan het aandeel geestelijke gezondheidszorg in het programma. Zo is er het (nieuwe) 'artikel 107', dat toelaat de geestelijke gezondheidszorg grondig te reorganiseren en meer te 'vermaatschappelijken'. De geleidelijke omvorming naar gemeenschapsgerichte woonvormen moet het daarbij mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk in hun thuismilieu kunnen blijven en dat ziekenhuisopnames worden vermeden. Het is dan ook duidelijk dat de verpleegkundige in de Sociale gezondheidszorg in het werkveld hier sterker mee te maken kan krijgen. De commissie is dan ook van oordeel dat de afgestudeerde Bachelor in de Sociale gezondheidszorg moet beschikken over competenties die uit het vakgebied geestelijke gezondheidszorg stammen en cruciaal zijn om aan deze sociaal-maatschappelijke beslissing tegemoet te komen.

De ECTS-fiches moeten informatie verstrekken over de inhoud van de vakken, hun doelstellingen en de relatie tussen die twee. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding voor elk OPO een ECTS-fiche voor handen heeft en deze ter beschikking stelt van de studenten. De ECTS-fiches, zo heeft de commissie kunnen zien, zijn ook publiek beschikbaar gemaakt op de website van de K.H.Kempen. De commissie heeft bij het van naderbij bestuderen van de ECTS-fiches en het studiemateriaal ten eerste moeten vaststellen dat sommige fiches herhalingen bevatten. Ook zijn soms tegenstrijdigheden aanwezig tussen de informatie die verstrekt wordt in de ECTS-fiches en de informatie die de commissie heeft kunnen inkijken over de OPO's/OLA's. Ze vraagt de opleiding de ECTS-fiches beter te stroomlijnen en af te stemmen, om de transparantie van de programma-inhoud te verbeteren.

De disciplineoverschrijdende elementen in het programma worden volgens de commissie het sterkste geconcretiseerd in het disciplineoverschrijdende OPO 'Verpleegkundige wetenschappen', waaraan alle bachelor-na-bacheloropleidingen deelnemen (uitgezonderd de opleiding Geestelijke gezondheidszorg). De commissie wil opmerken dat het de ideale manier tot kruisbestuiving is tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg. Ze wil hier dan ook haar appreciatie voor uitdrukken. De opleiding brengt in het OPO adequaat de verscheidene specialisaties samen om de interdisciplinariteit van de programma-inhoud te bevorderen. Aangezien de opleiding veel werkstudenten telt, vormt het daarnaast ook een adequaat OPO om in dat (professioneel gerichte) kader informatiedoorstroming mogelijk te maken. De commissie is van oordeel dat het disciplineoverschrijdende opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg en de andere bachelor-na-bacheloropleidingen in hun geheel laat groeien. Wat betreft de internationale dimensie in het programma, probeert de bachelor-na-bacheloropleiding samen met de andere opleidingen aan te sluiten bij de basisopleiding Verpleegkunde. Zo zijn er de 'internationale dagen', waarop docenten met relevante expertise lezingen geven aan de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Daarnaast wordt de internationale dimensie in het programma binnengehaald via gastsprekers die participeren aan internationaal onderzoek en/of deel uitmaken van internationale vakgroepen. De commissie heeft ook kunnen vaststellen dat in de afgelopen jaren de opleiding getracht heeft de internationale dimensie, los van de voornoemde internationalisation@home-activiteiten, uit te breiden. Zo werd er in 2010 stage gelopen in Berlijn en Zuid-Afrika. De commissie is wel van oordeel dat 'interculturaliteit' nog te weinig aanwezig is in de vaste OPO's. Het thema zit enkel verwerkt in de keuzemodule 'Jeugdgezondheidszorg'. De commissie is, zoals aangegeven (facet 1.1), voorstander van de keuzemodules in functie van een richtinggevende specialisatie in het diverse werkveld. Ze is echter van oordeel dat dit thema in het basispakket moet worden opgenomen.

De verticale samenhang van de programmainhoud met de basisopleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde is volgens de commissie duidelijk aanwezig. In het licht van de huidige brede

instroommogelijkheden ziet de commissie de verticale samenhang wel gehypothekeerd. Maar zoals vermeld, is dit in combinatie met een duidelijke informatieverstrekking over de opleidingsdoelstellingen de facto niet noodzakelijk een probleem (*cf. onderwerp 1*). De opleiding moet dan ook beter communiceren wat haar visie en doelstellingen zijn. De commissie vindt dat deze communicatie aan de verschillende betrokkenen moet verbeteren, en vraagt de opleiding ook de mogelijkheid te onderzoeken om zich op die manier te marketen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Onderzoeken op welke manier meer keuzeopleidingsonderdelen uit het vakgebied van de geestelijke gezondheidszorg kunnen worden ingevoerd. In het algemeen stimuleert de commissie de opleiding om het aanbod keuzeopleidingsonderdelen vanuit een duidelijke visie verder uit te bouwen.
- ECTS-fiches herbekijken in functie van transparantie en leesbaarheid.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de opleiding Sociale gezondheidszorg duidelijk professioneel gericht is. Dit is in eerste instantie mogelijk door het hoge aantal gastsprekers op wie de opleiding een beroep doet. Deze staan allemaal in het werkveld, wat de actualiteit van hun lessen en de professionele gerichtheid van de inhoud ervan kan verzekeren. De commissie wil de opleiding echter vragen de vaste docenten nog meer de mogelijkheid te bieden om op basis van effectieve tewerkstelling in het werkveld ervaringsgerichte kennis op te doen. Op die manier kan de inbreng van die ervaringsgerichte kennis in het programma door de docenten nog beter worden gegarandeerd. De commissie vraagt de opleiding dan ook organisatorische en financiële mogelijkheden te onderzoeken om dit mogelijk te maken. Het is wel zo dat het werkveld zelf nu onmiddellijk betrokken wordt bij de opbouw en de vernieuwing van het curriculum via de OPAR (opleidingsadviesraad) en de werkgroep van de Associatie KU Leuven. De commissie heeft daarbij de duidelijke intentie van de opleiding om verdere feedback te ontvangen over de domeinspecifieke eisen van het werkveld via de OPAR opgemerkt (*cf. facet 5.3*).

De commissie heeft ten tweede bij het bekijken van het studiemateriaal kunnen zien dat wat men in de verschillende OPO's brengt, up-to-date is. Wat betreft de geldende wetgeving, is de commissie van oordeel dat de opleiding hier aan tegemoetkomt in de inhoud van haar programma. Tijdens de gesprekken met het werkveld is ook gebleken dat de opleiding de meest actuele juridische teksten, zoals het Woonzorgdecreet, incorporeert in de opleiding, wat de professionele gerichtheid ten goede komt.

De commissie heeft ten derde kunnen vaststellen dat men kennis en vaardigheden via verschillende didactische werkvormen aan de studenten aanbiedt. De werkvormen worden doelgericht

ingezet. Er wordt daarbij rekening gehouden met de inhoud van het vak en de specifieke situatie, in het kader van de te bereiken vaardigheden voor een OPO. De commissie is van oordeel dat dit effectief de professionele gerichtheid ten goede komt in de opleiding vanwege de degelijke afstemming.

Ten vierde bevordert de samenwerking met de stageplaatsen volgens de commissie de professionele gerichtheid van de opleiding. Zij vormt een constante informele toetssteen met het werkveld, zo heeft de commissie ook begrepen uit de gesprekken met de betrokkenen. De stage zelf is voor de studenten ook een toetssteen voor hun praktijkvaardigheden en -attitudes. Volgens de commissie is de competentiescorelijst die de studenten ontvangen via de stagebundel daarbij een goed hulpmiddel, omdat ze de praktijkgerichtheid van de stage weerspiegelt. De stage wordt verder gebruikt om invulling te geven aan andere opleidingsonderdelen, wat de professionele gerichtheid van die OPO's weer versterkt. De commissie vindt deze kruisbestuiving tussen stage en andere OPO's een sterk punt. De stage ten slotte is op zich een concretisering van wat eraan vooraf is gegaan in het programma. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding groot belang hecht aan de stage. In het gesprek met de studenten heeft de commissie vernomen dat van het totaal aan 450 uren stage die de studenten dienen te doorlopen, 250 uren moeten gelopen worden op een sociale dienst. De studenten mogen zelf het aantal uren op elke afdeling kiezen in functie van hun interessegebieden, al weert de opleiding actief korte stageperiodes. In totaal doorlopen de studenten twee stageperiodes. Bij de aanvang van de stageperiodes wordt in samenspraak met de opleidingscoördinator een adequaat stagetraject opgesteld. De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg plant in functie van de stageperiodes vijf lesweken in het eerste semester en plant de keuzemodules in het tweede semester, waarvan de lessen telkens op een vaste weekdag worden ingepland. Dit geeft volgens de commissie de ruimte aan de studenten om hun stages optimaal in te plannen. Voor werkstudenten biedt dit vanzelfsprekend meer flexibiliteit. Maximaal één derde van het totale aantal stageuren mag een werkstudent op zijn eigen werkplaats lopen. De commissie waardeert het dat de opleiding de stage op de eigen werkplek in elk geval niet stimuleert of aanbeveelt, aangezien dit soms als resultaat heeft dat de student als gewone werkkraacht functioneert op zijn werkplaats en geen extra leermogelijkheden kan benutten. De commissie heeft uit het gesprek met de vertegenwoordigers van het werkveld afgeleid dat ook zij geen voorstanders zijn van stage op de eigen werkplek, hoewel dit soms moeilijker is om te organiseren. In realiteit waren de stages op de eigen werkplek door werkstudenten echter zeer beperkt, zo kon de commissie vaststellen. Zo koos slechts één student ervoor om de stage in de eigen organisatie te doorlopen, en dit gebeurde bovendien op een andere dienst dan waar de student normaal werkzaam is. De andere studenten kiezen er actief voor hun blik te verruimen, wat de commissie positief vindt. Wat de concrete bedoeling en invulling zijn van de twee stages, is de commissie echter niet duidelijk geworden uit de gesprekken en de documenten. Ze is van oordeel dat de opleiding hier sterker de doelen en de inhoud moet concretiseren, om de professionele gerichtheid van de stage voor alle studenten te vrijwaren. Daarnaast moet volgens de commissie tevens de groeicomponent over de twee stages heen beter worden bewaakt. Dat kan volgens haar door een duidelijkere formulering van de doelstellingen en evoluerende leerdoelen.

Naast de stages is de commissie van oordeel dat de contacten met het werkveld nog beter kunnen om de professionele gerichtheid van de opleiding te versterken. Hoewel er betrokkenheid is van de verschillende stakeholders uit het werkveld, in onder meer het S-team en de focusgroepen, is er volgens de commissie op dit ogenblik een te sterke focus op de inbreng vanuit het ziekenhuiswezen. De commissie is van oordeel dat ook andere sociale diensten moeten bereikt worden in het kader van professionalisering, aangezien het werkveld zich laat kenmerken door een grote diversiteit.

Ten vijfde is het eindwerk een middel voor de opleiding om de professionele gerichtheid en het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek van het programma te vrijwaren. Het eindwerk vormt in het programma een afzonderlijk opleidingsonderdeel, dat zes studiepunten vertegenwoordigt. De praktische organisatie van het eindwerk wordt per bachelor-na-bacheloropleiding gecoördineerd door de opleidingsverantwoordelijke. Studenten kunnen alle informatie betreffende het eindwerk terugvinden in een studiewijzer. Zij krijgen alle informatie van bij de start van het academiejaar ter beschikking via onder andere een PowerPointvoorstelling, de website, Toledo en een infobundel. Onderwerpen worden bij het begin van het academiejaar aangeboden en zijn meestal tot stand gekomen na overleg met het werkveld. Studenten kunnen zelf onderwerpen kiezen, op voorwaarde dat deze verwant zijn met de opleiding en toepassingsgericht zijn. Studenten moeten een gemotiveerd voorstel met tijdspad voorleggen aan de procesbegeleider, die hierop schriftelijke of mondelinge feedback geeft. De uitwerking moet gebeuren op basis van evidentie en aan de hand van relevante recente literatuur. Het is de bedoeling dat de student een probleem verkent, analyseert, uitdiept en er kritisch over reflecteert. Het eindwerk moet afgesloten worden met een eindconclusie en mogelijke praktijkgerichte aanbevelingen. Studenten kunnen ofwel individueel, ofwel in groep werken. Studenten kunnen ook op vraag van derden meewerken aan wetenschappelijk onderzoek of productontwikkeling. Het initiatief voor de procesbegeleiding moet uitgaan van de studenten. Studenten worden aangemoedigd om zelf voor een expert uit het werkveld te zorgen die als praktijkbegeleider kan fungeren. Het eindwerk wordt in een schriftelijke weergave aangeboden en gepresenteerd voor een jury van externe experts, docenten en studenten.

Ten slotte wil de commissie nog aanstippen dat het 'Panamarenko-skills lab' een duidelijke investering is in de professionele gerichtheid. De commissie heeft tot haar tevredenheid tijdens het visitatiebezoek kunnen zien dat dit skills lab ingericht is om de verschillende vaardigheden van de student adequaat te integreren. Ze vindt het skills lab een duidelijk, concreet voorbeeld van een veelzijdig idee dat mogelijkheid biedt tot interdisciplinariteit tussen de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen, en een integratie van competenties bij studenten van deze opleidingen.

Hoewel de aandacht voor maatschappelijke dienstverlening en PWO in de opleiding niet zeer groot is omwille van de beperkte omkadering, wil de commissie toch vragen mogelijkheden te onderzoeken om dit aandeel in de opleiding te vergroten voor studenten, in functie van de professionele gerichtheid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verbeteren van de contacten met het werkveld om de professionele gerichtheid van het programma nog te versterken.
- Nog meer het werkveld betrekken bij de opleiding door docenten ook effectief de mogelijkheid te bieden om met één been in het werkveld te staan. Op deze manier kan men de overdracht van de ervaringsgerichte kennis, die eigen is aan de professioneel gerichte bacheloropleiding, nog beter garanderen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat het programma van de opleiding Sociale gezondheidszorg over een degelijke samenhang beschikt. In het modeltraject worden verschillende keuzemodules aangeboden ter specialisatie. Deze keuzemodules passen in de ontwikkeling van de expertfunctie die de opleiding voor de studenten beoogt (*cf. supra*). De commissie vindt het positief te kunnen vaststellen dat de opleiding daarbij studentgestuurd te werk gaat. Via de keuzemogelijkheden die de opleiding biedt in de vorm van specialisatiemodules, is het voor de studenten immers mogelijk de eigen specifieke leerdoelstellingen mee vorm te geven en hun traject te sturen.

Om de samenhang tussen de stages en de rest van het programma te bewaken, is er overleg tussen de stagementoren van de werkplek en de opleiding. Hoewel de commissie dit overleg als nuttig beschouwt, is het wel zo dat de keuze van de stageplaatsen en de inhoud ervan niet steeds in overeenstemming zijn met de rest van het programma (*cf. supra*). De stage en het eindwerk worden hoe dan ook als sluitstuk van de opleiding gezien. Ook dient de student eerst het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' op te nemen alvorens het eindwerk en de stage af te werken.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de samenhang van het programma wordt bewaakt door de opleidingscoördinator, die overigens ook als aanspreekpunt optreedt voor feedback (onder andere omtrent de samenhang). Het werken met een docententeam dat periodiek de opleiding bespreekt, komt volgens de commissie de samenhang en de stabiliteit van het programma verder ten goede.

De opleiding biedt naast een modeltraject tevens flexibele leertrajecten aan. De commissie vindt het positief dat de opleiding expliciet aandacht schenkt aan werkstudenten met deze flexibele programma's.

De commissie heeft kunnen zien dat de hogeschool en de opleiding een concreet plan van aanpak en een beleid voor studenten met beperkingen heeft.

Ondanks het zeer persoonlijk onderwijs ervaren sommige studenten dat OPO's herhalingen bevatten, met andere woorden dat er overlap bestaat tussen de inhoud van de cursussen, zo bleek uit de gesprekken. De betrokkenen die de commissie verder sprak, gaven echter aan dat dit waarschijnlijk enkel of vooral een probleem vormt voor studenten met een vooropleiding Verpleegkunde met de optie Sociale gezondheidszorg, maar dat er vanuit het synchrone perspectief in het cursusmateriaal zeer weinig overlap bestaat. De commissie heeft hier dan ook vertrouwen in, maar wil de opleiding toch vragen ook de verticale samenhang met de basisopleidingen van de verschillende instroomprofielen te versterken.

Wat specifiek de naam van het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' betreft, wil de commissie aangeven dat de vlag de lading hier niet dekt. Ze heeft dit kunnen vaststellen door de inhoud van de OLA's van het OPO onder de loep te nemen. Ze wil de opleiding dan ook vragen opletterende te zijn voor de naamgeving van OPO's, opdat ze zo duidelijk mogelijk de inhoud van de lessenreeks reflecteren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De verticale samenhang met de verschillende vooropleidingen die de instroom kan bevatten, versterken.
- De benaming van het opleidingsonderdeel 'Verpleegkundige wetenschappen' verbeteren in functie van de eigenlijke inhoud.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ziet een gezonde balans tussen het niveau van de opleiding en de studietijd en -last voor de studenten. Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden met de studenten is gebleken dat de opleiding zwaar maar doenbaar is. De studenten gaven daarbij aan dat ze alle gevraagde activiteiten wel goed moeten plannen, maar dat de opleiding hen hiertoe ook de juiste informatie verstrekt. Ondanks het feit dat de studenten een hoge studietijd ervaren, gaven ze ook aan tevreden te zijn over de eindkwalificaties en de mogelijkheden voor werkstudenten die de opleiding biedt in het kader van de studielast.

De toegankelijkheid van docenten en mentoren werkt volgens de commissie studiebevorderend. Deze is haar duidelijk geworden uit de gesprekken. Ook de sterke betrokkenheid van de opleidingscoördinator is volgens de commissie een studiebevorderende factor in de opleiding. De commissie wil graag haar appreciatie uitspreken voor de laagdrempeligheid. Deze houdt immers mede een vinger aan de pols met betrekking tot de studielast.

De commissie heeft daarnaast wel moeten vaststellen dat de formele studietijdmetingen die de opleiding Sociale gezondheidszorg uitvoert, volgens haar niet betrouwbaar zijn. De betrokkenheid van de werkstudenten bij de metingen is daarvoor te klein. De commissie wil in dat licht aanraden om te focussen op andere metingsvormen dan de huidige. Focusgesprekken met studenten omtrent de studietijd kunnen volgens de commissie eveneens een alternatief zijn.

Tijdens de gesprekken is gebleken dat de informele feedback die de stakeholders van het programma geven aan de opleidingscoördinator en de docenten van de opleiding, wel ter harte wordt genomen. In het geval van signalen of feedback in verband met de studietijd gebeurt er effectief iets mee. De betrokkenen hebben ook het gevoel dat er effectief met hen rekening wordt gehouden, zo stelde de commissie vast.

De commissie wil toch met aandrang vragen werk te maken van een formele, representatieve studietijdmeting om de studietijd te verifiëren. In het licht van de potentialiteit van de opleiding (naar aanleiding van de curriculumhervormingen, cf. supra) wil de commissie vragen om de studietijd blijven te bewaken en dan zeker in het kader van de hervormingen, die de gezonde balans tussen niveau en studietijd zouden kunnen verstoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De studietijd proactief bewaken in het licht van de komende curriculumhervormingen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat kennis en vaardigheden via verschillende didactische werkvormen aangeboden worden aan de studenten. De werkvormen worden doelgericht ingezet. Er wordt daarbij rekening gehouden met de inhoud van het opleidingsonderdeel en de specifieke situatie, in het kader van de te bereiken vaardigheden voor een OPO. Ook bij het afstemmen van die werkvormen is er studentgestuurdheid (cf. facet 2.5). Er is op dit vlak een actieve inbreng van de studenten, en er is tevens vanuit de opleiding een bereidheid tot luisteren naar de studenten.

De commissie vindt in het bijzonder de 'videobox' een interessant en innovatief didactisch instrument. Daarnaast vindt ze ook het 'Panamarenko-skills lab', dat ze heeft kunnen bezoeken, een interessant leermiddel. Het lokaal biedt immers de mogelijkheid om naast de technische vaardigheden die een sociaal verpleegkundige dient te bezitten, tevens de benodigde sociale vaardigheden te oefenen, dit door de combinatie met werkvormen als rollenspel. De commissie vindt deze integratie van competenties en attitudes in een didactische werkvorm zeer positief.

Het cursusmateriaal dat de commissie heeft kunnen inkijken, was aan de maat. Het leermateriaal van de verschillende OPO's kende een goede opbouw, was actualiteitsgetrouw en professioneel gericht. Het studiemateriaal getuigde daarnaast tevens van het niveau dat de opleiding wil aanhouden: dat van een verdergezette bacheloropleiding. Met betrekking tot het studiemateriaal wil de commissie ook opmerken dat ze deze kwaliteit heeft kunnen terugvinden bij zowel het lesmateriaal van de vaste docenten als dat van de gast sprekers.

De commissie heeft ook kunnen zien dat de didactische werkvormen en het lesmateriaal veel casuïstiek inhouden. Dit vindt ze een positief punt, omdat het de professionele gerichtheid en de waarheidsgetrouwheid ten goede komt.

De opleiding maakt tevens gebruik van het elektronische leerplatform Toledo om te kunnen communiceren met studenten. Op dit platform worden tevens alle opleidingsonderdelen van het programma van de student samengebracht. De student kan er lesmateriaal en achtergrondinformatie vinden. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de communicatie via dit kanaal en de inhoud van dit platform in orde zijn.

Wat betreft de twee stages, wil de commissie nogmaals benadrukken dat het inhoudelijke aspect moet verduidelijkt worden, alsook dat het proces moet bewaakt worden in functie van de groei-component die de stages voor de student betekenen (cf. *onderwerp 1*). Verder is de commissie van oordeel dat stage in de eigen instellingen voor werkstudenten moet worden afgevoerd. De commissie ziet dit als een gemakkelijksoplossing en denkt dat men geen kwaliteitswaarborgen kan bieden bij zulke stages. Het is immers onmogelijk om zekerheid te kunnen bieden betreffende de objectiviteit van de beoordelingen van de stagementoren indien dit mogelijk hogergeplaatsten of collega's van de werkstudent zijn op zijn/haar werkvloer. De commissie vraagt hier dan ook dringend aandacht voor.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De stagevorm waarbij twee stageperiodes in het programma bestaan, beter bewaken in functie van het noodzakelijke procesmatige karakter van het geheel van de stage en de daaraan gekoppelde groei-component.
- De stage in de eigen instellingen voor werkstudenten onder de loep nemen en herdenken in functie van de kwaliteitsborging van de stage.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding Sociale gezondheidszorg beschikt over een goed uitgewerkt onderwijs- en examenreglement. Ze heeft ook kunnen vaststellen dat dit via verschillende kanalen wordt gecommuniceerd aan de studenten. Het examenreglement is verder ook toegankelijk voor andere betrokkenen en stakeholders via de website van de hogeschool. Tijdens de gesprekken met de studenten heeft de commissie kunnen horen dat zij tevreden zijn over de communicatie hieromtrent, alsook dat zij op de hoogte zijn van het bestaan van een ombudspersoon en hoe ze deze kunnen bereiken.

De commissie is verder van oordeel dat de opleiding over een flexibel en aanpasbaar toetssysteem beschikt. Ze heeft kunnen vernemen dat wat betreft de examenplanning een eerste versie wordt opgemaakt, waarvan studenten op de hoogte gebracht worden en die dan indien gewenst door de student nog wordt aangepast. De commissie wil haar appreciatie uitspreken voor die betrokkenheid van de studenten bij de opmaak van die planning, alsook voor het feit dat deze praktijken in lijn liggen met de studentgestuurde visie die de opleiding heeft.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de verschillende opleidingsonderdelen beschikken over verschillende evaluatievormen. Ze heeft daarbij ook opgemerkt dat de opleiding over de

diversiteit en de afstemming van die evaluatievormen waakt. Deze evaluatievormen en de evaluatiecriteria per opleidingsonderdeel worden gecommuniceerd aan de studenten via de syllabi van de opleidingsonderdelen en de verschillende ECTS-fiches.

Een competentiescorelijst vormt de basis voor de beoordeling van de stage. Deze wordt ook al bezorgd aan de studenten en stagementoren door middel van de stagebundel als kennisgeving van de evaluatiecriteria. De commissie heeft deze competentiescorelijst kunnen inkijken en is van oordeel dat deze een sterk instrument is voor de beoordeling.

Wat betreft het eindwerk, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de manier van werken zowel product- als procesevaluatie waarborgt. Concreet wordt gewerkt met een eerste en een tweede lezer en een uiteindelijke verdediging door de student. De commissie heeft tijdens de gesprekken kunnen vaststellen dat het bereiken van een consensus tussen de verschillende betrokkenen daarbij vooropstaat en wordt gevrijwaard.

De feedback die studenten krijgen inzake evaluaties is volgens de commissie aan de maat. De opleiding voorziet hiervoor vaste momenten, waardoor het inzagerecht volgens de commissie wordt gevrijwaard.

De commissie heeft tijdens haar bezoek ook verschillende geschreven evaluatieopdrachten en schriftelijke examens kunnen inkijken. Ze heeft daarbij kunnen vaststellen dat deze van een gedegen niveau zijn voor een professionele bachelor van het type bachelor-na-bachelor. Ze heeft daarbij ook kunnen zien dat er een goede variatie aanwezig was. Ze heeft zo open vragen die op kennis gericht zijn, kunnen zien als andere evaluatiemethodes, en was er daarbij veelal tevreden over dat de vragen uitgingen van concrete casussen. Het feit dat casuïstiek als uitgangspunt wordt gebruikt, zorgt ervoor dat er een hoge realiteitswaarde aanwezig is in de evaluatie. Maar de commissie wil wel opmerken dat de beoordeling in zulk een geval wel onderhevig is aan de interpretatie van de evaluator(en), waardoor het veel moeilijker wordt om objectief te beoordelen. Dit moet men volgens de commissie bewaken. Dit kan ten eerste gebeuren door de aanwezige evaluatiecriteria te hanteren, maar verder ook nog door goede afspraken vast te leggen tussen verschillende evaluatoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Mogelijkheden onderzoeken en implementeren om de praktijkgerichte, casuïstische toetsingen en bevragingen objectief beoordeelbaar te maken, en dit verder bewaken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding duidelijke toelatingsvoorwaarden heeft vastgelegd. Ze heeft daarbij kunnen vaststellen dat de opleiding ook openstaat voor studenten met een beperking.

De commissie is wel van oordeel dat de huidige diverse instroom, die mogelijk gemaakt wordt door de toelatingsvoorwaarden, niet beantwoordt aan de realiteit. Het grootste deel instromers heeft de facto een vooropleiding Verpleegkunde of Vroedkunde. De visie en doelstellingen van de opleiding zijn in de realiteit volgens de commissie ook het meest op deze doelgroepen afgestemd. Hierdoor is ze van oordeel dat de opleiding adequaat tegemoetkomt aan de eisen die door instromende studenten worden gesteld. De commissie vindt het aan de andere kant ook geen probleem dat ook andere bacheloropleidingen zoals Maatschappelijk werk toegang krijgen tot de opleiding, maar ze wil – zoals eerder aangegeven – wel benadrukken dat hieromtrent een zeer duidelijke en eenduidige communicatie naar kandidaat-studenten dient te worden gevoerd. Op die manier ontstaat er dan een zekerheid tot inhoudgerichte keuzevorming bij studenten (cf. *supra*). De commissie wil in dat kader de opleiding tevens vragen om te onderzoeken wat de eigenlijke doelgroep van haar programma is en indien nodig de toelatingsvoorwaarden toch aan te passen aan deze doelgroep. Ze ziet hier een mogelijkheid tot het bevragen van de huidige instromers over hun beweegredenen tot het studeren van de opleiding in combinatie met een afstemming op de opleidingsdoelstellingen.

De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding beschikt over een EVC- en EVK-beleid. Het vrijstellingenbeleid volgt daarbij het EVC-EVK-reglement van de Associatie KU Leuven, en is opgenomen in het onderwijs- en examenreglement van de K.H.Kempen. De aanvragen worden individueel behandeld. De student kan zelf zicht krijgen op mogelijke vrijstellingen via de ECTS-fiches, die digitaal beschikbaar zijn. Tot nog toe heeft de opleiding weinig te maken gehad met het toekennen van vrijstellingen op basis van een EVC- of EVK-procedure. De commissie vermoedt dat dit komt doordat vele studenten, en dus ook potentiële aanvragers, weinig bekend zijn met de huidige EVC- en EVK-regeling. Ze vraagt de opleiding ook hier werk van te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De mogelijkheden die in de toelatingsvoorwaarden worden opgenomen met betrekking tot het instroomprofiel, zijn talrijk. De opleiding zou moeten onderzoeken welk effect dit heeft op het verdiepende aspect van de opleiding en desgevallend maatregelen nemen.
- Duidelijker informeren en communiceren in functie van de beoogde doelgroep van de opleiding.
- Verduidelijken van het EVC- /EVK-beleid en duidelijk implementeren in de opleiding.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de kwaliteit van het personeel aan de maat is. De gastsprekers op wie de opleiding een beroep doet, zijn stuk voor stuk experts uit het werkveld, die de professionele gerichtheid, de kwaliteit en de actualiteit van de inhoud kunnen verzekeren. Tijdens de gesprekken die de opleiding hield met in het bijzonder de studenten en de docenten, is gebleken dat de opleidingscoördinator een goed en duidelijk ankerpunt is in de opleiding. Hij is daarnaast ook duidelijk de bezieler van de opleiding. De commissie wil daarvoor haar appreciatie uitdrukken, maar wil toch wijzen op de broze continuïteit ten gevolge van het feit dat de opleidingscoördinator veel binnen de opleiding draagt. Hoewel de commissie heeft kunnen zien dat dit gecounterd wordt door de zelfresponsabilisering van het gehele docententeam, vraagt ze toch aandacht hiervoor (cf. facet 3.3).

De commissie heeft verder gezien dat de opleiding beschikt over een gemotiveerd korps met een goede teamgeest. De groep docenten komt maandelijks samen en wordt gekenmerkt door een open cultuur. Hoewel het huidige korps voldoet om aan de verschillende kwalificaties die het programma vraagt, te beantwoorden, vraagt de commissie om de diversiteit aan zowel kennis, opleiding als ervaring te bewaken (cf. facet 3.2). De commissie heeft wel kunnen vaststellen dat studenten en alumni positief zijn over de didactische en professioneel gerichte kwalificaties van

het korps. Dit heeft ze ook bevestigd gezien in de resultaten van de bevestigingen (perceptiemetingen). De commissie was overigens zeer tevreden te vernemen dat alle vaste docenten beschikken over een pedagogisch diploma.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat gastdocenten duidelijke richtlijnen krijgen. Ze worden overigens bijgestaan en persoonlijk begeleid door een statutaire docent. Ook het opvangbeleid en de begeleiding voor nieuwe medewerkers zijn volgens de commissie aan de maat. Nieuwe medewerkers krijgen een peter of meter, die hen intensief begeleidt in de eerste maanden.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een adequaat professionaliserings- en nascholingsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de professionele gerichtheid van de lesgevers in het algemeen aan de maat is.

De commissie is van oordeel dat de professionele gerichtheid voornamelijk geconcentreerd is in de kwalificatie bij de gastsprekers die actief zijn in de opleiding. Aangezien zij in het werkveld staan, hebben ze per definitie voeling en direct contact ermee. Daarnaast hebben de vaste docenten van de opleiding veel contacten met het werkveld via hun activiteiten aan de hogeschool. De commissie is van oordeel dat de vaste docenten wel niet genoeg directe voeling hebben met het werkveld op dit moment, in die zin dat ze er zelf niet actief in zijn. Idealiter maakt de opleiding het voor deze docenten mogelijk om toch dat raakvlak te hebben. De commissie heeft echter begrip voor het feit dat de opleiding slechts van een beperkte omkadering is voorzien, en begrijpt dus dat de mogelijkheden hiertoe beperkt zijn. Ze wil de opleiding toch vragen mogelijkheden hiertoe te onderzoeken.

Ervaringsgerichte contacten zouden volgens de commissie de mogelijkheid tot onderzoek voor de docenten ook verhogen. Ze is wel tevreden gezien te hebben dat het onderzoeksbeleid dat op hogeschoolniveau bestaat, duidelijk uitgewerkt is, en dat het de professionele en academische gerichtheid stimuleert.

De commissie is tevreden vast te stellen dat er bij de opleiding aandacht is voor internationale mobiliteit en uitwisseling. In 2010 werden in het departement Gezondheidszorg 'internationale dagen' georganiseerd, waarop buitenlandse partners en studenten workshops en lessen verzorgden. Begin 2011 organiseerde de hogeschool internationale dagen voor alle departementen en

opleidingen. De opleidingscoördinator en enkele docenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen zijn ook naar het buitenland gegaan voor opleidingen en het bijwonen van congressen. De commissie is tevreden vast te stellen dat buitenlandse gastsprekers werkzaam zijn geweest in de opleiding.

De verschillende kwalificaties van het personeel kunnen volgens de commissie momenteel wel in de noden van het programma voorzien, maar de commissie wil wel vragen om de verschillende kwalificaties verder te blijven bewaken. Er is bijvoorbeeld momenteel een overgewicht aan medische verpleegkundigen binnen het korps, en volgens de commissie is er ook nood aan de systematische inbreng van andere gespecialiseerde verpleegkundigen. De commissie heeft wel kunnen vaststellen dat studenten en alumni positief zijn over de professioneel gerichte kwalificaties van het korps. Dit heeft ze ook bevestigd gezien in de resultaten van de bevestigingen (perceptiemetingen).

Aanbevelingen ter verbetering:

- Werk maken en verzekeren van de ervaringsgerichte activiteiten in het kader van het vakgebied voor alle lesgevers, in functie van de professionele gerichtheid van het opleidingsteam.
- De verschillende kwalificaties van het personeel die nodig zijn om in het programma te voorzien, blijven bewaken.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat, ondanks de beperkte omkadering die de bachelor-na-bacheloropleiding toegewezen krijgt, de kwantiteit van het personeel voldoende is om in het programma te voorzien. De commissie wil daarbij wel benadrukken dat de werklast bij zowel de opleidingscoördinator als de statutaire docenten zeer hoog is omwille van de organisatorische taken die ze tevens moeten dragen. De commissie is verder van oordeel dat de continuïteit van de opleiding hierdoor in het gedrang zou kunnen komen. Ze heeft immers vastgesteld dat de opleidingscoördinator een sleutelrol heeft in de opleiding. Ze is van mening dat deze rol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen. De commissie is wel positief over het feit dat ze tijdens de visitatiegesprekken heeft kunnen opmerken dat de inzet van het personeel, ondanks de hoge werklast en de daaraan verbonden gevaren, groot is. Hoewel de personeelsleden de werklast signaleren, heeft de commissie kunnen vaststellen dat er een duidelijke wil bestaat om als team een sterke opleiding aan te bieden.

De staf-studentratio is op papier prima volgens de commissie, al is deze moeilijk in te schatten met het aandeel uren dat voorzien wordt door gastdocenten en -sprekers. De inbreng van statutair personeel in de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg bedraagt in totaal 1,24 VTE, verdeeld over verschillende individuen, die tevens meestal actief zijn in de andere bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg. Daarnaast worden er nog eens 111 uren voorzien die kunnen worden 'uitbesteed' aan gastsprekers met relevante expertise. In de VTE

worden zowel de uren die docenten hebben voor onderwijskundige activiteiten (lessen, stage, begeleidingsactiviteiten...) als voor ondersteunende taken als kwaliteitscoördinatie, ombudstaken... voorzien. Uit de gesprekken met het opleidingsteam heeft de commissie moeten afleiden dat de werklast die op de schouders van de statutaire medewerkers rust, hoog is. Voornamelijk de ondersteunende taken en de hoge mate aan informele begeleiding geven daar de doorslag. De opleiding wil de hogeschool dan ook vragen hiervoor aandachtig te zijn. Het laagdrempelige karakter van de opleiding is immers een sterkte, maar mag op termijn niet evolueren tot een zwakte.

De commissie vindt het verder positief dat de verschillende opleidingsonderdelen stuk voor stuk worden gedragen door een statutaire docent, die optreedt als opleidingsonderdeelverantwoordelijke en de vakinhouden coördineert. Dit komt de continuïteit, ondanks het hoge aantal gast-docenten en -sprekers, ten goede.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Oplettend zijn voor de hoge werklast die statutaire docenten en opleidingscoördinator ervaren, gezien hun kleine aantal.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de hogeschool een langetermijninfrastructuurplan heeft, alsook een facilitaire dienst, waarvan het hoofd actief is op associatieniveau en lid is van verschillende werkgroepen, zodat een onderlinge afstemming van de infrastructuur in de Associatie mogelijk wordt. De commissie waardeert eveneens de weloverwogen uitgebouwde concepten op het gebied van infrastructuur.

De commissie stelde vast dat de opleidingen gevestigd zijn in moderne gebouwen op de campus Lier, waarvan de infrastructuur de kwaliteit van het onderwijs kan garanderen, zowel wat

vaardigheidsonderwijs, inzet van ICT, studielandschap als mediatheek betreft. De opleiding kan er beschikken over eigentijdse lokalen en aula's op de campus, die niet aan één bepaalde opleiding of departement zijn toegewezen. De lokalen en aula's zijn uitgerust met verschillende soorten audiovisuele apparatuur en andere moderne technologieën. Er zijn ook een boekenwinkel en een ruime cafetaria aanwezig op de campus. De vzw Campinia Media is verantwoordelijk voor de aankoop, verkoop en reproductie van het studiemateriaal. Studenten en docenten kunnen daarnaast nog andere werken aankopen, indien ze dat wensen.

Het 'Panamarenko-skills lab' betekent volgens de commissie een echte toegevoegde waarde. Het biedt de mogelijkheid om levensechte situaties te recreëren, waardoor men het de student mogelijk maakt zijn competenties, kennis en attitudes geïntegreerd te oefenen.

De aanwezige bibliotheek op de campus is goed voorzien van (internationale) vakliteratuur, zo heeft de commissie tijdens de rondleiding kunnen vaststellen. Ze is wel van oordeel dat de papieren collectie actueler zou moeten zijn, of dat alleszins de bulk aan verouderde werken die aanwezig is in de bibliotheek, uit de rekken zou moeten verdwijnen. De commissie was tijdens het bezoek aan de bibliotheek tevreden te vernemen dat er wel al zulk een archiverings-/opruimingsactie gepland staat voor de hard-copy-collectie.

De cafetaria biedt zowel warme als koude maaltijden aan, die worden voorzien door Sodexo, waaraan de hogeschool outsourcet. De commissie was tevreden te kunnen vaststellen dat de maaltijden tegen student- en personeelsvriendelijke prijzen beschikbaar zijn.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de campus goed bereikbaar is met het openbaar vervoer. Ook voor fietsers is de campus zonder problemen te bereiken. De commissie heeft zo ook kunnen zien dat de K.H.Kempen beschikt over een specifiek fietsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Het aandeel actuele vakliteratuur dat aanwezig is in de papieren collectie van de bibliotheek van de K.H.Kempen, blijven bewaken en verouderde werken verwijderen.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de commissie zijn de sociale voorzieningen en de begeleidingsdiensten van de hogeschool in orde. Bij de sociale dienst van de K.H.Kempen kunnen studenten met psychosociale, sociaal-juridische en financiële problemen terecht. Ook studenten die een studentenjob zoeken, kunnen bij de sociale dienst van de hogeschool aankloppen. De huisvestingsdienst zorgt voor betaalbare huisvesting.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de studenten van de bachelor-na-bacheloropleidingen verondersteld worden zelfstandig te kunnen studeren, gezien hun werk-

ervaring of hun vooropleiding. Hoewel de studiebegeleiding van de hogeschool in orde is en op punt staat, maken de studenten er dus weinig gebruik van. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding zelf beschikt over een gedegen studie- en studentenbegeleiding. Tijdens het gesprek met de studenten heeft de commissie kunnen horen dat studenten veel persoonlijke aandacht ervaren en een uitdaging kennen om hun grenzen te verleggen. Er bestaat in de opleiding een open cultuur, waardoor er hoofdzakelijk informele begeleiding is.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de formele begeleiding op opleidingsniveau in hoofdzaak studentgestuurd is. Deze studentgestuurdheid is wel in overeenstemming met de visie van de opleiding, maar de commissie is van oordeel dat er hierdoor momenteel niet genoeg zekerheid is om een vinger aan de pols te houden bij alle studenten in het geval van potentiële problemen. De commissie is niettemin van oordeel dat de huidige (informele) studie- en studentenbegeleiding wel aan de maat is. In de gesprekken met de studenten en het opleidingsteam is dit immers uitvoerig gebleken.

De stagebegeleiding in het bijzonder neemt de vorm aan van een duidelijk uitgeschreven traject, zo heeft de commissie gezien. Hoewel de stagebegeleiding positief gewaardeerd wordt door het werkveld, heeft de commissie haar twijfels bij de sterk vraaggestuurde aanpak die de opleiding hanteert. Wat ten eerste de studie- en studentenbegeleiding betreft, is de stagebegeleiding studentgestuurd. Tijdens de gesprekken is voor de commissie gebleken dat studentgestuurdheid geen synoniem is voor vrijblijvendheid. Er zijn duidelijk omschreven verwachtingen en opdrachten, en indien de student niet correct en consequent omgaat met de geboden kansen en vrijheid, grijpen de docenten wel degelijk in. Het is de commissie echter niet duidelijk op welke manier de opleiding hier steeds actief een vinger aan de pols kan houden. Ook de begeleiding van de stagementoren van de stageplaatsen is grotendeels vraaggestuurd. Hier ervaart de commissie een gelijkaardige twijfel als bij de studentenbegeleiding.

De commissie heeft in haar gesprek met de studenten wel kunnen vaststellen dat er een grote laagdrempeligheid bestaat tussen hen als stagiairs enerzijds, en de stagebegeleiders van de opleiding en de stagementoren van de stageplaatsen anderzijds. Verder maakt de opleiding ook gebruik van een stagebundel, die onder andere de competentiescorelijst bevat. Deze vormt de basis voor de beoordeling van de stage, en wordt door de opleiding ook als kennisgeving van de evaluatiecriteria gezien (cf. *facet 2.7*). De commissie is daarnaast tevreden over de eindwerkbegeleiding zoals die bestaat in de opleiding (cf. *facet 2.2*).

De communicatie over de verschillende begeleidingsmogelijkheden aan de studenten kan volgens de commissie beter. Een betere communicatie op dit vlak zou ook de begeleidingslast, die nu op de schouders van (hoofdzakelijk) de opleidingscoördinator en de vaste docenten rust, beter kunnen verdelen. Hoewel de K.H.Kempen inzake studenten- en studiebegeleiding primair belang hecht aan een laagdrempelige begeleiding in de opleiding en de commissie dit in principe ondersteunt, wordt er nu volgens de commissie iets te veel op de informele en constante begeleiding van het beperkte opleidingsteam geleund. De studenten zijn echter wel op de hoogte van het bestaan van een ombudspersoon en weten waar ze de contactinformatie van deze persoon kunnen vinden.

De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding zorgt voor informatie aan potentiële studenten via de website, de opleidingsbrochures en folders die worden uitgedeeld. Verder kunnen studenten ook informatie verkrijgen via informatiemomenten en de 'WaNaBa'-beurs ('Wat na Bachelor?') van de Associatie KU Leuven. Wanneer studenten zijn ingeschreven, organiseert de opleiding een onthaaldag. Wat betreft de instroombegeleiding is de commissie wel van oordeel dat de opleiding meer haar visie en doelstellingen dient te communiceren (cf. *supra*).

Aanbevelingen ter verbetering:

- De sterk studentgestuurde begeleiding die de opleiding voorstaat, blijvend evalueren en aanpassen in functie van de effectiviteit ervan.
- De officiële mogelijkheden voor studiebegeleiding degelijk bekendmaken, om het opleidings-team wat te verlichten in zijn taken.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG**Facet 5.1 Evaluatie resultaten**

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De K.H.Kempen beschikt op hogeschoolniveau over een uitgewerkte visie en een uitgewerkt beleid rond kwaliteitszorg. De commissie waardeert de aanwezigheid van een kwaliteitshandboek en de aandacht die men heeft voor overbevraging bij studenten. Zij stelde ook vast dat naast formele verbetercycli er ook ruimte is voor snelle veranderingen naar aanleiding van opmerkingen van studenten, alumni en stagebegeleiders.

De commissie heeft inzage gekregen in het interne kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool, waarbinnen men het TRIS-instrument hanteert, dat is gebaseerd op het EFQM-model. De hogeschool en de opleiding hanteren TRIS als instrument voor zelfevaluatie. Verbeteracties vanuit de TRIS-metingen worden opgenomen in het operationeel jaaractieplan. De hogeschool en de opleiding volgen het OJP op via de kwaliteitscyclus. Het kwaliteitshandboek van de hogeschool is gebaseerd op de TRIS-structuur (onderverdeeld in een deel per departement en een deel bestemd voor de ganse hogeschool). In de hogeschool is een tweetal werkgroepen actief: de werkgroep Kwaliteitshandboek, die instaat voor de bewaking van het kwaliteitshandboek, en de werkgroep Indicatoren, die de kwaliteitsraad ondersteunt voor alles wat verband houdt met indicatoren en meetinstrumenten. In het actualiseringsdocument dat de opleiding aan de commissie heeft bezorgd, spreekt men de intentie uit om op zoek te gaan naar specifieke indicatoren voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. De commissie onderschrijft dit plan, en moedigt de opleiding aan dit nog verder uit te werken.

Op departementsniveau fungeert een kwaliteitsraad, die driemaal per jaar samenkomt. Een kerngroep van directie en opleidingscoördinatoren vergadert tweewekelijks. Op opleidingsniveau worden metingen en bevragingen uitgevoerd. Er is voor de beide departementen Gezondheidszorg in Lier een meetkalender opgesteld, die de frequentie van de bevragingen regelt. De commissie kan hieruit afleiden dat er jaarlijkse onderwijsbevragingen plaatsvinden, alsook een bevraging van de stageplaatsen bij studenten, studietijdmetingen, TRIS-score bij de opleidingscoördinatoren, instroomenquête, uitstroombevraging en een bevraging van de gastsprekers.

De commissie heeft tevens op basis van de aanwezige documenten tijdens het bezoek kunnen vaststellen dat voor de evaluatie van haar resultaten de opleiding kwantitatieve en kwalitatieve bevragingen organiseert bij verschillende betrokkenen. Er is een systematische verzameling van informatie doordat er zowel op hogeschool- als op opleidingsniveau bevragingen worden gehouden. Op hogeschoolniveau gebeurt dit door de band door vragenlijsten. Omwille van de beperkte omvang van de opleiding, wordt er op dat niveau wel geopteerd voor focusgesprekken. Naast de studenten worden ook medewerkers en alumni formeel bevroegd. De bevragingen, zo bleek uit de gesprekken, zijn een te grote investering in relatie tot de resultaten. De commissie heeft vernomen dat de opleiding zich daarom wil focussen op een andere vorm van perceptiemetingen. Naast de formele bevragingen zijn vele informele feedbackmomenten mogelijk in de opleiding omwille van de open cultuur die er heerst tussen het opleidingsteam enerzijds en de studenten, het werkveld, stageplaatsen... anderzijds. Uit de gesprekken met de verschillende betrokkenen – in het bijzonder de studenten, de alumni en het werkveld – is het de commissie duidelijk geworden dat deze informele feedback ook leidt tot verbeteracties. De commissie leidt hieruit af dat zowel met formele als informele feedback efficiënt wordt omgegaan. Ze wil echter aandringen op een verdere formalisering van de evaluatie van haar resultaten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Verder formaliseren van de evaluatiemogelijkheden van de resultaten.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de hogeschool een duidelijk beleid heeft rond verbetermaatregelen. De opleiding heeft in de gesprekken met de commissie aangegeven dat vier jaar geleden vanuit het hogeschoolbeleid gestart is met een formele kwaliteitscyclus. Voordien werkte de hogeschool met de PDCA-cyclus, waarvan de C- en A-fases niet altijd aan bod kwamen. Ook heeft de hogeschool het advies gegeven niet te veel acties tegelijk te starten, maar om de acties te beperken en duidelijk te prioriteren, teneinde een hoog realisatiepercentage te bekomen. De commissie onderschrijft dit, en wil de opleiding wijzen op deze voornemens van haar hogeschool (cf. *supra*).

De commissie heeft kunnen vaststellen dat men op opleidingsniveau jaarlijks een formeel jaaractieplan uitwerkt, in de vorm van operationele jaaractieplannen (OJP's). De commissie heeft daarbij kunnen vaststellen dat uit de resultaten van de formele bevragingen en uit informele

feedback concrete verbeteracties voortkomen. Ze is echter wel van oordeel dat het hier veel intenties betreft zonder dat er steeds resultaten aan de verbeteracties kunnen worden gekoppeld. De reden van het niet uitvoeren, wordt verder ook niet steeds formeel opgenomen in de opvolgingsplannen. Het is ook onduidelijk wie wanneer de actie opvolgt, noch wordt daarbij vermeld hoe de verbeteractie tot stand moet komen. Zo heeft de commissie tevergeefs naar details gezocht over het afvoeren van het kwaliteitslabel voor syllabi of het vaststellen van indicatoren voor tijdsmetingen. Uit de gesprekken met het opleidingsteam bleek echter dat deze punten wel degelijk waren opgevolgd, maar dat dit nooit formeel werd vastgelegd. De commissie heeft daarnaast tijdens de gesprekken met de verschillende betrokkenen wel kunnen vaststellen dat deze op het eerste zicht wel tevreden zijn over de opvolging van de bevestigingen. Toch heeft ze op basis van de formele neerslag daarvan haar vragen. De communicatie over het welslagen en/of het niet uitvoeren van verbeteracties uit de OJP's aan de verschillende betrokkenen, is daarnaast cruciaal voor de geloofwaardigheid van de opleiding en om de verdere betrokkenheid van de actoren te verzekeren. Momenteel gebeurt dit volgens de commissie nog niet systematisch genoeg, in lijn met de opvolging van de actieplannen.

De commissie heeft verder gehoord dat de opmerkingen van studenten, alumni en stageplaatsen vaak snel in informele verbeteracties worden omgezet. Er zijn met andere woorden naast de formele verbeteracties kleine informele verbeteringen, maar de formele opvolging hiervan schiet tevens tekort. De commissie vraagt dan ook, naast het consequenter opvolgen en degelijk vastleggen van die opvolging van verbeteracties om het formaliseren van informele verbeterinitiatieven. De commissie heeft enigszins begrip voor het tekort aan formele structurele verbeteringen. Ze heeft immers kunnen vaststellen dat het aantal initiatieven dat men wil ondernemen in de opleiding te groot is in verhouding tot de draagkracht van het opleidingsteam. Het is daarom misschien aangewezen dat de opleiding bij het formuleren van verbeteracties tracht de juiste werklast in te schatten, opdat de OJP's een realistischere omvang aannemen.

De bevestigingsresultaten die de opleiding aanwendt om verbeteracties te formuleren, zo bleek uit de gesprekken, zijn een te grote investering in relatie tot de resultaten van deze oefening. De commissie heeft vernomen dat de opleiding zich daarom wil focussen op een andere vorm van perceptiemetingen. Gezien de lage responsgraad kunnen hier immers ook representativiteitsproblemen ontstaan (cf. *facet 2.5 en 5.1*). De commissie wil dan ook vragen aan de opleiding om mogelijkheden te onderzoeken om de responsgraad op bevestigingen te verhogen. Zelf ziet ze hier een mogelijkheid om over te schakelen op focusgesprekken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Bij het formuleren van maatregelen tot verbetering de werklast realistisch trachten in te schatten opdat de vooropgestelde doelen ook effectief kunnen worden gerealiseerd.
- Dichter opvolgen en remediëren van de betrouwbaarheid en de lage responsgraad voor de tijdsmetingen. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevestigingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden.
- Systematisch uitvoeren van de vastgelegde verbeteracties en de opvolging hiervan structureel en formeel vastleggen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft kunnen zien dat de opleiding tracht om de verschillende stakeholders te betrekken bij het programma. Uit de visitatiegesprekken die de commissie hield met studenten, alumni, stage mentoren en het werkveld is gebleken dat deze zich nauw betrokken voelden bij de opleiding. De commissie betreurt het echter wel dat deze verschillende stakeholders niet echt betrokken waren bij het zelfevaluatie rapport van de opleiding.

De commissie is van oordeel dat de grootste factor in de docentenparticipatie maar ook in de betrokkenheid onder de gastsprekers de kleinschaligheid van de opleiding is. Veel meer dan op de formele bevestigingen en overlegstructuur berust de betrokkenheid van de gastsprekers op het informele contact met vaste docenten en de opleidingscoördinator.

Naast de kwalitatieve perceptiemetingen bij studenten en de kwantitatieve bevestigingen is ook bij deze groep betrokkenen de laagdrempeligheid van de opleiding belangrijk voor hun participatie volgens de commissie. De commissie was tevens tevreden te vernemen dat studenten deel uitmaken van een geïnstalleerde studentenraad.

Het werkveld wordt voornamelijk betrokken via bevestigingen (*cf. facet 5.2*), maar ook via de OPAR. Hierin, zo heeft de commissie kunnen vaststellen tijdens de gesprekken, is het mogelijk voor verschillende actoren uit het werkveld om actief bij te dragen aan wijzigingen in het curriculum. De commissie is wel van oordeel dat de OPAR met een grotere systematiek met een hogere frequentie zou moeten samenkomen. De opleiding moet het werkveld volgens de commissie verder breed genoeg opvatten, wanneer het gaat over relevante betrokkenheid. Men moet zich bij haar bevestigingen dan ook breder richten. Momenteel gaat de aandacht bijna uitsluitend naar de stageplaatsen, maar bijvoorbeeld ook mantelzorg en jeugdzorg zouden hier volgens de commissie, naar analogie met de relevante arbeidsmarkt, in meegenomen kunnen/moeten worden. Ook de alumniwerking moet volgens de commissie dringend formeel worden opgestart.

De commissie kan concluderen dat het curriculum in de realiteit sterk van onder naar boven wordt gestuurd (bottom-up benadering). Ze wil hiervoor haar appreciatie uitdrukken.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de mogelijkheden tot maatschappelijke dienstverlening en vorming worden opengesteld voor externen. De commissie apprecieert dit, maar vraagt de opleiding dit beter bekend te maken.

De commissie maakt de kanttekening dat de samenwerking met de KHLIM nog meer benut kan worden in het kader van de interne kwaliteitszorg. Als de beide scholen good practices uitwisselen, kan dat zeker een troef zijn. De commissie raadt de opleiding dan ook aan om kwaliteitszorg inhoudelijk mee te nemen in het structurele overleg tussen beide opleidingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Breder concipiëren van het werkveld in functie van een relevante betrokkenheid bij de opleiding, alsook het breed bekend maken van de mogelijkheden tot maatschappelijke dienstverlening en vorming voor externe betrokkenen (zoals alumni en het werkveld).
- Systematischere en frequentere samenkomsten van het adviesorgaan dat de opleiding instelde om de betrokkenheid van de externe betrokkenen te verzekeren (OPAR).
- Samenwerking met K.H.Kempen kan nog meer benut worden, ook op het vlak van kwaliteitszorg.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de gesprekken die de commissie heeft gehouden en de resultaten van de bevragingen die ze heeft kunnen inkijken, is gebleken dat zowel studenten als alumni aangeven dat de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg een meerwaarde betekende ten opzichte van hun vooropleiding. Ze waren tevreden over de bereikte eindkwalificaties. Ook het werkveld is tevreden over de eindkwalificaties van studenten die het diploma behaalden. Volgens de commissie is er een duidelijke verhoging in competentieniveau bij de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding ten opzichte van de basisopleiding (Verpleegkunde of Vroedkunde). Voor afgestudeerden met een andere vooropleiding, zoals een professioneel gerichte bacheloropleiding Sociaal werk, heeft de commissie twijfels over de onmiddellijke verticale samenhang van het programma met de basisopleiding, en dus ook over de bereikte eindkwalificaties en het -niveau. De ideale aansluiting tussen de vooropleiding Verpleegkunde of Vroedkunde en de bachelor-na-bacheloropleiding Gezondheidszorg heeft in hoofdzaak te maken met de cliënt-patiëntbegeleidingsinhouden die in deze programma's al aan bod komen. Voor deze vooropleidingen biedt de opleiding op die manier dan ook een duidelijke verbreding en verdieping. De commissie wil dan ook hier nog eens benadrukken dat een gedegen communicatie over de opleidingsdoelstellingen

en de -visie moet gebeuren naar kandidaat-studenten, en dan in het bijzonder naar die studenten met een vooropleiding verschillend van Verpleegkunde of Vroedkunde, waar de bachelor-na-bacheloropleiding volgens de commissie de nauwste verticale samenhang mee heeft. Zo kan de opleiding naast differentiatie in haar studentengroepen, verzekeren dat studenten met alle toegelaten vooropleidingen zich kunnen oriënteren naar opleidingsdoelstellingen en zich kunnen specialiseren in een programma-inhoud, die beide aansluiten bij hun concrete verwachtingen.

Uit de gesprekken met studenten en alumni is het de commissie duidelijk geworden dat het uiteindelijke niveau van de stage aan de maat is. Ze stelt het ook op prijs dat de voorbereiding van de stages en het eindwerk door de opleiding al voorzien worden aan de start van het academiejaar, wat in het kader van de planning en de duur van de studie volgens de commissie noodzakelijk is. Ze willen daarbij wel nog aangeven, zoals eerder uiteengezet, dat er meer duidelijkheid moet komen over de inhoud van de stageopdrachten, en dat het proces over de twee stages heen beter bewaakt moet worden in functie van de competentiegroei. Wat betreft de stageplaatsen is een groter aanbod nodig. Momenteel worden te weinig stages voorzien in bijvoorbeeld de maatschappelijk-juridische sector of de jeugdzorg. Ook vraagt de commissie om het aspect 'interculturaliteit', dat erg belangrijk is in de sociale gezondheidszorg, een groter belang te geven in de keuze van stageplaatsen. De commissie is, zoals aangegeven, van mening dat de opleiding wel degelijke profielen aflevert, maar de opleiding moet volgens de commissie de nodige stappen zetten en de koepelorganisaties aanspreken in functie van een grotere erkenning van het diploma.

Wat specifiek de eindwerken betreft, heeft de commissie tot haar tevredenheid kunnen vaststellen dat de kwaliteit van de eindproducten hoog ligt. Zeer positief vindt ze dat de meeste onderwerpen worden aangebracht door het werkveld, maar dat de eindproducten ook worden opgevat als bijdrages voor het werkveld. De commissie wil hier haar appreciatie voor uitspreken, omdat deze werkwijze de actualiteit van de eindwerken garandeert. De commissie vond het wel jammer te vernemen dat er in de realiteit vaak niets gebeurt met de eindwerkresultaten, ondanks hun relevantie voor het werkveld. Ze zou de opleiding willen vragen om dit nog verder actief te stimuleren, opdat de verwachtingen over de eindwerken ook volledig kunnen worden ingelost. Verder heeft de commissie geconcludeerd dat de kwaliteit van de eindwerken tevens afhankelijk is van de adequate omkadering van de opdracht via een informatiebundel met eenduidige documenten en instrumenten. Ze wil hiervoor tevens haar appreciatie uitspreken. De inhoud van de eindwerken die de commissie heeft kunnen doornemen, beantwoordde aan het nagestreefde niveau en de oriëntatie. De eindwerken waren wetenschappelijk onderbouwd, en kenden een duidelijke focus op het praktijkgerichte en toegepaste gebruik van de resultaten. De door de commissie doorgenomen eindwerken werden zowel qua proces- als productevaluatie beoordeeld. Het is de commissie daarbij niet geheel duidelijk geworden of de beoordeling wel uniform gebeurt voor alle eindwerken. Zo kon de commissie eindwerken inkijken met een lagere (maar voldoende) quotering en met een hogere (en voldoende) quotering. Wat betreft het eindproduct was de commissie daarbij van oordeel dat de eindscores in vergelijkend perspectief niet steeds overeenkwamen met de inhoudelijke kwaliteit. De procesevaluatie zou de eindscores evenwel hebben kunnen beïnvloeden, maar uit de evaluatieformulieren kwam dit niet duidelijk naar voren. De commissie zou de opleiding dan ook willen vragen de evaluatie van de eindwerken transparanter te maken wat betreft het aandeel van elementen in de eigenlijke eindscore.

De studentenmobiliteit staat in de bachelor-na-bacheloropleiding op een laag pitje. Tijdens het academiejaar 2009–2010 ging één student van de opleiding via het Erasmusproject naar de Evangelische Fachogeschool in Berlijn. Een andere student van de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg heeft tijdens datzelfde academiejaar één maand stage gelopen in een voorlichtingsproject in Zuid-Afrika (cf. *facet 2.1*). De commissie is van oordeel dat deze internationale mobiliteit te beperkt is om te kunnen beantwoorden aan de streefcijfers zoals die via het

Bologna-akkoord bestaan. Toch heeft ze begrip voor de beperkte studentenmobiliteit in het kader van een vervolgopleiding in tertiair onderwijs, zoals deze bachelor-na-bacheloropleiding. Wat de internationale mobiliteit van de docenten betreft, heeft de commissie kunnen vaststellen dat de bachelor-na-bacheloropleidingen binnen het departement Gezondheidszorg hun krachten bundelen om dit mogelijk te maken (facet 3.2). De commissie waardeert de docentenmobiliteit en de initiatieven met betrekking tot internationalisation@home die de opleiding heeft genomen. De opleiding mag volgens de commissie nog meer werken aan studentenmobiliteit, bijvoorbeeld het afleggen van korte buitenlandse bezoeken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Informeren van potentiële studenten met alle volgens de toelatingsvoorwaarden aanvaarde vooropleidingen in functie van de verticale samenhang met de basisopleiding, en in functie van de bereikte resultaten en het niveau voor alle studenten.
- Ruimer aanbod stageplaatsen mogelijk maken in functie van het brede werkveld, om het eindniveau afdoende te kunnen realiseren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om samen te komen met de koepelorganisaties in de sector om een grotere erkenning en gedragenheid van het diploma Sociale gezondheidszorg te bereiken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Uit het ZER is het de commissie duidelijk geworden dat de opleiding de afgelopen jaren een stabiel aantal studenten mocht ontvangen. In 2006–2007 waren dat er 12, in 2007–2008 16, in 2008–2009 13 en in 2009–2010 waren 11 studenten ingeschreven. In het huidige academiejaar 2011–2012 waren dat er vijftien, zo heeft de commissie tijdens het bezoek kunnen vaststellen. Omdat het aantal inschrijvingen over de jaren heen laag ligt, is het voor de commissie moeilijk om een degelijke uitspraak te doen over de evolutie in inschrijvingsaantallen. De lagere inschrijvingsaantallen voor de opleiding Sociale Gezondheidszorg kunnen volgens haar gelinkt zijn aan het ontbreken van een beroepstitel voor zorgverstrekkers in de sociale gezondheidszorg, en dus de afwezigheid van een verplichting om deze beroepstitel te behalen in functie van professionele activiteiten. Toch is de commissie ervan overtuigd dat de opleiding voorziet in een meerwaarde ten opzichte van de basisopleidingen, en ze apprecieert daarom ook het engagement van de hogeschool om hierin te voorzien.

Omdat de opleiding te maken heeft met een aanzienlijk percentage studenten met een flexibel programma, is de studievoortgangstijd in het algemeen tevens moeilijk in te schatten voor de commissie. Van de 46 voltijdse studenten die ingeschreven waren in de loop van de academiejaar

ren 2006–2007 tot en met 2009–2010, behaalden 33 studenten het diploma in de vooropgestelde duur van één jaar, dat het modeltraject omvat. De overige studenten haakten af en één student behaalde het diploma na twee academiejaren. Voor de zeven studenten die ingeschreven waren voor een deeltijds traject in die periode, behaalde 71 procent (of vijf studenten) het diploma in de basisduur van twee jaar, dat de opleiding voor het deeltijdse modeltraject vooropstelt. De overige studenten behaalden het diploma in drie academiejaren. De commissie heeft daaruit en uit de overige documenten kunnen vaststellen dat nagenoeg alle studenten hun programma volledig afronden. Globaal gezien behaalt 82 procent van de studenten maar liefst een studie-efficiëntie van meer dan 75 procent.

De commissie heeft in de gesprekken met het opleidingsteam en de studiebegeleiders kunnen vaststellen dat de opleiding weinig afhakers kent. Meestal gaat het om één of twee personen. In de gesprekken met het opleidingsteam kwam naar boven dat deze afhakers vaak een reden, extrinsiek aan de opleiding, hebben om hun programma vroegtijdig te beëindigen. De commissie heeft echter ook moeten vaststellen dat de opleiding geen ware exitmetingen houdt. Ze vraagt hiervoor dan ook de aandacht van de opleiding. In het kader van het in kaart brengen van studie-belemmerende factoren, is het immers belangrijk om exitgesprekken of -bevragingen te houden bij deze studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Houden van relevante exitmetingen in functie van het onderwijsrendement.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatierapport, doordat zes verschillende opleidingen in één rapport werden beschreven, soms onoverzichtelijk was. Het vergrootte de kans op verwarring tussen de opleidingen. Ook kon de focus op de algemene basis van de K.H.Kempen verminderd worden, ten voordele van meer informatie over de opleiding zelf. Er mochten volgens de commissie meer schema's en besluiten over de opleiding in het zelfevaluatierapport komen.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

K.H.Kempen Katholieke Hogeschool Kempen

SocG Sociale gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg aan de Katholieke Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg maakt deel uit van het departement Gezondheidszorg van de Katholieke Hogeschool Limburg. Naast de professionele bacheloropleidingen zijn er twee bachelor-na-bacheloropleidingen: Sociale en Pediatrische gezondheidszorg. De hogeschool biedt tevens opleidingen aan in de studiegebieden Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, Industriële wetenschappen en technologie, Industriële ingenieurswetenschappen, Sociaal-agogisch werk, Lerarenopleiding en Media, Arts en Design. Daarvan zijn de meeste opleidingen professioneel gericht. De hogeschool omvat ook twee faculteiten met academische bachelor- en masteropleidingen. De verschillende departementen en opleidingen zijn verspreid over vijf campussen. De opleiding Sociale gezondheidszorg wordt georganiseerd op de campus Oude Luikerbaan en de campus Bonnefantestraat in Hasselt.

Naar aanleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs fuseerden in 1994 negen Limburgse hogescholen tot één hogeschool: de Katholieke Hogeschool Limburg. De huidige bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg heeft haar wortels in de voortgezette opleiding tot 'gediplomeerde in de voortgezette studie van Verpleegkundige in de sociale gezondheidszorg'. De voortgezette opleiding ontstond in 1999–2000 als vervolgopleiding van de opleiding Sociale verpleegkunde, die in die periode evolueerde van een vierjarige naar een driejarige opleiding. Van 2001 tot 2004 werd de voortgezette opleiding in samenwerking met de Provinciale Hogeschool Limburg ingericht. Met het invoeren van de bamastructuur kwam er een eind aan de samenwerking, en vroeg de KHLim samen met de Katholieke Hogeschool Kempen de omvorming van de voortgezette opleiding aan, wat leidde tot het opstarten van de bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg.

De Katholieke Hogeschool Limburg maakt sinds 2002 deel uit van de Associatie KU Leuven. In dat kader stond de deelwerkgroep Banaba en permanente vorming ervoor in om de bachelor-na-bacheloropleidingen in de hogescholen van de associatie te uniformiseren. Men stelde een nieuw curriculum op voor Sociale gezondheidszorg, dat voornamelijk aansloot op de basisopleiding Verpleegkunde, afstudeerrichting Sociale verpleegkunde. In 2005–2006 was de KHLim de eerste hogeschool die het vernieuwde curriculum aanbood, het jaar erna gevolgd door de K.H.Kempen. De samenwerking tussen de beide hogescholen is sindsdien nog toegenomen.

In het academiejaar 2011–2012 telde de opleiding Sociale gezondheidszorg 13 studenten aan de KHLim.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding Sociale gezondheidszorg zich rond drie pijlers heeft opgebouwd: de methodische hulpverlening, de gezondheidspromotie en de vorming in kwaliteitszorg, leiderschap en managementvaardigheden. De opleiding wil studenten afleveren die inzetbaar zijn in het algemene welzijnswerk en in sectoren als jeugdzorg, ouderenzorg en veiligheid en preventie op het werk. Tegelijk is het volgens de opleiding op maatschappelijk vlak een meerwaarde dat men de wetenschappelijke onderbouw van de sector kan uitbouwen en projectwerk kan versterken. De studenten krijgen ook les omtrent enerzijds hulpverleningsmethodes en anderzijds coördinatie, leiderschap en kwaliteitszorg. De commissie vindt het positief dat die doelstellingen tegemoetkomen aan een maatschappelijke vraag naar een opleiding die focust op managementvaardigheden en leiderschap in de zorgsector. De opleiding kiest ervoor om voornamelijk coördinerende competenties te benadrukken, waardoor studenten een team leren aansturen en leren organiseren, mede aangezien de studenten in hun vooropleidingen vaak al competenties zoals cliëntgerichtheid en teamparticipatie hebben ontwikkeld. Daardoor is er enerzijds de mogelijkheid tot verdieping van een aantal basiscompetenties en kan de opleiding anderzijds inzetten op verbreding. Vermits de instroomprofielen van deze opleiding erg verschillen, is de opleiding echter verplicht om rekening te houden met de gedifferentieerde startcompetenties. Deze bachelor-na-bacheloropleiding kan geen specialisatieniveau nastreven, maar mikt wel op een polyvalent profiel dat tot een middenkaderfunctie kan doorgroeien. De commissie begrijpt die redenering en heeft tijdens het visitatiebezoek ook vastgesteld dat het verbredende karakter het overwicht heeft. In het algemeen vindt de commissie het belangrijk dat men de verbreding en de verdieping van de bachelor-na-bacheloropleiding explicieter moet definiëren en communiceren. Ook de overeenstemming met de decretaal vastgelegde opleidingsdoelstellingen, met name de algemene competenties, kunnen sterker tot uiting komen in het competentieprofiel. De commissie vraagt om daarnaar explicieter te verwijzen in het nieuwe competentieprofiel, dat momenteel wordt opgesteld (zie ook facet 1.2).

Wat de huidige nagestreefde competenties betreft, vindt de commissie de formulering van de doelstellingen voldoende helder en breed. De opleiding heeft 25 competenties onderverdeeld in vijf categorieën: informatieverwerving en -verwerking, ethisch handelen, methodisch hulpverlening, multidisciplinair of multi- en interdisciplinair samenwerken, en management en kwaliteits-

zorg. De commissie erkent de relevantie van die vijf categorieën, maar ze merkt op dat men onder ethisch handelen meer aandacht voor diversiteit en socioculturele vaardigheden zou kunnen hebben. Dat ontbreekt nu, hoewel dat in de zorgsector belangrijke elementen kunnen zijn. Ook doelstellingen omtrent taalkennis zouden volgens de commissie een verrijking kunnen zijn voor het competentieprofiel van de opleiding Sociale gezondheidszorg. Wat de internationale component betreft, heeft de commissie vastgesteld dat die ontbreekt in het competentieprofiel. Ze vindt het relevant om daarin verandering te brengen. Hieronder werd het huidige competentieprofiel opgenomen:

Informatieverwerving en verwerking

- Bestaand wetenschappelijk onderzoek doelgericht aanwenden in de hulpverlening.
- Een beperkt (kwalitatief of kwantitatief) wetenschappelijk onderzoek in een organisatie opzetten, uitvoeren, rapporteren en evalueren.
- Een publiceerbaar tijdschriftenartikel (niveau vakblad) schrijven.

Ethisch handelen

- Een ethisch dilemma bespreekbaar maken en constructief bijdragen tot de oplossing ervan.
- Keuzes verantwoorden vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid, getoetst aan een concrete praktijksituatie.
- Vanuit het vakgebied ethiek een visie ontwikkelen op de hulp- en dienstverlening, en methodieken ontwikkelen om tot besluitvorming te komen.

Methodisch hulpverleners

- Informatie en advies verlenen op maat van cliënten inzake het hulpverlenings- en diensten-aanbod.
- Ondersteunen van cliënten waarbij nieuwe inzichten en actuele ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening effectief worden ingezet met het oog op empowerment.
- Een zorgplan op maat van de hulpvrager uitwerken, uitvoeren en opvolgen.
- Het methodisch-agogisch handelen implementeren in complexe praktijksituaties.
- Het systeemtheoretische kader integreren in de hulpverleningspraktijk, zowel in individuele cliëntcontacten als in contacten met meerdere betrokkenen.
- De contextuele benadering toepassen in de hulpverleningspraktijk, zowel in individuele cliëntcontacten als in contacten met meerdere betrokkenen.
- Preventieve en diagnostische methodes aanwenden ter bevordering van het welzijn en de gezondheid van de cliënt of een specifieke doelgroep.
- Het kritisch evalueren van (nieuwe) hulpverleningsvisies, trends en modellen in functie van de eigen mogelijkheden en concrete hulpverleningssituaties.
- Projecten opzetten, plannen, uitvoeren en evalueren.

Multidisciplinair of multi- en interdisciplinair samenwerken

- Inbreng van andere disciplines gepast inzetten en coördineren in diverse contexten.
- Netwerken opbouwen en versterken met meerdere disciplines, zodat kennis van en afstemming op elkaars vakgebied worden vergroot.
- Hiaten en overlap in het hulpverleningsaanbod wegwerken.
- Samenwerkingsproblemen bespreekbaar maken, inzichten ter discussie stellen en activiteiten organiseren om de samenwerking te verbeteren.
- Effectief leidinggeven, aansturen en coachen van professionals en vrijwilligers.

Management en kwaliteitszorg

- Intervisiegesprekken (bege)leiden.
- Organisaties voor hulp en dienstverlening kritisch onderzoeken vanuit een holistische visie op kwaliteitszorg.

- Probleemgericht onderzoek doen, waarbij de principes van evidence based practices toegepast worden voor het bevorderen van de kwaliteit van de dienstverlening.
- Verbeteringsprojecten implementeren en evalueren in organisaties voor hulp- en dienstverlening.
- Processen managen in het kader van beleid en kwaliteitszorg.
- Principes van de sociaal-agogische organisatieleer en arbeids- en organisatiepsychologie herkennen en toepassen in organisaties voor hulp- en dienstverlening.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om ook de link naar de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties duidelijker in het competentieprofiel te vertalen.
- De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding competenties rond diversiteit, taalkennis en internationalisering in het competentieprofiel opneemt.
- De commissie raadt de opleiding aan om in het competentieprofiel het verbredende karakter en de verdiepende elementen van de opleiding te expliciteren.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Sociale gezondheidszorg wordt in samenwerking met de Katholieke Hogeschool Kempen ingericht. De coördinatoren van de beide opleidingen overleggen regelmatig, en komen tweemaal per jaar formeel samen om de praktische organisatie van de beide opleidingen te bespreken. Sinds 2009–2010 werkt men aan een nieuw gezamenlijk competentieprofiel om de transparantie en de eenduidigheid tussen de beide opleidingen te verhogen. In afwachting daarvan hanteert de opleiding Sociale gezondheidszorg aan de KHLim een eigen competentieprofiel. Het huidige competentieprofiel is tot stand gekomen en opgesteld door de opleidingscoördinator en een aantal vaste docenten. Het werd afgetoetst bij de Katholieke Hogeschool Kempen en de Associatie KU Leuven. Voor het nieuwe competentieprofiel kan ook het werkveld sinds de oprichting van een opleidingsadviesraad input leveren voor de doelstellingen. De opleidingsadviesraad van de KHLim kwam voor het eerst samen in januari 2012. Ook de alumni zullen volgens de opleiding nog bevraagd worden over het nieuwe competentieprofiel. De opleiding informeert haar studenten over de doelstellingen via de infobrochure en het digitale leerplatform Toledo. De studenten apprecieerden het dat de docenten voor de examens de doelstellingen per opleidingsonderdeel nog eens herhalen. De commissie is positief over de transparante communicatie van de doelstellingen, maar ze vraagt de opleiding om de studenten formeler te betrekken in het opbouwen van het profiel. Daarnaast heeft ze geconstateerd dat de opleiding voldoende rekening houdt met de opmerkingen en vragen van het relevante werkveld. De oprichting van de opleidingsadviesraad is daarin zeker een belangrijke stap geweest. De commissie moedigt de opleiding aan om de rol van de opleidingsadviesraad in de toekomst verder te bestendigen, en ook werkelijk de suggesties van de adviesraad ter harte te nemen.

De commissie stelde daarnaast vast dat de opleiding al een groeiproses aflegde in het uitbouwen van een nieuw competentieprofiel. Ze vindt het positief dat men verschillende bronnen gebruikte voor de uitwerking. In eerste instantie werd samen met de partnerhogeschool K.H.Kempen een aantal competentieprofielen van initiële bacheloropleidingen onderling vergeleken, waaronder professionele opleidingen uit de verschillende hogescholen, de masteropleiding Sociaal werk en de bachelor-na-bacheloropleiding Geestelijke gezondheidszorg. Internationaal werd onder andere samengewerkt met de Fontys Hogeschool in Nederland. Daarnaast gaf de opleiding aan dat ze gebruikmaakte van het internationale studierapport 'Quality assurance in the social care sector; ontwikkeling van een VTO-beleid voor frontline workers', waarin men in functie van ontwikkelingen in de sociale zorgsector aanbevelingen ontwikkelt voor een kwalitatief Europees vormings-, trainings- en opleidingsbeleid. Dat project verloopt in samenwerking met Zweden, Duitsland, Groot-Brittannië, Portugal en Polen. Er zijn in het buitenland weinig soortgelijke opleidingen op hogeschoolniveau, maar de commissie vindt het nuttig dat de opleiding zich vergelijkt met verwante professioneel en academisch gerichte opleidingen. Ze stimuleert het dat de opleiding rekening houdt met internationale ontwikkelingen, en dat ze aandacht besteedt aan zulk een internationale benchmarking.

Tijdens de gesprekken heeft de commissie geconstateerd dat de studenten en het werkveld tevreden zijn over de domeinspecifieke eisen zoals die momenteel zijn geformuleerd. De studenten gaven aan dat ze duidelijk merken dat de bachelor-na-bacheloropleiding gericht is op middenkadercompetenties, waar de initiële opleidingen zich nog veel meer op basisniveau situeerden. De commissie vindt zelf ook dat de domeinspecifieke eisen aansluiten bij het domeinspecifieke referentiekader dat zij hanteert. De commissie maakt daarbij wel de kanttekening dat de opleiding een te sterke focus op zorgmanagement in de Sociale gezondheidszorg beter kan vermijden, omdat daarvoor al een specifieke bachelor-na-bacheloropleiding bestaat. De commissie is van mening dat de opleiding meer moet waken over de balans tussen enerzijds methodische hulpverlening en anderzijds de competenties omtrent management en kwaliteitszorg. De commissie merkte daarnaast op dat de opleiding aparte doelstellingen hanteert voor de bachelorproef, die de opleiding situeert onder het competentiedomein 'hulpverlener als innovator'. Ter bevordering van de eenduidigheid lijkt het haar wenselijk om de competenties die in de bachelorproef nagestreefd worden, op te nemen in het competentieprofiel.

De commissie vindt het positief dat de opleiding voor de bachelors Verpleegkundigen die instromen in de bachelor-na-bacheloropleidingen, voldoet aan de vereisten die gesteld worden voor de bijzondere beroepstitel 'Verpleegkundige gespecialiseerd in de Sociale gezondheidszorg' in België. Omdat er nog geen ministerieel besluit werd gepubliceerd over deze beroepstitel, is deze echter nog niet van kracht. De commissie apprecieert het weliswaar dat de opleiding zich al afstemt op de vereisten zoals die in de voorontwerpen worden vernoemd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de studenten op formele basis te betrekken bij de ontwikkeling van de doelstellingen.
- De commissie vraagt de opleiding een te grote focus op zorgmanagement te vermijden.
- De commissie vraagt de opleiding om de competenties voor de bachelorproef te verwerken in het competentieprofiel in functie van de eenduidigheid.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding zeer bewust heeft gewerkt en blijft werken aan een kwalitatief curriculum. Ze heeft begrepen dat het curriculum zal aangepast worden aan het nieuwe competentieprofiel, zodra dat volledig op punt staat. De opleiding voorziet de implementatie van die aanpassingen in het academiejaar 2013–2014. Die planning laat overigens toe om de opmerkingen uit dit visitatierapport daarin mee te nemen. De commissie vindt het positief dat de opleiding daar momenteel al rekening mee houdt. Ze waardeert het bovendien dat de opleiding heeft geluisterd naar opmerkingen en suggesties van studenten. Ze hoopt dat die aanzet verder wordt uitgebouwd, en dat de zelfkritische houding in de toekomst de kwaliteit van de opleiding blijft verbeteren. De commissie is van mening dat het programma van Sociale gezondheidszorg op praktisch en organisatorisch vlak degelijk is opgebouwd, en op maat is van het relatief grote aantal werkstudenten. Er wordt indien gewenst op individuele basis een individueel leertraject opgesteld.

Het huidige programma is modulair opgebouwd, en wordt opgedeeld in een theoretisch en een praktisch gedeelte. Aangezien de K.H.Kempen de term 'opleidingsonderdeel' hanteert in plaats van 'module', heeft Sociale gezondheidszorg aan de KHLim beslist dat zij voortaan ook zal spreken over opleidingsonderdelen, ter bevordering van de eenduidigheid. Binnen het theoretische gedeelte biedt de opleiding drie verplichte opleidingsonderdelen aan: Wetenschappen (eerder 'Verpleegkundige wetenschappen'), Psychosociale begeleidingskaders, Gezondheids promotie. De verplichte opleidingsonderdelen worden in het eerste semester gedoceerd. Gezondheids promotie wordt grotendeels in samenwerking met de K.H.Kempen gedoceerd. Daarnaast bestaat het theoretische gedeelte uit vijf keuzeopleidingsonderdelen, die in het tweede semester zijn opgenomen. Naargelang de interesse en ambitie selecteren de studenten daaruit twee opleidingsonderdelen. Het keuzepakket omvat Jeugdgezondheidszorg, Psychosociale rehabilitatie,

Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg kinderen, Ouderenzorg en Welzijn op het werk. De opleiding vermeldde dat ze op termijn het aanbod nog wil uitbreiden. Ook samenwerking met andere bachelor-na-bacheloropleidingen kan op dat vlak mogelijkheden bieden. Behalve voor Jeugdgezondheidszorg, dat men enkel aan de K.H.Kempen kan volgen, biedt de KHLim overigens de keuzeopleidingsonderdelen gezamenlijk aan met de K.H.Kempen. Voor Psychosociale en geestelijke gezondheidszorg heeft men binnen de Associatie KU Leuven een overeenkomst, waardoor ook de KHLeuven voor dat opleidingsonderdeel een partner is. De studenten die daarvoor kiezen, volgen de lessen samen met de studenten uit de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg. De commissie vindt het invoeren van keuzeopleidingsonderdelen in de bachelor-na-bacheloropleiding een sterk punt, aangezien de studenten effectief al in een bepaalde richting kunnen evolueren. De commissie bevestigt dat het niet noodzakelijk is dat iedere student alle keuzeopleidingsonderdelen volgt. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat zij nog meer nood hebben aan een opleidingsonderdeel of een aantal lessen omtrent sociaal recht. Voornamelijk voor de studenten die geen achtergrond hebben als sociaal werker zou dat nuttig zijn. Momenteel konden zij de 20 uren voor professionalisering in Klinisch onderwijs daarvoor al inzetten (zie *facet 2.2*), aangezien ze daar kunnen kiezen voor een vorming omtrent sociale zekerheid en de OCMW-wetgeving. Dat blijft echter beperkt en vrijblijvend. Daarom vraagt de commissie de opleiding om te onderzoeken of ze daarover een keuzeopleidingsonderdeel kan inrichten. Ze merkt op dat de opleiding zich aan de hand van een weloverwogen aanbod in keuzeopleidingsonderdelen sterker zou kunnen profileren. Naast het theoretische deel zijn er nog twee opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs die praktijkgericht zijn. Daaronder vallen stage, permanente vorming en professionalisering. Ten slotte maken de studenten een bachelorproef, die verschillende competenties integreert.

De commissie is tevreden over de competentiegerichtheid van het programma. Ze is van mening dat het programma de geformuleerde doelstellingen voldoende vertaalt. Via een competentiematrix worden de competenties gekoppeld aan de programmaonderdelen. Er is aandacht voor zowel praktijkervaring als kennisontwikkeling, en voor de integratie van beide. De opleiding kan echter wel nog de internationale component in het programma uitbouwen. Die ontbreekt momenteel, mede aangezien het voor werkstudenten niet evident is om een uitwisseling of een buitenlandse stage op te nemen. De commissie begrijpt dat, maar vindt ook dat het onderwijs een signaal kan geven aan het werkveld, en dat het de relevantie van internationalisering meer moet duiden bij de externe partners. Ze stelde immers vast dat het departement Gezondheidszorg binnen en buiten Europa een aantal bilaterale contacten heeft met hogescholen in Zweden, Noorwegen, Portugal, Nederland, Turkije, Griekenland, Zuid-Afrika, Suriname, Mali, Guatemala en Tanzania. De commissie moedigt de opleiding aan om die contacten meer te benutten in het kader van buitenlandse stages.

Het curriculum wordt jaarlijks geëvalueerd en indien nodig aangepast. De opleidingscoördinator overlegt daarvoor met de opleidingsverantwoordelijken. Op basis van het tweejaarlijkse overleg met docenten, de studentenfeedback en input van externe partners stelt men wijzigingen voor, die tot concrete actieplannen leiden. Voor het nieuwe competentieprofiel en het nieuwe programma zal men bovendien nauw samenwerken met de Katholieke Hogeschool Kempen. De commissie apprecieert het dat op die manier het programma continu kan worden bijgestuurd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om te onderzoeken op welke manier ook een keuzeopleidingsonderdeel over sociaal recht in het programma kan worden opgenomen. In het algemeen stimuleert ze de opleiding om het aanbod keuzeopleidingsonderdelen vanuit een duidelijke visie verder uit te bouwen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de internationale dimensie in het programma uit te bouwen, en om het werkveld te overtuigen van de meerwaarde van een internationale stage.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het algemeen is de commissie tevreden over de professionele gerichtheid van het programma. De samenwerking met de K.H.Kempen maakt het mogelijk dat gespecialiseerde docenten kunnen worden uitgewisseld, waardoor de gezamenlijke expertise groter is. Dat heeft ook economische voordelen, aangezien de beschikbare middelen optimaal kunnen worden ingezet. De opleiding geeft zelf aan dat een breder werkveld bereikt wordt, en dat men zo een helder beeld krijgt op regionale verschillen. De commissie vindt het positief dat de opleiding de samenwerking met de K.H.Kempen benut om zich nog meer open te stellen voor de actuele beroepspraktijk. Het is daarnaast een pluspunt dat enkele personeelsleden betrokken zijn bij de cel KHLim Quadri Gezondheidszorg, waarin initiatieven omtrent dienstverlening, onderzoek en permanente vorming worden gebundeld. Nieuwe ontwikkelingen in de sector kunnen ook in het programma worden opgenomen dankzij de gespecialiseerde docenten en het aanbod van een breed keuzepakket. De commissie vindt het een pluspunt dat de opleiding via de keuzeopleidingsonderdelen kan inspelen op maatschappelijke noden en evoluties, zoals de recente opmars van de psychiatrische thuiszorg. Ze stelde vast dat de opleiding al samenwerkt met enkele externe partners voor de invulling van de keuzeopleidingsonderdelen, waaronder het Vlaams Instituut voor Gezondheids promotie en Ziektepreventie (VIGeZ) en het Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy LUCAS. De commissie is echter ook van mening dat de methodische hulpverlening in het programma eerder gericht is op de verpleegkundige context en minder op het bredere veld dat sociale gezondheidszorg omvat. De studenten bevestigden dit. Zij vertelden ook dat het net moeilijk is om de koppeling tussen theorie en praktijk te leren maken, aangezien het systeemdenken voor hen nieuw is. De commissie vraagt in dat kader aan de opleiding om de studenten via het programma ook meer in contact te brengen met andere vormen van sociaal welzijnswerk in andere beroepsdomeinen. Daarnaast vindt de commissie de inhoud en het niveau van het opleidingsonderdeel Wetenschappen twijfelachtig. Dat opleidingsonderdeel volgen de studenten Sociale gezondheidszorg samen met de studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding Pediatrische gezondheidszorg. De invulling van het opleidingsonderdeel is volgens de commissie weinig samenhangend; Wetenschappen bevat topics als ethiek, management, communicatie, dataverwerking en wetenschappen. Qua niveau zijn voornamelijk de lessen en opdrachten rond dataverwerking niet aan de maat. Hoewel de studenten in de basisopleiding al een aantal onderzoeksvaardigheden hebben ontwikkeld, ontbreken daar voldoende mogelijkheden tot verdere kennis- en vaardigheidsontwikkeling voor de studenten. De commissie is wel positief over het verbredende karakter van de opleiding, dat zich uit in de dubbele focus op hulpverlening, en op management en leiderschap. Net zoals in de doelstellingen moet de opleiding er weliswaar voor oppletten dat de balans niet te zeer in de richting van zorgmanagement overhelt.

De studenten komen ook in aanraking met de beroepspraktijk via het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs, waarvoor ze enerzijds stage lopen, en anderzijds permanente vorming en

professionaliseringsdagen volgen. De commissie is tevreden over het doordachte stageconcept. Iedere student kiest een stageplaats die aansluit bij zijn of haar interessegebied. De student neemt zelf contact op met de organisatie om te solliciteren. Nadien informeert de opleidingscoördinator de verschillende stageplaatsen, voorlopig op individuele basis. In de toekomst plant de opleiding een overkoepelend contactmoment met alle stageplaatsen, om hen te brieven over de doelstellingen en de invulling van de stage. Belangrijk bij de selectie van een stageplaats is dat de student op verschillende niveaus van de organisatie in kwestie ervaring kan opdoen, aangezien de student in de eerste zeven weken stage loopt in het kader van de sociale hulpverlening (Klinisch onderwijs 1), en zich de laatste zeven weken richt op management en kwaliteitszorg (Klinisch onderwijs 2). De stagebegeleider vanuit de organisatie kan daarom iemand anders zijn in de eerste en tweede periode. De commissie vindt het positief dat de opleiding actief zoekt naar stageplaatsen waar de studenten zowel op basis- als op middenkaderniveau kunnen functioneren, en is van mening dat die invulling van de stage een meerwaarde betekent, waarmee de opleiding zich kan profileren. Ze maakte wel de opmerking dat de student op middenkaderniveau steeds de kans moet krijgen om zelf te werken, in plaats van de hele periode een begeleider op middenkaderniveau te volgen en te observeren. De commissie begreep immers uit de gesprekken met de studenten en de alumni dat dat in het verleden al weleens problemen had opgeleverd. De initiële vergadering met de student, de stagementor en de stagebegeleider kan daaraan gedeeltelijk tegemoetkomen, aangezien dan de stagedoelstellingen nog eens worden overlopen. Iedere student formuleert op dat moment een aantal persoonlijke leerdoelen. De opleiding hecht veel belang aan de zelfstandigheid en zelfreflectie van de student. Tijdens de stage is de student zelf verantwoordelijk voor het al dan niet invullen van een begeleidingsformulier, waarop hij feedback en opmerkingen kan noteren. De stagebegeleiding houdt ook in dat voor iedere stagiair per stageperiode een tussentijdse bespreking wordt voorzien. Dat is geen bepalende evaluatie, maar een moment om de persoonlijk geformuleerde leerdoelen eventueel bij te sturen. De commissie vindt het positief dat de studenten leren reflecteren over de eigen sterktes en zwaktes, maar vraagt de opleiding ook om er voldoende over te waken dat iedere student alle nagestreefde competenties bereikt. In dat kader vraagt ze ook om het verband met het competentieprofiel in de stagegids te expliciteren. In de stagegids krijgen de studenten vanuit een zeer praktisch perspectief informatie over de stage. De permanente vormingen geven studenten de kans om per stagedeel een tiental uren in te vullen met bijscholingsactiviteiten omtrent sociale thema's. De studenten kunnen bijvoorbeeld een aantal infoavonden van een ziekenfonds bijwonen. In hun vormingsportfolio houden de studenten een overzicht bij van de bijscholingen waaraan ze deelnamen. Indien gewenst kunnen de studenten via die vormingen ook eventuele tekorten wegwerken. Daarnaast komen studenten tijdens of na hun stageperiodes samen op de school voor een aantal professionaliseringsdagen. Tijdens die dagen bespreken de studenten in groep of individueel hun ervaringen. De commissie drukt haar goedkeuring uit over de permanente vormingen en de professionaliseringsactiviteiten, aangezien ze het rendement van de stage verhogen. De commissie bevestigt bovendien dat de kennisontwikkeling en de praktijk zo naadloos op elkaar aansluiten. Tevens is ze positief over de grote aandacht die aan stagebegeleiding wordt besteed.

Studenten maken in de context van hun stage ook een aantal stageopdrachten en een paper voor het opleidingsonderdeel IKZ en management. De stageopdrachten zijn gericht op de verkenning van de organisatie, de doelgroep, de gehanteerde methodes en zelfreflectie. Ze vormen een geïntegreerd geheel doorheen alle opleidingsonderdelen. Volgens de commissie weerspiegelen de stageopdrachten een concretisering van het bereikte niveau. Voor de paper IKZ en management bestuderen de studenten een aspect in de organisatie dat voor verbetering vatbaar is, en vervolgens formuleren ze een aantal aanbevelingen die de interne kwaliteitszorg van de organisatie ten goede kunnen komen. De commissie vindt de paper een goede manier om de studenten de kans te geven om rechtstreeks een verschil te maken in de beroepspraktijk. Maatschappelijke dienstverlening bestaat volgens de opleiding net uit dergelijke projecten waaraan studenten meewerken, hetzij in functie van hun bachelorproef, hetzij voor de paper IKZ.

De studenten Sociale gezondheidszorg maken daarnaast een bachelorproef. Die moet kunnen resulteren in een tijdschriftartikel dat zich baseert op een vooronderzoek en een literatuurstudie. Op basis daarvan formuleren de studenten een aantal knelpunten of aanbevelingen. De thema's van de bachelorproeven zijn sinds kort gerelateerd aan de stage, en worden gekozen in overleg met de student, de stageplaats en de stagecoördinator. De commissie wenst dat, gezien de praktijkrelevantie, als een sterk punt te beklemtonen en ze hoopt dat de opleiding blijft streven naar een geïntegreerde bachelorproef. De studenten worden voor de bachelorproef zowel begeleid door één of meer experts die inhoudelijk ondersteunen met hun knowhow (expertenconsultatie), als door een begeleider vanuit de opleiding, die het methodische proces bewaakt en advies geeft. De student zoekt zelf een begeleidende expert, die hij/zij minstens drie keer moet consulteren. De commissie staat achter het concept van een tijdschriftartikel, maar merkt op dat de opleiding de lat niet hoog genoeg legt om de vooropgestelde competenties te bereiken. De tijdschriftartikels zouden immers in theorie publiceerbaar moeten zijn in een relevant vakblad. De commissie vindt daarvoor de inhoudelijke meerwaarde van de artikels echter niet groot genoeg, mede door de beperkte omvang ervan (een tiental pagina's). Tijdens de gesprekken bleek ook dat de alumni de grote tijdsinvestering niet in verhouding vinden tot de eerder beperkte leerwinst en het gewicht dat aan de bachelorproef wordt gegeven. Het is volgens de commissie ten slotte positief dat de opleiding gebruikmaakt van een schrijfwijzer voor de bachelorproef, zodat de studenten over een duidelijke en uitgebreide leidraad beschikken.

Wat het cursusmateriaal betreft, vindt de commissie dat de samenhang verbeterd kan worden, aangezien ze veel overlappingen terugvond. Bovendien vindt ze er de verbreding en de verdieping zoals die in de doelstellingen nagestreefd worden, niet in terug. De actualiteit ervan is bovendien niet altijd aan de maat; de commissie stelde vast dat de gebruikte artikels van het opleidingsonderdeel Wetenschappen in een aantal gevallen al meer dan tien jaar oud zijn, in een sector die toch snel evolueert. De studenten traden dat bij, en vonden globaal de kwaliteit van de cursussen matig. Zij gaven aan dat studiemateriaal niet altijd op tijd wordt geleverd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de invulling van het opleidingsonderdeel Wetenschappen te herbekijken. Met name voor de topic rond dataverwerking en onderzoeksvaardigheden is het noodzakelijk dat het niveau ervan wordt verhoogd.
- Het niveau en de actualiteit van bepaalde cursussen dienen te worden verbeterd.
- De commissie vraagt de opleiding om de vakinhoudelijke meerwaarde van het tijdschriftartikel, dat het eindresultaat van de bachelorproef vormt, te verhogen. In dat kader raadt ze de opleiding ook aan om te onderzoeken of de omvang van het artikel kan worden uitgebreid.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden over het evenwicht en de logica die ze terugvindt in het programma van Sociale gezondheidszorg. Het geheel is doordacht en biedt zowel theorie- als praktijkelementen aan, die voldoende met elkaar kunnen integreren dankzij de opbouw van het curriculum. In het modeltraject heeft de opleiding ervoor gekozen om de verplichte theoretische opleidings-

onderdelen in het eerste semester onder te brengen en het keuzepakket in het tweede semester. Dat garandeert volgens de commissie een grote verticale coherentie, aangezien de verplichte vakken het verbredende karakter van de opleiding waarmaken, terwijl de specialisatie in de twee keuzevakken een zekere vorm van verdieping aanbiedt, waarbij de studenten al kunnen gebruikmaken van de kennis die ze opdeden in het eerste semester. Bovendien vraagt de opleiding haar studenten om hun keuzeopleidingsonderdelen te motiveren, omdat ze ernaar streeft dat minstens één van de gekozen opleidingsonderdelen aansluit bij het stagetraject dat de student zal volgen. Ook de bachelorproef wordt sinds kort gekoppeld aan de stage. Dankzij die verbanden creëert het programma een horizontale samenhang en een integratie tussen theorie en praktijk. De commissie vindt daarnaast ook de opdeling in twee opleidingsonderdelen Klinisch onderwijs een sterk punt. Inhoudelijk kan de opleiding garanderen dat de studenten zowel op het vlak van methodische hulpverlening als voor management en leiderschap ervaring opdoen. Dat de beide stages zich op dezelfde stageplaats afspelen, heeft dan weer het voordeel dat de studenten een breder overzicht krijgen over het functioneren van de organisatie. Studenten zijn tevreden over de aanpak, en gaven tijdens de gesprekken mee dat ze het waarderen dat de opleiding goed vooruitblijkt, en dat ze de uurroosters en stageplanning al vroeg in het academiejaar verspreidt.

De commissie wil de opleiding echter ook waarschuwen voor de overlappings die er nog steeds zijn tussen de opleidingsonderdelen. Dat blijkt volgens haar ook uit de inhoud van het cursusmateriaal, die ze met name voor het opleidingsonderdeel Wetenschappen erg onsamenhangend vond. Het opleidingsonderdeel wordt inhoudelijk zeer breed ingevuld, en de naam dekt niet volledig de lading. In de praktijk hanteren de verschillende betrokkenen overigens de benaming 'Verpleegkundige wetenschappen'. Bovendien vond de commissie ook enkele overlappings terug met andere opleidingsonderdelen. Zo constateerde de commissie dat ethische dilemma's besproken werden in bepaalde keuzeopleidingsonderdelen, maar dat ethiek eveneens een les onderdeel vormt van Wetenschappen. Ze vraagt de opleiding te onderzoeken op welke manier ze de samenhang en de transparantie in dat opleidingsonderdeel kan verbeteren. Volgens de opleiding en de alumni is er al verbetering gebracht in de samenhang van de cursussen, en zijn meerdere overlappings ondertussen weggewerkt. Studenten worden bevraagd over de samenhang, waardoor eventuele problemen redelijk snel kunnen worden gesignaleerd. De commissie begreep ook dat de opleiding ondertussen per opleidingsonderdeel een verantwoordelijke heeft aangewezen, die waakt over de samenhang en de afstemming tussen opleidingsonderdelen of leselementen. De verschillende opleidingsonderdeelverantwoordelijken komen systematisch samen voor overleg. Daarnaast is ook het overleg met de K.H.Kempen en tussen de verschillende hogescholen van de Associatie KU Leuven de laatste jaren geformaliseerd, wat de commissie positief stemt. De commissie drukt daarom haar vertrouwen uit in het verbeteringsproces dat de opleiding doormaakt, en ze motiveert de opleiding om te blijven waken over overlappings.

De commissie heeft ten slotte vastgesteld dat de opleiding haar programma op een studentgerichte manier heeft uitgebouwd en daarmee recht doet aan de flexibilisering van het hoger onderwijs. Het programma is immers zo gestructureerd dat men de verschillende opleidingsonderdelen kan spreiden over meerdere jaren. Dat is voornamelijk voor werkstudenten een groot voordeel. De opleiding stelde wel de voorwaarde op dat alle opleidingsonderdelen binnen de vijf jaren moeten worden behaald om te kunnen slagen. Individuele leertrajecten worden steeds opgesteld in overleg met de opleidingscoördinator, die de volgtijdelijkheid bewaakt. Voor het opleidingsonderdeel Wetenschappen is bepaald dat het opleidingsonderdeel enkel kan worden opgenomen in het academiejaar dat de student ook Klinisch onderwijs 2 heeft opgenomen, of wanneer de student het opleidingsonderdeel combineert met een tewerkstelling. Ook de bachelorproef kan pas gemaakt worden wanneer de student ondertussen Klinisch onderwijs 2 volgt, daarvoor al een credit behaald heeft of al tewerkgesteld is. Daarnaast kan Klinisch onderwijs 1 slechts worden aangevat wanneer de student minimaal 50 procent van het verplichte theoretische pakket heeft

voltooid. Klinisch onderwijs 2 kan pas opgenomen worden in het traject nadat de student de verplichte theoretische opleidingsonderdelen en het opleidingsonderdeel Klinisch onderwijs 1 heeft afgewerkt. De commissie is van mening dat de volgtijdelijkheid relevant is, en ze drukt ook haar goedkeuring uit voor de concrete opbouw van het programma die, ondanks de volgtijdelijkheid, toch toelaat om flexibele leertrajecten op te stellen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie wil de opleiding stimuleren om blijvend te waken over de samenhang van het programma, en om de overlappingsen tussen en in de opleidingsonderdelen van Sociale gezondheidszorg nog meer in te perken, ook in het cursusmateriaal.
- De commissie raadt de opleiding aan om de interne samenhang en de benaming van het opleidingsonderdeel Wetenschappen (“Verpleegkundige wetenschappen”) te verbeteren.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand van een bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professioneel gerichte bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding inspanningen levert om de studietijd te toetsen en de studeerbaarheid van het programma op te volgen. Hoewel de resultaten nog niet ideaal zijn, merkt de commissie dat de intentie om te evolueren en te veranderen al tot verbetering heeft geleid. Er wordt een vierjarige cyclus aangehouden om de studietijd te meten. De studietijdmetingen binnen Sociale gezondheidszorg werden uitgevoerd via de webapplicatie Metis. De opleiding trekt echter het concrete nut van de tijdmetinginstrumenten in het algemeen in

twijfel, aangezien de resultaten niet aangeven waarom de gemeten tijd te hoog of te laag ligt. Daarom maakt ze sinds enkele jaren ook gebruik van vakspecifieke bevestigingen en formele gesprekken met de studenten, die beter aangeven waar het probleem zich situeert. De opleidingsonderdeelverantwoordelijken bespreken de verbeteringspunten, eventueel individueel met docenten.

In 2008–2009 waren de resultaten van de tijdmeting voor een groot deel van de opleidingsonderdelen afwijkend van de normatieve studietijd. De opleiding maakt een onderscheid tussen afwijkingen die zich in het waarschuwingsgebied bevinden (minder dan vijf uur verschil per studiepunten) en problematische afwijkingen (meer dan vijf uur verschil per studiepunten). De resultaten gaven aan dat enkel Wetenschappen aan de norm voldeed. Daarnaast scoorden vier opleidingsonderdelen te laag ten opzichte van de begrote studietijd, al vielen ze binnen het waarschuwingsgebied, en vier opleidingsonderdelen noteerden een problematisch lage studietijd: Gezondheids promotie, Psychosociale begeleidingskaders, Psychosociale rehabilitatie en Jeugdgezondheidszorg. De opleiding voerde vervolgens een aantal aanpassingen uit, zodat voor die opleidingsonderdelen extra projecten, opdrachten, trainingen en werkveldbezoeken in het programma werden opgenomen. Ook voor de opleidingsonderdelen in de waarschuwingszone werden de invulling en het aantal studiepunten opnieuw bekeken en geoptimaliseerd. Omdat aan die eerste meting slechts 13 van de 25 studenten deelnamen, was de betrouwbaarheid van de resultaten te laag. Daarom deed de opleiding een nieuwe meting, waar 12 van de 13 studenten op reageerden. Enkel Psychosociale rehabilitatie werd toen nog als problematisch aangeduid, wegens een te lage studietijd. De commissie vraagt de opleiding daarin verandering te brengen. De meeste opleidingsonderdelen zaten in het waarschuwingsgebied, waarbij de cijfers voor Wetenschappen, Gezondheids promotie en Psychosociale begeleidingskaders plots een te hoog gemeten studietijd aangaven. Binnen Wetenschappen zijn er overigens markante verschillen tussen de verschillende deelopleidingsonderdelen die daaronder vallen. De alumni bevestigden de resultaten tijdens de gesprekken. Zij signaleerden onder meer dat toen een aantal relatief zware opleidingsonderdelen samenviel. De opleiding heeft daar echter naar geluisterd en bracht onder tussen meer spreiding in het programma aan. De commissie heeft ook begrepen dat de studenten binnen het opleidingsonderdeel Psychosociale begeleidingskaders nu inspraak hebben in het vastleggen van data voor papers en opdrachten. In het verleden vielen die data vaak in drukke periodes; men probeert dat nu beter te spreiden. Ook voor Wetenschappen heeft de opleiding de verdeling van de studiebelasting in de mate van het mogelijke herbekeken en aangepast in de mate van het mogelijke. Er zijn ondertussen extra intervisiesessies en voor de lesonderdelen Management en Integrale kwaliteitszorg heeft men die gespreid over de beide semesters. De commissie vindt het positief dat de opleiding de opmerkingen van de studenten serieus heeft genomen en dat daardoor al enkele verbeteringsacties werden doorgevoerd. Ze stimuleert de opleiding om te blijven zoeken naar een evenwicht in de studiebelasting. Volgens de studenten vraagt de opleiding momenteel nog steeds veel organisatie, zeker in combinatie met een job. Maar ze benadrukten dat zij de werkdruk haalbaar vinden. Bovendien constateerde de commissie dat de opleiding voldoende rekening houdt met de specifieke situatie van de werkstudenten. Er wordt bijvoorbeeld op gelet dat de verplaatsingen beperkt blijven en dat er niet te veel springuren in de uurroosters zitten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de gemeten studietijd van het opleidingsonderdeel Psychosociale rehabilitatie dichter te laten aansluiten bij de begrote studietijd, zodat het opleidingsonderdeel uit de problematische zone komt.
- De commissie vraagt blijvende aandacht voor en opvolging van de verschillen tussen de gemeten en de begrote studietijd.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het didactische concept van de opleiding Sociale gezondheidszorg vertrekt vanuit de sociaal-constructivistische visie op leren: om een maximaal leereffect te bereiken bij haar studenten, hecht de opleiding veel belang aan interactiviteit tussen studenten onderling, en tussen studenten en docenten of stagebegeleiders. De uitwisseling van inzichten en ervaringen, in combinatie met praktijkgerichtheid en reflectieopdrachten in het programma, garanderen volgens de opleiding dat de studenten alle competenties kunnen ontwikkelen. De bachelor-na-bacheloropleiding verwacht evenzeer een grote zelfstandigheid bij de studenten. Gezien zij al een basisopleiding genoten, worden zij minder gestuurd bij individueel werk. De commissie apprecieert het dat de opleiding een dergelijk uitgesproken didactisch concept heeft en dat ook vertaalt naar het programma. De commissie stelde immers vast dat de didactische vormgeving afgestemd is op de opleidingsonderdelen. Er wordt voldoende afgewisseld tussen een brede variatie aan werkvormen. Naast hoorcolleges bevat de opleiding stages, stageopdrachten, zelfstudieopdrachten, groepswork bij projecten, communicatietrainingen, werkbezoeken, intervisies en supervisies. Voor het opleidingsonderdeel Psychosociale begeleidingskaders wil de opleiding vanaf het academiejaar 2012–2013 starten met simulatiecliënten. Men maakt al gebruik van beeldopnames voor bepaalde opdrachten. De commissie vindt het positief dat de lessen afgewisseld worden met de twee stages. Ze vernam van de studenten dat ze de nadruk op praktijk en casuïstiek waarderen. De commissie is ervan overtuigd dat de vormgeving van het programma voldoende is afgestemd op het programma.

Ze vraagt echter ook om de leerdoelen explicieter aan de studenten mee te delen. Zij krijgen de informatie daarover gebundeld in de studiegids, maar de commissie vond niet overal de koppeling naar de competenties terug in de cursussen. Wat de kwaliteit van het cursusmateriaal betreft, wil de commissie – naast de opmerkingen omtrent samenhang, verdieping en actualiteit, die al onder facet 2.3 ter sprake kwamen – aangeven dat sommige cursussen meer overzicht kunnen gebruiken: meer eenvormigheid in de inhoudsopgaves en in het correct refereren, zou wenselijk zijn. De commissie vindt het in dat kader belangrijk dat de opleiding een formele structuur uitwerkt voor een kritische opvolging van de inhoud en de didactische kwaliteit van de verschillende cursussen. Ze is van mening dat dit voorlopig nog te zeer de eigen verantwoordelijkheid van de docenten is. De matige kwaliteit van het cursusmateriaal is voor de commissie van doorslaggevend belang, aangezien zij dit als een elementair gegeven beschouwt voor de kwaliteit van een opleiding.

De commissie heeft eveneens vastgesteld dat zowel de studenten als docenten de elektronische leeromgeving Toledo actief en frequent gebruiken. De structuur ervan is duidelijk en toegankelijk. De commissie vond er verschillende opleidings- of studentgerelateerde documenten op terug. Per opleidingsonderdeel zijn er studiefiches met uitleg over de doelstellingen, de evaluatie en de inhoud ervan. Docenten hebben ook toegang tot intranet, waarop veel informatie terug te vinden is. Intranet werd echter minder actief gebruikt, zo begreep de commissie, aangezien docenten onderling ook al via Toledo en e-mail communiceren.

De opleiding werkt sinds kort aan een initiatief rond afstandsleren met videoconferencing, onder andere in het kader van internationalisering. Maar ook om de verplaatsingen tussen de locaties te beperken, test de opleiding momenteel een e-working-programma. Blended learning vergt een uitbreiding van de technische capaciteit. Zodra die aanwezig is in de beide partnerhogescholen, zou het geheel of gedeeltelijk afstandsleren kunnen worden geïmplementeerd. De commissie moedigt het initiatief aan en is benieuwd naar de toekomstige ervaringen met de toepassing ervan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de leerdoelen expliciet in het cursusmateriaal op te nemen, zodat de koppeling naar het competentieprofiel per opleidingsonderdeel transparant is.
- De commissie beveelt de opleiding aan een meer systematische kwaliteitscontrole van het cursusmateriaal op te starten.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie drukt haar goedkeuring uit over het toetsbeleid in de opleiding Sociale gezondheidszorg. Voor de theoretische opleidingsonderdelen zijn drie examenperiodes voorzien: na elk semester en aan het einde van de zomervakantie. De examenroosters worden steeds opgesteld in overleg met de K.H.Kempfen. In de Associatie KU Leuven hanteert men hetzelfde onderwijs- en examenreglement (OER), waarin gemeenschappelijke afspraken zijn opgenomen. De examenplanning wordt in elke hogeschool zes weken voor de start van de examens gecommuniceerd aan de studenten. Op vraag van de studenten bestaat de mogelijkheid tot bijsturing, op voorwaarde van een gegronde motivering. De commissie merkt dat het toetsbeleid effectief leidt tot kwalitatieve evaluaties.

Sinds 2011–2012 maakt de opleiding gebruik van een toetsmatrix waarin de te toetsen competenties aan de opleidingsonderdelen zijn gekoppeld. De commissie is lovend over het bestaan van de toetsmatrix, en drukt de hoop uit dat de opleiding de matrix ook daadwerkelijk als instrument zal hanteren. De opleiding heeft daarnaast ook een toetsplan, waarin aan de opleidingsonderdelen een aantal toetsvormen wordt toegekend. Daaruit kon de commissie concluderen dat zowel formatief als summatief wordt geëvalueerd. De competentiegerichtheid van het evaluatiebeleid valt haar positief op.

De commissie kon vaststellen dat er veel variatie in de evaluatievormen zit en dat die in hoge mate competentiegericht zijn. De opleiding streeft in hoge mate de integratie van theorie in praktijk na. Er werd afgewisseld tussen theorie-, toepassings- en casusvragen. De commissie stelde ook vast dat de opleiding veel gebruikmaakt van papers en opdrachten om de studenten te evalueren. Ze vindt dat ten opzichte van de examens een goede afwisseling, die de kritische ingesteldheid van de studenten stimuleert. Enkel voor het onderdeel 'wetenschappelijk onderzoek' binnen Wetenschappen maakte de commissie de kanttekening dat het niveau van de vragen te gemakkelijk is. Ze raadt de opleiding aan om daarin verandering te brengen. Een aantal oplei-

dingsonderdelen koppelt een gedeelte van de evaluatie aan een opdracht op de stageplaats. Aan de hand van een casus wordt zo theorie geïmplementeerd in de stage. Studenten worden geacht zelfstandig te zijn, maar ze kunnen voor opdrachten en papers voor een aantal opleidingsonderdelen bij de vakdocent in kwestie een tussentijdse bespreking aanvragen. Over de professionaliseringsactiviteiten die de studenten volgen, noteren ze hun ervaringen in hun vormingsportfolio. De ruime aandacht voor reflectie, intervisie en supervisie draagt de goedkeuring van de commissie weg, aangezien dat getuigt van een procesgerichte evaluatie. De docenten gaven aan dat ze het gebruik van peer- en selfassessment een meerwaarde vinden voor de competentieontwikkeling van de student.

De eindevaluatie van de stage wordt in overleg met de student, de stagementor en de stagebegeleider opgemaakt. Daarbij wordt rekening gehouden met het gesprek aan het einde van de stage, maar ook met de evaluatie van de professionaliseringsactiviteiten. De student bereidt zich voor op de eindevaluatie door de feedback en de adviezen van tussentijdse besprekingen met de stagementor en de stagebegeleider op te volgen. Hij schrijft ook een evaluatieverslag, waarin hij aanduidt of hij voor de verschillende competenties apart al dan niet een voldoende haalt. Sterke of zwakke punten moeten worden gemotiveerd. Tijdens de eindevaluatie bespreekt de stagebegeleider ook de stageopdrachten en de integratie van kennis en praktijk met de studenten. De stagebegeleider geeft iedere student dan op basis van een vierpuntschaal een oordeel per competentie, wat leidt tot een definitief cijfer op 20. Studenten zijn op de hoogte van de evaluatieprocedure via het evaluatiedocument waarin de criteria zijn opgenomen. Zowel de stagementor, de student als de stagebegeleider ondertekent het evaluatieformulier. De commissie is van mening dat die aanpak de student de kans geeft om zijn groeiproces te tonen en verder te ontwikkelen. De studenten merkten tijdens de gesprekken bovendien op dat de stagebegeleider de studenten steunt en de stageplaats steeds goed wijst op haar verplichtingen ten opzichte van de student. De studenten ervaren de verschillende besprekingen als positief, aangezien ze vanuit een constructief perspectief verlopen en gericht zijn op de evolutie van de studenten.

De commissie constateerde dat er een duidelijke procedure bestaat voor de evaluatie van de bachelorproeven. De studenten moeten het tijdschriftartikel dat ze geschreven hebben, presenteren en verdedigen voor een jury. De jury bestaat uit een voorzitter, de begeleider, een interne en een externe lezer, die op voorhand het definitieve artikel hebben gelezen. Enkel de interne en externe lezer evalueren de bachelorproef inhoudelijk en vormelijk, net zoals de presentatie. De opleidingscoördinator of de opleidingsverantwoordelijke van de bachelorproef geeft een definitieve quotering. De commissie vindt de evaluatie duidelijk uitgebouwd, maar ook erg procesgericht. Ze maakt de kanttekening dat ook het eindproduct in de toekomst strenger moet worden beoordeeld (zie ook *facet 6.1*). Het is volgens de commissie echter een sterk punt dat men voor bachelorproeven werkt met een wisselende ploeg van externe lezers.

In het algemeen verloopt de toetsing in de opleidingen bovendien transparant: zowel voor de stage als voor de bachelorproef heeft de opleiding bundels uitgewerkt waarin de doelstellingen en de evaluatie concreet worden toegelicht. Daarnaast worden de studenten op voorhand ingelicht over de manier van evalueren, en kunnen ze voorbeeldexamens terugvinden in het examenprotocol dat de opleiding per opleidingsonderdeel heeft ontwikkeld. Naast een voorbeeldexamen kunnen de studenten daarin ook terugvinden hoe de quotering is verdeeld. Dat garandeert een maximale transparantie, wat de goedkeuring van de commissie wegdraagt. In het examenprotocol kunnen studenten overigens ook zien welke evaluatievorm bij wel opleidingsonderdeel of deelopleidingsonderdeel wordt gehanteerd. Bij papers of casusopdrachten worden de vormelijke vereisten en de deadline duidelijk gecommuniceerd. De commissie vindt het positief dat de opleidingscoördinator dergelijke afspraken omtrent inleverdata bovendien bijhoudt in functie van de studiebelasting. Studenten zijn tevreden over de transparantie, hoewel ze tijdens de gesprekken

ook aangaven dat ze nog iets meer feedback wensten na examens en papers. Er is een ombudspersoon, bij wie de studenten eventueel terecht kunnen. Wanneer er problemen zijn omtrent evaluaties, kunnen studenten dat aan de ombudspersoon aangeven. De manier van evalueren wordt ten slotte ook bevraagd in de perceptiemetingen per opleidingsonderdeel. Op basis van die perceptiemetingen zijn in het verleden al aanpassingen gebeurd op het vlak van de evaluatievorm.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het raadzaam om de moeilijkheidsgraad van het examen ‘Wetenschappelijk onderzoek’ te verhogen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Tot 2007–2008 liet de opleiding Sociale gezondheidszorg enkel studenten toe met een bachelor-diploma Verpleegkunde of Vroedkunde. Momenteel zijn alle studenten met een bachelor- of masterdiploma in de gezondheids- en welzijnszorg welkom. De opleiding geeft aan dat die wijziging een grote impact heeft op de effectieve studenteninstroom. Ze heeft sindsdien ook studenten ingeschreven met onder andere de diploma's Ergotherapie, Maatschappelijk werk, Toegepaste psychologie en Orthopedagogie.

De commissie vindt het positief dat de opleiding zich openstelt voor een diverse instroom, maar waarschuwt de opleiding ook voor het verschil in startcompetenties van studenten uit verschillende vooropleidingen. De achtergrondgegevens van de instromende studenten worden niet systematisch bijgehouden of geanalyseerd. De commissie vindt het raadzaam om daar wel gebruik van te maken, om een beeld te krijgen van de verschillen in het instroomprofiel. Andersom benadrukt de commissie ook dat de opleiding Sociale gezondheidszorg duidelijk de inhoud van het programma moet communiceren aan potentiële studenten. Er moet volgens de commissie explicieter aangegeven worden dat het ook gaat om een managementgerichte opleiding, waarin veel aandacht gaat naar systeembenadering. De naam van de opleiding, Sociale gezondheidszorg, laat dat volgens de commissie niet helemaal blijken. Zoals vermeld waarschuwt de commissie ervoor dat de balans tegelijk ook weer niet te sterk mag overhellen naar de managementelementen in de opleiding.

Met alle inschrijvende studenten wordt een intakegesprek gehouden. Daarin krijgen ze informatie over de opleiding, de EVK's en de mogelijkheid om een individueel leertraject op te stellen.

Werkstudenten krijgen advies en ondersteuning in het opstellen van een traject op maat. Indien nodig kunnen studenten ook doorverwezen worden naar de dienst Studentenvoorzieningen, Stuvor, om informatie te verkrijgen over financiële of andere ondersteuning. Bij eventuele kenniskortingen kunnen ze die inhalen via de permanente vormingen in het programma. Studenten kiezen regelmatig voor de vormingen over sociale zekerheid en de OCMW-wetgeving. Het is ook mogelijk dat studenten een lespakket uit de reguliere opleiding Verpleegkunde met afstudeerrichting Sociale verpleegkunde volgen. Die informatie krijgen kandidaten ook tijdens het intakegesprek. De commissie staat achter de organisatie van de intakegesprekken.

In het algemeen kon de commissie vaststellen dat vrijstellingen voor EVK's niet frequent worden toegekend. EVK's kunnen via een gemotiveerde brief met alle bewijsstukken worden aangevraagd. De opleidingscoördinator reageert daarop binnen de drie weken en plant vervolgens een gesprek met de student om een traject op te stellen. Een EVC aanvragen is momenteel niet mogelijk, hoewel de opleiding aangeeft te willen onderzoeken of dat in de toekomst wel kan. Studenten met een masterdiploma kunnen echter een vrijstelling krijgen voor het opleidingsonderdeel Verpleegkundige wetenschappen en voor de scriptie. De vrijstelling voor de scriptie geldt ook voor studenten met een ander bachelor-na-bachelordiploma. Vrijstellingen worden ten slotte ook toegekend wanneer de student al in het bezit is van een creditbewijs voor een opleidingsonderdeel. De commissie merkt op dat de regelgeving daaromtrent nog meer en helderder gecommuniceerd zou moeten worden aan de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de instroomprofielen en de verschillen daartussen in kaart te brengen.
- De commissie vraagt om de informatie over EVK's en andere vrijstellingen nog duidelijker te verspreiden aan de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie ontmoette tijdens het visitatiebezoek een gemotiveerd personeelsteam dat zich inzet voor de opleiding, en dat zich toegankelijk opstelt ten opzichte van de studenten. De studenten waarderen de nabijheid van de docenten. Dat maakt dat men veel beter de vinger aan de pols kan houden bij eventuele problemen, en waar nodig snel kan bijsturen. De opleiding bestaat uit een opleidingsverantwoordelijke, een kern van vast personeel en een aantal gastdocenten en -sprekers. De opleidingsverantwoordelijke geeft ook zelf les. De commissie apprecieert dat, aangezien de opleidingsverantwoordelijke op die manier een grotere voeling heeft met de studenten.

De commissie begreep dat het personeelsbeleid van de opleiding aangestuurd wordt vanuit het departement en het centrale beleid van de Katholieke Hogeschool Limburg. Personeelsleden zijn op de beide niveaus vertegenwoordigd in het departementale onderhandelingscomité (DOC) en het hogeschoolonderhandelingscomité (HOC). In de bachelor-na-bacheloropleiding organiseert men bovendien tweemaaljaarlijks een algemeen docentenoverleg, waarop al het onderwijzende personeel is uitgenodigd. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat wordt geluisterd naar eventuele verzuchtingen en dat dat leidt tot initiatieven.

Bij de aanwerving van nieuwe personeelsleden wordt volgens de opleiding enerzijds gelet op vakinhoudelijke competenties en expertise, en anderzijds op de didactische deskundigheid. Vanuit het departement streeft men bovendien naar een personeelsteam waarin twee derde van de leden academisch geschoold is. De commissie waardeert het dat nieuwe collega's worden uitgenodigd op twee informatievergaderingen en een meter of peter toegewezen krijgen om hen wegwijs te maken in de school en de bachelor-na-bacheloropleiding.

Ieder personeelslid ontvangt jaarlijks een taakbelastingfiche, waarin zowel onderwijstaken als organisatorische en administratieve opdrachten worden opgenomen. Bovendien worden ook bijscholing en navorming opgenomen in de taakbelasting: een aantal uren (10 procent) wordt forfaitair ingezet op professionalisering, hetzij didactisch, hetzij in het kader van sociale gezondheidszorg. De docenten gaven tijdens de gesprekken aan dat daarvoor voldoende budget wordt vrijgemaakt. De professionalisering wordt opgevolgd tijdens de functioneringsgesprekken. De commissie vindt dat positief, maar merkt ook op dat de bijscholingen vrijblijvend zijn en dat de concrete invulling van die uren te zeer de eigen verantwoordelijkheid van de individuele docent blijft. Ze vraagt om vanuit de opleiding didactische bijscholingen aan te bieden.

De prestaties en het welbevinden van de personeelsleden worden opgevolgd aan de hand van jaarlijkse functioneringsgesprekken en vijfjaarlijkse evaluatiegesprekken. Voor nieuwe personeelsleden volgt na het eerste jaar een evaluatiegesprek. De evaluatie baseert zich zowel op de bevindingen van de leidinggevende en het personeelslid zelf, als op de beoordelingen van studenten en collega's. Op die manier is een brede en objectieve evaluatie gegarandeerd. De nadruk ligt

steeds op het permanente proces waarin een personeelslid zich bevindt. Vanuit de hogeschool hanteert men het 'Systeem voor Waardering en Ontwikkeling Personeel' (SWOP). De commissie drukt haar goedkeuring uit voor de duidelijke visie en de focus op ontwikkeling vanuit het personeelsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om een aanbod didactische bijscholing en navorming te voorzien, zodat de professionalisering van het personeel niet alleen vanuit individuele initiatieven van docenten voortkomt.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de professionele gerichtheid van de docenten en gastdocenten hoog ligt, en dat de opleiding bewust investeert in een gevarieerd en gespecialiseerd team. Relevante beroepservaring en het opleidingsniveau worden in acht genomen bij het aanwerven van nieuwe personeelsleden. De commissie concludeert daaruit dat het gespecialiseerde personeelsteam het resultaat is van een zeer degelijke selectieprocedure, waarbij gekeken wordt naar het kunnen aanbieden van zowel expertise als een vlotte samenwerking en kwalitatief onderwijs. Daarbij vraagt de commissie dat de opleiding er toch op let dat ze mensen met een niet-verpleegkundig of -medisch diploma blijft aantrekken. De gastsprekers komen uit verschillende achtergronden, en zijn vaak experts in een subspecialisatie van de sociale gezondheidszorg. Het inschakelen van gastdocenten en -sprekers is volgens de commissie een meerwaarde, aangezien het op die manier mogelijk is om de zeer snel wijzigende wetgeving in de opleiding te integreren. Ze bevestigt dat het werken met gastdocenten en -sprekers een garantie biedt om op de hoogte te blijven van actuele evoluties in de sociale sector. Tijdens de lessen komen de studenten aan de hand van reële casussen en praktijkvoorbeelden regelmatig in contact met de effectieve beroepspraktijk. De commissie begreep uit de gesprekken met de studenten dat zij erg tevreden zijn over de expertise van hun docenten.

De vakspecialistische professionalisering is net zoals de didactische bijscholing opgenomen in de taakfiche van ieder personeelslid. Ook hier blijft de professionalisering een individuele verantwoordelijkheid. De opleiding merkt wel op dat de meeste personeelsleden op de hoogte zijn van actuele ontwikkelingen, gezien hun werkervaring in de sector. Dat is volgens de opleiding net een van de redenen waarom ze met gastdocenten en -sprekers werkt. De commissie juicht dat toe. Ze constateerde dat veel docenten zich uit eigen interesse bijscholen en deelnemen aan congressen of symposia. Wie dat wenst, kan zich opgeven voor een werkveldstage. De commissie vindt dat een zeer sterk punt, op voorwaarde dat de werkveldstage inhoudelijk nuttig wordt ingevuld. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding openstaat voor voorstellen in verband met vakinhoudelijke bijscholingen.

De commissie merkt daarnaast op dat de internationale deskundigheid van het personeel nog voor verbetering vatbaar is. Gezien de meeste docenten hun onderwijsopdracht combineren met een andere job in de sector, is het voor velen praktisch onhaalbaar om aan een buitenlands project of een internationale uitwisseling mee te werken. De opleiding geeft wel aan dat de internationale contacten van de docenten bewust werden uitgebreid. De verantwoordelijke voor de bachelor-na-bacheloropleidingen Gezondheidszorg woonde in 2011 de EUCEN-conferentie omtrent levenslang leren in Italië bij. Die persoon woonde ook de inleefreis bij van de studenten uit de basisopleidingen Vroedkunde en Verpleegkunde in Tanzania, mede met het doel om te bestuderen hoe het Noord-Zuidproject kan ingezet worden voor de bachelor-na-bacheloropleidingen. Er wordt ook overlegd met het Universitair Medisch Centrum in Maastricht en met de bachelor-na-bacheloropleiding Noord-Zuid aan de KHLeuven. Een docent van de opleiding Sociale gezondheidszorg werkt overigens mee aan het Europese project euPrevent, dat de levenskwaliteit preventief wil verbeteren door grensoverschrijdende samenwerking. De commissie ondersteunt dergelijke samenwerkingsinitiatieven, en stimuleert de opleiding om het personeel meer te betrekken bij internationale projecten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het wenselijk om de internationale inzichten van de docenten te verruimen, en vraagt daarom om de docenten meer te motiveren deel te nemen aan internationale stages, congressen of projecten.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding Sociale gezondheidszorg een personeelsbestand heeft van in totaal één voltijdse equivalent (VTE). Dat omvat zowel onderwijzend als administratief en technisch personeel. Er zijn drie medewerkers als ATP aangesteld. Het onderwijzende personeel bestaat vervolgens uit zes lectoren (0,44 VTE), één praktijklector (0,29 VTE), 19 gastsprekers (0,083 VTE) en twee gastprofessoren (0,10 VTE). Concreet worden zij ingeschakeld voor lesopdrachten, stagebegeleiding, selecteren van stageplaatsen, opvolging per opleidingsonderdeel, coördinatie binnen de opleiding, en de opvolging en begeleiding van de bachelorproef. De gastsprekers staan in voor een aantal lessen binnen Sociale rehabilitatie, Kinderpsychiatrie en Jeugdgezondheidszorg. De commissie heeft uit de gesprekken begrepen dat de werkdruk hoog is, maar dat die gedeeltelijk door de grote motivatie van het personeel kan worden opgevangen. Bovendien houden de opleidingscoördinator en het departementshoofd op dat vlak een vinger aan de pols. Toch vraagt de commissie om de haalbaarheid van een dergelijk hoge werkdruk te blijven opvolgen. Ze vindt de centrale rol van de opleidingscoördinator een pluspunt. De commissie is echter ook van mening dat deze sleutelrol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden, dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen.

Aangezien de studentenaantallen doorheen de jaren erg wisselend zijn, kan de opleiding op langere termijn nooit inschatten welke personeelsbezetting zij nodig heeft of welke taakbelasting zij de personeelsleden kan garanderen. De lectoren en praktijklectoren zijn allemaal vast

aangesteld, maar zijn niet voltijds betrokken in de opleiding Sociale gezondheidszorg. Zij hebben soms nog andere taken in het departement. De opleiding geeft aan dat de optie bestaat om personeel en expertise uit te wisselen met de K.H.Kempen. De commissie is van mening dat de toegenomen samenwerking voor de beide hogescholen inderdaad een voordeel is, waarvan ze hoopt dat de opleidingen de mogelijkheden maximaal benutten.

De vaste personeelsleden zijn doorgaans dertigers, veertigers of vijftigers. Er is een personeelslid jonger dan dertig en een personeelslid ouder dan zestig. Binnen het onderwijzende personeel zijn de vrouwen in de meerderheid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de haalbaarheid van de hoge werkdruk voor het personeel en de opleidingscoördinator meer op te volgen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **[voldoende](#)**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de infrastructuur en de materiële voorzieningen van de Katholieke Hogeschool Limburg kwaliteitsvol onderwijs kunnen garanderen. Ze apprecieert het dat de KHLim samen met de partnerhogeschool werk maakt van een vlotte organisatie, waarbij de studenten voldoende informatie krijgen over de bereikbaarheid en de uurroosters. De opleiding promoot daarnaast bewust het openbaar vervoer en carpooling.

Wat de infrastructuur van de KHLim betreft, vernam de commissie dat de onderwijsactiviteiten voornamelijk plaatsvinden op de campus Bonnefanten in het centrum van Hasselt, waar zeven leslokalen en een docentenstudio voorzien zijn. Daarnaast kunnen de studenten terecht op de campus Oude Luikerbaan, waar de bibliotheek, het studielandschap, de vergaderzaal, de cursusdienst, de administratieve diensten, de kantoren van de docenten en de cafetaria zich bevinden.

In het algemeen vond de commissie de lokalen die zij bezocht, verouderd maar netjes. De commissie merkte daarnaast op dat de vergaderzaal niet erg ruim is. De campus op de Oude Luikerbaan wordt bezet door het departement Gezondheidszorg en het departement Sociaal-agogisch werk. De spreiding over twee campussen is te wijten aan de toegenomen studentenaantallen. De commissie is van mening dat de spreiding over meerdere campussen in combinatie met het gegeven dat de studenten Sociale gezondheidszorg slechts beperkt aanwezig moeten zijn voor de lessen, geen ideale omgeving creëren om het gebruik van de voorzieningen te stimuleren of het leren aan te moedigen. In september 2014 plant het departement echter de verhuis naar een nieuwe campus Gezondheidszorg in Genk. De commissie kreeg inzage in de bouwplannen, en is enthousiast over de nieuwbouw en de ligging, die een integratie mogelijk maken tussen de opleidingen binnen Gezondheidszorg en het nabijgelegen Sint-Jan Ziekenhuis Oost-Limburg (ZOL). De kwaliteit van de materiële voorzieningen is opgenomen in de jaarlijkse studentenbevragingen, zodat de studenten eventuele tekorten kunnen signaleren. Zij gaven tijdens de gesprekken aan dat zij in het verleden wel al opmerkingen hadden over de verouderde faciliteiten op de campus Bonnefonten. Ze tillen er weliswaar niet zwaar aan, aangezien ze relatief weinig les hebben en er op termijn een nieuwe campus komt. De opleiding verwacht overigens ook dat de nieuwe locatie een groter campusgevoel onder de studenten zal creëren.

De huidige voorzieningen volstaan volgens de commissie voorlopig nog. Ze constateerde dat het gebouw vlot toegankelijk is, ook voor mensen met functiebeperkingen. Er is daarnaast overal draadloos internet beschikbaar. In het studielandschap bij de bibliotheek zijn 28 computers en een kopieertoestel aanwezig, waarvan de studenten gebruik kunnen maken. De bibliotheek is dagelijks open van 8.30 tot 17.30 uur, op vrijdag tot 15.30 uur. In de bibliotheek kan men zowel boeken, tijdschriften, dvd's als e-bronnen raadplegen. De collectie maakt deel uit van LIBISnet, waardoor studenten en docenten beschikken over de verzamelde catalogus van alle deelnemende instellingen. Het is volgens de commissie voor de bachelor-na-bachelorstudenten, en in het bijzonder voor de werkstudenten, een bijkomend voordeel dat zij ook thuis kunnen opzoeken in de beschikbare databanken. Nieuwe bibliotheekaanwinsten worden bekendgemaakt via 'Het Gezetje', de interne informatiekant. De commissie drukt tot slot ook haar goedkeuring uit voor het project in samenwerking met de vzw Gors: de catering in de studentencafetaria wordt immers verzorgd door een aantal krachten uit sociale tewerkstelling. De commissie hoopt dat dat maatschappelijke initiatief in de toekomst ook naar de nieuwe campus wordt meegenomen, aangezien ze overtuigd is van de sociale meerwaarde daarvan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om een groter vergaderlokaal te voorzien op de nieuwe campus.
- De commissie vraagt de opleiding om bij de verhuis naar een nieuwe campus een meer geïntegreerde leeromgeving te voorzien.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studenten kunnen volgens de commissie rekenen op een toegankelijk personeelsteam dat bereid is om waar nodig te helpen. Zoals aangehaald wil de bachelor-na-bacheloropleiding de zelfstandigheid van de studenten stimuleren. Ze geeft ook aan dat de studenten vakinhoudelijke studiebegeleiding als weinig noodzakelijk beschouwen. Wel probeert de opleiding ondersteuning op maat te bieden wat informatievoorziening, praktische organisatie, transparantie in het kader van evaluaties en begeleiding van de bachelorproef en stages betreft. Andere vormen van studiebegeleiding zijn vraaggestuurd en eerder occasioneel. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de docenten af en toe na de lessen vragen hoe het met het leren gaat en of er problemen zijn. De commissie vindt die laagdrempelige aanpak positief, maar vindt dat die informele aanpak gepaard moet gaan met voldoende uitgebreide communicatie over de opties rond studietraject- en studievoortgangbegeleiding.

Voor de bachelor Sociale gezondheidszorg bestaat een infobrochure. Via advertenties en aankondigingen op de website van de KHLim verspreidt de opleiding nieuws over onder meer de opendeurdagen. Bij de start van een nieuw academiejaar krijgen de studenten informatie over de opleiding en het programma. Tijdens de intakegesprekken kan de opleiding al veel vragen beantwoorden. Alle studenten krijgen bovendien de studiegids, en kunnen het onderwijs- en examenreglement raadplegen via Toledo of de website van de KHLim. Uit de alumnibevraging bleek dat zij meer informatie wensten voor de aanvang van de opleiding, onder andere over tewerkstellingsmogelijkheden nadien. De studenten waarderen het dat uurroosters en stageplanningen tijdig worden verspreid. In de studiegids kunnen ze informatie over de rol van de ombudspersoon terugvinden. De commissie stelde echter vast dat de studenten niet goed wisten wie de ombudspersoon was. De ombudsfunctie wordt ingevuld door de departementssecretaris en situeert zich op departementaal niveau. De ombudspersoon merkte op dat er weinig problemen gesignaleerd worden in de bachelor-na-bacheloropleidingen. Om uit te sluiten dat de verklaring daarvoor ligt in het niet kennen van de ombudsfunctie, zou de zichtbaarheid van de ombudspersoon volgens de commissie moeten worden versterkt.

Wanneer docenten merken dat studenten uitstelgedrag vertonen of met problemen kampen, wordt daarover een gesprek gevoerd. Samen met de opleidingscoördinator bekijkt men dan of een grotere spreiding van de opleidingsonderdelen een oplossing kan bieden. De commissie apprecieert het dat de opleiding zich bij moeilijkheden als eerste aanspreekpunt opstelt, en de studenten probeert te motiveren en ondersteunen.

Studenten kunnen ook gebruikmaken van psychosociale begeleiding, als zij dat wensen. Dat is hetzelfde voor de bacheloropleidingen en de bachelor-na-bacheloropleiding. De voorzieningen van de vzw Stuvor zijn echter enkel beschikbaar voor de initiële bacheloropleidingen. Studenten uit de bachelor-na-bacheloropleidingen kunnen enkel worden doorverwezen naar externe hulpverlening. De commissie betreurt dat, en vindt het wenselijk dat ook voor bachelor-na-bachelorstudenten interne hulpverlening mogelijk wordt gemaakt.

Er zijn geen bijzondere voorzieningen voor buitenlandse studenten of voor studenten die naar het buitenland gaan. De studenten die een buitenlandse stage willen lopen, krijgen evenwel een stagebegeleider die hen opvolgt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om meer aandacht te besteden aan duidelijk communicatie over studietrajectbegeleiding en studievoortgang.
- De commissie vraagt de opleiding om de zichtbaarheid van de ombudspersoon te vergroten.

- De commissie beveelt de opleiding aan om ook voor bachelor-na-bachelorstudenten interne hulpverlening mogelijk te maken.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft in samenwerking met de hogeschool en de Associatie KU Leuven een aanzet genomen in het opstarten van een kwaliteitscultuur. Op het niveau van de hogeschool heeft men volgens de commissie een waardevolle visie op kwaliteitszorg ontwikkeld. Ze kon vaststellen dat er de laatste jaren veel werk gestoken is in het opstarten van een geïntegreerd kwaliteitsbeleid. Sinds de goedkeuring van de beleidsvisie rond interne kwaliteitszorg in 2007 heeft men aan de hand van een matrixstructuur alle departementen een rol toegekend in de centraal aangestuurde kwaliteitszorg. De departementale kwaliteitsankers vormen de brug tussen de centrale kwaliteitsverantwoordelijken en de opleidingen. De structuur uit zich ook in de opstelling van procedures, jaarplannen, actieplannen en meetinstrumenten. Wat de meetinstrumenten betreft, kocht de centrale kwaliteitszorgdienst de software voor online-enquêteering, die momenteel al operationeel is. De centrale dienst zorgde er ook voor dat een aantal medewerkers uit verschillende lagen van de hogeschool de nodige bijscholing inzake kwaliteitszorg kreeg.

De commissie is tevreden over het meetbeleid van de opleiding. De opleiding evalueert de kwaliteit van haar onderwijs aan de hand van studietijd- en perceptiemetingen per opleidingsonderdeel, docentenevaluaties en een alumnibevinging. De studietijdmetingen, die de opleiding sinds 2008–2009 uitvoert, zouden in principe om de vier jaren plaatsvinden, aangezien een tijdmeting veel werk vraagt van de studenten. In 2009–2010 werd al een nieuwe tijdmeting gedaan, enerzijds omdat de respons van de eerdere meting erg laag was, anderzijds en voornamelijk omdat de eerste resultaten voor een aantal opleidingsonderdelen problematisch waren. Via de tweede meting wilde de opleiding nagaan in welke mate de verbeteringsacties effect hadden (*zie ook facet 2.5*). De commissie is tevreden dat de opleiding de resultaten van metingen effectief analyseert en benut om verbeteringsacties op te starten. Wat de studietijdmetingen betreft, benadrukte de opleiding dat de resultaten daarvan niet voldoende kunnen verklaren waarom de gepercipieerde studie-

tijd al dan niet overeenkomt met de begrote studietijd. Bovendien blijft het een uitdaging om de respons hoog genoeg te houden. De commissie vraagt de opleiding om te blijven waken over de betrouwbaarheid van de metingen. Ze merkt op dat ook het organiseren van focusgesprekken als aanvulling op kwantitatieve metingen kan benut worden om de studenten te betrekken bij de interne kwaliteitszorg.

Daarnaast stelde de commissie vast dat de opleiding per opleidingsonderdeel of deelopleidingsonderdeel een perceptiemeting opstelt. Dergelijke bevestigingen vergen enige moeite van de studenten. Om die reden worden doorgaans maximaal drie opleidingsonderdelen bevestigd op jaarbasis. Het is immers belangrijk dat de studenten gemotiveerd blijven om de perceptiemetingen waarheidsgetrouw in te vullen. Uit de resultaten kan men concluderen dat de meeste opleidingsonderdelen goed tot zeer goed scoren op de aspecten 'totaalbeeld', 'lesgever', 'inhoud', 'relevantie', 'bruikbaarheid/toepasbaarheid', 'werkvorm' en 'cursusmateriaal'. Enkel voor het opleidingsonderdeel Jeugdgezondheidszorg behaalde het cursusmateriaal een iets mindere score: matig-goed. De commissie stelde vast dat nog niet alle opleidingsonderdelen momenteel al zijn bevestigd. Ze heeft wel gemerkt dat de opleiding daarvoor een duidelijke planning volgt, wat ze apprecieert. Wanneer de verschillende bevestigingsmethodes de opleiding niet voldoende inzicht bieden in de gesignaleerde problemen, kan ook een studentenoverleg nuttig zijn om concretere opmerkingen van de studenten te verkrijgen.

Voor de alumnibevestiging werd in 2010–2011 een eerste proefmeting gehouden. Aan de hand van die proefmeting zal de opleiding de vragen nog optimaliseren, vooraleer de digitale enquête systematisch wordt verstuurd aan alle alumni die zes tot twaalf maanden zijn afgestudeerd. De commissie begreep dat de alumnibevestiging peilt naar de organisatie en de inhoud van de opleiding, maar ook naar de tewerkstellingsplaats, de functie-inhoud en het tewerkstellingsniveau van de studenten. Uit de proefmeting kwamen drie aspecten naar voor die slechts een matige quotering kregen: de informatie over tewerkstellingsmogelijkheden voorgaand aan de opleiding, de informatie verschaft door de opleidingscoördinator voorafgaand aan de opleiding en de eerder matige tevredenheid over de bachelorproef. De opleiding gaf ten slotte aan dat men in het najaar van 2012 een eerste 'ontbijtsessie' heeft gepland voor de vertegenwoordigers van het werkveld. Tijdens een ontbijtsessie bespreekt men de kwaliteit van het programma en de opleiding. Bovendien meldde de opleiding dat de kwaliteitszorg ook een topic is op de bijeenkomsten van de opleidingsadviesraad, die in het academiejaar 2011–2012 werd opgestart. Daarvan maken overigens ook alumni deel uit. De commissie is van mening dat de opleiding de meetinstrumenten systematisch gebruikt en daarnaast de overlegstructuren voldoende als input benut voor de verbetering van haar kwaliteitszorg. Het is de commissie echter ook opgevallen dat de opleiding pas sinds kort de alumni en het werkveld betreft bij haar interne kwaliteitszorg. Ze vraagt de opleiding om de input van de externe betrokkenen in de toekomst nog meer te formaliseren. Ze drukt weliswaar haar vertrouwen uit in het kwaliteitsbeleid van de opleiding, aangezien ze gemerkt heeft dat de opleiding een duidelijke toekomstvisie heeft en actief werkt aan het uitbouwen van een interne kwaliteitscultuur.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de betrouwbaarheid en de lage responsgraad voor de tijdmetingen dichter op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevestigingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden.
- De commissie vindt het wenselijk dat de opleiding de rol van de alumni en het werkveld ten opzichte van de interne kwaliteitszorg nog verder formaliseert.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie merkt dat er de laatste jaren veel aandacht besteed werd aan de kwaliteitsverbetering, zowel op hogeschoolniveau, het niveau van het departement Gezondheidszorg als in de opleiding Sociale gezondheidszorg. De hogeschool ontwikkelde jaarplannen, op departementaal niveau werden prioritaire actieplannen uitgewerkt en de opleiding hanteert een eigen jaaractieplan. De Katholieke Hogeschool Limburg heeft in dat kader een kwaliteitshandboek uitgewerkt, waarin een aantal procedures is opgenomen. De commissie is positief over het al gevorderde kwaliteitsbeleid, maar merkt op dat het kwaliteitshandboek, dat via intranet beschikbaar is, erg ontoegankelijk en weinig overzichtelijk is. De opleiding bevestigt dit, maar ze geeft ook aan dat daarvoor al een nieuw en meer gebruiksvriendelijk softwareplatform wordt ontworpen.

De opleiding formuleerde in het zelfevaluatierapport drie grote streefdoelen die ze op korte of middellange termijn wilde realiseren. Ten eerste wenste ze de samenwerking met de Katholieke Hogeschool Kempen te formaliseren in een samenwerkingsakkoord. Ten tweede beoogde ze de ontwikkeling van een nieuw competentieprofiel, dat in overleg met de K.H.Kempen tot stand moest komen. Ten slotte legde ze zichzelf op om het werkveld en de alumni nauwer te betrekken bij de interne kwaliteitszorg. De commissie kan momenteel bevestigen dat die streefdoelen al geheel of gedeeltelijk bereikt zijn; er bestaat ondertussen een formeel samenwerkingsakkoord met de K.H.Kempen. Het uitbouwen van een nieuw competentieprofiel bevindt zich al in een gevorderde fase; de competenties werden al internationaal getoetst. Voor de betrokkenheid van alumni en werkveld zijn de eerste concrete stappen gezet in het opstarten van een opleidingsadviesraad en de proefbevraging van de alumni.

Naast die drie streefdoelen stelde de commissie vast dat het evaluatiebeleid van de opleiding leidt tot verbeteringsplannen op het onderwijsniveau. De resultaten van metingen worden immers besproken tijdens het overleg per opleidingsonderdeel. De opvolging daarvan gebeurt tijdens het tweejaarlijkse docentenoverleg, waar ook de opleidingscoördinator op aanwezig is. Bij de perceptiemetingen per opleidingsonderdeel worden de resultaten steeds teruggekoppeld aan de docenten en de opleidingsonderdeelverantwoordelijke in kwestie. Concreet begreep de commissie dat de opleiding, dankzij het overleg tussen de verschillende docenten en gastsprekers, de overlappingsen in het programma al gedeeltelijk heeft kunnen wegwerken. Op basis van de resultaten van de studietijdmetingen werden daarnaast verschillende bijstellingen doorgevoerd in functie van een evenwichtiger studiebelasting.

De commissie stimuleert al die verbeteringsacties, maar vindt ook dat ze nog meer ingebed kunnen worden in de formele PDCA-cirkel. De commissie oordeelt dat de verbeteringscyclus binnen Sociale gezondheidszorg nog niet systematisch en formeel van begin tot einde wordt uitgevoerd. Er was geen jaaractieplan beschikbaar tijdens het bezoek. De opleiding moet in de toekomst nog sterker een eigen kwaliteitszorgsysteem ontwikkelen dat in de opleiding de kwaliteit permanent opvolgt en bijstuurt. Momenteel overweegt de informele aanpak nog, maar de

opleiding is er zich van bewust dat dat een aandachtspunt is. De commissie drukt echter haar vertrouwen uit, aangezien ze heeft vastgesteld dat de opleiding de afgelopen jaren al een lange weg heeft afgelegd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteitszorgmaatregelen meer te implementeren in een PDCA-cyclus.
- De commissie beveelt de opleiding aan om ook de opvolging van de maatregelen te formaliseren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding vooral haar medewerkers en de studenten betreft en inschakelt in de interne kwaliteitszorg. Voor de inbreng van alumni en het afnemende beroepenveld zijn pas recent formele kanalen uitgebouwd. Het personeel bespreekt de kwaliteit van het onderwijs enerzijds op personeelsvergaderingen en opleidingsraden. Anderzijds krijgen medewerkers de kans om zelf suggesties of opmerkingen door te geven via de functioneringsgesprekken. Er zijn geen personeelstevredenheidsmetingen, maar hogeschoolbreed wordt het welbevinden van de personeelsleden wel opgenomen in het 'Systeem voor Waarderingen en Ontwikkeling van het Personeel' (SWOP). De personeelsleden zijn ook betrokken in de kwaliteitszorg via de terugkoppeling die ze krijgen over de perceptiemetingen van het opleidingsonderdeel dat ze doceren. Gastdocenten en -sprekers worden daarnaast opgevolgd en ondersteund in de opleidingsonderdeelvergaderingen. Tussen docenten en studenten is er veel informeel overleg. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat de docenten regelmatig peilen naar de mening van de studenten. De commissie apprecieert die open cultuur, op voorwaarde dat die aangevuld wordt door formele overlegorganen. Ze heeft vastgesteld dat de opleiding voldoende gebruikmaakt van formele structuren inzake kwaliteitszorg.

Studenten vullen op hun beurt de bevragingen omtrent de opleidingsonderdelen en de studietijd in. Ze kunnen ook participeren aan de kwaliteitszorg via hun inbreng tijdens het formele studentenoverleg, dat jaarlijks wordt georganiseerd. Voor de opleiding Sociale gezondheidszorg is er één jaarverantwoordelijke die de studenten vertegenwoordigt in de departementale studentenraad. De commissie vindt het positief dat de studenten in die mate actief betrokken worden bij de kwaliteitszorg. De studenten gaven aan dat de terugkoppeling over metingen en maatregelen steeds gebeurt, zij het op informele basis, tijdens de lessen. De commissie begreep dat de studenten en de alumni niet rechtstreeks betrokken zijn geweest bij de uitwerking van het zelfevaluatie-rapport. De commissie vindt dat jammer en vraagt de opleiding om ook hen in de toekomst te betrekken.

Er is voorlopig geen formele alumniwerking. Afgestudeerden worden wel nog geïnformeerd over actuele ontwikkelingen in de hogeschool en over eventuele navormingen en studiedagen. Informeel kunnen alumni ook opmerkingen geven, aangezien verschillende afgestudeerden contact

houden met de opleiding of de opleidingscoördinator. De opleiding voerde ondertussen wel een eerste alumnibevraging uit, die nog moet worden gefinaliseerd. Het is volgens de commissie wenselijk om die enquête voortaan periodiek uit te voeren en een alumniwerking op te starten.

De vertegenwoordigers van het werkveld kunnen zowel informeel als formeel deelnemen aan de kwaliteitszorg van de opleiding. Enerzijds worden zij bevestigd in de opleidingsadviesraad, anderzijds hebben zij veel invloed op de opleiding via de aanwezigheid van gastsprekers, en de vlotte samenwerking tussen stagementoren en de opleiding. Het werkveld is ook vertegenwoordigd in de departementale raad. De opleiding plant in het najaar van 2012 een eerste 'ontbijtsessie', waarin de vertegenwoordigers van het werkveld over de kwaliteit van de opleiding in gesprek kunnen gaan. De commissie moedigt dergelijke initiatieven aan, aangezien zij de betrokkenheid van het beroepenveld zullen vergroten. Ze wijst erop dat het wenselijk is om het werkveld zo breed mogelijk te benaderen, en om naast stagementoren en alumni ook te rade te gaan bij belangengroepen en mantelzorgers.

De commissie maakt de kanttekening dat ook de samenwerking met de K.H.Kempen nog meer benut kan worden in het kader van de interne kwaliteitszorg. Als de beide scholen good practices uitwisselen, kan dat zeker een troef zijn. De commissie raadt de opleiding dan ook aan om kwaliteitszorg inhoudelijk mee te nemen in het structurele overleg tussen beide opleidingen.

In het algemeen is de commissie van mening dat de informele betrokkenheid van de verschillende belangengroepen nog kan worden versterkt door het verder uitbouwen van een formele overlegstructuur. De eerste stap daarvoor is weliswaar al gezet.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een formele terugkoppeling na bevestigingen en verbeteringsacties te voorzien.
- De commissie raadt de opleiding aan een formele alumniwerking op te starten.
- De commissie vindt het relevant dat ook het aspect kwaliteitszorg inhoudelijk deel uitmaakt van het structurele overleg met de opleiding Sociale gezondheidszorg aan de K.H.Kempen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding wordt door zowel de studenten, de alumni als het werkveld geapprecieerd. Studenten zijn tevreden over de combinatie van hulpverlening en management in het programma. Ze verkiezen daarom de bachelor-na-bachelor Sociale gezondheidszorg boven de bachelor-na-bachelor Zorgmanagement. Enkele studenten gaven tijdens het gesprek echter aan dat ze nog meer verdieping hadden verwacht voor het opleidingsonderdeel IKZ en management. Ten slotte waarden de meeste studenten de grote hoeveelheid stage in het programma, aangezien ze praktijkervaring belangrijk vinden. De vertegenwoordigers van het werkveld gaven tijdens de gesprekken aan dat ze positieve ervaringen hebben met stagiairs. De coördinerende vaardigheden en de verantwoordelijkheidszin van de studenten en alumni zijn een pluspunt. Zeker wanneer men op zoek is naar mensen die projecten kunnen opstarten, hebben verschillende organisaties uit het werkveld vertrouwen in de afgestudeerden van de opleiding Sociale gezondheidszorg. Enkele vertegenwoordigers van het werkveld vragen weliswaar een grotere nadruk op de taalkennis en op lessen over diversiteit tijdens de opleiding, vermits de studenten in de sector ook vaak in contact komen met verschillende culturen in de maatschappij. De commissie bevestigt het belang daarvan, en moedigt de opleiding aan om die elementen sterker in de competenties en het programma op te nemen (zie ook facet 1.1).

Alle afgestudeerden krijgen na de opleiding informatie en tips over solliciteren, openstaande vacatures en relevante organisaties in het afnemende veld. Uit de eerder vermelde alumnibevraging kon de opleiding een aantal vaststellingen doen omtrent de tewerkstelling van haar afgestudeerden. Van de 13 respondenten toen zijn vijf afgestudeerden in een algemeen ziekenhuis aan de slag gegaan, vier in een woon- en zorgcentrum, twee kozen voor een job in de thuiszorgsector, één kwam in een psychiatrisch ziekenhuis terecht en één afgestudeerde vond een baan in het onderwijs. De commissie kan daaruit concluderen dat het merendeel in de gezondheidszorg tewerkgesteld is. Ze begreep echter ook dat slechts vier afgestudeerden van de dertien een middenkaderfunctie uitoefenen. Veel studenten worden aangenomen op basis van het diploma uit hun initiële bacheloropleiding. De bachelor-na-bacheloropleiding Sociale gezondheidszorg kan volgens de commissie weliswaar een extra troef zijn bij het solliciteren, aangezien het voor een sociaal verpleegkundige relevant is dat hij of zij over management- en teamvaardigheden beschikt, en die ook kan inzetten bij het uitoefenen van zijn of haar job. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat het bachelor-na-bachelordiploma Sociale gezondheidszorg het verschil maakte, aangezien dat getuigt van engagement en een grotere maturiteit. Bovendien zijn, op één afgestudeerde na, alle alumni tevreden tot helemaal tevreden over hun tewerkstelling. De opleiding wijst er ten slotte op dat verschillende afgestudeerde studenten gevraagd worden om te starten op hun stageplaats, wat blijk geeft van de erkenning en waardering vanuit het werkveld. De commissie is van mening dat de opleiding degelijke profielen aflevert, maar de opleiding moet volgens de commissie de nodige stappen zetten en de koepelorganisaties aanspreken in functie

van een grotere erkenning van het diploma. De commissie suggereert daarnaast om te verifiëren hoe snel de afgestudeerden in een middenkaderfunctie worden opgenomen.

De commissie drukt echter haar bezorgdheid uit over het gerealiseerde niveau van de gemiddelde bachelorproef. Hoewel ze achter het concept van het tijdschriftartikel staat, vindt ze verschillende eindwerken die ze gelezen heeft, te beknopt en veel te weinig uitgebreid. De meeste bachelorproeven bevatten naast het artikel zelf, dat uit een tiental pagina's bestaat, een logboek met een klein pakketje literatuurstudie en een lange enquête als bijlage. De weerslag van de zelfreflectie in het logboek is zeer beperkt en een inhoudsopgave ontbreekt vaak. Bovendien vond de commissie er meermaals schrijffouten in terug en werd niet altijd correct gerefereerd. Ze vindt dat een groot aandachtspunt, hoewel ze constateerde dat de opleiding zelf relatief enthousiast was over de bachelorproeven. De quoteringen waren volgens de commissie te hoog voor het behaalde niveau. Ze begrijpt dat de opleiding ook het proces in rekening brengt, maar ze vindt dat de inhoud van het tijdschriftartikel een minstens even relevante plaats moet hebben in het eindresultaat. Er waren bovendien weinig onvoldoendes, hoewel de commissie sommige bachelorproeven ondermaats vond. In het algemeen is de leerwinst volgens de commissie te klein ten opzichte van de grote tijdsinvestering die de studenten ervoor moeten opbrengen.

Tot op heden is er geen studentenmobiliteit geweest. De commissie heeft echter vastgesteld dat de contacten met buitenlandse partners zijn verstevigd, en dat een aantal mogelijke stageplaatsen in het buitenland beschikbaar is. De commissie vraagt daarom om de studenten aan te moedigen een buitenlandse stage te doen, en om het werkveld te overtuigen van de meerwaarde daarvan.

Wanneer de commissie al deze opmerkingen in overweging neemt, concludeert ze dat de opleiding Sociale gezondheidszorg nog heel wat werkpunten moet realiseren, voornamelijk wat het niveau van de bachelorproef en de internationalisering betreft. Ze drukt echter haar vertrouwen uit in de opleiding en het gerealiseerde niveau, aangezien de verschillende betrokkenen in het algemeen hun goedkeuring en tevredenheid uitdrukten. Bovendien heeft de commissie geconstateerd dat de opleiding in een permanent verbeteringsproces zit, waarvan de resultaten nog tot uiting moeten komen. De al geleverde inspanningen moeten zeker worden verdergezet.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vindt het noodzakelijk om het niveau van de bachelorproeven te verhogen, en vraagt de opleiding om veel strenger te zijn in de quotering daarvan.
- De commissie beveelt de opleiding aan om samen te komen met de koepelorganisaties in de sector om een grotere erkenning en gedragenheid van het diploma Sociale gezondheidszorg te bereiken.
- De commissie vraagt om de studentenmobiliteit te verhogen en aan te moedigen. Ze dringt ook aan op het onderzoeken van verschillen met gelijkaardige opleidingen in het buitenland.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft begrepen dat noch vanuit de opleiding, noch vanuit het departement streefcijfers zijn opgesteld. De opleiding geeft echter aan dat ze steeds op een maximaal hoog rendement mikt. Uit de tabellen die de commissie ter inzage kreeg, kon ze afleiden dat het aantal studenten elk jaar erg wisselend is. Ondanks de praktische moeilijkheden die dat met zich meebrengt, is het rendement van de opleiding Sociale gezondheidszorg relatief hoog. De meeste studenten die een bachelor-na-bacheloropleiding willen volgen, zijn dan ook voldoende gemotiveerd. Sommige studenten spreiden weliswaar hun traject over maximaal vijf jaren, wat de studieduur verlengt. Dat is sinds de flexibilisering van het hoger onderwijs een groeiende trend. Vooral werkstudenten maken gebruik van die optie. Van de voltijdse studenten met een modeltraject van zestig studiepunten behalen de meeste studenten hun diploma na een jaar. In 2009–2010 waren vijftien studenten voor dat jaar ingeschreven, waarvan er van wie tien een modeltraject volgden van zestig studiepunten. Van die tien studenten studeerden acht studenten af. De twee andere studenten behaalden tussen 50 en 75 procent van de opgenomen studiepunten. In 2010–2011 waren acht studenten ingeschreven, hetzij met een modeltraject, hetzij met een aangepast traject. Vijf van de acht studenten studeerden af. De commissie is positief, en is van mening dat dergelijke slaagcijfers bewijzen dat de opleiding voldoende rendeert.

Studenten die zich wensen uit te schrijven, moeten een formulier invullen dat ze bij de studentenadministratie moeten aanvragen. De opleidingscoördinator voert ook nog een gesprek met de student in kwestie om zicht te krijgen op de reden van afhaken. In 2008–2009 schreven 2 van de 26 studenten zich vroegtijdig uit. In 2009–2010 was er een drop-out van 3 van de 20 studenten. De redenen voor uitval verschillen: privéproblemen, te weinig potentieel, jobaanbiedingen... De commissie is van mening dat de opleiding de studenten die afhaken, voldoende opvolgt en begeleidt. Ze vindt de relatief beperkte uitval niet significant.

De commissie merkt dat de KHLim de slaagcijfers van haar studenten niet systematisch vergelijkt met de studenten aan de K.H.Kempen. Ze suggereert dat een dergelijke analyse interessant kan zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een vergelijkende analyse te maken van het studierendement in de samenwerkende opleidingen Sociale gezondheidszorg aan de KHLeuven.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat het zelfevaluatierapport vlot leesbaar is opgesteld. Ook de opdeling tussen Pediatrische en Sociale gezondheidszorg in twee aparte rapporten en het digitaal aanleveren van de bijlagen hebben de leesbaarheid bevorderd. De commissie vindt het zelfevaluatierapport inhoudelijk duidelijk en kan er een lijn in terugvinden: de visie van de opleiding en de toekomstdoelstellingen die erin aanwezig zijn, vergroten de samenhang van het rapport. Bovendien heeft de opleiding het zelfevaluatierapport aangegrepen om de eigen werking kritisch tegen het licht te houden. Uit het actualiseringsrapport blijkt vervolgens dat de opleiding effectief met een aantal eerder geformuleerde uitdagingen aan de slag is gegaan. De commissie waardeert dat.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLim Katholieke Hogeschool Limburg

SocG Sociale gezondheidszorg

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

Hoofdstuk 10

Zorgmanagement

DOMEIN SPECIFIEK REFERENTIEKADER

Competenties voor de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement

1 GEHANTEERDE INPUT

- referentiekaders van de opleidingen op hogeschoolniveau
 - Competentieprofiel Bachelor in Zorgmanagement, Associatie KULeuven, Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen.
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in Zorgmanagement, Provinciale Hogeschool Limburg
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in Zorgmanagement, Hogeschool Gent
 - Competentieprofiel Bachelor-na-bachelor in Zorgmanagement, Erasmus Hogeschool Brussel

- wettelijke bronnen
 - Structuurdecreet (2003)
 - European Qualifications Framework (EQF)
 - Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS)
 - Accreditatiekader NVAO
 - Dublin descriptoren
 - Koninklijk besluit: 23 oktober 1964, tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd
 - Wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987.
 - Koninklijk besluit: KB 13 juli 2006, houdende uitvoering van artikel 17bis van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, voor wat de functie van hoofdverpleegkundige betreft
 - Koninklijk besluit: KB 26 april 2007, tot wijziging van de bijlage bij het koninklijk besluit 23 oktober 1964 tot bepaling van de normen die door de ziekenhuizen en hun diensten moeten worden nageleefd.

- internationale referentiekaders
 - EFQM-model
 - R. Quinn-model

2 DOMEINSPECIFIEKE COMPETENTIES

2.1 Gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

Inzake algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties, verwijst de visitatiecommissie naar het Structuurdecreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (2003-04-04).

De commissie heeft zich in het domeinspecifiek referentiekader beperkt tot het formuleren van een aantal competenties met betrekking tot de opleiding. Zij wenst tijdens de bezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan en heeft daarom gekozen om in de vaststelling van de competenties ruimte te laten voor de profielen van de afzonderlijke opleidingen.

Specifiek wat betreft de te verwerven competenties in geval van tewerkstelling binnen het ziekenhuiswezen, wil de commissie echter wel op de noodzakelijke kennis van de Zorgmanager inzake de beroepswetgeving wijzen, zoals die vorm krijgt in de Ziekenhuiswet (KB 18 oktober 1964), en in de wijzigingen op die wet in het KB van 26 april 2007. De commissie verwijst tevens naar de bijkomende inhoudelijke bepalingen, specifiek voor ziekenhuizen, in de gecoördineerde wet van 7 augustus 1987. Daarnaast legt ze nog de nadruk op de actualisering van die bepalingen in het KB van 13 juli 2006.

De commissie ontwaart binnen het vakgebied Zorgmanagement zeven competentierollen of -domeinen. Binnen deze rollen heeft zij een aantal kerncompetenties bepaald.

- 1) De zorgmanager staat in voor de leiding, coördinatie en organisatie van de dienst. Hij/zij
 - kan empathie, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, aanpassingsvermogen en stressbestendigheid aanwenden in een verpleegkundige context.
 - organiseert de dagdagelijkse werking van de afdeling in overleg met alle betrokken actoren. Hij/zij kan daarbij prioriteiten stellen en randvoorwaarden scheppen om ordelijk en efficiënt te kunnen blijven werken.
 - kan een verpleegkundig professionele relatie aangaan met het cliëntsysteem en het interdisciplinair team.
 - kan een team uitbouwen en daartoe medewerkers rekruteren.
 - is in staat een productieve relatie op te bouwen met alle stakeholders (stakeholdermanagement).
 - kent de stakeholders en hun kenmerken.
 - kan efficiënt communiceren met alle stakeholders, zowel mondeling als schriftelijk.
 - kan efficiënt vergaderen en vergaderingen leiden.
 - kan argumenteren, onderhandelen en beslissen.
 - kan zijn eigen communicatiestijl aanpassen aan de gegeven situatie. Hij/zij past de verschillende communicatiestrategieën en -tools flexibel toe.
 - kan professioneel mondeling en schriftelijk communiceren en presenteren.
 - bewaakt de veiligheid van zorg.
 - heeft kennis van motivatietechnieken en kan die ook in de praktijk toepassen.
 - heeft kennis van krachten rond teamdynamiek en teamontwikkeling. Hij/zij kan delegeren.
 - kan conflicten detecteren en oplossen, en omgaan met stress.

- 2) De zorgmanager staat in voor strategie en beleid op de dienst. Hij/zij
 - heeft inzicht in de verschillende managementmodellen en kan die vertalen naar en toepassen binnen de eigen dienst.

- kan bijdragen tot het bepalen van de strategieën en het beleid voor de organisatie.
- kan strategieën en beleid voor de eigen dienst vormgeven en bewaken. Hij/zij is daarbij in staat om voor zichzelf en zijn afdeling realistische objectieven voorop te stellen, prioriteiten vast te stellen en die binnen de vooropgestelde tijdsplanning efficiënt en effectief te realiseren.
- kent de theoretische kaders m.b.t. materieel middelenmanagement en kan deze toepassen op de eigen dienst.
- kan optreden als innovator. Hij/zij kan veranderingen plannen en hiervoor strategieën uitwerken. De leidinggevende is in staat daarbij een plan op te stellen en te bepalen wat concreet moet veranderd worden. Hij/zij moet het implementatieproces kosteneffectief bepalen.
- kan strategisch organisatiebeleid vertalen naar de eigen afdeling en de medewerkers betrekken bij de uitvoering ervan, en dat zowel top-down als bottom-up.
- heeft inzicht in de organisatie op macroniveau binnen het vakgebied.
- neemt initiatief voor verbetering en past hierbij principes van veranderingsmanagement toe.
- kan ethisch, economisch en juridisch verantwoord verpleegkundig handelen. Hij/zij
 - kent de belangrijkste aspecten uit de wetgeving op de ziekenhuizen en/of de RVT's en ROB's. Hij/zij weet deze wetgeving te vinden en kan gericht zoeken naar informatie om zijn functie en organisatie correct te kunnen besturen.
 - kent de relevante sociale- en arbeidswetgeving inclusief gezond verroosteren en wetgeving op overuren; alsook de relevante wetgeving opgenomen in het ARAB (algemeen reglement voor arbeidsbescherming) en kan deze toepassen.
 - kent de relevante wetgeving met betrekking tot de patiëntenrechten en kan deze toepassen.
 - kent de juridische aspecten met betrekking tot de beroepsuitoefening (aansprakelijkheid, verantwoordelijkheid).
- kent relevante aspecten van economie en principes van financiering in de gezondheidszorg.
- kan SLA's (Service Level Agreement) afsluiten met de verschillende stakeholders.

3) De zorgmanager staat in voor een goed personeelsbeleid. Hij/zij

- bewaakt en vult het personeelskader aan.
- kan een correcte dienstregeling en werkverdeling opmaken rekening houdend met de noden van de afdeling en behoeften van de medewerkers. Hij/zij is in staat concrete dienstroosters op te stellen.
- is in staat zijn medewerkers individueel te begeleiden, te motiveren en te evalueren aan de hand van verschillende gespreksvormen waaronder functionerings-, evaluatie-, bijsturing- en feedbackgesprekken.
- heeft kennis van het teamefficiëntiemodel en kan dat ook toepassen.
- bewaakt en ondersteunt de ontwikkelingscyclus van zichzelf en van de leden van het team, alsook van studenten.

4) De zorgmanager staat in voor het beheer en het beleid van de middelen binnen de dienst. Hij/zij

- heeft inzicht in de relatie tussen algemeen beleid en financieel en materieel middelenmanagement.
- kan een personeels-, exploitatie- en investeringsbegroting van de organisatie interpreteren en kan die zelf opmaken voor de eigen dienst.
- is in staat om op een professionele manier medewerkers te selecteren. Hij/zij kent daarbij strategieën voor rekrutering en retentie van medewerkers en kan die daadwerkelijk toepassen.

- heeft inzicht in het financieel middelenbeheer van de organisatie en kan het financieel middelenbeheer van de eigen dienst erop aan- en inpassen. Hij/zij kan daarbij een investeringsbudget opmaken en aanhouden.
 - begrijpt rapportage van financiële kerncijfers, kan die kritisch beoordelen en zelf opmaken voor de eigen dienst.
 - kan budgetten correct beheren.
 - kan een lastenboek helpen aanmaken.
 - kan kostprijsberekeningen maken, offertes vergelijken.
 - voert een goed materiaal- en stockbeheer.
 - kan de specifieke softwarepakketten van de sector toepassen op de meest efficiënte manier.
 - kan bij een beslissing tot investering overleg plegen met alle betrokken actoren en het respectievelijke advies formuleren.
- 5) De zorgmanager staat in voor het procesmanagement binnen de dienst. Hij/zij
- kan de processen op de eigen dienst beheren, analyseren, kritisch beoordelen en bijsturen. Hij/zij kan hiervoor procedures en werkmethodeën ontwikkelen en implementeren. En hij/zij neemt hiervoor de kwaliteit van de zorg, de patiëntveiligheid en de klantgerichtheid in acht. Hij/zij zoekt hierbij tevens naar een efficiënte manier van werken.
 - is in staat een proces in al zijn facetten te analyseren.
 - heeft kennis van kwaliteitszorgmodellen en processen en kan deze ook daadwerkelijk toepassen.
 - bewaakt een patiëntgerichte, multidisciplinaire, kwaliteitsvolle zorg en heeft dus aandacht voor primaire en secundaire kwaliteit.
 - kan doelstellingen bepalen en een verpleegkundig zorgplan opmaken, afgestemd op het cliëntsysteem en op het zorgsysteem.
 - integreert de principes van evidence based practice.
 - is in staat relevante gegevens te verzamelen over het cliëntsysteem in de verpleegkunde.
 - kan verpleegproblemen en behoeften identificeren en onderscheiden.
 - kan de ondersteunende activiteiten onderscheiden van de primaire activiteiten.
 - bekijkt de processen vanuit het standpunt van de gebruiker (patiënt, bewoner).
 - is in staat verpleegkundige handelingen verantwoord uit te voeren.
 - kan primaire en secundaire preventie toepassen.
 - kan op een correcte manier mondeling en schriftelijk rapporteren.
- 6) De zorgmanager interpreteert beleidsinformatie, doet aan voortgangsbewaking en draagt bij tot de resultaten. Hij/zij
- heeft inzicht in de methodiek en de resultaten van behoeften- en tevredenheidsonderzoeken.
 - bouwt een klachtenbeleid uit en stemt het af op de ombudswerking van de instelling.
 - kan het gevoerde beleid opvolgen en bijsturen a.d.h.v. boordtabellen.
 - is in staat om indicatoren te ontwikkelen die de voortgang en de resultaten meten.
 - heeft inzicht in de resultaten van de kernprocessen van de organisatie en kan hiertoe voor het aandeel van de eigen dienst zelf bijdragen.
 - heeft inzicht in de operationele en financiële ondernemingsresultaten van de organisatie. De ZM kan voor het aandeel van de eigen dienst zelf bijdragen aan de ondernemingsresultaten.
 - heeft inzicht in de begrippen objectiviteit, volledigheid en responsiviteit.

2.2 Opleidingsgebonden domeinspecifieke competenties

/

3 BESLUIT

De commissie wenst tijdens de visitatiebezoeken de profilering van de verschillende opleidingen expliciet na te gaan. Zij wil zich verder een beeld kunnen vormen van de manier waarop de opleidingen zich oriënteren naar de hedendaagse actualiteit/realiteit van het beroep en naar de huidige marktsituatie.

De verbondenheid van de opleidingen met hun vakgebied, hun actieve participatie in de buitenwereld en de manier waarop ze hun omgeving in de onderwijsinstelling binnenbrengen, vormen voor de commissie eveneens aandachtspunten.

De commissie wil tot slot expliciet nagaan welke samenwerkingsverbanden en welk overleg er bestaat tussen de vergelijkbare opleidingen en andere nationale of internationale betrokken partijen om een gemeenschappelijk actueel referentiekader en gemeenschappelijke domeinspecifieke leerresultaten op te stellen, die tevens de ruimte laten tot duidelijke profilering door de individuele opleidingen.

VERGELIJKEND PERSPECTIEF

BNB Zorgmanagement in vergelijkend perspectief

WOORD VOORAF

In dit hoofdstuk geeft de visitatiecommissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie besteedt bij de vergelijking vooral aandacht aan elementen die haar het meest in het oog gesprongen zijn of die zij belangrijk acht. Het is niet de bedoeling van de commissie om de individuele opleidingsrapporten in detail te herhalen.

Vooraleer over te gaan naar de facetgewijze vergelijking wil de commissie volgende elementen onder de aandacht brengen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen worden in beperkte mate gefinancierd door de overheid (50%). Volgens de commissie speelt dit een rol in de kwaliteit van de opleiding. Vaak zijn de studieprogramma's, de studie- en studentenbegeleiding en het opleidingsteam aangewezen op de solidariteit binnen het departement en de hogeschool om de (voortgezette en specialiserende) opleidingen in te kunnen richten.

De beperkte financiering heeft tot gevolg dat de opleidingen met een zeer kleine groep vaste medewerkers werken. Een ruimere financiering zou er toe leiden dat men het lerarenkorps kan uitbreiden. De commissie is immers bezorgd over de verhouding docent-gastdocent die ze heeft vastgesteld in de verschillende opleidingen. De keuze voor tijdelijke en gastdocenten zorgt enerzijds voor de aanlevering van een gevarieerd aanbod aan expertise, maar toont tevens aan dat opleidingen moeite hebben om docenten met een vast statuut aan te werven. In een aantal opleidingen kan vastgesteld worden dat de omkadering voor deze gastdocenten te wensen over laat, in het bijzonder op het vlak van onderwijskundige ondersteuning. De commissie vindt dat gastdocenten zeker een meerwaarde vormen, maar er moet over gewaakt worden dat deze gastdocenten het gewenste niveau blijven garanderen.

De bachelor-na-bacheloropleidingen hanteren verschillende toelatingsvoorwaarden. Gezien de diversiteit van de instroom in heel wat opleidingen raadt de commissie de opleidingen aan om het instroombeleid te bewaken in functie van enerzijds de kwalificaties die de vooropleiding en de werkervaring van de instromende studenten met zich kunnen meebrengen en anderzijds de benodigde startcompetenties van de bachelor-na-bacheloropleidingen. Ook moeten de opleidingen er op letten dat de doelstellingen van de opleiding goed gedefinieerd en gecommuniceerd worden.

Kenmerkend voor de instroom van deze opleidingen is het hoog aantal werkstudenten. Dat heeft een invloed op de aanwezigheid van internationalisering in de opleidingen. Een aantal opleidingen ziet de meerwaarde van internationale studentenmobiliteit in, maar vraagt zich af hoe dat te rijmen is met het statuut van werkstudent, waarbij vaak meer flexibiliteit wordt vereist door de opleiding dan er kan geboden worden door de student. Vele opleidingen merken ook op dat weinig studenten vragende partij zijn in zake (internationale) studentenmobiliteit. De commissie is van oordeel dat dit geremedieerd kan worden door de doelstellingen en visie rond internationalisering scherp te stellen en hiervoor voluit te kiezen in de uitwerking van een individueel programma. De commissie ziet hier mogelijkheden om internationaliseringsactiviteiten te implementeren die geen uiterste flexibiliteit vragen van werkstudenten, zoals internationalisation at home-initiatieven of korte internationale studiebezoeken en/of congressen. De commissie stelde weliswaar een aantal van deze good practices vast en hoopt dat de overige opleidingen zich door deze voorbeelden laten inspireren. Ten slotte is de commissie van oordeel dat het wenselijk is dat de opleidingen samen met het werkveld nagaan wat de eventuele mogelijkheden zijn om ook werkstudenten een internationale ervaring te laten genieten.

Een aantal opleidingen kiezen ervoor om werkstudenten de mogelijkheid te geven om hun stage te volgen op de eigen werkplek. De commissie is hier geen voorstander van. Stage op de eigen werkplek is volgens de commissie een (begrijpelijke) gemakkelijheidsoplossing die vooral organisatorisch comfort betekent voor student, werkgever en instelling. Het elders opdoen van werkervaring heeft echter een aantoonbare meerwaarde voor de student in zijn professionele toerusting en ontwikkeling. De student krijgt immers de kans om andere aanpakken te verkennen. Bovendien draagt dit bij tot objectivering van de evaluatie van de werkzaamheden van de student. De commissie is van oordeel dat een stage op de eigen werkplek enkel kan mits een specifieke uitwerking en de noodzakelijke begeleiding, waarin vooral de opleiding een grote rol dient te spelen.

Ten slotte wil de commissie stilstaan bij de laagdrempelige cultuur die de bachelor-na-bacheloropleidingen volgens haar kenmerken. Deze cultuur bestaat zowel tussen het managementteam van de opleiding en het docentenkorps als tussen deze beide partijen en de studenten. De commissie vindt deze open cultuur een positief element in de bachelor-na-bacheloropleidingen maar waarschuwt voor de informele aanpak wat studie- en studentenbegeleiding betreft.

OPLEIDINGEN IN VERGELIJKEND PERSPECTIEF

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen een duidelijk uitgewerkt competentieprofiel hebben. Een competentiematrix hanteren is hierbij een meerwaarde volgens de commissie, net als een bevraging van werkveld en alumni in functie van het profiel. De commissie is echter van oordeel dat een internationale component maar al te vaak ontbreekt bij de opleidingen. Ze suggereert de opleidingen hun profiel best zowel internationaal als regionaal te (laten) benchmarken.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De competentieprofielen komen volgens de commissie grotendeels overeen met haar domeinspecifiek referentiekader. Ze apprecieert dat het merendeel van de opleidingen zich baseert op gekende en gewaardeerde managementrollen en -modellen en vraagt de overige opleidingen om dat voorbeeld te volgen. De betrokkenheid van de stakeholders bij de domeinspecifieke eisen varieert van opleiding tot opleiding. In de ene opleiding is er specifiek overleg met het werkveld

en een duidelijke communicatie naar studenten, personeel en werkveld, terwijl de andere opleiding haar stakeholders iets te eng definieert en mensen uit het oog dreigt te verliezen. De algemene inbreng van het werkveld bij het competentieprofiel is duidelijk aanwezig bij alle opleidingen, maar de commissie wil toch graag aan een aantal opleidingen suggereren om voldoende ruimte te laten om eigen accenten te leggen in het profiel. De commissie blijft de opleidingen aanraden om blijvend in te zetten op duidelijke communicatie naar stakeholders en vraagt voldoende aandacht voor attitudes in de opleidingsdoelstellingen waar dit ontbreekt.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie doelstellingen en inhoud

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de meeste opleidingen erin geslaagd zijn om de doelstellingen adequaat te vertalen naar concrete opleidingsonderdelen. Desalniettemin merkt ze op sommige opleidingen schijnbaar moeite hebben om dit te realiseren, en ze vraagt die opleidingen dan ook om de vertaling van de competenties naar het programma duidelijker te maken. De commissie beschouwt het als een good practice wanneer een opleiding voldoende aandacht spendeert aan HR-skills en waardeert de opleidingen die kiezen voor een integratie van theorie en praktijk, in een interdisciplinair kader, rekening houdend met de input van studenten en werkveld. De commissie adviseert met klem dat opleidingen inzetten op duidelijkere communicatie naar de stakeholders wanneer dit ontbreekt en vraagt opleidingen die hun stakeholders reeds betrekken dat in de toekomst vol te houden. Ten slotte betreurt de commissie dat de internationale dimensie in de opleidingen vaak heel beperkt is en pleit ze voor een meer structurele inwerking van deze component in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

De commissie stelt met tevredenheid vast dat alle opleidingen voldoende professioneel gericht zijn. Ze waardeert de link met het werkveld en het navormingsaanbod dat in enkele opleidingen aanwezig is. Wat de stage betreft wil de commissie de opleidingen waarschuwen dat een stage op eigen werkplek niet voldoende garantie kan geven op een kwaliteitsvolle leerervaring. De commissie apprecieert de idee van een aantal opleidingen om de stage te koppelen aan de eindproef en dit als een geïntegreerde oefening te beschouwen, al dan niet gekoppeld aan een persoonlijk ontwikkelingsplan. Ze waardeert het wanneer een opleiding ervoor kiest sterk competentiegericht te denken, daarbij rekening houdend met relevante actuele ontwikkelingen in het vakgebied. Verder wil de commissie vragen aan de opleidingen met een stage van beperkte duur om ervoor te zorgen dat een adequate competentieverwerving gegarandeerd blijft.

De commissie wenst echter wel haar bezorgdheid uit te drukken over de kwaliteit van het cursusmateriaal, in het bijzonder over het regelmatig ontbreken van referenties. De commissie acht het wenselijk dat de opleidingen meer aandacht besteden aan het up-to-date houden van het materiaal, het adequaat refereren, het beperken van overlap en het optimaliseren van de uniformiteit wat de lay-out betreft.

Facet 2.3 Samenhang

De commissie heeft vastgesteld dat het merendeel van de opleidingen voldoende tot goede samenhang vertoont. Ze waardeert het wanneer de opleidingen ondanks de modulaire opbouw van het programma er toch in slagen om via logische structurering een mooi samenhangend en complementair programma uit te werken, waarbij aandacht voor volgtijdelijkheid aanwezig is. De commissie erkent de inspanningen om eventuele hiaten of overlappingsen aan te pakken en moedigt dat ook verder aan. De commissie wenst één opleiding in het bijzonder te waarschuwen

voor het risico van fragmentering. Verder adviseert de commissie om blijvend aandacht te hebben voor de werkdruk die op de schouders van de coördinator(en) terecht komt doordat zij het overzicht dienen te houden over de hele opleiding en vaak ook optreden als titularis van alle opleidingsonderdelen.

De commissie apprecieert initiatieven vanuit de opleiding om de studenten te informeren over de opbouw van het programma, hetzij via informatieve lessen, hetzij via geplande informatie-momenten en bijhorende gidsen en wil dit ook verder aanmoedigen als good practice.

Facet 2.4 Studietoegang

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen qua studietoegang voldoen aan de decretale eisen.

Facet 2.5 Studietijd

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen niet op een systematische manier aan kwantitatieve studietijdmetingen doen, wat enigszins te verklaren valt door de beperkte studentenaantallen en de lage responsgraad. De commissie erkent dat door het informele karakter de drempel om problemen weg te werken gewaardeerd wordt door opleiding en studenten. De commissie stelt vast dat de studenten het programma als intensief ervaren en vraagt de opleidingen om aandacht te houden voor eventuele piekbelasting van de studenten. Het organiseren van focusgesprekken en perceptiemetingen door de opleidingen wordt geapprecieerd door de commissie, maar ze raadt ten sterkste aan om die kaders in een meer structurele aanpak rond studietijdmeting.

Facet 2.6 Afstemming vormgeving-inhoud

De commissie is erkentelijk voor het feit dat het merendeel van de opleidingen diverse werkvormen hanteren en moedigt de opleidingen die hiermee worstelen aan om hierin te investeren. Ze waardeert dat de opleidingen opteren voor een praktijkgerichte aanpak. De commissie moedigt de reeds genomen initiatieven rond e-learning, afstandsonderwijs en blended learning aan, en hoopt dat alle opleidingen hier in de toekomst in investeren. Aansluitend bij de eerdere opmerkingen onder facet 2.2, omtrent het cursusmateriaal vraagt de commissie om aandacht te hebben voor een stroomlijning van het materiaal en het gebruik van slides als cursusmateriaal tot een minimum te beperken.

De commissie waardeert een alternatieve aanpak voor de stage, maar vraagt de opleidingen om aandacht te hebben voor het aanleveren van voldoende beroepservaring voor de studenten. Ze vraagt dat er in persoonlijke ontwikkelingsplannen naast aandacht voor zelfreflectie ook voldoende ingezet wordt op competentieontwikkeling.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie kon vaststellen dat de opleidingen diverse methodes hanteren om de studenten te evalueren en apprecieert de authentieke, praktijkgerichte aanpak op sommige plaatsen, zeker wanneer de student gebruik kan maken van degelijk uitgewerkte elektronische opvolgingsystemen. Dergelijke systemen dragen de expliciete waardering weg van de commissie.

De commissie vraagt enkele opleidingen om naast kennisgericht toetsen ook voldoende aandacht te besteden aan competentiegericht toetsen. Over de transparantie van de beoordeling moet permanent gewaakt worden, onder andere door het duidelijk vermelden van de evaluatiemethode in de ECTS-fiche en het helder formuleren van de richtlijnen voor de bachelorproef.

Wat de stage betreft, is de commissie van oordeel dat er ook voldoende aandacht moet zijn voor het toetsen van de functionering van de studenten in het werkveld. Daarbij is het noodzakelijk dat de opleiding hier een cruciale rol opneemt en zich niet laat wegspeelen door het werkveld.

De commissie vraagt dat de opleidingen blijvend werk maken van een geconcretiseerd, competentiegericht en transparant evaluatiebeleid.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De commissie stelde vast dat de opleidingen geconfronteerd worden met een brede instroom. De commissie waardeert dat de meeste opleidingen ervoor kiezen om in te spelen op de achtergrond van de studenten en merkt op dat dit in sommige gevallen leidt tot een multidisciplinaire aanpak, wat ze apprecieert. Opleidingen die worstelen met de heterogeniteit van de instroom maken daar best een troef van door zo goed als mogelijk in te spelen op de achtergronden van die studenten. Opleidingen die in het verleden erg sterk ziekenhuisgericht werkten, wordt gevraagd om ook aandacht te hebben voor niet-ziekenhuisgerelateerde casussen.

De commissie toont haar appreciatie voor een duidelijke visie op instroombeleid die enkele opleidingen hanteren en vraagt de overige opleidingen om hun instroombeleid duidelijk te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring van de studenten.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

De commissie kon vaststellen dat elke opleiding gedragen wordt door gedreven en betrokken teams, ondersteund door een duidelijk personeelsbeleid. Ze toont haar appreciatie voor de laagdrempeligheid en toegankelijkheid waarmee docenten zich opstellen naar hun studenten toe.

De commissie beschouwt een goed uitgewerkt onthaalbeleid als een duidelijke meerwaarde, en waar dat aangevuld wordt met docententrainingen en -opleidingen wil ze dat aanmoedigen, in het bijzonder voor gastdocenten, die niet altijd de nodige pedagogische training gehad hebben. Een gezond evenwicht tussen vakinhoudelijke en onderwijskundige vorming is hierbij belangrijk.

De commissie vraagt aan opleidingen en departementen om de nodige aandacht te besteden aan de vaak zware taakbelasting van het vast onderwijzend personeel. Opleidingen dienen ook een adequaat evenwicht te vinden tussen continuïteit in het personeel en de nodige vernieuwing.

Een helder evaluatiebeleid is cruciaal en de commissie stelt vast dat de opleidingen hierover beschikken. Ze vraagt wel dat er een blijvend onderscheid gemaakt wordt tussen wat als onderwijs-evaluatie beschouwd wordt en wat een functioneringsevaluatie is.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

De commissie kon vaststellen dat het personeel van de opleidingen Zorgmanagement een duidelijke professionele gerichtheid heeft. De teams zijn gemotiveerd, inhoudelijk sterk onderbouwd en gediversifieerd. De commissie heeft opgemerkt dat de docenten aan vakinhoudelijke en on-

derwijskundige professionalisering doen door een sterke band met het werkveld en een door de opleidingen uitgewerkt bijscholings- en navormingsbeleid.

De commissie kon verder opmerken dat de opleidingen over het algemeen voldoende aandacht schenken aan internationalisering van het personeel, hetzij door deelname aan internationale projecten, hetzij door docentenmobiliteit. De commissie wil de opleidingen die hier nog geen prioriteit van maken, aanmoedigen om dat wel te doen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

De commissie vraagt de opleidingen en departementen om blijvend te waken over de werkdruk voor het personeel, niet in het minst wat de coördinatoren betreft. In sommige gevallen bestaat de kans op een burn-out of dreigt het uitvallen van een personeelslid de opleiding in gevaar te brengen. De laagdrempeligheid en toegankelijkheid van het personeel wordt zeker als een meerwaarde beschouwd, maar mag tegelijkertijd niet leiden tot een overbelasting van de docenten en coördinator.

De commissie wil enkele opleidingen aansporen om blijvend te waken over een gezonde verhouding docent/gastdocent en een evenwichtige leeftijdscurve en genderverhouding bij het personeel.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De commissie heeft vastgesteld dat de campussen over het algemeen vlot bereikbaar zijn, ook voor mensen met een functiebeperking.

De opleidingen voorzien overal draadloos internet en de commissie kon vaststellen dat bij de meerderheid van de opleidingen goed uitgeruste werkruimte voorzien is voor studenten. Bij een enkele opleiding voldoet deze ruimte echter niet, wat de commissie betreurt.

Tijdens haar bezoek kon de commissie vaststellen dat de opleidingen een goed uitgewerkte bibliotheek of mediatheek hebben. Bij één opleiding vond ze de collectie wat management betreft eerder beperkt en is een uitbreiding hiervan wenselijk.

Facet 4.2 Studentenbegeleiding

De commissie vond overal degelijk uitgewerkte studentenvoorzieningen, en bij één opleiding in het bijzonder vond de commissie die voorzieningen toonaangevend. Bij alle opleidingen trof de commissie faciliteiten voor studie- en studentenbegeleiding aan, met aandacht voor psychosociaal, sociaal-juridisch en financieel advies.

De commissie waardeert dat de opleidingen kiezen voor een specifieke individuele begeleiding op maat van de studenten, in het bijzonder wanneer de opleiding aandacht schenkt aan studenten met een functiebeperking.

In enkele gevallen merkte de commissie op dat de coördinator het eerste aanspreekpunt is. Ze waardeert de laagdrempeligheid van de coördinator, maar wenst zoals eerder aangehaald te waarschuwen voor een overbelasting van de coördinator. Op vlak van studentenvoorzieningen is de commissie van oordeel dat die persoon beter sneller doorverwijst naar andere instanties.

De commissie toont haar bijzondere waardering voor een stevig uitstroombesluit. Een uitgewerkte, gefaseerde uitstroom- en dropoutbegeleiding en het blijvend contact met alumni uit één opleiding zijn volgens de commissie een absolute meerwaarde. De commissie vraagt elke opleiding om een minimum aan exitgesprekken of -bevestigingen te voorzien of ze beter te organiseren.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

De commissie kon vaststellen dat alle opleidingen kunnen terugvallen op een centraal en departementaal/facultair georganiseerd kwaliteitszorgsysteem. De opleidingen vallen vaak onder centraal opgestelde en georganiseerde kwaliteitsplannen, die volgens de commissie vaak niet altijd adequaat vertaald worden naar opleidingsniveau.

De meeste opleidingen vullen hun metingen aan met perceptiemetingen, focusgesprekken en alumnibevestigingen. De commissie vraagt opleidingen die nog geen systematische bevestiging of analyse hebben om hier dringend werk van te maken.

De lage responsgraad lijkt een algemeen probleem waar de opleidingen mee kampen. De commissie raadt de opleidingen aan extra inspanningen te leveren om die responsgraad omhoog te krijgen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De maatregelen tot verbeteringen worden voor zover de commissie kon zien meestal opgenomen in jaaractieplannen, hetzij op departementaal niveau, hetzij op opleidingsniveau. De commissie is echter van oordeel dat deze plannen vaak wazig zijn van een duidelijke prioritering of systematiek en vraagt de opleidingen om hier maximaal op in te zetten. Het opnemen van duidelijke prestatie- en procesindicatoren, heldere afspraken en coherente communicatie over het plan zijn hierbij cruciaal.

Facet 5.3 Betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie kon vaststellen dat de betrokkenheid van de stakeholders in formele overlegorganen georganiseerd wordt. Haar expliciete waardering gaat uit naar het concept van de 'trialoog', waarin zowel opleidingen, studenten en werkveld vertegenwoordigd zijn. De communicatie naar studenten over hun studentenvertegenwoordiging of naar alumni over de resultaten van hun bevestiging, kan geoptimaliseerd worden volgens de commissie.

De commissie beschouwt een betrokken formele resonantieraad en een structurele alumniwerking als een meerwaarde en vraagt de opleidingen om dit te koesteren of uit te bouwen. Tegelijkertijd wil ze de opleidingen vragen om te waken over de invloed van het werkveld in de opleiding.

Ten slotte wil de commissie vragen dat de stakeholders in de toekomst overal adequaat betrokken worden bij de opstelling van het ZER.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie kon vaststellen dat zowel het werkveld als de alumni tevreden zijn over het gerealiseerd niveau. De integratie van praktijk en theorie en de bruikbaarheid van geïntegreerde opdrachten of bachelorproeven in het werkveld zijn daar enkele elementen van. De commissie acht het gerealiseerd niveau van de bachelorproeven en eindopdrachten voldoende tot goed en vraagt opleidingen om blijvend te waken over de kwaliteit van papers en opdrachten.

Ten slotte beschouwt de commissie het ontbreken van een internationale dimensie over het algemeen een gemiste kans en vraagt ze de opleidingen om hier meer aandacht aan te besteden.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

De opleidingen vertonen een hoog slaagpercentage en een hoge studie-efficiëntie. Hoewel de drop-out eerder beperkt is, vraagt de commissie toch voldoende aandacht voor de formele opvolging van het studierendement en de eventuele uitval.

VERGELIJKENDE TABEL

Zorgmanagement

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten worden in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntenschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntenschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

E	Excellent	De opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor deze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
G	Goed	Het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
V	Voldoende	De opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor, academische bachelor of master.
O	Onvoldoende	De opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
NVT		Het facet is voor beoordeling van de opleiding niet van toepassing .
OK		Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

V	Voldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
O	Onvoldoende	De visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

BNB Zorgmanagement	EhB	HoGent	KATHO	PHL
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	V	V	V	V
facet 1.1 Niveau en oriëntatie	V	V	V	G
facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	V	G	V	G
Onderwerp 2 Programma	V	V	V	V
facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	O	G	V	G
facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	V	V	G	G
facet 2.3 Samenhang	V	G	V	E
facet 2.4 Studieomvang	OK	OK	OK	OK
Facet 2.5 Studietijd	V	V	V	V
facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	V	G	G	G
facet 2.7 Beoordeling en toetsing	V	V	G	G
facet 2.8 Masterproef	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	V	V	V	G
Onderwerp 3 Inzet van personeel	V	V	V	V
facet 3.1 Kwaliteit personeel	V	G	V	G
facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	G	G	G	G
facet 3.3 Kwantiteit personeel	V	V	V	V
Onderwerp 4 Voorzieningen	V	V	V	V
facet 4.1 Materiële voorzieningen	V	V	G	G
facet 4.2 Studiebegeleiding	V	G	G	E
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	V	V	V	V
facet 5.1 Evaluatie resultaten	V	G	G	G
facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	V	V	G	G
facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V	V	V	G
Onderwerp 6 Resultaten	V	V	V	V
facet 6.1 Gerealiseerd niveau	V	V	V	G
facet 6.2 Onderwijsrendement	V	V	V	V

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de Erasmushogeschool Brussel

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement behoort tot de Erasmushogeschool Brussel (EhB), die in het academiejaar 2010–2011 5081 studenten telde. De hogeschool is ontstaan uit een fusie van hogescholen uit het Gemeenschapsonderwijs, het Vrij Niet-confessioneel Onderwijs en het Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Met het Hogeschooldecreet van juli 1994 werd de hogeschool een instelling met een publiekrechtelijk karakter. De Erasmushogeschool Brussel vormt sinds 2003 samen met de Vrije Universiteit Brussel de Universitaire Associatie Brussel (UAB).

De Erasmushogeschool Brussel biedt professionele en academische bacheloropleidingen en masteropleidingen aan in de volgende studiegebieden:

- Handelswetenschappen en bedrijfskunde
- Onderwijs
- Sociaal-agogisch werk
- Muziek en dramatische kunst
- Gezondheidszorg
- Industriële wetenschappen en technologie
- Toegepaste taalkunde
- Audiovisuele en beeldende kunst

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement is ontstaan uit de 'kader- en managementopleiding tot hoofdverpleegkundige', die sinds 1987 werd ingericht door de Vlaamse Beroepsvereniging voor Verpleegkundig Kaderpersoneel (VBVK). In 2003 werd zij als een bachelor-na-bacheloropleiding opgenomen in de structuur van de Erasmushogeschool Brussel, als onderdeel van het departement Campus Jette. In 2011–2012 werd het departement Campus Jette opgesplitst in het departement Gezondheidszorg en landschapsarchitectuur en het departement Lerarenopleiding. Tot het departement Gezondheidszorg en landschapsarchitectuur behoren de bacheloropleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Biomedische laboratoriumtechnologie, Voedings- en dieetkunde en de bacheloropleiding Landschaps- en tuinarchitectuur. Naast de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement zal het departement vanaf het academiejaar 2012–2013 twee nieuwe bachelor-na-bacheloropleidingen inrichten: Pediatrische en neonatale gezondheidszorg en Oncologische gezondheidszorg. De opleiding telde in het academiejaar 2011–2012 27 studenten in het eerste jaar en 28 studenten in het tweede jaar. Zes studenten volgden een persoonlijk deeltraject.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de bachelor-na-bacheloropleiding

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de hogeschool een doordacht strategisch beleidsplan (2011–2015) hanteert, met aandacht voor de maatschappelijke relevantie en de financiële leefbaarheid van haar opleidingen. De oprichting (sinds het academiejaar 2011–2012) van een afzonderlijk departement Gezondheidszorg en landschapsarchitectuur past in het kader van een sterkere beheersbaarheid, en is gericht op de optimalisering van de verwevenheid met het werkveld. Tegelijkertijd constateert de commissie echter dat de strategische doelstellingen van het nieuwe departement zich nog in de planningsfase bevinden en verder dienen te worden geconcretiseerd op opleidingsniveau, niet enkel wat de basisopleidingen betreft, maar ook met betrekking tot de bachelor-na-bacheloropleidingen. De gevisiteerde opleiding dient zich volgens de commissie nog sterker te verankeren in de hogeschool en het departement. Dat zal de opleiding meer instrumenten geven om de onderwijskwaliteit te optimaliseren. De visietekst op opleiding en onderwijs van de opleiding, waarvan sommige elementen op de webpagina's van de opleiding opgenomen zijn, levert hiervoor volgens de commissie waardevolle conceptuele bouwstenen. De tekst dient echter nog te worden geoperationaliseerd.

De algemene doelstelling van de opleiding is het afleveren van direct inzetbare 'operationeel leidinggevenden' voor de zorg- en welzijnssector. De commissie vindt het positief dat de opleiding door die benaming in haar doelstellingen te hanteren, de oorspronkelijke gerichtheid op de functie van hoofdverpleegkundige verbreedt tot de vorming van leidinggevenden, zowel in ziekenhuizen als in rust- en verzorgingstehuizen en andere zorg- en welzijnssectoren. Toch meent de commissie dat zij die doelstelling nog sterker kan expliciteren. De opleiding dient volgens de commissie nog verder los te komen van het imago van de oorspronkelijke kaderopleiding van de Vlaamse Vereniging van Verpleegkundig Kaderpersoneel, zonder daarom het contact ermee te verliezen. Het is echter belangrijk dat zij haar identiteit als hogeschoolopleiding in relatie tot het bredere afnemersveld versterkt.

De algemene, de algemeen beroepsgerichte en de beroepsspecifieke competenties staan vermeld op de webpagina's van de opleiding. De startcompetenties zijn de decretale algemene en algemeen beroepsgerichte competenties van afgestudeerde bachelors. De opleiding neemt zich voor die competenties tijdens de opleiding uit te diepen. De competentie 'internationaal opereren' wordt in de algemene doelstellingen omschreven als 'ageren binnen een internationale context,

gebruikmakend van internationale normering, werkmethode en communicatievormen', maar de opleiding toont niet aan wat zij hiermee beoogt in de context van de zorgsector.

De opleiding hanteert een internationale omschrijving van het begrip 'operationeel leidinggevende', en heeft een verbredend (management)karakter ten aanzien van de voorafgaandelijke bacheloropleiding. Daarop aansluitend heeft de opleiding een lijst met beroepsspecifieke competenties opgesteld die de afgestudeerde in staat moeten stellen om de primaire processen van een bedrijfsproces in het kader van een leidinggevende functie in de zorgsector te beheersen, te optimaliseren en te verbeteren. Een operationeel leidinggevende moet volgens de opleiding in staat zijn werkprocessen op een efficiënte wijze te organiseren, en moet gericht zijn op het behalen van steeds betere resultaten. De commissie stelt vast dat de opleiding veel aandacht heeft voor beroepsvaardigheden in de doelstellingen en sterk wil inzetten op leiderschap, interdisciplinariteit en levenslang leren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om de opleiding sterker te verankeren in de hogeschool en het departement.
- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in het kader van de zorgsector in te bedden in het competentieprofiel, en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De visietekst op opleiding en onderwijs dient te worden geoperationaliseerd.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor bachelor-na-bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding zegt dat zij op basis van de competentieprofielen van leidinggevend in de zorgsector een competentielijst heeft opgesteld. Die competenties heeft zij gestructureerd in een competentiematrix waarbij de competenties gekoppeld worden aan acht verschillende rollen van leiderschap (bestuurder, controleur, innovator enzovoort), zoals die zijn beschreven in het managementmodel van Quinn. Dit model wordt volgens de commissie efficiënt gebruikt om de competenties aan verschillende leiderschapsrollen te koppelen. De competenties en gedragsindicatoren zijn duidelijk uitgeschreven. In functie van haar doelstelling om afgestudeerden te vormen die in staat zijn om de primaire bedrijfsprocessen te beheersen en te verbeteren, heeft de opleiding bovendien in die competentiematrix de leiderschapsrollen gekaderd in de organisatie- en resultaatdomeinen van het EFQM-model (organisatiedomeinen en resultaatdomeinen). Het EFQM-model vormt het eigenlijke opleidingsprofiel van de opleiding. Zij ziet hierin een opportuniteit om de studenten tijdens hun opleiding te confronteren met een algemeen aanvaard kwaliteitszorgmodel in de zorgsector. De studenten worden volgens haar op die manier geconfronteerd met een aantal beleids-, organisatorische en operationele aspecten van leidinggeven. De commissie apprecieert de keuze om de beide modellen te gebruiken als theoretisch kader

voor de beroepsspecifieke doelstellingen van de opleiding. Zij ervaart echter de complexiteit van het dubbele model als een hinderpaal voor de transparante weergave en leesbaarheid van de competenties. De commissie sluit zich aan bij de visie van de verantwoordelijke Onderwijsontwikkeling van de hogeschool om naar aanleiding van de ontwikkeling van een nieuw domeinspecifiek leerresultatenkader de competenties te clusteren en te stroomlijnen, het aantal rollen te beperken, en de competentiematrix te vereenvoudigen en bij te sturen.

De competentiematrix is in eerste instantie afgetoetst met het werkveld via de beroepsvereniging VBVK, die als resonantiegroep voor de opleiding fungeert. De commissie kon het verslag van een eerder informatieve vergadering in dit verband inzien. Zij kan hieruit echter niet afleiden of de opstelling van de competentiematrix het resultaat is geweest van een grondige discussie. Het zelfevaluatie-rapport maakt ook gewag van een afstemming met een aantal ziekenhuisdirecties. De opleiding argumenteert verder dat de lesgevers garant staan voor de afstemming van de competenties op de wensen en behoeften van het beroepenveld, aangezien de overgrote meerderheid van hen actief is als professioneel leidinggevende.

De commissie constateert dat de uitgebreide lijst van nagestreefde competenties haar eigen domeinspecifieke referentiekader afdekt, en aansluit bij de regelgeving en verwachtingen van het afnemende beroepenveld. Zij meent echter dat de aftoetsing nog te zeer in besloten kring gebeurt en voorgelegd zou moeten worden aan een breder overlegorgaan. De opleiding toont in het zelfevaluatie-rapport aan dat zij een beperkte benchmarking heeft gedaan met vergelijkbare Vlaamse en buitenlandse opleidingen. Een uitgebreidere benchmarking die aanleiding zou geven tot meer wisselwerking met de andere Vlaamse opleidingen, is wenselijk.

De studenten zeggen dat zij op verschillende manieren kennis kunnen nemen van de doelstellingen van de opleiding en de te verwerven competenties, met name via de studiegids en de ECTS-fiches, die raadpleegbaar zijn op de website van de hogeschool, en de mondelinge informatie van de docenten bij de aanvang van een opleidingsonderdeel. De commissie merkt echter op dat de competenties op de ECTS-fiches niet worden gerelateerd aan de competentiematrix. Tijdens de interviews stelde zij tevens vast dat de competenties en de competentiematrix als zodanig nog te weinig bekend zijn bij het werkveld en de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding te onderzoeken hoe de competentiematrix transparanter kan worden gemaakt.
- De commissie raadt aan om de competentiematrix grondig te bespreken met een ruime vertegenwoordiging van het beroepenveld.
- De commissie beveelt aan om nog meer aandacht te besteden aan de doorleefdheid van de competenties bij de studenten.
- Een effectievere benchmarking met vergelijkbare Vlaamse en buitenlandse opleidingen is wenselijk.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **onvoldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de uitgebreide studiegids worden de tien modules van het programma beschreven, en dit gerelateerd aan het EFQM-model.

De tien modules zijn:

- Onderzoeksmethoden
- Management en beleid van zorg
- Management en gezondheidsbevordering
- Organisatie van de gezondheidszorg
- Stage en werkbezoek
- Human Resources management
- Beleidsontwikkelingen in de gezondheidszorg
- Communicatievaardigheden voor leidinggevenden
- Kwaliteitsmanagement en veiligheid
- Geïntegreerde eindopdracht (GEO) gericht op zorgmanagement

In de competentiematrix zelf is echter niet aangegeven welke competenties in de opleidingsonderdelen aan bod komen. Wie dit wil weten, moet steeds via het EFQM-model gaan. Daardoor wordt de vertaling van de competenties naar het programma, en vooral de bewaking ervan, ondoorzichtig. De opleiding zegt wel dat er, naar aanleiding van de opstelling van het zelfevaluatie-rapport, overleg is geweest tussen de vakdocenten en de opleidingscoördinatoren over de competenties die in de opleidingsonderdelen aan bod komen, maar zij kon niet aantonen aan de hand van een document of er geen hiaten zijn in de behandeling van de competenties, en in hoeverre zij al dan niet overlappend in verschillende opleidingsonderdelen aan bod komen. De commissie zegt dus niet a priori dat het programma onvolledig is. De studenten en het werkveld verklaarden trouwens dat het programma behandelt wat moet worden behandeld. Volgens de commissie moet echter duidelijker worden gemaakt hoe het programma voortvloeit uit de competenties. De in recente jaren doorgevoerde curriculumherzieningen ten aanzien van het oorspronkelijke programma van de kaderopleiding die werd ingericht door het VBVK, vertonen eerder het karakter van een herschikking van het aantal uren en zijn minder een inhoudelijk gebeuren, vertrekkend vanuit de te bereiken competenties. Een kritische herdenking van het curriculum in functie van de competenties en waarbij een aangepaste competentiematrix als startpunt wordt gebruikt, is aan de orde. Dit kan gebeuren door een grondige opfrissing van het programma, op basis van de ontwikkeling van het domeinspecifieke leerresultatenkader. Een eerste ontwerp hiervan kon de commissie tijdens het bezoek inzien. Voor de uitwerking hiervan zou de opleiding volgens de commissie best een beroep doen op de knowhow die op dit vlak in andere opleidingen binnen

de hogeschool is ontwikkeld. De manier waarop het traditionele eindwerk is herwerkt naar een geïntegreerde examenopdracht met een duidelijke relatie naar de te bereiken competenties, zowel in de uitwerking ervan als in de evaluatie, is – eveneens volgens de commissie – al een goed voorbeeld van een programmaonderdeel dat is opgebouwd vanuit het competentiedenken.

Een andere opmerking van de commissie betreft de beroepsrollen van Quinn. Hoewel zij als een belangrijk referentiepunt voor de ontwikkeling van de competentiematrix worden gehanteerd, kon de commissie ze niet terugvinden in de beschrijving van de modules en de opleidingsonderdelen in de studiegids.

De commissie wijst bijkomend op een aantal elementen die bij een programmaherwerking in het oog moeten worden gehouden, zoals een specifiekere behandeling van de module HRM. De commissie is ook kritisch ten aanzien van het hoge aantal studiepunten voor het opleidingsonderdeel Statistiek binnen de module Onderzoeksvaardigheden, en bij de boekhoudkundige behandeling van een aantal financiële onderwerpen, zoals het kunnen lezen van een balans. Die opleidingsonderdelen moeten duidelijker worden gerelateerd aan de competenties van een operationeel leidinggevende.

Curriculumaanpassingen gebeuren volgens het zelfevaluatie-rapport volgens een formele procedure die is vastgelegd op hogeschoolvlak. De opleiding zegt dat volgens die procedure in de toekomst de verantwoordelijke voor onderwijsontwikkeling van de hogeschool moet worden betrokken bij een curriculumherziening. Dat zal volgens de commissie een meerwaarde betekenen. De opleiding wijst erop dat de aanpassingen het resultaat zijn van de besprekingen in de opleidingscommissie. Als basis hiervoor worden de evaluaties van de opleidingsonderdelen door de studenten en de inbreng vanuit de VBVK, die als resonantiegroep voor de opleiding fungeert, gebruikt. In het opleidingsonderdeel Beleid naar personeel en organisatie, wordt als oefening de organisatie van de eigen opleiding, het lessenpakket en de examenregeling door de studenten uitgewerkt. De oefening biedt informatie over de manier waarop de studenten tegen het programma aankijken. De commissie wijst op het gevaar dat de opleiding zich te zeer laat leiden door individuele verzuchtingen van studenten. Aan de basis van een curriculumaanpassing moet volgens haar een grondig onderzoek met zo veel mogelijk betrokkenen liggen. Een aanpassing moet steeds gebeuren in relatie tot de competenties die van een afgestudeerde worden verwacht. De actualisering van het zelfevaluatie-rapport (maart 2012) vermeldt een aantal curriculumaanpassingen. Die hebben voor een groot deel betrekking op een herschikking van het aantal uren. Positief vindt de commissie de grotere aandacht die gaat naar coaching binnen module acht (Communicatievaardigheden), en voor het aspect accreditering in module negen (Kwaliteitszorg). Het actualiseringsdocument maakt verder melding van een nieuw opleidingsonderdeel Actuele thema's (12 uren) en van de invoering van een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) ter vervanging van de portfolio Communicatie.

Het zelfevaluatie-rapport geeft enkele voorbeelden van hoe de dimensie internationalisering in enkele opleidingsonderdelen aan bod komt. Dit gebeurt echter niet op een systematische manier. De module Managementstage bevat één dag verplicht werkbezoek aan een Nederlandse zorginstelling. De commissie meent dat ook andere landen in aanmerking zouden moeten kunnen komen. Een buitenlandse stage is ook mogelijk, maar komt zelden voor omwille van de onverenigbaarheid met de werk- en gezinssituatie van de werkstudenten. De commissie erkent dat het uitvoeren van langere stages in het buitenland voor werkstudenten niet eenvoudig is. Toch wil de commissie de opleiding aanmoedigen om hier verdere inspanningen voor te leveren. Korte buitenlandse bezoeken zijn hierbij eveneens een meerwaarde. De hogeschool geeft incentives om internationalisation@home aan bod te laten komen via de ontwikkeling van interculturele competenties. Het kosmopolitische karakter van Brussel geeft daartoe aanleiding. De commissie zag hiervan echter geen evidentie, en de opleiding geeft toe dat op dit vlak nog meer kruisbestuiving tot stand kan komen met de basisopleidingen in het departement Gezondheidszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert met klem om de competenties als basis te gebruiken voor een herdenking van het programma.
- De module HRM moet specifieker worden uitgewerkt.
- De commissie raadt aan om het kosmopolitisch karakter van de hogeschool meer te benutten.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en /of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/ de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is positief over de professionele gerichtheid van het programma. Die wordt werkstelligd door de praktijkgerichtheid van de meeste opleidingsonderdelen. De inhoud van de opleidingsonderdelen staat op het niveau van een bachelor-na-bacheloropleiding. Wel maakt de commissie de opmerking dat de referenties in sommige cursussen achterhaald zijn of ontbreken. Dit wijst op de noodzaak van de actualisering van bepaalde cursusinhouden en van de controle daarop. De cursus Statistiek is een cursus die op academisch bachelorniveau wordt gedoceerd aan de VUB, maar door de docent via oefenmateriaal wordt toegesneden op maat van de opleiding. De studenten apprecieerden dit. In de opleiding wordt daarnaast nog één handboek gebruikt (rondom het leiderschapsmodel van Quinn).

De hogeschool streeft naar een speerpuntenbeleid op het vlak van projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Tot hiertoe is de opleiding op dit vlak niet actief, tenzij via de projecten waarin de gastprofessoren vanuit hun professionele bezigheid betrokken zijn, en waarvan zij gewag maken in de onderwijsactiviteiten. Gezien de kleine schaal van de opleiding is het aangewezen dat zij voor wetenschappelijk onderzoek meesurfen op de dynamiek die het nieuwe departement Gezondheidszorg op dit vlak in de toekomst wenst te ontwikkelen. Hiervoor zijn al contacten gelegd met de wetenschappelijke staf van het naburige Universitair Ziekenhuis Brussel. Er is met name overleg geweest met betrekking tot de inrichting van een skills lab met simulatiepoppen (voornamelijk in functie van de basisopleidingen Verpleeg- en Vroedkunde). De commissie is van mening dat de kwaliteit van een aantal geïntegreerde eindproeven van een zodanig niveau is dat zij een onderdeel kunnen zijn van projecten van projectmatig wetenschappelijk onderzoek of maatschappelijke dienstverlening. Op dit vlak zou de opleiding meer ambitie kunnen hebben. De aanwezigheid van een module Onderzoeksmethoden draagt daartoe bij, onder andere via de beperkte onderzoeksopdracht die de studenten in dat kader moeten uitwerken in een posterpresentatie.

De commissie is tevreden over de opzet en begeleiding van de module Managementstage in het eerste jaar. Die valt uiteen in twee luiken: een luik stage van vier dagen en een werkbezoek van één dag aan een zorginstelling in Nederland. Tijdens de stage worden de studenten gestimuleerd om hun visie te verruimen, kennis te maken met een eventueel andere aanpak en een beter zicht te krijgen op het eigen functioneren. De stage wordt geplaatst in het eerste jaar, omdat zij

volgens de opleiding een voorbereiding is op de uitwerking van de geïntegreerde eindopdracht in het tweede jaar. Het werkbezoek van één dag geeft de studenten de gelegenheid situaties in twee verschillende landen te vergelijken. De studenten moeten zelf een stageplaats en een locatie voor het werkbezoek kiezen in functie van de doelstellingen die zij zelf wensen te realiseren. Op die manier vormt de stage een element in hun persoonlijke ontwikkeling. De opleiding biedt een lijst met stageplaatsen aan (ziekenhuis, zorgcentrum, psychiatrie...), maar de studenten kunnen ook zelf een stageplaats voorstellen. De opleiding beschikt niet over een procedure voor de beoordeling van de kwaliteit van de stageplaats. Zij beoordeelt de kwaliteit voornamelijk op basis van het takenpakket dat de student en de stageplaats uitwerken. Belangrijk is dat de studenten stage lopen op een leidinggevende dienst en/of in contact komen met een leidinggevende. Slechts indien er zich problemen voordoen tijdens de stage of indien negatieve elementen worden vermeld naar aanleiding van de evaluatie van de student, treedt de opleiding op. Een permanente controle op het goede verloop van een stage is er ook door het logboek van de uitgevoerde activiteiten dat de student moet indienen. Een stage op de eigen dienst of in de eigen instelling is niet toegestaan. Aan de stage zijn twee opdrachten verbonden. In een eerste opdracht moeten zij de afdeling waar stage wordt gelopen, het gehanteerde verpleegsysteem en het inzetten van personele middelen vergelijken met de eigen werksituatie, en de sterktes en de zwaktes van elke afdeling naast elkaar zetten. De tweede opdracht heeft betrekking op de aanpak van een actuele thematiek op de stageplaats (bijvoorbeeld patiëntveiligheid). De stagedocumenten bevatten naast de taakomschrijving de nodige administratieve documenten, zoals een stage- en verzekeringscontract. De vraag vanuit het werkveld om meer stage te organiseren, is volgens de opleiding niet realiseerbaar omwille van de situatie van de werkstudenten.

De commissie apprecieert het concept van de geïntegreerde eindopdracht (GEO). Van de studenten wordt verwacht dat zij alle kennis, competenties en vaardigheden die zij in de opleiding hebben verworven, kunnen verwerken in een uniek werk: een verbeteringsproject in de eigen organisatie. De opleiding heeft met een gestandaardiseerde format een degelijke aanvraagprocedure uitgewerkt, die garant staat voor de relevantie van het gekozen onderwerp, zowel voor de student als voor de instelling/opdrachtgever. Die laatste moet zich akkoord verklaren met de onderwerpkeuze en moet de student de mogelijkheden bieden om de opdracht uit te voeren. Bij de aanvraag beschrijft de student de doelstellingen, de probleemanalyse, de methodologie en de timing. De vereisten waaraan het eindresultaat moet voldoen, zijn duidelijk omschreven. De student werkt zelfstandig, maar kan elke zaterdag bij de begeleider/coördinator van de GEO-projecten ondersteuning vragen. Het eindwerk krijgt zijn beslag in een beknopt rapport, een mondelinge presentatie en een artikel dat – mits toestemming van de student en de opdrachtgever – wordt gepubliceerd op de website van de VBVK of in een tijdschrift.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om zich via al bestaande elementen in het programma sterker te profileren op het vlak van onderzoek en dienstverlening.
- De commissie beveelt aan om aandacht te hebben voor de actualisering van het cursusmateriaal en de opname van relevante referenties.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft de opleidingsonderdelen geclusterd in tien blokmodules die worden gerelateerd aan het EFQM-model. Dit resulteert in een klassieke aanbodgestuurde modulaire programmastructuur, waarvan het eerste jaar eerder theoretisch en het tweede jaar praktisch wordt ingevuld. De commissie vindt die voorstelling van een macrostructuur op zich interessant, maar mist enigszins de aanwezigheid van leerlijnen die worden aangestuurd door de ontwikkeling van competenties. De commissie krijgt eerder een gefragmenteerde indruk van het programma. De modules en de opleidingsonderdelen vertonen buiten de EFQM-gerelateerdheid weinig verband met elkaar.

De opleidingscoördinatoren zeggen dat zij via een controle op de ECTS-fiches, de inhoud van de cursussen op de elektronische leeromgeving en de studentenevaluaties de samenhang van het programma bewaken. Via overleg met de gastprofessoren proberen ze overlap te vermijden. Volgens de studenten komt overlap tussen opleidingsonderdelen wel voor, maar zij vonden dit niet hinderlijk, omdat de insteek telkens verschillend is (bijvoorbeeld het begrip 'beroepsaansprakelijkheid' vanuit het aspect ziekenhuisbeleid of vanuit het aspect aansprakelijkheid).

De ECTS-fiches vermelden voor geen enkel opleidingsonderdeel volgtijdelijkheid, waardoor de opleidingsonderdelen en de modules vrij onafhankelijk van elkaar kunnen worden gevolgd.

De opleiding toont niet aan volgens welke criteria de studiepunten aan de opleidingsonderdelen worden toegekend. Tijdens de interviews werden elementen genoemd als het aantal uren hoorcollege en zelfstudie, maar een systematisch toewijzingsmodel of een methodische aanpak ontbreken. Een link met de competenties is ook hier niet aanwezig. De commissie stelt enkele onevenwichten vast, zoals de toekenning van hetzelfde aantal studiepunten (vier) aan het opleidingsonderdeel Statistiek en de module Stage en werkbezoek.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om onderwijskundige ondersteuning in te zetten voor de ontwikkeling van competentiegerichte leerlijnen.
- De commissie beveelt aan om de toekenning van de studiepunten aan de opleidingsonderdelen kritisch te onderzoeken.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Zorgmanagement is gespreid over twee academiejaren van elk 30 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding beschikt niet over een kwantitatieve studietijdmeting om op een objectieve en genuanceerde wijze na te gaan of de reële studietijd overeenkomt met de volgens de decretale normen begrote studietijd. Wel be vraagt zij naar aanleiding van de jaarlijkse onderwijs-evaluatie de studenten over wat zij noemt hun 'studietijdervaring'. De antwoorden tonen aan dat de studielast overeenkomt met wat van een professionele bachelorstudent mag worden verwacht. Gedetailleerde cijfergegevens per opleidingsonderdeel ontbreken echter, zodat op basis hiervan geen beleidsbeslissingen kunnen worden genomen. De studenten zeiden tijdens het interview met de commissie dat de opleiding behoorlijk zwaar is, zeker in combinatie met werk en gezin. Aan de geïntegreerde eindopdracht wordt relatief veel meer werk besteed dan aan bepaalde opleidingsonderdelen waaraan dezelfde studiepunten worden toegekend. De opleiding zegt dat zij in de nabije toekomst op een systematische wijze studietijdmetingen volgens paarsgewijze vergelijking zal uitvoeren. Zij zal die methode eerst toepassen in de basisopleidingen van het departement Gezondheidszorg en daarna in de bachelor-na-bacheloropleidingen. Omdat vanaf het academiejaar 2012–2013 twee nieuwe bacheloropleidingen worden georganiseerd, zullen de metingen op een voldoende schaalgrootte kunnen plaatsvinden om vergelijkingen tussen opleidingen mogelijk te maken.

Ondanks de subjectief ervaren zwaarte van de opleiding, zeggen de studenten dat de studielast haalbaar is indien de student zijn studie organiseert en plant. De commissie vernam dat de opleiding de studenten wijst op het belang van planning tijdens het eerste gesprek dat plaatsvindt in het kader van het POP. Zij legt naar aanleiding daarvan het verband met de praktijk van leidinggeven, waarbij het kunnen plannen eveneens een belangrijke competentie is. De spreiding van het programma over twee academiejaren maakt de opleiding voor werkstudenten haalbaar. De opleiding neemt daarnaast nog initiatieven om de studeerbaarheid te faciliteren, zoals de organisatie van de lesactiviteiten op zaterdag, de laagdrempeligheid en het vlotte contact met de docenten en de opleidingscoördinatoren, die elke zaterdag op de campus aanwezig zijn, en de afspraken met richtdata voor het uitvoeren van de stage en de GEO, en voor het inleveren van rapporten en werkstukken. De verantwoordelijke voor de studentenadministratie wees de commissie erop dat afwezigheden van gastprofessoren zo veel mogelijk via het systeem van een telefoonketting aan de studenten worden gemeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om de studielast beter in kaart te brengen via systematische studietijdmetingen. Ook het werken met bijvoorbeeld focusgesprekken om naar de studielast te peilen, kan een meerwaarde zijn.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding in een visietekst op opleiding en onderwijs een aanzet heeft gegeven tot de ontwikkeling van een didactisch concept in een competentiegerichte context. Zij somt daarvoor enkele maatregelen op, zoals een beperking van de contacturen, de stimulering van zelfstandig werken (individueel en in groep) en zelfstudie, de accentuering van de kritische reflectie eigen denken en handelen, en de organisatie van afstandsonderwijs. Tegelijkertijd stelt zij vast dat de realisatie van dat competentiegericht onderwijs nog in volle ontwikkeling is. De commissie betreurt het dat de informatie over dit facet in het zelfevaluatie rapport zeer summier is. De opleiding zou hiermee beleidsmatiger kunnen omgaan indien zij bijvoorbeeld zou beschikken over een inventarisatie en een beschrijving van de gehanteerde werkvormen, met aanduiding van het effectieve gebruik ervan in functie van de te verwerven competenties. Welke werkvormen worden ingezet, is nu sterk afhankelijk van het initiatief van de individuele docent. Overleg hierover zou een evenwichtiger en meer beredeneerde inzet mogelijk maken. Een nauwkeurigere opvolging van de informatie die de docenten met betrekking tot de werkvormen en werkmiddelen op de ECTS-fiches vermelden, is wenselijk. Uit die fiches blijkt dat in de praktijk diverse werkvormen worden toegepast, maar dat het hoorcollege de bovenhand heeft. De opleiding zegt echter dat in de hoorcolleges ook interactieve werkvormen worden ingezet (voorbereiding van lesonderwerpen via zelfstudie, oefeningen, probleemtaken...). Zij zegt dat ook werkcolleges voorkomen. De commissie is positief ten aanzien van het gebruik van rollenspelen en trainingen in een videolab in het kader van de module Communicatievaardigheden. Daarvan kreeg zij een aantal voorbeelden. Voor die werkvormen wordt gewerkt in kleinere lesgroepen van ongeveer tien studenten. De opleiding besloot om de portfolio Communicatie te vervangen door een persoonlijk ontwikkelingsprofiel (POP). De eerste ervaringen daarmee zijn positief volgens de docenten en de studenten. De elektronische leeromgeving Dokeos wordt voornamelijk als een communicatieplatform gebruikt. De opleiding heeft hoge verwachtingen van de invoering van een nieuw elektronisch leersysteem Desiderius (op basis van de software Chamilo 2.0), waartoe de hogeschool heeft besloten.

Wat de werkmiddelen betreft, maakt de commissie de opmerking dat de didactische vormgeving van het cursusmateriaal erg wisselend van kwaliteit is. Voor de ondersteuning van een aantal opleidingsonderdelen zijn enkel PowerPointpresentaties voorhanden, de referenties zijn niet steeds consequent opgesteld volgens de APA-normering (of een andere), en bij figuren of afbeeldingen zijn vaak geen referenties vermeld. In vele schriftelijke cursussen ontbreken inhoudsopgaves. De commissie stelt nochtans vast dat de hogeschool over sjablonen voor cursusopbouw en PowerPointpresentaties beschikt. Die worden echter zelden gehanteerd door de docenten van de opleiding Zorgmanagement. De studenten zeiden dat de cursussen en presentaties soms op voorhand worden aangeleverd. Meestal echter wordt verondersteld dat zij het cursusmateriaal zelf afprinten (tegen weliswaar democratische prijzen). Zij ondervonden geen noemenswaardige problemen met betrekking tot de studeerbaarheid van de cursussen, ondanks een aantal opmerkingen met betrekking tot de lay-out. De twee handboeken die de studenten moeten aankopen, worden op een zinvolle manier gebruikt. De commissie besluit dat de ontwikkeling van een cursusbeleid en een stroomlijning van het cursusmateriaal (lay-out, standaardisering) wenselijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om een onderzoek te verrichten naar het evenwichtige en zinvolle gebruik van diverse werkvormen.
- De commissie adviseert om een beleidslijn uit te tekenen voor de ontwikkeling van schriftelijk cursusmateriaal.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat diverse toetsvormen aanwezig zijn (stage-evaluatie, afstudeerproject, vaardigheidstoetsen, reflectieopdrachten, kennistoetsen, permanente evaluatie, peer-review) maar ze zijn niet geconcretiseerd in een toetsbeleid. Zij stelt daarom met genoegen vast dat de hogeschool en het departement Gezondheidszorg in hun beleidsplannen (2011–2015) daarvan een prioriteit maken. Centraal worden leidraden ontwikkeld om toetsen en examens te controleren op validiteit. Een checklist met een opsomming van toetsvormen, gekoppeld aan doelstellingen en competenties, is in voorbereiding. Er is al een departementale vormingsdag rond toetsbeleid georganiseerd. De commissie hoopt dat de opleiding op een gepaste manier zal gebruikmaken van de aangeleverde instrumenten en vormingen.

Door het ontbreken van een toetsbeleid beslist iedere docent tot hertoe individueel over de manier van evalueren. De commissie maakt daarbij enkele opmerkingen. De op de ECTS-fiches vermelde toetsvormen zijn niet gedocumenteerd. Het is niet duidelijk wat wordt bedoeld met bijvoorbeeld voortgangstoets, interactieve toetsing, reflectieopdracht, peer-review, groeps-scoring enzovoort. Verder is niet steeds zichtbaar welke competenties worden getoetst, en is ook op opleidingsvlak geen evidentie aanwezig waar welke competenties worden getoetst en of ze wel allemaal worden getoetst. De competentiematrix dient te worden vervolledigd met een evaluatie- of toetsmatrix.

De commissie mist transparantie van de evaluatiecriteria. De normstelling en standaardisering ontbreken. Het is de commissie niet duidelijk, ook na herhaaldelijke vraagstelling, hoe bepaalde scores tot stand komen. De commissie stelt een nood aan een gemeenschappelijke visie op dit vlak vast. Hoewel uit de studentenbevragingen blijkt dat 87 procent van de studenten tevreden is over de evaluaties, vernam de commissie toch van de aanwezige studenten dat de evaluatiecriteria weinig bekend zijn. De informatie met betrekking tot de toepassing van de tolerantierregels is niet correct weergegeven op de ECTS-fiches. De feedback op de resultaten liet in het verleden soms te wensen over, maar hierin is volgens de alumni en de studenten verbetering opgetreden.

Er bestaat geen specifieke examencommissie. Die rol wordt waargenomen door het kernteam van de drie opleidingscoördinatoren. De rol van ombudspersoon wordt waargenomen door de departementssecretaris, die geen lesopdracht heeft in de opleiding. De taken en bevoegdheden zijn hogeschoolbreed vastgelegd in het onderwijs- en examenreglement (OER). De ombudspersoon licht dit toe tijdens een van de eerste lessen van het academiejaar. De studenten verklaarden op de hoogte te zijn van het OER en van de werking van de ombudsdienst. In de opleiding was er tot op heden geen nood aan interventie.

De stagebeoordeling gebeurt door twee personen: door de stagebegeleider op de stageplaats (10 procent) en door de stagecoördinator van de opleiding, op basis van het stageverslag, de stagefiches met vermelding van de verrichte taken en het POP (90 procent). De commissie stelde vast dat de tijdens het bezoek vermelde percentages verschillend zijn van de percentages die in het zelfevaluatie-rapport zijn opgenomen (respectievelijk 20 en 80 procent). De stagebeoordeling door de stagebegeleider gebeurt aan de hand van een standaardformulier dat, blijkens het logo van de VBVK, tot stand is gekomen in overleg met de beroepsvereniging maar dat niet gelinkt is aan het competentieprofiel. De commissie vindt dit een gemiste kans in het kader van competentiegericht onderwijs. Het stageverslag wordt beoordeeld op basis van een aantal formele criteria (10 procent op lay-out en presentatie), een sterkte-zwakteanalyse van de bereikte doelen en de persoonlijke ontwikkeling via het POP (20 procent), telkens 20 procent voor de twee uit te voeren opdrachten en 20 procent op de sterkte-zwakteanalyse en de voorstellen voor optimalisering. Bij de stagebeoordeling wordt rekening gehouden met de inbreng van de student bij de feedbackbespreking. De commissie stelt vast dat de beoordelingscriteria niet expliciet zijn gelinkt aan het competentieprofiel en niet scherp genoeg zijn afgelijnd om een verantwoorde scoredifferentiatie mogelijk te maken.

De beoordeling van de geïntegreerde eindopdracht gebeurt door een gemengde jury van interne en externe juryleden. Het externe jurylid heeft het eindwerk niet gelezen, maar geeft een score op basis van de presentatie door de student, de inhoud van het tijdschriftartikel en de vraagstelling achteraf. Ook medestudenten zijn aanwezig bij de presentatie en kunnen vragen stellen. De commissie is van oordeel dat zowel de proces- als de productbeoordeling van dit opleidingsonderdeel op een transparante en competentiegerichte manier gebeurt. De studenten zijn ook op de hoogte van de evaluatiecriteria. Door de concrete en praktijkgerichte aanpak van de GEO wordt de kans op plagiaat sterk verkleind. De commissie dringt er anderzijds toch op aan dat voor de tekstonderdelen met betrekking tot de theoretische onderbouwing een plagiaatcontrole wordt uitgevoerd. Zij vernam immers dat hiervoor specifieke software in de hogeschool aanwezig is.

Omwille van het belang dat de opleiding aan de stage en de GEO hecht, zijn tekorten op de beide opleidingsonderdelen niet tolereerbaar. Indien een student niet slaagt, kan hij/zij een herwerking van de GEO indienen in de tweede zittijd, of dient hij/zij zich in te schrijven voor een apart thesisjaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om het toetsbeleid van de hogeschool en het departement te concretiseren op het niveau van de opleiding.
- De competentiematrix dient te worden vervolledigd met een evaluatie- of toetsmatrix.
- De commissie wenst dat de evaluatievormen en -criteria transparanter worden beschreven.
- De commissie beveelt aan om bij de stagebeoordeling expliciet relaties te leggen naar het competentieprofiel, en de evaluatiedocumenten in die zin te herwerken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De opleiding richt zich tot studenten met een bachelor- of masterdiploma binnen de gezondheidszorg of aan de gezondheidszorg gerelateerde bacheloropleidingen, zoals Verpleegkunde, Vroedkunde, Maatschappelijk werk, Voedings- en dieetkunde, Medisch beeldvormer, Kinesithérapie en Ergotherapie. Er wordt geen ingangsproof of intakegesprek gehouden. De invoering van het POP laat wel toe van bij het begin de verwachtingen van de student in kaart te brengen, en de studenten te wijzen op het managementkarakter en de zwaarte van de opleiding. Volgens de opleiding heeft dit al in enkele gevallen geleid tot een vroege en wenselijke drop-out, eventueel met terugbetaling van het inschrijvingsgeld. De mogelijkheid tot het bekomen van (beperkt) educatief verlof en de gehele of gedeeltelijke betaling van het inschrijvingsgeld door de werkgever, faciliteert in sommige gevallen de studies.

De studenten zeiden op diverse manieren te zijn ingelicht over de opleiding: op vraag van de eigen directie om de opleiding te gaan volgen, via mond-aan-mondreclame, via een beknopte brochure of via uitgebreidere informatie op internet. Een groot aantal studenten wordt naar de opleiding toegeleid door de beroepsorganisatie VBVK (onder andere via de vermelding op de website van de vereniging en via vermelding op het inschrijvingsformulier). De commissie meent dat de instroom nog kan worden versterkt door daarnaast een sterkere profilering en marketing vanuit de hogeschool zelf naar het ruimere werkveld te voorzien. De organisatie van de lesdagen op zaterdag en de spreiding over twee academiejaren zijn belangrijke elementen om als werkstudent voor de opleiding te kiezen. Een voorinschrijving via internet is mogelijk, gevolgd door een definitieve inschrijving op afspraak of op de eerste lesdag. Het studentensecretariaat is gedurende de eerste lesweken ook op zaterdag bemand. Het is ook mogelijk om zich in te schrijven via de VBVK. Uit het overzicht van de instroomcijfers blijkt dat de opleiding kandidaten aantrekt uit alle Vlaamse provincies, met een groter aantal uit de provincies Vlaams-Brabant (36,6 procent), Antwerpen (20 procent) en Limburg (18,3 procent).

Vrijstellingen voor bepaalde opleidingsonderdelen zijn mogelijk in het kader van een EVC/EVK-procedure. De modaliteiten ervan zijn vastgelegd op het niveau van de UAB, en is raadpleegbaar op de website van de Erasmushogeschool. Kandidaten voor een dergelijke procedure worden bijgestaan door de trajectbegeleider van het departement. Gezien de aard van de opleiding komt een EVC-procedure, in tegenstelling tot een EVK-procedure, zelden voor. Het zelfevaluatie-rapport maakt gewag van twee gehonoreerde EVC-procedures in de opleiding Zorgmanagement en een beperkt aantal EVK-procedures.

De commissie apprecieert de creatieve en flexibele manier waarmee de opleiding zich openstelt voor een brede instroom van studenten. Die vormt volgens alle gesprekspartners tevens een

verrijking, als gevolg van de verschillende invalshoeken waarmee problemen in de diverse domeinen van de zorgsector worden bekeken. Hierdoor speelt de opleiding gepast in op de tendens van 'ontschotting' in de welzijns- en de gezondheidssector. De opleiding benadrukt dat, welke ook de vooropleiding is, competenties als leiderschap, teamvorming en multidisciplinariteit essentieel zijn voor alle studenten. Om de doorstroom te bevorderen, heeft de opleiding bepaalde opleidingsonderdelen inhoudelijk aangepast en biedt zij enkele deelonderdelen op een gedifferentieerde manier aan, naargelang de vooropleiding of de werksituatie van de studenten (bijvoorbeeld 'Financieel beleid'). Zij onderzoekt om dit te nog uit te breiden, meer bepaald bij het bepalen van onderwerpen voor de GEO. De commissie stelt vast dat de opleiding al heeft nagedacht over haar instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	onvoldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

De visitatiecommissie maakt een positieve afweging en stelt dat de opleiding voldoende potentieel heeft om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen. De tekortkomingen zijn niet van inhoudelijke aard en beletten niet dat de opleiding haar doelstellingen behaalt, maar hebben te maken met de onderwijskundige vertaling en bewaking van de competenties in het programma, met als gevolg een minder geslaagde competentiegerichte didactische vormgeving en toetsing. De commissie merkt al een positieve evolutie op door de organisatie van het nieuwe departement Gezondheidszorg en de intentie om ook de bachelor-na-bacheloropleidingen steviger onderwijskundig te ondersteunen. Zij beveelt de opleiding aan om de inbedding in de hogeschool in de toekomst nog sterker als een opportuniteit aan te wenden.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de hogeschool beschikt over een degelijk centraal gestuurd personeelsbeleid. Op hogeschoolniveau wordt het HR-beleid onder andere geconcretiseerd door generieke functiebeschrijvingen. Dit initiatief van de centrale personeelsdienst heeft als bedoeling een gemeenschappelijk referentiekader voor het personeelsbeleid te vormen. Generieke functiebeschrijvingen kunnen worden ingezet als instrument bij werving en selectie, als richtlijn voor taakomschrijvingen en als leidraad bij functioneringsgesprekken. Er zijn functiebeschrijvingen opgesteld voor drie takenclusters: onderwijs (met onder andere onderwijsontwikkeling), maatschappelijke dienstverlening en onderzoek, en administratieve taken. De taken en competenties zijn uitgewerkt aan de hand van drie niveaus (instapniveau, benoemingsniveau, bevorderingsniveau) en houden dus rekening met de groei van personeelsleden in hun functie. De formele en administratieve elementen bij werving, selectie, benoeming, bevordering en evaluatie worden aangestuurd door de centrale personeelsdiensten van de hogeschool. Een departementale medewerker Personeel begeleidt het personeel hierin gedurende de hele periode van tewerkstelling.

Ondanks die centrale sturing is er ook ruimte voor een specifieke invulling naargelang de eigen aard van de opleiding. Zorgmanagement kiest ervoor om praktisch uitsluitend te werken met deeltijdse gastprofessoren die voor het grootste gedeelte van hun opdracht nog met beide voeten op de werkvloer staan. Een aantal onder hen was al bij de opleiding betrokken toen zij nog als een kaderopleiding van de VBVK werd aangeboden. Dit resulteert in een stabiel personeelskorps. De commissie stelt vast dat een gestructureerd beleid met betrekking tot de rekrutering van nieuwe medewerkers/gastdocenten ontbreekt, waarbij met meer elementen wordt rekening gehouden dan het huidige advies van de opleidingscoördinator. Wat de evaluaties betreft, volgt de opleiding een andere systematiek dan degene die geldig is voor de statutaire personeelsleden; er vinden geen systematische functioneringsgesprekken of evaluaties plaats. Op basis van de resultaten van studentenevaluaties voert de opleidingscoördinator een gesprek met de docenten. Dit gesprek verloopt meestal op een informele manier, maar indien nodig worden actiepunten afgesproken of wordt de arbeidsovereenkomst niet vernieuwd, zoals ook de studenten met een voorbeeld aantoonde.

De opleiding wordt geleid door een kernteam van drie opleidingscoördinatoren, waarvan één persoon als eindverantwoordelijke voor 20 procent statutair is verbonden aan de hogeschool. De leden van het kernteam zijn op alle lesdagen aanwezig. De studenten en alumni waren unaniem lovend over de toegankelijkheid van zowel het kernteam als de andere docenten. Ook de commissie apprecieert de geëngageerdheid van het kernteam en de gedrevenheid van het hele docentenkorps. Zij gaven blijk van een overtuigende intrinsieke motivatie, die zoals ze zelf zeiden, werd gevoed vanuit een besef van de noodzaak van degelijk gevormde leidinggevendenden op de werkvloer en vanuit het contact met gemotiveerde studenten, die op hun beurt bijdroegen

tot een verdieping van hun eigen inzichten. De administratieve opvolging van de opleiding (ont-haalfunctie, campusbeheer, studentenadministratie, personeelsadministratie, ICT, bibliotheek-beheer...) gebeurt door personeel dat aan de campus Jette of aan het departement Gezondheids-zorg is verbonden. De commissie stelde vast dat zij een sterk team vormden, dat kansen kreeg tot persoonlijke en professionele ontwikkeling.

De commissie merkte op dat een relatief groot aantal coördinatiefuncties op hogeschool- en departementaal vlak (kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling, financieel beheer) werden ingevuld door recent aangeworven personeelsleden. Dit is onder meer het gevolg van de oprichting van het nieuwe departement Gezondheidszorg, die volgens de opleiding al een nieuwe dynamiek in de managementstructuur op gang heeft gebracht. Tijdens het bezoek vernam de commissie dat binnen het departement twee nieuwe bachelor-na-bacheloropleidingen zullen starten vanaf het academiejaar 2012-2013. Het departement heeft de intentie om in de toekomst een specifiek beleid te ontwikkelen voor de drie bachelor-na-bacheloropleidingen, onder leiding van een gezamenlijke opleidingscoördinator. De commissie ervaart deze evoluties als een kans op innovatie, en hoopt dat de professionele aanpak van de nieuwe personeelsleden kansen tot ontwikkeling zal krijgen.

Het onthaal en de begeleiding van nieuwe personeelsleden worden gecoördineerd door de HR-verantwoordelijke van de hogeschool en het departement. Daarvoor bestaat een aantal instrumen-ten, zoals een onthaaldag en vormingssessies, waaronder een introductie in ICT-toepassingen. Het eerste jaar wordt beschouwd als een inlooffase, waarbinnen voor statutaire personeelsleden al na enkele maanden een functioneringsgesprek is voorzien.

Onderwijskundige ervaring en/of kwalificaties gelden niet als een vereiste maar als een aanbe-voelen aanwercingscriterium. Dit gegeven, samen met de vaststelling dat praktisch alle docenten slechts een beperkte lesopdracht hebben, leidt tot een lage betrokkenheid bij de opleiding en de onderwijsvernieuwingen. De commissie vraagt de opleiding om via gepaste methodieken te stre-ven naar een balans tussen vakinhoudelijke en onderwijskundige vorming van de gastprofesso-ren. In het licht van de opmerkingen van de commissie met betrekking tot onderwerp twee, dient vooral aandacht te gaan naar de ontwikkeling van competentiegericht onderwijs (vertaling van competenties in het programma, werkvormen en -middelen, competentiegericht toetsen). Com-petentiegericht onderwijs is bovendien teamwerk en vraagt regelmatig overleg op momenten die voor zo veel mogelijk mensen passen.

De commissie heeft vastgesteld dat de hogeschool nog andere managementopleidingen aan-biedt. Zij suggereert om te overwegen of de aanwezige competenties op managementvlak bin-nen de hogeschool niet, op een beperkte manier en zonder de band met de expertise van de gezondheidssector te verliezen, kunnen worden aangewend door het inzetten van statutaire per-sonneelsleden uit andere opleidingen. Op die manier kan een kruisbestuiving plaatsvinden tussen inhoudelijke en onderwijskundige expertise, en wordt de opleiding sterker geïntegreerd in het departement en de hogeschool.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht te hebben voor de onderwijskundige vorming en de betrokkenheid van de vele deeltijdse gastprofessoren.
- De commissie beveelt aan een gestructureerd rekruteringsbeleid te voeren met oog voor innovatie in deskundigheid en onderwijskundige aanpak.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt, op basis van de inzage van de cv's, een sterke band vast tussen het werkveld en de opleiding door de inbreng van de expertise van gastprofessoren, die borg staan voor een maximale gerichtheid op de beroepspraktijk. De commissie vindt dit een sterk punt. Voor sommige zeer specifieke onderwerpen worden gastsprekers ingeschakeld.

De opleiding toont aan dat verschillende docenten internationale ervaring hebben. Zij dragen op die manier bij tot de totstandkoming van het internationale netwerk van de opleiding. Praktisch alle docenten zijn op een of andere manier (als lid of bestuurslid) verbonden aan beroeps- of onderwijsgerelateerde organisaties, of bekleden mandaten in adviesorganen van de overheid.

De keuze om bij de aanwerving van docenten de voorrang te geven aan inhoudelijke expertise, is volgens de studenten geen belemmering. Voor hen primeert naar eigen zeggen de overdracht van kennis en ervaringen uit de praktijk boven didactische onderlegdheid.

De opleiding vertrouwt erop dat de gastdocenten zich permanent vakkundig bijscholen via het eigen werkveld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het aantal personeelsleden dat instaat voor de realisatie van het curriculum bedraagt 38, van wie 21 mannen en 16 vrouwen. De leeftijdscurve vertoont een evenwichtige evolutie met 19 personeelsleden (50 procent) in de leeftijdscategorie van 40 tot 49 jaar. Alle docenten zijn contractueel verbonden als gastprofessor aan de hogeschool en zijn deeltijds aan de opleiding verbonden met een opdracht van maximaal 20 procent. De opleidingscoördinator, die tevens eindverantwoordelijke van de opleiding is, heeft een statutaire aanstelling in de hogeschool van 20 procent. Eén personeelslid (met als lesopdracht theoretische aspecten van communicatie) is voor 100 procent

verbonden aan de hogeschool en voert voor het grootste deel nog lesopdrachten in andere opleidingen uit. Er is een duidelijk onevenwicht tussen het aantal gastprofessoren, respectievelijk gastsprekers en statutairen/kerndocenten. Dit is onvermijdelijk in een opleiding die rekruteert onder specialisten in verschillende deeldomeinen, en dit voor telkens kleine opdrachten.

Het administratieve en technische personeel bestaat uit 17 personen (13,8 VTE), die onder de leiding staan van het departementshoofd. Zij staan in voor de administratie van het hele departement.

De commissie stelde vast dat de werkdruk hoog is. Dit is een normaal gegeven bij werknemers die al een zware taakbelasting buiten het onderwijs hebben. Maar ook bij de deeltijdse opleidingscoördinator en de andere statutaire personeelsleden groeit de werkdruk onder invloed van onderwijs- en organisatievernieuwingen. Nochtans leidt die werkdruk niet tot een klaagcultuur. De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingscoördinator een sleutelrol heeft in de opleiding. De commissie is van mening dat deze rol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden, dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om de werkdruk permanent te bewaken, in het bijzonder voor de opleidingscoördinator.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: [voldoende](#)

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding is, als onderdeel van het departement Gezondheidszorg en landschapsarchitectuur, gevestigd op de campus Jette in de onmiddellijke nabijheid van het Universitair ziekenhuis Brussel en van de faculteit Geneeskunde en farmacie van de VUB. Het gebouw is complex van structuur, en enkele onderdelen zijn aan vernieuwing toe. De dienst Infrastructuur (centrale ad-

ministratie) heeft daarom beslist om de inkomhal te renoveren. Enkele aanpassingen zouden de aantrekkelijkheid van het gebouw inderdaad verbeteren. In dat verband zou de commissie het appreciëren indien een gepaste bewegwijzering naar de opleiding Zorgmanagement wordt voorzien, zodat de – weliswaar kleine – opleiding meer zichtbaarheid krijgt in het geheel. Gangen en lokalen laten een nette en verzorgde indruk na, dankzij de gewaardeerde inspanningen van het lokale onderhoudsteam. De centraal georganiseerde dienst voor Preventie en bescherming op het werk (PBW) bewaakt het veiligheidsbeleid aan de hand van jaarlijkse actieplannen. De commissie merkte alvast op dat de aanduidingen voor brandveiligheid en de evacuatieplannen waar nodig aanwezig waren. Zij waardeert ook de aandacht voor ecologische aspecten, zoals de voorzieningen voor gescheiden afvalophaling, het gebruik van gerecycleerd papier, en de aanbevelingen om dubbelzijdig te printen en eventueel in verkleind boekformaat. Drankfonteinen in de gangen dragen bij tot het comfort van de bezoekers van het gebouw. Op enkele centrale borden waren de namen aangebracht van de verantwoordelijken, met aanduiding van hun functies. Naast de centrale elektronische valven beschikt elke opleiding over zijn eigen valven. In het hele gebouw is draadloos internet met toereikende bandbreedte voorhanden. Het gebouw wordt 's avonds en op zaterdag eveneens gebruikt voor de onderwijsactiviteiten van een CVO-opleiding. Dat zorgt ervoor dat de studenten van de opleiding Zorgmanagement zich op zaterdag niet alleen in het gebouw bevinden en bepaalde voorzieningen, zoals het onthaal, bemand zijn. Spijtig genoeg zijn de bibliotheek en de cafetaria De Link niet geopend op zaterdag. Een openstelling tijdens een proefperiode leverde niet genoeg rendement op.

De commissie bezocht verschillende lokalen in het gebouw die de opleiding Zorgmanagement gebruikt. Zij heeft daarbij vastgesteld dat de materiële voorzieningen toereikend zijn. De administratieve diensten van het departement bevinden zich in een aparte gang, waar ook de opleidingscoördinatoren hun werkruimte hebben. Alle medewerkers hebben de beschikking over vaste pc's in netwerkverband. De centralisatie van de administratieve diensten laat efficiënt overleg toe. De docenten beschikken over een docentenlandschap met een tiental gemeenschappelijke pc's. Zij kunnen onder bepaalde voorwaarden via het hogeschoolbrede laptopproject een draagbare pc ter beschikking krijgen. Vooraan in het docentenlandschap bevindt zich een aparte ruimte voor het voeren van besprekingen met studenten.

De twee ruime leslokalen die de opleiding gebruikt, zijn voorzien van alle voorzieningen voor hedendaags onderwijs en laten door het losse meubilair flexibele opstellingen toe. Ook op zaterdag is steeds een reservebeamer aanwezig. De commissie is positief over de voorzieningen in de twee videolablokalen, die worden gebruikt voor de trainingen communicatievaardigheden.

Voor ICT-toepassingen kan de opleiding gebruikmaken van verschillende computerlokalen. De hardware wordt elke vier jaar gemoderniseerd. Op alle computers zijn Microsoft Vista, Office 2007 en vakgerichte software geïnstalleerd. Een aantal webapplicaties wordt centraal beheerd, zoals de toetssoftware Question Mark Perception en de elektronische leeromgeving Dokeos. Die leeromgeving werkt niet optimaal, en de commissie vernam dat de ICT-diensten van de hogeschool de invoering van een nieuwe elektronische leeromgeving (op basis van de software Chamilo 2.0) voorbereiden (vanaf het academiejaar 2012–2013).

Vermits voor de opleiding geen specifieke cursusdienst is voorzien, maken de studenten veel gebruik van een aantal fotokopieerapparaten, die op verschillende plaatsen zijn opgesteld. Hoewel de printprijzen democratisch zijn, vindt de commissie het wenselijk dat meer cursusmaterialen op voorhand ter beschikking zouden worden gesteld.

De hogeschool heeft, in functie van de bevordering van de zelfwerkzaamheid en om in te spelen op de mogelijkheden van de informatiemaatschappij, veel aandacht besteed aan de inrichting

en het professionele beheer van het studielandschap. Daarin is een aantal functies samengebracht: open werkruimte, AVM-lokaal, kopieerlokaal, serverlokaal, leeszaal en bibliotheek. Er zijn 60 computerwerkposten aanwezig, en er is mogelijkheid tot het scannen, kopiëren en printen van documenten. De multidisciplinaire bibliotheek bevat gedrukte collecties voor alle opleidingen op de campus Jette. De commissie moest echter vaststellen dat de managementcollectie ter plaatse niet volstaat voor de opleiding Zorgmanagement. De studenten van de opleiding moeten daarvoor een beroep doen op de collecties van de andere bibliotheken binnen de UAB. Een collectieve catalogus en de gratis toegang en ontlening in die bibliotheken biedt hen daarvoor de mogelijkheid. Anderzijds kunnen zij beschikken over een uitgebreide collectie e-bronnen (zowel bibliografische bestanden als full-text handboeken en tijdschriftencollecties). Die informatie is, afhankelijk van de licentievoorwaarden, ook off-campus beschikbaar. De collectie e-bronnen is representatief voor de zorg- en managementsector.

Het departement beschikt over een grote autonomie met betrekking tot het beheer van de financiële middelen. De hogeschool ziet toe of dit verloopt volgens de geldende decretale voorschriften en of de voorzorgsmaatregelen van een goede huisvader in acht worden genomen. Jaarlijks kan het departement aanspraak maken op een deel van de decretale werkingsuitkering, een deel van de jaarlijks geïnde studiegelden en een deel van het gecumuleerde overschot van vorige boekjaren. De hogeschool zet de departementen aan om daarnaast eigen middelen te genereren. De mogelijkheden hiervoor, zoals de lokalenverhuur aan derden of vormen van maatschappelijke dienstverlening, zijn echter beperkt. Het relatief grote en stabiele aantal studenten van de opleiding Zorgmanagement (gemiddeld 25) zorgt er evenwel voor dat de opleiding kostendekkend is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om de gedrukte collectie met betrekking tot management in de zorgsector uit te breiden.
- De modernisering van enkele onderdelen van het gebouw en een gepaste bewegwijzering naar de opleiding Zorgmanagement zijn wenselijk.
- Om de kosten voor het afdrukken van cursusmaterialen door de studenten te beperken, dient de opleiding aandacht te hebben voor een tijdige aanlevering voor de aanvang van een opleidingsonderdeel.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Zorgmanagement kan gebruikmaken van het degelijk uitgebouwde netwerk aan studie- en studentenbegeleiding. De verschillende initiatieven op dit vlak worden op elkaar afgestemd door de centrale dienst Studiebegeleiding, die met een systeem van ankerpunten in de departementen en van overleg tussen de departementen werkt naar een gemeenschappelijke doelstelling: een verhoging van het studierendement en een vermindering van de drop-out. Er bestaat een goede samenwerking tussen de studiebegeleiding en SOVEhB (Studentenvoorzieningen van de Erasmushogeschool Brussel). SOVEhB staat in voor specifieke psychosociale begeleiding

en ondersteuning, voor sociaaljuridische informatie en eventueel financiële steun. Zij treedt zowel proactief op, door het geven van informatie en vormingsactiviteiten, als vraaggericht. Op de campus Jette zijn de verschillende begeleidingsdiensten samengebracht onder STUDIE.punt, en dit rondom zes pijlers: de vakinhoudelijke en methodische studiebegeleiding, de studentenbegeleiding, de trajectbegeleiding, de flexibele leerwegen, de ombudsdienst en de taalbegeleiding.

De commissie vernam dat de studenten op de hoogte waren van de verschillende diensten en wisten hoe ze die konden bereiken. De diensten waarop zij een beroep kunnen doen, worden voorgesteld tijdens een van de eerste lesdagen. Zij zijn ook op zaterdag op afroep beschikbaar of anderszins via afspraak, e-mail of telefonisch contact. In de praktijk maken de studenten van de opleiding vrijwel geen gebruik van de studie- en studentenbegeleidingsinitiatieven en de ombudsdienst. Zij beschikken immers over een zekere maturiteit op het vlak van studeren, en zeggen dat zij voor de inhoudelijke studiebegeleiding vlot terecht kunnen bij hun docenten, en voor praktische en organisatorische problemen bij de leden van het kernteam, die elke zaterdag/lesdag aanwezig zijn. Via de degelijk uitgewerkte Studiegids, die ook digitaal via de website van de hogeschool raadpleegbaar is, krijgen de studenten een goed beeld van de inhoud en de behandeling van de verschillende opleidingsonderdelen. Inzake trajectbegeleiding wordt wel een aantal interventies genoteerd, meer bepaald in functie van EVK-procedures, bijvoorbeeld voor de opleidingsonderdelen Statistiek, Sociale wetgeving, Wetenschappelijk onderzoek en uitzonderlijk Managementvaardigheden (op basis van al gevolgde studies). De meeste studenten volgen echter het normtraject. In enkele gevallen adviseert de opleiding de inschrijving voor een apart zogenaamd 'thesisjaar' voor de herwerking van de GEO. Dit valt echter buiten de eigenlijke trajectbegeleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Erasmushogeschool Brussel beschikt over een kwaliteitszorgsysteem dat centraal wordt aangestuurd door de dienst Strategische planning, integrale kwaliteitszorg en databeheer. Zij handelt daarvoor in de hele hogeschool TRIS, een voor het hoger onderwijs aangepast EFQM-model. De interdepartementale stuurgroep Kwaliteitszorg, waarin alle departementale kwaliteitszorgcoördinatoren zitting hebben, vormt de schakel tussen het hogeschoolbrede en het departementale kwaliteitszorgbeleid. De dienst Strategische planning, integrale kwaliteitszorg en databeheer rapporteert rechtstreeks aan de algemene directie en de raad van bestuur. De departementale kwaliteitszorgcoördinatoren vertalen de centrale kwaliteitszorgprincipes naar de opleidingen en omgekeerd. De centrale kwaliteitsdienst coacht de opleidingen bij het maken van het zelfevaluatierapport, en ondersteunt ze door het aanleveren van een aantal kwaliteitszorginstrumenten en verwerkingen van resultaten van bevragingen.

Het centrale kwaliteitsplan voor de periode 2006–2010 werd geactualiseerd in een nieuw strategisch plan 2011–2015. Daarin worden op basis van de resultaten van een doorlichting door een extern consultancybureau in 2008 elf strategische doelstellingen geformuleerd. Zij vormen de basis voor de opstelling van departementale strategische beleidsplanningsprocessen, die worden geconcretiseerd in departementale jaaractieplannen (JAP's). Ook de centraal ondersteunende diensten geven hun kwaliteitszorgbeleid richting door de opstelling van jaaractieplannen. De commissie kon het jaaractieplan 2011–2012 inzien, dat voor het eerst werd opgemaakt door het departement Gezondheidszorg. In het document ontbreekt nog een aantal elementen, zoals een SWOT-analyse en de definiëring van kritische succesfactoren. De commissie begrijpt dat de groei-pijnen van de oprichting van het nieuwe departement Gezondheidszorg hier debet kunnen aan zijn. De structuur van de departementale kwaliteitszorg lijkt volgens de commissie in orde, onder andere door de aanduiding van een nieuwe departementale kwaliteitszorgcoördinator (0,50 VTE), maar bevindt zich nog in een te pril stadium om concrete realisaties te observeren. De commissie heeft wel vertrouwen in de werking en de intenties van het nieuwe departement, en in de mogelijkheden van een versnelde inhaalbeweging. Positief is alvast dat het departement de strategische doelstellingen van de hogeschool heeft vertaald naar departementale strategische doelstellingen en daaraan gerelateerd actiepunten heeft geformuleerd voor de periode 2011–2015. Met betrekking tot de opleiding stelt de commissie vast dat men voor enkele actiepunten al initiatieven heeft genomen, zoals het opstellen van een domeinspecifiek leerresultatenkader en een visietekst opleiding en onderwijs. Dit moet echter uitmonden in een opleidingspecifiek beleidsplan met actiepunten die zijn omgezet in toetsbare streefcijfers. De commissie meent dat het kwaliteitsbeleid van de hogeschool sterker moet worden geïmplementeerd op opleidingsniveau. Het gebrek aan toetsbare streefcijfers geldt trouwens ook voor andere doelstellingen, zoals groei van het aantal studenten, die de centrale diensten vooropstellen zonder daar een concreet streefcijfer aan te verbinden. De hogeschool heeft de intentie hierin verbetering te brengen, en heeft daarvoor in 2010 een dienst Databeheer toegevoegd aan de dienst Strategische en integrale kwaliteitszorg. Het project 'databeheer' bevindt zich in de fase van de validering van de ingevoerde data. Daarna zou het proces van het opstellen van streefcijfers kunnen starten. De commissie vernam ten slotte dat de hogeschool van plan is een SharePointserver te installeren. Aan de hand daarvan zou het uitbouwen van een documentbeheersysteem worden gerealiseerd in het kader van de kwaliteitsborging. De commissie vindt dit een goed initiatief als start van een elektronisch kwaliteitshandboek.

Het zelfevaluatierapport maakt melding van enkele bevragingen zoals een (vrij gedateerde) bevraging van de personeelstevredenheid in 2000 en een EFQM-personeelsscore, gepaard gaande met focusgesprekken. In 2008 organiseerde de EhB een eerste algemene elektronische alumni-enquête, die sindsdien driejaarlijks wordt herhaald. De respons van afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement was echter te beperkt om er conclusies uit te trekken.

De commissie stelde vast dat op opleidingsniveau de volgende bevestigingen worden georganiseerd:

- De studenten evalueren jaarlijks de opleidingsonderdelen, de algemene organisatie van de opleiding en de infrastructuur. Naar aanleiding van de bevestiging van de opleidingsonderdelen wordt ook gepeild naar de perceptie van de studietijd.
- Focusgesprekken in de vorm van nabesprekingen met de pas afgestudeerde studenten na het behalen van het diploma.
- Bij inschrijving probeert de opleiding via een instroomregistratie meer informatie te bekomen over het profiel van de toekomstige studenten.
- Voor 2012–2013 is een studietijdmeting via de methode van paarsgewijs vergelijken gepland.

De commissie kon de resultaten van de drie eerste bevestigingen via verslagen inkijken op intranet. Een grondige analyse ontbreekt spijtig genoeg in het zelfevaluatierapport of de bijlagen ervan.

De commissie besluit dat de systematiek van de kwaliteitsbevestigingen kan worden verbeterd en hoopt dat een aantal instrumenten, zoals het databeheersysteem en een aantal bevestigingen, eventueel na aanpassingen aan de concrete situatie, ook naar de kleinere opleidingen zoals de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement zal worden uitgerold.

Aanbevelingen ter verbetering:

- Een grondigere analyse van de resultaten van de bevestigingen is wenselijk.
- De commissie raadt aan om een specifiek kwaliteitsbeleidsplan voor de opleiding uit te schrijven.
- De commissie adviseert om nog meer aandacht te hebben voor de systematiek van de bevestigingen, ook op opleidingsniveau. De commissie adviseert de opleiding daarbij om de lage responsgraad voor de bevestigingen dichter op te volgen en te remediëren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het opstellen en opvolgen van verbeteringsplannen wordt bemoeilijkt doordat in het departementale jaaractieplan nog geen duidelijke prestatie- en procesindicatoren bij de actiepunten worden aangeduid. Positief is de aanduiding van deadlines en verantwoordelijken.

In het zelfevaluatierapport is een chronologisch overzicht opgenomen van de verbeteringen die sinds 2005 zijn doorgevoerd, zowel als gevolg van de resultaten van de studentenbevestigingen als van de resultaten van zogenaamde informele bevestigingen van externe stakeholders. De commissie stelt met genoeg vast dat de ingewonnen informatie uit de bevestigingen regelmatig en effectief tot verbeteringen heeft geleid. De inzage in de verslagen van opleidingsvergaderingen en de evaluaties van de studentenenquêtes leveren daar evidentie van. De studenten bevestigden dat hun suggesties inderdaad werden opgevolgd. De commissie wijst er echter op dat die suggesties ook met de nodige kritische zin dienen te worden benaderd, zeker wat de samenstelling van het programma betreft. Die moet op de eerste plaats worden bepaald door de te verwerven competenties en de noden van het werkveld.

De commissie stelt vast dat de verbeteringsdynamiek vooral uitgaat van het kernteam van de drie opleidingscoördinatoren. Een formele verbeteringsmethodiek op basis van bijvoorbeeld een PDCA-methodiek en een grondige analyse van de resultaten van de bevestigingen en metingen (voor zover ze gebeuren), ontbreekt echter. Dit is volgens de commissie wenselijk om een systematische verbeteringscyclus op gang te brengen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert om op het niveau van de opleiding verbeteringsplannen volgens een systematische verbeteringscyclus uit te schrijven en uit te voeren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de hogeschool en het departement beschikken over verschillende formele organen waarin de kwaliteitszorg wordt besproken:

- de departementale KZ-coördinator maakt deel uit van de interdepartementale stuurgroep Kwaliteitszorg;
- de departementale KZ-coördinator deel uit van de departementale beleidscel;
- de departementale KZ-coördinator informeert de algemene personeelsvergadering van het departement over verschillende aspecten van kwaliteitszorg;
- op de maandelijkse vergadering van de departementsraad komt kwaliteitszorg ter sprake;
- de opleidingscommissie en het kernteam spelen een cruciale rol bij de beslissing tot het doorvoeren van verbeteringen. In de opleidingscommissie is naast de docenten ook een vertegenwoordiging van het werkveld en de studenten aanwezig. De opleiding tracht alle gastprofessoren bij jaarlijks minstens één opleidingscommissie te betrekken.

De commissie betreurt het dat de opleidingscoördinator, die de eindverantwoordelijke van de opleiding is, geen deel uitmaakt van de departementale beleidscel.

De commissie heeft begrip voor de kleinschaligheid van de opleiding. Die zorgt voor korte communicatielijnen tussen het docentenkorps, het kernteam en de studenten. De opleiding zegt dat door de open overlegcultuur veel verbeteringsactiviteiten informeel tot stand komen. De commissie stelt echter bij het personeel slechts een beperkte formele bekendheid met de jaaractieplannen vast. De gastprofessoren hebben geen duidelijk zicht op mogelijke verbeteringscycli.

De alumni worden bij de kwaliteitszorg betrokken via de driejaarlijkse hogeschoolbrede alumnibevestiging. De alumnigesprekspartners van de commissie zeiden echter dat ze hierover geen feedback hadden gekregen. De commissie vindt de oprichting van een LinkedIn-groep voor alumni een interessant initiatief om informatie over de opleiding en de afgestudeerden door te spelen. De alumni worden uitgenodigd op de nascholingsactiviteiten en het jaarlijkse congres van de VBVK. De commissie vindt dit positief, tenminste voor zover de onderwerpen gerelateerd zijn aan de opleiding.

De contacten met het werkveld verlopen informeel via stagegesprekken en -bezoeken, de contacten met externe juryleden tijdens de presentaties van de GEO's en contacten via bijscholingen. De commissie vernam van de gesprekspartners dat de opleiding rekening houdt met hun adviezen tot verbetering. Een belangrijke gesprekspartner vormt de VBVK. De commissie is zich ervan bewust dat die beroepsorganisatie historisch een belangrijke bijdrage aan de opleiding heeft geleverd en ook bij de ontwikkeling ervan in de toekomst moet betrokken blijven. De commissie merkt echter op dat de VBVK een beroepsgroep van verpleegkundig kaderpersoneel is en geen vertegenwoordiging van het ruimere werkveld. Gezien de ontschotting in de sector en de diverse werkomgevingen waarin operationeel leidinggevend terechtkomen, dient de opleiding zich te bezinnen om ook andere vertegenwoordigers van instellingen en/of beroepsorganisaties (bijvoorbeeld ergotherapeuten, kinesitherapeuten) bij een breder opgevatte resonantieraad te betrekken.

De commissie stipt ten slotte aan dat zij bij de studenten, de alumni en de vertegenwoordigers van het werkveld met wie zij in contact kwam, slechts een beperkte bekendheid met het zelfevaluatie-rapport vaststelde. De opleidingscoördinatoren toonden zich vooral tevreden over de eigen bijdrage aan het zelfevaluatie-rapport, omdat die hen dwong tot reflectie over de opleiding. Zij voelden zich echter minder betrokken bij een aantal onderdelen waarvoor de inhoud door de centrale diensten werd aangeleverd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert ten stelligste om de opleidingscoördinator bij de vergaderingen van de departementale beleidscel te betrekken.
- De commissie raadt aan om een bredere en representatievere resonantieraad samen te stellen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding slaagt er volgens de commissie in om een dubbele doelstelling te realiseren: tegevoetkomen aan een maatschappelijke nood en de vorming van direct inzetbare professionals. Het zelfevaluatie rapport geeft hiervoor bij de behandeling van dit facet spijtig genoeg weinig evidentie. De commissie leidt haar besluit af uit de gesprekken met de stakeholders.

Alle stakeholders (alumni, werkveld, studenten) zijn positief over de praktijkgerichtheid van de opleiding.

Meerdere afgestudeerden zeggen en tonen aan dat de opleiding een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan hun loopbaanontwikkeling als leidinggevende in de ruime zorgsector. Sommigen hebben hun huidige leidinggevende positie te danken aan het behaalde diploma. Zij zeggen bagage te hebben meegekregen om bijvoorbeeld een beleidsplan op te stellen, en dit voor de eigen dienst of voor andere instanties op de werkplek in kaart te brengen. Zij zijn dankzij de opleiding zelfzekerder en stressbestendiger geworden. Een afgestudeerde slaagde na de opleiding in een assessmentprocedure van het HR-bedrijf Hudson, wat haar niet was gelukt voor zij de opleiding had gevolgd. De alumni met wie de commissie sprak, geven de opleiding een gemiddelde score van 16 op 20. Afgestudeerden met een andere dan een strikt verpleegkundige basisopleiding sloten zich hierbij aan, omdat zij via collega's hadden vernomen dat de opleiding zich de laatste jaren sterker instelde op de brede instroom. Hieruit blijkt dat de opleiding leert uit haar ervaringen.

De opleiding heeft een goede naam in het werkveld. In vergelijking met sollicitanten met een masteropleiding kunnen de afgestudeerden van de bachelor-na-bacheloropleiding kennis, vaardigheden en attitudes meer afstemmen op de dagdagelijkse problematiek en werken ze sneller oplossingsgericht. Daardoor zijn ze snel inzetbaar. De stage in het eerste jaar is een meerwaarde, maar zou volgens de werkgevers nog uitgebreider mogen zijn. Toch merken zij bij sollicitaties en bij de eerste evaluaties van aangeworven afgestudeerden dat de studenten ook tijdens hun opleiding zelf nog zijn gegroeid in coaching, situationeel leidinggeven en communicatieve/interactieve vaardigheden. De trainingen dragen volgens hen bij tot het operationele aspect van de opleiding. De afgestudeerden zijn geneigd om op de werkvloer innovatie en veranderingsprocessen op gang te brengen. De gesprekspartners van het werkveld raden de opleiding aan om zelfkritisch te blijven en de evoluties in de sector te blijven opvolgen.

De studenten zelf toonden zich tevreden over de open sfeer, en de toegankelijkheid van docenten en het kernteam. Zij zouden de opleiding aanraden aan al wie een leidinggevende rol in de zorgsector ambieert, omdat zij voelden dankzij de lessen meer inzicht te krijgen in bedrijfsprocessen, en omdat zij via de vaardigheidstrainingen werden gestimuleerd om beter te communiceren. Zij voelden zich gesterkt om te werken aan hun persoonlijke groei, en zeiden bewuster te leren stilstaan en te reflecteren over de organisatie van een dienst. De diverse instroom is volgens de studenten een meerwaarde, omdat die aanzet tot een interdisciplinaire kijk op de dingen. Zij ervaren ook in de behandeling van sommige opleidingsonderdelen aanzetten daarvan.

De commissie fundeert haar beoordeling van het gerealiseerde niveau bovendien op de kwaliteit van de geïntegreerde eindopdrachten. Het concept en de uitwerking ervan laten toe een valabel oordeel te vellen over de bekwaamheid van de student om een veranderingsproces uit te tekenen en te verdedigen. De studenten, de alumni en het werkveld vinden dit een concretere en meer praktijkgerichte opdracht dan de vroegere eindwerken. De studenten zeggen dat zij via de uitwerking van hun GEO konden werken aan de competenties die zij belangrijk vinden. De GEO's die de commissie kon inzien, stonden op het niveau van een professionele bacheloropleiding, en de scores stemden overeen met de kwaliteiten ervan. Zij worden kritisch en objectief beoordeeld.

De eis om de bevindingen neer te schrijven in een publiceerbaar artikel is voor de studenten een goede oefening in schriftelijke taalbeheersing. Een tekort op een GEO is niet tolereerbaar, en de commissie vernam dat die maatregel indien nodig ook wordt genomen. De commissie stelde verder vast dat een aantal eindopdrachten een blijvende bijdrage levert aan veranderingsprocessen in het werkveld.

De resultaten op het vlak van internationalisering zijn zowel wat de studenten- als de docent-mobiliteit en internationalisation@home betreft, verwaarloosbaar; een buitenlandse stage kwam volgens het zelfevaluatie-rapport eenmaal voor in 2005–2006 en tweemaal in 2008–2009. De docent-mobiliteit in het kader van de opleiding beperkt zich tot twee bezoeken aan Nederlandse instellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De gesprekspartners van het werkveld raden de opleiding aan om zelfkritisch te blijven en de evoluties in de sector te blijven opvolgen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Uit de aangeleverde tabellen met betrekking tot de slaagcijfers blijkt dat zowel in het eerste als in het tweede opleidingsjaar gemiddeld 80 procent van de studenten al de opgenomen credits binnen het betrokken opleidingsjaar behaalt. Het aantal behaalde creditbewijzen is in verhouding vrij gelijk gespreid over de verschillende opleidingsonderdelen. Alleen het opleidingsonderdeel Statistiek scoort hier lager. De opleiding wijt dit aan de beperkte voorkennis die de studenten in hun vooropleiding op dit vlak hebben gekregen. De opleiding kent een drop-out van 10 procent. Die is volgens de opleiding voornamelijk het gevolg van de combinatie werk-gezin-studie. De meest voorkomende reden om niet alle credits te behalen in het tweede jaar, is het uitstellen van de GEO. Ongeveer 10 procent van de studenten heeft een extra jaar nodig om alle credits te behalen. De gemiddelde studieduur van de opleiding bedraagt twee jaar en twee maanden.

Bij de stopzetting van de studies worden de studenten verzocht een uniform registratieformulier in te vullen, zodat de opleiding op de hoogte is van de redenen van de drop-out. Meestal ligt de oorzaak in een verandering van werkomstandigheden of een te zware combinatie van gezin, werk en studie. Drop-out komt meestal voor aan het begin van de studie en bij het niet slagen voor de GEO. Hoewel een exitgesprek in principe verplicht is, wordt dit vaak niet opgevolgd. De commissie meent dat daar nog wat meer aandacht naar kan gaan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt aan om via exitgesprekken een beter zicht te krijgen op de redenen van studie-uitval, zodat aangepaste beleidsmaatregelen kunnen worden genomen om dit nog te beperken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie betreurt de onevenwichtige uitwerking van het zelfevaluatie-rapport. Een aantal facetten is zeer uitvoerig beschreven, maar niet toegespitst op de opleiding. De commissie leidt uit de aangeleverde informatie in die hoofdstukken en de gebruikte terminologie (bijvoorbeeld: 'leerlingen') af dat die onderdelen eerder voor de basisopleiding zijn geschreven. Een aantal andere facetten, zoals 2.6 (afstemming tussen vormgeving en inhoud) en 2.7 (toetsing), is zeer algemeen en slechts in een drietal paragrafen beschreven. Bepaalde inhouden worden niet vermeld bij het facet waar zij thuishoren. Soms ontbreken woorden of zinsdelen zoals in 'het grootste lesgevers staan zelf nog in de praktijk'. De gesprekken en de ter plaatse aangeleverde documenten hebben de commissie geholpen bij de oordeelsvorming.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	onvoldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	voldoende
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	voldoende
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

EhB Erasmushogeschool Brussel

ZM Zorgmanagement

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

HOGESCHOOL GENT

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de Hogeschool Gent

De Hogeschool Gent kent een nieuwe structuur vanaf het academiejaar 2011–2012 met acht faculteiten en een interfacultair centrum, het Centrum voor Ondernemen. Deze reorganisatie werd in het academiejaar 2010–2011 voorbereid, opdat kan ingespeeld worden op recente en toekomstige ontwikkelingen, zoals het realiseren van de HoGent-missie en de visie op onderwijs, het clusteren van verwante opleidingen, het efficiënter werken door schaalvergroting, het voorbereiden van de integratie van de academische opleidingen in de universiteit, het nieuwe accreditatiestelsel en het systeem van integrale kwaliteitszorg, en de internationale profilering van de hogeschool.

Het departement Gezondheidszorg Vesalius vormt nu samen met het departement Sociaal-agogisch werk en het departement Lerarenopleiding Ledeganck de faculteit Mens en Welzijn. De bachelor-na-bacheloropleidingen Zorgmanagement en Intensieve zorg en spoedgevallenzorg maken deel uit van de faculteit Mens en Welzijn, een van de drie faculteiten met professioneel gerichte bacheloropleidingen. Daarnaast bestaan er aan de Hogeschool Gent sinds 2010–2011 vier geassocieerde faculteiten met academische opleidingen en een School of Arts.

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement telde in het academiejaar 2011–2012 87 studenten, van wie 22 voltijds.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie zag duidelijk geformuleerde en degelijk uitgewerkte doelstellingen. Zij zag bovendien dat de opleidingsdoelstellingen en het competentiegerichte denken nauw aansluiten bij de wettelijke kaders en het EFQM-model. Zij waardeert het dat de opleiding zich baseerde op een managementmodel.

De opleiding wil competente leidinggevendenden vormen die bereid en bekwaam zijn om de leiding en verantwoordelijkheid van een team op te nemen. De opleiding stelt het menselijk handelen centraal, en onderscheidt daarbinnen biologische, psychologische, sociale, culturele, symbolische en spirituele dimensies. Grosso modo onderscheidt de opleiding zeven competenties, die geformuleerd werden in termen van de rol van een zorgmanager. Een eerste competentiescluster focust op de zorgmanager die over inzicht in het beleid moet beschikken en daarnaast ook strategieën moet kunnen vormgeven. De tweede en derde competentie stellen het leiderschap en het personeelsmanagement van de zorgmanager centraal. Daarnaast moet de zorgmanager ook instaan voor een degelijk middelenmanagement. De vijfde competentie richt zich op het procesmanagement. Concreet betekent dit dat de zorgmanager in staat moet zijn om de processen op de eigen dienst te beheren, te analyseren, kritisch te beoordelen en bij te sturen. Er wordt ook verwacht dat hij de principes van evidence-based practice kent en op een correcte manier kan rapporteren. De zorgmanager moet procedures en werkmethoden kunnen uitwerken en aanpassen. Hij moet eveneens gespecialiseerde softwarepakketten kunnen hanteren en wetgeving kunnen interpreteren, implementeren en uitleggen aan het eigen team. De zesde competentie van de zorgmanager is gericht op het betrekken van alle stakeholders bij de verschillende processen en resultaten. Tot slot moet de zorgmanager inzicht hebben op de ondernemingsresultaten van zijn organisatie en moet hij deze kunnen terugkoppelen naar de werking van de dienst.

De commissie vraagt de opleiding Zorgmanagement om de doelstellingen ook op internationaal vlak te benchmarken. Zij stimuleert de opleiding om verder te overleggen met gelijkaardige opleidingen. Verder wil zij ook de opleiding vragen om zich nog meer te profileren en om de opleidingsdoelstellingen nog beter te communiceren naar buiten toe.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de doelstellingen ook op internationaal vlak te benchmarken.
- De commissie raadt de opleiding ook aan om het competentieprofiel en de doelstellingen af te toetsen aan de internationale standaarden.
- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.
- De commissie vraagt de opleiding om zich nog meer te profileren, en om de opleidingsdoelstellingen nog beter te communiceren naar buiten toe.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie stelde vast dat de opleiding haar bestaande competentieprofiel omvormde tot het hierboven beschreven profiel omwille van de volgende redenen. Men wilde vanuit kwaliteitszorgstandpunt de doelstellingen van de opleiding en de relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het programma beter in kaart brengen. Daarnaast wilde de opleiding de doelstellingen afstemmen op de constant evoluerende arbeidsmarkt en inspelen op de veranderende instroom van studenten (zie facet 2.9). De opleidingscommissie koos ervoor om het EFQM-model als uitgangspunt te nemen voor het vernieuwde competentieprofiel. De commissie waardeert het dat het competentiemodel geformuleerd werd naar analogie van het EFQM-model, dat een sorteerkader is met negen aandachtsgebieden, waarvan er vijf onder 'organisatie' vallen en vier aandachtsgebieden focussen op de resultaten.

De commissie stelde vast dat het competentieprofiel aansluit bij het domeinspecifieke referentiekader van de commissie. De commissie is echter wel van oordeel dat de expliciete aandacht voor attitudes in de opleidingsdoelstellingen ontbreekt en betreurt dit. Zij stelde echter wel vast dat deze prominente aandacht krijgen in bepaalde opleidingsonderdelen en bevestigingen.

De commissie zag dat de opleiding specifiek overlegde met het werkveld en andere opleidingen bij het vastleggen van haar doelstellingen, en vindt dit positief. Uit de gesprekken met de studenten, het onderwijzend personeel en het werkveld bleek overigens dat deze groepen vertrouwd zijn met de doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt expliciete aandacht voor attitudes in de opleidingsdoelstellingen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma werd recent herdacht en start met twee basismodules. Het eerste deel omvat de module 'Strategie en beleid' (20 studiepunten), met onder meer de opleidingsonderdelen 'Algemeen beleid en strategisch management', 'Leiderschap' en 'Management van medewerkers'. De tweede module (10 studiepunten) focust op 'Middelenmanagement', 'Procesmanagement' en 'Ondernemingsresultaten'. Het programma wordt progressief uitgediept aan de hand van een keuzemodule (9 studiepunten) en een meer specifieke module (21 studiepunten). De commissie is van oordeel dat de keuzemogelijkheden (onder andere ontstaan vanuit de verbrede instroom) in het curriculum tegelijkertijd een meerwaarde (verbreding, kruisbestuiving en aansluiten bij de individuele achtergrond van de student) als een uitdaging zijn om het georganiseerd te krijgen. De commissie vindt het positief dat de opleiding ruimte laat voor differentiatiemogelijkheden en individuele trajecten voor de student, zodat deze zich persoonlijk kan profileren. Studenten kunnen kiezen uit de volgende opleidingsonderdelen: 'Diversiteit en multiculturaliteit', 'Teamwork en projectmanagement', 'Duurzaamheid', 'Internationalisering', 'Onderhandelen en conflictmanagement', 'Procesanalyse en -optimalisatie' en 'Wetenschappelijk onderzoek'. De specifieke module is gericht op verbeteren en vernieuwen. Hierbij komt het opleidingsonderdeel 'Organisatie en regelgeving van de gezondheidszorg' aan bod en wordt dieper ingegaan op 'Middelenmanagement en procesmanagement'.

De commissie stelde vast dat er naast de focus op ziekenhuizen ook voldoende aandacht is voor woon- en zorgcentra/ouderenzorg. De commissie zag echter relatief weinig aandacht voor HR-skills, en vraagt de opleiding om hier meer aandacht aan te besteden. Verder concludeerde de commissie na de gesprekken met de studenten en de alumni enerzijds dat er te weinig getraind werd op bepaalde sociale vaardigheden die nodig zijn voor de zorgmanager (zoals casuïstiek en HR-skills), en anderzijds dat studenten opleidingsonderdelen inzake boekhouding als minder

interessant ervaren. De commissie vraagt de opleiding om rekening te houden met deze opmerkingen.

De commissie stelde vast dat er disciplineoverschrijdende elementen aanwezig zijn in het programma, en apprecieert dit. Zo zag zij dat studenten van verschillende disciplines zowel in de eerste module als in de verdiepingsmodule intensief met elkaar samenwerken rond specifieke thema's. Ze stelde vast dat studenten samenwerken in het kader van onder meer de opleidingsonderdelen 'Management', 'Organisatieleer' en 'Leidinggeven'. Zowel het proces van het afgeleverde werk als de variatie aan inbreng wordt geëvalueerd, wat de commissie waardeert. Daarnaast is de stageplaats de plaats bij uitstek waar de diversiteit aan disciplines wordt getoetst.

De commissie stelde vast dat, net zoals de doelstellingen, ook het curriculum opgebouwd werd volgens de structuur van EFQM, en waardeert dit. De commissie vindt het eveneens positief dat de opleiding duidelijk de te bereiken doelstellingen vooropstelt en een zeer sterk competentiegericht curriculum hanteert. Zij is dan ook van oordeel dat de eindkwalificaties duidelijk vertaald werden in het programma. De commissie vraagt zich echter wel af of men al die competenties wel op hetzelfde niveau kan bereiken.

De commissie waardeert het dat de opleidingscoördinator, samen met de lectoren, jaarlijks de competenties op het niveau van de opleidingsonderdelen bijstuurt en hierbij rekening houdt met de opmerkingen van het werkveld. De commissie stelt het voorts ook op prijs dat de opleiding in het academiejaar 2012–2013 een curriculumscreening zal uitvoeren en dit aan de hand van het curriculumscreeningsinstrument dat op hogeschoolniveau werd ontwikkeld.

De aanpassing van het studieprogramma of de wijziging van studiefiches gebeurt volgens een vaste administratieve procedure. De opleidingscommissie maakt een voorlopig dossier over aan de departementsraad, met omschrijving van de voorgestelde wijziging, de motivatie en de consequenties op het niveau van personeel, financiën en infrastructuur. Per gewijzigd opleidingsonderdeel wordt een nieuwe studiefiche bijgevoegd. De voorzitter van de departementsraad bezorgt de directeur Onderwijs het formulier 'Aanvraag tot wijzigen studieprogramma'. De door de directie Onderwijs administratief goedgekeurde documenten worden voorgelegd aan de departementsraad. Na advies van de departementsraad wordt het volledige dossier overgemaakt aan de algemeen directeur, die in samenspraak met de directeur Onderwijs het dossier voorlegt aan het bestuurscollege. Tot 2005 legde het bestuurscollege dit voor aan de raad van bestuur, die uiteindelijk een definitieve beslissing nam. Sinds 2006 beslist het bestuurscollege over de programmawijzigingen.

De commissie zag dat de opleiding van bij de aanvang van de samenstelling van het nieuwe programma rekening hield met de input van de studenten. De commissie waardeert het dat de curriculumhervorming degelijk werd voorbereid en breed is gedragen. Zij vindt het echter wel jammer dat het programma nog niet werd afgetoetst bij het werkveld.

De commissie merkt op dat de internationale dimensie in het programma nog mag worden versterkt. De commissie zag dat internationalisation@home in ontwikkeling is, en dit vooral dankzij de internationale expertise van lesgevers en gastprofessoren. De commissie erkent dat het uitvoeren van langere stages in het buitenland voor werkstudenten niet eenvoudig is. Toch wil de commissie de opleiding aanmoedigen om hier verdere inspanningen voor te leveren. Korte buitenlandse bezoeken zijn hierbij eveneens een meerwaarde. Zij vraagt de opleiding om meer aandacht te schenken aan de internationale dimensie in het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om meer aandacht te besteden aan HR-skills.
- De commissie vraagt de opleiding om systematisch de competenties te vermelden op de ECTS-fiches.
- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te hebben voor de internationale dimensie in het programma.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de opleiding veel belang hecht aan de koppeling van theorie en praktijk, en waardeert dit. Tijdens de gesprekken met de studenten kwam dit ook naar voor. De commissie zag overigens een sterk verband met de beroepspraktijk, en vindt dit positief. Dit is te danken aan het grote aandeel gastdocenten die actief zijn in het werkveld. Daarnaast zag de commissie dat de opleiding kennis en vaardigheden integreert door middel van werkvormen en opdrachten – zoals groepswork, papers en reflectieverslagen – in het kader van opleidingsonderdelen als ‘Ziekenhuiswetgeving’, ‘Kwaliteitszorg’ en ‘Sociale vaardigheden’. Veelal eindigt de groepsopdracht in een groepsbespreking.

De commissie stelde vast dat de vakinhouden van het nieuwe curriculum up-to-date zijn, en is van oordeel dat het programma aansluit bij recente ontwikkelingen in het werkveld. Zij stelde vast dat de studenten zowel in het oude als het nieuwe curriculum leren werken met vakliteratuur. Zo wordt het raadplegen van vakliteratuur vanaf de eerste module aangeleerd en verder uitgewerkt in de andere modules. Het komt ook aan bod in het kader van het luik ‘geïntegreerd project’ (stage).

Studenten verwerven vooral werkveldervaring dankzij het geïntegreerd project (stage). Tijdens die stage zetten de studenten hun theoretische kennis om in vaardigheden. Voor deze stageopdracht is 24 uur voorzien in het programma. De commissie is van oordeel dat dit een stage van beperkte duur is, en vraagt de opleiding te bekijken of de stageopdracht kan worden uitgebreid. Studenten zijn zelf verantwoordelijk voor de planning en de afspraken met het werkveld. In samspraak met de stagecoach moeten zij eveneens zelf leerdoelen formuleren. De coach is verantwoordelijk voor de voorbereiding, opvolging, evaluatie en bijsturing van de studenten tijdens het stageproces. Van de student wordt een voortgangsrapportering verwacht op een stagefiche.

De opleiding kiest er bewust voor om de studenten geen bachelorproef te laten schrijven. Sinds het academiejaar 2011–2012 dienen de studenten een reflectieportfolio uit te werken. De commissie vindt het een positieve ontwikkeling in het kader van competentiegericht leren dat de opleiding opteert voor een alternatieve bachelorproef waarbij de studenten ook hun ideeën dienen te onderbouwen. De portfolio bevat de volgende elementen: een inleidend cv, een

startscreening, drie reflectiefiches, een tussentijdse screening, een stageverslag en een eindscreening. Deze reflectieportfolio bestaat zowel uit een dossierportfolio als een ontwikkelingsportfolio. In het onderdeel 'dossierportfolio' kunnen studenten inzicht krijgen in hun sterktes en zwaktes voor de deelgebieden van de opleiding. Daarnaast is het doel van de portfolio om de studenten te leren werken met leerdoelen en hen doordachte keuzes te laten maken, zowel voor de keuzemodule als voor het keuzetraject. Dit gebeurt in het onderdeel 'ontwikkelingsportfolio'. Studenten worden verdeeld over vijf portfoliogroepen. De begeleiding van de dossierportfolio gebeurt door elke docent voor het opleidingsonderdeel dat hij doceert. Daarnaast begeleidt een individuele portfoliosupervisor de student bij de ontwikkelingsportfolio. De aansturing en ondersteuning gebeuren tijdens vooraf geplande contactmomenten, die overigens gespreid zijn over het gehele opleidingstraject. De studenten krijgen vooraf een handleiding waarin de afspraken, de opzet, de leerinhoud en de leermiddelen, de organisatie en begeleiding, de structuur en manier van evalueren werden uitgelegd. Deze handleiding is beschikbaar op de elektronische leeromgeving.

Tijdens het inkijken van het studiemateriaal zag de commissie dat de cursussen opgesteld waren in eenzelfde huisstijl, en waardeert dit. Ze zag echter wel cursussen van wisselende kwaliteit. Zij zag dat bronvermeldingen niet altijd aanwezig waren in de cursussen. De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteit van alle cursussen te bewaken. De commissie raadt de opleiding aan om de ECTS-fiches op te nemen in het cursusmateriaal.

Wat de maatschappelijke dienstverlening betreft, zag de commissie dat de opleiding Zorgmanagement verschillende bijscholingen voor leidinggevenden uit de zorg- en welzijnssector organiseert, zoals evidence-based management, inspirerend leidinggeven, praktijk begeleide intervisie, efficiëntie in de gezondheid- en welzijnszorg en coachend leidinggeven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding te bekijken of de stageopdracht kan worden uitgebreid.
- De commissie vraagt de opleiding om de kwaliteit van alle cursussen te bewaken.
- De commissie vraagt de opleiding om de ECTS-fiches op te nemen in het cursusmateriaal.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals aangehaald is het nieuwe curriculum opgebouwd volgens de structuur van het EFQM-model. Dit betekent dat eerst de deelgebieden aan bod komen met betrekking tot de voorwaarden van een organisatie, zoals leiderschap, beleid en strategie, personeelsmanagement, middelenmanagement, en vervolgens procesmanagement en resultaten.

De commissie stelde vast dat het nieuwe curriculum uit twee delen bestaat, die progressief worden uitgebouwd (zie ook facet 2.1). Het eerste deel omvat theoretische opleidingsonderdelen, zoals 'Organisatie', 'Kwaliteitszorg', 'Patiëntenvoorlichting', 'Juridische aansprakelijkheid' en 'Theorieën en modellen'. Ook elementaire sociale vaardigheden komen aan bod. Deel twee bouwt verder op deel een en behandelt de meer complexe domeinen van zorgmanagement. Hier komen onder meer 'Leidinggeven', 'Organisatieleer en management' en 'Groeps- en sociale vaardigheden' aan

bod. Er wordt dieper ingegaan op de structuur van de gezondheidszorg. Zo wordt de financieringswijze van verschillende sectoren uit de gezondheidszorg toegelicht. Er wordt ook verder gewerkt op informaticatoepassingen en presentatietechnieken die in deel 1 werden aangeleerd.

De commissie is van oordeel dat de opleiding een mooi samenhangend en complementair programma aanbiedt. De commissie waardeert het dat de opleiding waakt over de logica in opbouw door eerst algemene elementen aan bod te laten komen alvorens specifiek dieper op de onderwerpen in te gaan. Zij apprecieert het dat het team streeft naar een gedegen samenhang van het programma en actief overlappings wil vermijden. Ze waardeert het dat het vaste team en het team gastdocenten samenwerken bij de curriculumontwikkeling. De commissie stelde eveneens vast dat de opleidingscoördinator toeziet op de samenhang van het programma, en vindt dit positief. De commissie waardeert voorts de aanwezigheid van disciplineoverschrijdende elementen (zie *facet 2.1*). De commissie beschouwt de opleidingsonderdeelopvolging en het curriculumscreeningsinstrument als krachtige middelen om de samenhang en afstemming verder op te volgen. De commissie vraagt de opleiding om alle mogelijkheden te blijven benutten om de expertise van de verschillende docenten samen te brengen, om zo de laatste overlap weg te werken.

De commissie stelde vast dat de opleiding ook aandacht heeft voor de samenhang van het programma voor de studenten die deeltijds ingeschreven zijn door te waken over de volgtijdelijkheid. De opleiding koos daarom specifiek voor een modulaire aanpak, en besteedde ook bijzondere aandacht aan de inroostering van het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang bachelor-na-bacheloropleiding: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement bestaat uit één studiejaar van 60 studiepunten. Datzelfde aantal studiepunten kan ook verspreid over meerdere studiejaar worden gevolgd. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een professioneel gerichte bachelor-na-bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Globaal stelde de commissie vast dat de gepercipieerde studietijd als aanvaardbaar wordt beschouwd. Ook tijdens de gesprekken gaven de studenten aan dat zij het programma studeerbaar vinden.

De commissie zag tijdens de visitatie dat de lat hoog wordt gelegd. Daarnaast is de commissie van oordeel dat voor de opleidingsonderdelen 'Stage' en 'Project' de overeenstemming met het aantal vooropgestelde studiepunten nog moet worden gedocumenteerd. Omwille van de bovvermelde redenen is de commissie van oordeel dat er absoluut blijvende aandacht noodzakelijk is voor de nauwgezette opvolging van de studietijd. De commissie zag dat de opleiding een nieuwe methodologie hanteert om de studietijd te meten, en is van oordeel dat die waardevol is. Daar waar vroeger enkel gebruik werd gemaakt van retrospectief schatten en studietijdmetingen op papier, combineert de nieuwe meting drie methodes. Zo wordt momenteel de paarsgewijze vergelijking uitgetest, samen met tijdschrijven en focusgroepen. De commissie heeft echter nog geen resultaten kunnen inkijken.

De commissie zag dat de opleiding rekening houdt met het profiel van de werkstudent, en waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat dankzij de opendeurpolitiek studenten steeds terecht kunnen bij de opleidingscoördinator, en dat ook rekening wordt gehouden met opmerkingen over de studietijd.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de studietijd nauwgezet te blijven opvolgen.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Hogeschool Gent stelt doelbewust geen uniform pedagogisch concept voorop, om de verscheidenheid aan opleidingen te respecteren. Dit neemt echter niet weg dat op departementaal niveau een onderwijsontwikkelingsplan werd opgesteld. De speerpunten in het huidige plan zijn actief leren, contextgebaseerd leren en een authentieke leeromgeving, coaching en internationalisering.

De commissie is van oordeel dat de opleiding diverse werkvormen hanteert die volledig in lijn liggen met de doelstellingen. De commissie zag bovendien cursusmaterialen en werkvormen die

opvielen in de positieve zin. Zo waardeert zij de werkvorm waarbij studenten tijdens hoorcolleges reflectiegroepen vormen en er na brainstorming plenair verslag wordt uitgebracht. Daarnaast worden rollenspel als werkvorm gebruikt in het kader van praktijkoefeningen. De commissie zag dat de opleiding ook gebruikmaakt van casuïstiek. Aan de hand van discussiegesprekken kunnen studenten bovendien hun eigen inbreng in de lessen valoriseren. Via intervisie en supervisie worden de standpunten van de studenten besproken. De commissie apprecieert deze praktijkgerichte aanpak. Daarnaast vindt de commissie het ook een positieve ontwikkeling dat de opleiding de studenten een reflectieportfolio laat uitschrijven. Zij beschouwt dit immers als een sterk instrument bij competentiegericht onderwijs en zelfstandig/zelfsturend leren. De commissie stelde vast dat de opleiding soms wel met te grote lesgroepen werkt. Zij vraagt daarom de opleiding trainingen aan te bieden in kleinere groepen.

De commissie stelde vast dat de opleiding gebruikmaakt van Chamilo als elektronische leeromgeving. Zij zag dat de opleiding dit platform enkel als warehouse gebruikt en vraagt daarom om de mogelijkheden die het platform zou kunnen bieden, meer te benutten. De commissie waardeert het dat de opleiding ook al beperkt aandacht heeft voor e-learning, en onderschrijft dat zij dit in de toekomst wil uitbreiden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om trainingen aan te bieden in kleinere groepen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde een diversiteit qua beoordeling en toetsing vast. Zij zag dat de opleiding verschillende evaluatievormen hanteert. Bij de schriftelijke evaluatie worden bijvoorbeeld open, gesloten en meerkeuzevragen gebruikt. Ook openboekexamens zijn een mogelijkheid. De commissie zag tijdens het inkijken van de examens zowel kennis- als casusvragen. De commissie raadt de opleiding wel aan om het aantal kennisgerichte toetsen te verminderen. Er zijn ook mondelinge evaluaties, al dan niet met schriftelijke voorbereiding. Bij de beoordeling van sommige opleidingsonderdelen worden externe experts als juryleden aangetrokken, wat de commissie positief vindt. De stage wordt op drie niveaus geëvalueerd. De zelfevaluatie van het portfolio gebeurt aan de hand van leerdoelen en de bereikte competenties van de leertrajecten uit de reflectiefiches en de stage. De feedback door het werkveld gebeurt in aanwezigheid van de student, de mentor of de hoofdverpleegkundige en de supervisor. De stage wordt in overleg met de portfoliosupervisor door de student gepland en geëvalueerd. De supervisor geeft de uiteindelijke quotering vanuit de eigen beoordeling en de feedback van de stageplaats. Ook de presentatie van de portfolio wordt geëvalueerd. De commissie vraagt de opleiding echter wel om blijvend te waken over een adequate en transparante beoordeling van de stage/het project.

De commissie is van oordeel dat de toetsing kwalitatief wordt onderbouwd en bewaakt. Zij waardeert het dat de opleidingscoördinator toeziet op het verloop en de kwaliteit van de toetsing. De commissie vindt het positief dat er eveneens wordt op toegezien dat er minstens drie vragen of opdrachten worden voorzien, zodat de opleidingscoördinator een evenwichtige selectie kan maken.

De commissie zag dat de studenten tevreden zijn over de toetsing en examens. Zij gaven aan dat ze van bij de start van het academiejaar weten op welke manier zij zullen worden beoordeeld. Daarnaast kunnen de studenten ook alle nuttige informatie terugvinden in de onderwijs- en examenregeling (OER) van de Hogeschool Gent en de departementale aanvullingen (DOER). Volgens de studenten worden de examenroosters tijdig meegedeeld.

Na elke examen- en stageperiode is er een feedbackmoment. Studenten met problemen worden doorverwezen naar de studiebegeleider. Bij problemen wordt de student een bezoek aan de studiebegeleidingsdienst aangeraden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om het aantal kennisgerichte toetsen te verminderen.
- De commissie vraagt de opleiding om blijvend te waken over een adequate en transparante beoordeling van de stage/het project.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Enkel studenten met een bachelordiploma in het studiegebied van de gezondheidszorg en de welzijnssector worden toegelaten tot de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement. Terwijl de opleiding in het begin voorbehouden was voor Bachelors in de Verpleegkunde (of Vroedkunde), zijn sinds het academiejaar 2004–2005 ook studenten uit andere beroepsgroepen in het gebied van de gezondheidszorg toegelaten. De commissie stelde vast dat studenten met uiteenlopende achtergronden instromen in de opleiding. Zo zag zij Bachelors in de Ergotherapie, Logopedie, Audiologie, Voedings- en dieetkunde, Orthopedagogie en Kinesitherapie. De commissie waardeert het dat de opleiding voor een ruim doelpubliek opteert: ‘verbreden’ biedt immers kansen voor een multidisciplinaire aanpak. De commissie zag dat de opleiding rekening houdt met de diverse instroom. Zo stelde ze vast dat lectoren peilen naar de werkervaring van de verschillende studenten, en dat zij hun leerstof specifiek naar deze achtergrond vertalen. De lectoren stimuleren deze studenten om vanuit hun invalshoek deel te nemen aan de lessen. De commissie vindt het daarnaast ook positief dat bij de indeling in groepen voor de praktijklessen naar een evenwichtige samenstelling wordt gestreefd tussen studenten met en zonder werkervaring. De commissie stelt vast dat de opleiding al heeft nagedacht over haar instroombeleid. De commissie vindt het een meerwaarde voor zowel de studenten als de opleiding zelf dat de opleiding blijvend aandacht schenkt aan de rechtstreekse instroom in de opleiding.

De opleiding wordt aangeboden met een voltijds modeltraject van 60 studiepunten, maar het is ook mogelijk om dit modeltraject deeltijds te volgen met een jaarbelasting van 27 tot 33 studie-

punten. De commissie stelde vast dat de bachelor-na-bachelorstudenten veel gebruikmaken van deeltijdse trajecten, gezien hun statuut als werkstudent. Studenten kunnen eveneens geïndividualiseerde trajecten aanvragen. De studietrajectbegeleider adviseert hen daarbij. De departementsraad beslist over het al dan niet toekennen van een geïndividualiseerd traject. Daarnaast kunnen studenten ook een examencontract, een creditcontract of een diplomacontract afsluiten. Tijdens de gesprekken bleek wel dat de studenten van oordeel zijn dat een eerste werkervaring wel een meerwaarde zou kunnen betekenen, en misschien zelfs noodzakelijk is. Minimaal is een aangepaste persoonlijke ontwikkeling vereist. De commissie vraagt de opleiding daarnaast om nog beter in te spelen op de heterogeniteit van de instroom, door infosessies rond het gebruik van de elektronische leeromgeving en e-learning af te stemmen op een doelpubliek dat daar niet onmiddellijk mee vertrouwd is.

De commissie vindt het positief dat studenten vrijstellingen kunnen aanvragen op basis van eerder verworven kwalificaties (EVK) en/of eerder verworven competenties (EVC). Voor vrijstellingen op basis van EVK stellen de studenten samen met de studietrajectbegeleider een dossier op dat de aangevraagde vrijstellingen en de eerder behaalde kwalificaties vermeldt. De student levert hiervoor de nodige informatie over het inhoudelijke aspect van de behaalde kwalificaties. Na advies van de opleiding neemt de departementsraad binnen 14 dagen na aanvraag een beslissing. Studenten die vrijstellingen aanvragen op basis van EVC, komen terecht bij de EVC-begeleider van de hogeschool. Op basis van bewijsstukken en een beoordelingstechniek (zoals een reflectie, interview of proef) worden de competenties door minstens twee assessoren uit de opleiding beoordeeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om nog beter in te spelen op de heterogeniteit van de instroom door infosessies rond het gebruik van de elektronische leeromgeving en e-learning af te stemmen op een doelpubliek dat daar niet onmiddellijk mee vertrouwd is.
- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te blijven bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding een duidelijk omschreven personeelsbeleid hanteert dat aansluit bij de visie van de Hogeschool Gent. De Hogeschool Gent streeft naar een dynamisch en motiverend personeelsbeleid met onder andere de volgende speerpunten: een duidelijke generieke functieomschrijving, een interne loopbaanbegeleiding, een strategisch opleidingsplan en een nieuw beoordelingsreglement met oog voor differentiatie in taken en functies. Op departementaal niveau vertaalt deze strategie zich onder meer in het maximaal inzetten van de personele middelen in onderwijzend personeel, en het opstellen van een personeelsformatie na overleg met de vakgroepen op basis van de noden in de onderscheiden vakgroepen en duidelijk geformuleerde competentieprofielen bij aanwervingen, en strikte selectieprocedures met de graad van bijscholing als belangrijk criterium. De commissie stelde vast dat er slechts weinig vacantverklaringen zijn, omwille van het grote aantal experts dat wordt aangeworven als gastprofessor. Zij zijn extern en worden geselecteerd op basis van een uitgebreid curriculum vitae, maar zonder publicatie van een vacature of selectieprocedure. Aanstellingen en vacantverklaringen worden gepland in de personeelsformatie voor de start van elk academiejaar. Indien mogelijk worden voltijdse opdrachten aangeboden. In de meeste gevallen gaat het om een halftijdse opdracht, waardoor kandidaten worden aangetrokken die ook nog halftijds in het werkveld staan, wat de commissie waardeert.

De directie Personeel en organisatie maakt de vacatures bekend via minstens twee kanalen en wil een zo ruim mogelijk publiek aanspreken. Beperkte uitbreidingen van een bestaande opdracht worden intern vacant verklaard. Ook hier verloopt de aanstelling via een selectieprocedure. Op het ogenblik van het ontstaan van de vacature wordt een selectiecommissie samengesteld, die bestaat uit minstens drie en maximaal zes leden die beschikken over hetzij expertise in het vakgebied, hetzij onderwijskundige expertise. Kandidaten solliciteren via de centrale sollicitatiewebsite van de Hogeschool Gent (<http://ses.hogent.be>). De directie Personeel en organisatie stuurt de kandidaturen elektronisch door naar het departement. De selectiecommissie screent in een eerste fase de ingediende dossiers op basis van werkveldervaring, vaardigheden, attitudes, motivatie, diploma, vooropleiding en navormingen, publicaties en algemeen voorkomen, taalgebruik en communicatievaardigheden. De opleiding hecht vooral belang aan deskundigheid en ervaring in het vakgebied, en opteert voor een gastprofessor voor de gespecialiseerde vakgebieden zoals management en leidinggeven, financieel beleid en gezondheidseconomie, en organisatiepsychologie.

De opleiding maakt werk van een gericht onthaalbeleid en een warm onthaal van nieuwe personeelsleden. De commissie waardeert dit beleid, dat overigens twee componenten omvat: een administratief en een inhoudelijk luik. De directie Personeel en organisatie zorgt samen met de dienst Interne preventie, milieu en welzijn voor het administratieve onthaal. Nieuwe personeelsleden ontvangen dan een onthaalmap met informatie. Elk jaar wordt voor hen ook een

onthaaldag georganiseerd. Op departementaal niveau worden nieuwe personeelsleden onthaald door het departementshoofd. Zij ontvangen het departementaal 'Vademecum voor lectoren' en de onderwijs- en examenregeling, met daarbij de departementale aanvullingen. Daarnaast duidt de opleidingscoördinator een lectorencoach aan, die de nieuwe collega opleidingsgerelateerde informatie geeft. Bij de start van het academiejaar is er ook een receptie.

Het departement Gezondheidszorg ziet toe op een zo evenwichtig mogelijke opdrachtverdeling. Het gebruikt hiervoor een opdrachtliche waarin alle taken worden opgesomd en uitgedrukt zijn in het percentage van een voltijdse betrekking. De departementsraad bekrachtigt de opdrachtverdeling. De commissie stelde tijdens de visitatie wel een zware belasting van het personeel vast. De commissie vraagt daarom aandacht voor de taakbelasting van zowel het ATP als het OP.

De commissie zag dat de opleiding periodieke evaluaties van vastbenoemde personeelsleden organiseert. Deze evaluaties beginnen met een zelfevaluatie, waarna een evaluatiegesprek volgt met de opleidingscoördinator of vakgroepvoorzitter. Ook de resultaten uit de studentenbevragingen worden meegenomen. Alle vastbenoemde personeelsleden worden binnen de vijf jaar geëvalueerd. Naast deze statutaire evaluaties zijn er ook omstandigheids- of actuele evaluaties. Voor alle evaluaties verstrekt het departementshoofd advies aan de departementsraad, die de rol van beslissingsorgaan vervult. Tijdelijke statutaire personeelsleden worden geëvalueerd alvorens ze opnieuw worden aangesteld. Na twee opeenvolgende heraanstellingen volgt een aanstelling van onbepaalde duur. Benoemingen gebeuren conform het algemeen geldende benoemingsreglement. Het functioneren van het personeelslid vormt het belangrijkste criterium. Personeelsleden die in aanmerking komen voor benoeming, worden aangeschreven door de directie Personeel en organisatie. In afwachting van een nieuw loopbaanmodel heeft men ruimte voorzien voor bevorderingen binnen het onderwijzende personeel.

De commissie waardeert het dat de Hogeschool Gent, samen met de associatiepartners, een reeks onderwijskundige seminaries voor de leden van het onderwijzende personeel organiseert. De commissie stelde echter vast dat de deelname van de vele gastdocenten bij de georganiseerde onderwijsseminaries niet gegarandeerd is. De commissie is daarom van oordeel dat de onderwijsdeskundigheid van de vele gastdocenten een aandachtspunt is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan de gastsprekers nog meer te motiveren om competentiegericht te onderwijzen en te evalueren. Dat kan bijvoorbeeld in de overlegvergaderingen, waarvan de frequentie kan worden opgedreven.
- Ook mogen de gastsprekers meer gemotiveerd worden deel te nemen aan de professionaliseringsmogelijkheden van de hogeschool.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie apprecieert de professionele kwalificaties, de grote inzet en de intrinsieke motivatie van de verschillende geledingen die betrokken zijn bij de opleiding. De commissie heeft een hecht, gedreven en gemotiveerd team ontmoet. De commissie stelde overigens ook vast dat de meeste lectoren over een academisch diploma beschikken, en apprecieert dit.

De commissie is positief over de praktijkgerichtheid van de talrijke gastprofessoren en -sprekers. Zij is ook van oordeel dat het onderwijzende personeel deskundig is. De meeste lesgevers combineren overigens hun lesactiviteit met een deeltijdse functie in het werkveld, waardoor de band met de beroepspraktijk verzekerd blijft.

Ander onderwijzend personeel heeft vroegere beroepservaring en blijft up-to-date dankzij beroepsverenigingen, bijscholingen enzovoort.

De commissie stelde vast dat de opleiding navorming stimuleert, en vindt dit positief. Het departement volgt de procedure die opgesteld werd op hogeschoolniveau, en zorgt voor informatiedoorstroming over navormingen aan het personeel. Het departementshoofd beslist over de goedkeuring en de financiële tussenkomst, maar keurt zelden een aanvraag af. Collega's die een navorming volgden, bezorgen een synthese aan de anderen. In 2010 bedroeg het budget voor navorming 51.000 euro.

Wat de maatschappelijke dienstverlening betreft, zag de commissie dat verschillende medewerkers lezingen geven in binnen- en buitenland, en studiedagen en bijscholingen organiseren.

De commissie stelde vast dat het departement Gezondheidszorg samenwerkingsverbanden heeft met verschillende internationale instellingen, onder meer in Congo, Denemarken, Finland, Portugal en de Verenigde Staten. Het departement neemt ook deel aan twee internationale projecten. De commissie waardeert dit. Zij vindt het eveneens positief dat, in het kader van de Erasmus-overeenkomst, een aantal lectoren lesgeeft aan studenten van de Mikkel University of Applied Sciences (Finland). Daarnaast neemt het departement Gezondheidszorg Vesalius ook deel aan internationale conferenties en workshops van de International Federation of Nurse Educators (F.I.N.E.), waarvan het sinds 2009 full member is.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat de opleiding in het academiejaar 2011–2012 over 1,29 VTE beschikte voor 87 studenten. De commissie zag eveneens dat het personeelsvolume nagenoeg constant blijft, ondanks het stijgende aantal studenten.

De opleiding zorgmanagement telt 15 personeelsleden, onder wie zeven gastprofessoren. Het viel de commissie op dat de overgrote meerderheid van het onderwijzende personeel een opdracht van minder dan 50 procent heeft. Zij vraagt de opleiding om blijvend te waken over de betrokkenheid van deze mensen bij de opleiding en over de samenhang van wat wordt gedoceerd. De coördinator heeft een opdracht van 29 procent. Er is geen ATP-lid aangesteld.

De commissie stelde verder vast dat het onderwijzende personeel overwegend mannelijk is. 73 procent is ouder dan 40, en 50 procent is ouder dan 50. De opleiding verklaart dit door de aanwezigheid van gastlectoren. Deze experts zijn veelal ouder en hebben daardoor meer ervaring. De commissie vraagt echter wel om het genderevenwicht te bewaken.

De commissie stelde tijdens de visitatie wel een zware belasting van het personeel vast. Volgens de docenten is deze hoge werkdruk te wijten aan de implementering van het nieuwe curriculum. De commissie vraagt daarom aandacht voor de taakbelasting van het onderwijzende personeel. De rol van de opleidingscoördinatoren van de beide opleidingen als centraal aanspreekpunt, met een bijzondere laagdrempeligheid voor medewerkers en studenten, is opvallend volgens de commissie. Zij is van oordeel dat dit enerzijds een belangrijke meerwaarde is, maar anderzijds ook een potentiële valkuil. De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingscoördinator een sleutelrol heeft in de opleiding. De commissie is van mening dat deze rol, die eveneens een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. De commissie stelt zich dan ook de vraag of de continuïteit van de opleiding gegarandeerd is indien de coördinator voor langere tijd niet beschikbaar zou zijn. Zij vraagt de opleiding dan ook om te waken over de erg centrale rol van de opleidingscoördinator. Daarnaast vraagt de commissie om de vernieuwde organisatie van de hogeschool, met schaalvergroting in de faculteit Mens en welzijn, als een meerwaarde aan te wenden. In het kader daarvan vraagt zij de opleiding om na te denken over zowel kennisuitwisseling/samenwerking tussen de voormalige departementen als over het uitwisselen van docenten. De commissie stelde vast dat aanstellingen en vacantverklaringen voorafgaand aan elk academiejaar worden gepland in de personeelsformatie (zie punt 3. 1), waarbij er voldoende ruimte is in de reserves om te kunnen inspelen op onverwachte noden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de taakbelasting van het onderwijzende personeel te bewaken.
- De commissie vraagt de opleiding om de erg centrale rol van de opleidingscoördinator te herbejken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Zorgmanagement verhuisde naar de campus Ledeganck, die gelegen is in het centrum van de stad. De commissie stelde vast dat de campus vlot bereikbaar is, en dat het gebouw toegankelijk is voor mensen met functiebeperkingen. Ze waardeert dit.

De commissie vond de lokalen aangepast voor onderwijs, maar meent dat een algemene verfraaiing van de lokalen, gangen en werkomgeving nodig is. De commissie zag dat voldoende computers ter beschikking staan van de studenten. Ze waardeert het dat een draadloos netwerk is voorzien, net als punten waar studenten op hun laptop kunnen werken. De commissie betreurt het dat slechts weinig lokalen zijn ingericht als vergader-/overlegruimte die kunnen gebruikt worden voor bijvoorbeeld groepswerken of HR-skillstraining. Zij vraagt de opleiding daarom om die alsnog in te richten. De opleiding beschikt niet over een eigen vaardigheidslokaal.

De commissie vindt het positief dat de bibliotheek van de Ledeganckcampus volledig is vernieuwd. De commissie waardeert het dat de studenten in de bibliotheek toegang hebben tot een uitgebreide databank en elektronische boeken. Studenten kunnen zelfs via VPN van thuis uit toegang verkrijgen tot deze databanken. De commissie waardeert het dat studenten bovendien ook toegang hebben tot de bibliotheken van de Associatie Universiteit Gent. De mediatheek bevat videobanden die als illustratie bij de lessen dienen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om meer overleg- of vergaderlokalen voor studenten te voorzien.
- De commissie meent dat een algemene verfraaiing van de lokalen, gangen en werkomgeving noodzakelijk is.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van oordeel dat de studie- en studentenbegeleiding degelijk uitgebouwd en georganiseerd is in de Hogeschool Gent. Tijdens de gesprekken omschreven de studenten de opleiding bovendien als studentvriendelijk, wat de commissie waardeert. De commissie zag dat de bachelor-na-bachelorstudenten niet echt gebruikmaken van de studiebegeleiding wegens de opendeurpolitiek van de opleidingscoördinator en de docenten. Zij stelde tijdens de visitatie vast dat de opleidingscoördinator als eerste aanspreekpunt fungeert en dus een deel van de studentenbegeleiding op zich neemt. Volgens de commissie is het wel aan te raden om studenten sneller door te verwijzen naar de dienst Studentenaangelegenheden.

Het departement Gezondheidszorg organiseert elk academiejaar drie infosessies en één open-deurdag, tijdens dewelke de bachelor-na-bacheloropleidingen aan bod komen. De opleiding is ook aanwezig op de jaarlijkse 'Afstudeerbeurs' van de Associatie Universiteit Gent. Abituriënten krijgen er onder meer informatie over het opleidingsprogramma, de combinatie studeren-werken en de kosten. Toekomstige studenten die zich niet kunnen vrijmaken tijdens deze momenten, kunnen persoonlijke contactmomenten vragen. Deze studenten kunnen ook terecht bij de studietrajectbegeleider voor onder meer vragen over voorkennis en studievoortgang. De centrale cel Studieadvies en -begeleiding geeft informatie rond studiekeuzeheroriëntatie. Alle informatie over de opleiding is ook online te vinden via de website van de hogeschool en het departement, in brochures over verder studeren en in de studiegids, waarin ook meer uitleg staat over de inhoud en de moeilijkheidsgraad van de opleiding. Studenten Verpleegkunde worden eveneens ingelicht over de mogelijkheden om verder te studeren. Alle pas afgestudeerden krijgen ook informatie over verdere navormingen en opleidingen die het departement organiseert. De commissie raadt de opleiding wel aan om de profilering duidelijker te communiceren aan toekomstige en huidige studenten. Zij raadt de opleiding aan om de vernieuwde organisatie van de hogeschool, met schaalvergroting in de faculteit Mens en welzijn, als een meerwaarde aan te wenden. Zij vraagt ook de transparantie in de communicatie aan (toekomstige) studenten te blijven bewaken.

Nieuw ingeschreven studenten ontvangen de brochure 'Studeren met succes', waarin een overzicht wordt gegeven van de begeleidingsmogelijkheden binnen de hogeschool en het departement. Zij krijgen tevens de brochure 'Wegwijs in HoGent' met allerlei praktische informatie. Specifiek voor de bachelor-na-bachelorstudenten wordt op de eerste donderdag van het academiejaar een rondleiding georganiseerd. Zij krijgen op dat moment ook alle informatie over de Hogeschool Gent en de campus Vesalius, de bibliotheek en een introductie over hoe zij kunnen werken met e-mail en de elektronische leeromgeving. Studenten die er behoefte aan hebben, kunnen terecht bij de studietrajectbegeleider. De dienst Studiebegeleiding organiseert workshops over studievaardigheden. Voor de aanvang van de lessen worden tevens twee klasverantwoordelijken aangeduid, die de communicatie tussen de studenten enerzijds, en met de lectoren en de opleidingscoördinator anderzijds moeten vergemakkelijken. Dankzij het wekelijkse contact kunnen problemen snel worden opgelost. Specifiek voor de studenten Zorgmanagement worden monitoraatsessies georganiseerd rond het gebruik van informatica in het kader van het opleidingsonderdeel 'Wetenschappelijk onderzoek'.

De commissie vindt het positief dat er eveneens aandacht is voor psychosociale begeleiding van studenten en individuele studiecoaching. Voorts is er ook de samenwerking met vzw Sovoreg voor ondersteuning en advies met betrekking tot huisvesting, sport, jobs, financiële moeilijkheden enzoverder. De commissie waardeert het eveneens dat individuele ondersteuning wordt voorzien voor studenten met een functiebeperking bij de dienst Begeleiding studenten handicap. Deze dienst zorgt onder andere voor individuele ondersteuning bij huisvesting, toegankelijkheid en mobiliteit, ADL-assistentie, (para)medische verzorging, financiering en individuele onderwijs- en examenmaatregelen. De dienst verzorgt ook diagnostetsten voor dyslexie en voorziet ondersteunende software (SPRINT+: text-to-speech technology) tegen een voordeeltarief.

Studenten met een persoonlijk studietraject worden begeleid door de studietrajectbegeleider. Studenten kunnen bij deze persoon ook informatie krijgen over onder meer studievoortgang en eventueel vereiste voorkennis.

Dankzij de feedbackmomenten (zie ook *facet 2.7*) krijgen de studenten informatie over hun resultaten en hoe ze hun studieprestaties kunnen bijsturen. Naast de examinatoren zijn ook de studiebegeleider, de studietrajectbegeleider en de ombudsvrouw hierop aanwezig. De ombudsvrouw fungeert als bemiddelaar bij geschillen tussen een student en personeelsleden.

Op departementaal niveau werd een coördinator aangesteld voor internationalisering. De commissie stelde echter vast dat de bachelor-na-bachelorstudenten weinig mogelijkheden hebben om internationale ervaringen op te doen (zie ook *verder*).

De commissie zag dat er een alumniwerking is op hogeschoolniveau, die onder meer zorgt voor een vacaturedatabank en een centrale alumnidatabank. Daarnaast organiseert zij allerlei activiteiten, zoals een nieuwjaarsreceptie. De commissie stelde echter vast dat de alumniwerking nog niet echt sterk is uitgebouwd in de opleiding, en vraagt de opleiding om hieraan te werken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de profilering duidelijker te communiceren aan toekomstige en huidige studenten.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde vast dat tijdens het academiejaar 2011–2012 de organisatie van kwaliteitszorg een aantal wijzigingen onderging. Zo werden de departementale kwaliteitscellen verenigd in een facultaire dienst Integrale kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling. De commissie waardeert deze nieuwe aanpak van kwaliteitszorg, omdat op die manier een gezamenlijk beleid wordt uitgedacht.

De kwaliteitsraad is als denktank, overlegplatform en adviesorgaan belast met beleidsvoorbereidende, beleidsondersteunende en coördinerende opdrachten, om te waarborgen dat de Hogeschool Gent haar kerntaken op een kwaliteitsvolle manier kan uitvoeren. De raad wordt voorgezeten door de algemeen directeur van de Hogeschool Gent, en bestaat daarnaast uit de decanen en diensthoofden IKZ en OO van de verschillende faculteiten, de directeur Onderwijs en het diensthoofd Integrale kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning van de centrale administratie. Ter voorbereiding en uitvoering van deze kwaliteitsraad is er een overleg Integrale kwaliteitszorg, dat bestaat uit de diensthoofden IKZ en OO van de verschillende faculteiten, het diensthoofd Integrale kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning en de stafmedewerker Onderwijsontwikkeling van de centrale administratie. Het overleg met de opleidingen gebeurt via de facultaire stafvergaderingen, waarop de opleidingsvoorzitters aanwezig zijn, en via thematische werkgroepen, waarin voor elke opleiding een afgevaardigde aanwezig is en die geleid worden door de facultaire dienst IKZ en OO.

De commissie vindt het positief dat de dienst Integrale Kwaliteitszorg, onderwijsontwikkeling en e-learning van de centrale administratie een kwaliteitshandboek uitwerkt op hogeschoolniveau, dat vervolgens kan worden gebruikt in alle faculteiten. De implementering hiervan is voorzien tegen het begin van het academiejaar 2012–2013. De commissie vraagt wel aandacht voor de doorstroming van het kwaliteitsjaarwerkplan van de faculteit tot op het niveau van het onderwijzende personeel.

De commissie stelde vast dat de opleiding diverse bevragingen organiseert, en waardeert dit. Op hogeschoolniveau werd afgesproken om telkens een vijfpuntenschaal te hanteren. Studenten worden bevroegd over de opleidingsonderdelen. Daarnaast worden bijna afgestudeerden ook ondervraagd over de opleiding. Deze bevraging vindt sinds het academiejaar 2009–2010 jaarlijks plaats. De opleiding bevroegt ook de medewerkers over de efficiëntie van de informatiedoorstroming in het departement, de toegankelijkheid van medewerkers met een departementale verantwoordelijkheid, de ondersteuning die de werknemers krijgen van die medewerkers met departementale verantwoordelijkheid, hun inspraak en participatie in het personeelsbeleid in het departement en de werkomstandigheden. Daarnaast bevroeg de opleiding ook het werkveld, concreet de stageplaatsen, en de alumni.

De commissie stelde vast dat de periodiciteit van en de respons bij bevragingen permanente aandachtspunten zijn. De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen dichter op te volgen en te remediëren. Volgens de commissie kan het werken met een alternatief, zoals kwalitatieve bevragingen door middel van bijvoorbeeld een focusgesprek, een oplossing bieden. De commissie waardeert het dat de opleiding probeert aan deze problemen tegemoet te komen door voortaan slechts drie bevragingsmomenten in te roosteren. De opleiding hoopt daardoor ook de respons bij de studenten te verhogen. Daarnaast waardeert de commissie het dat de opleiding motiveringsrondes hanteert door middel van uitnodigingen en herhalingen per mail om deel te nemen aan deze bevragingen. Indien deze niet de gewenste respons opleveren, wordt een klassikaal bevragingsmoment georganiseerd.

De opleiding streeft naar goede tot zeer goede scores. Wanneer bepaalde items minder goed scoren, worden verbeteringsplannen opgesteld. Neutrale scores worden extra opgevolgd bij volgende bevragingen.

De commissie vindt het positief dat de opleiding trendanalyses maakt, om zo de resultaten van de bevragingen beter op te volgen. Deze analyses gebeurden onder meer op basis van uitstroombevraging, medewerkersbevraging, TRIS-scores, slaagcijfers, doorstroomcijfers en studierendement.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt aandacht voor de doorstroming van het kwaliteitsjaarwerkplan van de faculteit tot op het niveau van het onderwijzende personeel.
- De commissie adviseert de opleiding om de lage responsgraad voor de bevragingen sterker op te volgen en te remediëren.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De Hogeschool Gent koos als interne evaluatiemethode voor het TRIS-instrument, gebaseerd op het EFQM-model. Dankzij dit instrument worden sterke en zwakke punten naar voor gebracht. Deze laatste worden omgezet in verbeteringspunten, die op hun beurt verbeteringsacties worden. Deze verbeteringsacties worden opgenomen en opgevolgd in jaaractieplannen. Er worden daarnaast afzonderlijke opvolgingsrapporten opgesteld voor de opvolging van externe zelf-evaluatierapporten.

Op departementaal niveau werkt men met jaaractieplannen (JAP), waarin verbeteringspunten zo SMART mogelijk worden opgesteld met een procesbegeleider en een timing. In de mate van het mogelijke worden verbeteringspunten stapsgewijs beschreven en gekoppeld aan strategische doelstellingen van het departement. De commissie waardeert het dat de opleiding niet met ad-hocverbeteringspunten werkt maar jaaractieplannen hanteert, waarin bovendien de PDCA-cyclus zichtbaar wordt. De opleiding kiest ervoor om in tabelvorm te werken, om op die manier snel en overzichtelijk de verbeteringsacties te kunnen opvolgen. Er werd eveneens een bespreking van de realisaties van het vorige jaar toegevoegd. Zij is van oordeel dat dit een mooi instrument is, waarin verbeteringspunten systematisch een plaats krijgen met een plan van aanpak. Zij vraagt de opleiding wel om dit jaaractieplan als werkinstrument te gebruiken. De commissie betreurt het ook dat een prioritering ontbreekt bij de huidige verbeteringsdoelen, waardoor de haalbaarheid van de actiepunten binnen één jaar werd bemoeilijkt. De commissie stelde wel met tevredenheid vast dat de opleiding vernieuwingsgerichtheid aan de dag legt.

De commissie stelde vast dat de opleiding onder meer de volgende verbeteringsdoelen formuleerde tijdens het academiejaar 2009–2010: het organiseren van resonantiecommissies, het optimaliseren van de communicatie met gastsprekers en -professoren en oplossingen zoeken voor de lage respons op de bevragingen van de werkstudenten. Zoals beschreven in facet 3.1, stelde de commissie vast dat de opleiding actief werkt aan het opvolgen van deze verbeteringsdoelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding de jaaractieplannen beter te communiceren.
- De commissie vraagt de opleiding om een prioritering aan te brengen binnen de vooropgestelde verbeteringsmaatregelen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelde tijdens de visitatie vast dat studenten en interne medewerkers betrokken worden bij de opleiding en de kwaliteitszorg. De commissie noteerde tijdens de gesprekken dat de studenten tevreden zijn over de inspraak die zij krijgen. De commissie zag bovendien dat de opleiding rekening houdt met de opmerkingen van de studenten en dat de studenten mee aan de wieg van het nieuwe curriculum stonden. De commissie waardeert dit. Tijdens de gesprekken stelde de commissie overigens vast dat de studenten op de hoogte waren van het zelfevaluatie-rapport, en vindt dit positief.

De commissie merkte op dat het werkveld eveneens betrokken werd bij het opbouwen van het nieuwe curriculum. Zij waardeert het dat er een resonantieraad is, maar vraagt de opleiding om systematischer overleg te plegen met deze raad. De commissie zag ook dat alumni betrokken werden bij de opleiding. Zij vraagt de opleiding echter wel om een alumniwerking nog structurerer uit te bouwen.

Op departementaal niveau vulde 82 procent van het onderwijzende personeel en 93 procent van het administratieve en technische personeel de bevraging in. De commissie waardeert deze hoge respons rate. De commissie stelde echter vast dat slechts vier van de zeven gastprofessoren (57 procent) reageerden op bevestigingen. Zij vraagt de opleiding om inspanningen te leveren om de respons van de gastprofessoren te verbeteren. Tijdens de gesprekken kwam onder meer naar voor dat dit gedeeltelijk te wijten is aan het feit dat de gastprofessoren de uitnodigingen voor deze bevestigingen op hun HoGent-e-mailadres krijgen, dat zij niet zo vaak raadplegen.

Wat de terugkoppeling van de resultaten van de diverse bevestigingen betreft, zag de commissie dat studenten en lesgevers op Chamilo geanonimiseerde rapporten over de resultaten van de studentenbevestigingen kunnen inkijken. De commissie vindt dit positief. Daarnaast worden de resultaten van de studentenbevestigingen bij de start van het academiejaar meegedeeld aan de nieuwe studenten. De resultaten van de alumni- en werkveldbevestiging worden teruggekoppeld via de opleidingscommissie. Het eindrapport werd ook langs elektronische weg aan de aangeschreven vertegenwoordigers van het werkveld en alumni teruggekoppeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om de resonantieraad systematisch bijeen te roepen.
- De commissie vraagt de opleiding om inspanningen te leveren om de respons van de gastprofessoren te verbeteren.
- De commissie vraagt de opleiding om de alumniwerking beter uit te bouwen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de contacten met het werkveld blijkt dat de bereikte resultaten beantwoorden aan de verwachtingen. Het werkveld en de alumni toonden zich tevreden over de kwaliteit van de opleiding Zorgmanagement. Het werkveld is van oordeel dat de alumni direct inzetbaar zijn op de werkvloer en heel praktisch gericht zijn. Tijdens de gesprekken met het werkveld stelde de commissie vast dat zij wel meer aandacht wensen voor HR-vaardigheden en coachen, en minder voor sociale wetgeving en boekhouding. De commissie noteerde dat het werkveld aandacht voor kwalitatieve competenties en een correcte attitude belangrijker vindt dan de kwantiteit aan leerstof.

De alumni vinden dat zij dankzij de opleiding heel wat inzicht verworven hebben in onder meer financiering, juridische aansprakelijkheid, ziekenhuiswetgeving, organisatiemanagement en leidinggeven. Ze vinden het positief dat ze niet enkel theoretische kennis opdeden maar ook heel wat toepassingen aangereikt kregen, net zoals oefenkansen tijdens werkcolleges en stage. Ze voelen zich meer zelfzeker en sterker dan voor de opleiding. Zij voelen zich direct inzetbaar op de arbeidsmarkt.

De commissie stelde vast dat de opleiding self-management en empowerment stimuleert, en zag een hoge fierheid bij de studenten. Zij is van oordeel dat de opleiding van een intrinsiek hoog niveau is, wat de studenten stimuleert. De studenten vinden dat zij dankzij de opleiding inzicht verwerven in financiering en juridische aansprakelijkheid. Ze gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat zij ook inzicht verwerven in ziekenhuiswetgeving, organisatiemanagement, en leidinggeven en gericht leren inspelen op conflicten.

De commissie stelde wel vast dat de kwaliteit van de papers voor verbetering vatbaar is. Zij vraagt daarom aandacht voor de structuur en de diepgang van de verschillende papers die de studenten schrijven. Daarnaast stelde de commissie vast dat de opdrachten niet altijd even duidelijk en de beoordelingscriteria niet altijd even transparant waren. De commissie stelde zich ook

vragen bij groepswerken waar meer dan tien studenten aan meewerken. Zij raadt de opleiding dan ook aan om het eindniveau continu te blijven bewaken.

De commissie stelde vast dat de opleiding de internationale ervaring niet echt kan waarborgen, en vraagt de opleiding om hier blijvend aandacht voor te hebben. Zij waardeert het wel dat aandacht voor internationalisering werd opgenomen in de onderwijsvisie van de HoGent, maar stelde tegelijk vast dat de aspecten van internationale uitwisselingen nog niet in overeenstemming zijn met de algemene doelstelling inzake internationalisering van de hogeschool. Zij vraagt de opleiding ook om samen te werken met de vernieuwde dienst Internationalisering, die werd uitgewerkt op hogeschoolniveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om blijvend aandacht te hebben voor de bewaking van het eindniveau van de papers.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie stelde vast dat de opleiding geen streefcijfers hanteert. De opleiding heeft de betrachting om zo veel mogelijk studenten de vooropgestelde competenties te laten bereiken. De commissie stelde een hoog slaagpercentage vast, vermits het doorheen de academiejaren schommelt rond 90 procent.

De commissie zag dat ook de studie-efficiëntie hoog is. Nagenoeg alle studenten behalen een studie-efficiëntie van meer dan 85 procent. Van de 195 studenten die de voorbije vijf academiejaren afstudeerden als professionele Bachelor in het Zorgmanagement, behaalden 50 studenten (26 procent) het diploma in één jaar; deze studenten zijn voltijds ingeschreven. De overige 73 procent (142 studenten) behaalde het diploma na één jaar; deze (werk)studenten waren ingeschreven in een deeltijds studietraject. Slechts drie studenten hadden drie jaar nodig om het diploma te halen. Eén student behaalde het diploma na vijf jaar. De commissie zag tijdens de visitatie dat de studieduur nagenoeg gelijk was gebleven. Ze merkte wel op dat het studierendement van de studenten die het deeltijdse traject volgen, licht gestegen was, terwijl het studierendement van de studenten die het voltijdse traject volgen, licht gedaald is. Zij vraagt de opleiding dan ook om aandacht te besteden aan de opvolging van het studierendement, en ook de redenen voor de vertraging en/of uitval te onderzoeken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om aandacht te besteden aan de opvolging van het studierendement, en om de redenen voor de vertraging en/of uitval te onderzoeken.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat de opleiding in het zelfevaluatierapport erg volledig wilde zijn, wat enerzijds positief is maar anderzijds ook de leesbaarheid bemoeilijkte. Ze vraagt de opleiding om bij het schrijven van een volgend zelfevaluatierapport meer te waken over de rode draad. Het is volgens haar ook opportuun om voor de verschillende bachelor-na-bacheloropleidingen in het departement Gezondheidszorg een apart zelfevaluatierapport te schrijven. De commissie is er ten slotte wel van overtuigd dat het schrijven van het zelfevaluatierapport voor de opleiding een erg nuttige en leerrijke ervaring is geweest, wat zichtbaar geleid heeft tot initiatieven in het kader van de kwaliteitszorg.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	voldoende
Facet 2.3 Samenhang	goed
Facet 2.4 Studiomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	voldoende
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	voldoende
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	voldoende
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

HoGent Hogeschool Gent

ZM Zorgmanagement

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL ZUID-WEST-VLAANDEREN

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO). De hogeschool biedt opleidingen aan in zeven departementen, namelijk het departement Handelswetenschappen en bedrijfskunde, het departement Verpleegkunde en biotechnologie, het departement Verpleegkunde en vroedkunde, het departement Sociaal-agogisch werk, twee departementen Lerarenopleiding op twee campussen, en het departement Technologie en informatica. De hogeschool biedt 18 professionele bacheloropleidingen aan en twee masteropleidingen in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven. De zeven departementen liggen verspreid over vier campussen in Tielt, Kortrijk, Roeselare en Torhout.

Met de Katholieke Universiteit Leuven en tien andere hogescholen maakt de KATHO sinds 2002 deel uit van de Associatie Katholieke Universiteit Leuven (Associatie KU Leuven).

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement wordt ingericht op de campus in Kortrijk binnen het departement Verpleegkunde en vroedkunde (HIVV – Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Vroedkunde). Het departement staat in voor het organiseren voor twee basisopleidingen, de bachelor in de Verpleegkunde en de bachelor in de Vroedkunde, die ook via afstands-onderwijs kunnen worden gevolgd. De brugopleiding HBO5 naar de bachelor en de brugopleiding van Verpleegkunde naar Vroedkunde en omgekeerd, worden eveneens aangeboden binnen het departement HIVV. Verder wordt naast de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement ook de bachelor-na-bacheloropleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg ingericht.

Vanaf het academiejaar 2001–2002 startte de hogeschool met een kaderopleiding onder de vorm van een voortgezette opleiding, toegankelijk voor gegradueerde verpleegkundigen en vroedvrouwen. Door de hervormingen met betrekking tot de bamastructuur werd deze voortgezette opleiding in het academiejaar 2004–2005 omgevormd tot een bachelor-na-bacheloropleiding.

De hogeschool telt ongeveer 9000 studenten. In het academiejaar 2011–2012 volgen 44 studenten de opleiding Zorgmanagement. De studenten kunnen hun traject deeltijds, gespreid over twee of meer academiejaren, afwerken. Het modeltraject beslaat twee academiejaren.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding Zorgmanagement van de KATHO gebruikmaakt van een competentieprofiel dat de opleiding zelf heeft uitgewerkt. Het competentieprofiel is, naar analogie met het competentieprofiel van de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallen zorg, die in hetzelfde departement wordt georganiseerd, gebaseerd op het competentieprofiel van de basisopleiding Verpleegkunde. De sleutelrollen van een verpleegkundige zoals die zijn uitgewerkt in de basisopleiding Verpleegkundige, komen met andere woorden ook tot uiting in het competentieprofiel van de opleiding Zorgmanagement.

Volgens de commissie zijn de doelstellingen in overeenstemming met het decreet en worden ze nagestreefd op niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Verder is het competentieprofiel dat in de opleiding van de KATHO wordt gebruikt, geïnspireerd op andere documenten, zoals de missie, onderwijsvisie en de strategische doelen van de hogeschool, het competentieprofiel voor de Bachelor in de Verpleegkunde en het beleidskader van de bachelor-na-bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde van de werkgroep Verpleegkunde/vroedkunde van de Associatie KU Leuven, beleidsnota's van het werkveld over recente ontwikkelingen in de gezondheidszorg en de verpleegkunde, en regionale en internationale beleidsnota's. De commissie stelt dat er weinig vergelijking met andere opleidingen mogelijk is, omdat er binnen de Associatie geen andere opleiding Zorgmanagement is gesitueerd, en er dus geen samenwerking en onderlinge afstemming gebeurt. De opleiding geeft aan dat er contacten zijn tussen de opleiding Zorgmanagement aan de KATHO en die aan de Hogeschool Gent. Wel hebben deze twee opleidingen elk hun eigen opbouw en systematiek, en een verschillende profilering. Volgens de commissie is vergelijking nog mogelijk met twee andere opleidingen Zorgmanagement in Vlaanderen, maar dit is niet gebeurd.

De commissie is van mening dat de algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties, samen met de beroepsspecifieke competenties voldoende zijn geïntegreerd in het competentieprofiel.

De commissie heeft vastgesteld dat het competentieprofiel van de opleiding zes kerncompetenties (of rollen van een verpleegkundige) bevat, die op hun beurt verder zijn onderverdeeld in 21 (deel)competenties. Deze competenties zijn verder uitgewerkt in gedragsindicatoren op drie niveaus: verkennend niveau, verdiepend niveau en integrerend niveau, waarbij het competentieprofiel verder bouwt op de basiscompetenties van de initiële bachelor in de Verpleegkunde van

de Associatie KU Leuven. Daarbij kon de commissie uit het competentieprofiel van de opleiding afleiden dat de gedragsindicatoren nog verder (in een vierde niveau) werden geconcretiseerd naar de specifieke context van een hoofdverpleegkundige, wat de commissie waardeert. Wel vraagt de commissie daarbij de relatie van de gedragsindicatoren met de instroom van de opleiding in het achterhoofd te houden. De opleiding is immers toegankelijk voor studenten met een andere vooropleiding dan Verpleegkunde, hoewel dat aantal volgens de opleiding klein is. Volgens de commissie is een zorgmanager in de eerste plaats een manager en in mindere mate een verpleegkundige. Het moet dus voor studenten met een andere vooropleiding dan verpleegkundige ook een herkenbaar competentieprofiel blijven.

De basiscompetenties (verpleegkundige rollen) van het competentieprofiel zien er als volgt uit:

- 1) De leidinggevende als PERSOON handelt naar beroepsspecifieke attitudes;
- 2) De verpleegkundige als KLINISCH BEOORDELAAR EN ZORGVERLENER verleent professioneel verpleegkundige zorg op maat;
- 3) De verpleegkundige als ORGANISATOR EN COÖRDINATOR organiseert en coördineert de diverse aspecten van de zorg;
- 4) De verpleegkundige als PROFESSIONAL levert een bijdrage aan het bevorderen van de kwaliteit van de verpleegkundige zorg;
- 5) De verpleegkundige als LID VAN HET TEAM werkt intra- en interprofessioneel samen om de visie en de doelen van de zorg te realiseren;
- 6) De verpleegkundige als LID VAN DE SAMENLEVING vervult een rol in de samenleving in functie van gezondheid en welzijn.

Volgens de commissie had de opleiding nog meer buitenlandse profielen mogen gebruiken bij het opstellen van haar competentieprofiel, aangezien er nu weinig input is van internationale referentiekaders. Ook is op inhoudelijk vlak de buitenlandse component in het competentieprofiel nu niet expliciet aanwezig. De opleiding zou meer ambitie mogen hebben om deze internationale component in de eindkwalificaties te integreren.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om te komen tot meer regionale en internationale benchmarking, bijvoorbeeld met andere hogescholen of beroepsorganisaties.
- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel, en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals vermeld in facet 1.1, heeft de opleiding gebruikgemaakt van en is zij geïnspireerd door andere bronnen om haar competentieprofiel op te stellen. Zoals de commissie uit de ingekeken

documenten heeft kunnen afleiden, heeft de opleiding het competentieprofiel vooral opgesteld op basis van het Koninklijk Besluit van 13 juli 2006, houdende de uitvoering van artikel 17bis van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, voor wat de functie van hoofdverpleegkundige betreft, BS 28 augustus 2006. Verder geeft de opleiding aan dat, gebaseerd op de resultaten van een recente masterproef over de competenties van een hoofdverpleegkundige, een grondig onderzoek is gevoerd naar de gewenste competenties, en dit in overleg met belangrijke actoren in het regionale werkveld. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, konden bevestigen dat de opleiding hen heeft betrokken bij het ontwikkelen en valideren van het competentieprofiel, wat de commissie positief vindt. Aangezien er geen andere opleiding Zorgmanagement binnen de associatie opereert, zijn vooral de opleidingscoördinator, het departementshoofd, de onderwijscoach van de hogeschool en ook de gastdocenten actief geweest bij het vormgeven van het competentieprofiel; dit alles in overleg met het beroepenveld. De commissie vindt het jammer dat het competentieprofiel niet meer nationaal en internationaal is afgetoetst.

De commissie heeft het competentieprofiel van de opleiding vergeleken met haar eigen domeinspecifiek referentiekader en merkt daarbij een opvallend verschil op. Volgens de commissie voldoet het competentieprofiel van deze opleiding, omdat in het vierde niveau van de gedragsindicatoren wel degelijk de basiscompetenties van een manager terug te vinden zijn. Ook in het programma komen alle vaardigheden en kennis die nodig zijn voor een zorgmanager aan bod. De commissie vindt echter dat de gehanteerde rollen van een verpleegkundige niet de meest geschikte basis vormen voor een managementopleiding. Volgens de commissie zou het competentieprofiel logischer en meer herkenbaar zijn indien het was opgesteld op basis van een managementmodel zoals de rollen van Quinn of het EFQM-model, en zou de vertaling van de doelstellingen naar het programma op die manier ook transparanter verlopen. De commissie merkt daarbij op dat kruisbestuiving met andere managementopleidingen binnen de hogeschool hierbij ook een meerwaarde kan zijn. De commissie benadrukt dat het herdenken van het competentieprofiel op basis van een managementmodel in plaats van een verpleegkundig model, noodzakelijk is. De commissie geeft de opleiding het voordeel van de twijfel, omdat zij veel good practices heeft gezien in de opleiding. Ze heeft evenmin lacunes vastgesteld op het vlak van gerealiseerd niveau of competentieontwikkeling. De commissie is echter van mening dat de vergelijking met de verpleegkundige rollen in het competentieprofiel mank loopt. Zij moedigt de opleiding daarom aan om voorbeelden van andere opleidingen te onderzoeken en kruisbestuiving niet uit de weg te gaan.

De studenten en de leden van het onderwijzend personeel verklaarden tijdens de gesprekken met de commissie op de hoogte te zijn van het competentieprofiel. De studenten van de opleiding Zorgmanagement maken vooral kennis met de doelstellingen via de opleidingsgids, waarin een overzicht wordt gegeven van wat er wordt verwacht van elk opleidingsonderdeel of -activiteit en welke competenties men beoogt. Deze bundel is niet enkel op de digitale leeromgeving Toledo maar ook op papier beschikbaar. De studiewijzers die op de digitale leeromgeving voorhanden zijn, geven dus gedetailleerde informatie over de beoogde competenties, maar de inhoud is erg divers. Soms is de ECTS-fiche opgenomen, nu eens een beknopte studiewijzer, dan weer een uitgebreide studiewijzer. De commissie heeft vernomen dat de opleiding de term 'studiewijzer' gebruikt om 'ECTS-fiche' aan te duiden. Soms wordt wel het onderscheid gemaakt tussen de beide termen, zoals op Toledo, maar het is de commissie niet duidelijk geworden of het dan om een andere inhoud gaat. Volgens de commissie zijn de beide begrippen verschillend, en is het voor de stakeholders soms dus ook niet duidelijk wat er bedoeld wordt. Het gebruik van de beide termen zonder duidelijk onderscheid werkt eerder verwarrend. Bovendien zijn de inhoud van de studiewijzers soms niet eenduidig, en hier en daar onvolledig. De commissie onderschrijft het plan van de opleiding om de studiewijzers te optimaliseren. Hoewel de commissie positief is over de opleidingsgids, waarin de competenties van elk opleidingsonderdeel verduidelijkt worden, vindt

de commissie het ook een meerwaarde indien de doelstellingen in het begin van elke cursus of syllabus worden herhaald, dit om de transparantie te verhogen.

De docenten meldden in het gesprek met de commissie dat ze in het academiejaar 2010–2011 de oefening gemaakt hebben om elkaars opleidingsonderdelen te onderzoeken om hiaten op te sporen en overlappings te vermijden. Ook de competenties kwamen hierbij aan bod. In de eerste lessen bespreken de docenten de opleidingsdoelstellingen eveneens met de studenten.

Ook het werkveld is, zoals vermeld, betrokken geweest bij het opstellen en valideren van de opleidingsdoelstellingen. Tijdens de gesprekken met de commissie vermeldden de vertegenwoordigers van het werkveld eveneens dat zij het competentieprofiel hanteren op de werkplek of de stage van de student. Volgens hen gebruiken zij het competentieprofiel van de opleiding zelfs in selectiegesprekken met toekomstige werknemers. Wel vindt de commissie dat men het competentieprofiel nog meer duidelijk zou mogen maken aan andere stakeholders uit het beroepenveld, bijvoorbeeld artsen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding dringend en ten zeerste aan het competentieprofiel te herdenken vanuit een managementmodel.
- De commissie vraagt aandacht voor het onderscheid tussen studiewijzers en ECTS-fiches. Het aangeven van de beoogde competenties via ECTS-fiches in het cursusmateriaal per opleidingsonderdeel is eveneens wenselijk om de transparantie te verhogen.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	voldoende
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: [voldoende](#)

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie waardeert het dat de opleiding is nagegaan welke competenties verworven worden in welke opleidingsonderdelen. De relatie tussen het competentieprofiel en de opleidingsonderdelen is onder andere te vinden in de studie-informatiedocumenten op de website van de KATHO. Daarnaast meent de commissie dat alle relevante managementinhouden aan bod komen in het curriculum van de opleiding. De opbouw van het programma over twee modules, gebaseerd op de fasen in leiderschapontwikkeling – namelijk van zelfkennis van de student naar een micro-, meso- en macroniveau –, kan eveneens op de goedkeuring van de commissie rekenen. De commissie vindt echter dat het competentieprofiel gebaseerd op de verpleegkundige rollen (zie *facet 1.1 en 1.2*) zich soms moeilijk in opleidingsonderdelen laat vertalen, waardoor de relatie tussen de opleidingsonderdelen en de opleidingsdoelen onduidelijk wordt. De commissie heeft als het ware de indruk gekregen dat de opleiding artificeel is nagegaan hoe de doelstellingen binnen het programma passen, en niet omgekeerd. Hoewel in het programma alle nodige managementinhouden en -vaardigheden aan bod komen, is het voor de stakeholders niet duidelijk waarom beslist is om bepaalde opleidingsonderdelen in te richten. Volgens de commissie lijkt dit een continuering van het verleden (kaderopleiding) te zijn. De commissie vindt het dan ook noodzakelijk dat de opleiding ook het programma aansluiting laat vinden bij een herdacht competentieprofiel.

Het programma zoals de commissie het heeft kunnen onderzoeken tijdens het visitatiebezoek, bestaat uit twee modules. In de eerste module ligt de nadruk op zelfkennis van de student en het kunnen leidinggeven aan anderen. In deze module komen leidinggeven aan een team, managementvaardigheden en competentie management aan bod. Dit uit zich in opleidingsonderdelen als Personeelsbeleid met inbegrip van recht, Ethiek en psychosociale vaardigheden voor leidinggevend, Verpleegmanagement, Kwaliteitszorg, Wetenschappelijke vorming, Basisvaardigheden ICT 1, Actuele thema's zorgmanagement en het Persoonsgebonden project (bestaande uit een POP en een managementstage).

In de tweede module wordt de organisatie waarin de student zal terechtkomen, en waar de student tussen een team en de organisatie doelstellingen staat, uitgelicht. De opleiding gaat verder met competentie management, maar er komen ook aspecten aan bod, zoals leidinggeven aan veranderingen, het wetgevende kader van de gezondheids- en welzijnszorg en middelenbeheer. De student krijgt de volgende opleidingsonderdelen: Leidinggeven aan veranderingen, Wetgevend kader gezondheids- en welzijnszorg, Middelenbeheer, Basisvaardigheden ICT 2, Actuele thema's zorgmanagement, Principes van projectmanagement en Managementstage met inbegrip van organisatiegebonden project (het eindwerk van de opleiding).

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding met dit curriculum gekozen heeft voor een breed basisprogramma. Er zijn met andere woorden geen keuzeopleidingsonderdelen. Wel is er een module Zorglogistiek, die aanvullend wordt aangeboden als alternatief voor het persoonsgebonden project. Het intekenen op deze module is vrijblijvend en wordt ingevuld door zes sessies waarin relevante thema's worden besproken, gekoppeld aan het maken van een opdracht, waarbij de studenten de vertaling maken van de geziene theorie naar de eigen praktijk in het persoonsgebonden project.

De studenten met wie de commissie in gesprek ging, vonden de brede basis van de opleiding en het niet aanwezig zijn van keuzemogelijkheden in het programma geen gemis. Ze zijn tevreden over de mogelijkheid om in het uitwerken van projecten zaken uit te diepen naargelang hun eigen werksituatie of stage. De diversiteit van de instroom wordt hierbij ook als een meerwaarde aangehaald. Studenten kunnen zo veel meer van elkaar leren.

Verder heeft de commissie enkel positieve zaken vernomen over de invulling van de psychosociale vaardigheden die leidinggevend dienen te bezitten, en die ook in de opleiding worden

aangebracht. Zoals de commissie uit de gesprekken heeft kunnen afleiden, zijn de studenten en afgestudeerden tevreden met de mogelijkheden die zij hebben gekregen om bijvoorbeeld door middel van rollenspelen in kleine groepen functionerings- of coachende gesprekken in te oefenen. De ervaringen van de studenten en (zelf)reflectie komen ook aan bod.

De commissie stelt zich vragen bij het opleidingsonderdeel Basisvaardigheden ICT, dat in de twee modules aan bod komt, telkens voor drie studiepunten. In totaal wordt een pakket ICT in een concept van begeleide zelfstudie aangeboden voor zes studiepunten, een tiende van het totale programma. De commissie vindt dit aantal studiepunten te hoog, en is ook niet overtuigd van het niveau van dit opleidingsonderdeel. Volgens de commissie horen sommige lesinhouden eerder in een basisopleiding thuis. Uit de gesprekken met de studenten en afgestudeerden kwam naar voren dat sommige studenten een grotere ICT-kennis hebben dan anderen, en dat voor sommige studenten de inhoud van de lessen dus eerder overbodig is, terwijl anderen die nodig hebben. De commissie meent dat de opleiding zeker kan onderzoeken of het niet mogelijk is deze module buiten het programma aan te bieden, of deze bijvoorbeeld door een instaptoets of totale zelfstudie enkel aan die studenten die hun kennis over ICT willen bijspijkeren, aan te bieden. De commissie onderschrijft het plan van de opleiding om een instaptoets af te nemen vanaf het academiejaar 2012–2013.

Volgens de commissie is er sprake van curriculumherziening en houdt de opleiding rekening met vernieuwende inzichten in het werkveld. Zo gaven de studenten tijdens hun gesprek met de commissie aan dat zij opmerkingen over het programma kunnen doorgeven in de evaluaties over de opleidingsonderdelen. Ook kunnen zij zaken in verband met het curriculum aanbrengen in de focusgesprekken, die met de studenten en afgestudeerden worden georganiseerd. De afgestudeerden bevestigden deze aanpak. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie tijdens het bezoek sprak, wezen op het belang van het contact met de programmacoördinator. Aan de programmacoördinator kunnen zij bijstellingen aan het programma voorstellen. Volgens de vertegenwoordigers van het werkveld heeft de opleiding rekening gehouden met deze voorstellen tot aanbrengen van vernieuwingen. Zo heeft ouderenzorg een plaats gekregen in het programma, is het programma meer toegespitst op verschillende werksituaties en is het meer wetenschappelijk onderbouwd. Docenten (die vaak zelf nog deeltijds in het beroepenveld werkzaam zijn) kunnen ook wijzigingen naar voren brengen in de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering met de opleiding. Uiteindelijk dragen het departementshoofd en de coördinatieraad van de hogeschool, die wekelijks samenkomt, de eindverantwoordelijkheid over wijzigingen in het programma. De commissie merkt hierbij op dat de curriculumherziening toch nog te veel ad hoc lijkt te gebeuren, en vindt het belangrijk dat de opleiding meer werk maakt van systematische procedures voor programmaherzieningen.

De commissie is van mening dat er weinig mogelijkheden zijn tot internationale uitwisseling, vooral voor de studenten. Tijdens het gesprek met de studenten bleek dat de meesten geen interesse tonen in internationale stages. Langere stageperiodes zijn voor de werkstudenten volgens de opleiding niet haalbaar. Ook kan internationalisation@home verder worden uitgewerkt. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om blijvende aandacht te hebben voor lectorenmobiliteit.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om een programma uit te bouwen dat aansluiting vindt bij een herdacht competentieprofiel.
- De commissie adviseert de opleiding om de plaats en de waarde van het opleidingsonderdeel Basisvaardigheden ICT te onderzoeken.
- De commissie beveelt de opleiding aan om meer werk te maken van systematische procedures voor curriculumherziening.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tot de vaststelling gekomen dat de studenten vooral kennisnemen van de actuele beroepspraktijk door het feit dat de meesten zelf werkzaam zijn in het beroepenveld en de opleiding deeltijds volgen. Zij kunnen ook hun ervaringen delen met de studenten die minder ervaring hebben opgebouwd. De persoons- en afdelingsgebonden projecten met de stage zijn eveneens een belangrijke factor in de praktijkervaring, tijdens dewelke studenten zelf worden verondersteld de transfer te maken van de theorie naar de praktijk. Verder zorgt het onderwijs door gastdocenten, die casuïstiek inbrengen in de lessen, en de vaardigheidswerkshops/rollenspelen, waarin studenten psychosociale vaardigheden oefenen, ervoor dat de studenten praktijkervaring opbouwen. De commissie waardeert eveneens de navormingen die de studenten organiseren in het opleidingsonderdeel Actuele thema's zorgmanagement, en die openstaan voor het beroepenveld. Ook erkent de commissie de meerwaarde van het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). In dat persoonlijk ontwikkelingsplan, dat binnen het opleidingsonderdeel Persoonsgebonden project valt, wordt van de studenten verwacht dat zij reflecteren vanuit hun eigen praktijkervaring.

Volgens de commissie nemen de stage en het bijhorende projectwerk in de opleiding een belangrijke plaats in. De commissie meent dat deze bijdragen tot de professionele gerichtheid van de opleiding, en dat het praktische element van de opleiding hierin goed tot zijn recht komt. In het Koninklijk Besluit van 13 juni 2006 is geen voorgeschreven stage opgenomen voor de opleiding Zorgmanagement. Toch wil de opleiding praktijkervaring en praktijkverankering in het werkveld van de student garanderen. Daarom is het klinische onderwijs in de opleiding geïntegreerd onder de vorm van twee managementstages (een in elke module) op de eigen werkvloer van de student, gekoppeld aan een persoons- en een afdelingsgebonden project. De onderwerpkeuze van de beide projecten is vrij, maar dient wel goedgekeurd te worden door de hoofdverpleegkundigen of de directie op de werkplaats van de student. De commissie vernam tijdens de gesprekken eveneens dat een beurs georganiseerd wordt waarop onderwerpen voor de projecten vanuit het werkveld voorgesteld worden, om een maximale aansluiting bij het beroepenveld te verzekeren. De commissie heeft uit de ingekeken documenten en de gesprekken vernomen dat vanuit de hogeschool geen begeleiding voorzien is voor de managementstages. De programmacoördinator is het aanspreekpunt tijdens de stages. Wel is opvolging voorzien met betrekking tot het organisatiegebonden project. Verder zijn de mentoren/hoofdverpleegkundigen van de werkplaatsen van de studenten verantwoordelijk voor het geven van feedback en begeleiding. Zij waarderen het dat daarvoor een aangepaste mentorenvorming voorhanden is vanuit de hogeschool. Ook een georganiseerde terugkomdag na de stage, waarop studenten hun project presenteren aan hun medestudenten, staat in het teken van het uitwisselen van ervaringen, en het geven van feedback en advies. Voor de begeleiding van het persoonsgebonden en het afdelingsgebonden projectwerk is wel begeleiding voorzien. Die wordt voornamelijk opgenomen door de program-

macoördinator of een lector van de opleiding. Ook op de werkvloer zijn de mentoren of hoofdverpleegkundigen aanspreekpunten voor begeleiding. De commissie waardeert het dat de opleiding ook een werkwijze ter beschikking stelt voor het persoonsgebonden project en het POP, waarin de student uitgebreide informatie kan terugvinden over de werkwijze en de evaluatie van het project en het POP.

De commissie heeft uit het visitatiebezoek begrepen dat het uitwerken van het POP voornamelijk gebeurt in de eerste module. Daarna staat het minder sterk op de voorgrond. Nochtans vindt de commissie het werken met een POP een meerwaarde, en ze pleit er dus voor om het werken eraan door te trekken in de beide modules.

De commissie waardeert de waardevolle inbreng van het actueel gerichte en kwalitatief sterke navormingsaanbod in de opleiding Zorgmanagement, dat de studenten van de opleiding in groep organiseren binnen het opleidingsonderdeel Actuele thema's zorgmanagement. Deze georganiseerde vormingsdagen worden door zorgverleners uit heel Vlaanderen gevolgd, en de studenten van de opleiding ervaren die als een absolute meerwaarde. Ze vinden het een intensief opleidingsonderdeel, maar kunnen met een plan van aanpak hun werkzaamheden binnen dit opleidingsonderdeel voldoende plannen. De vormingsdag is volgens hen het eindproduct van een volledig projectwerk en benadrukt competenties die ze in hun beroep nog vaak zullen gebruiken. Door de deelname van de student aan deze vormingsdagen en het uitwerken van een opdracht gerelateerd aan de themadagen, ontwikkelt de student volgens de commissie eveneens een attitude van levenslang leren. Ook de vertegenwoordigers van het werkveld zien het georganiseerde navormingsaanbod als een meerwaarde.

De commissie heeft tijdens het bezoek vernomen dat tot voor kort aan het departement HIVV vijf expertisecentra waren verbonden. Dit waren 'Zorgcontinuïteit en -integratie', 'Preventieve zorg', 'Zorg en technologie', 'Moeder en kindzorg' en 'Evidence-based nursing'. Deze expertisecentra zijn ontstaan uit het omvormen van het vroegere Kenniscentrum, waarvan de programmacoördinator van de opleiding Zorgmanagement eveneens coördinator was. In het opvolgingsrapport gaf de opleiding aan dat in het academiejaar 2011–2012 een herstructurering is gebeurd, waardoor een nieuw expertisecentrum EC Verpleeg- en vroedkunde is ontstaan, uit een samensmelting van twee bestaande expertisecentra van twee vestigingsplaatsen (Kortrijk en Roeselare). De commissie waardeert het dat de opleiding aangeeft om de samenwerking met het expertisecentrum te verhogen. Hierdoor kunnen studenten betrokken worden bij concrete praktijkgerichte onderzoeksvragen vanuit het werkveld en ontwikkelen zij een onderzoeksattitude.

De commissie waardeert het dat de opleiding wil evolueren naar een opleiding waarvan simulatieonderwijs een belangrijk onderdeel uitmaakt. Het simulatieonderwijs dat de commissie tijdens het bezoek kon zien, staat nu nog in zijn kinderschoenen. De commissie onderschrijft de plannen van de opleiding om het simulatieonderwijs verder te ontwikkelen. De opleiding stelde immers dat ze door middel van het simulatieonderwijs bepaalde competenties, zoals competenties rond zorgcontinuïteit, meer aan bod wil laten komen in de opleiding. De commissie is tevreden dat de docenten gestimuleerd worden opleidingen over simulatieonderwijs te volgen.

De commissie heeft tijdens het bezoek het studiemateriaal ingekeken en is van mening dat de cursussen op een meer dan behoorlijk niveau zijn uitgewerkt en inhoudelijk uitgebreid zijn. Hier en daar kan meer aandacht worden besteed aan referenties en de actualisering ervan. Wel merkt de commissie op dat de cursussen vaak niet uitgeschreven zijn, maar enkel PowerPointpresentaties bevatten. De opleiding beklemtoonde wel dat tijdens de lessen zelf bij het geven van een presentatie ook wordt gewerkt met het geven van voorbeelden of het tonen van foto's en video's die niet in de afdrucken van de PowerPointpresentaties worden opgenomen. De commissie is

evenwel bezorgd over de studeerbaarheid van de PowerPointpresentaties, bijvoorbeeld wanneer een student niet in de les aanwezig kan zijn. Uit de gesprekken die de commissie met de studenten voerde, kon de commissie ook afleiden dat studenten het wel op prijs zouden stellen indien er meer uitgeschreven cursussen beschikbaar zouden zijn in plaats van enkel de PowerPointpresentaties. Verder heeft de commissie vastgesteld dat soms referenties en inhoudsopgaves ontbreken in het studiemateriaal. Ook de studiewijzers zijn niet altijd toegevoegd, en het studiemateriaal is niet altijd even eenvormig. Hieraan kan de opleiding meer aandacht schenken, alsook aan het consequent plaatsen en beschikbaar maken van het lesmateriaal op de digitale leeromgeving Toledo.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om het cursusmateriaal eenvormig te maken en aandacht te schenken aan de opname van actuele referenties en inhoudsopgaves.
- Ook is het aanleveren van meer uitgeschreven cursussen aangewezen.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie wil kort terugkomen op het feit dat het oude programma van de kaderopleiding grotendeels is overgenomen en dat dit de samenhang kan beïnvloeden. De commissie is niet-temin van oordeel dat het programma van de opleiding Zorgmanagement zoals het nu wordt gehanteerd, logisch is opgebouwd. Volgens de commissie is de onderverdeling in twee modules van elk 30 studiepunten in orde, en worden de leerinhouden geordend in functie van een toenemende professionalisering. Het modeltraject van de opleiding wordt gespreid over twee jaren; in elk jaar wordt dus een module afgewerkt. Verder wordt ook de toenemende professionalisering aan de modules gekoppeld. Zoals in facet 2.1 aangegeven, ligt in de eerste module de nadruk op het leidinggeven aan een team. De opleiding plaatst de studenten nog niet in een organisatie maar focust op het zelfinzicht van de student, die zich daarna kan ontpoppen tot een leidinggevende voor anderen. Het persoonsgebonden project en een eerste managementstage zijn het sluitstuk van deze module, en via deze weg toont de student aan de nodige competenties te hebben verworven. In de tweede module plaatst de opleiding de student in een organisatie, waar ze verwacht worden te kunnen omgaan met een team en de organisatiedoelstellingen. De strategische visie en het kunnen vertalen van de beleidsdoelen van de organisatie naar een team zijn daarbij van belang. Deze module wordt bekroond door een verdere managementstage en het organisatiegebonden project. De commissie waardeert het dat elk opleidingsonderdeel als dusdanig afzonderlijk kan worden gevolgd, maar dat de opleiding de volgtijdelijkheid respecteert. Een student kan enkel het opleidingsonderdeel Managementstage met inbegrip van het organisatiegebonden project beginnen indien hij of zij alle andere opleidingsonderdelen van module 1 en 2 heeft afgewerkt.

Tijdens het bezoek heeft de commissie afgeleid dat de programmacoördinator eveneens de verantwoordelijke is voor alle opleidingsonderdelen. Zij is met andere woorden de titularis van elk opleidingsonderdeel, die de leerdoelen, leerinhouden, werkvormen en evaluatievormen op elkaar afstemt, alsook de samenhang tussen alle opleidingsonderdelen bewaakt. De commissie vindt

het feit dat één titularis alle opleidingsonderdelen op zich neemt, een zware verantwoordelijkheid. De commissie meent dat het wenselijk is dat er per opleidingsonderdeel een titularis is die de bovenstaande taken op zich kan nemen, zodat het werk en de verantwoordelijkheid gedeeld worden. In de opleidingsgids zijn meerdere docenten aangeduid bij een bepaald opleidingsonderdeel. Zij zouden de werklast van de opleidingscoördinator hierbij kunnen verlichten.

De commissie is tevreden te vernemen dat een informatie- en evaluatievergadering georganiseerd wordt waarin het werkveld samenzit met de opleidingsverantwoordelijken, de gastdocenten en het departementshoofd. In deze vergadering wordt rekening gehouden met de opmerkingen van studenten uit bevragingen en focusgesprekken, en worden overlappingsen of hiaten in het programma besproken en zo veel mogelijk weggewerkt. Ook de samenstelling van de opleidingsgids, die een overzicht geeft van wat in de opleiding verwacht wordt, was volgens de docenten een goede oefening om overlappingsen op te sporen en weg te werken of bij te sturen. De alumni konden tijdens hun gesprek met de commissie bevestigen dat hieraan al was gewerkt, en ook de vertegenwoordigers van het werkveld meldden de commissie dat zij in vergaderingen de mogelijkheid hebben om overlappingsen en hiaten aan te geven. Zij voelen zich hierin gehoord.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie bepleit het aanwijzen van meerdere titularissen voor de verschillende opleidingsonderdelen.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor-na-bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement bestaat uit twee studiejaren van 30 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 60 studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit de verslagen van focusgesprekken die de opleiding heeft gehouden met studenten in de laatste jaren en die de commissie kon inkijken, heeft de commissie afgeleid dat de opleiding over het algemeen haalbaar en studeerbaar is. In deze focusgesprekken worden eveneens studiebelemmerende en -bevorderende factoren aangegeven. Uit de focusgesprekken blijkt dat vooral het studiemateriaal, de examentransparantie en de kwaliteit van het contactonderwijs studiebevorderend werken. Tijdens de gesprekken met de studenten kon de commissie ook afleiden dat betaald educatief verlof voor hen belangrijk is om hun studie tot een goed einde te brengen. De combinatie werk/gezin/studie is immers vaak tijdrovend en vergt een goede planning. Het tweede jaar (de tweede module) is volgens de studenten zwaar, omdat de opleidingsonderdelen waarin papers verwacht worden, na Nieuwjaar zijn gepland en daar ook nog eens het organisatiegebonden project bijkomt. De opleiding moet dus volgens de commissie opletten dat deze piekbelasting niet te hoog wordt. Het feit dat opdrachten kunnen worden uitgevoerd op de eigen werksetting, kan dan weer wel op goedkeuring van de studenten rekenen. Ook de commissie meent dat dit studiebevorderend werkt. Om een betere spreiding te voorzien, stellen sommige studenten het organisatiegebonden project uit tot de tweede zittijd, of voorzien ze nog een academiejaar waarbinnen ze het eindwerk/project afwerken.

De opleiding heeft tijdens het visitatiebezoek gemeld dat enkele academiejaren geleden de studietijd werd gemeten via de methode van het 'absoluut schatten achteraf' van alle opleidingsonderdelen. Eerst gebeurde dit met een manueel ingevulde vragenlijst, nadien via een digitale bevraging. Volgens de opleiding was de respons te laag om valide resultaten en conclusies eruit te kunnen distilleren. Daarom bevrageert de opleiding de studielast ook kwalitatief via jaarlijkse focusgesprekken. De commissie vindt het organiseren van deze focusgesprekken een meerwaarde. De studenten en afgestudeerden voelen zich op deze manier ook gehoord. Zij konden bevestigen dat met hun opmerkingen rekening wordt gehouden en dat de opleiding al aanpassingen had doorgevoerd.

Uit recente studietijdmetingen van de opleiding (beide modules), die verwerkt zijn met het meetprogramma Metis, kon de commissie opmaken dat de studietijd en -last van de opleiding vrij in orde zijn, doch tegen de ondergrens van de decretale normen aanleunen of er net onder vallen. Uit de resultaten van de focusgesprekken blijkt dat studenten aangeven dat dit kan te wijten zijn aan het feit dat ze de stages, de bijhorende projecten en enkele andere papers of opdrachten binnen hun eigen werksetting maken, waardoor de inschatting van de studietijd vaak vervaagt. De commissie is van mening dat er blijvende aandacht moet zijn voor het verhogen van de responsgraad bij systematische kwantitatieve metingen, zodat de studielast goed kan worden opgevolgd. De commissie vraagt zich af of het aandeel van Basisvaardigheden ICT (zes studiepunten) de juiste verhouding is. Door het verschil in niveau van de ICT-kennis van de instromende studenten moeten sommige studenten veel meer tijd investeren in dit opleidingsonderdeel dan andere studenten. Ook kan de opleiding volgens de commissie nagaan of zes studiepunten niet te veel is voor dit opleidingsonderdeel. Zo meent de commissie dat het niet aangewezen is dat het persoonlijk ontwikkelingsplan, dat de commissie net belangrijk vindt en dat volgens de studietijdmeting met schatten achteraf een veel hogere studietijd in beslag neemt, slechts twee studiepunten telt. In vergelijking met dit opleidingsonderdeel, lijkt het aandeel van ICT niet in verhouding te zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de responsgraad van de studietijdmetingen te verhogen en blijvende aandacht te schenken aan het uitvoeren van systematische, kwantitatieve bevragingen.
- De commissie adviseert de opleiding om de studiepunten van het opleidingsonderdeel Basisvaardigheden ICT te verlagen, ten voordele van andere opleidingsonderdelen, zoals de ontwikkeling van het persoonlijk ontwikkelingsplan.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het didactisch concept van de opleiding stelt de combinatie van theorie en praktijk centraal, als ook een diversiteit aan werkvormen die zelfsturing van de student nastreven. De zelfsturing van de student komt vooral tijdens de stages, het organisatiegebonden projectwerk en het POP op de voorgrond. De commissie is dan ook van mening dat de opleiding zeer sterk geïnvesteerd heeft in projectwerken. De commissie waardeert het ook dat binnen de opleiding Zorgmanagement de klassieke hoorcolleges beperkt worden tot het absolute minimum, ten voordele van andere, meer competentiegerichte werkvormen.

Om de opleidingsdoelstellingen te ondersteunen, de praktijkgerichtheid te garanderen en de student in staat te stellen om de aangeleerde theorie onmiddellijk toe te passen in zijn eigen werksituatie, werkt de opleiding met werkvormen zoals paper/projectwerk, groepswerken, Toledo, uitwerken van casussen, POP en het uitwerken van een symposium in het opleidingsonderdeel Actuele thema's zorgmanagement. Volgens de commissie zijn deze werkvormen erop gericht de student maximaal zelfsturend, toepassingsgericht en multidisciplinair te laten werken. De studenten konden in hun gesprek met de commissie tijdens het visitatiebezoek bevestigen dat zij in staat gesteld worden om hun leerproces in eigen handen te nemen en kritisch te reflecteren. Verder zijn de opdrachten en het uitwerken van het symposium ook nuttig, omdat zij de competenties die hierin verwacht worden, eveneens in hun beroepssituatie kunnen aanwenden.

De commissie is positief over het gebruik van het elektronische leerplatform Toledo tijdens de lessen, bijvoorbeeld de ICT-lessen of de lessen over het financiële beheer. Daarbij kunnen studenten toetsen met een verbeterleutel maken, zodat ze onmiddellijk hun score te zien krijgen. Ook waardeert de commissie het dat de cursusinhouden beschikbaar zijn voor de studenten op Toledo. De opleiding is van plan om een informatiesessie te organiseren over het gebruik van Toledo voor de gastdocenten, wat de commissie aanmoedigt.

De commissie waardeert het dat gastdocenten worden verzocht om een studiewijzer op te maken voor de opleidingsonderdelen die zij doceren, en om cursusmateriaal beschikbaar te stellen. Zoals vermeld (zie facet 2.2) zijn de syllabi volgens de commissie volledig en is de inhoud divers, maar is de vormgeving van de syllabi nog niet altijd eenvormig. Volgens de commissie kan het gebruik van te veel PowerPointpresentaties in plaats van uitgeschreven cursussen in tekstvorm het studeren belemmeren. De hogeschool biedt een sjabloon voor het ontwikkelen van het cursusmateriaal aan. Om de uniformiteit van het cursusmateriaal te verhogen, vindt de commissie het wenselijk dat de docenten van de opleiding Zorgmanagement meer gebruikmaken van deze sjabloon. In de jaarlijkse evaluatie- en informatievergadering kunnen de docenten hiervan op de hoogte worden gebracht.

Het simulatieonderwijs, waarin de opleiding al goede stappen heeft gezet, kan nog verder worden uitgewerkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de hogeschool bezig is met het uitwerken van een toetsbeleid, dat nu echter nog in zijn kinderschoenen staat. In haar opvolgingsrapport schrijft de opleiding dat de hogeschoolvisie over het evaluatiebeleid geagendeerd is op de informatie- en evaluatievergadering van de opleiding Zorgmanagement, waaraan ook de gastdocenten deelnemen.

Uit de ter beschikking gestelde documenten kon de commissie afleiden dat de opleiding tracht de evaluatievorm te laten aansluiten bij de te verwerven competenties. De commissie kan bevestigen dat de evaluatie is afgestemd op de leerdoelen, de leerinhouden en de werkvormen. Zo worden kennisinhouden schriftelijk of mondeling getoetst, terwijl vaardigheidsonderwijs op een geïntegreerde wijze of via permanente evaluatie wordt getoetst (bijvoorbeeld ICT-vaardigheden, communicatievaardigheden...). Andere evaluatievormen die in de opleiding aan bod komen, zijn zelfevaluatie, bijvoorbeeld door middel van het POP of een logboek, en de evaluatie van de persoons- en afdelingsgebonden projectwerken, of verschillende examenvormen die de sociale en communicatieve vaardigheden van de studenten toetsen. De commissie heeft bij het inkijken van de examens vastgesteld dat de examenvragen op niveau zijn. Wanneer meerdere docenten of gastsprekers verantwoordelijk zijn voor een opleidingsonderdeel, is het de programmacoördinator die de vragen verzamelt en een evenwichtig examen probeert op te stellen, wat volgens de commissie voor samenhang zorgt. De gastsprekers en docenten zijn wel verantwoordelijk voor de evaluatie van de kennisinhouden en vaardigheden die in hun opleidingsonderdeel aan bod komen. De opleiding geeft in de ter beschikking gestelde documenten zelf aan dat het een werkpunt blijft om de puntentoekening bij gastsprekers uniform te houden. De studenten gaven in hun gesprek met de commissie aan dat zij bij schriftelijke examens, die meestal geïntegreerd zijn opgesteld, vooral open vragen beantwoorden, en enkele multiplechoicevragen. Ook de commissie meent dat deze verhouding in orde is. De studenten vinden het ook positief dat de opleiding vaak via mondelinge examens hun aangeleerde kennis en de praktische toepassing ervan toetst. De evaluatie van de managementstages is geïntegreerd in het persoons- en het organisatiegebonden project. Volgens de commissie is een afzonderlijke evaluatie van de stage bij deze opleiding niet noodzakelijk, aangezien er voldoende procesevaluatie is via het organisatiegebonden project. De toetsing van het organisatiegebonden project is volgens de commissie dan ook competentiegericht en verloopt goed. De studenten en afgestudeerden met wie de commissie in gesprek ging, bevestigden dat de evaluatie van het organisatiegebonden project correct verloopt, en dat de beoordelaars de leidraad met de evaluatiecriteria nauwgezet volgen. De opleiding houdt bij het beoordelen van het project rekening met het proces, het product, de presentatie en de verdediging van het project. De opleiding verwacht immers van haar studenten dat zij hun organisatiegebonden projectwerk verdedigen voor een jury met de interne promotor/begeleider, een externe begeleider van de werkplaats van de student, een externe lezer en een voorzitter.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek ook positieve geluiden gehoord over de toetsing van het opleidingsonderdeel Actuele topics zorgmanagement. Hoewel het een groepswerk is, verloopt de toetsing van dit opleidingsonderdeel volgens de studenten en de afgestudeerden met wie de commissie sprak, vlot. Tijdens het proces vervult iedere student elke rol (bijvoorbeeld secretaris, voorzitter...) minstens één keer. Zij geven elkaar ook feedback, en houden een zelfevaluatie bij aan de hand van een logboek, dat de opleiding doorneemt om de evaluatie deels op te baseren. Ook verslagen en een plan van aanpak die de studenten indienen, worden gebruikt als basis voor de evaluatie van dit opleidingsonderdeel. Verder wordt de werkwijze van de studenten door de aanwezigen op het symposium geëvalueerd. De commissie waardeert deze manier van werken.

Uit de gesprekken met de studenten en de afgestudeerden kon de commissie met tevredenheid afleiden dat zij de evaluatiecriteria kennen en duidelijk vinden. Zij kunnen de evaluatiecriteria vinden in de opleidingsgids, waar de evaluatiecriteria per opleidingsonderdeel zijn opgelijst. Iedere docent licht de evaluatiecriteria per opleidingsonderdeel toe. Het onderwijs- en examenreglement wordt na inschrijving aan iedere student per post bezorgd. Verder heeft de opleiding afzonderlijke criteria en gedragsindicatoren opgesteld voor het opmaken van het POP en de uitwerking van het persoonsgebonden project. Ook voor het organisatiegebonden project bestaat een specifieke procedure, die is uitgelegd in een leidraad. De studenten geven aan dat de evaluatiecriteria, waarmee ook de lezers en de promotor van het organisatiegebonden project rekening moeten houden, duidelijk zijn. De commissie is diezelfde mening toegedaan, en waardeert het dat de opleidingsgids en de leidraad voor het organisatiegebonden project transparant zijn opgesteld. De studenten zijn eveneens op de hoogte van de ombudspersoon, die tijdens de examenperiodes permanent aanwezig is. Wanneer er problemen met de evaluatie zouden zijn, kunnen studenten die aangeven in de focusgesprekken of in de evaluatieformulieren die de manier van examineren bij de studenten bevragen.

Volgens de studenten kunnen zij na de examens feedback vragen en de examens inkijken. De commissie merkt daarbij op dat de feedback van de statutaire docenten systematischer en meer gestructureerd is dan de feedback van de gastsprekers. Hieraan kan de opleiding nog meer aandacht besteden. Voor de projecten die de studenten indienen, verloopt het ontvangen van de feedback vrij goed. Volgens de studenten wordt de feedback volgens de criteria van de leidraad overlopen, wat de commissie waardeert.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten Bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding. De commissie vindt het een meerwaarde dat de opleiding recent haar toelatingsvoorwaarden heeft uitgebreid, en dat naast studenten met als vooropleiding Verpleegkunde ook andere vooropleidingen (weliswaar binnen de zorgsector) worden toegelaten. Zo stelde de commissie vast dat in het academiejaar 2010–2011 ook Bachelors in de Vroedkunde en Bachelors in de Kinesitherapie in de opleiding instroomden. De commissie ontmoette ook een student met een basisdiploma Orthopedagogie. Sommige studenten hebben na hun basisdiploma en vóór de instroom in de opleiding Zorgmanagement ook een masterdiploma behaald, bijvoorbeeld de master in Medische en sociale wetenschappen. De commissie waardeert het dat de werkstudenten uit verschillende circuits komen. Niet alleen ziekenhuizen maar ook woon- en zorgcentra, thuiscentra en psychiatrische centra zijn vertegenwoordigd door de instroom. De opleiding geeft bovendien aan instromende studenten het advies om een drietal jaar werkervaring te bezitten. De opleiding moet er volgens de commissie wel over waken dat ze, aangezien ook niet-verpleegkundige instroom mogelijk is, zichzelf niet blijft profileren als een opleiding enkel voor hoofdverpleegkundigen, ook al stromen de meeste studenten in met een basisdiploma Verpleegkunde. Ook in de lessen moet erover gewaakt worden dat casusvoorbeelden niet alleen voorbeelden uit ziekenhuizen zijn maar ook uit de andere circuits. De commissie kon afleiden dat dit al ten dele gebeurt, maar blijvende aandacht hiervoor is wenselijk.

Naast de vooropleiding van de studenten (secundair en hoger onderwijs) houdt de opleiding via het BIS-systeem, een centraal databeheersysteem van de hogeschool, cijfers bij over de leeftijd, het geslacht, de werksetting en de geografische spreiding van de instromende studenten. In het kader van een blijvende opvolging waardeert de commissie het dat een dergelijk systeem voorhanden is.

De commissie is van oordeel dat de procedures voor EVK en EVC in de hogeschool op punt staan. Ook kon de commissie vaststellen dat de formulieren om deze procedures in te roepen, vlot beschikbaar zijn voor de studenten op Toledo. De commissie heeft tijdens het bezoek echter vastgesteld dat de studenten weinig tot niet gebruikmaken van EVK of EVC. De commissie vernam dat studenten met een masterdiploma wel vrijstellingen kunnen verkrijgen voor het eindwerk en het opleidingsonderdeel Kwaliteitszorg.

De commissie vernam tijdens de gesprekken dat, ook al vraagt de opleiding een werkervaring van een drietal jaar, de voorkennis van de studenten soms erg verschilt. Daarom geeft de opleiding aan dat ze erover denkt voor sommige opleidingsonderdelen, zoals Ethiek en psychosociale vaardigheden voor leidinggevend, te evolueren naar een indeling in twee groepen, naargelang de ervaring. De commissie is hier echter geen voorstander van. Volgens de commissie heeft de heterogeniteit van de groep studenten toch immers het grootste leereffect.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan het instroombeleid te bewaken in functie van de vooropleiding en de werkervaring voor de studenten. Het is wenselijk dat de cursusinhouden en opleidingsdoelstellingen maximaal worden afgestemd op de diverse instroom.
- De commissie adviseert de opleiding om niet over te schakelen naar groepen van studenten die ingedeeld worden volgens hun werkervaring, teneinde het leereffect van heterogene groepen niet teniet te doen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	voldoende
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het bezoek zicht gekregen op het personeelsbeleid van de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement. De opleiding wordt geleid door een programmacoördinator, die onder andere instaat voor het ontwikkelen van de opleidingsvisie, de organisatie en evaluatie van het programma, het aanwerven en begeleiden van gastsprekers, en de begeleiding van studenten. Voor de leden van het onderwijzende personeel zijn takenfiches voorhanden, waarin naast de onderwijsopdracht (inclusief begeleidende taken, zoals begeleiding bij de stage en het eindwerk) onderzoek en maatschappelijke dienstverlening voorzien zijn.

De commissie waardeert het dat een aantal externe lesgevers al verschillende jaren onderwijs verzorgt in de opleiding, waardoor continuïteit verzekerd wordt en de opleiding als het ware een vast team gastsprekers ter beschikking heeft, dat volgens de opleiding zelfs vrij zelfsturend is. Volgens de commissie zorgt de teamvorming binnen deze opleiding voor meer continuïteit. De commissie waardeert het dat de programmacoördinator van de opleiding zelf lessen verzorgt in de basisopleiding Verpleegkunde over zorgmanagement en coaching, en dat zij eveneens ervaring heeft met praktijkgebaseerd onderzoek. Wat het aanwervingsbeleid betreft, is het eveneens de programmacoördinator die op zoek gaat naar nieuwe gastsprekers. De opleiding heeft in het

gesprek met de commissie aangegeven dat de vooropleiding van de docenten en hun onderzoekskwaliteiten hierin steeds belangrijker worden.

De begeleiding van nieuwe docenten is volgens de commissie in orde. Het is eveneens de programmacoördinator die hiervoor instaat. Hoewel sommige gastsprekers geen onderwijskundig diploma hebben, worden zij begeleid bij hun onderwijstaken. Onder andere in de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering tracht de opleiding hen mee te nemen in het verhaal van competentiegericht onderwijs en evaluatie. De programmacoördinator begeleidt de gastsprekers bij het invullen van de studiewijzers en de studie-informatiedocumenten. Volgens de commissie mag de opleiding de gastsprekers nog meer aanmoedigen om competentiegericht te werken. Zo kan de frequentie van overlegmomenten met de docenten en de gastsprekers nog worden opgedreven. De commissie waardeert het dat collega-docenten de oefening gemaakt hebben om elkaars cursusinhouden te bekijken, en hiaten en overlappingsen in de cursusinhoud en het programma weg te werken, en moedigt een dergelijke werkwijze verder aan.

De commissie waardeert het dat alle docenten zeer regelmatig geëvalueerd worden door de studenten. Na elke les wordt van de studenten verwacht dat zij feedbackfiches invullen met betrekking tot de door hen gevolgde les. Items die aan bod komen bij de evaluatie, zijn de presentatie van de lesgevers, de inhoud van de les, de syllabus en de bruikbaarheid van de lesinhoud. De opleiding houdt rekening met de opmerkingen van de studenten en vervangt gastsprekers waar nodig. De docenten die met de commissie in gesprek gingen, konden bevestigen dat zij zeer snel feedback ontvangen van de opleiding. De statutaire docenten worden geëvalueerd in functionerings- en evaluatiegesprekken.

De commissie is tevreden te vernemen dat er vanuit de hogeschool onder meer didactische professionaliseringsmogelijkheden aangeboden worden aan de docenten. Zo worden doorheen het academiejaar drie grote nascholingsmomenten georganiseerd. Er is een Innovatietweedaagse, waarin een groep van 120 mensen rond een bepaald thema aan het werk is. De opleiding gaf aan dat het thema in november 2012 'onderzoek' zal zijn. Verder is er een onderwijsvrije Dag van de docent, met workshops en keynote speakers. Tot slot wordt per departement ook een dag ingericht met een dertigtal keuzesessies waaraan docenten kunnen deelnemen. De opleiding gaf in de gesprekken met de commissie aan dat de gastsprekers op deze initiatieven worden uitgenodigd, maar dat zij niet altijd deelnemen, wat de commissie betreurt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan de gastsprekers nog meer te motiveren om competentiegericht te onderwijzen en te evalueren. Dat kan bijvoorbeeld in de overlegvergaderingen, waarvan de frequentie kan worden opgedreven.
- Ook mogen de gastsprekers meer gemotiveerd worden deel te nemen aan de professionaliseringsmogelijkheden van de hogeschool.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is tevreden dat alle docenten in de opleiding Zorgmanagement een sterke band hebben met de beroepspraktijk. De programmacoördinator heeft ervaring opgedaan in diverse sectoren en verzorgt onderwijs in de initiële opleiding Verpleegkunde. Ook de gastsprekers worden geselecteerd op basis van hun specifieke deskundigheid in het werkveld en hebben bijgevolg voeling met de beroepspraktijk. De commissie is van mening dat, mede door de keuze van de gastsprekers, de opleiding een brede waaier aan inhouden aanbiedt.

De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat zij de band met het werkveld van de gastdocenten, en de praktijkvoorbeelden en casuïstiek die de gastsprekers aanbieden, waarderen. De studenten vullen een feedbackfiche in na elke les en kunnen zo snel oordelen of de professionele gerichtheid van de docenten in orde is. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vernomen dat de gastsprekers bereikbaar zijn voor de studenten, en dat er sprake is van een goede sfeer tussen de studenten en het onderwijzend personeel. De commissie is eveneens tevreden dat steeds meer gastsprekers toegang hebben gekregen tot de digitale leeromgeving Toledo, om onder meer de leerinhouden nog beter en sneller met de studenten te kunnen delen. De informatiesessie die de opleiding plant met de gastsprekers over het gebruik van Toledo, vindt de commissie een positief initiatief.

Uit de ingekeken documenten en de cv's van de gastprofessoren kon de commissie afleiden dat zij deskundig zijn en soms toonaangevende functies bekleeden in verschillende organisaties. Ook zijn de deskundigheden multidisciplinair, gaande van verpleegkunde en patiëntenzorg tot rechten, kwaliteitszorg, human resources en onderzoek. Voor de meeste gastsprekers is de vakinhoudelijke professionalisering gegarandeerd, doordat ze werkzaam zijn in het beroepenveld en daar op de hoogte blijven van vernieuwende inzichten, die ze in hun onderwijs in de opleiding meenemen.

De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding aandacht schenkt aan docentenmobiliteit. Uit de aangeleverde documenten kon de commissie afleiden dat al docenten naar het buitenland zijn gegaan voor congressen, cursussen en studiereizen. De commissie hoopt dat de opleiding deze docentenmobiliteit kan verderzetten en ook inkomende internationale docenten kan ontvangen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om haar beleid rond docentenmobiliteit verder te zetten.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Uit het zelfevaluatie rapport van de opleiding Zorgmanagement heeft de commissie afgeleid dat het onderwijs in het academiejaar 2010–2011 door ongeveer 0,47 VTE wordt verzorgd. 0,26 VTE of 166 lessen daarvan zijn in handen van de gastsprekers. In totaal heeft de opleiding 1,32 VTE ter beschikking in het academiejaar 2011–2012. Naast onderwijs worden die ingevuld met admini-

stratieve ondersteuning, overhead, begeleidings- en evaluatie-uren (van het opleidingsonderdeel Actuele topics zorgmanagement, het POP en het persoons- en afdelingsgebonden project) en de inzet van de programmacoördinator. In het opvolgingsrapport kon de commissie vaststellen dat de opleiding in het academiejaar 2011–2012 over negen docenten en 17 externe gastsprekers beschikt. Deze verhouding is volgens de commissie in orde. Samen telt het lectorenkorps dus 26 leden. De opleiding kan verder op ondersteuning rekenen van vier leden van het administratief-technische personeel. De meeste lectoren, en vooral de gastsprekers, hebben een deeltijdse tewerkstelling in de opleiding. De programmacoördinator is voor 0,20 VTE aangesteld voor de coördinatie van de bachelor-na-bacheloropleiding.

De leeftijdscurve van de personeelsleden van de opleiding is volgens de commissie in evenwicht. De commissie heeft vastgesteld dat de student-docentratio hoog is. Er zijn 1,32 VTE beschikbaar voor 44 studenten, dat wil zeggen dat één voltijdse medewerker gemiddeld 33,08 studenten onder zijn hoede heeft. De opleiding geeft aan dat deze ratio inderdaad beduidend hoger ligt dan in de initiële basisopleiding Verpleegkunde. De opleiding stelt dat de hoge student-lectorratio te verdedigen is, aangezien de studenten uit de bachelor-na-bacheloropleiding al een bachelordiploma bezitten en minder begeleiding nodig hebben. Wel meent de commissie dat deze studenten toch begeleiding nodig blijven hebben, bijvoorbeeld bij het schrijven van hun afdelingsgebonden projectwerk. Daarom stelt de commissie dat de docent-studentratio toch blijvende aandacht verdient.

De commissie heeft tijdens het bezoek vernomen dat ook de werkdruk van het personeel in het oog moet worden gehouden. In bepaalde periodes van het academiejaar, bijvoorbeeld bij de start ervan, is de werkdruk immers hoog, zeker voor de programmacoördinator, die veel taken op zich neemt. De commissie is van mening dat de sleutelrol van de opleidingscoördinator, die dus ook een zware taakbelasting met zich meebrengt, dient te worden bewaakt. Bij het uitvallen van de opleidingscoördinator door bepaalde omstandigheden, dient de opleiding immers de continuïteit van de opleiding te garanderen. De opleiding gaf tijdens het bezoek wel aan dat zij een zelfsturend team van docenten heeft en dat bij het uitvallen van een personeelslid opvang mogelijk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan blijvende aandacht te schenken aan de werkdruk van de personeelsleden, in het bijzonder van de programmacoördinator.
- De commissie adviseert de opleiding de hoge student-docentratio blijvend te onderzoeken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: [voldoende](#)

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	voldoende
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de rondleiding die de commissie heeft gekregen in de lokalen die de opleiding ter beschikking heeft, heeft ze vastgesteld dat de lokalen toereikend zijn om het onderwijs te verzorgen en het programma te realiseren. De onderwijsactiviteiten van de bachelor-na-bacheloropleiding vinden bijna allemaal plaats in het hoofdgebouw van het departement Gezondheidszorg op de campus in Kortrijk.

De leslokalen zijn voorzien van beamers, pc's en witte borden. De commissie heeft ook gezien dat er liften en een hellend vlak aanwezig zijn in de gebouwen, zodat deze vlot toegankelijk zijn voor personen met een functiebeperking. De campus en de gebouwen zijn vlot bereikbaar met het openbaar vervoer in Kortrijk, en er is parkeermogelijkheid voorzien voor de wagen.

De commissie heeft een bezoek gebracht aan de mediatheek, die materiaal bevat voor de vier departementen van de hogeschool. In de mediatheek, die uit twee verdiepingen bestaat, is er op de onderste verdieping een leeszaal, waar ook tijdschriften staan uitgesteld. Op de verdieping daarboven bevinden zich boeken en eindwerken van de studenten die een cijfer van 14 op 20 of meer voor hun eindwerk hebben gehaald. De commissie waardeert het dat een aantal tijdschriften specifiek voor de opleiding Zorgmanagement in de bibliotheek aanwezig is. De collectieopbouw gebeurt in samenspraak met de docenten, en ook studenten kunnen suggesties doen. De commissie vindt het een positieve zaak dat de studenten een introductie in de werking van de bibliotheek ontvangen. Over het algemeen heeft de commissie geconcludeerd dat de bibliotheekvoorzieningen sterk zijn opgebouwd. Dit geldt zowel voor de infrastructuur als de collectie en de databanken.

De opleiding heeft in principe vier vaardigheidslokalen ter beschikking, maar deze worden vooral door de opleiding Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg gebruikt. De commissie waardeert het dat al mogelijkheden voor simulatieonderwijs op de campus worden verkend. Ook voor de opleiding Zorgmanagement verdient het simulatieonderwijs verdere exploratie.

In de multimediacel van de campus kunnen lessen worden opgenomen en geüpload op internet, wat de commissie positief vindt. De commissie waardeert eveneens het feit dat steeds meer gastsprekers toegang krijgen tot de digitale leeromgeving Toledo, en hoopt dat dit uitgebreid kan worden tot het volledige docentenkorps.

De commissie is van mening dat de campus over een mooie cafetaria beschikt, waar er een ruime keuze aan maaltijden is. Ook zijn er voldoende andere docenten- en studentenfaciliteiten zoals een docentenkamer, waar de docenten koffie kunnen nuttigen, en het ruime 't Forum in het centrale gebouw van de campus, waar ontmoetingen of recepties kunnen worden gehouden.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de studiebegeleidingsvoorzieningen van de hogeschool goed zijn uitgebouwd. Toch heeft de commissie vastgesteld dat de bachelor-na-bachelorstudent weinig gebruikmaakt van de voorzieningen van de hogeschool. Wel gaven de studenten in hun gesprek met de commissie aan dat ze bij docenten terecht kunnen voor individuele begeleiding, en dat ze waar en wanneer nodig doorverwezen worden naar de dienst Studentenvoorzieningen (STUVO).

De commissie heeft vastgesteld dat de programmacoördinator het aanspreekpunt is voor de studenten. De studenten spreken van een warm en laagdrempelig contact met de programmacoördinator en de docenten. De opleiding geeft aan dat ze studiebegeleiding beschouwt als een taak van iedere docent. De gesprekken met de ombudspersoon en de studiebegeleiders bevestigden dat studenten van de bachelor-na-bacheloropleiding minder gebruikmaken van de studiebegeleidingsdiensten. Er is bij de ombudsdienst weinig klachtenbemiddeling. De vragen die studenten stellen, gaan eerder over het verkrijgen van informatie over de examenmodaliteiten.

In het gesprek met de alumni vernam de commissie dat zij gestructureerde informatie konden ontvangen over de opleiding alvorens zich in te schrijven. De opleiding geeft aan dat zij toekomstige studenten informatie verstrekt, zodat die zich een realistisch beeld kunnen vormen van wat de opleiding inhoudt. Tijdens de eerste lesdag komen de studenten in contact met elkaar en kunnen zij elkaar beter leren kennen door een gezamenlijke activiteit, bijvoorbeeld een etentje. De programmacoördinator maakt tijdens deze introductiedag uitgebreid kennis met de nieuwe studenten om zich een beeld te vormen van de voorkennis van de student.

De commissie waardeert het dat, naast de begeleiding door de docenten in de afzonderlijke opleidingsonderdelen, ook begeleiding voorzien is voor studenten die extra begeleiding wensen inzake studiemethode, studieplanning of tijdsmanagement. Verder is de commissie tevreden over de inspanningen die de opleiding doet inzake taalbegeleiding. Twee studenten werden al qua taal begeleid in het kader van hun persoonlijk ontwikkelingsplan. De onderwijscoach van het departement vangt de begeleiding van deze studenten op, en de hogeschool heeft een taalcharter opgemaakt. Vooral in het kader van simulatieonderwijs wil de opleiding extra investeren in taalbegeleiding.

De commissie meent dat de digitale studietoets – die toelaat studenten vanop afstand te begeleiden in hun studie, bijvoorbeeld bij het schrijven van een paper, bij andere schrijf- en spreekopdrachten, timemanagement, stressmanagement enzovoort) – een goed initiatief is.

De opleiding stuurt een digitale bevraging naar studenten die afhaken, maar de responsgraad van deze bevraging blijkt aan de lage kant te zijn. Uit de ingekeken documenten heeft de commissie wel vernomen dat de opleiding het als een verbeteringspunt ziet om meer formeel de factoren die de studievoortgang belemmeren, te onderzoeken, door onder meer de bevraging van de afhakers beter op te volgen. Op dit moment gebeurt het contact met studenten die zich willen uitschrijven, eerder informeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat het kwaliteitszorg- en meetsysteem van de hogeschool in orde is. Er is volgens de commissie dan ook een duidelijke en gedragen attitude inzake kwaliteitszorg binnen de hogeschool en de opleiding.

Binnen de hogeschool is het kwaliteitszorgsysteem gebaseerd op zelfevaluatie via PROZA (Projectgroep Ontwikkeling Zelfanalyse) en het EFQM-model. Het departementaal onderwijs- en kwaliteitsplan neemt de visitatiestructuur met zes hoofdstukken als uitgangspunt. Op hogeschoolniveau is de dienst Onderwijs en kwaliteit verantwoordelijk voor de kwaliteitszorgwerking, onder leiding van het diensthoofd en onder coördinatie van een stafmedewerker. Op departementaal niveau wordt het kwaliteitsbeleid vertaald door de departementale kwaliteitscoördinatoren en onderwijscoaches. Het kwaliteitsbeleid van de hogeschool volgt twee bewegingen, namelijk ACT/MOVE (het op gang brengen en houden van intenties en projecten) en CHECK/CONTROL (het controleren van de resultaten en het effect van de genomen initiatieven). De dienst Onderwijs en kwaliteit heeft enkel jaren geleden de IMWR-cirkel (volgens het INK-model) geïntroduceerd. Deze cirkel is complementair aan de PDCA-cirkel en heeft Inspireren, Mobiliseren, Waarderen en Reflecteren als kernwoorden.

Op het niveau van de opleiding heeft het kwaliteitsbeleid ook aandacht voor de evaluaties van de verschillende betrokkenen. Zo wordt feedback gevraagd aan studenten, docenten, werkveld en alumni.

De studenten worden na elk afgerond deel van een opleidingsonderdeel gevraagd om een evaluatieformulier in te vullen, waarbij gepeild wordt naar de tevredenheid van de studenten op een vijfpuntenschaal. De topics die aan bod komen in deze bevestigingen, zijn de presentatie van de

les, de syllabus, de kwaliteit van de inhoud en de bruikbaarheid van de inhoud van de les in de eigen werkcontext. De docenten bevestigden aan de commissie dat zij na het afnemen van deze evaluaties snel feedback ontvangen van de programmacoördinator.

Studenten en oud-studenten worden daarnaast ook afzonderlijk bevraagd in focusgesprekken, die jaarlijks plaatsvinden. De onderwerpen die in deze gesprekken aan bod komen, zijn onder andere de inhoud van de opleidingsonderdelen, het didactisch concept, de stage, het projectwerk, de studiebelasting en de manier van evalueren. De commissie heeft de verslagen van deze focusgesprekken kunnen inkijken en vindt ze waardevol. Een aantal kleine bijstellingen kan immers vrijwel onmiddellijk worden uitgevoerd.

De studenten werden in mei 2010 onderworpen aan een algemene tevredenheidsenquête vanuit de hogeschool. Ook studenten van de opleiding Zorgmanagement namen hieraan deel. In deze bevraging komen onderwerpen als het actualiteitsgehalte van de opleiding, de onderwijsorganisatie, de infrastructuur, de informatieverstrekking en het gebruik van activerende werkvormen aan bod. Over het algemeen hebben de studenten een gemiddelde tevredenheid over de opleiding. Ze zijn het meest tevreden over de informatieverstrekking, de sfeer en de onderwijsorganisatie van de opleiding.

De responsgraad van de bevestigingen bij studenten, vooral de lesevaluaties, was laag. De opleiding heeft daarom een klasverantwoordelijke aangesteld per module die de bevestigingen ophaalt. Zo worden studenten gemotiveerd om de evaluatieformulieren in te vullen en in te dienen. De commissie stelt dat deze weg het beste verdergezet kan worden om een valide responsgraad blijvend te garanderen.

In 2010 was er eveneens een tevredenheidsbevraging bij de medewerkers en docenten van de hogeschool. Onderwerpen die in deze enquête aan bod komen, zijn onder meer de taakhoud, de taakbelasting, het loon, de samenwerking en betrokkenheid bij het beleid. De commissie kon uit de resultaten van deze enquête en de gevoerde gesprekken afleiden dat het personeel minder tevreden is over de werkdruk en de inspraak, maar wel tevreden is over de taakhoud en het werkklimaat.

Verder is er de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering, waarvoor ook gastsprekers en een vertegenwoordiger van de studenten worden uitgenodigd. Op deze bijeenkomst kunnen zij feedback kenbaar maken aan de opleidingsverantwoordelijken. Ook worden de evaluatieresultaten en de mate van tevredenheid van gastsprekers informeel verkregen.

Eind 2010 heeft de opleiding een specifieke bevraging van het werkveld georganiseerd. Daarin werden vragen opgenomen over de praktijkgerichtheid, het actualiteitsgehalte, de reputatie van de opleiding, het al dan niet aanbevelen van de afgestudeerden aan collega-werkgevers enzovoort. Ook de competenties van de afgestudeerden komen in deze bevraging aan bod.

Ook de alumni werden bevraagd, zij het telefonisch. In deze meting is gepeild naar hun tewerkstellingsprofiel, de sectoren van tewerkstelling, en hun voldoening en tevredenheid met betrekking tot de opleiding en hun tewerkstelling.

De commissie is tevreden dat alle stakeholders van de opleiding bevraagd worden, en hoopt dat deze bevestigingen zich in de toekomst systematisch verder zullen zetten. De opleiding moet daarbij steeds oog hebben voor de responsgraad van de bevestigingen, zodat de opleiding steeds betrouwbare conclusies uit de meetgegevens kan trekken.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding rekening houdt met de opmerkingen van de stakeholders en de resultaten die verkregen zijn uit de metingen bij deze belanghebbenden. Op basis van deze resultaten formuleert de opleiding verbeteringsacties en -maatregelen. Zo gaf de opleiding tijdens het gesprek met de commissie aan dat een van de recente verbeteringsacties handelde over de feedback van de studenten over de lessen, en de feedback die studenten na het indienen van papers en projecten krijgen. Andere verbeteringsacties hadden betrekking op het verder uitwerken van het toetsbeleid, het bijwerken van de opleidingsgids, het optimaliseren van de toegang tot Toledo voor gastsprekers en het versterken van de banden met de expertisecentra.

De opleiding geeft aan dat ze de PDCA-cyclus tracht op te volgen. De commissie heeft vastgesteld dat, naast een departementaal onderwijs- en kwaliteitsplan, ook een departementaal meerjarigenplan voorhanden is. De commissie vindt het positief dat de opleiding in haar kwaliteitszorg gesteund wordt door de hogeschool en het departement. Dit sterk uitgebouwde centrale kwaliteitszorgbeleid vindt zijn vertaling in de opleiding. De opleiding gaf aan dat zij haar kwaliteitsbeleid ook zelf kan uitwerken, en dat haar kwaliteitszorg voornamelijk gebaseerd is op gesprekken met medewerkers en studenten. De opleiding werkt met jaarplannen, maar bij de bachelor-na-bacheloropleiding worden volgens de opleiding minder concrete zaken op papier gezet. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding wel degelijk beschikt over verbeteringstrajecten die zijn gebaseerd op de resultaten van evaluaties en focusgesprekken, maar dat een plan van aanpak (met vermelding van prioritaire acties, het tijdsplan, wie de acties opvolgt...) nog ontbreekt. Volgens de commissie is een dergelijk plan van aanpak wenselijk in het kader van kwaliteitszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt een systematische aanpak aan op het vlak van verbeteringsacties. Het opstellen van een plan van aanpak met vermelding van onder meer prioriteiten, tijdsplan en opvolging van de acties is daarbij noodzakelijk.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding haar stakeholders in voldoende mate betreft bij de kwaliteitszorg binnen de opleiding. Dat gebeurt vooral door middel van bevestigingen, zoals de bevestigingen van studenten na elk afgerond deelopleidingsonderdeel in het kader van de evaluatie van de gastsprekers, de focusgesprekken die jaarlijks met studenten en oud-studenten worden georganiseerd, de bevestiging van het werkveld over de kwaliteiten en competenties van de afgestudeerden van de opleiding, en de bevestiging van de alumni.

De commissie is tevreden te vernemen dat de studenten de verslagen van de focusgesprekken ontvangen. Op de focusgesprekken wisselt de opleiding eveneens van gedachten met de studenten over de resultaten van de gedane metingen. De studenten zijn tevreden over de inspraak die ze daarmee in de opleiding hebben.

De commissie heeft vastgesteld dat het werkveld bij de opleiding wordt betrokken doordat de gastsprekers zelf nog deeltijds in het beroepenveld staan. Verder wordt een selectie vertegenwoordigers van het werkveld uitgenodigd op de jaarlijkse informatie- en evaluatievergadering, en is er overleg met het werkveld over het competentieprofiel en het curriculum, wat de commissie waardeert. Volgens de commissie kan de vertegenwoordiging van het werkveld op de informatie- en evaluatievergadering nog worden uitgebreid. Daarnaast betreurt de commissie het dat er voor de opleiding Zorgmanagement geen formele resonantieraad bestaat, waarvan onder andere vertegenwoordigers van het werkveld deel uitmaken.

De alumni worden verder bij de opleiding betrokken door hun aanwezigheid op de symposia die de studenten organiseren. De commissie waardeert dit initiatief, maar vindt het jammer dat er geen andere vorm van systematische alumniwerking voorhanden is. De opleiding geeft aan dat ze pogingen heeft ondernomen om een vorm van alumniwerking op te starten, maar dat dit uiteindelijk niet is gelukt.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om de betrokkenheid van de stakeholders nog meer te formaliseren. Dat kan door het organiseren van een resonantieraad voor overleg met het werkveld, of het organiseren van een systematische alumniwerking.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de stakeholders die zij heeft gesproken tijdens het visitatiebezoek tevreden zijn over de opleiding. De afgestudeerden gaven aan dat de programma-inhoud die zij tijdens hun studie aangereikt krijgen, toepasbaar zijn in de praktijk. Ze halen de praktische kennis van leiderschapsstijlen, het coachen van zichzelf en van het team, hun kritische reflectie en zelfkennis, en de sociale vaardigheden die hen aangeleerd worden aan als sterke punten van de opleiding.

Ook het werkveld is het eens met het feit dat de afgestudeerden een meerwaarde vormen en onmiddellijk na hun afstuderen inzetbaar zijn in het werkveld. De afgestudeerden hebben volgens de vertegenwoordigers van het werkveld sterk ontwikkelde sociale vaardigheden, en kunnen kritisch reflecteren op zichzelf en de organisatie. Vooral het evenwicht van de theorie en de praktijk binnen de opleiding, het projectwerk en het POP halen zij aan als een absolute meerwaarde. Uit de resultaten van de bevraging bij het werkveld over de waardering voor de afgestudeerden, is gebleken dat zij vinden dat de invulling van de opleiding sterk studentafhankelijk is. De studenten zijn met andere woorden zelf verantwoordelijk voor hun leertraject. Verder wordt uit de resultaten van deze bevraging duidelijk dat het werkveld vindt dat de competenties met betrekking tot kritische reflectie van de studenten op hun eigen functioneren en op de organisatie, hoewel sneller toepasbaar door de afgestudeerden, toch blijvend dient te worden bewaakt.

De studenten zijn eveneens tevreden over de opleiding. Zij voelen zich over het algemeen voorbereid op de instap in het werkveld. Uit resultaten van een bevraging van de afgestudeerden blijkt dat 63 procent van de oud-studenten vindt dat de opleiding goed aansluit bij hun jobinhoud. Dit ligt volgens de opleiding wat lager, aangezien de sectoren van tewerkstelling ook uiteenlopend zijn (ziekenhuis, woon- en zorgcentrum, thuisverpleging, psychiatrische sector, onderwijs). De studenten vinden evenwel ook dat men de praktijkgerichtheid van de opleiding nog kan opdrijven.

De opleiding geeft in de beschikbare documenten aan dat zij nagaat of studenten de beoogde competenties bereiken door middel van de managementstages, maar vooral door het POP en de afdelings- en persoonsgebonden projectwerken. De commissie vindt het POP een veelbelovend concept en kijkt uit naar de verdere ontwikkeling ervan. De commissie is positief over de projectwerken die zij heeft ingekeken, en die vaak ook nog bruikbaar zijn of geïmplementeerd worden in het beroepenveld. De erkenning die de projectwerken van de studenten kunnen krijgen, kan eveneens op de goedkeuring van de commissie rekenen. Zo heeft de commissie tijdens het visitatiebezoek vernomen dat bepaalde projectwerken van studenten uit de opleiding Zorgmanagement in aanmerking komen voor een nominatie door verschillende initiatieven die afstudeerwerken bekronen. Dit zijn de Innovation Awards, een initiatief van het Ondernemerscentrum Kortrijk, de Bachelor Award van de vzw Bachelors en de NVKVV-scriptieprijs. Studenten nemen zelf vrijwillig deel aan de Innovation Awards; de nominaties van de andere twee initiatieven komen tot stand door het aanprijzen van de projectwerken door de begeleidende lectoren. De

commissie is tevreden te vernemen dat in het verleden enkele studenten van de opleiding zijn genomineerd of in de prijzen zijn gevallen met hun afstudeerwerk.

De commissie betreurt het dat internationalisering, en dan vooral studentenmobiliteit voor (langere) stages, slechts een beperkte plaats krijgt in de opleiding. Het departement HIVV biedt internationale stages aan en heeft internationale partners, maar de studenten van de opleiding Zorgmanagement, die meestal werkstudenten zijn en slechts één dag per week naar de hogeschool komen, maken geen gebruik van de internationale stagemogelijkheden. Wel meent de commissie dat de opleiding meer kan investeren in korte internationale studiebezoeken. Ook verzorgen buitenlandse docenten internationalisation@home, wat de commissie nog geïntensifieerd wil zien. De commissie hoopt dat de internationalisering in de opleiding nog kan worden opgedreven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de praktijkgerichtheid van de opleiding nog verder op te drijven.
- De commissie adviseert de opleiding om te investeren in internationaliseringsmogelijkheden, bijvoorbeeld korte studiebezoeken en studentenuitwisseling, internationalisation@home enzovoort.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding geeft aan dat ze niet beschikt over cijfers van andere gelijkaardige opleidingen, zodat zij geen vergelijking kan maken. De opleiding formuleert wel kwalitatieve doelstellingen om het uitstroomniveau van de studenten zo veel mogelijk te laten aansluiten bij de behoeften van het werkveld.

Uit de ingekeken documenten heeft de commissie kunnen afleiden dat in het academiejaar 2009–2010 ongeveer 76 procent van de studenten slaagt voor alle opgenomen studiepunten. Opvallend is volgens de commissie dat het slaagcijfer van het organisatiegebonden projectwerk rond 50 procent ligt. Volgens de opleiding nemen studenten vaak bewust niet deel aan het projectwerk, maar stellen ze het uit naar een volgende examenkans of een volgend academiejaar. Eens ze het projectwerk afwerken, halen ze meestal hoge resultaten.

De commissie heeft uit de ter beschikking gestelde documenten afgeleid dat de gemiddelde studieduur van de opleiding 2,5 jaar bedraagt. Het merendeel van de studenten (84 procent) in het academiejaar 2009–2010 behaalt het diploma binnen de voorziene studietijd van twee academiejaren. Zeven procent doet daar drie jaar over, 2 procent vier jaar en 7 procent vijf jaar. De com-

missie meent dat lange studietrajecten best vermeden kunnen worden, en dat de opleiding er meer mag over waken dat de meerderheid van de studenten het modeltraject binnen de normale studietijd kan afleggen.

De opleiding geeft aan dat het aantal afhakers beperkt blijft. Wanneer studenten dreigen af te haken of hun studies stop te zetten, is een digitale vragenlijst beschikbaar. Die wordt echter niet zo vaak ingevuld. De programmacoördinator tracht op een informele manier, via e-mail of een gesprek, de student te benaderen en de redenen van afhaken te achterhalen. Zoals vermeld (zie *facet 2.5*) liggen de redenen van afhaken vaak bij het onderschatten van de combinatie werk/gezin/studie of andere persoonlijke redenen, zoals een zwangerschap. De commissie is er voorstander van om exitbevragingen meer te formaliseren en de respons erop te bewaken.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie adviseert de opleiding om erover te waken dat de meerderheid van de studenten het modeltraject binnen de normale studietijd kan afleggen.
- De commissie vraagt aandacht voor de formalisering van exitbevragingen en onderzoek naar afhakers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	voldoende
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Volgens de commissie is het zelfevaluatierapport volledig, inhoudelijk informatief en helder geschreven. Het is voldoende kritisch, en de actualiseringsnota is een correcte aanvulling.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	voldoende
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	voldoende
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	voldoende
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	voldoende
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	voldoende
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	voldoende
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	goed
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	voldoende
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

KATHO Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

ZM Zorgmanagement

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.

PROVINCIALE HOGESCHOOL LIMBURG

Algemene toelichting bij de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de Provinciale Hogeschool Limburg

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement wordt sinds 2004 aangeboden door de Provinciale Hogeschool Limburg. De PHL biedt naast deze opleiding de volgende professionele en academische basisopleidingen aan: Agro- en biotechnologie, Bedrijfsmanagement, Beeldende kunsten, Interieurarchitectuur, Lerarenopleiding, Officemanagement, Pop- en rockmuziek, Toegepaste informatica, Ergotherapie, Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie, Verpleegkunde en Vroedkunde. De laatste vier genoemde opleidingen behoren tot het departement Healthcare, waaronder ook de bachelor-na-bacheloropleidingen Zorgmanagement, Intensieve zorgen en spoedgevallenzorg en Creatieve therapie vallen. Het departement staat daarnaast ook nog in voor negen postgraduatoren.

De PHL werd in 1995 opgericht na de fusie van zes provinciale instellingen voor hoger onderwijs in Limburg: PHIV, PHIKO, PHHI, PIHO, PHAI en de Provinciale Normaalschool. Het departement Gezondheidszorg van de PHL omvatte van bij het begin de opleidingen Verpleegkunde, Vroedkunde, Ergotherapie en Kinesitherapie. De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement werd daar pas in 2004 aan toegevoegd. De basis van de bachelor Zorgmanagement ligt echter bij de kaderopleiding Nursing voor gegradueerde Ziekenhuisverpleging, die al sinds 1992 ingericht werd en deel uitmaakte van het Paramedisch Hoger Onderwijs van het Korte Type voor Sociale Promotie.

Sinds 2003 behoort de Provinciale Hogeschool Limburg samen met de Universiteit Hasselt en de XIOS Hogeschool Limburg tot de Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg (AUHL).

De hogeschool beschikt over vier campussen. De opleiding Zorgmanagement wordt georganiseerd op de campus Guffenslaan in het centrum van Hasselt. In 2010–2011 waren 58 studenten ingeschreven, verspreid over de beide opleidingsjaren.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN VAN DE OPLEIDING

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn erop gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken, en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding Zorgmanagement wil studenten afleveren die inzetbaar zijn als leidinggevende in de gezondheidszorg. Daarom richt ze zich zowel op de ontwikkeling van leiderschapscompetenties en inzicht in zorgsystemen en duurzaamheid, als op een brede oriëntatie op management in de sector en op het uitbouwen van attitudes, kritische reflectie, sociale en communicatieve vaardigheden. De commissie bevestigt dat dergelijke profielen steeds meer noodzakelijk zijn in de sector, gezien de tekorten aan personeel in de sector ondanks de groeiende maatschappelijke vraag naar zorgverleners. De opleiding heeft recent haar competentieprofiel vernieuwd, zodat het beter aansluit op de verwachtingen van het werkveld. De opleiding baseerde zich op de opmerkingen uit de resonantieraad en de resultaten van de alumnibevraging. Ook kon de commissie vaststellen dat de docenten in grote mate betrokken werden bij de vernieuwing van de competenties. Het competentieprofiel ging in voege vanaf het academiejaar 2010–2011.

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement gaat uit van een aantal al behaalde competenties in de vooropleiding van de student. De commissie kon echter vaststellen dat de decretaal bepaalde algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties verwerkt zijn in het competentieprofiel. Via een matrix geeft de opleiding volgens de commissie zeer duidelijk aan hoe de decretaale competenties passen in de geformuleerde doelstellingen van de opleiding. Aan de hand van vier rollen, die op hun beurt uit vijftien competenties bestaan, krijgt het competentieprofiel gestalte. De vier rollen omvatten samen: 'beleid van de zorg', 'personeelsbeleid en humanresourcesmanagement', 'verantwoordelijke voor opleiding en ontwikkeling' en 'beheer en beleid van middelen'. Bovendien formuleert de opleiding twee extra rollen, namelijk 'communicatie en overleg' (C) en 'beleidsvoerend vermogen' (B), die verspreid over de andere vier rollen aan competenties worden toegekend. De commissie concludeert dat de opleiding op die manier een breed profiel heeft uitgebouwd. Ze vindt de formulering van die zes rollen een pluspunt, aangezien ze de kernpunten van de opleiding verduidelijken en structuur geven aan de geformuleerde competenties:

- Beleid van de zorg
 - De cursist kan het zorgbeleid van de instelling vertalen naar de eigen afdeling en de medewerkers betrekken bij de uitvoering ervan, zowel top-down als bottom-up. (C, B)

- De cursist neemt initiatief voor verbetering en past hierbij principes van veranderingsmanagement toe. (B)
 - De cursist bewaakt de veiligheid van zorg. (C, B)
 - De cursist organiseert de dagdagelijkse werking van de afdeling in overleg met alle betrokken actoren. (C)
 - De cursist bewaakt een patiëntgerichte, multidisciplinaire en kwaliteitsvolle zorg, en heeft dus aandacht voor primaire en secundaire kwaliteit. (C, B)
 - De cursist bewaakt de toepassing van de wettelijk verplichte registraties. (B)
- Personeelsbeleid en HRM
 - De cursist bewaakt en volgt het personeelskader op. (B)
 - De cursist plant, organiseert en motiveert een adequate inzet van het beschikbare personeel. (C, B)
 - De cursist creëert een arbeidsklimaat waarin betrokkenheid en open communicatie centraal staan. (C, B)
- Verantwoordelijke voor opleiding en ontwikkeling
 - De cursist heeft inzicht in de verschillende dimensies van HRM en hoe deze met elkaar interageren. (B)
 - De cursist bewaakt en ondersteunt de ontwikkelingscyclus van zichzelf en van de leden van de equipe. (C, B)
 - De cursist wendt kritische incidenten aan als leersituaties. (C, B)
- Beheer en beleid van middelen
 - De cursist kan een middelenbeleid vertalen naar het afdelingsniveau, zowel top-down als bottom-up.
 - De cursist maakt en volgt het investeringsbudget van de afdeling op. (C, B)
 - De cursist kan bij een beslissing tot investering overleg plegen met alle betrokken actoren en het respectievelijke advies formuleren. (C, B)

In samenspraak met het werkveld heeft de opleiding elk van de vijftien competenties geconcretiseerd in een aantal kennisdomeinen en gedragsindicatoren. Ze worden aangevuld met een aantal beroepsattitudes: coachend vermogen, teamgeest, besluitvaardigheid, creativiteitszin, verantwoordelijkheidszin, zelfstandigheid, assertiviteit, stressbestendigheid, zin voor initiatief, flexibiliteit, accuraatheid, integriteit, betrouwbaarheid, kritische ingesteldheid, klantgerichtheid, engagement, relatie- en organisatiegevoeligheid, en openstaan voor persoonlijke ontwikkeling. De commissie vindt het positief dat zowel op kennis als op vaardigheden en attitudes wordt ingezet. De opleiding gaf tijdens de gesprekken aan dat zij bewust voor een integratie van die drie elementen kiest, om een maximale toepassingsgerichtheid en functionaliteit van het competentieprofiel te kunnen garanderen. De afstemming op de reële beroepscontext stond centraal bij de ontwikkeling van de vernieuwde competenties. Uit de bemerkingen van de resonantievergadering op het vorige competentieprofiel was immers gebleken dat de afgestudeerden Zorgmanagement te weinig praktijkgericht waren, en meer ervaring en toepassing nodig hadden voor zij als leidinggevend konden functioneren. De commissie is tevreden over de competentiegerichtheid van het nieuwe competentieprofiel.

De commissie is van mening dat de geformuleerde doelstellingen getuigen van een duidelijk missie en visie bij de opleiding. Het niveau en de oriëntatie van het competentieprofiel maken het volgens de commissie mogelijk om de verwachtingen van alle betrokkenen na te streven. De competenties bouwen volgens de commissie aan het waardebewust en zelfreflecterend functioneren van de studenten. De commissie maakt wel de bedenking dat de internationale component

ontbreekt in de doelstellingen, hoewel het volgens haar relevant is dat een leidinggevende in de zorg minstens ook op de hoogte is van internationale ontwikkelingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de internationale component in te bedden in het competentieprofiel en de evolutie op internationaal vlak op te volgen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, in geval van gereglementeerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het competentieprofiel is volgens de commissie erg compleet en omvat het hele takenpakket van een zorgmanager. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding na negatieve feedback op het vorige competentieprofiel een radicale ommezwaai heeft gemaakt. De huidige domeinspecifieke eisen zijn zeer sterk afgestemd op de pragmatische verwachtingen van het beroepenveld, wat de commissie positief ervaart. Het vernieuwde competentieprofiel is afgetoetst aan relevante functieprofielen van enkele ziekenhuizen, en werd ter goedkeuring voorgelegd op de resonantievergadering in januari 2010. De vertegenwoordigers van het werkveld drukten tijdens die vergadering hun vertrouwen uit in het nieuwe profiel. De commissie begreep daarnaast dat de domeinspecifieke eisen erkend zijn door de Administratie Gezondheidszorg van de Vlaamse Gemeenschap voor de uitoefening van de functie van hoofdverpleegkundige. De competenties die de bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement nastreeft, voldoen eveneens aan de federale wetgeving. De opleiding gebruikte immers het Koninklijk Besluit van 13 juli 2006, waarin de functie van hoofdverpleegkundige wordt toegelicht, als uitgangspunt voor het nieuwe competentieprofiel, aangezien er geen beroepsprofiel bestaat voor de functie van leidinggevende in de zorg.

De commissie waarschuwt de opleiding evenwel voor de machtspositie van het werkveld in de hedendaagse gezondheidszorg. Ze merkt op dat de opleiding, naast aandacht voor de noden en verwachtingen van het werkveld, ook ruimte moet bewaren voor opleidingsseigen innovaties en keuzes. De opleiding zou volgens de commissie haar eigenheid meer kunnen vertalen in het competentieprofiel.

Op internationaal vlak heeft de opleiding de eerste stappen gezet. Dat komt volgens de commissie tot uiting in de benchmarking die de opleiding in 2010 deed met de doelstellingen en het programma van de opleiding Management in de zorg en dienstverlening van de Hogeschool Zuyd in het Nederlandse Heerlen. Hoewel dat een professioneel gerichte opleiding met een vierjarig programma is, vond de opleiding Zorgmanagement van de PHL het overleg en de vergelijking van de competentieprofielen interessant en leerrijk. De commissie vindt de samenwerking met de Hogeschool Zuyd een pluspunt. Ze hoopt dat de opleiding in het kader van de internationalisering nog meer contacten met buitenlandse partners kan uitbouwen. De opleiding wijst erop

dat de organisatie van het beroep en de opleidingen tot leidinggevende in de zorg per land grote verschillen kennen, wat de benchmarking in het buitenland minder evident maakt.

De commissie apprecieert de zeer transparante communicatie aan studenten, personeel en externe partners. Lectoren werden sterk betrokken bij de herziening van de competenties aan de hand van curriculumvergaderingen, waarvan steeds verslag werd opgemaakt. De studenten worden via diverse kanalen op de hoogte gebracht van de doelstellingen. De competenties worden per opleidingsonderdeel gebundeld in de ECTS-fiches. Daarnaast plant de opleiding per blok een 'blokopening' in. Tijdens dat eerste hoorcollege worden onder andere de doelstellingen toegelicht. Zowel studenten als docenten kunnen de informatie ook terugvinden in de 'blokboeken'. De studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat ze na de blokopening al een goed beeld hebben van de verwachtingen. Het competentieprofiel wordt ook geëvalueerd via de TRIS-Lightbevraging. Voor de nieuwe competenties zal die bevraging plaatsvinden nadat de studenten het volledige traject hebben voltooid.

Huhksqskdkkkkk

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om in het competentieprofiel ook de eigen profilering en accenten tot uiting te laten komen, naast de domeinspecifieke verwachtingen en eisen van het werkveld.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	niveau en oriëntatie	goed
facet 1.2	domeinspecifieke eisen	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het curriculum werd de afgelopen jaren grondig gewijzigd en afgestemd op het nieuwe competentieprofiel. In het academiejaar 2008–2009 startte de opleiding met het uitwerken van een

concept dat de integratie van theorie en praktijk maximaal kon garanderen. Het jaar nadien leidde dat tot een eerste ontwerp van het programma, waarbij al concrete opleidingsonderdelen voor de eerste dertig studiepunten werden uiteengezet. De zestig studiepunten zijn gespreid over twee academiejaren. Het A-deel werd geïmplementeerd in 2010–2011, het B-deel met de andere dertig studiepunten volgde een jaar later, zodat de studenten die in 2010–2011 gestart zijn, ondertussen het nieuwe programma voor het eerst in zijn geheel hebben voltooid.

De commissie is in het bijzonder lovend over de drieledige structuur in het nieuwe programma. Enerzijds is er het blauwe blok, waaronder de theoretische opleidingsonderdelen vallen; anderzijds is er het gele blok met opleidingsonderdelen in functie van de vaardigheden. Het groene blok combineert de beide en focust op integratieopdrachten. Naast die drie blokken is er nog een vierde, rood blok voor de bachelorproef. De commissie is tevreden dat de opleiding bij de opbouw van het curriculum meteen een competentiematrix hanteert, die de koppeling tussen de doelstellingen en het programma maakt. De rollen uit het competentieprofiel worden expliciet aan de verschillende blokken toegekend. Het blauwe blok bestaat uit zes theoretische opleidingsonderdelen. Het zorgbeleid zit vervat in de twee opleidingsonderdelen 'Beleid van de zorg – bestuurlijk en organisatorisch' en 'Beleid van de zorg – zorg op doelgroepniveau'. Drie theoretische opleidingsonderdelen gaan in op HRM en personeelsbeleid: 'HRM persoonsgericht leiderschap', 'HRM groepsgericht leiderschap' en 'HRM organisatorisch leiderschap'. Ten slotte is er het opleidingsonderdeel 'Middelenbeheer', waarbinnen studenten onder meer leren begroten en budgetteren. Op het blauwe blok worden de gele vaardigheidstrainingen afgestemd. In het A-jaar vertrekt men van persoonsgericht leiderschap, dan bestuurlijk en organisatorisch beleid van zorg, en vervolgens organisatiegericht leiderschap en middelenbeheer. In het B-jaar wordt dat opengetrokken naar zorg op doelgroepniveau en groepsgericht leiderschap. De integratieopdrachten in het groene blok zijn ten slotte erg gericht op de functionaliteit in de beroepspraktijk, en bevatten vaak casussen die aansluiten bij de opleidingsonderdelen die de studenten op dat moment volgen en in complexiteit toenemen. De commissie is van mening dat het programma inhoudelijk erg compleet is. De studenten zelf merkten op dat het vorige curriculum meer ICT-onderwijs voorzag. Ze vinden dat aandacht voor informaticakennis nog steeds een meerwaarde zou zijn, al gaven ze ook aan dat ze alle elementen in het huidige programma relevant vinden en dat informaticakennis ten opzichte daarvan slechts van bijkomstig belang is.

Dit vernieuwde curriculum draagt de waardering van de commissie weg, aangezien de competentiegerichtheid en de ruimte voor persoonlijke groei een zeer compleet en logisch opgebouwd programma garanderen. De commissie begreep uit de gesprekken met studenten en personeel dat zij erg tevreden zijn over de integratie van theorie en praktijk. Ook de commissie is enthousiast over het interdisciplinaire karakter van het programma en de expliciete verbanden tussen de verschillende opleidingsonderdelen. De studenten vinden bovendien dat de visualisering van de programmastructuur in kleuren de transparantie verhoogt. Zij wisten meteen op welke manier het programma de doelstellingen wenst te realiseren. Per blok krijgen de studenten – zoals vermeld – een 'blokboek', waarin de lesinhouden en de competenties per opleidingsonderdeel zijn toegelicht. De commissie vindt het daarnaast positief dat de opleiding in 2012–2013 een eerste evaluatie van het competentieprofiel en het programma heeft gepland, zodat de betrokkenen hun bevindingen kunnen doorgeven. De opleiding kan dan meteen bijsturen en eventuele kinderziektes van het nieuwe curriculum wegwerken. Curriculumevaluaties vinden plaats op jaarlijkse basis aan de hand van de studenten- en alumnibevragingen, de ervaringen van het personeel, de resonantiebijeenkomsten en de contacten met het werkveld. De commissie is van mening dat de uitzonderlijke mate van participatie van de verschillende stakeholders bij de recent gerealiseerde herziening van het programma daarin een sterk punt is geweest. De samenwerking met het werkveld en de aandacht voor actuele ontwikkelingen in het vakgebied zijn de commissie opgevallen.

De internationale dimensie in het programma is momenteel nog niet structureel in het programma opgenomen, maar komt wel tot uiting door het gebruik van internationale literatuur en internationale onderzoeksresultaten in de opleidingsonderdelen. Daarnaast wordt in het opleidingsonderdeel HRM groepsgericht leiderschap ook aandacht besteed aan het diversiteitsbeleid in het takenpakket van een leidinggevende. De opleiding gaf tijdens het visitatiebezoek bovendien aan dat zij in het verleden buitenlandse studiebezoeken organiseerde, zodat studenten verschillen in modellen voor leidinggeven in de praktijk konden leren kennen. Doordat het opstarten van het nieuwe curriculum een grote tijdsinvestering vergde, zijn die tweejaarlijkse studiebezoeken even onderbroken, maar de opleiding wil daar opnieuw werk van maken, zodra het programma volledig is geïmplementeerd en bijgestuurd. De commissie vindt het een opportuniteit voor de opleiding om de internationale dimensie nog te versterken, maar ze apprecieert het al dat de opleiding in sommige opleidingsonderdelen plaats maakt voor het internationale en multiculturele perspectief. Ze stimuleert de opleiding om de internationalisering van het onderwijs verder vorm te geven, zodat het programma van Zorgmanagement een excellent voorbeeld wordt voor binnen- en buitenlandse gelijkaardige opleidingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De professionele gerichtheid van het programma blijkt uit de nauwe samenwerking met het werkveld, de aandacht voor actuele modellen in leiderschap en de inzet van personeel met praktijkervaring. Ook de gastlectoren zijn actief in diverse leidinggevende functies in de zorg, en kunnen hun deskundigheid inzetten in de opleiding. De commissie is ervan overtuigd dat het curriculum het mogelijk maakt om alle vaardigheden, kennis en attitudes na te streven die een zorgmanager hoort te beheersen.

De opleiding heeft naar aanleiding van het nieuwe curriculum bewust geïnvesteerd in de beroepsmatige functionaliteit van het programma. Ze vindt het belangrijk dat de studenten de link naar de beroepspraktijk leggen en snel inzetbaar zijn als zorgmanagers. De studenten in de bachelor-na-bacheloropleiding zijn al werkzaam in de gezondheidszorgsector en kennen de professionele realiteit. Zij kunnen eigen voorbeelden voorleggen tijdens de lessen. De studenten komen tijdens de opleiding ook in contact met de beroepspraktijk via de twee thema-avonden die de opleiding jaarlijks organiseert. De sprekers behandelen tijdens die avonden kwesties voor leidinggevendenden in de gezondheidszorg. In het kader van levenslang leren worden ook alumni en externe partners uitgenodigd. De commissie vindt het een pluspunt dat de opleiding aandacht besteedt aan actuele ontwikkelingen en daarvoor plaatsmaakt in het curriculum. Ze hoopt ook dat de opleiding de buitenlandse studiebezoeken terug invoert (zie 2.1). Daarnaast heeft de

commissie begrepen dat de cursussen in grote mate gebaseerd zijn op casussen uit het werkveld. Ze apprecieert het authentieke karakter van het lesmateriaal, maar merkt ook op dat de inhoud nog vaak overlap vertoont met andere cursussen, en dat de lay-out erg divers is. Ze vraagt de opleiding om daarin verbetering te brengen en te vermijden dat verschillende logo's door elkaar worden gebruikt. Ze vindt wel positief dat er in het cursusmateriaal zowel naar Nederlandstalige als Engelstalige literatuur werd verwezen.

De studenten komen eveneens in aanraking met de beroepspraktijk via de tweedaagse training die de opleiding jaarlijks organiseert. Die tweedaagse maakt deel uit van de opleidingsonderdelen Integratie A en Integratie B, waardoor de studenten zowel in het A- als het B-traject de tweedaagse training volgen. De tweedaagse is ingevoerd ter vervanging van de stage. Die laatste werd afgeschaft, omdat de stage zoals die in het verleden georganiseerd werd, verschillende nadelen had. De opleiding had gemerkt dat er te grote verschillen waren tussen de verschillende stageplaatsen. Dat had ook invloed op de stagebegeleiding en de output. Bovendien bleek uit resultaten van de alumnibevraging in 2007 dat zij de stage geen grote meerwaarde vonden. De commissie vindt het niet ideaal dat de vroegere stages gedeeltelijk plaatsvonden op de eigen werkplek. Aangezien de opleiding zelf niet voldoende tijd kan investeren in individuele stagebegeleiding, werd daarom geopteerd voor de tweedaagse, waarin ook alle vaardigheden en competenties moeten worden ingezet. De training bevat een intensief programma op een externe locatie, waaraan alle studenten – opgedeeld in drie groepen – meewerken. In een gesimuleerde context krijgen de studenten opdrachten en casussen die uit de beroepspraktijk voortkomen. Er zijn steeds een actieve, een voorbereidende en een observerende groep studenten, die elkaar afwisselen. Binnen de groep moeten de studenten, naast het maken van de opdrachten, onder andere een visie uitwerken en aan timemanagement doen. Maar ze zijn bijvoorbeeld ook verantwoordelijk voor de maaltijden tijdens de tweedaagse. Iedere student houdt rekening met zijn of haar persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), dat aan de basis van de training ligt. Het concept van de tweedaagse past in de visie van de opleiding, die meer wil evolueren naar werkplekleren, zoals dat in de Hogeschool Zuyd in Heerlen al erg ingeburgerd is. De commissie is positief over de aandacht voor competentieontwikkeling en de geïntegreerde aanpak van de tweedaagse training. Studenten kunnen voortdurend van elkaar leren en worden ondersteund door de docenten. De commissie vindt de training een waardig en origineel alternatief voor de stage. De commissie vraagt de opleiding wel om de studenten in de toekomst ook opdrachten geïntegreerd in een reële beroepscontext te laten maken. Ze stimuleert de toekomstinitiatieven van de opleiding omtrent werkplekleren. Ook de studenten waren tijdens de gesprekken tevreden over de tweedaagse training. Ze vonden het enerzijds zwaar, maar anderzijds ook erg leerrijk.

De opleiding wijst erop dat het programma in feite nog steeds een verdoken stage bevat in het kader van de bachelorproef. De studenten moeten daarvoor immers nauw samenwerken met het werkveld. Ook de bachelorproef werd aangepast in het vernieuwde curriculum, waardoor de studenten het werk daarvoor niet spreiden over de twee trajectjaren maar het voornamelijk in het laatste trimester van het B-jaar uitvoeren. Het aantal studiepunten dat aan de nieuwe bachelorproef wordt toegekend, is uitgebreid van zes naar tien studiepunten. Dat is volgens de commissie erg ruim (cf. 6.1). Studenten kunnen zelf kiezen of ze de bachelorproef individueel of in groep maken. De opleiding is ervan overtuigd dat de beide formules voordelen hebben, aangezien men vanuit een ander perspectief aan de vaardigheden werkt. De commissie vindt het goed dat de opleiding groepswork als werkvorm hanteert, maar verkiest voor de bachelorproef een individuele opdracht. Ze is van mening dat iedere student in de bachelorproef moet kunnen aantonen alle competenties te beheersen. Dat strookt ook met de grote aandacht voor de persoonlijkheidsontwikkeling van de opleiding. De bachelorproef bestond in het verleden steeds uit een reëel praktijkprobleem, op het niveau van een leidinggevende. Sinds het invoeren van het nieuwe curriculum is de opleiding voor de bachelorproef overgestapt op projectonderwijs. Op

vraag van het werkveld werken de studenten voortaan mee aan actuele projecten, waarvoor de opleiding vooraf een nulmeting maakt en nadien kijkt naar de vorderingen die de student heeft geboekt. Het concrete project wordt bepaald in overleg met de werkgever van de eigen tewerkstelling, aangezien de opleiding een win-winsituatie nastreeft: de student bouwt inzichten op en krijgt praktijkervaring op het niveau van een leidinggevende; de werkgever krijgt een uitgewerkte analyse van het project, eventueel met effectieve vooruitgang. Op die manier combineert de opleiding maatschappelijke dienstverlening en innovatie met een leersituatie voor de student. De commissie staat achter die visie, en beaamt dat de studenten ook leren uit de communicatie met het werkveld en uit de contacten die ze in de beroepspraktijk opbouwen. De coördinator van de bachelorproef begeleidt de student en gaat na of de student het project voldoende kan linken aan de theoretische opleidingsonderdelen. Aan het einde van het jaar wordt een symposium georganiseerd, waarin de studenten uit het B-traject de resultaten van hun bachelorproef kunnen voorstellen aan de andere studenten, de alumni, het werkveld enzovoort. De commissie is tevreden over het uitvoerende karakter van de bachelorproef en de organisatie van een afstudeersymposium. Ze vindt echter dat de opleiding ook de mogelijkheid zou moeten aanbieden om bachelorproefthema's te kiezen buiten de beroepspraktijk van haar partners in het werkveld. Enerzijds zou op die manier het wetenschappelijk onderzoek meer centraal kunnen staan in de bachelorproef. Anderzijds mist de commissie zowel voor de bachelorproef als in het algemeen een evenwichtige samenwerking met woon- en zorgcentra en de gehandicaptensector; de opleiding heeft momenteel voornamelijk contact met de ziekenhuizen. De commissie adviseert de opleiding om de studenten met een zo breed mogelijk werkveld in contact te brengen in functie van een maximaal leereffect. Ze is ten slotte van mening dat de studenten zeer duidelijk informatie en richtlijnen krijgen over de bachelorproef.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de overlappingen in het cursusmateriaal weg te werken en om de lay-out ervan te verbeteren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om in de toekomst de thema's voor de bachelorproeven uit te breiden naar alle sectoren binnen de welzijns- en gezondheidszorg en buiten het eigen werkterrein.
- De commissie vindt het wenselijk om naast de tweedaagse training de studenten ook een werkvorm aan te bieden die hen daadwerkelijk in contact brengt met de beroepspraktijk.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie vindt de driedelige structuur van het recent geïmplementeerde programma knap, en is lovend over het gebruik van kleurcodes en duidelijk afgebakende blokken. Ook de studenten vinden de opbouw doordacht en de achterliggende logica duidelijk. Dankzij het invoeren van een informatieve les, de 'blokopening', bij de aanvang van een nieuw blok en dankzij de duiding in de 'blokboeken' is de opbouw erg transparant. Bovendien heeft de commissie begrepen dat er zowel voor de gele, de groene als de blauwe blokken een blokcoördinator is aangesteld. De blokcoördinatoren houden regelmatig teamoverleg en bewaken op die manier de samenhang. Zij sturen binnen het blok bij, zodat de opleidingsonderdelen onderling goed op elkaar zijn afgestemd. De

commissie constateerde dat die afstemming competentiegericht verloopt: per opleidingsonderdeel staat men voor bepaalde competenties in. Elke docent is daarvan op de hoogte en streeft die competenties na. De blokcoördinatoren leggen bovendien ook horizontale bruggen tussen de drie blokken, in functie van een maximale integratie van theorie en praktijk. Wanneer blijkt dat studenten moeite hebben met bepaalde theorie, kan daaraan meer aandacht besteed worden in de vaardigheidslessen. Verticaal houdt het curriculum een stijgende lijn aan qua complexiteit. De studenten bouwen competenties per opleidingsonderdeel op in de blokken, waarbij men van hen verwacht dat zij die kennis en vaardigheden inzetten in de opleidingsonderdelen die volgen (zie ook facet 2.1).

De commissie is van mening dat het programma, mede dankzij de structuur, een zeer volledig pakket aanbiedt. De opleiding dient wel aandacht te blijven hebben voor eventuele overlappingsen, aangezien dit integrerende systeem daar extra vatbaar voor is. De studenten gaven tijdens de gesprekken echter aan dat zij geen overlap ervaren. De opleidingsonderdelen en de blokken vloeien in elkaar over, wat volgens hen de samenhang net ten goede komt. De studenten krijgen overigens de kans om overlappingsen of problemen aangaande de samenhang te signaleren, via de jaarlijkse EVA-blokbevraging.

Het programma wordt opgedeeld in een A-jaar en een B-jaar, dat verplicht moet worden gespreid. De beide modeltrajecten worden weliswaar jaarlijks aangeboden. Indien gewenst kunnen studenten een individueel traject opstellen wanneer zij een grotere spreiding wensen of wanneer al vrijstellingen hebben en studieduurversnelling wensen. Studenten kunnen een EVK of een EVC aanvragen, hoewel de opleiding aangeeft dat dat in de praktijk weinig voorkomt. In elk geval moeten studenten met een individueel traject de volgtijdelijkheid respecteren. In principe moeten de studenten eerst de opleidingsonderdelen van het A-traject voltooid hebben voor zij aan opleidingsonderdelen van het B-traject kunnen beginnen. Daarnaast hanteert de opleiding de regel dat men theoretische opleidingsonderdelen uit het blauwe blok kan volgen zonder daarom de vaardigheidslessen en integratieopdrachten uit het gele of groene blok te moeten opnemen. De omgekeerde situatie is echter uitgesloten. De commissie is van mening dat de opleiding zowel de volgtijdelijkheid opvolgt als de studenten voldoende mogelijkheden aanbiedt om een eigen traject uit te stippelen. Ze vindt het eveneens positief dat de opleiding in de overgang van het oude curriculum naar het nieuwe de studenten de kans heeft gegeven om het oude programma af te ronden. Wie tijdens de overgangperiode een individueel traject volgde en slechts voor enkele opleidingsonderdelen uit het oude programma een credit behaalde, kreeg de mogelijkheid om zonder studieverlenging over te schakelen naar het nieuwe curriculum.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor: ten minste 60 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **OK**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor-na-bacheloropleiding bestaat uit twee studiejaar van elk dertig studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van zestig studiepunten. De opleiding voldoet hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een bachelor-na-bacheloropleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studietijd

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren, zo veel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de gesprekken begreep de commissie dat de studenten het programma intensief vinden, gezien de vele opdrachten en deadlines. Hoewel de opleiding rekening houdt met het tijdschema en de studenten inspraak krijgen in de planning, zit de jaarkalender behoorlijk vol. Het is haalbaar, maar de combinatie met andere verplichtingen, zoals werk en privé, creëert een hoge belasting. De studenten appreciëren het dat ze voor de bachelorproef het volledige laatste trimester van het B-traject kunnen benutten. De opleiding maakte voorlopig geen gebruik van studietijdmetingen. De studietijd werd geëvalueerd in de EVA-blokbevraging, waarin de studenten konden aangeven hoe zwaar ze de verschillende opleidingsonderdelen hadden ervaren. Daaruit bleek dat de studenten het oude curriculum ook al vrij zwaar vonden. Over de studiebelasting van het nieuwe curriculum zijn nog geen formele gegevens beschikbaar. De opleiding plant een eerste studietijdmeting aan het einde van het academiejaar 2011–2012. In de toekomst zal de studietijd gemeten worden via een EVA-blok, dat de studenten na elk blok zullen moeten invullen. Daarnaast kunnen de praktijklectoren en de lectoren gebruikmaken van de SBU-meter, die aan de hand van een aantal indicatoren per opleidingsonderdeel een inschatting maakt van de studiebelasting. De commissie vindt het positief dat zowel de studenten als het personeel betrokken worden in de evaluatie van de studietijd. Ze raadt de opleiding aan om naast een perceptiemeting ook gebruik te maken van studietijdmetingen. In het kader van het nieuwe curriculum vindt de commissie het immers belangrijk om de studielast te blijven evalueren en opvolgen.

De commissie stelde echter ook vast dat de opleiding aandacht heeft voor een planning in functie van de werkstudenten. Het programma wordt om die reden gespreid over twee trajectjaar, en de lessen worden bewust op één lesdag per week gebundeld. Wie dat wenst, kan onder begeleiding van de opleidingscoördinator een individueel traject opstellen. Na elk blok wordt een lesvrije week ingepland, waarin studenten hun integratieopdrachten kunnen afwerken en de examens bij dat blok kunnen voorbereiden. De opleiding merkte op dat verschillende werkstudenten bovendien betaald educatief verlof aanvragen. De commissie beschouwt het als een studiebevorderende factor dat de opleiding in de mate van het mogelijke rekening houdt met haar doelpubliek.

De studenten gaven zelf aan dat op het vlak van praktische organisatie nog verbetering mogelijk is. Het cursusmateriaal wordt elektronisch verspreid maar vaak erg laat, waardoor de studenten er geen gebruik van kunnen maken tijdens de lessen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie vraagt de opleiding om de studielast in het nieuwe curriculum te evalueren aan de hand van studietijdmetingen.
- De commissie beveelt de opleiding aan om te blijven waken over de tijdige verspreiding van het cursusmateriaal.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De curriculumherziening betrof voornamelijk inhoudelijke en structurele aanpassingen. De commissie kon dan ook vaststellen dat het nieuwe programma de kwaliteit van de opleiding nog versterkt heeft, hoewel de opleiding al een gevarieerd aanbod didactische werkvormen had uitgebouwd. Alle werkvormen zijn afgestemd op de nagestreefde competenties en de persoonlijke ontwikkeling van de studenten. De commissie is lovend over de hoge praktijk- en competentiegerichtheid, die worden bewaakt aan de hand van de competentiematrix en de blokboeken. De opleiding varieert de vormgeving van haar lessen via hoorcolleges, practica, vaardigheidstrainingen, 'onderdompelweekends', begeleid zelfstandig werken en projectwerk op individuele basis of in groep voor de bachelorproef. Aangezien het aantal studenten niet te hoog ligt, is veel interactiviteit in de lessen mogelijk. Binnen de vaardigheidstrainingen maakt de opleiding gebruik van simulaties, rollenspelen en communicatietrainingen met beeldopnames. De studenten geven aan dat de vaardigheidslessen in kleine groep zeer nuttig zijn, aangezien men in kleine groep zich steeds verplicht voelt om actief mee te werken. De integratieopdrachten worden onder begeleiding individueel of gezamenlijk uitgewerkt. In zekere zin zijn ze al een voorbereiding op de bachelorproef, waarbij studenten ingeschakeld worden om individueel of in groep een praktijkprobleem op te lossen aan de hand van theoretische en praktische kennis. Zoals vermeld bevat de opleiding ook jaarlijks een tweedaagse, waarop de studenten verschillende leiderschapscompetenties leren combineren. De commissie kan zich vinden in het concept van de tweedaagse training, maar ze stelt zich daarbij wel de vraag of dat compenseert voor de beroepservaring die de studenten tijdens een stage zouden opdoen (cf. 2.2). Daarom vindt ze het belangrijk dat de opleiding de tweedaagse aanvult met een effectieve beroepservaring. Ook alternatieven zoals werkplekleren behoren volgens de commissie tot de mogelijkheden.

De opleiding pleit voor een sterke zelfontwikkeling, aangezien die noodzakelijk is voor een goede leidinggevende. In dat kader moeten alle studenten een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) bijhouden, dat de rode draad blijft in hun opleiding. De commissie is van mening dat het POP voornamelijk over zelfzorg gaat. Het POP zou volgens haar nog meer kunnen gekoppeld worden aan competentieontwikkeling. Ze vindt het niettemin een sterk punt dat de opleiding belang hecht aan zelfreflectie en -ontplooiing. Daarnaast stelde de commissie vast dat de opleiding de werkgevers en collega's bewust betreft bij de begeleiding van de studenten. Dat past in het didactische concept van de opleiding, dat naast zelfontwikkeling streeft naar een 360 gradenfeedback over het persoonlijk functioneren. De opleiding hoopt op die manier de ontplooiing van kennis, vaardigheden en attitudes bij de studenten te stimuleren, en de inzetbaarheid van de studenten

als leidinggevend in de gezondheidszorg te verhogen. De commissie vindt die 'trialoog' een meerwaarde, zolang de input van de werkgever niet te groot wordt.

Op de elektronische leeromgeving Blackboard vond de commissie enkel het cursusmateriaal en de PowerPointslides van de verschillende opleidingsonderdelen terug. De ECTS-fiches kunnen de studenten terugvinden op de website en via de blokboeken. Blackboard is daarnaast een communicatiekanaal, dat weliswaar minder actief gebruikt wordt, aangezien de opleiding voor opdrachten en papers gebruikmaakt van het EPOS. Het Elektronisch Portfolio Opvolgsysteem is een studentvolgsysteem en een evaluatieplatform, dat ook ingezet kan worden voor communicatie en databeheer (zie ook *facet 2.7*). De commissie is ervan overtuigd dat het EPOS verschillende voordelen kan bieden in het kader van e-learning, en is enthousiast over het gebruik ervan.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding aan om in het persoonlijk ontwikkelingsplan meer aandacht te hebben voor de vorderingen van de studenten in hun competentiegroei.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding een zeer degelijk toetsbeleid heeft dat niet alleen proces- en competentiegerichtheid nastreeft, maar ook belang hecht aan transparantie en feedback voor de studenten. Naar aanleiding van het nieuwe curriculum kwam de nadruk nog meer te liggen op de ontwikkeling en de groei van de studenten. Per opleidingsonderdeel wordt de koppeling met de competenties bewaakt aan de hand van een toetsmatrix. De criteria en de toetsingsvormen staan overigens toegelicht in de blokboeken. De commissie vindt het positief dat de verantwoordelijkheid voor de begeleiding en de evaluatie van de studenten niet bij de individuele docent maar bij het hele blokteam ligt. De toetsen voor theoretische opleidingsonderdelen worden gemaakt aan de hand van het departementale bloktoetsprogramma. Via die databank van vragen stellen de blokcoördinatoren een toets op, waarin ze per vraag het gewicht ervan kunnen bepalen. Daarnaast is ook de werkgever betrokken bij de evaluatie, aangezien de opleiding pleit voor een 360 gradenfeedback.

De commissie kon uit de beschikbare documenten afleiden dat de opleiding afwisselt tussen schriftelijke testen met open en gesloten boek, individuele opdrachten, groepswerk, vaardigheidstoetsen, permanente evaluatie en het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). De examenvragen die de commissie kon inkijken, waren adequaat opgesteld en bestonden uit verschillende soorten vragen. De studenten bevestigden tijdens de gesprekken dat de examenvragen toepassingsgericht zijn en vaak vanuit casussen vertrekken. Ze benadrukten dat enkel reproducerend leren niet volstaat om te slagen. Daarnaast worden ook de vaardigheden getest aan de hand van permanente evaluatie en toetsen tijdens de vaardigheidstrainingen, en aan de hand van authentieke, reële opdrachten tijdens de opleidingsonderdelen Integratie A en B. Het POP baseert zich op de toelatingsproef waaraan elke student moet deelnemen: de studenten maken meteen daarna een persoonlijke SWOT-analyse en formuleren een aantal gerichte doelstellingen. Iedere student

wordt voor het POP individueel begeleid. Uit de gesprekken bleek dat de studenten zeer tevreden zijn over hun 'coaches' en de ondersteuning die ze krijgen. Ook voor de bachelorproef krijgen de studenten een begeleider toegekend.

De evaluatie van de bachelorproef brengt zowel het proces, het product als de presentatie in rekening. De presentatie vindt plaats voor een jury van interne en externe leden uit het werkveld. De commissie ondervond dat de concrete evaluatiecriteria van de bachelorproef nog niet volledig geformaliseerd waren. Aangezien de curriculumherziening ook aanpassingen met zich meebracht aan de bachelorproef, moest men de richtlijnen daarvoor nog herschrijven. De commissie vraagt om met dezelfde helderheid als voor de andere opleidingsonderdelen die richtlijnen te verwerken. Daarnaast drukt de commissie haar voorkeur uit voor een individuele bachelorproef. Ze vindt dat een meer logische keuze dan groepswork voor een opleiding die persoonlijke groei vooropstelt.

De tweedaagse training vertrekt vanuit het POP, en bestaat uit een simulatie en een aantal opdrachten. De commissie merkt op dat de opleiding wel sterk inzet op de evaluatie via het POP, maar ze stelt zich de vraag hoe de opleiding daarbuiten het functioneren van de studenten in een reële leidinggevende functie toetst. De opleiding geeft aan dat ze in de toekomst de tweedaagse training wil aanvullen met werkplekopdrachten. Voorlopig probeert ze daaraan tegemoet te komen door de grote interactie met en de betrokkenheid van de werkgever te benutten. De commissie vindt dat enerzijds een goede tijdelijke tussenoplossing, maar wil anderzijds de opleiding waarschuwen voor een te grote inbreng in de eindevaluatie vanuit het werkveld. De eindevaluatie moet door de opleiding gebeuren.

De commissie is in het bijzonder lovend over het evaluatieplatform op het Elektronisch Portfolio Opvolgssysteem (EPOS). Het digitale instrument maakt het mogelijk dat de opdrachten en testen gekoppeld worden aan competenties en gedragsindicatoren. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding er al op diverse manieren gebruik van maakt en dat de mogelijkheden nog niet uitgeput zijn. Op het EPOS kunnen verschillende taken gepost worden, van kleine opdrachten tot de bachelorproef. Studenten weten op voorhand wat verwacht wordt, en zij krijgen nadien per competentie individuele feedback op het EPOS. Ook het POP wordt in het EPOS opgevolgd, zowel door de student als door de begeleider. De voordelen van het EPOS zijn volgens de opleiding de grote transparantie en de competentiegerichtheid. Maar evengoed vergroot het EPOS de objectiviteit van de evaluatie en de continuïteit in het evaluatieproces. De lectoren wezen tijdens de gesprekken ook op de praktische efficiëntie van het EPOS: het beperkt de papieren administratie en faciliteert de registratie van de toetsresultaten. Studenten zijn zeer tevreden over de uitgebreide feedback, waarover ze snel kunnen beschikken dankzij het EPOS. Voor de schriftelijke examens worden daarenboven feedbackmomenten voorzien, waarop studenten zijn uitgenodigd om de testen in te kijken en bijkomende vragen te stellen.

De examenroosters worden bij het begin van het academiejaar verspreid in de jaarkalender. Wat de tussentijdse opdrachten betreft, hebben de studenten een stem in het bepalen van de deadlines. De opleiding stelt hen op de hoogte van het onderwijs- en examenreglement dat door de PHL is opgesteld. Wanneer er vragen of problemen zijn, kunnen studenten ook contact opnemen met de ombudspersoon. Dat blijkt in de praktijk nauwelijks nodig te zijn, gezien de vlotte omgang tussen de studenten en het personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de bachelorproef op individuele basis te laten maken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriterium:

- Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor-na-bachelor: Bachelorgraad met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor-na-bacheloropleiding.

De bachelor-na-bacheloropleiding Zorgmanagement aan de PHL is toegankelijk voor studenten die al een bachelor Verpleegkunde of Vroedkunde behaalden. Ook studenten die beschikken over een gerelateerd diploma in de gezondheidszorg, kunnen in aanmerking komen voor de opleiding. Zo kunnen kinesisten, ergotherapeuten, klinisch laboranten en medical management assistants zich kandidaat stellen. De commissie vindt de multidisciplinariteit die gecreëerd wordt door de verschillende vooropleidingen en de werkachtergronden, een toegevoegde waarde. Ze heeft begrepen dat de opleiding tijdens de lessen inspeelt op de verschillende achtergronden van haar studenten.

De opleiding Zorgmanagement wenst studenten af te leveren die inzetbaar zijn als leidinggevende in de zorg. Daarom kiest de opleiding er sinds de curriculumherziening voor om een toelatingsproef in te richten, die peilt naar de persoonlijkheid en het profiel van de kandidaten. Kandidaten kunnen eenmaal per jaar deelnemen. In het academiejaar 2010–2011 zijn 23 studenten van de 32 kandidaten aan de opleiding gestart na de eerste selectieproef.

De selectieprocedure bestaat uit drie onderdelen. In eerste instantie dient men een schriftelijke kandidaatstelling met motivering en curriculum vitae aan de opleiding te bezorgen, waaraan ook een aanbevelingsbrief van de werkgever kan worden toegevoegd. Dat laatste is echter geen must. Ten tweede krijgen de kandidaten een casusopdracht, waarin ze hun communicatieve vaardigheden en hun stressbestendigheid aantonen. Ten slotte worden ze uitgenodigd op een criteriumgericht interview met een commissie waarin zowel de opleiding als het werkveld is vertegenwoordigd. Tijdens de visitatiegesprekken bleek dat de verschillende betrokkenen voorstander zijn van de selectieproef, aangezien de proef haar effectiviteit bewezen heeft en ze het rendement ten goede komt. Ongeveer acht procent slaagt niet voor de proef. De studenten vinden de toelatingstest zinvol, zolang dit op een gefundeerde wijze blijft gebeuren. Het werkveld kan overigens op twee manieren een stempel drukken op de selectie: via de aanbevelingsbrief en via de vertegenwoordiging in de commissie. Ook de commissie erkent de relevantie van de selectie, omdat de realiteit niet anders is: niet iedereen is geschikt voor een functie in het zorgmanagement; ook attitudes worden daarbij in rekening genomen. De commissie vindt het in dat kader positief dat de toegangsproof als vertrekpunt genomen wordt voor de aanzet naar het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). De instroombegeleiding loopt zo vlot over naar de begeleiding tijdens de opleiding. De opleiding plant daarnaast nog een studiedag 'Kennismaken met leidinggeven',

omdat ze uit de toelatingsproeven geconcludeerd heeft dat de kandidaten niet altijd voldoende zicht hebben op de beroepsinvulling van een leidinggevende in de zorg. De commissie vindt het positief dat de opleiding een duidelijke visie nastreeft wat haar instroombeleid betreft.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	goed
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
facet 2.3	samenhang van het programma	excellent
facet 2.4	studieomvang	OK
facet 2.5	studietijd	voldoende
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7	beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8	masterproef	niet van toepassing
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN HET PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie maakte kennis met een zeer gedreven, complementair en betrokken personeelsteam. De gedeelde visie en de eendracht tussen de opleidingscoördinator en de blokverantwoordelijken zijn de commissie opgevallen. De personeelsleden spreken vol trots over hun opleiding. Daarnaast bleek uit de gesprekken ook dat de samenwerking met de centrale diensten gestroomlijnd verloopt. De opleiding heeft de laatste jaren duidelijk geïnvesteerd in onderwijsinnovatie, en werd daarin ondersteund door het departement en de hogeschool. De studenten zijn tevreden over de kwaliteiten van het onderwijzende personeel. Ze appreciëren de bereikbaarheid en de praktijkgerichtheid van de lectoren. De begeleiding beschouwen ze als een van de sterkste punten van de opleiding. De studenten hebben het gevoel dat ze altijd bij de opleidingscoördinator of

de docenten terechtkunnen. De commissie heeft gemerkt dat het team gedragen en ondersteund wordt door de opleidingscoördinator.

De oprichting van de blokteams en het aanstellen van de blokverantwoordelijken zijn volgens de commissie pluspunten. Niet alleen bewaakt men zo de didactische kwaliteit binnen de opleiding bewaakt, maar er wordt ook voortdurend overlegd en afgestemd tussen de verschillende lectoren en de blokverantwoordelijken. Daarnaast zijn er in de opleiding Zorgmanagement ook de curriculumvergaderingen, waar men de recente programma-aanpassingen verder implementeert en opvolgt. De commissie apprecieert de overlegcultuur.

Wat nascholing en professionalisering betreft, hanteert de hogeschool een VTO-beleid, dat aan de hand van vorming, training en opleiding inspeelt op actuele ontwikkelingen, en dat de personeelsleden ondersteunt bij noden. Aangezien een groot aantal gastsprekers uit het werkveld komt en weinig didactische competenties bezit, worden zij uitgenodigd op vormingsmomenten en studiedagen die de hogeschool specifiek voor hen organiseert. De commissie vindt het positief dat er aandacht is voor doelgerichte didactische vorming.

De evaluaties van het personeel gebeuren volgens de centraal opgestelde procedures. Functioneringsgesprekken vinden tweemaal plaats voor het onderwijzende personeel, en jaarlijks voor het administratieve en technische personeel. Tijdens het functioneringsgesprek bespreekt men enerzijds de resultaten uit bevestigingen, en anderzijds is er plaats voor een open gesprek tussen de opleidingscoördinator en het personeelslid. De evaluatie wordt om de vijf jaar voorzien voor vaste personeelsleden en na drie jaar voor nieuwe personeelsleden. Daarvoor maakt de PHL gebruik van een externe technische commissie, die op basis van een verzameldossier een uitspraak doet over het functioneren en de bekwaamheid van het personeelslid in kwestie. Het verzameldossier bestaat voornamelijk uit de resultaten van de EVA-docbevestiging, taakfiches, verslagen van functioneringsgesprekken en bewijzen van nascholingen. De commissie maakte de kanttekening dat de evaluatie door een technische commissie besproken wordt tijdens het functioneringsgesprek. Ze vraagt de opleiding om erop te letten dat het functioneringsgesprek daardoor niet te zeer herleid wordt tot een evaluatiegesprek.

Voor openstaande vacatures binnen de opleiding Zorgmanagement moeten sollicitanten digitaal een curriculum vitae doorsturen. Op basis van die cv's selecteert de opleiding enkele profielen die worden uitgenodigd voor een gesprek. Men waakt er steeds over dat de personeelsleden zowel op didactisch, domeindeskundig als organisatorisch vlak capabel zijn. Eens de sollicitant is aangeworven, krijgt hij of zij een onthaalbrochure, en zal de opleidingscoördinator het nieuwe personeelslid ontvangen en informeren over de organisatie van de opleiding en de hogeschool. Jaarlijks voorziet men een avond in oktober, waarop alle nieuwe personeelsleden van de Provinciale Hogeschool Limburg aan elkaar en de opleidingen worden voorgesteld aan de hand van een vragenronde en een informele drink. De commissie is ervan overtuigd dat het personeelsbeleid goed is uitgebouwd. Ze heeft geconstateerd dat het personeel van bij het begin heldere informatie krijgt en op een vlot onthaal kan rekenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om functionerings- en evaluatiegesprekken duidelijk apart te hanteren en van elkaar los te koppelen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- Bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie is van mening dat de opleiding over een sterk docententeam beschikt met diverse specialisaties en werkveldervaring. Veertien van de 18 praktijklectoren of lectoren zijn immers ook werkzaam als leidinggevende in de gezondheidszorg. Dat garandeert volgens de commissie een grote aandacht voor actuele ontwikkelingen in de sector vanuit verschillende perspectieven. Binnen het korps zijn er personeelsleden die elders een functie hebben als hoofdverpleegkundige, middenkader, stafmedewerker of directielid. Het werkveld waaruit zij komen, beslaat de ziekenhuissector, de thuisgezondheidszorg, de ouderenzorg en de geestelijke gezondheidszorg. Een viertal personeelsleden is ook nog betrokken bij de basisopleidingen Verpleegkunde of Vroedkunde. De commissie is van mening dat de opleiding daarmee een brede waaier aan expertise kan aanbieden aan haar studenten. Toch zou ze de opleiding nog willen aanraden om ook iemand in het personeelsbestand op te nemen die ervaring heeft in de andersvalidenzorg. Daarnaast zou ook het invoeren van academische expertise een verrijking kunnen zijn. De sterke verwevenheid tussen werkveld en onderwijs is een pluspunt, maar de commissie is van mening dat ook innovatie vanuit wetenschappelijk onderzoek nodig is.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding en het departement verschillende partners hebben in het werkveld waarmee ze structureel samenwerken. Zo is er een overeenkomst met het Jessa Ziekenhuis Hasselt, waardoor de PHL samen met dat ziekenhuis projecten kan opstarten. Eveneens werkt men samen met het Jessa Ziekenhuis Hasselt en met andere Limburgse zorginstellingen in het kader van de professionalisering.

Ook voor de vakinhoudelijke professionalisering kan het personeel rekenen op het VTO-beleid van de hogeschool. Binnen de opleiding Zorgmanagement zijn er overigens nog twee studieavonden met wisselende thema's voor het onderwijzende personeel. De lectoren kunnen ook zelf via digitale weg een aanvraag indienen omtrent professionalisering. De commissie merkte tijdens de gesprekken met de docenten dat zij de professionaliseringstendens appreciëren en het als een sterk punt van de opleiding beschouwen. Daarnaast begreep ze dat het departement Healthcare sinds 2009–2010 onderzoeksmeetings organiseert, waar de onderzoekers hun project of hun resultaten voorstellen. Op die manier probeert men de betrokkenheid tussen onderwijs en onderzoek te versterken. De commissie apprecieert die inspanningen.

Momenteel is de docentenmobiliteit geen prioriteit voor de opleiding. De commissie begreep dat de opleiding in de eerste plaats werk heeft gemaakt van het nieuwe curriculum, ten koste van de internationalisering. Ze heeft daar begrip voor, maar ze vraagt om in de toekomst de personeelsleden meer te betrekken bij het uitbouwen van internationale contacten en projecten. De samenwerking met de Hogeschool Zuyd in Heerlen is daarvan al een interessant voorbeeld, dat verdere opvolging verdient.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Wat de kwantiteit van het personeel voor Zorgmanagement betreft, beschikt de opleiding over 1,5 VTE voor de beide trajectjaren. Gezien de recente implementering van het nieuwe curriculum is een aantal opleidingsonderdelen vervangen of aangepast. De opleiding heeft daarbij onderzocht op welke manier de 1,5 VTE het beste konden worden ingezet. De huidige personeelsbezetting kan instaan voor een 80-tal studenten. In 2010–2011 waren 58 studenten ingeschreven, maar de opleiding verwacht de komende jaren een toename van de studentenaantallen. De commissie begreep dat geen enkel personeelslid een voltijdse betrekking heeft binnen Zorgmanagement, hoewel vier lectoren voltijds werken voor de PHL. Zij zijn ook nog actief in andere opleidingen in het departement. De commissie apprecieert het wel dat de opleiding mee gedragen wordt door de vier lectoren en de organisatie van blokteams, zodat de belasting van de opleidingscoördinator wordt bewaakt. De andere personeelsleden zijn voor minder dan 0,3 procent VTE aangesteld, aangezien zij naast hun onderwijsfunctie nog actief zijn in het werkveld. Er zijn vijf gastprofessoren, zes gastsprekers, drie statutaire lectoren en vier statutaire praktijklectoren. De commissie oordeelt dat 1,5 VTE weinig is voor deze opleiding, maar ze stelde eveneens vast dat het personeel veel kan realiseren dankzij de hoge gedrevenheid en het engagement. De docenten met wie de commissie sprak, gaven aan dat het de afgelopen jaren erg druk is geweest, maar dat de stabiliteit is toegenomen en de werklast weer verminderd is na het invoeren van het nieuwe programma. Toch vindt de commissie dat de opleiding de docentenbelasting moet blijven bewaken. Er werd veel pionierswerk van hen verwacht in het kader van de implementering van een nieuw curriculum. De commissie raadt de opleiding aan om preventief actie te ondernemen om een burn-out te vermijden.

Als de gastsprekers buiten beschouwing worden gelaten, zijn er evenveel mannelijke als vrouwelijke lectoren en praktijklectoren. De meeste lectoren zijn tussen veertig en vijftig jaar oud. Er is één personeelslid jonger dan veertig jaar, drie personeelsleden zijn ouder dan vijftig.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om nog meer te waken over de personeelsbelasting.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit personeel	goed
facet 3.2	eisen professionele gerichtheid	goed
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het departement Healthcare en de opleiding Zorgmanagement zijn gevestigd op de campus Guffenslaan in het centrum van Hasselt. Dat is een van de vier campussen waarover de PHL beschikt. Wat de huisvesting en de faciliteiten betreft, kiest de PHL voor een centraal aangestuurd beleid. De opleidingen kunnen rekenen op verschillende diensten aangaande campusbeheer, logistiek, aankoop, informatica en ICT. De infrastructuur van de gebouwen op de campus Guffenslaan werd in 2008 gerenoveerd. De commissie trof een zeer proper, toegankelijk en aangenaam gebouw aan. Ze is ook positief over de goede ligging van de campus en de vlotte bereikbaarheid via het openbaar vervoer.

De campus Guffenslaan bestaat uit drie aula's, vijf klaslokalen, dertien vergaderlokalen en twintig praktijklokalen voor de verschillende opleidingen. Overal beschikt men over draadloos internet. De lokalen zijn uitgerust met de benodigde geluids- en projectieapparatuur. Voor de lessen rond communicatieve vaardigheden kunnen de studenten Zorgmanagement gebruikmaken van vijf lokalen die specifiek zijn ingericht voor het maken van opnames, die men in een bijhorend lokaal kan analyseren. Daarnaast zijn er een koepel, een ontspanningsruimte en een stille studieruimte op de campus. De lectoren en praktijklectoren beschikken over een ruimte met een aantal werkplekken. Als de opleiding ICT-lokalen nodig heeft, kan ze terecht op de campus Elfde Linie, waar een aantal computerlokalen aanwezig is. Voor de roostering van lokalen maakt de opleiding gebruik van het centrale roosterprogramma Untis. De opleidingscoördinator volgt de lokaaltoewijzing op en zorgt ervoor dat de studenten en de docenten tijdig de informatie digitaal kunnen raadplegen. De commissie is tevreden over de computerfaciliteiten en de permanente aandacht voor innovatie binnen de hogeschool.

De centrale bibliotheek van de PHL situeert zich op de campus Elfde Linie. De commissie was onder de indruk van de gedreven bibliothecaris en de aanwezige collectie voor de opleiding Zorgmanagement. De collectie bevat zowel boeken als – al dan niet elektronische – tijdschriften. Via het netwerk kunnen studenten opzoeken in de catalogi, de databanken en de e-books. Het gebruik daarvan wordt aangemoedigd aan de hand van een introductiesessie en een PowerPoint-presentatie. Studenten leren werken met fulltext databanken zoals PubMed en digitale collecties van Bohn Stafleu, Springer, Elsevier en Health binnen Netlibrary. In het algemeen is de commissie tevreden over de goed uitgeruste bibliotheek. Ze vindt het ook positief dat jaarlijks een boekenbeurs wordt georganiseerd, waar verschillende uitgeverijen aanwezig zijn. Het onderwijzende personeel kan actuele werken inkijken en relevante publicaties aan de bibliothecaris doorgeven.

De goed onderhouden infrastructuur van het gebouw, de aanwezigheid van verschillende faciliteiten en de goed uitgeruste bibliotheek geven de commissie vertrouwen in de warme studie- en werkomgeving.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: **excellent**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconcludeerd dat er een duidelijke visie en een uitgebouwd beleid zijn omtrent studiebegeleiding. Daarbij wordt de studie- en studentenbegeleiding opgedeeld in fasen enerzijds en in niveaus anderzijds. De fasen lopen samen met de weg van de student vanaf de studiekeuze tot na het afstuderen: informeren van abiturienten en begeleiden van de instroom, doorstroom en uitstroom. De niveaus delen zich op in eerste-, tweede- en derdelijnsbegeleiding. De eerstelijnsbegeleiding wordt door de opleiding ingevuld, de tweedelijnsbegeleiding situeert zich op het niveau van de PHL, en met het derde niveau doelt men op externe gespecialiseerde hulpverlening. De commissie is enthousiast over de duidelijke structuur en de zeer goede organisatie die daaruit voortkomt.

Op het eerste niveau staat de opleiding zelf in voor ondersteuning. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding Zorgmanagement sterk inzet op de informatievoorziening doorheen het hele curriculum. Voor kandidaat-studenten zijn er naast de infobrochures en de opendeurdagen, een selectieproef en – voortaan – een studiedag 'Kennismaken met leidinggeven'. De instroombegeleiding bestaat uit introductiedagen, waarop de studenten geïnformeerd worden over de opleiding, de doelstellingen, de studentenvoorzieningen enzovoort. Zij kunnen ook hulp krijgen van de studentenbegeleider in het kader van een EVC- of een EVK-aanvraag en een individueel traject. Doorheen de opleiding garanderen de bereikbaarheid van de docenten en de persoonlijke coaching een sterke studentenbegeleiding. De studenten benadrukten hun grote waardering voor de individuele opvolging en de nadruk op het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP). Ook via het Elektronisch Portfolio Opvolgsysteem (EPOS) krijgen zij voortdurend feedback over hun leervorderingen. Daarnaast kunnen de studenten binnen de opleiding Zorgmanagement rekenen op de blokcoaches, de opleidingscoördinator, een studentenbegeleider en een ombudspersoon. De ombudsen van de verschillende opleidingen komen nu en dan samen om ervaringen uit te wisselen. Als studenten de opleiding vroegtijdig wensen te beëindigen, is een afhaakgesprek met de studentenbegeleider verplicht. De student in kwestie heeft een attest nodig dat het heroriënteringsgesprek heeft plaatsgevonden, voor hij of zij zich officieel kan uitschrijven bij de studentenadministratie. De commissie vindt het positief dat de opleiding drop-outbegeleiding voorziet. Voor de studenten die na twee jaar afgestudeerd zijn, organiseert de PHL een jobevent, waarop de studenten verschillende potentiële werknemers kunnen ontmoeten. Daarnaast kunnen bedrijven en instellingen hun vacatures doorgeven aan de opleiding, die de vacatures verspreid via de communicatiekanalen. Alumni blijven na de opleiding informatie krijgen over navormingen en thema-avonden.

De tweedelijnsbegeleiding vertaalt zich in de centrale studentenvoorzieningen, die gecoördineerd worden door de vzw Socius. Indien nodig kunnen studenten via Socius ondersteuning krijgen van de huisvestingsdienst, de catering, de diensten Sport en Cultuur, de jobdienst en de sociale dienst. Die laatste dienst biedt hulp bij financiële of psychosociale problemen. Ook de studenten Zorgmanagement mogen gebruikmaken van de ondersteuning van Socius, hoewel de opleiding

aangeeft dat dat in praktijk weinig nodig is. Op hogeschoolniveau is er ten slotte ook nog een dienst Internationalisering, die instaat voor de coördinatie van buitenlandse projecten en uitwisselingen. Een departementale coördinator Internationalisering volgt van dichterbij de internationalisering van de opleidingen binnen Healthcare op, en vangt de in- en uitgaande studenten op. De commissie begreep dat internationale uitwisselingen voor de bachelor-na-bacheloropleiding tot op heden ontbreken.

Wanneer de studenten gespecialiseerde hulpverlening nodig hebben, worden zij doorverwezen naar het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) Sonar, waarmee er op associatieniveau een samenwerkingsverband is. Die hulpverlening situeert zich op het niveau van de derdelijnsbegeleiding.

De commissie vindt dat de samenwerking tussen de opleiding, het departement, de hogeschool en de externe hulpverlening bovengemiddeld goed georganiseerd zijn, mede dankzij een zeer heldere visie, het geïntegreerde model binnen de hogeschool en een duidelijke taakverdeling. De studie- en studentenbegeleiding maar ook de informatievoorziening kunnen als voorbeeld fungeren voor andere instellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	goed
facet 4.2	studiebegeleiding	excellent

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 INTERNE KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat de kwaliteit van de opleiding zowel kwantitatief als kwalitatief periodiek wordt geëvalueerd volgens een helder uitgebouwd kwaliteitszorgbeleid dat door de hele hogeschool wordt gedragen. De centrale ondersteuning draagt de waardering van de commissie weg.

Op hogeschoolniveau zijn sinds 2007–2008 zeven domeinen vastgelegd, waarvoor men specifieke speerpunten formuleert. De domeinen omvatten: curriculumwerking en onderwijsontwikkeling, kwaliteitszorg, internationalisering, studie- en studentenbegeleiding, relaties werkveld en onderzoek en dienstverlening, personeel en ICTO. De domeinwerking vertaalt zich in zeven centrale domeincoaches die instaan voor de integratie van die domeinen en de coördinatie met de opleidingen. Binnen elke opleiding zijn een aantal domeinverantwoordelijken aangesteld die zich inzetten voor een of meerdere van die domeinen. Via overlegmomenten tussen de domeincoach en de domeinverantwoordelijken van de opleidingen kunnen de domeinverantwoordelijken bezorgdheden binnen bijvoorbeeld Zorgmanagement centraal bespreken. De domeincoaches kunnen de domeinverantwoordelijken vragen om speerpunten te concretiseren op opleidingsniveau. Bij Zorgmanagement komen de domeinverantwoordelijken en de opleidingscoördinator samen tijdens de curriculumvergaderingen. De commissie apprecieert het dat die structuur zowel bottom-up- als top-downinitiatieven mogelijk maakt. De dynamiek heeft vanaf 2010–2011 tot het uitbouwen van een kwaliteitsplan geleid, waarin momenteel alle verbeteringsacties binnen de verschillende domeinen worden opgenomen. Het kwaliteitsplan streeft een continuïteit na en is opgebouwd volgens de PDCA-cirkel. De commissie apprecieert het dat de opleiding, samen met de hogeschool, geëvolueerd is van een ad-hocaanpak naar een planmatig kwaliteitsstelsel, al kan de inbedding van de PDCA-cirkel in de opleiding nog worden versterkt. De commissie ondervond dat de opleiding nog sterk gestuurd wordt door de centrale kwaliteitszorgverantwoordelijke.

Wat de metingen en evaluaties betreft, kan de opleiding een aantal instrumenten gebruiken die vanuit de centrale diensten worden aangeboden. Zorgmanagement maakt gebruik van de perceptiemetingen EVA-blok en EVA-doc bij studenten, al zal die evaluatie na verloop van tijd evolueren naar een nieuwe meting, EVA-onderwijs, waarin ook de alumni en het personeel zullen worden bevraagd. Momenteel is er nog geen personeelsenquête, al worden de lectoren dankzij de uitgebreide overlegcultuur en via de blokteams gehoord. Daarnaast gebeuren de huidige bevestigingen in verband met de studielast en de dataverzameling aan de hand van PHL-brede kwaliteitsinstrumenten. In functie van het zelfevaluatie-rapport en naar aanloop van het visitatiebezoek deed de opleiding Zorgmanagement ook een zelfevaluatie via de TRIS LIGHT-test. Dat werd aangevuld met een aantal opleidingsspecifieke evaluaties, zoals de door de opleiding opgestelde alumnibevestiging, de resonantievergadering en de benchmarking met de Hogeschool Zuyd in Heerlen.

De commissie kreeg inzage in de visietekst van de PHL, de verslagen van resonantievergaderingen binnen Zorgmanagement, de resultaten van de alumni-enquête en de TRIS LIGHT-bevestiging. Daaruit kon ze afleiden dat de opleiding formeel haar kwaliteit meet en opvolgt. De commissie is van mening dat de opleiding zelfkritisch is en een systematisch kwaliteitszorgstelsel naleeft. Bovendien heeft de commissie uit de gesprekken begrepen dat de opleiding ook informeel gesprekken aangaat met interne en externe betrokkenen over de kwaliteit van het aangeboden onderwijs. De commissie wacht de resultaten af van de eerste bevestigingen rond het nieuwe curriculum. Daarover waren nog geen resultaten beschikbaar, gezien de recente implementering. De commissie adviseert de opleiding ook om de responsgraad voor de bevestigingen te blijven opvolgen. Ze drukt echter haar vertrouwen uit in het kwaliteitsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de interne inbedding van het kwaliteitsbeleid nog te versterken.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbeteringsmaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding op basis van evaluaties en metingen jaarlijks een kwaliteitsplan uitwerkt met streefdoelen die dienen te worden geoperationaliseerd. De uitwerking en de opvolging van het kwaliteitsplan kunnen weliswaar nog meer en systematischer in samenwerking met het personeel gebeuren. De curriculumherziening is in de ogen van de commissie echter het bewijs van een algeheel gerealiseerd verbeteringsproces, waarvan de gefaseerde aanpak op korte termijn opmerkelijk is. De kritische ingesteldheid van de opleiding is daarin een katalysator. De commissie hoopt dat die kritische ingesteldheid ook aanwezig blijft op lange termijn.

Het is de commissie opgevallen dat de opleiding in grote mate belang heeft gehecht aan de resultaten van de kwantitatieve en kwalitatieve metingen. Daarbij speelden voornamelijk de strenge opmerkingen uit de resonantieraad en de alumnibevraging een grote rol, aangezien zij geleid hebben tot de drastische profiel- en curriculumhervorming. De commissie heeft geconstateerd dat de evaluaties en de daaropvolgende verbeteringsacties ondertussen de implementering van een behoorlijk compleet competentieprofiel en een sterk curriculum mogelijk hebben gemaakt. Ze merkte ook dat de verbeteringscyclus zeer gestructureerd en met aandacht voor de PDCA-cyclus is verlopen. Op het einde van het academiejaar 2008–2009 werd een nieuwe visie uitgewerkt die aan de basis lag van de uitwerking van het competentieprofiel het academiejaar erna. In datzelfde jaar werd een blauwdruk van het programma opgesteld en ontwikkelde de opleiding de daaraan gekoppelde competentiematrix. In 2009–2010 werden bovendien de opleidingsonderdelen van het A-traject geconcretiseerd. Dat vernieuwde A-traject werd al in 2010–2011 geïmplementeerd, terwijl het B-deel van het uitdovende programma voor de laatste keer werd aangeboden. Ondertussen heeft de opleiding de opleidingsonderdelen van het A-traject opgevolgd en bijgestuurd. De nieuwe opleidingsonderdelen van B-jaar worden gedoceerd sinds 2011–2012. De opleiding plant volgend academiejaar een eerste grondige evaluatie op basis van de resonantieraad, de bevragingen van studenten en alumni, en de reacties van de blokteams.

Hoewel de implementering van het nieuwe programma nog te recent is om te evalueren of het zijn vruchten afwerpt, kon de commissie al vaststellen dat de opleiding aan een aantal kritiekpunten van het werkveld en de alumni tegemoet is kunnen komen. Waar het vorige curriculum te weinig praktijkgericht was, en de afgestudeerden de kennis en vaardigheden te weinig konden integreren, focust het nieuwe curriculum met de drieledige blokstructuur op een maximale integratie van theoretische opleidingsonderdelen in de praktijklessen. Bovendien erkent de commissie dat de klemtoon nu zeer duidelijk op de competenties en de persoonlijke ontwikkeling van de studenten ligt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De betrokkenheid van medewerkers, studenten, alumni en het werkveld maken volgens de commissie een wezenlijk verschil in het kwaliteitszorgbeleid van de opleiding. Het opstarten van de resonantiegroepen, en de inspraak van studenten en alumni vormen een belangrijke insteek. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding bewust streeft naar de voortdurende 'trialoog' tussen opleiding, studenten en werkveld.

De studenten worden betrokken in de kwaliteitszorg van de opleiding aan de hand van de EVA-blokbevragingen. Daarnaast is er voor de opleiding Zorgmanagement een STUVER-werking. Via verkiezingen wordt een studentenvertegenwoordiger aangewezen, die de belangen van de studenten verdedigt in verband met examenregelingen, praktische organisatie van de opleiding, problemen enzovoort. Het viel de commissie op dat behalve de studentenvertegenwoordiger de studenten niet op de hoogte waren van de inhoud van het zelfevaluatierapport. Volgens de commissie kan het net erg leerrijk zijn voor studenten Zorgmanagement om mee te werken aan de uitwerking daarvan.

Het onderwijzende personeel wordt nauw betrokken bij de opleiding aan de hand van de blokteams en de curriculumvergaderingen. Daarnaast zijn ook de domeinverantwoordelijken, de studentenbegeleider en de ombudspersoon binnen de opleiding aanwezig, die de aandacht op onderwijsontwikkeling en kwaliteitszorg kunnen bestendigen.

Afgestudeerden kunnen de kwaliteit van de opleiding beoordelen in de alumnibevragingen. Voor hen is overigens een specifieke alumniwebsite ontworpen. Zij worden ook twee keer per jaar uitgenodigd op de thema-avonden van de opleiding. De commissie is tevreden over de manier waarop de opleiding haar afgestudeerden structureel betreft. De alumni en het brede werkveld zijn vertegenwoordigd in de resonantieraad. Via de jaarlijkse resonantievergadering, en de vele formele en informele contacten met externe partners heeft de opleiding een goed idee van de visie die het werkveld heeft betreffende de opleiding Zorgmanagement. De opleiding houdt daarmee rekening, en onderneemt actie om de wensen van het werkveld en de alumni te vertalen in het profiel en het programma. Het werkveld heeft het zelfevaluatierapport ter inzage gekregen en kreeg de kans om opmerkingen te geven. De commissie waarschuwt de opleiding ervoor dat de betrokkenheid en de invloed van het werkveld niet te groot mogen worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan om de grote betrokkenheid van het werkveld bewuster te controleren, zodat ze in balans blijft met de input van de andere betrokkenen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	goed
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	goed
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Na de gesprekken en het bekijken van de verkregen documenten is de commissie van mening dat de opleiding globaal gezien kwalitatief onderwijs verschaft en verschillende pluspunten bezit. De commissie heeft er vertrouwen in dat het gerealiseerde niveau sinds de curriculumherziening beantwoordt aan de geformuleerde competenties en de verwachtingen van het werkveld.

Het werkveld drukt zijn waardering uit voor de constructieve houding waarmee de opleiding naar de opmerkingen van de resonantieraad heeft geluisterd en effectief actie heeft ondernomen. Het competentieprofiel werd al formeel getoetst bij en goedgekeurd door het werkveld. Er is vertrouwen in het niveau dat de toekomstige alumni zullen behalen, dankzij de combinatie van een nieuw competentiegericht curriculum en het invoeren van een selectieproef. Het werkveld is ook positief over de actuele visie rond leiderschap, waarvan de opleiding getuigt.

Tijdens de gesprekken bleek dat de studenten voor de opleiding Zorgmanagement kiezen, omdat ze ambitieus zijn en meer verantwoordelijkheid willen in hun job binnen de gezondheidszorg. Voor sommige functies, zoals hoofdverpleegkundige, zorgmanagers en middenkaders, wordt het diploma als een vereiste beschouwd door de instelling of het bedrijf. Het is vaak op vraag van de werkgever dat een personeelslid de opleiding volgt. In dat geval wordt een referentiebrieven opgemaakt, die de kandidaat-student bij de selectieproef aan zijn dossier moet toevoegen. De commissie erkent de maatschappelijke relevantie van de opleiding. De studenten met wie de commissie sprak, kiezen voor de opleiding aan de PHL omdat ze het programma vlot kunnen combineren met een job en daarnaar leren terugkoppelen. Ze appreciëren het brede kader dat hen wordt aangereikt en de praktijkgerichtheid van de opleiding.

Het perspectief van de alumni is bijzonder, aangezien zij nog het oude curriculum hebben gevolgd. Zij werden bovendien regelmatig bevraagd over de curriculumherziening. De kwaliteit van

de opleiding is volgens hen nu geoptimaliseerd, maar ze benadrukten dat zij niet ontevreden waren over de kwaliteit van de opleiding. De afgestudeerden apprecieerden de betrokkenheid van de docenten en de grote interactie tussen studenten, docenten en het werkveld. Ze vinden de recente integratie van de theorie en de praktijk een belangrijke en noodzakelijke stap, hoewel zij ook het gevoel hadden dat zij na de opleiding gewapend waren voor een job als leidinggevende. De commissie bevestigt dat inzetbaarheid relatief is, aangezien een nieuwe functie uitvoeren steeds gepaard gaat met een leer- en inwerkperiode.

Wat de tewerkstelling betreft, bleek uit de alumniebevraging van 2007 dat 49 procent van de respondenten als hoofdverpleegkundige actief is, 3 procent is zorgmanager, 6 procent is adjunct-hoofdverpleegkundige, 5 procent is coördinator in de sociale psychiatrie en 3 procent vervult een onderwijsopdracht. Twintig procent van de respondenten is aangesteld als bachelor of graduateerde in de Verpleegkunde, en 14 procent oefent een andere functie uit. De respondenten waren tewerkgesteld in een ziekenhuis (65 procent), een woon- en zorgcentrum (10 procent), een rust- en verzorgingstehuis (6 procent) of elders. De commissie stelt vast dat een groot deel van de alumni terechtkomt in leidinggevende functies in de gezondheidszorg, hoewel dat niet geldt voor alle afgestudeerden. Gezien de bovenstaande gegevens gebaseerd zijn op gediplomeerden uit het oude curriculum, kan de commissie niet met zekerheid weten of het nieuwe competentieprofiel en het nieuwe programma invloed zullen hebben op de tewerkstelling. De commissie verwacht dat de curriculumherziening een grotere/meer kwalitatieve tewerkstelling binnen leidinggevende functies kan garanderen. De commissie begreep echter ook dat meer dan zeventig procent tevreden is met de huidige job. De opleiding wil de studenten beter voorbereiden op de arbeidsmarkt door hen nog voor de start van de opleiding een studiedag aan te bieden over 'Kennismaken met leidinggeven'. Daarnaast worden alumni op de hoogte gehouden van navormingen en krijgen zij ook vacatures toegestuurd. Zij kunnen dergelijke informatie ook vinden op de alumniwebsite van de PHL. De commissie stimuleert de initiatieven voor de alumni, en vindt het belangrijk dat de opleiding de tewerkstelling van haar alumni blijft opvolgen.

De commissie is van mening dat de kwaliteit van de gelezen bachelorproeven correct werd beoordeeld door de opleiding. Ze vindt ook dat het niveau van de bachelorproeven in orde is, hoewel ze de opmerking maakte dat het beschrijvende karakter er vaak in overheerst. Het aandeel van de bachelorproef in het programma van de bachelor-na-bachelor is volgens de commissie echter relatief groot. Het is volgens haar niet noodzakelijk, noch ideaal om tien studiepunten van de zestig toe te kennen aan de bachelorproef. De alumni bevestigden dat ook zij twijfels hadden over de meerwaarde van de bachelorproef en bij het gewicht ervan in de opleiding. De commissie vindt het weliswaar een pluspunt dat een aantal eindwerken maatschappelijk relevant blijkt te zijn en wordt ingezet in de sector of binnen de opleiding. Tijdens het visitatiebezoek waren nog geen bachelorproeven voltooid uit het nieuwe curriculum, aangezien het B-traject pas de eerste keer plaatsvindt in 2011–2012. De commissie is benieuwd naar het niveau van de nieuwe bachelorproeven. Ze hoopt dat de opleiding in de toekomst de relevantie ervan in het programma nog meer kan consolideren.

De commissie heeft gemerkt dat de opleiding internationalisering als een aandachtspunt beschouwt, hoewel dat niet prioritair was tijdens de curriculumherziening. Ze stimuleert de opleiding om daar voortaan meer in te investeren. Ze vindt het positief dat ook enkele studenten de opleiding volgen met een job in een Nederlandse organisatie die een leidinggevende functie in Nederland beogen. Dat bevestigt dat de opleiding ook aan relevantie wint in het buitenland.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie stimuleert de opleiding om voortaan meer werk te maken van de internationalisering van haar opleiding.
- De commissie vraagt de opleiding om nauwgezet de relevantie van de bachelorproef en met name het evenwicht tussen inhoud en werklast, en de invulling van de voorziene tien studiepunten te bewaken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie heeft begrepen dat de opleiding geen expliciete streefcijfers heeft opgesteld. Uit de tabellen die de commissie ter inzage kreeg, kon ze weliswaar afleiden dat de opleiding bewust haar rendement opvolgt en analyseert. De commissie heeft geconstateerd dat het rendement van de opleiding hoog ligt. In 2009–2010 slaagde 98 procent van de studenten. Er blijft een klein percentage studenten dat niet slaagt, maar de commissie apprecieert het dat de opleiding streng blijft. Sinds 2010–2011 maakt de opleiding gebruik van een selectieproef. De commissie gaat ervanuit dat ook de selectieproef impact zal hebben op de uitstroom, al vraagt ze de opleiding om ook in het nieuwe curriculum streng te blijven en de selectieproef geen te bepalende rol toe te kennen.

Gezien de opleiding verdeeld is over twee trajectjaren, omvat de studieduur voor 60 studiepunten altijd minstens twee academiejaren. De afgelopen jaren kon 67 tot 88 procent van de studenten steeds afstuderen binnen de normale studieduur. Wanneer de studieduur toch verlengd wordt, gebeurt dat vaak vanuit een persoonlijke beslissing van de student. De commissie noteerde daarnaast een drop-out van ongeveer 10 à 12 procent. In 2010–2011 behaalden – op zes studenten na – alle 67 studenten credits voor het geheel aan opgenomen studiepunten.

De opleiding geeft zelf aan dat het correct en systematisch verzamelen van instroomgegevens en de analyse daarvan ten opzichte van de uitstroom nog moet worden gestroomlijnd. Daarin kan het EPOS op termijn een rol spelen als studentvolgsysteem, aangezien via die weg een aantal persoonlijke kenmerken in kaart kan worden gebracht. De commissie waardeert het dat de opleiding al een analyse maakte van de relatie tussen de instroom en uitstroom, en ze motiveert de opleiding om daar bijvoorbeeld via het EPOS meer structuur aan te geven.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie stimuleert de opleiding om de verzameling van instroom-, doorstroom- en uitstroomdata verder te optimaliseren.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1	gerealiseerd niveau	goed
facet 6.2	onderwijsrendement	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen,
- de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie-rapport van de opleiding Zorgmanagement vlot geschreven. De tekst was logisch opgebouwd en er zat een rode draad in. De commissie kon niets aanmerken op de lay-out. Enkel wat de bijlagen betreft, gaf de commissie aan dat de informatie daarin nogal lijkig was. De commissie concludeerde overigens tijdens het visitatiebezoek dat het zelfevaluatie-rapport ten opzichte van de daadwerkelijke situatie een relatief bescheiden toon aanhield.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	doelstellingen van de opleiding	voldoende
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	inzet van personeel	voldoende
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende
onderwerp 6	resultaten	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN¹

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	voldoende
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	goed
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	goed
Onderwerp 2 Programma	voldoende
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud	goed
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma	goed
Facet 2.3 Samenhang	excellent
Facet 2.4 Studieomvang	OK
Facet 2.5 Studietijd	voldoende
Facet 2.6 Afstemming vormgeving en inhoud	goed
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	goed
Facet 2.8 Masterproef	niet van toepassing
Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden	goed
Onderwerp 3 Inzet van personeel	voldoende
Facet 3.1 Kwaliteit personeel	goed
Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid	goed
Facet 3.3 Kwantiteit personeel	voldoende
Onderwerp 4 Voorzieningen	voldoende
Facet 4.1 Materiële voorzieningen	goed
Facet 4.2 Studiebegeleiding	excellent
Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg	voldoende
Facet 5.1 Evaluatie resultaten	goed
Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering	goed
Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed
Onderwerp 6 Resultaten	voldoende
Facet 6.1 Gerealiseerd niveau	goed
Facet 6.2 Onderwijsrendement	voldoende

De oordelen zijn van toepassing voor:

PHL Provinciale Hogeschool Limburg

ZM Zorgmanagement

¹ Indien in de tabel één enkel oordeel vermeld staat, dan geldt dit oordeel voor alle afstudeerrichtingen, locaties en varianten die vermeld staan bij de betreffende opleiding. Indien één of meer afstudeerrichtingen/locaties/varianten een verschillende beoordeling hebben gekregen, dan zijn al deze oordelen opgenomen in de tabel.